Maróti Lajos:
Utolsó utáni éjszaka
3 db ruha

Gyurkó László:
Magyar Elektra
3 db jelmezterv
1 db ruha

Csokonai Vitéz Mihály:
Karnyóné
3 db jelmezterv

Shakespeare:
Lear Király
3 db ruha

Sárospataki István:
Táncpestis
2 db jelmezterv
1 db ruha

Hubay Miklós:
Ki látott engem? (film)
3 db jelmezterv
3 db ruha

Németh László:
VII. Gergely
1 db ruha

Offenbach:
Orfeusz az alvilágban
2 db jelmezterv

Péter Lucke:
VII. Hadrian
1 db jelmezterv

Katona József:
Bánk bán
1 db jelmezterv

Shakespeare:
Vihar
3 db jelmezterv

O'Neill:
Marco Polo milliói
4 db fejdísz

Ifjúsági Nyomda 1801—77.

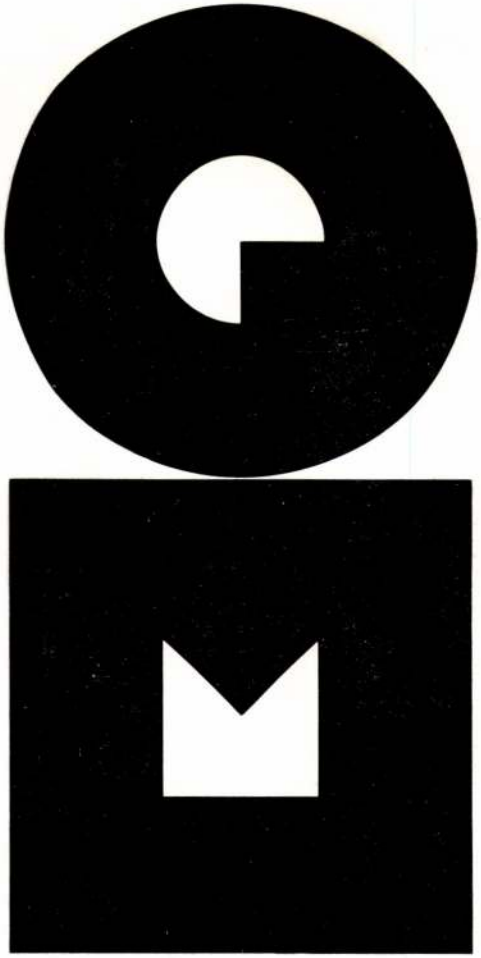

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA
MŰHELY SOROZAT

1977. SZEPTEMBER 6–25.

Schäffer Judit

JELMEZTERVEI

Schäffer Judit 1954-ben végezte az Iparművészeti Főiskola színpad szakát, jelmeztervezőként. Hay Károly László tanszékvezető és Nagyajtay Teréz tanár irányítása alatt. 1954–56-ig a Vígszínház foglalkoztatta ösztöndíjasként, majd 1956-tól 10 éven át a Vígszínház kamaraszínházának, a József Attila színháznak jelmeztervezője volt. Ekkor került a Nemzeti Színházhoz, ahol máig is dolgozik. 1960–68-ig tanított az Iparművészeti Főiskola színpad szakán, a mai fiatal jelmeztervező gárda jelentős része került ki a keze alól.

Munkássága elismeréseként kapta a József Attila díjat és az Érdemes Művész kitüntetést. 1976-ban a prágai Quadriennálén az Utolsó utáni éjszaka című darab jelmezeivel ezüst díjat nyert, 35 ország kiállítói közül. A magyar jelmeztervezőnek ezen a színházi világkiállításon elért sikerét komoly sajtóvisszhang kísérte külföldön.

A jelmeztervezés, a művészetek területén önálló jelentőségre tett szert, hiszen a színházak világa teljesen eltér a többi művészetekétől, mégis mintegy szintézise a különböző művészeti ágaknak, tér, forma, szín, iparművészet, képzőművészet egyaránt fontos szerepet kap benne.

A kiállítás Schäffer Judit munkáiból az utóbbi 3 év termését igyekszik bemutatni.

Munkásságával a jelmeztervezés területén, mondhatnánk új iskolát teremtett, alkalmazkodik az egyes színdarabok korához, jellegéhez, ugyanakkor elvonatkoztat és egyszerűsít is egyben, jelmezei a lehető legmodernebb hatásúak a jelzett kereteken belül. Munkája nem csak tervező-alkotó munka, sokszor maga készíti, korrigálja az általa kigondolt jelmezeket, így szorosan összefonódik a jelmezkészítés gyakorlati oldalával is.

Fontos szerepet játszanak művei egy részében a népi, népművészeti hatások, mint pl. a Dupla vagy semmi című darab népviseleti elemekre épülő jelmezei és jellemző paraszti arcok stilizált változatait mutató bábjai. Népi játékok, pl. Betlehemi játékok, Busójárás ihlették a Csongor és Tünde jelmezeinek tervezésében. A népmese világa tárul fel előttünk teljes színességében, ízes humorával Vörösmarthy költeményéhez készült jelmezterveken, jelmezeken.

Rajz, festészet, iparművészet, bőr, textil, fém, az anyag adta óriási lehetőségek kelnek életre keze nyomán és ez egyben a jelmeztervezésnek, mint művészetnek hatalmas fejlődését is mutatja, a színházi varrodáktól az iparművészek által létrehozott alkotásokig. Például szolgáljon a VII. Gergely című darab pápai palástja, mely a jelmeztervezés keretein túl, egyben gyönyörű, iparművészeti bőrmunka is. A legkülönbözőbb iparművészeti ágak képviselőinek munkáit használja fel és fogja össze a jelmeztervező, teljes művészeti összhangban, míg a kívánt mű megszületik.

Az egyes jelmeztervek és különösképpen a hozzájuk készült vázlatok, betekintést engednek Schäffer Judit alkotóműhelyébe is, és rámutatnak arra, hogy mennyi, komoly irodalmi és társadalmi tanulmány, a darab és a kor pontos ismerete előzi meg a maszkok és ruhák elkészülését és mennyire befolyásolja az egyes szerepeket játszó színészek egyénisége a jelmezek megszületését. Betekintést engednek ezek a rajzok Schäffer Judit (jellemábrázoló) művészetébe is, a jelmeztervek nem csak ruhák és maszkok térben való elhelyezését szolgálják, hanem az egyes szereplők néhol éles kritikával, máskor humorral való megjelenítését is. (pl. Balga és Ilma a Csongor és Tündéből, vagy a Karnyónéhoz készült vázlatok, jelmeztervek.)

A KIÁLLÍTOTT MŰTÁRGYAK JEGYZÉKE

Illyés Gyula:
Dupla vagy semmi
2 db jelmezterv
4 db maszk-rajz
7 db maszk
6 db ruha

Shakespeare:
Tévedések vígjátéka
3 db jelmezterv

Vörösmarthy Mihály:
Csongor és Tünde
7 db jelmezterv
2 db maszk-terv
4 db maszk
3 db ruha

SCHÄFFER Judit jelmeterverő

és Kérdi Lóránt díszletterverő kiállítása
: Tatabánya Népkai Galéria 1984. dec. 6 –
1985. jan. 22. – Tatabánya : Népkai Galéria
1984 [16] p. ill

75(44)Picasso, P.:779.041Gyenes, J.

3453.
Győri Művésztelep kiállítása (14.) (1983)
XIV. Győri Művésztelep kiállítása : Győri Városi Könyvtár Galériája, 1983 [VI. 27-VII. 31-ig] / [... rend. Salamon Nándor]. – [Győr] : Győri Vár. Kvt., 1983. – [12] p. : ill. ; 20 cm. – (Győri Városi Könyvtár kiállítási katalógusai, ISSN 0230–5739 ; 12.)
ISSN 0231–4061 = Győri Művésztelep kiállítása
ISBN 963 01 5035 2* fűzött : ár nélkül
73/76:061.28(439Győr):061.4(439)„1983"

3454.
Győry Eszter (1942-)
Művek (vál.)
Győry Eszter festőművész kamarakiállítása : Kecskemét, 1983. szeptember 24-december 18-ig / [a katalógust szerk. és a kiállítást rend. Bánszky Pál]. – Kecskemét : Bács-Kiskun m. Múz. Ig., 1983. – [12] p. : ill. ; 15x16 cm. – (Magyar Naiv Művészek Múzeumának kiadványai, ISSN 0133–4174 ; 19.)
Győry Zsuzsa verseivel
ISBN 963 01 5193 6* fűzött : ár nélkül
75.077(73) Győry E.:061.4(439)„1983"

Gyurkovics Tibor (1931-)
A pápai mézesbábos → 4867.

3455.
Hajdú-Bihar megyei üzemi tárlatok (1983) (Debrecen)
Hajdú-Bihar megyei üzemi tárlatok '83 / [a Szakszervezetek Megyei Tanácsa Kulturális Osztálya, a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége

SCHÄFFER Judit

Film-Szinhár-Munkám

Jelmezek szerepad véltiél. = XXVIII. évf 16. sz. 1984.
IV. 21. 16-17. p. ill

Bp. Vásszinhár Ziáll

ER, Woody
LICZ Péter,
eil ARMST-
ző, BALINT
NYAI Judit,
, BATHORY
hn BELUS-
AKE, Marc
ry BOZZIO,
BRECKER,
RROUGHS,
n CAPOTE,
ktor, Arthur
LLO, Lucas
ző, CSALA
. CSILLAG
ador DALI,
ERDY Judit,
UJEVSZKIJ,
SZKIJ, Bob
lja EHREN-
eter ERSKI-
ELL, Rainer
ZY Piroska,
RRAI Tibor,
YAS László,
, Gary GIL-
Gary GLIT-
DE András,
, Wolfgang
Eddie Van
n HEFNER,
a, HIMBER-
ltán, Denis
ter, IVANYI
IYIN, Brian
KARINTHY
LER Dezső,
SEY, Klaus
Judit, KISS
LOZSVARI
n, KONRAD
n, KOVACS
AHL Zsolt,
Pal Stanley
DOMERSZ-
ATINOVITS
s, LEONAR-

DO da Vinci, LÉVAY Sándor, LEVENTE Peter, Claude LÉVI-STRAUSS, Roy LICHTENSTEIN, LISZT Ferenc, LOVAS András, LOVAS Anikó, LOVAS László, J. E. LOVELOCK, LŐRIK Csaba, LŐRINCZ Anikó, LŐRINCZ Lajos, LŐRINCZE Lajos, LŐVEI Mária, LUCZA Krisztina, LUGOSI Béla, „LUKE SKYWALKER", David LYNCH, Andy MACKAY, Norman MAILER, MÁJER Zoltán, Henry MANCINI, MAKSA György, Stéphane MALLARMÉ, MALTZ Albert, Thomas MANN, Phil MANZARENA, MÁRAI Sándor, MAROSI László, Brandford MARSALIS, MÁRTON Béla, MÁRTON Mariann, MÁTRAI Judit, Guy de MAUPASSANT, Karl MAY, Malcolm McDOWELL, MEDGYESI Tibor, MÉRI Tamás, MESTERHÁZY Ernő, MÉSZÁROS Mihály, MÉSZÖLY Miklós, Pat METHENY, MICSKEY Katalin, MIKÓ István, MIKUS Ferenc, MOLNÁR Julianna, Marilyn MONROE, Wes MONTGOMERY, Keith MOON, Wolfgang Amadeus MOZART, MÓZSIK Imre, MUCSI Ferenc, MUHA Attila, MUHA Mihály, MUHA Nikolett, Robert MUSIL, MÜLLER István, Vladimir NABOKOV, NAGY Anikó, NAGY Attila, NAGY Izabella, NAGY Katalin, NAGY Zoli, NAGY Zoltán, NAGY Zoltán jr., NAPHOLCZ György, NÉMETH Krisztina, NÉMETH Gábor, NÉMETH László, NÉMETH Lehel, Jack NICHOLSON, Friedrich Wilhelm NIETZSCHE, Robert de NIRO, Rudolph NUREYEV, Paovo NURMI, Nyikolaj Alexejevics NYEKRASZOV, NYILASI Tibor, NYILASY Balázs, NYOLCAS Rita, Rick OCASEK, Parick O'HEARN, OROSZ Margit, ORSÓS Sándor, George ORWELL, OTTLIK Géza, ORLEY István, PAKSI György, PALKÓ Marika, PAPI Bea, Alan PARKER, „Colonel" PARKER, Jaco PASTORIOUS, PASZTERNAK András, Borisz PASZTERNAK, PERLUSZ Andrea, PETERDI Pál, PETŐ Zsolt, Simon PHILIPS, Edith PIAF, PILINSZKY János, Gene PITNEY, PLANK Hilda, PÓCSFÖLDI Ottó, POHÁRNOK Gergely, PÓKA Egon, Iggy POP, PREKOVITS János, PRICZ Gábor, Gavrilo PRINCIP, PROTAPOPOV házaspár, PURÁK Ervin, PUSKA Gábor, PUSKÁS Andrea, PUSKÁS Tivadar, Alekszandr Szergejevics PUSKIN, PUSZTAI István, Trevor RABIN, RADAY Imre, RADLER Attila, RADLER Tünde, RAFFAELLO Santi, RAKSÁNYI Gellért, Robert REDFORD, REGŐS Imre, Steve REICH, Max REINHARDT, REJTŐ Jenő, Auguste RENOIR, REXI, Keith RICHARDS, RIEB György, Rainer Maria RILKE, Arthur RIMBAUD, RODOLFO, Theodore ROOSEVELT, Johnny ROTTEN, RÓZSA Klára, Ken RUSSEL Leopold von SACHER-MASOCH, marquis de SADE, Carlos SAINZ, SALAMON Béla, SALÁNKI Csilla, Jerome David SALINGER, Fjodor Ivanovics SALJAPIN, dr. SÁNDOR Tibor, SÁRKÁNY testvérek, SÁRVÁRY Márta, Eric SATIE, SCHAFAREK József, SCHMIDT Ottó, SCHREK Erika, SCHREK Tibor, John SCOFIELD, Martin SCORSESE, Peter SELLERS, Aytron SENNA, SERESS Rezső, William SHAKESPEARE, Percy Bhysse SHELLEY, Jose SILVA, Gene SIMMONS, SIMÓ Csaba, Frank SINATRA, Isaac B. SINGER, Patti SMITH, SOLTI János, SOMLYAY Csaba, SOMLYAY Miklós, SOMLYAY Miklós sr., SOMOGYVÁRI Rudolf, Chris SQUIRE, Ringo STARR, Levi STRAUSS, Richard STRAUSS, Igor STRAVINSKY, August STRINDBERG, Erich von STROHEIM, STURM Sandra, Donald SUTHERLAND, SUMEGI Attila, SZABADOS Adrienn, SZABÓ Gábor, SZABÓ István, SZABÓ Kálmán, SZABÓ Katalin, SZABÓ Miklós, SZANKA Edit, SZANYI János, SZARKA Dezső, SZATHMÁRI Sándor, SZEIP László, SZENDREI Zsolt, SZENTKUTHY Miklós, SZEPESI György, SZIGETI Andrea, SZŐGYI Dezső, Konsztantyin Szergejevics SZTANISZLAVSZKIJ, TAKÁCS Balint, TAKÁCS Zoltán, TANAI Csaba, TELEKI Sámuel, Roy THINNES, Dylan THOMAS, Lev TOLSZTOJ, TORDAY Teri, TÓTH Attila, TÓTH Bea, TÓTH Béla, TÓTH Gábor, TÓTH János, TÓTH Zoltán, TÓTH Zoltán, jr., Francois TRUFFAUT, Lev TROCKIJ, Ivan Szergejevics TURGENYEV, TYÁPAY Katalin, Midge URE, VACZI András, VÁGÓ Rozália, Rudolph VALENTINO, VÁRHELYI Andrea, VASS István Zoltán, VÉPI Péter, VÉTEK Gábor, Bons VIAN, VICTOR Máté, VIDA Ferenc, VIDA Tibor, VIRÁG Tibor, VITEK Szilvia, Kurt VONNEGUT, VRHANA Tamás, Richard WAGNER, Andy WARHOL, Muddy WATERS, Roger WATERS, Antoine WATTEAU, David WECKL, WEISS György, Herbert George WELLS, Wim WENDERS, Bo WIDDERBERG, Gene WILDER, Tennessee WILLIAMS, Ike WILLIS, Ludwig WITTGENSTEIN, Klaus-Jurgen WUSSOW, Frank ZAPPA, ZIPERNOWSKY Karoly, Emile ZOLA, ZSUKY András és mások.

SCHÄFFER Judit

Vámos László

Nem agyökeres nélkül
Schäffer Judit kiállítása a Vármúzeumban

Új Tükör 1984. ápr. 29. XXI. évf. 18. sz. 22.

épületek, lakóházak együttese
összefüggő tárgyalásának, a t
törekvések regisztrálásának,
dése feltárásának igénye.

Az elmondottaknak megfel
kaszban fokozottan szükség le
nyok készitésére, ilyen tárgy
szakmai vitákra és nemzetközi

2. Szervezési feladatok, tudo

Az előttünk álló feladat
lenül szükségessé teszi továb
munkába, ami a megbizási kere

A megértés hagyománya

A Magyar Állami Népi Együttesről – új bemutató ürügyén

Nem mondanak le az együttes hagyományairól, de ha nem akarják elveszíteni közönségüket, alkalmazkodni kell az új igényekhez. Tímár Sándor koreográfus mondja ezt, aki csaknem tizenkét éve a Magyar Állami Népi Együttes művészeti vezetője (újabban visszahívta az amatőr Bartók Együttes is), s akivel Serfőző Sándor igazgató társaságában beszélgetünk munkájáról, az együttes mai helyzetéről.

Apropó nem is lehetne jobb, mint az új műsor, az *Elindultam szép hazámból* című Tímár-koreografálta bemutató.

A Budai Vigadó színpadán kiérlelt, magabiztos előadást láthatnak a nézők, külföldi turisták és hazai vendégek egyaránt.

– *Friss, mai igénynek nevezem azt* – mondja Tímár Sándor –, *hogy a nézők valóban a magyar népművészetre kíváncsiak, nem kitalált motívumokra. Van olyan külföldi vendég, aki némelykor a „biztonság kedvéért" megkérdi: ugye, a ruhákat kosztümtervező készítette? S elégedetten távozik, amikor megnyugtatjuk, hogy minden darab eredeti népi viselet.*

Mint ahogy a szöveg, a dal és a tánc is az eredeti motívumokból táplálkozik. Az együttélő közösségek hagyománykincséből, amellyel legfontosabb érzelmeiket, vágyaikat, akaratukat kifejezték. S amely a koreográfus szerint sajátos nyelvet képez, de ez nem tárul föl, ha csupán egy-egy elemét ismerjük.

– *Sokáig nem értettem pontosan a többi között azt, miért kapaszkodnak össze az emberek, miközben énekelnek* – mondja. – *Aztán rájöttem, ez nem csupán az együvé tartozásnak a kifejezése, hanem valamilyen mélyebb ösztönre is utal: arra, hogy mindenki a körön belülre igyekszik, mert ott védve van a külső fenyegetettségtől. A néptáncban rengeteg finom, mögöttes motívum rejtőzik. Nagyon érdekes például a táncolók és a zenekar kapcsolata. Vagy a táncosok egymás közötti viszonya. Arra gondolok, hogy az egyik táncos hogyan tartja tiszteletben a másikat úgy, hogy emellett még a saját képességét, lelkiállapotát is megmutatja.*

S itt érkeztünk el a néptánc-koreográfus alapmondanivalójának egyik fontos eleméhez: a folklórban az emberek alkalmazkodóképessége, a másik ember megértésére irányuló szándéka fejeződik ki. Olyan készség ez – mondja Tímár –, amellyel ha nem rendelkezünk, oda jutunk, ahová most a környezetünkben élő egyes népek jutottak. S a közönség megérzi ennek a gondolatnak a kibontását a színpadon.

– *Számomra egyszerre példakép Bartókban a természet rendjének szeretete; az európai zenekultúra, a magyar és más népek zenei hagyományainak felhasználásával kialakított új zenei világ; a tudósi alaposság és a magas művészi mércét állító pedagógusi munka. Mindezt a magam munkájára alkalmazva a feladatot úgy fogalmazhatom meg, hogy ismerjük meg a néptánc sajátos rendjét, s úgy tegyük élővé, hogy magát a táncot ne másoljuk mechanikusan. A néptánc újraélesztése felbecsülhetetlen nevelői értéket, közösségteremtő erőt rejt magában.*

Amit itthon is mind szélesebb körben ismernek fel. Egyre több iskola érdeklődik a néptánctanulás lehetőségei iránt. Az ÁNE táncosai pedig – erre válaszolva – tánctanári tanulmányokba kezdtek.

Miközben az együttes körüli elvi viták, ha megcsendesedtek is, nem szüntek meg.

– *Változatlanul vannak, akik ásatagnak, fejlődésképtelennek ítélik azt a művészi szemléletet, ami az együttes produkcióiban megvalósul* – mondja Serfőző Sándor. – *A másik véglet, hogy némelyek túlságosan látványosnak, revüszerűnek ítélik előadásainkat. Felvetődik az is, hogy ma már a táncszínház a korszerű. Mi azonban úgy véljük, mindenkinél tiszteletben kell tartani a népi kultúráról alkotott sajátos szemléletet.*

S van itt még egy meg nem kerülhető kérdés. Az elmúlt évtizedekben – a támogatás mellett – időnként kétségek is bőven megfogalmazódtak a népi kultúrát felkaroló mozgalmak, szakemberek iránt. Szerencsére ma, amikor a kormányon levő

SZÍNHÁZI ESTÉK

Pandarus és Pandarus

Kerekes Viktória, Gábor Miklós és Nemcsák Károly

Szép, romantikus hely a kiscelli Romtemplom. Csak a színház nem nagyon találja benne a helyét. Játszottak már keresztbe, hosszába, raktak jeleneteket emeleti fülkékbe. Ezúttal *Csányi Árpád* keresztben helyezte el a játékteret, amely emelvényhez vezető pallókból áll. Az ókori harcosokra *Schäffer Judit* seszínű, kortalan ruhákat adott, s csak olykor bukkan elő egy-egy farmer.

A *Troilus és Cressida* egyébként szatirikusan, néha pamfletszerű karikírozással jelenik meg. A Trójáért küzdő felek kevés méltóságot, annál több méltatlanságot mutatnak. Cívódnak, huzakodnak, a szent ügyek csak ürügyek személyes érdekeik és szenvedélyeik érvényesítésére. Különösen a görög harcosok, vezérek és királyok szállnak alá a mitológiai és a tragikai magaslatról. Alább, mint ahol *Shakespeare* látta őket. *Kránitz Lajos* Agamemnont ostoba, erőszakos hólyagnak, *Cs. Németh Lajos* Menelaoszt folyvást röstelkedő megcsalt férjnek mutatja, *Avar István* magabiztosan igazít el a minden hájjal megkent Ulysses politikai praktikáiban. *Kaszás Géza* hibátlan idióta baromként állítja elő Ajaxot, *Kölgyesi György* Nestora vén fontoskodó, *Bagó Bertalan* ismeretlen szenvedélytől elvakult Achillest fitogtat a színre. A trójai hősök sem jobbak náluk, ha nem is jut ki nekik annyi a nézőt mulattató komikumból. A drámai figurák szinte el is veszik a mocskos szájú Thersites kenyerét, *Derzsi János* remekül megformált figurájának így nem adatik meg sem az ellenpontozás, sem a leleplezés lehetősége. Csak visszhangozhatja, amit amúgy is látunk.

Ebből a sötét háttérből kellene talán kiragyognia a címszereplők szerelmének. Ezt azonban részint a szerző, részint a rendező *Ruszt József*, részint a szereplők, *Nemcsák Károly* és *Kerekes Viktória* megakadályozzák. Ragyog viszont Pandarus, a kerítő. *Gábor Miklós* már-már agyalágyult derűvé párolja a vénemberi bölcsességet.

Az életen túli felelőtlen könnyedséggel játszik a fiatal életekkel. Kötött köpönyegének hosszú szárnyait lengetve, táncoló léptekkel közlekedik az eljövendő véres leszámolás helyszínén, kántálva siránkozik a tragikus fordulatok felett. Mintha meglepné a sok borzalom. Mintha valóban elképzelhetőnek gondolta volna, hogy ármánykodása boldogságot hozhat. Vagy mintha ezt is csak játszaná.

Zappe László

SCHÄFFER Jadit

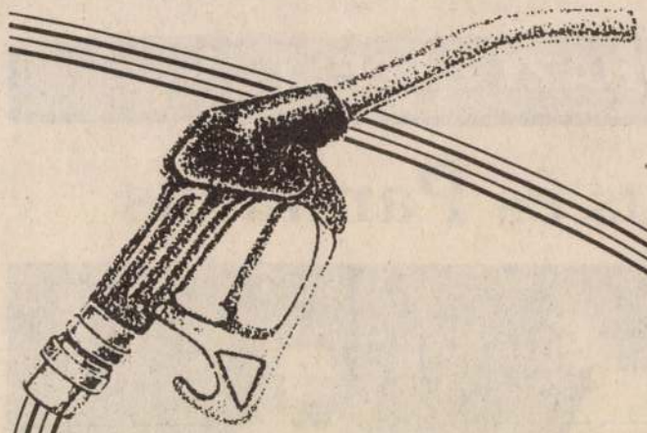

MOL

EGYÜTT A KÖRNYEZETVÉDELEMÉRT

A MOL Magyar Olaj- és Gázipari Részvénytársaság üzemanyagtöltő állomásain új típusú, 91-es oktánszámú, környezetkímélő ólmozatlan benzin forgalmazását kezdte meg.

Az új ólmozatlan motorbenzin alkalmazását a katalizátoros, a kétütemű motorral szerelt, illetve az olyan nem katalizátoros négyütemű gépjárművekhez javasoljuk, ahol a motorgyártó műszaki előírásában megengedi az ólmozatlan benzin használatát.

November 13-ig a következő MOL/ÁFOR töltőállomásoknál vezettük be a termék kiszolgálását:

— Budapest IX., Napfény u.
— Budapest VIII., Köztársaság tér
— Budapest IX., Gubacsi u.
— Budapest XIII., Kárpát utca
— Budapest X., Nagyicce
— Budapest X., Népliget
— Budapest XIV., Róna utca
— Balatonszemes, 7-es út
— Békéscsaba, Szarvasi út
— Esztergom
— Érd
— Gödöllő, Szabaság út
— Kecskemét, Színház tér
— Körmend, Fő utca
— Szeged, Csongrádi sgt.
— Szeged, Dorozsmai út
— Szolnok, Abonyi út
— Szentendre

Az új üzemanyag-árakat úgy igyekeztünk kialakítani, hogy az vásárlóinkat ösztönözze a környezetbarát termékek használatára.

Reméljük, hogy a 91-es ólmozatlan benzinünk kedvező fogadtatásra talál vásárlóink körében és közösen jelentősen csökkenthetjük a környezetünket károsító hatásokat.

Az AXON

Vagyonkezelő, Organizációs és Befektetési Részvénytársaság

(5000 Szolnok, Mészáros Lőrinc u. 2.) igazgatósága

1992. december 14-én 10 órára közgyűlést hív össze

Helye: Szolnok, Mészáros Lőrinc u. 2.

Napirend:

- a hosszú távú üzleti stratégia megvitatása
- alaptőke-emelés
- egyebek

Tisztelettel:
az **AXON Rt.** igazgatósága

27064 LJ

A Corona Group megbízásából

üres telket

(esetleg bontható felépítménnyel)

keresünk

Budapest belterületén,

750 m²-estől

Fontos a beépíthetőség, illetve a **fekvése** (a Duna és a Nagykörút által határolt terület, az I. kerület, valamint a II. kerület bizonyos részei).

KERAVILL

A **KERAVILL** Nagy- és Kiskereskedelmi Rt. hálózati egységeibe
FELVÉTELRE KERES
gyakorlott, legalább középfokú szakirányú képesítést szerzett **ELADÓKAT,**
perspektivikus munkakörbe.
Idegen nyelv tudása előny.
Bérezés: megállapodás szerint.

Felvesz továbbá
PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI MUNKAKÖR BETÖLTÉSÉRE közép- és felsőfokú szakirányú képesítésű munkatársakat
A szakmai előmeneteli lehetőség biztosítva,
bérezés megállapodás szerint.

...lapját követő 15 napon belül lehet
...olitikai főosztályára

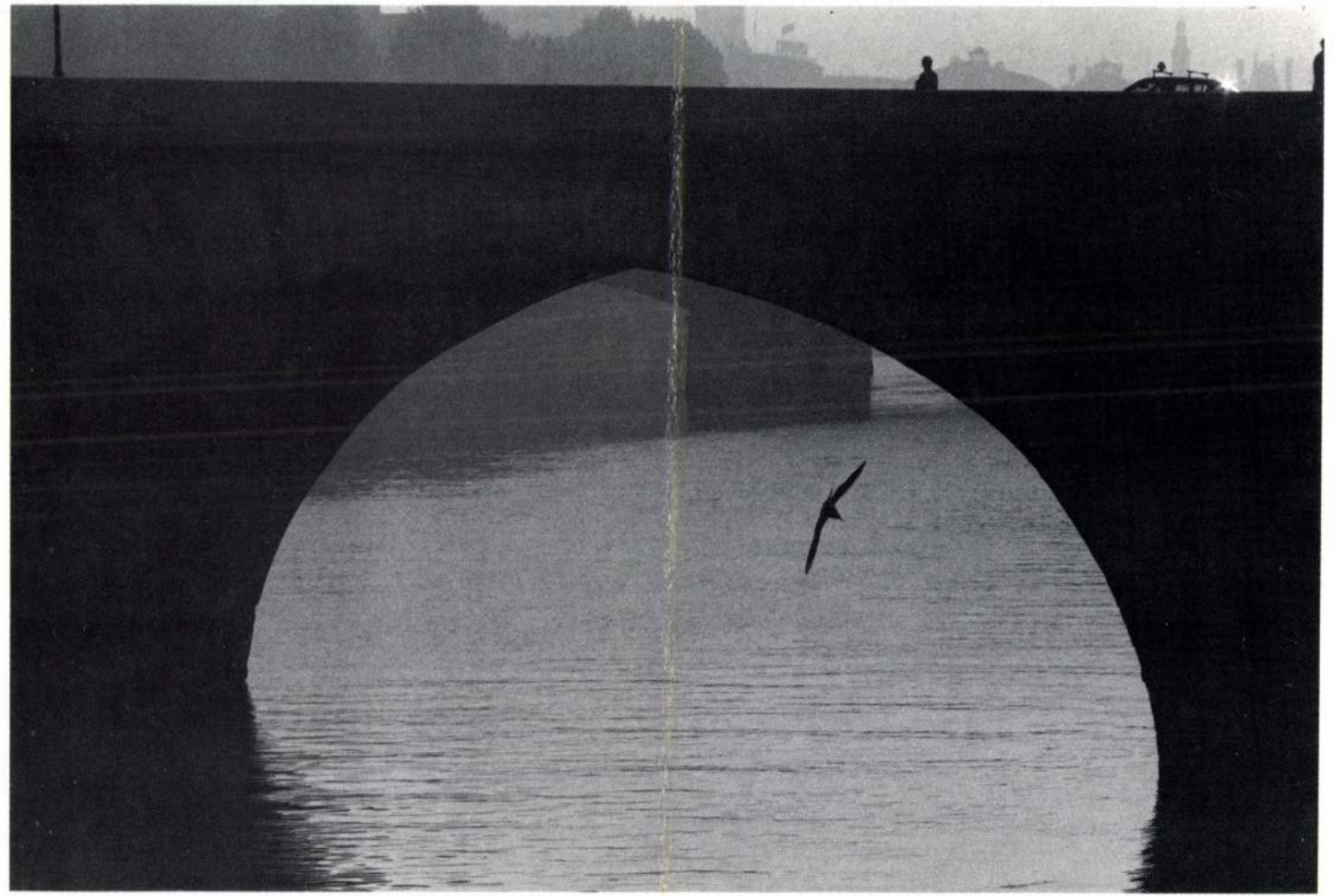

Le Directeur de l'Institut Français en Hongrie
vous prie d'honorer de votre présence
le vernissage de l'exposition

A Magyarországi Francia Intézet igazgatója
tisztelettel meghívja Önt
1990. február 19-én 18 órakor

SCHÄFFER ZSUZSA

PARIS EN NOIR ET BLANC
le lundi 19 février 1990 à 18h.
L'exposition sera présentée par

PÁRIZS FEKETE-FEHÉRBEN
című kiállításának megnyitójára,
a kiállítást megnyitja

FRANÇOIS KOVATS

photographe, Paris

« La Galerie »

INSTITUT FRANÇAIS EN HONGRIE
MAGYARORSZÁGI FRANCIA INTÉZET
Budapest, VI., Szegfű u. 6.

INSTITUT
FRANÇAIS
EN HONGRIE

L'exposition sera ouverte jusqu'au 2er mars.
Tous les jours de 15h. à 18h.
sauf samedi et dimanche

A kiállítás március 2-ig,
szombat és vasárnap kivételével
minden nap 15–18 óráig tekinthető meg.

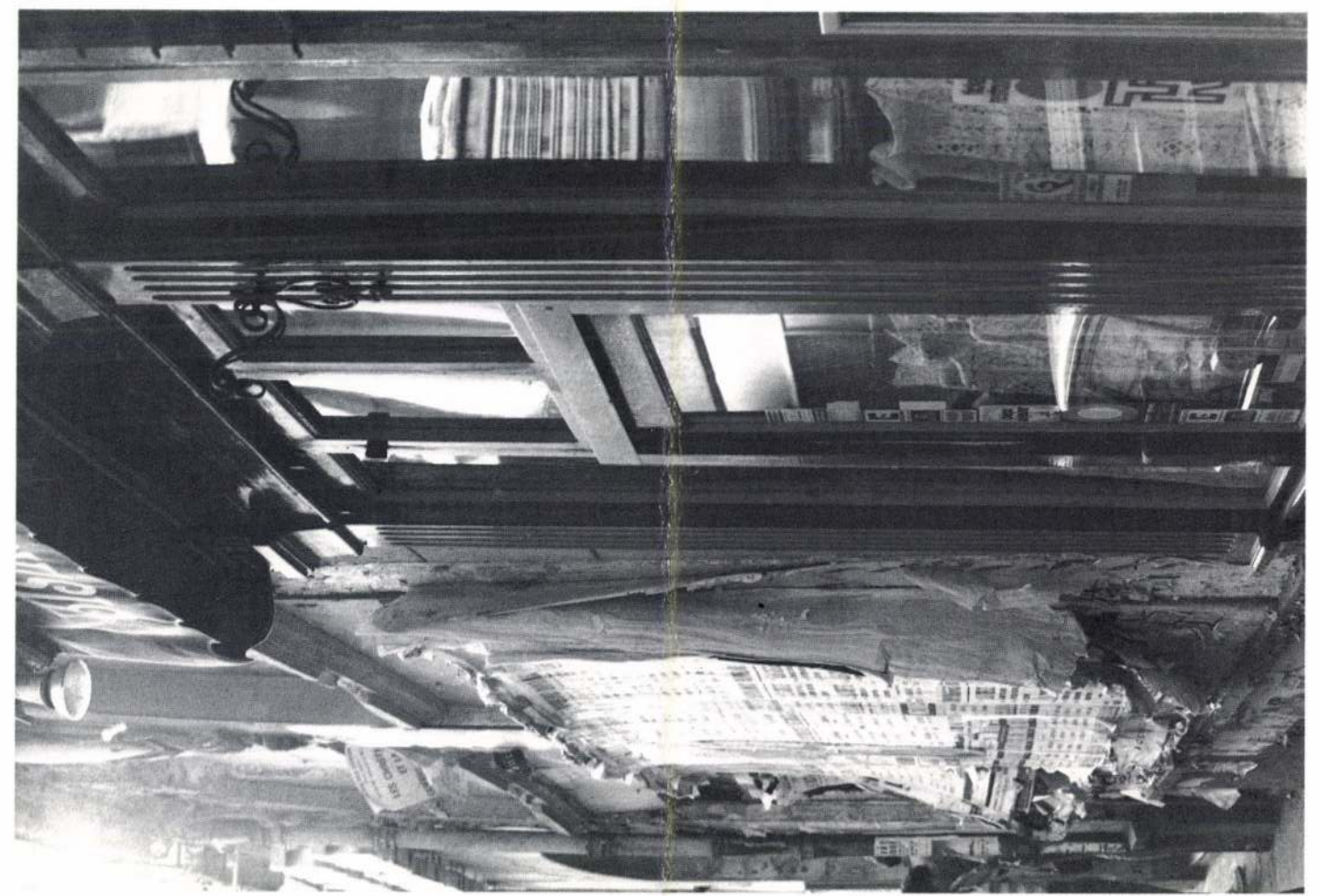

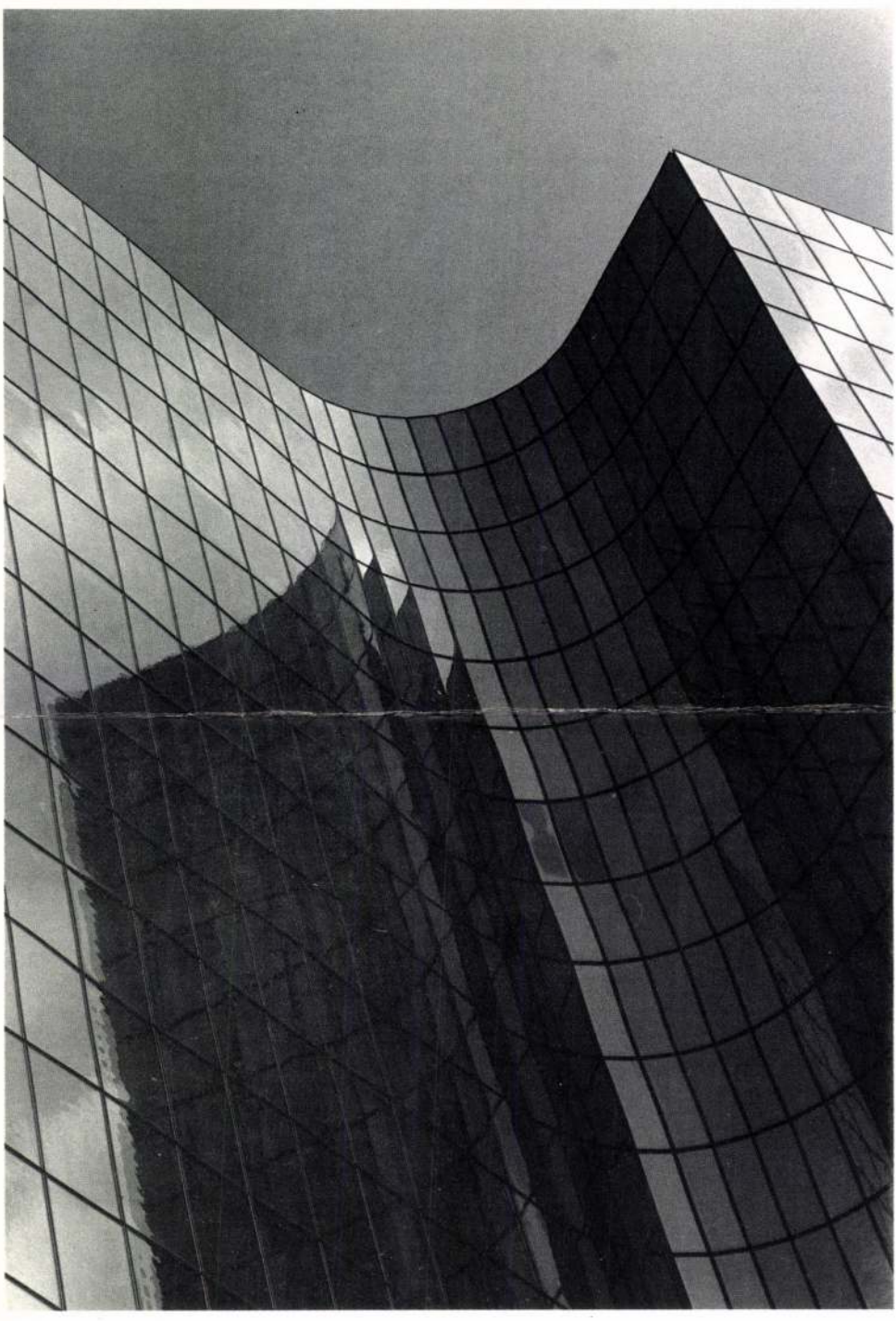

MEGHIVÓ - INVITATION

SCHEIBER Hugo

Weichardt, Jürgen: Kádár und Scheiber beim „Sturm". = Weltkunst. Jg. 54. Nr. 6. 1984 737 p.ill

gyönyörködését lebilincselő, szí-
egetéseiben, képelemzéseiben is
ttól a nyakatekert toljavnyelvtől,
bán arra alkalmas, hogy szeretet-
et elriassza a művészeti könyvek
érett megfontolással fogalmazza
essze keringő szavak pillanatnyi
lan érdeklődéssel és azzal az ér-
estőt értetett és szerettetett meg

Az életrajzi rész pontos, tárgyila-
esbíti. Paál családi körülményei-
airól szintén tiszta képet kapunk,
gy kissé kielégítetlenül. Gondos,
el Paál művészi fejlődését Bécsen
ndonon át Barbizonig kíséri. Jól
ások feldolgozási módját kezdeti
magyarázza meg a kor művészeti
eit, s a társadalmi hátteret. Egy-
estereket, a legelfogadhatóbban
tékosan figyelmeztet mélyebb re-
a is támadhatatlan *Farkas* Zoltán

t. Ezek egyike-másika *Réti* István
874) elemzése például a festmény
érzelmi tartalmát azzal a finom
gyik legrokonszenvesebb erénye.
észt sikerültek, s Paál minden ki-

Schäfl

Ltab IV, 114

ölgye. L kibontott szőke hajú

I papagáj-alakú madarat

rékon alól ábrázoltak közül, az ifjú
nak keresztvasan nyugtatja, balját
balra tekint, jobbjában a korlátra
n I tart. Az előbbinek öltözete:
bélésü felsőkabát, kivágott kék ru-
ing csipkével; az utóbbié I barsony fő-
uha prémes ujakkal. A háttérben az
és bajusztalan vitéz kardján NSIH be-

I kék-

ői 30.5 cm. x.x.)
écsben a (Versatz und Versteigerungs
yüjteményből 1783.90 Kán (838/902.)
malde-Galerie der Graflichen Famili e

XIV. Jahrgang 1902/1903 Nr. 10. de-
apján a „Vom Kunstmarkt" czimü közlemény
sprar."

MDK

Schäffler István építész

Magánép. eng. Bp. Vállalk. Közl. 1908. máj. 27.

8. l.

MDK

Schäffner Rózsa

Fiatal művésznők kiállitása. Uj Magyarság 1936. márc. 1. 24.l.

MDK

Schäffner Rózsa

Érmisk. 1914-15. 34.1.

C. Schaffner

Schiffner Róza, szobrászm. MDK

Férfi portré. Terrakotta.

Ave Maria. Fafaragás.

Nagy. Képzőm.-nők Egyes. XXVIII. kiáll.-a a Nagy Divat-csarnokban. 1946 márc.30.-ápr.16. Kat.

MDK

Schäffner Rózsa, ip.müv.

177a. Akt. Kerámia.
177b. Figurák. "

Uj Szalon. Nagyitó Kiállitás. Bp.1934. ápr. Kat.

Schäffer Rózsa

Szerepelt a Budai Képzőművészeti Társulat Képző- és Iparművészeti kiállításain.

P. N. 936 III 1.

1 ~~Ehrenhall~~

Schäffner Rózsa

szerepel a Budai Szépmű-
vészeti Társulat Kepző-
és iparművészeti kiállí-
tásán.

P. H. 936 III. 4

Schäffner Róza

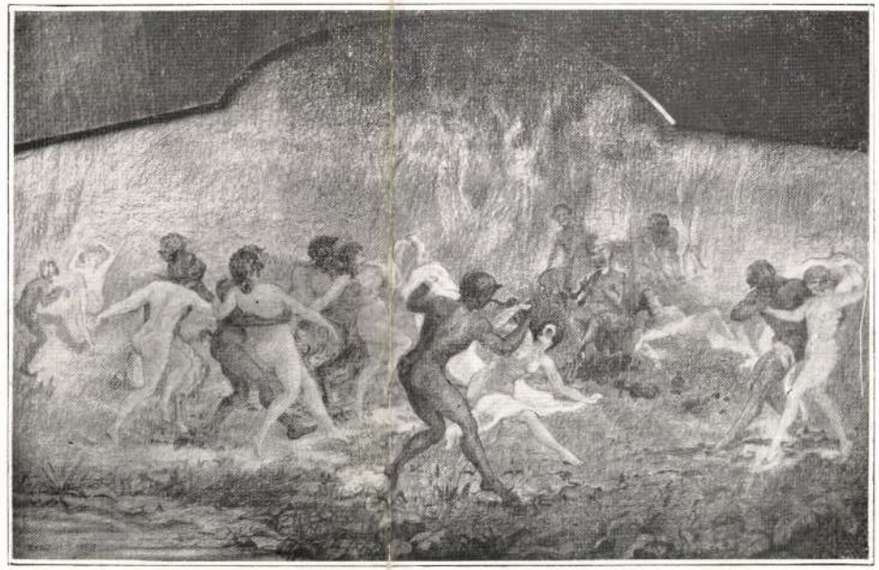

BALOGH SÁNDOR: KOMPOZICIÓ

czeczei SZŰTS SÁNDOR: OLVADÁS

A Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról

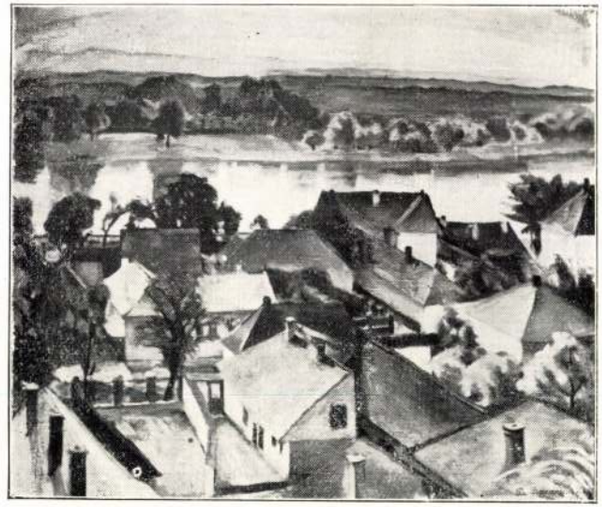

BÁNNÉ BARANYAI ZSUZSKA: SZENTENDREI RÁLÁTÁS

A Szentendrei Művésztelep kiállításáról

VIDÉKI CENTRUMOK

HÚSVÉTI KIÁLLÍTÁSOK

Húsvét vasárnapján szerte az országban nagy felvonulása volt mindenütt a vidékre decentralizált magyar képzőművészetnek. Ilyenkor látni igazán, milyen nagy mértékben valósult meg már is a magyar képzőművészet decentralizációja, mennyi tehetséges piktor és szobrász került máris az egyes nagyobb vidéki gócpontokba, hogy kijegecesedjen körülöttük egy fővárosi nivójú képzőművészeti kultúra. Ha a vidéki városok intelligenciája ugyanúgy lépést tudna tartani vásárlóképességben és megértésben a fejlődés gyors ütemével, néhány éven belül nagy meglepetés várna azokra, akik még ma sem ismerik fel a vidéki városokban megvonult nagyszerűen dolgozó képzőművészeti gárdánkat. Már is nem egy esetet látunk, amikor a fővárosi művészek utánpótlása bizony a vidéki gócpontokból kerül ki legméltóbban.

SCHÄFFNER RÓZSA: MÁRIA (KERÁMIA)
A Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról

A vidéki művészeti egyesületek, de különösen a Dunántúl képzőművészeti egyesületei közül a legeredményesebb tevékenységet fejti ki a Kaposvárott székelő *Berzsenyi-Társaság*, mely ezúttal is nagyszabású kiállítást rendezett festő-, szobrász- és iparművész tagjainak műveiből. *Kézdi Kovács* László jólismert, sokszor méltányolt festményein kívül az összes kiállító művészek a Dunántúl városaiból kerültek ki. *Kovács* Jenő József, aki ennek a társaságnak legkialakultabb egyénisége és fővárosi tárlatainkon is már nem egyszer keltett feltűnést egyéni pikturájával, eredeti technikájú erdőrészleteket és fatanulmányokat állított ki, melyekhez ősmagyar témái csatlakoznak a művész magas ambicióinak és kompoziciós készségének bizonyítékaiként. Ugyancsak jól ismeri a fővárosi közönség is Fábián Gyula, Fábián Margit, Hessky Iván, Engelné Bayersdorf Erna, Hortobágyi Ágoston, Vass Béla, Bacskay Béla és Wallacher László neveit. A *Fábián*-házaspár akvarellben és rézkarcban brillirozik ezúttal is, *Hessky* Iván ugyancsak brilliáns technikájú széles foltokban kezelt akvarellekkel tűnik fel, *Engelné Bayersdorf* Erna a Műcsarnok téli tárlatán is szerepelt Néger fejét és egy nagyméretű reliefet állított ki, *Hortobágyi* Ágoston ugyancsak egyéni elgondolású, részletekben gazdag reliefeket hozott, míg *Vass* Béla és *Bacskay* Béla olajfestményei, előbbinél egy történelmi vázlat és szépen rajzolt aktok, utóbbinál pedig a

Képzőművészet
1930. 30. 24.

Schaffner Rózsa MIMK

Juhászlegény

Műcsarnok 1930 tavaszi kiállítás

Schaffner Rózsa MDK

Madonna

Mücsarnok 193o tavaszi kiállitás

MDK

MDK

Schäffner Rózsa

Kerámia, repr.

Képzőművészet 1935. 83-84.l. 97.l.

MDK

Schäffner Rózsa

Mária /kerámia/. Repr.

Husvéti kiállitások. Képzőmüvészet 1930.30.sz. 122.l.

MDK

Schäffner Rózsa

A magyar képzőművésznők egyesületének kiáll. a N. Szalonban. Uj Magyarság 1943. jun. 8. 13.l.

Ez a típus az, amely az összes alkalmazott művészeteknél, így a kerámiánál is a nemes értelembe vett iparművészet fogalmát meghamisítja. A kerámiában az iparművész feladata a használati tárgyak formáinak megnemesítése, szépítése, feladat. A jól megkomponált és megmunkált öncélú művészeti tárgy bármilyen anyagból is van, művészeti objektumot jelent. Az öncélú, nem használati tárgy, amely rosszul komponálva és munkálva kerámiában is készül el, még nem lesz

Schäffner Rózsa: Kerámia

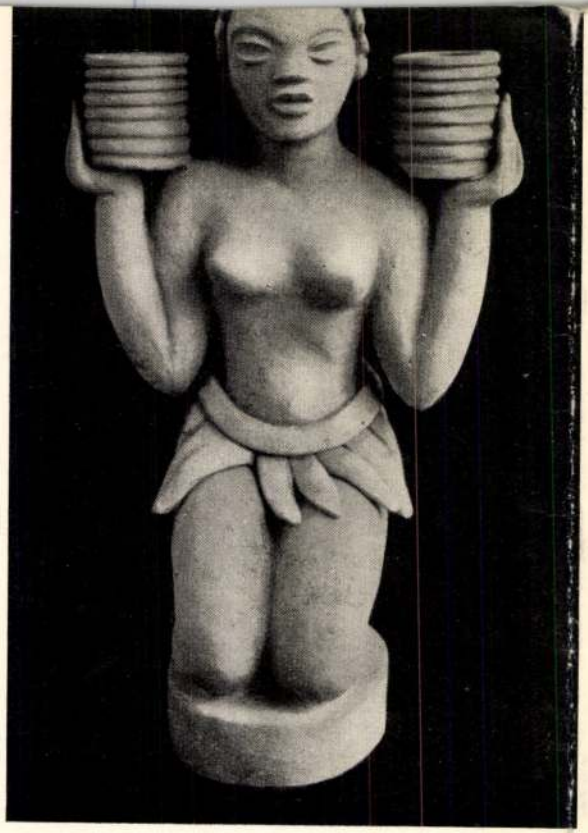

Illés László: Kerámia

Foto Guttmann és Redner

Mészáros László: Tanulmányfej

A „Műterem" kiállításáról

Foto Filmiroda

A „MŰTEREM" TÁRLATAI

A képzőművészeti kiállítások k. f. t.-a sikerrel folytatja megkezdett munkásságát. Ujabb két tárlattal népszerűsítette művészeinket. Mostanában már nem összefogó nagy kiállításokat rendeznek, mint a multban, amelyek egységesen, harmóniába olvadva együttesen mutatják be a magyar képzőművészetet a maga sokszínűségével, hanem inkább stílusirányoknak adnak helyet. Ez már a közelebbről való megismerést célozza boncolás útján. Az egyik tárlaton majdnem teljesen a „modernek" uralkodtak. Ennek bizonyítására tán elég, ha Perlrott Csaba Vilmos, Bornemissza Géza, Patkó Károly, Paizs Goebel Jenő, Biai Föglein István, Lugosi Szabó Vladimir, Czumpf Imre, Körmendy Frimm Ervin, Mészáros László nevét hozzuk fel. A modern szó itt nem szélsőséges és erőltetett nagyzolásokat jelent, hanem magukban kiegyensúlyozott, komoly törekvésekkel telt újításokat. Az utóbbi tárlaton a Balogh-kör kevésbé ismert nevei szerepelnek, ami nem jelent másodrendűséget, csupán fiatalságot. Ezek a magyar falu ihletettjei, akik a maguk egészen különös kifejezési módjukkal — sokszor a plasztikabőség, máskor a perspektivahiány egyszerű zamatával — érzékeltetik a „földben dolgozó népek" sajátosságát. Itt

Schäffner Rózsa

Nőtege, kerámia

Repr.

Független Kritika

1936. 4. sz.

BLUM ÉS

TELEFON:
1-882-22.

EGYENRUHA SZABÓSÁG ■ ANG
UNIFORM SCHNEIDEREI ENGL

BUDAPEST, IV., V

PÉNZTÁRI CSEKKSZÁMLA 28.435.

5 FILLÉR 1934

-Rechnung

Ngs ifj Szentiványi S

Darab Stück	Pár Paar	Tucat Dtz.	Méter Mtr	Fizetendő Zahlbar un
1				cannug. zub
1				sapka
1				fekete sapka
1				antant vrij
1				kardizij
1				[illegible]

Schäffner Róza

Ave Mária, Erainia

repr.

Rátstr. 262. C.

A „Magyar Nemzet" kiadóhivatalába
„Megbízható, fiatal" jeligére.

Budapest
VI. Vilmos császár út. 65.

Schäffner Róza

~~nobrán~~ -

Szefelslex. 268. l.

Életr.

n. o. 1003. l.

Schäffner Rózsa

szobrász

Szül. Bpest.

lásd

Boz Magyarszlex

826 h.

Miseruka piros bársonyból, peremét és közepét két sávban domború ezüstszemzésű leveles és fürtös szőlőinda díszíti: Mag. 104 cm. Magyar munka 1830 körülről.

Lepold: Adatok, 36 l.

Ezt adták a budai Ernébet apácák? Szalmából fonva?

Schäffner Rózsa

Geboren am 10. Juni 1896 zu Budapest, absolvierte ebendort die Kunstgewerbeschule, die Bildhauerkunst bei Meister Limai erlernend, um dann ein Jahr in München im Atelier Meister Hans Stangl's zu arbeiten. Fräulein Schäffner ist Keramikerin und verfertigte bisher nur eine Plakette.

Szent Borbála plakett

Több nincs

Hu Prmagyarem 358 l.

T.7193.

, kitől a mellette ülő kis fiú ke-
xodó társával beszél. Közelében
pip[illegible]át lát[illegible]. Felirata:

Lunk

bat[illegible]che avec sa petit Fille.

travaux qu´on accueille appetit,
on trouve tout à son goût,
emande si le tout y suffit?
r qu´Elle en vient seule à bout.

excud A.V.

50.1:19 cm.

Schäffner Rózsa

nobrász

Műcs. kiáll, 1930 tól

Pipics 119. l.

SCHÄFER, *Karl*, német építész és építészeti író (1844—1908), a marburgi egyetemi épületek tervezője, a heidelbergi Friedrichsbau restaurátora. Kedvenc architektúrája a gótika, amelynek elismert mestere volt. Egyik leghíresebb alkotása a neorenaissance-stílusban épült berlini Equitable-palota, a német fővárosnak úgyszólván első modern üzletháza. Mint író több művet publikált, amelyek a középkori német művészettel foglalkoznak. Restaurálási módszere élénk ellenzést váltott ki („Verschäferung").

4.) Avec quoi le balaie-t-elle?
Elle le balaie avec le balai.
5.) Après avoir balayé que fait-elle?
Elle prend le torchon pour ôter la poussière qui restait sur les meubles.
6.) De quoi se sert-elle pour épousseter les meubles?
Pour épousseter les meubles elle se sert d'un plumeau.

Schäffner Rózsa

nobrány

1914-17

Éimisk 1930. 88. l.

Bécs.

Az előtérben a[illegible]
nyeik vannak, a középtért Bécs
dalról ostromolnak, a háttérbe
hullámzanak. Felirata fölül:

Wie

Magyarázó szövegének kezdete:
fejezése: 8. Abgebrante vorstat

Rm., mér. a vk. 15.8: 2

140-95

Schäffner Rózsa

Végbiz. jó eredm.

Eímisk 1916/17. 30 l.

Diszitő zobránatból elismerő okm.

u. o. 31. l.

T. 539.

ros épületei közül a mecsetek tor-
ig a szigetek közelében balra négy
elirata:

EL

l. Seraglio, Pallast des T. Gros Sultans
en des Sultans.

vk. 11.4 : 12.3 cm.

BUDAPEST Szarvas-tér.
Szarvas-Platz.
Place Szarvas.
Szarvas square.

Kézbesítési elője

elk.

~~Csillaghegy~~

~~Kosuth ú 11~~

X/26 Pálfy 9/11

BUDAPEST 34 OKT 26 30 Lkb

T

Schäffner Rózsa
szobrász művész
Urhölgynek

Eiköltözött.
Parti.

Budapest

~~Ferenc Ernst~~

Vissza Budapest

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA.
Landeskommission der Baudenkmäler. – Commission des monuments historiques. – Commission of artistic monuments.

Hornyánszky Viktor R.-T., Budapest.

Schärmer Mátyás

Művészet 1911. 46

Czabrendeki lelet VII. 14.

Schärmer J. Matt

Ltáb I. 56, 1785–1863

III. 102

IV. 105, 152.

Schärmer Márton

SCHÄRMER MÁRTON. Kisfaludy 1823-ik évi Aurórájában több képe jelent meg; ezek: „Auróra“ allegoria, „Csobánc“, „Tátika“, „Somló“, „Sz. Mihály hegyi remete“, „Nándor-Fejérvár“. Aláírása: „Schärmer Már. raj.“, „Sch. M.“, „J. Schärmer pinx.“ Rajzait Axman József és Blaschke János metszette.

—384. KEMÉNY LAJOS

Művészet 1911. 46. l.

Schärmer Már (ton?)

rajzoló

l.

Csanki Dezső ...

Árpád és az Árpádok. Bp. 1907.

205. l

~~Clarox Alex~~ander

Schärmer

Schnorr

Sovább 2

l. Kenyeres Imre=

Aurora. Hazai almanach 1822-1831. Bp. 1938. Officina. 14. l.

K. 13 : 22.8 cm.

alanka, welche zu Kriegsgefangene
onnen, 20 Fahnen und andere Sie-
que ~~W.~~stb.)

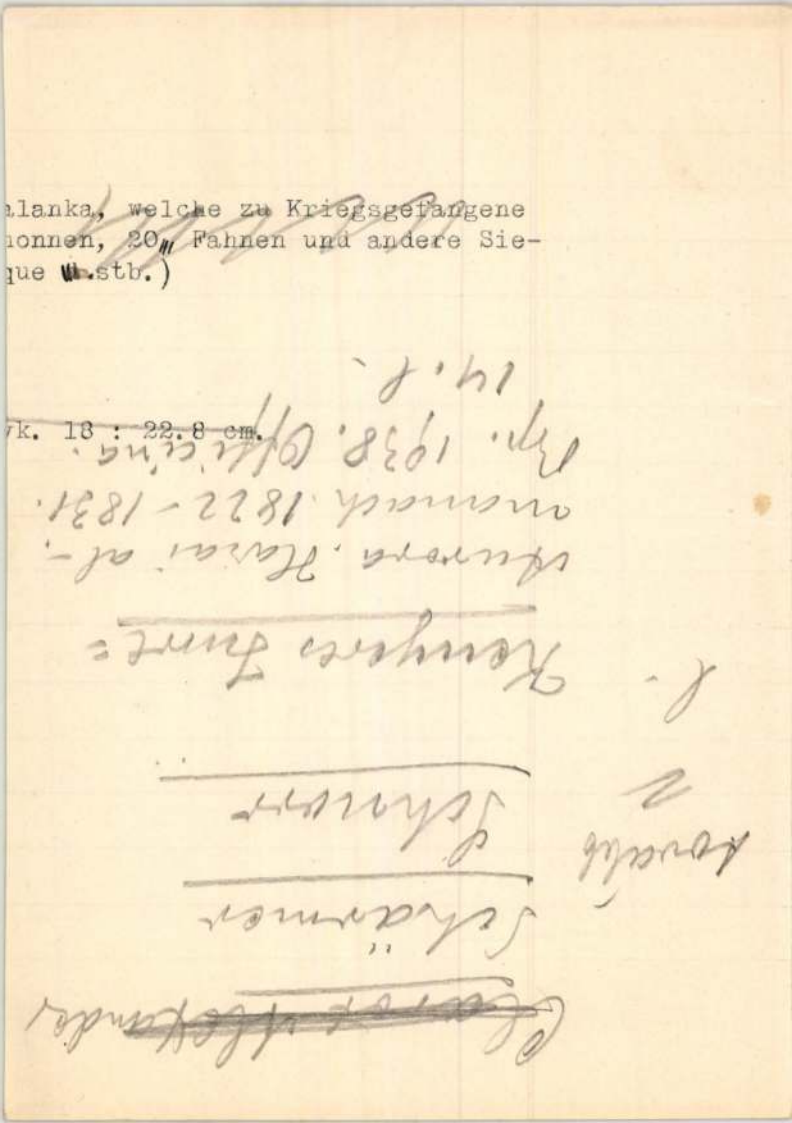

Sabacz.

A SAU FLUSS innenső partj
a melyet az erdő és a tulsó p
szári csapatok ostromolnák. K

balra: PLAN
der
am 24ten Apri
Vestur
SCHABAT
Türkisch....
a kép alatt: Plan de la forte
les turcs Bukurtelek,) pr
fölül jobbra: No VI,
alól, illetőleg legalól jobbra
(CHEZ JEAN THOM Nobl. de
magyarázó szövegének kezdete:
König: Truppen (Premier

Schärmer M. MDK

Karolina Auguszta repr.

Kisfaludy K.: Aurora. 1822.

Schärmer M.

rajzoló

l.

Kremszéplit

176 l. (Kétszer)

4328. Lucas Mi

Sz. Kronachban 1472 októbe
október

Mária a gyermeket szo

Térden alólig, kissé bal
van ábrázolva. Kezeiben a fel
simuló gyermek Jézust tartja,
lámos szőke haja vállaira oml
pánt szorítja, ingvállát lelógó
fogja össze, kék palástja térd
piros. Mögötte lombos bokrok
ben balról a folyó mentén
hajtásos pilléren nyugvó híd
szikla tetején kastély bontak
hegyes vidék terül el. Az égb

Fa, méretei 88·3 : 60·5
értéke 16000 K. — Néhai gróf P
november 14-én (1429–908). —
hagyására vonatkozó adatokat
Bejelentetett 1913 márczius 16-

Kifüggesztésére vonatkozó
ban. 1913: 22. *Id. Lucas Cra*
tatja.

Jegyzet. Az e festményre v

a) a törzsleltárban (1328-
Cranach: Maria das Jesukind säu
Rahmen (Neues Toilettezimmer);

b) a leltári kivonatban (
Lucas Cranach: Madonna das Je
schwarzen Rahmen. 88·2 hoch
zimmer);

c) a hagyományi jegyzékben
Müller Cranach: Mária a gyern

d) az átvételi okmányban
Müller Cranach: Mária a gyerm

Hagy. 1912.
Pálffy

Schärmer Joh. Martin

l.

Kelp 20 d.

Szabó Károly: Régi magyar Könyvtár

IX. 140, 141.

Schärmer Márton

festő

l. Képzőművészet

1941. 168. l.

Schörmer

l.

LykaMagyműI300-50

49,358,l.

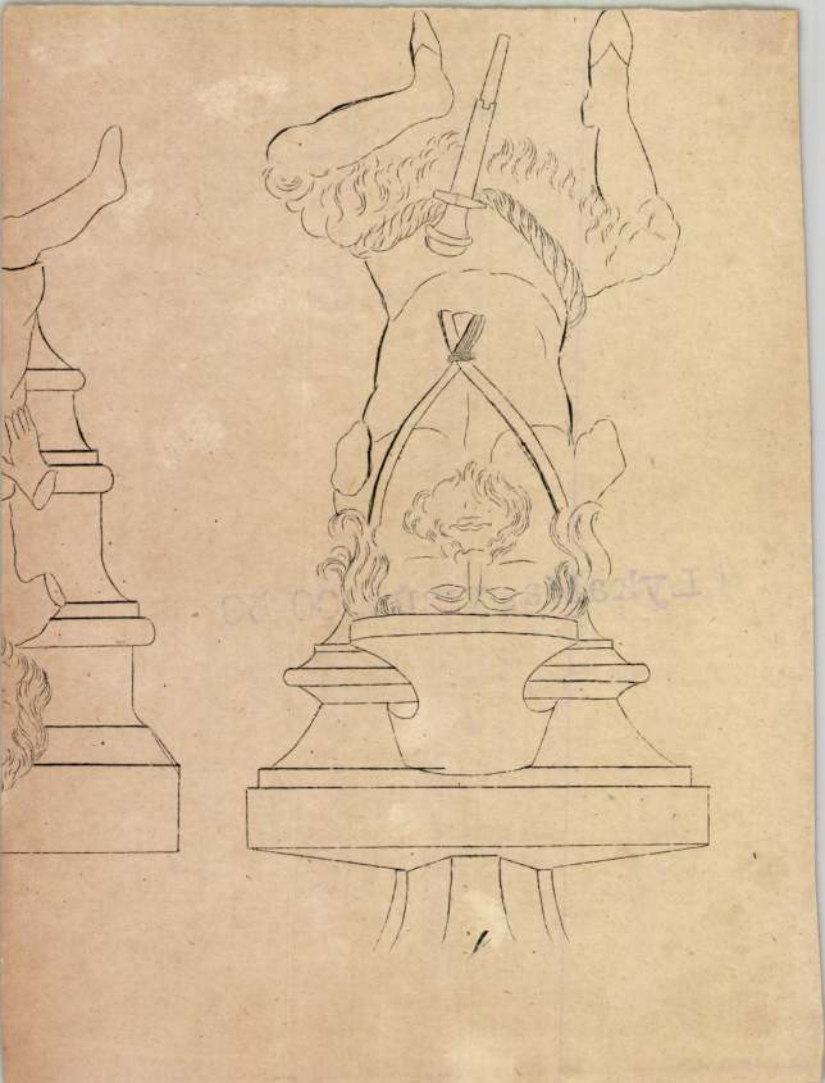

Martin Schärmer, rajzoló M.D.K.

...

8) 1823/5 Soulo ..... 156. o.
9.) " 16 Soulo ..... 156. "
10.) " 17 Sz. Miklóshegyi remete ..... 156. "
11.) " 18 Nándor-fejérvár ..... 156. "

Vayerné, Zibolen Ágnes: Kisfaludy Károly az Aurora képszerkesztője és illusztrátora

Művészettörténeti Értesitő, Bp.1967.XVI.évf.3.sz.

156. old.

M.D.K.

Martin Schärmer, rajzoló

illusztrációi az Aurora számaiban:

1.) 1822 címlap előtt: Karolina Augusta 152.o
2.) " /3 Dobory ..... 152. "
3.) " /4 Villi tánc ..... 152. "
4.) " /5 Árpád ..... 153. "
5.) 1823/1 címlap előtt: Aurora figurája .... 155. "
6.) " /4 Tátika ..... 155. "
7.) " /3 Csobánc ..... 155 ./.

Vayerné, Zibolen Ágnes: Kisfaludy Károly az Aurora képszerkesztője és illusztrátora

Művészettörténeti Értesitő, Bp.1967.XVI.évf.3.sz.

152-155. old.

M.D.K.

Martin, Schärmer, rajzoló

Kisfaludy Károly bécsi baráti köréhez tartozott, egy ideig ottani házigazdája is vet. akivel az Aurora illusztrációinak nagy számát rajzoltatja meg, nem egyszer saját várlatai alapján, melyeket Schärmer signál. Szerző 9 illusztrációját közli.

Vayerné, Zibolen Ágnes: Kisfaludy Károly az Aurora képszerkesztője és illusztrátora

Művészettörténeti Értesitő, Bp.1967.XVI.évf.3.sz.

154-157. old.
+ 9 ábra

Schärmer Mór MDK

Karolina Augusta repr.

megjelent az 1822. Aurorában.

Domanovszky Sándor: Magyar Müvelődéstört.V.k.
Bp.é.n. 371, 675.o.

~~Höfel Balázs~~

Schärmer Mór

nincs
c.ed

– Karolina Augusta
austriai császárné
Magyarország királynéja
Rajzolta Sch. Met-
tette B.
Megjelent az 1822-ik
Aurorában.

Repr.
Domanovszky Sándor
Magyar művelődéstört
V. k. Bp. é. n. 371, 675. l.

Schärmer M.
rajza
Árpád fejedelem
képe. Schärmer
M. rajza után
metszette Blaschke
János Aurora Alma-
nach 1822.

Emlitő
Berzeviczy Albert
Árpád alakja a mű-
veszetben. Csánki
Dezső: Árpád és az
Árpádok. Bp.
1907. 205. l.

Johann Martin Schärmer, tiroli eredetű művész a század elején barátságot kötöt Kisfaludy Károllyal Bécsben, később az Auroza számára megrajzolta a balatonvidéki Csobáncot, Tátikát, Somlót, Auróra allegóriáját, a hentmihályhegyi remetét, Nándorfehérvárt, amelyek Axmann és Blaschke metszeteiben jelentek meg.

(Lyka: Tbv. műv. III. 102.)

— " — I. 56. —

csak emléti felsorolásban IV. 105.

Schärmer J. Marton

napoló

XIX cz

Aurora Harai Almanach. Kiadá
Kisfaludi Károly 1822 Pesten
A címlapon jelzés: „Axman
raj: Blaschke J. metsz".
A címlap előtt balról óvalis
rezetben ~~rézm.~~ Karolina Augusta
Austriai Csáhárné, Magyarország Királynéia. ~~rézm.~~ Jelzés:
„Schärmer Már. ~~je~~ raj: Höfel
Bl: metsz."
Kucsma Károly tul.
György Jenő tulajdona

P.

~~Auro~~

Kr. (1). 870.

Schätz János Frigyes

1842-ben a hollóházi kőedénygyár első bérlője.

Sikota Győző: Hollóházi herámia. Bp. 1961.

33.o.

Schätz János

a holláházi keménycserepünzen bárlője

P. Brestyánszky Ilona: A kerámia és a porcelán története
107. s. Bp. 1966

Aurora (Budán, á Királyi Magyar universitás betüivel, é. n.)

G.

A ciuulap előtt „az éj" Istenméje"

Résm. Jelzés: Schärmer delt. Axman metsz. " 1823.

För. Kot.

Kr. ①. 872.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

r.

vi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

~~Erasmus~~ 2

tritt Erasmus an fünfter Stelle ein – Die bezügliche Notiz von der Hand des mehrerwähnten langjährigen Pfarrers Thomas von Senndorf lautet: Item anno Christi 1496 fusa est magna campana in Zolna per magistrum Erasmum de Bistrica –

wod

Korrespondenzblatt. 1910.
74. l. (Zur Glockenkunde im Sachsenlande)

..... *mühely.*

...főnökség!

...hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

...m.

...évi ..... hó.....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Erzpriester és

Johannes von Schässburg

Im Jahre 1496 liessen die Leonndorfer ihre grosse Glocke neu giessen. Der Meister hiess Erasmus und wohnte in Bistritz. 1430 gab es hier noch keinen Glockengiesser. Die Bistritzer mussten damals zwei Glocken vom Meister Johannes von Schässburg giessen lassen. (Müller. Im älteren siebenb. Glockenkunde Archiv d. V. f. s. Landesk. IV. 217.) Am Ende des Jahrhunderts hat diese Kunst nun auch in der Metropole des Nordgaues ihren Vertreter. Es ist noch immer verhältnismässig frühe. In die von Friedrich Müller in seiner grundlegenden Arbeit über die siebenbürgischen Glockenkunde aufgestellte Reihe der nachgewiesenen Giesser

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 271 l.

Név: Schäft Joseph

Foglalkozás: festő (Mahler)

Szárm. hely: Doberschau

Hitfelekezet: R. K. Csal. állapot:

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1776. XII. 17

A polgárjogért fizetett összeg forintban:

Schöfft József Károly

M.D.K

306) Mellékoltár balra. Szent István és Szent Imre templomban oltár előtt. VI-ker plébánia Templomban

Budapest Székesfőváros Művészeti Tárgyainak Katalogusa

Bp. 1913.

434

Schäber Hugo

Kiállítás Parisban a Franka Berndt
galériában
Az avantgardista művészet Magyar
o-n 1910-és 1930 között

Népszabadság, 1985.1.17

Scheht György

litografus

l. 1

Horváth Árpád

367. l.

370. l.

Schäffner Rózsa

Képzőművészet
1930. 30. 7.

SCHÄFFNER RÓZSA: MÁRIA (KERÁMIA)
A Műcsarnok Tavaszi Tárlatáról

BALOGH SÁNDOR: KOMPOZICIÓ

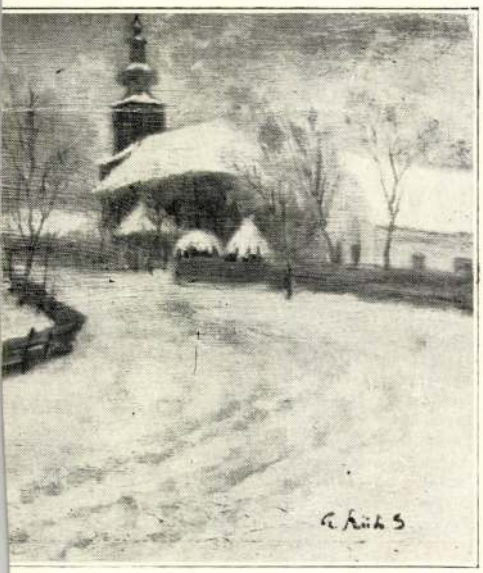

ÜTS SÁNDOR: OLVADÁS

csarnok Tavaszi Tárlatáról

BÁNNÉ BARANYAI ZSUZSK

A Szentendrei Műv

Schäffner Rózda, szobrász

Ferenc körút 18. Műcsarnok
1930. tav. kiáll. IV. t. 59, 61

Schässburgi Johannes harangöntö.

XV.sz.Erdély.

Arch.Sieb.1889.22.köt.58.l.

Schäuffelein Hans Leonhard. Nürnberg.

oltárfestö XVI. sz.

Magy. Művészet. 1937. XIII. 338. l.

SCHÄFT József festő"

M.D.K.

M. Sturdza fejedelem
Veniamin Costache metropolita

1952)
Művért. M.Kiss Pál: Magyar festők Bukarestben a 19. században 89.l.

M.D.K.

Schäft József festő

M.Kiss P.: M.festők Bukarestben a XIX.században.

Művészettörténeti Értesitő.1952. 89-90.l.

Schäjrer József

egri ötvös mester képitette 1765-ben az egri Széchenyi u. 1-5. sz. a. érseki palota kápolnd.-jának rézdombor művét.

Veit Pál stb: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

5131

Schälz János

A holló-házi kemény cserépgyár első bástyje.

P. Breslyánszky Ilona,
szemelvény a kerámiát, Bp. 1966, 107 l.

Schändorfer János

Beállott 1857

Kolozsvári ántalosok

4. l.

M. D. K.

SCHÄIBEL Pál kőfaragó

Várpalotán

1769. Veszprém, püspöki palotán dolgozott, ami után

1770-ben özvegyének fizették ki járandóságát

Agghány: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 266. II. 306.

MDK

Schänfelin L. Hans

Rados Jenő: Magyar oltárok. Bp. /1938/. 25.l.

Schäritz, Johan, pozsonyi ötvösinas

V. 122.

Schäritz Johan

ötvös 1709

laid

Mih. Pors. 122

Schärf Ferenc
VI
anstreicher
Sopron
1809. dec. 20.
polg. esteü
Házi

B

Acél (lásd: *vas*).
Acetilen: Az acetilen mint mótorgáz. (*A*) *r*-től
Alagút (lásd: *vasút*, *szifon és hídépítészet*).
Aluminium: (Az aluminium diagrammja húzó és nyomó igénybevételek esetén) .
» Az aluminium elektrometallurgiája, (*A*). *Gaul* Károly-tól . . . . . .
» A Pittsburg Reduction Company aluminiumgyára. (*A*). E. *Illés* Aladár-tól 17
Árvédelem: Árvédelmi szalmalapok. 7 szövegábrával. *(A) Pekánovits* Imré-től . 16
Baldachin: A bécsi Maria am Gestade templom kapuzata fölötti baldachin vasszerkezete. (*A*). H. *Gaál* Adorján-tól 24
Ballon captif: A ballon captif. 6 szövegábrával. (*A*) *Éder* Róbert-től . . . 28

1895. évi kazánrobbanások Német-
zágban (*A*) 567
ópa nagyvárosainak népgyarapodása
IX. században. (*A*) 246
önféle gázizzófénynyel végzett méré-
. 1 szövegábrával. (*A*) 78
gtéglák. (*A*) . . . . . 246—247
nagyobb dinamógép. (*A*) . . . 132
világ legnagyobb hegyi vasútjai.
zövegábrával. (*A*) . . . . . 162—163
A berlini csatornázás és öntözés
4/95. évi üzemeredményei (*A*) . . 563—564
Blackwell-alagút Londonban. (*A*) . 502—503
burlingtoni szerpentina. 1 szöveg-
ával. (*A*) 127
budapesti *Ferencz József* villamos
lalatti vasút (*A*) . . . . . 212—213
gemmrigheimi bétonhíd Württem-
gben (*A*) . . . . . 563—564
onból készített hidak és alagútak a
lingen-sigmaringeni vasúton Württem-
gben. (*A*) . . . . . 162 és 164—165
üzemű közúti vasútak. (*A*) . . 28—29
idak térfoglalása. (*A*) 248
úti vasbetonhíd a Kansas folyón
ekában, 3 szövegábrával (*A*) . . 500—502
esztina és Syria vasútai. (*A*) . . . 29
osz szabályzat vashidak számítására.
. 213
ós váltó közúti vasúthoz. 3 szöveg-
ával. (*A*) 28
Vasbéton szerkezetű vasúti híd Droit-
6 szövegábrával. (*A*) . . . . 126—127
Dubiau gőzkeverője. 5 szövegábrával.
. . . . . 31—35

K

~~Köfel Balázs~~

~~mesete~~

Schärmer M.

rajza.

Karolina Augusta

austriai császárné

Magyarország királyné-

néja.

megjelent Kisfaludy K.

Auroráján, 1822.

MDK

Schärmer Márton

A Balaton tájfestészetünkben. Szépmüvészet 1941. 168.l.

Text. Text.

Schämer, Martin

Kisfaludy Károly – Schämer Martin:
„Dobony", rézmetszet, 1822.

Major Miklós: Karinthy korának művészete.
Budapest, 1980. 9. 24. old.-on

Schätzl József

pesti ötvös kelyhe
1760-tájáról a gyön-
gyösi ferences kolostor-
ban.

lásd

Végh régi egyházm 59. l.

És egy másik ugyanczik
aranyozott ezüst kelyhe
ugyanott 1760 tájáról

u. o. 59. l.

Schätzel család

kíses lakatosok, munkák a város több épületé-
nek kapuin megtalálhatók
a család első iparos tagja mint kovács telepedett
le Kőszegen 1734-ben. Utódai 10 generáción keresz-
tül folytatják a vasipart. Jelenleg mint önálló kis-
iparos dolgozik ilyj Schätzel József műlakatos, kinek
remekbe szabott munkái ma is kísérik és keresettek.

Kőszegi Tanárok Munkaközösséje,

Kőszeg, Bp. 1958.

Schätzl József

pesti ötvös

l.

Gent Bpestnünv.

60-l-

A m. kir. Kereskedelemügyi Miniszter ad II. 90.943/
ez a küldemény kg-kint 2 filléres frankójegy felh

A feladó bizományos neve: ögr. Hallósi

Lakhelye:

Tartalma:

194 ..... hóról.

Magyar Nemzet köznapi	
" " vasárnapi	
Film, Szinház, Irodalom	2
Független Magyarország	15
Képes Sport	
Magyar Rejtvény Ujság	

makulatura

T.

E

film, könyv

..... kgr.

..... drb csomag

Schätzl [ ], [korács művén?]
[lakatos ipar művén?]

Köszegen kiállítják az
1721-ben alapított Schätzl-
műhely, ill. család munkáit.

— : Lakatos remekek 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. aug. 9.

Schätzl

ötvösmester nevét és munkásságát említi

Somogyi Árpád: Régi pesti ötvösművészet
Budapest, 1970. 7.sz. 38-40. l.

Schätzl ötvös

1756 - ~~ban~~ -1765 között Pesten dolgozik

Somogyi Árpád: Régi pesti ötvösmüvészet

Budapest 1970 VII. sz. 38 old.

Schätz János

ötvös Pest! 1760

folyószán

Értékelés	Napok	Kamat-szám	Pengő	f
l.				
Mű és Régiségkér. Vall.				
aukc. V. (1947) 39. l.				

lában az Esztergom-Vidéki Hitelbank Ré

ESZTERGOM-VIDÉKI HITELBANK ÉS IPARBANK

Kelet 193 7.		
júli.	1.	Egyenleg
"	12	D= Leopold bef.
"	19	-" -"
"	26	-" -"
aug.	16.	-" -"
"	18	Lp.
"	24	D= Leopold K.
"	28	-"
"	30	-"
sept.	9.	-"
"	13.	-"
"	21.	-"
"	27	-"

Schätzl József ötvös M.DK

18 sz. végén, 19 sz. elején pesti mester.
Bicskén barokstilü kelyhe. Fekete repr.
XXXVIII tábla. 2. 137 old

Somogyi Árpád: Neuere Beiträge
zu der Geschichte der Goldschmiede-
kunst in der Komitat Fejér.

Alba Regia. István király múz
Közleményei 4-5 köt. 1963-64
Székesfehérvár 1965

Schärtzl József, ötvös

M.D.K.

A 18. sz. végén, 19. sz. elején a pesti mester dolgozott Fejér megyében. Barokkstílű kelyhe Biesken a katolikus templomban.

Somogyi Árpád: ~~Beiträge~~ Neuere Beiträge zu der Geschichte der Goldschmiedekunst in der Komitat Fejér. 137. old.

Alba Regia. István Király Múz. Közlemények. 4-5. köt. 1963-64. Székesfehérvár 1965

Schätzl József

ötvös

irá

Layer Károly dr:

A régi Buda és Pest iparművészete.

MAGYAR IPARMŰVESZET

1935. 150. l.

Schätzl, Josef

ötvös

Pest, 1757–67.

Dr

Horváth, Heinrich

Pester Goldschmiede-Barock

A Műgyűjtő

1931. 5. 27

131. l.

133 l

articolo sulla
nizzazione ~~e~~ s
~~tendenze~~ della
artistica italia
e sulle sue tende
generali. Però la
letteria ci da su
rito un altro te
e cioè un arti
che seguendo l'i
sua idea su Mar
e su Spadini, F
rebbe il Tema

Schätzl József
pesti ötvös

Kehely, 1760 körül
m. 29.3 cm
Gyöngyösi ferences
kolostor
Inv.

Kehely, 1760 körül
m. 27.8 cm
M. ott
Inv.

Schätzl József

pesti ötvös

aranyozott ezüst kelyhe az alábbi templomban.

U. ott egy fedeles aranyozott ciboriuma is van.

Szabó pesti ferencrendiek

85. l.

Egy-egy műve van a gyöngyösi és szegedi ferencrendi templomokban is

Bécsi szarmazásu, előbb Sopronban, majd Esztergomban, végul Pesten működött

Schätzl József

pesti ötvös

1757-ben lett mesterre

+ 1767.

Egy rokokó kelyhe a

M. N. Muzeumban

Repr.

Bárányné 569, 651. l.

573. l.

Schätzl (Schötzl)

József

aranyműves Pest

1757ben pesti polgár

1767. ápr. 17 ig szerepel.

Horváth Szentpéteri

256. l.

özv. Schätzl Józsefné

1767-ben emlitve

u. o.

Schätzl József

pesti ötvös

rod

Horváth Kentpéteri

200. l.

1760-as évekből ezüst kávéhannája a kéhei-fővárosi Tört. Muzeum-ban.

u. o. 202. l.

Schätzl, Josef

otvoš 1736-41

l.

Csatsopromiotv

19. l.

Schätzl József

ötvös, Pest 1760 k.

lásd

Lag Bpest iparművkiáll

11. l. 12. l.

Kehely, gyöngyösi
ferencesekolostor

Kehely, budai szt.
Anna templom.

Schätzl József

Ötvös Pest 1740 K.

Gyertyatartó, Ipar-
művészeti Múzeum
lásd tulajd.

Lay Bpestiparmúkiáll.

19. l.

hätzl József

ötvös Pest

Königsgötoj. 70-71. l.

Schätzl József

ötv.

Kőmagyőtoj 474. sz.

Schätzl József

MDK

Ciboriumkehely ‚áldozókehely'
Buda 1766 körül

a pesti ferences templomban/Egyetem u.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

99.1.

M.D.K.

Schätzl József ötvösmester

egyire a legkiválóbb pesti ötvösökner, azik a 18. sz. első felében még a budaiakkal körös céhben dolgoztak, de 1759-ben önálló céref alapitottak és művészi irányzaturban inkább Bécshez igazodtak. Schätzl és Reichenpfalter here alatt már nemcsak a barokk általános europai körössége, hanem egy jelentős önálló pesti iskola virágzott fel.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.

272. old.

nyujtott lábú *e*→ és *m*→ bekerülését pedig, melyek a *Bb. h* ivén kívül sehol nem fordulnak elő, magyarázhatja a szedő és korrektor vigyázatlansága, vagy az a lehetséges körülmény, hogy a nyomdában levő *e* és *m* (normális tipusú) betük le voltak foglalva s a hiányt más typusú betükkel pótolták.

TRÓCSÁNYI ZOLTÁN.

A. 114. l. 13.

Szent David propheta az ő léve-|
lében,

⋮

14. Egyetemben véle az mi szükség-|
ünkben
Nyomorúlt voltunkban ez földön
túnkben
Diczérjük az Istent ő diczőségében,
Az szent angyalockal, énekeljünc
me | nyben.

B. 114. l. 13.

Szent David propheta az ő lévélé-|
ben,

⋮

14. Egyetemben véle az mi szüksé-
günk | ben
Nyomorúlt voltunkban ez földön
él | tűnben,
Diczőrjűc az Istent ő diczőségében,|
Az szẽt angyalockal énekeljünc
meny | ben.

A. 115. l. A) hasábjának alján:

14. Szent David propheta az énekibe |
Az nagy Ur Istenben valo őrőme-
ben |
|| 115. l. b) hasáb 1. 2. sora
Ezeket béirta nagy szepen veserk-
ben |

Eneklő kőnyvénec hatvanőt részé-
ben

B. 115. l. A) hasábjának alján:

14. Szent David propheta az énekibe |
Az nagy Ur Istenben való őrőmé-
ben, |
Ezeket béirta nagy szepen veserk-
ben, |
|| 115 b) hasáb 1. 2. sora

B.

Eneklő kőnyvénec hatvan őt részé-
ben

Schätzl József, kovácsművén

Restaurálta a kőnegi kovácsoltvas cégéreket.

– : Restaurálták Kőneg régi cégéreit 6.

ESTI HIRLAP Bp. 1966 szept. 27.

MDK

MDK

Schätzl József, Puchmayer János, Fauser József

készitették a viziárosi Szent Anna-templom kelyheit

Elek A.: A régi pestbudai polgár otthona. A Pesti Városháza 1935. 6-7. sz. 17.l.

MDK

Schätzl József

Mihalik S.: A magyarországi református egyházak pesti ötvösművei. 1936. 2, 7-10.o.

Schätzel József, műlakatos [iparművész?] MDK

A Kőszegi műlakatosmester a nyolcadik a családban, aki a vasformálás művésze. 240 éve, hogy a családban apáról fiúra száll a mesterség.

– : Ritka négyes jubileum Kőszegen 4.c

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. nov. 19. [Violéki]

Schätzl József

Samolovszky Frigyes Pest. Ar.

Szül.: Pest, 1819. 1847. I. 17. mester. 1852-ben műhelye Dorotheengasse 16.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
BFL IX/14. Meisterbuch 1847. I. 17.; Horváth H.: 252. p.; Wegweiser 1852.

Satmair (Szatmáry, Sakmari, Satmayr) Mihály Pest. Ar.

Aranyműves. Kimutatható 1718—1725. 1718. felvétele ügyében tárgyal a budai ötvöscéhhel. 1719. VII. 9. mester.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Illyefalvy—Pallós; Horváth H.: I. 250. p.; Patakyné II. 280. p.; Mihalik hagyaték: 53. p.; Dombi.

Schäffer Gusztáv Pest. Ar.

A XIX. század 60-as éveiben említve.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Horváth H.: 252. p.

Schätzl (Schatzel, Schazel) József Pest. Ar.

Szül.: Bécs. †1767. 1757. márc. 8-án aranyművesként nyert pesti polgárjogot. 1759-ben a céh jelzőmestere. 1760-ban jelzőmester és alcéhmester. 1763-ban főcéhmester. 1765-től alcéhmester és jelzőmester. *Inasa:* 1760-tól 1766. XII. 31. Mühl Kosbotarovitz János; 1760. VII. 22. Michl Ferenc 4 évre; 1760-tól Schwager Mihály 8 évre.

Művei:

307 109 „C" 190 — Kehely, ar. ezüst
1763 körül
Gyöngyösi ferences templom

110 — Kehely
1768 körül
M. Nemz. M.

Pest-Buda 1977

 108	„A“ 188	Török kávéfőző 1761—62 M. Nemz. M.
 108	„A“ 188	Kávéskanna 1761—62 Bp. Tört. M.
	„B“ 189	Ékszertartó doboz 1762—63 Egykor gróf Csáky Mihály tulajdona. Lappang
 109	„D“ 191	Cibóriumkehely 1765—67 Pesti egykori ferences templom
 108	„B“ 189	Kehely, ar. ezüst 1762—63 Szeged, volt ferences templom. Elveszett
 109	„C“ 190	Kehely, ar. ezüst 1765 körül Gyöngyösi ferences templom
 109	„D“ 191	Gyertyatartó, ezüst, vésett „M.Gy.“ monogrammal 1765—67 Iparm. M.
 110		Kanálkák 1767—68 Egykor Csekei Váczi Elemérné gyűjt.-ben. Lappang.

Irodalom:

Bp. Tört. M. Haubt-Protocol 1759. IX. 18.; BFL Pesti arany- és ezüstműves céhiratok; OL C 25 Lad B Fasc 23 Nº 23.; Illyefalvy—Pallós; Kapossy; Horváth H.: I. 250. p.; Expos 1932.; 1935. 3. 51.; Expos Belgrad—Zágráb 1968.; Kőszeghy; Patakyné I. 279. p.; Patakyné II. 260. p.; Patakyné IV. 33. p.; Somogyi: Fehér megye; Dombi; A. B.: 3/b. p.; Földes.

Schätzl (Schatzel, Schazel) József Pest. Ar.

Szül.: Bécs. †1767. 1757. márc. 8-án aranyművesként nyert pesti polgárjogot. 1759-ben a céh jelzőmestere. 1760-ban jelzőmester és alcéhmester. 1763-ban főcéhmester. 1765-től alcéhmester és jelzőmester. *Inasa:* 1760-tól 1766. XII. 31. Mühl Kosbotarovitz János; 1760. VII. 22. Michl Ferenc 4 évre; 1760-tól Schwager Mihály 8 évre.

Művei:

307

109

„C"
190

Kehely, ar. ezüst
1763 körül
Gyöngyösi ferences templom

110

Kehely
1768 körül
M. Nemz. M.

Pest - Buda 1977

109	190	Gyöngyösi ferences templom
 109	„D“ 191	Gyertyatartó, ezüst, vésett „M.Gy.“ monogrammal 1765—67 Iparm. M.
 110		Kanálkák 1767—68 Egykor Csekei Váczi Elemérné gyűjt.-ben. Lappang.

Irodalom:

Bp. Tört. M. Haubt-Protocol 1759. IX. 18.; BFL Pesti arany- és ezüstműves céhiratok; OL C 25 Lad B Fasc 23 N° 23.; Illyefalvy—Pallós; Kapossy; Horváth H.: I. 250. p.; Expos 1932.; 1935. 3. 51.; Expos Belgrad—Zágráb 1968.; Kőszeghy; Patakyné I. 279. p.; Patakyné II. 260. p.; Patakyné IV. 33. p.; Somogyi: Fehér megye; Dombi; A. B.: 3/b. p.; Földes.

M.O.K.

SCHÄTZL JÓZSEF

a pesti ötvösök céhmestere készíti a XVIII. szd. közepén a szeged-alsóvárosi Templom húzenmának egy hulyhét. Aranyozott ezüst. Talpán a Háromkirályok, nódusán a Szt. Háromság. – 33. kép.

Bálint Sándor: Szeged városa.
Budapest, 1959. 58.o.

M. D. K.

SCHÄTZL József ötvös

Pesti mester

Mihalik sándor: Szentpéteri J... Bp. 1954. M. l.

MDK

Josef Schätzl, aranymüves
mint mester 1757 - 67-ig van emlitve.
az 1759-ben ujra alapitott arany- és ezüstmüves céh rajzmestere.

Ezüst kávéskannája élénken mutatja a különbséget XXXXXXX a reprezentáló szertartási tárgy és a szerény használati tárgy között fennáll. A tagozottság mindkettönél világosan látható. Mindenesetre egy állandó felfelé ivelés mutatkozik az arany - mivességben, mely a céh fennállásának 2o.-ik évében teljes kivirágzást mutat.
/A Föcárosi Muzeum, a lipótvárosi- és a józsefvárosi plébánia tulajdonában lévö kelyhek erröl tanuskodnak./

Dr.Horváth Henrik: Pester Goldschmiede-Barokk.
A Mügyüjtö.-Der Kenner. 1931. V.évf. 5.sz. 13o.-134.

Schatzl József

bécsi származásu ötvösmester 1760 körül

Budapest régiségei a Tört. Muzeum évkönyve
XVII. 1956. 279 l

SCHATZL JÓZSEF

ötvös mester a XVIII. sz. második felében

Budapest régiségei XIX. 1959. 230. l

SCHATZL JÓZSEF
pesti ötvös a XVIII. sz-ban

/képpel/

Budapest régiségei XIX. évf. 1959 228. 1

Schätzl József, [népművész]
[kovács művész?]
[műlakatos]

A 250 éves kőszegi műlakatos-dinasztia utolsó aktív tagja. Nyugdíjas kézt is dolgozik. Ritka szép szakmájat 20 tanítványa folytatja. Remekműve muszkái külföldön is ismertek.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp 1973. máj. 19.

Schätzl József, díszműlakatos MDK

Kétszázötven éves lakatosdinasztia tagja

Schätzl József, „Kőszegi polgár, iparos és művész, tanárstag és kultúrpatriota," vulgárisan: Schätzl Pepi, „[illegible] megbámult remekek finomkezű kézítője, aki zaslól álmodja valósággá álmait." Mint a Műemlék-védelmi Albizottság elnöke harcol azért, hogy városa: Kőszeg műemlékei közül semmi se menjen veszendőbe.

Kékesdi Gyula: A város lelke

Népszabadság, Bp. 1959. ápr. 26 4.l

II. 272.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848.....-ig.

Név: Schädel Joseph

Foglalkozás: aranyműves

Szárm. hely: Wien

Hitfelekezet: R. K. Csal. állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1757. III 8.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

Schatzel József

ötvös

1757 március 8 Pest.

Bécsből jött.

Kapnagyarországi ötvösök 28 l.

~~dulva~~ ult, kerek medaillonban, melyet fölül sza-
felszerelések vezznek körül. Hajas és bajusza
Vértje felett bal csipője felé szalag vonul,
g alakú ékköves czat tartja ~~[illegible]~~. Felirata

III. REX POLONIÆ."

a vonalkeretnek 11.2 : 14.4 cm.

140/95 № 109.

Schatzl József

pesti ötvös

l.

A népművészetek
könyve.
Bp. 1940.
1121. l.

Ferencry Gyula dr. egyetemi tanár

IX. 48.

Schätzl Josef

ὄτνος

Gentrmüend

187.284.l.

155.258-1916. szám.

III.

Folyó évi november h
terjesztésére a Zólyomvármegye
között a zólyomi várban elhely
ségeinek kibérlésére vonatkozó
terjedő időre meghosszabbitott
záradékommal ellátva, idecsato

Budapest, 191

A miniszte

Schell József Antal, br. (1900. dec. 9. Tengelic-Katalinpuszta – 1970. okt. 17. Bp.): grafikus, illusztrátor. –A mosonmagyaróvári Gazdasági Akad.-n tanult, csaknem egy időben Fekete Istvánnal. Lelkesedés és kedv nélkül vette át a családi birtok vezetését. Életre szóló barátságot kötött a vadászsporttal. Természet- és vadszeretettel függ össze művészeti tevékenysége; akvarelljei, grafikái, tollrajzai az állatokat és környezetüket ábrázolják. Szinte teljesen autodidakta módon képezte magát, csupán másfél évig volt Szőnyi István tanítványa. Tájképeket és vadászati témájú grafikákat készített, gr. Széchenyi Zsigmond könyveit illusztrálta. 1929-től szerepelt képeivel a bp.-i Vigadóban az évenként megrendezett trófeakiáll.-okon; a kiáll.-i kat.-okból 115 képe ismert. Az 1929–1933. évi gazdasági világválság miatt nem tudott a családi gazdaság bevételéből megélni, ezért a képzőművészeti tevékenység előbb kiegészítő, majd fő foglalkozásává vált. Képei megjelentek a *Nimród* és *A Természet* c. lapokban. Az írással is megpróbálkozott. 1931-ben megjelent, saját képeivel illusztrált állattörténeteit később önálló kötetbe rendezte, amely ma már könyvritkaság. A II. vh.-t követően évekig csak segédmunkásként dolgozhatott Bp.-en; 1959-ig ingázott, mivel családját ekkor tudta felhozni a fővárosba. Második jelentős alkotói periódusa 1956 után bontakozott ki, fölvették a Művészeti Alap tagjai közé (1959), munkái megjelenhettek a *Magyar Vadász*ban és más lapokban. Igazi elismerést csak az 1960-as években, a régi barát, Széchenyi Zsigmond révén, az *Ahogy elkezdődött*... és az *Ünnepnapok* c. visszaemlékezések illusztrálásával aratott. Londonban az *Animal Artists of the World* c. kiáll.-on (1967) öt képpel szerepelt. Élete utolsó napjáig dolgozott az 1971. évi bp.-i Vadászati Világkiáll. előkészítésén, de azt már nem élhette meg. – Életműve a mai napig sincs igazán felmérve. 65 képét a gyöngyösi Mátra Múz. őrzi, további 57 kép van gyermekeinél, s még legalább további 300 képéről van valamilyen formában adatunk. A vadászattal kapcsolatos hagyatékának jó része ugyancsak a gyöngyösi Mátra Múz.-ban található.

F. m.: *Megint Ősz lesz!*... (Bp., 1931).

Irod.: Nagy Domonkos Imre: Az ismeretlen S. J. (Nimród, 1987, ***oldal?***); Koncz István: S. J. élete és munkássága (Kecskemét, 1997).

Horváth László

Schell József Antal, báró (1900. december 9 Tengelic községhez tartozó Katalinpuszta – 1970. október 17. Budapest), tájkép és vadászati témájú grafikák készítője, gróf Széchenyi Zsigmond könyveinek illusztrátora. Vadászattal kapcsolatos hagyatékának jó része a gyöngyösi Mátra Múzeumban található. Szülei, báró Schell Bauschlott József és gróf Sigray Klára 600 kh-as birtokán született, egész gyermek és ifjúkorát a Tolna megyei „homokvidéken" töltötte, s már ekkor elkötelezte magát a természet, és ezen belül is különösen a madarak megfigyelése mellett. Társa volt gyermekkorától e hobbijában az alig pár évvel idősebb, a közeli Sárpentelén lakó gróf Széchenyi Zsigmond. A Képzőművészeti Főiskola helyett azonban a család döntése folytán a mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Akadémiát végezte el, csaknem egy időben Fekete Istvánnal. Lelkesedés és kedv nélkül vette át a családi birtok vezetését, s mivel édesapja nem volt igazán vadászember, csak ekkor kötött ő is életre szóló barátságot a vadászsporttal. A természet- és vadszeretettel függ össze művészeti tevékenysége, a vadat és környezetét ábrázolják akvarelljei, grafikái, tollrajzai. Szinte autodidakta módon képezte magát, mindösszesen másfél évig volt Szőnyi István tanítványa.

1929-től évente szerepelt képeivel a Vigadóban az éves trófeakiállításon, s ezek katalógusából 115 képe ismert. E kiállításokon Schell-képeslapokat is lehetett vásárolni. A gazdasági válság miatt nem lehetett csak a gazdaság bevételéből megélni, a képzőművészeti tevékenysége előbb kiegészítő, majd fő foglalkozássá vált. Képei a „Nimród" és „A Természet" hasábjain is megjelentek. Előbb csak illusztrációs anyagot küldött, majd írással is megpróbálkozott. 1931-ben jelentek meg állattörténetei saját képeivel, ezeket később önálló kötetbe rendezte, kis kötete ma könyvritkaság.

A második világháborút követően hullámvölgybe került. Évekig segédmunkás lehetett csak Budapesten, 1959-ig ingázott, mert családját ekkor tudta felhozni a fővárosba. Második nagy alkotói periódusa 1956-ot követően bontakozott ki, 1959-ben vették föl a Művészeti Alap tagjai közé. Munkái megjelenhettek a „Magyar Vadász" és más lapokban, az igazi elismerést az 1960-as években a régi barát, Széchenyi Zsigmond révén aratta, az „Ahogy elkezdődött..." és az „Ünnepnapok" c. visszaemlékezések illusztrálásával. 1967-ben Londonban az „Animal Artists of the World" kiállításon már 5 képpel is szerepelt. Élete utolsó napjáig lelkesen dolgozott a Budapesten megrendezésre kerülő 1971-es Vadászati Világkiállítás előkészítésén, de azt már nem élhette meg. Életműve még a mai napig sincs igazán felmérve. Képeiből 65 van a Gyöngyösi Mátra Múzeumban, további 57 gyermekeinél, ugyanakkor még legalább további 300 képéről van valamilyen formában adatunk.

F.m.: Megint Ősz lesz!... (Budapest, 1931)

Irod.: Nagy Domonkos Imre: Az ismeretlen Schell József (Nimród 1987, Budapest); Koncz István: Schell József élete és munkássága (Kecskemét, 1997)

Horváth László

Schätzl, Josef etwa

Nr. 122

Er ist in Wien geboren und erlangte das Pester Bürgerrecht als Goldschmied im Jahre 1757. 1759 war er einer der sieben Gründer der Goldschmiedezunft. 1760 war er Unterzunftmeister, 1763 Hauptzunftmeister. Er hatte drei Lehrlinge. Meist arbeitete er für Franziskanerklöster. 1767 starb er.

Schütze 1991

		1	
6	7	8	
13	14	15	
20	21	22	
27	28	29	

Festészet.

Landolzi/Szepes m./tempolmának főoltár-képe. fest.Schäuffelein Hans.Nürnberg.

1507-ben.

Magy.Művészet.1937. XIII.338.l.

Festészet.

Sárosszentkereszti/Szepes m./templom

föoltárképe.

fest.Schäuffelein,Nürnberg,1507.

Magy.Művészet.1937. XIII. 338.l. 344.l

Festészet.

Dunajec-Krampachi/Szepes m./ Szt.Bá-

lint kápolna szárnyasoltára. fest.

Schäuffelein,Nürnberg,1507.

Magy.Művészet.1937. XIII. 338.l.

szöbölni kívánt kupola[24] itt hiányzik. Ezek a nagyszabású elhatározások, amelyeknek életrehívása arányaiban a legmonumentálisabb magyar templomot eredményezték volna,[25] megvalósítatlanok maradtak. II. József rendeletei az egyházi vagyon alkotó erőképességeit veszélyeztették és a magyar föld elesett egyik legjelentősebb építészeti alkotásától.

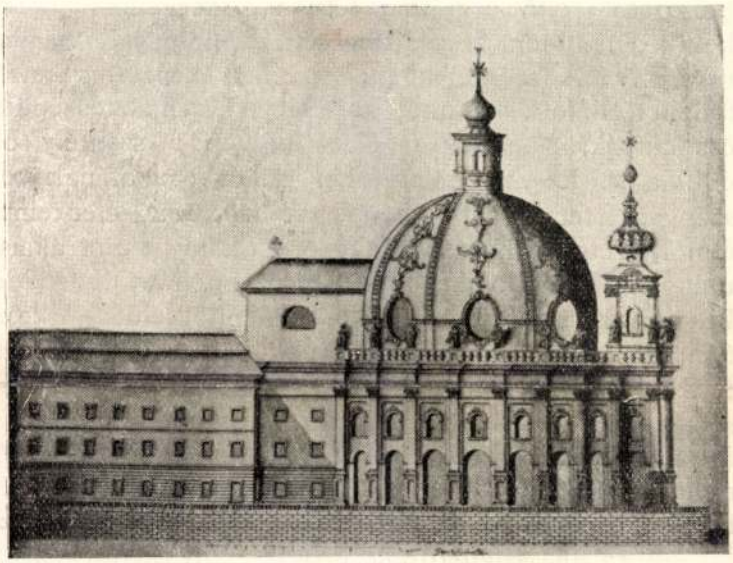

2. Székesegyház-terv. (Oldalnézet).
A szerző felvétele.

Az egri főkáptalan magánlevéltárában fölbukkant egy harmadik templomterv is, amelyről nem tudhatjuk, hogy Eszterházy székesegyház-tervezésével áll-e kapcsolatban, de oly jelentékeny művészi alkotásról ad számot, hogy a levéltári rejtekéből nyilvánosságra hozását szinte megköveteli. Ez a terv öt darab kézirajzolású és színezésű lapból áll: és pedig egy teljes alaprajz, két hosszirányosan metszett alaprajz, egy oldalnézeti és egy belső metszeti ábra.[26] (1. és 2.

kép.) Az alaprajz többszörös törésű lépcsőzettel bíró, és két félkörben körülfutó külső nyitott körcsarnokkal övezett, köralakú kupolás templomot mutat, melyhez téglányalakú nagyított szentély járul. Oldalnézeti rajzán megkap a középtér fölé emelkedő s karcsú lanternával ellátott hatalmas kupola. Az előcsarnok fölött nyugtalan vonalú sisakban végződő két kisebb barok torony emelkedik. A szentély külső kiképzése, különösen a boltozatot rejtő ormótlan felső tag szervetlenül illeszkedik a templom kerek tömbjéhez, mintegy hozzá van ragasztva. A szentélyhez egyszerűen képzett s kettős fedéllel ellátott, amannál szélesebb kétemeletes épület csatlakozik, s ennek tagolását követi a szentély oldalfala is. Ez az épület talán püspöki palotának volt szánva, s a terv e tekintetben is a római Szent Péter templomot, illetve a hozzácsatlakozó vatikáni palotát akarta utánozni. Hasonló megoldás lebegett néhány évtizeddel később az esztergomi bazilika újjáépítői előtt. A körtemplom impozáns külső csarnokának ívei, a félköríves ablakok és a korinthusi félpillérekkel megszakított széles párkány fölött szobrokkal díszített ballusztrád fut körül. A kupolás építmény egész szellemében és motívumaiban a XVIII. század végi fáradt és túlélt barok uralkodik, s az 1770—80-as évek terméke lehet.

A rajzok szignatúrája nehezen olvasható, *Joseph Schäufler* (Häufler?) nevét véljük kibetűzni, bár ilyen építészt nem ismerünk. Azt sem tudjuk, mi lett az érdekes tervek későbbi sorsa, s miért és milyen körülmények között ejtették el azokat.

A terveket nemcsak azért hozzuk kapcsolatba a székesegyházzal, mert hatalmas mérete és művészi képe erre enged következtetni, s mert az egri szerzetesrendek templomai és rendházai ekkor már mind állottak, hanem azért is, mert az alapépítmény és a lépcsőzet elhelyezése megfelel a mai székesegyház geológiai helyzetének.

Schäufelein, Hans

ferk-

c.

Peter I. 132. c.

740

nézve. Előre fésült haja, szemöldöke, bajusza s
kála ősz, szeme kék. Ingének gallérja kissé lát-
mentéje, melynek fekete zsinórkötője öfsze van kötve,

, méretei 68:54.8 Cm.
erchlyemuzeumból. 107/95. № 81.

107/95: 81.

Schätzl Pepi, díszkovács, díszlakatos. 17 Dk

Kis műhelyében remekműveket alkot vasból. Közben vázat restaurál, ének kart irányít, feltárja, ápolja a műemlékeket. Lelkes „patriota": Kőszeg múltjának ápolója.

–: Kőszegi házak, emberek

10.l

1960. aug. 7.

Népszabadság. Bp.

Schätzl [?] kovácsművén (ek)

— ÚJABB SZÉP CÉGÉREK díszítik Kőszeg ódon utcáit. A céhek, kis műhelyek, kiskereskedők világát idéző, falon, illetve ajtó fölött lógó kovácsoltvas díszeket a több mint 250 éves helyi kovácsdinasztia, a Schätzl család tagjai készítik, akik — kőszegi őslakosok lévén — azt is tudják, egykor hol, milyen cégérek csábították a vásárlókat.

— Hír 9.

Népszabadság, Bp. 1976. júl. 23.

Schätzler Ede

órás Pozsony

1840. Kétoszlopos óra,
alabástrom és fa,
biedermeier

Almásy – Telekes XII. 1943.

MEGHIVÓ

Sajtóbemutató: 1943 november 19-én 9-1/2 6-ig. 20-án 9-1

MÁRKOSFALVI BARABÁS MÁRTON

FESTŐMŰVÉSZ

FESTMÉNYEIBŐL RENDEZETT

III-IK KIÁLLÍTÁSÁRA.

MEGNYITÁS 1943 NOVEMBER 21-ÉN, VASÁRNAP DÉLELŐTT 11 ÓRAKOR

A „MŰTEREM" KIÁLLITÁSI HELYISÉGÉBEN
BUDAPEST, IV., KOSSUTH LAJOS UTCA 12. FÉLEMELETÉN.

TISZTELETTEL:

ÓMOROVICZAI SZALMÁSSY ZSIGMOND
IGAZGATÓ.

Küldi:.....

KATALÓGUS ÁRA
1 PENGŐ

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ: 1943 NOVEMBER 21-TŐL DECEMBER 1-IG. HÉTKÖZNAPON REGGEL 9—½6 ÓRÁIG, SZOMBATON 9—2 ÓRÁIG, VASÁR- ÉS ÜNNEPNAP 10—2 ÓRÁIG.

SCHÄTZLER, Eduard, narancsi órásmester

E. SCH. bürgerl. Uhrmacher, 5 éves lánya meghalt. (1820, I. kötet, 658 l.)

—

U.az, 20 éves lánya meghalt. (1833, 1087 l.)

—

Freyburger Zeitung
(Breisgau)

Sch

MDK;

HANS LEONHARD SCHäUFELEIN

Metszetei hatással voltak a magyar könyv-
diszitésre.

Soltész Zoltánné: A magyarországi könyvdiszi-
tés a XVI. században.

Akadémiai Kiadó Budapest 1961. p.17.

Schäuffelein, Hans

Leonhard

l. Schwer-Wiese

229, 231: l.

43.

Jdiegleus

Tel: Mátraverő [illegible]

hegyeámbári [illegible]

Szept. 5. 600 kgr.

SAMUEL S C H Á T Z L , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 445.- Herr SAMUEL S C H A T Z L
Felvétel ideje: 1839. 29. Jan.
Hová vették fel: Oedenburg, /Sopron/. 163.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Schäuffelein, Hans

Leonard

festö

Gentmüeml

301. l.

Kalapácsnyél készítése

Bartók Pálnak takaró tábl

Fernak acélszallag javít

(l. Fritz jegyzére z. t. a.)

szöge

Összé

Ki

a

2·24
56
1·60
2· –
– 20
10· –
1·96
– 90
1·44
4· –
– 40
4· –
1· –
20

30·50

SCHÄTZEL SAMUEL, textilfestőmester

A soproni céh 1850 körül már a környező helységek mestereit is kezdte felvenni soraiba. 1851-ben már "Haupt-Lade", főcéhnek nevezték magukat. 1850-72 közt 14 helységből 22 mestert vettek fel. -A céhbe tartozó mesterek:

2.- Schätzel Samuel, Sopron ~~1850~~ 1845

131.old. 66.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

építeni és halála után Erdődy Gábor 1717-ben fejezi be. Barok ízlésű kéttornyos templom volt, amelynek topográfiai helyzetéről és méreteiről eddig csak a XVIII. század végéről származó s Eszterházy püspök által felvétetett helyszínrajz nyujtott fogalmat.[12]

A lebontott templom szobordíszeire vonatkozó adatokon kívül,[13] most egy hasonló alaprajzú kelet és jelzet nélküli tervet találtunk[14], amelynek az Eszterházyféle felméréssel egyező méretadatai, valamint levéltári helye igazolják azon feltevésünket, hogy ez a rajz, a Telekesy és Erdődy által épített templomnak, valószínűleg Pyrker érsek idejéből származó s talán a lebontás előtt készült alaprajzi felvétele.[15]

Ez a templom[16] méreteiben és művészi jellegében csakhamar elégtelennek bizonyult, és Eszterházy Károly püspök Eger legnagyobb, művészi lelkű mecénása, még a líceum épületének teljes befejezése előtt, a liturgikus és művészi követelményeknek megfelelő új székesegyház építésére határozta el magát.[17] Az 1782. évben közölte a káptalannal szándékát, és tizenkét pontban foglalta össze építési programmját, amelyben a saját ízlése, tapasztalatai és pontos leírása alapján határozza meg a tervezők által követendő irányelveket.[18] Ezekből a határozottan előírt kívánalmakból magyarázható, hogy az a két különböző szerzőtől származó terv, amelyet Eszterházy készíttetett, majdnem azonos alaprajzi és szerkezeti sajátságokat mutat.

Az egyik Grossmann Józsefnek, az Eszterházyak tatai építészének 1784-ből származó terve,[19] amely kéttornyú, háromhajós csarnoktemplomot mutat, a másik[20] Georg Karl Zillack udvari építőmestertől való.[21] Mindkét terv hangsúlyát az a kétségkívül Eszterházytól származó monumentális térrendezési művészet adja meg, amely a mai székesegyháznál Pyrker által megvalósítva, mint az ország legkiválóbb ilyennemű alakítása különös figyelmet érdemel.

A két építész tervén a csaknem teljesen egyező alaprajz mellett a homlokzat némi eltérést mutat. A porticusszal bíró, öttengelyes homlokzat azonban egyezően hirdeti az olasz mintákhoz kapcsolódó egyenes rokonságát. Eszterházy, aki az építendő székesegyház művészi alakítását is előírta, ifjú éveiben a római Collegium Germanicum et Hungaricum növendéke volt és magábaszívta az örök város örökértékű emlékeinek esztétikai nevelését. Az egri székesegyháznak, méreteiben min-

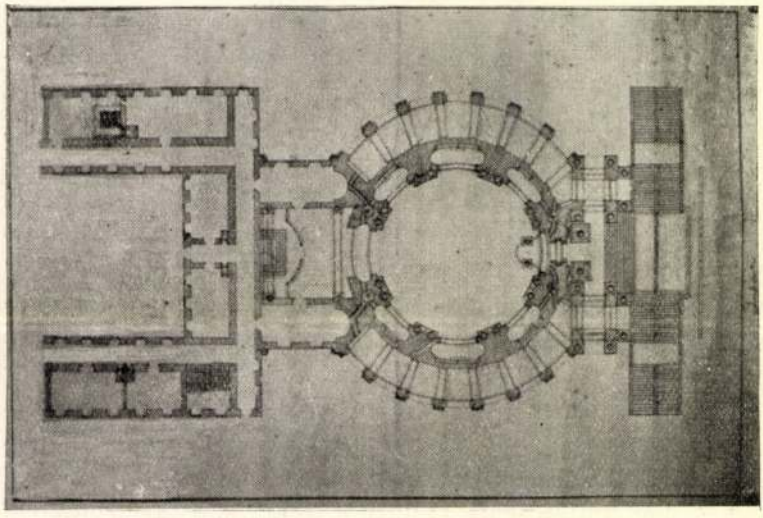

1. Székesegyház-terv. (Alaprajz).
A szerző felvétele.

den eddigi hazai templomot felülmúló építkezésénél olasz minták lebegtek Eszterházy püspök szemei előtt. Amikor az új székesegyház tervezése céljából római templomok ábrázolásainak megszerzését rendelte el,[22] elsősorban a San Pietrora gondolhatott. A San Pietron kívül Rainaldi Sant' Agnese temploma áll legközelebb az egri székesegyház említett terveihez, különösen az oszloprendszerekkel tagolt és áttört tornyokat illetően.[23] Mintáiktól főkép abban különböznek, hogy az Eszterházytól kikü-

szöbölni kívánt kupola[24] itt hiányzik. Ezek a nagyszabású elhatározások, amelyeknek életrehívása arányaiban a legmonumentálisabb magyar templomot eredményezték volna,[25] megvalósítatlanok maradtak. II. József rendeletei az egyházi vagyon alkotó erőképességeit veszélyeztették és a magyar föld elesett egyik legjelentősebb építészeti alkotásától.

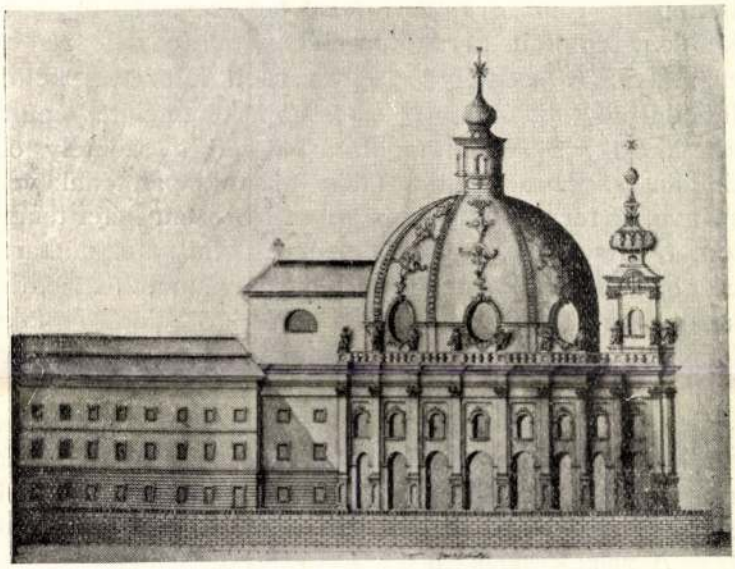

2. Székesegyház-terv. (Oldalnézet).
A szerző felvétele.

Az egri főkáptalan magánlevéltárában fölbukkant egy harmadik templomterv is, amelyről nem tudhatjuk, hogy Eszterházy székesegyház-tervezésével áll-e kapcsolatban, de oly jelentékeny művészi alkotásról ad számot, hogy a levéltári rejtekéből nyilvánosságra hozását szinte megköveteli. Ez a terv öt darab kézirajzolású és színezésű lapból áll: és pedig egy teljes alaprajz, két hosszirányosan metszett alaprajz, egy oldalnézeti és egy belső metszeti ábra.[26] (1. és 2.

kép.) Az alaprajz többszörös törésű lépcsőzettel bíró, és két félkörben körülfutó külső nyitott körcsarnokkal övezett, köralakú kupolás templomot mutat, melyhez téglányalakú nagyított szentély járul. Oldalnézeti rajzán megkap a középtér fölé emelkedő s karcsú lanternával ellátott hatalmas kupola. Az előcsarnok fölött nyugtalan vonalú sisakban végződő két kisebb barok torony emelkedik. A szentély külső kiképzése, különösen a boltozatot rejtő ormótlan felső tag szervetlenül illeszkedik a templom kerek tömbjéhez, mintegy hozzá van ragasztva. A szentélyhez egyszerűen képzett s kettős fedéllel ellátott, amannál szélesebb kétemeletes épület csatlakozik, s ennek tagolását követi a szentély oldalfala is. Ez az épület talán püspöki palotának volt szánva, s a terv e tekintetben is a római Szent Péter templomot, illetve a hozzácsatlakozó vatikáni palotát akarta utánozni. Hasonló megoldás lebegett néhány évtizeddel később az esztergomi bazilika újjáépítői előtt. A körtemplom impozáns külső csarnokának ívei, a félköríves ablakok és a korinthusi félpillérekkel megszakított széles párkány fölött szobrokkal díszített ballusztrád fut körül. A kupolás építmény egész szellemében és motívumaiban a XVIII. század végi fáradt és túlélt barok uralkodik, s az 1770—80-as évek terméke lehet.

A rajzok szignatúrája nehezen olvasható, *Joseph Schäufler* (Häufler?) nevét véljük kibetűzni, bár ilyen építészt nem ismerünk. Azt sem tudjuk, mi lett az érdekes tervek későbbi sorsa, s miért és milyen körülmények között ejtették el azokat.

A terveket nemcsak azért hozzuk kapcsolatba a székesegyházzal, mert hatalmas mérete és művészi képe erre enged következtetni, s mert az egri szerzetesrendek templomai és rendházai ekkor már mind állottak, hanem azért is, mert az alapépítmény és a lépcsőzet elhelyezése megfelel a mai székesegyház geológiai helyzetének.

Ha azonban figyelembe vesszük, hogy a templomhoz csatlakozó épület még egy korábbi stílus egyszerűbb formáit tolmácsolja és a szentély architektúrája milyen szervetlen, aránytalan és mennyire kikapcsolódik rideg megoldásával a templom összhangjából, könnyen fölmerülhet az a gondolat, hogy a rajzok egy már meglévő épület és ahhoz csatlakozó templom átépítési tervét szolgálták volna. Ezen feltevést alátámasztják a rajzon látható befejezetlenül végződő falcsonkok, amelyekkel az építész a csatlakozó épület kevésbbé fontos, tehát már meglevő voltát jelezte. Ha ez a feltevés igazolódnék be, viszont le kellene mondanunk talán arról is, hogy Egerrel hozzuk kapcsolatba a terveket, amelyeket a korabarok épület és a vele összefüggő templom miatt a város topográfiájába nehezen lehetne beilleszteni.

A székesegyház egy további tervét három litografált rajzban sikerült felfedeznünk, melyeket az egri főkáptalani magánlevéltár,[27] a homlokzati terv egy másodpéldányát pedig az egri érseki gazdasági levéltár[28] őriz. A három kőrajz az alaprajzot, a homlokzatot s mellette külön az egyik torony nagyobbméretű rajzát, végül a belső távlati képet tünteti fel. Az alaprajz három hajós, kereszthajó nélküli tágas templomteret mutat. (3. kép.) A főhajó mélyen benyúlik a két sekrestye és a torony közé, s meglehetősen tágas szentélyben folytatódik, az evangelista Szent Jánosnak szentelt székesegyház főoltára mögött pedig Szent Mihály arkangyal tiszteletére szentelt és a plébánia használatára rendelt, keskenyebb kápolnában végződik. A két mellékhajó meghosszabbításában északon a plébániai, délen pedig a káptalani sekrestye helyezkedik el. A tornyok a mellékhajók tengelyéből elcsúszva a szentély falához símulnak. A homlokzaton a főbejáratnál, a középső hajó szélességében háromszögű timpanonnal ellátott, nyolcoszlopos porticus emelkedik ki,

a maihoz hasonló arányokban. A homlokzathoz kétoldalt egy-egy alacsonyabb, oszlopcsarnokos szárny csatlakozik, amelyek pavillonok között húzódó oszlopos tornácfolyosókból állanak. Ezek közül az északi pavillon valószínűleg az érseki palota déli szárnyának sarok-

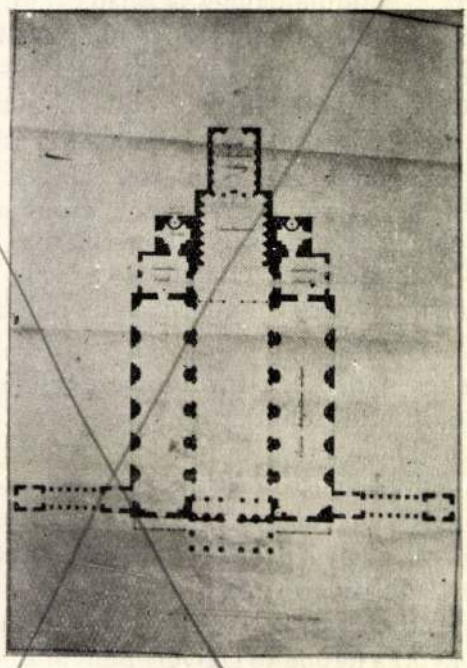

3. Székesegyház-terv. (Alaprajz).
A szerző felvétele.

tornyocskáival talált volna harmonikus kapcsolatot.

Az alaprajzi terven az északi mellékhajóban „*Ecclesia Metropolitana antiqua*" bejegyzés olvasható. Az 1713—17-ben épült barok templomról készült Esterházy- és Pyrker-féle, már említett felvételezés [29] méretei, alaprajza és hossztengely fekvése alapján elvetjük azt a föltevést, mintha a tárgyalt terv ennek a templomnak kibővítése lenne. Ebben az esetben a régi templom testét használták volna fel az újnak északi

MDK

SCHäUFLER JOSEF

Egri templomptervező.

Gerő László:-ger. Budapest 1954.p.61.

Képzőművészeti Alap kiadása.

M.D.K.

Joseph Schäufler /Häufler/, épitész

Grossmann és Zillack tervei után ő készíti a harmadik vázlatot az egri székesegyházhoz. Terve centrális kupolás templomot ábrázol, emeletes, árkádos körüljáróval, lámpásos kupolával, előtte két toronnyal, a tornyok között nagyarányu lépcsőzettel, hátsó tengelyben külön négyzetes nagy szentéllyel.

Gerő László: Eger, Bp. 1957. /Magyar Müemlékek/ 56. old.

SCHEBER, Julius epitér

Fél, Katolikus iskola 1933

HKz. 61. 12.

Lényegében KIM is
menetét követi, amikor a t
révél összefüggésben két u
a "szavaktól a fogalmakhoz
a szavakhoz" vezet.

A "szavaktól a fog
az e g y e d i s é g b ő
vak felé" tartó eljárás pe
s z f é r á b ó l történ
igy jellemzi a két eljárás
visszük a "szavaktól a fog

SCHEBERL JÁNOS, asztalosmester

Pesti asztalos kontár volt 1828-ban.- Terézvárosi lakos.- Helyrajzi szám: 766.- Összeirási szám: 2139.- 48.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban
39.old.

Az Iparmův. Múz. Hopp Ferenc Múz. Évkönyve. XIII. 1970.
Bp. 1971.

Schebestien Jan, szabósegéd

A soproni sztrájkban részt vett 1872-ben. Neve a többiekkel együtt csomagolópapirra irva maradt fenn. 35.old

László Ernő: A soproni szabólegények sztrajkja 1872-ben. 29.old

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. XIII. 1959. Sopron

Scheberta János

asztalos

1.

Csatkai Sopron 1847

15.l.

Bizottság !

rvári székesegyház helyreállitásának
eállitott leszámolását tisztelettel-

i napló szerint a leszámolás bevété-
v II. félévi leszámolásának

kor. 25.60

ottságnak a
n eszközölt

kor.45011.10 + 45036.70

képezte a csatolt 168. drb.

SCHEBMITZ d. Helmeci

Schebmitz

SCHERMITZ & Sohn

SCHECZL BERTALAN, kovácsmester

1754-ben Karner Miháky kovácslegény Kőszegen a céhbe való felvételét kérte."az két eöreg Czéhbéli Kovács Mester ugy mint Scheczl Bertalan és Egerlandt Ferencz ezeet el tekenezte a vigre,hogy az Városban elegendő Kovács Műhely volna..."A tanács ezt helyteleníttette és fel kellett venni Karnert a céhbe. 568.old. 1.jegyz

SZÖVÉNYI ISTVÁN: A kőszegi céhek küzdelme a kontárok ellen a feudalizmus kései időszakában 567.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, XXI.évf. 1967. 4.szám. Szombathely, 1967

MDK

Schecherewsky Wladimir
Cigányleány, olaj

Szent György Céh IX. auk. 1911. nov.
23 1.

Scheckenbach József

pécsi asztalos mester,
magánrajztanító
XIX. közepe

L.

A Pécs-Baranyamegyei
Museum Egyesület Ér-
sítője. 1912. 141 l.

Her

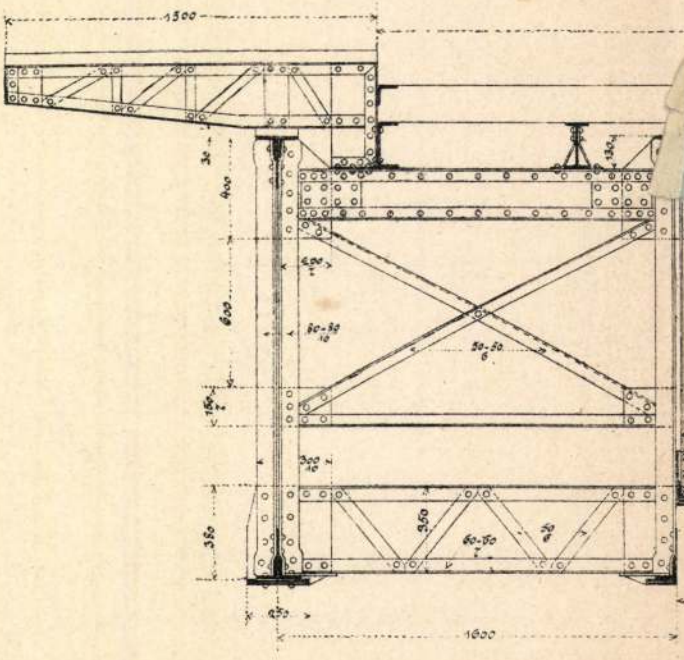

Scheda J.

1847

l.

Eperjessy 1929

23-l.

Schedel

metsző MDK

a budavári főtemplomról.

98.o.

Csemegi:Budavári. 1955.-

SCHEDEL ANTAL
aranyozd

Budapest
Deák téri evang. temp.
TKM 236

Schedel MDK

Repr.:

"A budavári főtemplom 1470 előtt"

/Hartmann-Schedel fametszetének
részlete/.

17.o. 5, ~~kp~~! kép.

Csemegi : Budavári. 1955.

Schedel MDK

Repr: Budavára 1470 előtt
/fametszet Hartmann-Schedel: Liber cronicarum c. művéből/

12.o. 1 kép.

Csemegi: Budavári. XVI. 1955.

MDK

S chedel,

világkrónikájában található Budavár legrégibb illusztrációja, a Schedel féle világkrónika ismert fametszete.

dr. Lux Kálmán: A budavári Szent-Miklós tőrony.
[illegible] Közlöny. havi füzetei. 1925. II. évf. 4-6 sz.
45-51.l.

MDK

Schedel

Czakó E.: Iparművészeti kiáll. Aradon. Magyar Iparművészet 1905. 212.l.

AIDK

?: Schedel

(Említve: a Schedel-féle világkrónika Budavárt ábrázoló fametszete. másút így: Schedel-féle ábrázolás.)

-ts.: A budavári Szent Miklós-torony műemlék és környékének városképe. Városi Szemle, Bp. 1937. 111-9. l.

Schedel MDK

A Schedel-krónikában 1493-ban megjelent a Mátyás templom rajza .Repr.

M.Takács Marianna:A budavári Matyas-templom, Bp.194o. 12 l.

SCHEDEL, rézmetsző

Buda a XV.század végén.Buda legrégibb ábrazolása a Schedel-féle Világkrónika nyomán. 8.old.-Fekete repr

MOLNÁR AURÉL: Buda-Pesti századok 3.old

Művészek, Múzeumi Magazin, 1971. 1.sz. Bp.

Schedl Andor épitész M.D.K.

Ka posvár, polgári fiuiskola terve , 1927.

kivitelező: H arsányi Géza ka posvári épitőmeste

Zádor Mihály: Kaposvár , 1964. 245.l.

atarozás.) Arad-
ző lovassági laktanya
k 26 f rel engedélyez-
biztositása céljából
e 11 órakor a vár-
ében tartandó verseny-
senyezni óhajtók fel-
t a kitüzött időig az
eti hivatalhoz adják be.
pénznek közigazgatási

egerszegi m. kir. államépitészeti hivatal
tandó versenytárgyalás hirdettetik. Az ajá
az engedélyezett összeg 5%-ának m
bánatpénznek az állampénztárnál történt
lét igazoló nyugta csatolandó. A műsza
velet és részletes feltételek nevezett álla
szeti hivatalnál megtekinthetők.

Szombathely. (Hidépités.) A fe
likai áll. közuton levő 68 sz. hid ujbó
2423 k 30 f erejéig engedélyeztetvén, e
s 9-é
államép
ti vers
az
lő bán
ételét
ívelet
észeti

odák
áros b
ő isk
szelésé
ljából
ági hi
tositék
érnöki
ési és
ltételek

és.) S
ri cső
nak bi
órakc
tárgya
Ova
ki hi

furá
zi kut
kor. l
ján kiadni óhajtván, az ellátva julius 31-én d. u. 3 óráig

MMÉEÉVK
1934.244.1
Jehedel Andor
épitér

ára Debrecen állomás közelében épülő
nidalásnál mintegy 30,000 köbmétert
földfeltöltés előállitására pályázatot hir-
elyre a kellőleg bélyegzett ajánlatok
s 28-án déli 12 óráig az üzletvezető-
árságánál nyujtandók be. A terv, a szer
tervezet és a feltétfüzetek a máv. üzlet-
égénél Debrecenben és a debreceni
nérnökségnél megtekinthetők és ugyan-
ajánlati szöveg, továbbá a pályázati és
eltételek együttesen egy koronáért meg-
etők. Bánatpénz fejében julius 27 én
l óráig az ajánlati összeg 5%-a teendő
breceni üzletvezetőség gyüjtőpénztáránál.

ecen. (Templom épités.) A deb-
zr. hitközség előljárósága a Kápolnási-
. sz. a. levő telken emelendő templom
munkálatainak biztositása céljából ver-
gyalást hirdet. Ajánlatok az összes mun-
a együttesen, vagy munkanemenként
ülön adhatók be. Csak azon ajánlatok
figyelembe, melyek a hitközségi irodá-
megszerezhető munkanem-kivonatokon
be. Ajánlattevő tartozik az ajánlati
5%-ának megfelelő bánatpénzt a hit-
irodában letenni. Az ajánlatok augusz-
-én déli 12 óráig a hitközségi irodában
lók be. A tervek, részletrajzok, vállalati
ődési feltételek a hitközségi irodában
kir. herceg-u. 26. sz.) megtekinthetők,
zükséges felvilágositások is megadatnak.

yös. (Burkoló és csatornázó
, faveremrács készités.) Az
munkálatoknak elvállalására vonatkozó
at Gyöngyös város közigazgatási iktató
hirdettetik. Az ajánla
10 óráig adandók be
államépitészeti hivata
lati összeg 5%-a j
óráig bármely adóhi
és költségvetések a
épitészeti hivatalnál b
a munkafeltételek is l

Putnok. [Gömör m.
és menházépi
előljárósága julius
árlejtést tart 20000 k
zett járványkórház és
költségvetés és feltét
jegyzői irodájában
bánatpénz letételét ig
csatolandó.

Debrecen. (Vasfed
és vizvezetéki
állomáson.) A m
sége a Csap állomás
fütőháztelepen előállit
egy nyolcállásu körala
szerkezetének és egy
készitendő Intze-féle
hozzátartozó vizvezet
sára, szállitására és a
sére versenytárgyalást
lati minta, a szerződé
tás és a feltételek a
Debrecenben megtekin
náért megvásárolhatól
fedélszerkezetre és a
együttesen, vagy csak
is. Ajánlat julius

Biró Béla ■■ Mű- és butor
Budapest, VIII
:: :: :: Közvetlen Jó

LORET DM födemek

Schedel Andor

építész Műcsarnok

1932. tav. tárl. VI. t. a, b.

Schedel Andor

Tervrajzai, a Képzőm. Társ. tav. tárlatán.

P.H.932.IV.24.

Schedel Andoy

Schedel Andor

Családi ház terve

Hall-részlet

Micsarnok 1932 tavaszi kiállitás

MDK

Schédel Andor

Képzőművészet 1932. 51. sz.

MDK

Schedel Andor, 1925

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke. Építő Ipar - Építő Művészet
1931. jun. 1. 89.l.

Schedel Antal

aranyozó

l.

Schoen Deákteri

5 l.

Kisebb közlemények IX. 132

Schedel Dora

Domborított és vésett

bőrmappa

Repr.

Magyar Iparművészet

1905. 18. l.

B. 12.

SCHEDEL *Dóra*, festő, • Budapest 1883 máj. 16. Deák Ébner Lajosnál tanult. A Magyar Képzőművésznők Egyesületének kiállításain akvarell csendéleteket állított ki.

E. G. II. 418 l

Schedel Dóra

1899/900 – 1906/7 I

1911/12 II.

Ferkèpzomfoiskèvk

139. l.

TRIGLYPH, a görög dór templomnak az oszlop mellett legjellemzőbb motívuma. A templom gerendázatának frizén (*triglyphon*) fordul elő.

Schedel Dóra

Kül. Budapest 1883
máj 16. 6 felsőbb leányisk.
1899/900. I-II. 1 éves rajz. tjel

Győrffy Kálmán V. 310.

F. Schedl Dóra

1914. MKE Kiáll. Nemzeti halon
Csendélet, vízf. 100.–
Rózsák, vízf. 200.–

Teüffel Farkas diátyás, győri Kapitány

arcsR. III. 34

Schedel Dóra

Stul. Budapesten 1883. máj.
16. Rk. Okl. rajztanítónő.
1911/12. II. elsőosztálbeli
Deák Ebner Lajornál.

Osztovics-Könyvtár, arvamegyei
Körtemete III. Közl.
II. 113-119

Érkezett 1904 június 21.

419/904 (Pozsony 1904 június 18 — 12831/V oz. a.)

Pozsony város tanácsa a főfelügyelőséggel közli, a törvényhatósági közgyülés jegyzőkönyvi köszönetét és könyvtár ügyei iránti érdeklődéséért. (Leirat a városi tanácshoz 1904 július 13.)

Schedel Amber

építész

Szül.: Selmecbánya 1903

Oklevelet nyert 1925

Műegyetem 17. l.

T. 10528.

jobbra fordulva. Ingének gal-
ja zsinóros. Jelzése

cm.
XI. 357 l.

264-902
2-1601.

Hann Erzsébet kiemelkedők. Az okos rendezést, mely az ellentéteket minden zökkenés nélkül kiegyenlítette, külön meg kell dicsérnünk. A Munkácsy-Céhnek nagy érdeme, hogy kiállításait egyre magasabb szinten tartja.

Jajczay János.

A BUDAI SZÉPMŰVÉSZETI TÁRSULAT KIÁLLÍTÁSA. Az ujabb utakat kereső magyar építőművészet kezdte meg ezuttal a maga szárnybontogatását. Ennyi nemes, becsületes törekvés itt koszorúba kötve minden esetre üde jelenség. Körülöttünk gombamódra emelkednek egyre-másra az új, tapogatódzó, majd egyre erősebb és határozottabb vonásokat feltüntető családi házak, bérpaloták, templomok, fürdők, egyéb középületek, szintézist azonban a magyar építőművészet ez új csapásáról épen a szemléltető kiállítás hiánya miatt eddig nem igen vonhattunk. Így ez a kiállítás sok szempontból úttörő, tehát rendkivül becses.

Ami első pillanatra szemünkbe ötlik, az e művészet helyes és bizton célravezető útkeresése. Az építőművészet ugyanis mindenkor mint a képzőművészet egyetemének legtöbb utilitárizmust felmutató része szerepel, ennélfogva az élettel, annak a gyakorlati, praktikus követelményeivel a legtöbb vonatkozásban van. Az építőművészet helyes fejlődést mindig akkor vesz, ha a korok életigényeit leméri és amennyiben lehet, elrendezésben, diszítésben, a legfőbb építészeti elvek véghezvitelében azokhoz alkalmazkodik. Építőművészetünk e mesterei ezt az elvet tartják a legfontosabbnak, ezért olyan tiszteletreméltó törekvésük.

Ami azonban még bizonyítja a megnem állapodottság, a kutatás jellegét és az idáig még ki nem alakult magyar stilust, az elsősorban ez a sokfelé ágazó út, mi elébünk tárul a kiállításon, azután meg az, hogy a művészek egyéni képességein túl földünk modern építőművészeti jellegzetességeit hiába keressük. Mert ezt az építészetet a bécsi Hohe Warte környékén ugyanúgy felleljük, mint a Babelsberg felé vezető úton. Korántsem egészségtelen az építészet ez iránya, hiszen egészében a ma folyó életen alapszik és fő törvénye a kollektivitás tiszteletben tartása, csak épen még nem sajátsága a magyar földnek. S itt most tévedés volna azt hinnünk, hogy mi Lechner Ödön két dimenziós látását és az úgynevezett magyaros, palmettás és jórészt külsőséges diszitést igényeljük. Ám ha van a magyar földnek sajátosan barokk stilusa, mely sem Bécsben, sem a Tosca-

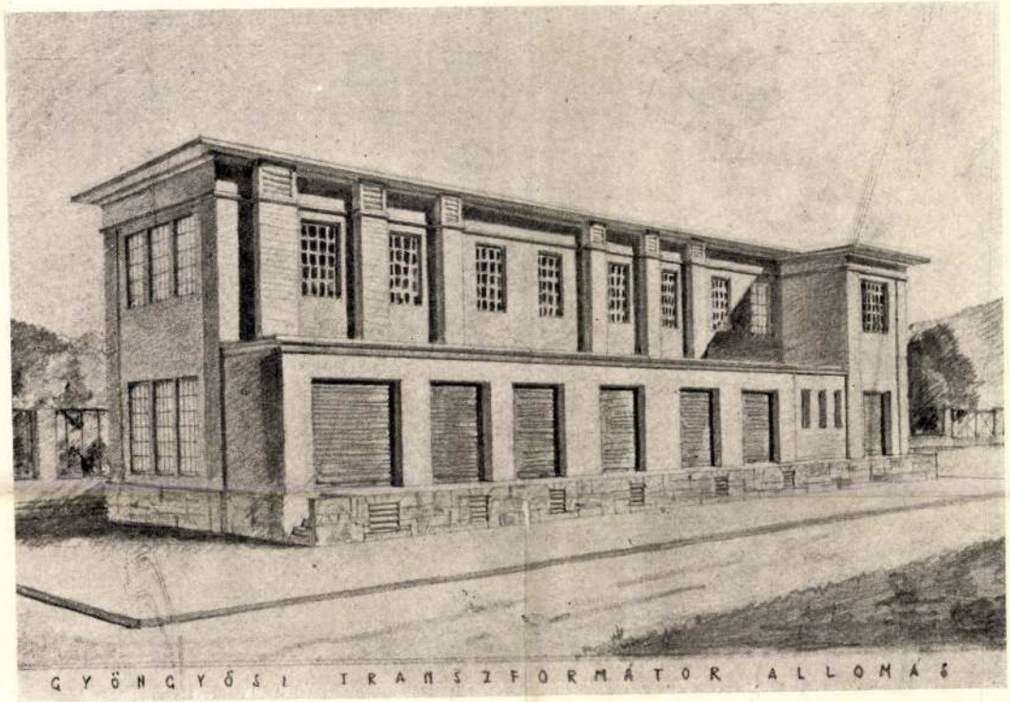

FLEISCHL GYULA: A GYÖNGYÖSI TRANSFORMÁTORÁLLOMÁS
A Budai Szépművészeti Társulat Kiállításáról

nában fel nem lelhető, kell kialakulnia a modern idők nem magyaros, hanem lélekszerint való magyar stilusának.

Jórészt elismert nevű kiállítóművészek fényes sora találkozott itt össze. *Botka* J. nagyvonalú látásával, m. *Baráth* J. érdekes színháztervével, *Hofstätter* derék eklekticizmusával, *Halászy J., Bresztyánszky* tisztultabb művészi felfogásával, *Székely* és *Kovács* kislakásterveivel, *Kósa* Zoltán kissé merész ujitásvágyával, *Fleischl* Gyula, a centrálék egyik széles rétegekben elismert tervezője, centráléival, transzformátorházaival, *Kállny* J. magyar stiluskeresésével, *Kobál* Henrik, *Deli* és *Faragó, Winkler, Borsos, Lehoczky, Vidor* E., *Bálint* és *Sándor, Hajós* és *Horváth, Karvaly* I., *Ágotha, Szabó* M. és L., *Gebhardt* B., *Thomas* terveivel. Külön kiemelkedik *Bardon* Alfréd, aki erős, határozott vonalaival, biztos és szilárd felépítettségével építőművészetünk egyik erős egyénisége. Épp úgy kitűnő munkákkal szerepelnek *martonosi Baráth* Lajos,

Schedel Andor, vitéz *Kapuváry* Géza, *Borsos* László és *Preisich* Gábor. *D. T.*

AZ ERNST MUZEUM CSOPORTKIÁLLÍTÁSA. A 138. csoportkiállításnak Kernstok Károly festőművész és Petri Lajos szobrászművész gyűjteménye ad nagy jelentőséget. *Kernstok* Károly festői jelentőségével külön cikkben más helyen foglalkozunk, ezuttal tehát csak azt állapítjuk meg, hogy legujabb munkáinak ez a kis gyűjteménye nem csak Kernstok izgalmas művészi pályafutásának ragyogó eredménye, hanem a magyar festőművészetnek is igen jelentős állomása.

Petri Lajos mellszobor gyüjteménye meglepetésszámba megy. Eddig is mindenki tudta róla, hogy a magyar szobrászművész gárdának egyik jelentékeny tagja, de azt már kevesebben tudtuk, hogy ennyire kész portretista. Ezzel a bő sorozattal pedig éppen azt bizonyítja, hogy a portrénak egyik legkényesebb fajtáját, a női portrét mennyi sikerrel tudja művelni. Úgy látszik szándékosan, csak női mellszobrokat állított ki és ezekről a tárgyilagos szemlélőnek el kell ismerni, hogy olyan mintázófa alól kerültek ki, amelyik becsületére válna mestereink bármelyikének. A mintázás rendkivül finomsága, a fej karakterének érzékeny modulálása, az anyag ismeretének pontossága, a formák kikeresésének választékossága, a beállításban nyilvánuló artisztikum, — ezek mind olyan kvalitások, amelyek új és meglepő világításba helyezik azt a művészt, akiről eddig azt tudtuk, hogy a grand art monumentális hatásaira törekszik szobrászatában. Örömmel regisztráljuk, hogy Petri Lajos mint portretista ezzel a gyüjteményével szobrászportretistáink első sorába küzdötte fel magát.

A kiállító művészek közül ismert név a *Vadász* Endréé is, akinek eddig inkább csak grafikái hoztak megérdemelt sikert. Ezúttal festményeket állított ki. Ezek erősen japános hatást tüntetnek fel anélkül azonban, hogy ezeket a gyengéden finom festményeket utánérzésnek nevezhetnénk. Inkább valami lelkirokonságról lehet szó, hiszen Vadász grafikáiban is erősen emlékeztetett bennünket a japán művészek sajátosságaira. A grafikus Vadásznak festményeivel is sikere volt. — *Gallé* Tibor ugyancsak jól ismert név az Ernst-muzeumban. Nem ez az első akvarell kiállítása, amelyet itt rendeznek. Ezúttal is az a formalátásban élesen különböztető akvarellista, mint amilyennek már évek óta ismerjük, csak mintha ezúttal könnyedebb, kevésbbé drámai felfogású lenne előadása. — *Bencze* László új név. Rajzoló, akinek festői kvalitásai vannak. Tónusban látja a világot akkor is, amikor crayon van a kezében. Lehet, hogy idővel jó festményeket fogunk tőle látni. — *Pohárnok* Zoltán még kialakúlatlan egyéniség. Azok a nagy igények, melyeket munkáival felidézni kíván, még nem nyernek kielégítést.

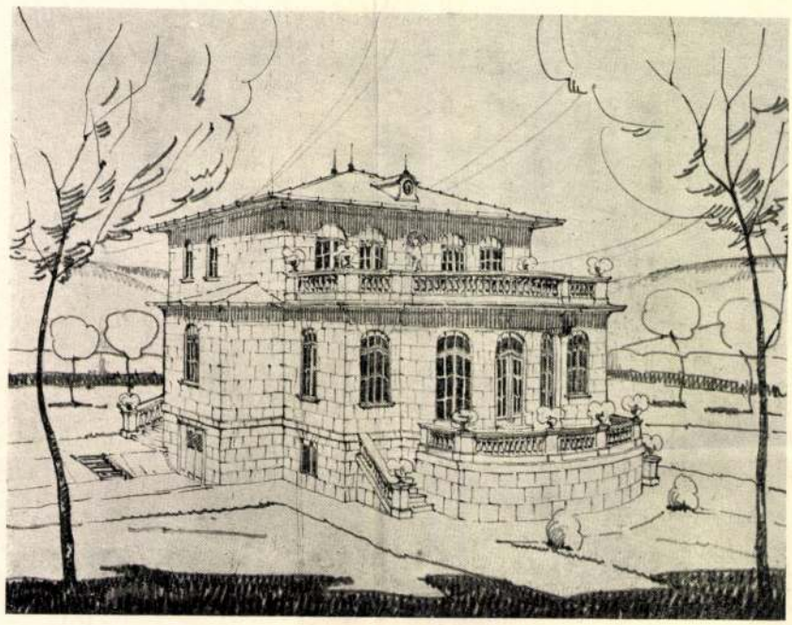

SCHEDEL ANDOR: ALTERNATIVA ZS. G. ÚR RÓZSADOMBI KASTÉLYÁHOZ
A Budai Szépművészeti Társulat Kiállításáról

TAVASZI SZALON. A Szinyei Társaság immár nyolcadik kiállítását mutatja be. Egy-két túl merész próbálkozástól eltekintve, vannak köztük olyanok, kiknek művei komoly ígéretet jelentenek a jövőre, a többiek munkáján azonban az ifjúi lelkesedésen kivül más nem mutatkozik.

Ámos Imre tehetséges. Csodavárók, Nincs hal, Idegenbe vágyók c. képein szürke színeivel az életből merített keserű inséges jeleneteket nyers őszinteséggel mutatja be. Borbereki K. Zoltán Gond, Füst, Munkáskezek, c. művei erős megfigyelőképességéről beszélnek. Az élet sorscsapásait és munkarobotnak az arcon való átformálását egyik képén mintha torzított tükörön keresztül nézné, kissé túlozta. De még így is értékes. Bartha László képein kevés a tér és súlyérzet. A színek friss kezelése enyhiti a technikai hibákat. Cziffery József parasztleányának egyik karja a fejéből nő ki és görbe bádogcsövet képez, mely

91. l.
Képzőművészet
1933. VII. évf. 59. sz.

Schedl Dóra

festő

lásd

Fodorné Schedl

Dóra

1740. Koszta Jo

Csiga-b

A elötérben egy balta for
ka bal kerében csigát ta
vakkal kicsalt s a melyn
tűzte, ingecskéjének ujjá
nyájá rózsaszinű. A hát
felhőzött. ~~[illegible]~~ Jelvése alól

Vászon, méretei 115
Vétetett 1900. jánuá

— Elszámoltatott 1900: 1
tudomásulvette 1900: XII

Scheiel Dóra, ip.müv.-növ.

A bőrdíszművesség terén Nádler Róbert vezetése alatt álló női ip.müv. tanfolyam növendékei szép munkákkal szerepeltek.

S karácsonyi iparművészeti kiállitás.
Magyar Iparművészet 1906. 13.1.

MDX

Fodorné e. Schedl,
Dóra

M. Képzőművésznők Egyes.

1915. márc:

Arbei részlet,
San Trovaso) vízf
Csendélet, Of.

U. o. 1916. márc

Margaréták, Tarka
bokréta, Of.

Fodorné Schédl Dóra

1915. MKE kiáll. Mennzeti Szalon
Arbei részlet, vízf. 100.–
San Trovaso vízf 100.–
Csendélet, olaff. 300.–
1916. márc. MKE kiáll. u.o.
Margaréthák, olaff. 200.–
Tatta bokréta, olaff. 200.–

N. tól

1916. ápr. kiáll. u.o.
Székely-utca, olaff. 200.–

1916 máj
Szt István szobra
Halászbástya } of

Mayne R. Vilmos: A hajósinas V. 79

Fodorné Schedl

Dóra

festő

l.

Bende 1916

142. l.

Témák a
művészetről.

1916

1739. Hegedüs

Kain és Á

A előtérben Kain és Á
hálaadásul mutattak be
égfelé, hová az áldozat füst
ve nézi az ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ előtte le
Ábel haja barna és Kain
sé dombos vidék ~~[illegible]~~

Vászon, méretei III: 1
vétetett 1900. januá

– Elszámoltatott 1900: IX
Tudomásulvette 1900: XII

Schedel Dóra, ip.müv.növ.

munkáját a bőrdíszművesség terén maga tervezte változatos színekkel.

A tanfolyam vezetője Mádler tanár.

A karácsonyi ip.müv.kiáll. 1905.
MIP.1906. 13.1.

MDK

Schedel Dóra

A karácsonyi iparművészeti kiáll. Magyar Iparművészet 1906. 13.1.

Schedel H.

MDK

Repr: Buda a XV. században. Fametszet a M. Wolgemut és H. Pleydenwurff illusztrálta H. Schedel -féle "Weltchronik"-ból. 1493.

49.o . 38. kép.

Borsos & Sódor - Záder : Budapest. Bp. 1959.

Schedel, Hartman

könyvkiadó, esetleg metszőis?
A legrégibb magyar városkepet, Buda látképet Hartman Schedelnek Nürnbergben 1493-ban kiadott kronikája közli.

Gerevich Tibor – Genthon

István: A magyar történelem képeskönyve.
Bpest, 1935. XXXII és 80 l.

N.Y.

U.S. POSTAGE
CENTS
3
3
PAID
METER NO. 5504

U.S. POSTAGE
CENTS
1½
1½
PAID
METER NO. 5504

Schedel, Hartmann
Hankiss 244. l.

BUDA MÁTYÁS KORÁBAN

Fametszet Hartmann Schedel Világkrónikájából (1493)

Amikor kimondjuk ezt a szót: kultúra, legtöbben akaratlanul is a városra gondolunk. A nagyvárosra vagy a régi kisvárosra, amelyben a kultúra legmagasabb teljesítményeit keressük. Vagy legalább is nagy számban egybegyüjtött magas teljesítményeit.

De még a többi várostól is sokat remélünk a kultúra tekintetében. Az egészen újaktól is. Ott van a legtöbb fogyasztója, élvezője és ott szervezik meg azokat az intézményeket, amelyektől oly sokat várnak azok, akik mindent az intézményektől remélnek. S oda vágyik a falu népe is, mert úgy érzi, hogy ott

SCHEDEL, HARTMAN

Hartman Schedel (világkronikája ból)

Buda legdső hiteles látkepé

Magyarországi vorószkepék

Magyar Nemzeti Muz.

Katalógus: Rózsa György

Buda legelső látképe

Fametszet Hartman Schedel

1493-ban Nürnbergben megjelent

világkrónikájából.

Magyarországi városképek

Magyar Nemzeti Múzeum

katalógus: Rózsa György

a D. U.

SCHEDEL Károly szobrász

sz. 1903 –

1390. Remény, szoborcsoport

Lsz.: 7301.

A M. N. Galéria állagjegyzeti T./6. rész

Bn. 1959. 127 l.

MDK

Schedel Károly diszitő szobrász

Tóth Geiza: Iparmüvészeink New-Yorkban. Magyar Iparmüvészet 1922. 66.l.

Schédel Károly

Amerikaban élő
magyar szobrász
1938-ban Remény
c. bronzszobrát
ajándékozta a
Szépm. Muzeum-
nak.

Szépm. Muz. Erk.
IX. k. 276. l.

kiállított bizonylatokat ne ve
szüksége forog fenn, az a váro
gármestere utján bonyolitandó
bizonylatok kiállitását jelenl
végett megemlitem egyfelől azt
ságához intézendő leiratok, át
alispánjához intézendők, másré
mellőzése csakis a pécsi város
jed ki a Pécsett jelenleg is
ra és állami hivatalokra.

Budapest, 19

A miniszter

Mas

miniszteri

A Műemlékek Orsz. Bizottságának,

MDK

Schedel Károly diszitő szobr.

Tóth G: Iparmüvészeik New-Yorkban. Magy. Iparmüvészet, 1922. 65-66 l.

Schedel Dóra

szabadkeži rajz és tornatanszékre választotta meg a fővárosi tanácsa.

Rajzoktatás.

1910. 23. l. (Tanári választások.)

VII-IK

TAVASZI SZALON

1932. ÁPRILIS HÓ.

Schedel Dóra

ELLENZŐ.
NAGY SÁNDOR
TERVE UTÁN
BŐRBE METSZETTE
FISCHHOF JENŐ.

KAROSSZÉK
VÉSETT BŐRMUNKÁVAL.
FISCHHOF JENŐTŐL.

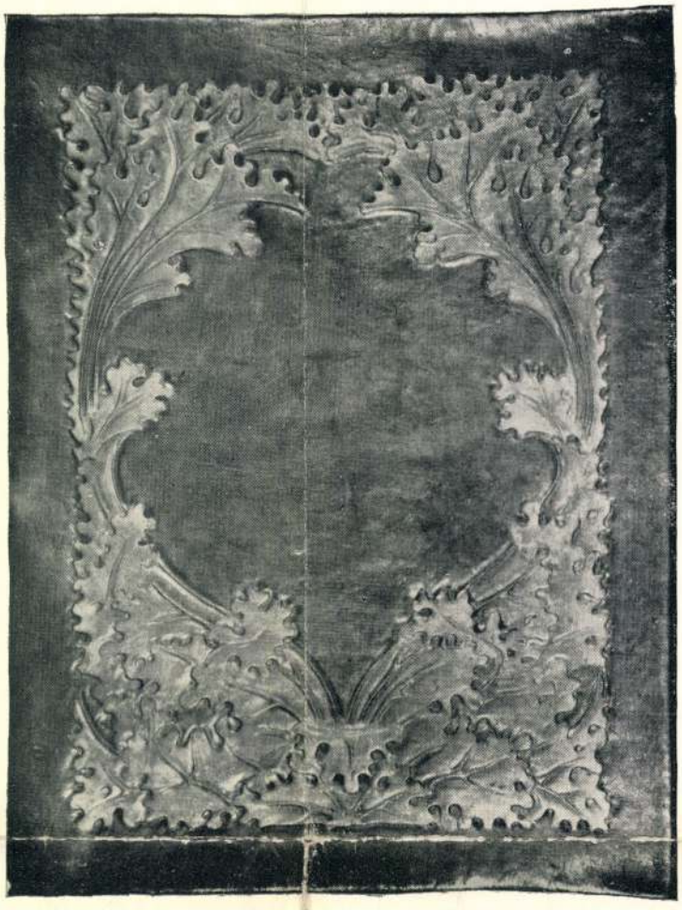

KÖNYVTÁBLA DOMBORÍTOTT
ÉS SZÍNEZETT BŐRBŐL.

FUCHS MARGITTÓL.

DOMBORÍTOTT ÉS VÉSETT
BŐRMAPPA.

SCHEDEL DORÁTÓL.

Schedl Arnulf

ének, gyorsírás
a szab. kézi rajz tanára
az esztergomi főgimá-
zimumban az
1880-90-es evekben

Értesítő a pannon-
halmi sz. Benedek-
rend esztergomi
főgymnasiumáról
az 1890/91 tanév
végén
Esztergom 1891. 45. l

Minthogy a felvételi tervek elké-
volna azoknak mielőbbi megindítása.
alatok e[illegible] célra előteremtendő össze-
tságához, akár az elnök, akár az
, hogy a munkák haladéktalanul meg-

vözlettel maradtam készséges hived

m.kir.kormányfőtanácsos,
lékek Országos Bizottságának
műszaki főtanácsosa.

GYES urnak
langya elnökének

Budapest

Schedl Arnulf benedek-
rendi pap-tanár
az alábbi gymnasium
rendes tanára. Tanitotta
a német nyelvet, rajzoló
geometriát görögpotló
rajzot, grossirást és sza-
badkézi rajzot. 1880-tól
tanitott az intézetben

Értesitő a pannonhalmi
sz. Benedek-rend eszter-
gomi fögymnasiumáról
az 1894/5. tanév végén
Esztergom 1895. 76. l.

Ugyanaz. Az 1896/97 tanév
végén. Esztergom 1897.
167–169, 181. l.

Tanger.	Költségr.	Lehívva
Lepsárszt. ref. tempolv.	4.000.–	4.000.– IV. 1
Bőgőzi ref. temp.	10.000	10.000.– IV. 1
Kékes felv. romk.	2.000.–	2.000.– V/4
Visegrád: Schulek	10.000.–	10.000.– V/.

Schediwy Henrik

szül. Bécsben 1864. okt.
19. Rk. Reál, keresk. akadémia.
1912/13. I. első osztálybeli mű-
vesznöv. Edvi Illés A. és Részész
J.
1912/13. II. elsőosztálybeli u.o
1913/14. I. másodosztbeli
Edvi Illés A és Réti István
1913/14. II. " " "

Schedlitznulf

fögimn. rajztanár

l.

Récsei Viktor:
Az esztergomi Sz.
Lőrincz-templom
maradványai
Esztergom 1893 35. l.

APULIA 132, 139
AQUILEJA székesegyház
— kőmellvéd 157, 158
— óker. mozaikok 215
AQUINCUM 50, 118,
jegyz.
— cella trichora 8
ARACS egyk. bencés,
minorita templom 23
103, 105, 106—107. I
— alapr. 107*
— építési anyag 36
— kapu 115
— emberalakos oszlopfő
—i emlékkő (Szépműv.
107, 159, 160, 169
CLXV, CLXVI 2
ARBE székesegyház, os
161
AREZZO Pieve di Sant
ria, hurkolt oszlop 1
ARGENTON-CHÂTEA
(Deux Sèvres) ter
kapuszobrászat 185
ARLES *(Bouches-du-Rh*
St.-Trophime, homlo
176
— páros oszlopok 88
— oszlopfő 90, 137

M. Antonius Gordianus császár
VI. 275.
bronzérme VI. 275

MDK

Schedius Lajos,

1839 folyamán ő is csatlakozott Trefort és annak barátai törekvéseihez, h.külföldön szerzett tapasztalatait itthon a művészeti élet fellendítésére gyümölcsöztessék.

Dr Bíró Béla: Pesti művészeti közélet száz év előtt. Képzőművészet. 1930. 35. sz. 241.l.

M.D.K.

SCHEDING Henrik

1918-ban Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybanya... 1954. 333.1.

M.D.K.

SCHEDING Henrik

1917-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Róti: Nagybánya... Bp. 1954. 332.l.

MDP

Schedius Lajos egyetemi tanar

1839.nov.15.-én alakult Pesti Műegylet létesitésének főapostola s annak első műbiráló elnöke volt.

Ujházy Ferenc: Föv.művészeti állapotai a mult szazad közepén.

Nyugat, 1922.márc.16. 375.l.

technischen Studien", „Am Sylvester Abend 1861", „Einige Worte an zukünftigen Mitarbeiter des Zenészeti

dvenc levélforma: „*Geehrtes Fräulein*
eer Ungarns", ez utóbbi hosszabb ta-
„*Clavier und Clavierspieler*" és „*Die*
en". E cikkeket zenei kritikák köve-
eiről, GÁSPÁRDY JÁNOS két vegyeskari
Y KÁLMÁN 10 daláról és SVASTITS
iről. Hosszabb tanulmányt ír ZSASS-
ű művéről, két oldalon kivételesen
németül folytatja. Ezt követi: „*Die*
Pető János", „*Eine Clavierstunde*"
ikk: „*Ein Wort für das Cimbal*".
ltuk fel MOSONYI kéziratait és láthat-
magyar műzene körül minden kérdés,
Értékelnünk kell, hogy MOSONYI, aki
yi jóakarattal próbálta idegen művelt-
De talán itt tévedett legjobban. Csak
szállni és a nép ajkán felhangzó sajá-

tésén fáradozott.

Mosonyi főmunkatársa volt az 1860-ban megindult „*Zenészeti Lapok*"-nak, melyeket Ábrányi Kornél indított meg. Ezek a cikkek tehát ebben az időben láttak napvilágot, értékük azért becses, mert ha magyar fordításban is jelent meg közülük egyik-másik, az eredeti német szövegezésben oly kitételek vannak, melyek nem fedik teljesen a magyar szöveget.

Kétségtelen, hogy Mosonyi az akkori magyar zenei életnek tekintélyes úttörője volt. Nálánál nagyobb súlya csak Liszt Ferencnek volt, aki az akkori lelkes társaságnak irányt mutatott és minden igyekezetüket nagy tekintélyével támogatta.

Megtartva a cikkek sorrendjét, az 1. levélen a „*Rákóczi-induló*"-ról ír cikket, azután „*Musik!*" címen a zene esztétikai hatásáról elmélkedik. Utána több fejezetet szentel „*Levelek Paulina kisasszonyhoz*" című cikksorozatnak. Mosonyi képzeletbeli személyekhez intézi leveleit, melyekben zenei hitvallását, elveit és főleg a magyar zene sajátságairól szóló tanításait gyüjti egybe.

A következő lapokon ugyancsak „*Párbeszédek*" felirattal a zeneszerzés technikai kérdéseit fejtegeti, majd tovább rövid összhangzattant találunk. („*Harmonie- und Generalbasslehre zum Selbstunter-*

Schedius Lajos, esztétikai író, egyetemi tanár /1768–1847/.

Kosnider Mihály: A Fasori Gimnázium. Fórum.

Az iskolát megalapító Schedius Lajos iskolafelügyelő jól ismerte a hagyományokat, tanulmányait maga is a pozsonyi evangélikus líceumban kezdte, a soproniban folytatta, a göttingeni egyetemen fejezte be. Már 24 éves korában kinevezték a pesti egyetem tanárának, később az evangélikus egyház iskolai felügyelőjének és 1806-ban bevezette azt az iskolai tantervet, amit közel átdolgozásokkal 1844-ig használtak. Ennek legnagyobb vívmánya a magyar tanítási nyelvre való áttérés volt.

Budapest folyóirat, 1988., 10. /16–old.–17–old.

Scheder (Schneider)
Marcus

1554. ÖTVÖS

IROD. Te

Schedi Pál

ötvös 1731

laid

Mih. Pörs. 125

Schreck. Lei

Paris 1931

Mein

Lieb. Pap. 157

Schedi Pál, pozsonyi ötvös V. 122, 123, 125.

12. SCHEDI PÁL. *(Paul Schedi)*. 1731.

1731. febr. 6-án megjelenik a czéh előtt s mesterremeket kér. E kérelmet a czéh meg nem tagadhatja, mert idejét becsületesen és igyekvően leszolgálta. A remek elkészítésének napjául ezt a dátumot kérte olyképen, hogy a remeket egy negyed év alatt fogja elkészíteni, azzal a kikötéssel, hogy a leforgandó idő alatt senki más elejébe ne helyeztessék. Beiratási díj fejében lefizet 3 frtot.

Mihalik
Háromnaz ev
M Kot Ert, 1911.
125. l

Schedelné Thalherr Józefin

1283. SCHEDELNÉ, Thalherr Jozefin (Toldy Ferenc édes anyja): Selyemhímzésű kép. Szignálva: I. S. 1833. (50×35) 50.–

Kikiáltási ár korona

1284. Ugyanattól: Kisebb hímzett kép. Szignálva: Fecit I. S. 1817. (25×15) ..... 30.—

Szent György Céh
VIII. művészeti
aukciója
1911. okt.

17672

Az első építészeti követelmény, ami szerint az épületnek már messziről el kell árulnia rendeltetését, bizonyos egyszerűséget, barátságosságot követel s inkább a gyakorlati feltételek megoldásai kerülnek a tervezés előterébe. A szűkre szabott hitel-keret is megkötötte a fantáziát. Így az épület külső alakjának rajzai általában korszerű, egyszerű falsíkok, aminek egyetlen díszei az ablaksorok.

Az első díjas Schömer Ferenc valóban megfelel minden követelménynek s érdeme, hogy kibővíthetőségre is gondolt amellett, hogy minden térbeosztása gazdaságos és célszerű. A második díjas Sztojka József tervének külső keretvonalai érdekesen nyugtalanok s kis belső szerkesztési hibák nem jelentenek súlyos hibapontokat. A harmadik díjas vitéz Martsekényi épületterve külsőleg arányos és megnyugtató s apró belső részletrajzolásai könnyen kijavíthatók.

A 400— pengővel jutalmazottak közül Katona Dezső egyszerű, szép külsejű épületet tervezett tömör alapelrendezéssel és jólmegoldott helyiség beosztással. Hibáztatott nyugati elfekvésű hálótermei az év kilenc hónapjában tökéletesen megfelelők és az ugyancsak hibáztatott szellőző rendszere külföldön kedvelt megoldás. Mellette Várady-Szabó Lajos — akinek tervét ugyan nem vásárolták meg — elképzelése nyugodt, kedves és barátságos, amit erkélyekkel is hangsúlyozott, azután köralakú ablakokkal, amik azonban egy árvaházon pazarló díszek. Belső helyiség elrendezése pedig elsőrangú. Horváth Szabolcs, Borbély és Gergely, Wágner és Reichardt, Heysa Károly Nagy Béla és Tobiás Loránd, Henny Ferenc, Gerstenberger és Árvé, ifj. Dávid és Müller László, mind 400.— pengővel megvásárolt terveket alkottak. Ezeknek a terveknek értékelése és rangsorolása nagyon hálátlan feladat és alig lehet elkerülni az igazságtalan osztályozást. Borbély és Gergelynél az egyik homlokzat költséges, a másik barátságtalan, Nagy Béla és Tóbiásnál egy, soklépcsős, árkádos bejáratot látunk. Wágner és Reichardt túlsok ablakot alkalmaz, túligénytelen homlokzatain. Ifj. Dávid és Müller szabálytalan pillér-állításai zavaróan hatnak, Henny Ferenc az uccai homlokzat egységes képét pilléres osztással bontotta meg, Heysa Károly utcai homlokzata egyhangú, Horváth Szabolcs inkább a belső elrendezéssel törődött, Gerstenberger és Árvé Károlynak jó tömegelosztású épületkörvonalai vannak.

A bíráló bizottság nem díjazta ifj. Gyenes és Hübner terveit belső elrendezésük miatt, — a Kronpecherét főleg, mert a főbejárata nagyon lehangoló s Wannerét, mert indoktalanul tulméretezte a beépítést. Kelemen József gondos tervezése mellett túlegyszerűn szerkesztette meg a külső kiképzést.

Több tervnél állítólagos szabálytalanságot talált a zsüri, így Vákár Tibor és Helbig René-énél, mert az épület telekhatár-távolsága egyik oldalon tíz méter helyett csak nyolc, azonban az épület eltolásával egy kiegyenlíthető volna, mert arányos és szép. Szabálytalan lett Torda terve, mert a pince alaprajza hiányzott, Román Miklós, mert sok művészeti és gyakorlati hibája mellett az utcai beépítési vonalat nem tartotta be, Sebestyén Endre, mert a terveket nem írta alá és más feltételeknek sem felelt meg, Timár Márton, mert az előkertbe beépített több rajzról hiányzott az aláírás, Berry Emil terve nem volt komolyan elbírálható.

Harminc terv minősége tekintetében nem érte el a kívánt mértéket.

Az összes pályázati terveknél az építészeknek, mint új kérdés, gondot okozott a légoltalmi helyiségek elhelyezése, azonkívül a szellőztetési megoldások.

MEGHALT A MAGYAR MŰVÉSZET KÉT DOYENJA. Mint lapzártakor sajnálattal értesülünk Nádler Róbert és ifj. Storno Ferenc, a magyar festőművészet két nagyérdemű nesztora meghalt.

A TÁNC MINT ÖSZTÖNMŰVÉSZET

Két állandó vitakérdést lehet egymás mellé állítani és közöttük kapcsolatot találni. Az egyik, hogy alkotó művészetnek tekinthetők-e az úgynevezett másodlagos művészetek, mint a színjáték, vagy tánc, a másik, hogy az ösztönben, vagy pedig a tudatosságban lelhetők-e fel inkább a lélek művészi megnyilvánulásának eredői. Az első kérdésre a másodikban találhatjuk a feleletet. Az a művészi megnyilatkozás, ami ösztönből fakad még akkor is alkotó művészet, ha tánc, vagy színészi alkotás, amennyiben az esztétika követelményeinek megfelel. Művészet, mert hiszen ugyanabból a tudat alatti őserőből fogant, amely például Fidiász kezébe adta a vésőt. Hogy a tánc ösztönös művészete mennyire igazán művészet, ez megnyilvánul a gyermekeknél, akik egészen érdekes és egyéni táncalkotásokkal jelentkeznek, ha akad egy olyan mesterük, aki a tudat alatt szunyadó tehetséget életrekelti.

Ezek a gondolatok jutottak eszünkbe, hogy láttuk a Művész Színházban Adorjánné M. Frida, az ismertnevű táncpedagógus május huszonnegyedikén és junius tizenkettedikén tartott évzáró előadásait. Tanítványai, akik közt már hároméves gyermekek is szerepeltek, de a legidősebbek sem haladták meg a gyermekkort, úgy a balett-, mint az akrobatikus táncban elsőrendű kiképzésről tettek tanuságot. Az egyéni valamint csoportos jelenetekben egyaránt kiváló teljesítményeket láttunk. Különösen az iskola egyéni tánckreációit, amelyet a jó szemű mesternő sikerrel alkalmazott minden tanítványa egyéniségéhez, messze meghaladták a megszokott hasonló bemutatókat. Jól esett megállapítanunk, hogy a csoportos táncjelenetek artisztikusan és érdekesen hangsúlyozták az iskola kapcsolatát a nemzeti szellemű művészettel, s lelkesedéssel előadott külön ünnepi kreációkban.

Legigazságosabban úgy ismertetnők az iskola kis művészeinek teljesítményét, hogy szigorú alfabetikus rendben sorolnók fel a szereplőket. Ám a kis „főszerep-

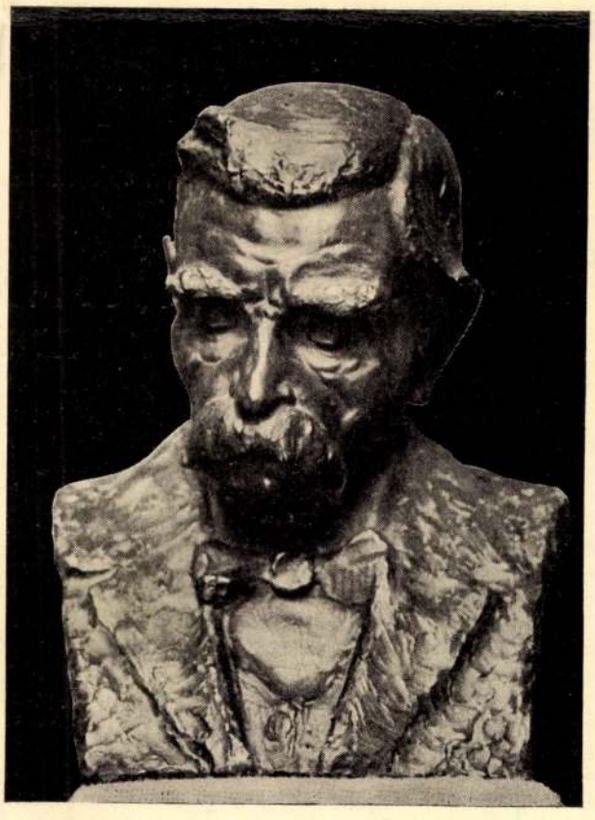

Schédel Károly: Tanulmányfej

Művészet 1938 18-19. 2
97 l.

lők" között olyan kész tehetségek vannak, hogy mégis külön ki kell emelnünk őket a csoport-névsorból. Schneider Vivike (Vivien!) a hawai lány és egy kis cseléd szerepében, Kardos Magda a tánc és előadóművészet számos jelenetével, különösen egy kis néger humoros megszemélyesítésével, Szentesi Székely Erika (Puderpuff), Kertész Zsuzsi (kis masamód), Feldheim Zsuzsi (angol tánc), Marton Marika (keleti tánc), Pajzs Zsuzsi (tiroli tánc), Bán Erika (angol fiú), Jager Babi (Liszt II. rapszódiája), Balla Lici (ének) és Marton Marika (vitrinbaba). A nagyobb növendékek közül Rézmányi Edit és Rüdiger Edit (gavotte), Hlatky Edit és Füzesi Andor tüntek ki. Ezek a szereplők természetesen a csoportos produkciókban is vezető szerephez jutottak és ebben a keretben valamint az egyéni táncban még a következőket emeljük ki: Kerényi Gabi, Sári Juliska, Kertész-Goldi Judit, Bokody Bözsi, Faragó Évi, Szemere Judit, Havas Ági, Untener Magda, Herczeg Julika, Valkó Mucus, Bánki Judit, Mihály Pálma (prológ és lepketánc), Braun Gabi, Takáts Dodó, Zöldhelyi Robi, Török Vilma, Szegő Tomi, Abonyi Ági, Nemes Mici, Reiner Magda, Győri Ági, Grosszmann Vica, Ákos Magda, Goldberger Hédi, Hegyi Éva, Kálmán Gitta, Bánlaky Éva és Márta, Schönberger Hédi és Marika, Krausz Noémi, Kertész Zsuzsi, Wohlberg Györgyi.

Foto Seidner

Provence barok enteriőr

Tervezte: Petrányi Gyula — Kivitelezte a Mahunka Imre r. t.

A XXXIV. Budapesti Nemzetközi Vásárról

LAKATOS ARTHUR:

A XXXIV. BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁR

Ez évben a vásár építészeti fejlődése újból hatalmes lendülettel jutott előre. Nagyon érdekes követni a vásár építkezési fejlődését, mert itt mindíg konkrét támpontokat találunk a magyar reklámarchitektura hatalmas előretörésének megfigyelésére. Külföldi szereplőseinknél aránylag sokkal könnyebb, nagyobb anyagi eszközökkel, hosszabb időre szólóan és természetesen nemesebb anyagokból a kitüzött feladatok megoldására. A mi évenkint megismétlődő vásárunkban ellenben mindössze tizenegy napra kell olcsó eszközökkel művészeti teljesítményeket gyakorlati tökéletességgel megalkotni. Az a kényszerhelyzet, hogy nincs állandó vásárterületünk idővel kitermelte a budapesti vásár mai jellegzetes képét, mely kihasználva a városliget szépségét a korszerű kiállítások sorába beillő látványosságával messze kimagaslik még európai viszonylatban is.

Az idei vásár a mai városrendezés elveit demonstrálja. Építészeti elrendezése ennek jegyében készült, városnegyedekre osztva a bőséges kiállítási területet és ezen belül a pavillonok építészeti kiképzésében teljesen szabad kezet adott a tervezőnek. Az alaprajz és felépítés gondolatát Hallóssy István igazgató adta meg és azt kiváló vezérkarával, Kanics Miklós műépítésszel az élén keresztül is vitte. A Stefánia-úttól az Iparcsarnokig a terület zárt egységekre volt felosztva. A Külkereskedelmi Hivatal, a Televizió, a Kisipari kiviteli intézet csoportja után kerültünk a külföldi kiállítások negyedébe, amely a szökőkut körül terült el. Kétoldalt széles utak mellett csatlakozott hozzá jobbra a tértől és a bankok után a háziipar és iparművészet, valamint a magyar népművészeti vásár. Ezután az Iparcsarnok irányában középen a Dreher és az Egyesült Izzó pavillonjai, kétoldalt a nagy vasgyárak, Goldber-

Schedel Károly

nobrázi

1903

Eimisk 1930. 88 l.

T. 5206.

\ török csapatok és erőditmé-
foglalja el, melyet minden ol-
ı pedig a környékbeli hegyek

ın.

.. S. Stephanus Kirch és be-
t.

5.8 cm.

Schedel Károly

Díszítő szobrász. Jelenleg látogatóban itthon.

Tóth Géza: Iparművészeink New-Yorkban. Magyar Iparművészet. 1922. 66. l.

Schédel Károly: Tanulmányfej

97

Foto Seidner

Provence

Tervezte: Petrányi Gyula

A XXXIV. Budapesti Nem

LAKATOS ARTHUR:

A XXXIV
NEMZE

Ez évben a vásár építészeti fejlődése újból hatalmes lendülettel jutott előre. Nagyon érdekes követni a vásár építkezési fejlődését, mert itt mindig konkrét támpontokat találunk a magyar reklámarchitektura hatalmas előretörésének megfigyelésére. Külföldi szerepléseinknél aránylag sokkal könnyebb, nagyobb anyagi eszközökkel, hosszabb időre szólóan és természetesen nemesebb anyagokból a kitüzött feladatok megoldására. A mi évenkint megismétlődő vásárunkban ellenben mindössze tizenegy napra kell olcsó eszközökkel művészeti teljesítményeket gyakorlati tökéletességgel megalkotni. Az a kényszerhelyzet, hogy nincs állandó vásárterületünk idővel kitermelte a budapesti vásár mai jellegzetes képét, mely kihasználva a városliget szépségét a korszerű kiállítások sorába beillő látványosságával messze kimagaslik még európai viszonylatban is.

Schedler János Kristóf

SCHEDLER JÁNOS KRISTÓF, kőfaragó. Nagyszebeni származású. Tanult hat éven át Hörger Antal budai „bildhauer“ műhelyében, ahol az 1729-ik évben felszabadul. Szabaduló-levelén, mely Kassa városa levéltárában őriztetik, mesterén kívül, Perger János és „Johann Caspar Landtrachtin, mahler“ aláírása olvasható. Landtrachtin pecsétjében félszarvas, szügyébe tört nyíllal vagy lándzsával; a sisakdísz növekvő emberi alak, jobbjában művészpaizs. Schedler 1734-ben Kassán polgárjogot nyert.

—153. KEMÉNY LAJOS

138

Művészet 1905. 138. l.

Schedler J. Kristóf 162

Schoen Annatempl.

Dr RADOS JENŐ
OKL. ÉPÍTÉSZ, MŰEGYETEMI MAGÁNTANÁR,
TÖRVÉNYSZÉKI HITES SZAKÉRTŐ
Budapest. I., Elek-u. 14.
TELEFON:
69—4—58 (Lakás).
59—5—14 (Műegyetem).

Nagytekintetü

Müemlékek Országos Bizottsága,

Budapest.

VI., Szépmüvészeti Muzeum.-

Schedler János Kristóf, kőfaragó.

18. sz. IV. 138.

Schedler Hans Kristof

München 1905. 138

Avanzi Jacopo: Madonna a g
mele Jérusal 2i (598), 1090 (33).

Schedler J. Christof

zobrazit

Lázd

Korrespblatt

1905. 108.

Clovio. 27

Schedler Tamás Kristóf

kőmetsző

1734-ben polgári jogot nyert Kassán.

Kemény Lajos: A renaissance és rococco Kassán. Arch. Ért. 1899-114-l.

Schedler Johann Christoph

Nolvaig XVIII sz.

Lásd

Korrespondenzblatt

1905. 108. l

Lásd

Müvészet 1905. 138. l.

ÚVÉSZEK LEXIKONA

ARTALMAZZA AZ ÖSSZES MAGYAR ÉPITÉSZEK,
ÉLETRAJZAIT A XII-IK SZÁZADTÓL NAPJAINKIG.

ZÁGI MŰVÉSZ ÉLETRAJZA.

OKT. M. KIR. MINISZTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL.

AKADÉMIA TAGJA, (LAKIK: BUDAPEST, I., ATTILA-UTCA 23. SZÁM ALATT)
ZEGED, TISZA LAJOS-KÖRUT 23. SZÁM ALATT.)

VÉSZ ÚR!

a könyvpiacra kerül a
KONÁNAK első kötete,

Schedler J. Kristóf

Kőfaragó Buda
XVII

l.

Schoenzenthárom

26-l-

1780-909-41

Fényképező.

470. Szekrény.

Egy darab tölgyfaszekrény, kétszárnyú záros ajtóval, ezekben két-két üvegtáblával és egy-egy sima tükörrel, belül pedig öt polczczal.

Méretei: 199 cm. magas, 139 cm. széles, 48 cm. mély.

Becsértéke.....120 K

Nemz. Muzeumtól.

Scheidler János Kristóf

Könnetző

Kassa 1734-

l.

Arch. Ért

1899. 114. l.

Schédl Károly

Amerikában élő
nobrász

l.

Képm. Mur. Eck

IX. 276-l

36.547. — K

Exp. 19

elnök

atásügyi Minisztérium

B u d a p e s t

MDK

Schedl István bpesti épitőmester

a szombathelyi közvágóhid terveire hirdetett pályázaton looo koronás I. dijat nyert

Magyar Épitőművészet 1909. 4. sz. 32.l.

SCHEDL József eperjesi ácsmester. 1783-ban
készitima hejcei rk.templom tetőzetét.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

M.D.K.

Schedl József, eperjesi ácsmester

1783-ban készíti a lejcei
r.k. templom tervezetét.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 395. old.

Schedl István budapesti építőmester

a szombathelyi közvágóhid terepályázatán I. díjat nyert.

Magyar Építőművészet

1909. 4. sz. 32. l.

M. D. K.

SCHEDL Ignác festő

Szt. Ferenc kéh

Garos XVIII. 7 247. l.

MDK

Schédl István bp.épitész, looo koronás I.dij

A szombathelyi vágóhid tervpályázatának...
Vállalkozók Közl. 1909. márc. 24. 5 l.

Schédl István

Művészet 1909. 135

Schédl István

A szombathelyi vágóhíd tervpályázatán a biráló bizottság az 1000 koronás első díjat Schédl István, a 600 koronás második díjat Rauscher Miksa és a Nicholson gyár budapesti cég, a 400 koronás harmadik díjat Mathiasko Károly & Chlauthi Hugó tervének ítélte oda.

Művészet 1909. 135. l.

mincsicd -

30. Zp.

I: 449.

30. Giotto di Bondone.

Sz. Vespignánoban 1266-ban. † Firenzében 1332-ben.

Nő feje.

A balra fordult nő fölfelé néz. Feje fehér kendőbe van beburkolva, melynek széle homlokába lóg. Fölötte vöröses szinfoltok láthatók.

Tojásdad alakú fresco-töredék Assisiből, méretei 27:15·5 cm. — 1880: IV. 2-iki jegyzék 23.

Ramboux J. A.: 29, pag. 8. Giotto di Bondone da Vespignano: Fragment eines Wandgemäldes, einen verschleierten weiblichen Kopf, die Sancta Paupertas vorstellend.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok az Orsz. Képtban:

1873: 31. *Giotto:* Weiblicher Kopf aus der Unterkirche des heiligen Franz zu Assisi (Fresco). — 1876, 1878, 1879: III. 79. *Giotto:* Női fej sz. Ferencz alsó templomából Assisi-

Schedy Sámuel

ötvös

1772 Szakolca

Már nem dolgozik; néhai

Pinkasz Jánosnál tanult

Kapmagyarorszötvösök 28 l.

m szemközt. Fejéke s fülbe valója ékkö-
palástját fogja s balját olykép tartja
:ak kivágott derekát hosszú szemű gyön-
csipke ujait két szalagpánt szorítja, melye-
Jobbra a faragott asztalon a párnán szt.
a jogart látjuk. A háttérben balra félre-
ár ványdísz tűnik szemünkbe, talapzatán
koszorúval. Felirata a kép alatt:
Hungary & Bohemia, Archiduchess of Austria &c &c."
Original Drawing of Mr Mittence Cabinet
Hungarian Majesty 1742."
Junr fecit 1742"
ressed of the Right Honourable John,
one of his Majestis Principal / Secre-
te, by Peter Van Bleeck Junr."
háttérnek 41: 30.8 s a réslapnak 46: 31 cm.
leeck.

191/93 No 1844.

Schedy Sámuel

ötvös

—	«	ötvös volt, de csak hár	Arad — — —
2	«	azelőtt felhagyott a me	Árva — — —
2	«	oston folytat. ~~Másik tanú~~	Bács — — —
2	«	~~Ágostontól szerezte a m~~	Baranya — —
2	«	ezüstből, vagy a megrende	Bars — — —
2	«	óbás műveket. Hárman ne	Békés — — —
14	«	üstnél. 1715-ben három, 1	Bihar — — —
2	«		Csongrád — —

Dr. Illésy János Magyarországi Ötvösök 1732-ben. Arch Ért. 1904 évf. 395 l.

Schedy

festo

l.

lexikonomba

426 l.

2655

SZÁMLÁZVA

Schedy Ágoston

ötvös

1832 Szakolca.

Kb. 28 évvel ezelőtt n. ott tanult nagyatyjánál, Schedy Sámuelnél.

Kapnagyarornötvösök 28 l.

Mária Terézia királynő:

Térden alól, ülve, csakne
ves. Jobb kezével hermelines
mintha beszélne. Ruhájá
gyök ékesítik s ingvállának
-ken drága kövek vannak.
István koronáját s mellette
-vont függöny s jobbra m
pálmától átkarolt babér

„Maria Theresia, Queen of
alól balra: „Done from an
Painter to her
s jobbra: „P. Van Bleeck,
s legalól két sorban: „Add
Lord Carteret
taries of Sta
Tekete modor, méretei a
Kepitette: P. Van B
Ltpa 8000.

Schedy Ágoston

ötvös.

Nagyapjától Schedy Sámueltől tanulta mesterségét Szakolcán. 1732. ben u. ott működött.

Dr. Illésy János: Magyarországi ötvösök 1732 ben. Arch Ért 1904 évf. 395 l.

Schedler Lajos

alsóausztriai szár-
mazásu könnivesmes-
ter 1775. ápr. 22.
nyert polgárjogot Kassán

l.

Arch. Ért.

1916. 215. l.

Igen Tisztelt Tőtitkár Uram,

amit tudtam itt megtalálni, van szerencsém megküldeni.

Fizetendő munkadíjcímén 7 f. a porto.

Áldást kíván

D. Lelkész

Schedlich János

ötvös

erdélyi születésű bártfai
polgár és város. képviselő
Purlanitz János polgár
házanak elöboltjaiból fénzt
s egyéb tárgyakat elidegenit-
ven, ezen bűntenye miatt
az akasztófát megérdemelte
gyan, de barátjanak s tuló-
rösen pedig a tisztelendő
lelkész kérelmére itélete
megváltoztatvan a felső kapu
előtti oszlopnál lenyakaztatott
1591. nov. 15 én

Irod

My Bártfa II. 98. l

Magyar királyi államvasutak.

T. Müh

Miután keresményemnek 191

tésénél

jelenhetek, keresményemnek átvételé

nevü munkástársamat szóbelileg meg

Kelt , 191

tanu.

tanu.

Schedrich Janko
ágyúöntő.

Pozsony 1439-40. am Mantag noch Assumpcionis Marie fogadták a város szolgálatába heti 1 frt fizetéssel, amit sövid idő alatt 80 denárral javitottak hetenként v. kasőb azonban ismét 1 frtra szállitottak be.

Munka közben megsérülvén, orvosi költségét a városi pénztár viseli

---

Ortvay T. Pozsony város története. Pozsony 1900. II. K. III r. 286. l. 287. l.

Schedrich Janko

tűzmester (puxon maister)

1439-40-ben Pozsony város szolgálatában állott.

Orbay Tivadar

Pozsony város tört. II. k. 3. r. Pozsony, 1900. 286 l. 287. l.

P(Scheder)

már
már
vegi
Az
vizs
elvé
Har
ban
Lan
Rei

tart
szet
foly
vett
jelöl
mes
Am
mini
kész
egye
hallgató, az egyetem művészettörténeti szeminárumában készítette el

való alkalmazhatóságát, illetve a magyar közrend okából való esetleges kizárását vizsgálta nemzetközi magánjogi szempontból, másrészt a m. kir. igazságügyminisztérium megbízásából a külföldi állam, továbbá a területenkívüli és a személyes mentességet élvező személy belföldi bíróság előtt való perképességének, illetve az ellenük belföldön vezethető végrehajtásnak a kérdését tette tanulmány tárgyává. Munkásságát főkép a berlini Kaiser Wilhelm-Institut für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrechtben végezte (Bruns professzor). Az ott végzett tanulmányait az Institut für ausländisches und internationales Privatrechtben és a lipcsei Deutsche Büchereiben végzett rövidebb idejű kutatással egészítette ki. Az első félévben az egyetemen Bruns professzor nemzetközi jogi előadásait, a második félévben a Hochschule für Politik által rendezett Aufbauarbeit des nazionalsozialistischen Deutschland előadássorozatot hallgatta. Résztvett a Bruns professzor által tartott nemzetközi jogi szemináriúm összejövetelein, továbbá az Akademie für Deutsches Recht több munkaülésén is. Tanulmányozta a legújabb német magánjog azon rendelkezéseit, amelyeknek magyar bíróság előtt történő gyakorlati alkalmazására a nemzetközi magánjog lehetőséget nyujt. Összeállította a külföldi állam, illetve a területenkívüli és személyes mentességet élvező személy feletti joghatóságra vonatkozó német, francia, angol, olasz, belga és amerikai joggyakorlatot, továbbá foglalkozott mindkét kérdés általános elméletével is. Az összegyüjtött anyag feldolgozás alatt áll. Gyakorlati irányú

Schedte Simon

dcsm.

Bé 1754
Szm. Kassa
Tp. Kassa

Schneider

220.l.

Schedy

Ltáb IV. 105

L Réber

lra tekint, jobbkezét áldásra emelte,
rt a tizparancsolat szövegével. Feje
s szeme barna, göndör haja vállaira om-
bevegyült. Bő ujjú köntöse piros. A hát-

: VII. 4-éről (821/902.)
-én (890/902.)

Schedy

Kininger, Vincenz Georg
művészneve

lásd ott.

MDK

Scheer Izidor épitész

A karácsonyi kiállitás. Magyar Iparmüvészet 1903. 14.l.

MDK

Scheer Izidor

Wargó Ede, Popper D.Szigfrid szobrászok,
Scheer Izidor, Fischer József épitészek:
a második Erzsébet emlékmü pályázaton első kategóriába osztorr pályamü gipszmodelljének teljes fényképe.

Müvészet II. évf. 1903, 239.l.

NÉPRAJZI MÚZEUM
ETHNOLOGIAI ADATTÁR
Budapest, VIII. Könyves Kálmán körút 40.
Telefon: 331-142, 140-058

IV. Dicséretre javasoltak:

1., "Boszorkány" jelige:
"Luca-napi szokások Jász
P. 124/1965. - /EDÚ 5-12

2., "Pitvaros ház" jelige:
a. "Egy hagyományos para
b. "Népi szokások feldol
P. 128/1965. - /EDÚ 9-16

3., "Irisz II." jelige:
"Kovácsmester - kovácsme
P. 129/1965. - /EDÚ 10-16

4., "Szép Csertőből" jelige:
"Zenei élet" c. /6 lap;
P. 138/1965. - /EDÚ 22-2

Scheer Izidor, épitész

Művészet, III., 1904. 55.

Kitüntetések.

Scheer Izidor, épitész

Müvészet, II., 1903. 206.

Kitüntetések.

Scheer Izidor, építész

Müvészet, II., 1903. 276-280.

Az Erzsébet-emlékmü második pályázata

S c h e e r Izidor építész

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
354-355.
"Pályázatok"

Scheer (?)
építész

Budapesti Szemle, 1903.
(CXV) 285.-294. l. Éber Sándor:
Erzsébet királyné emlékoszlopa.

Scheer (Izidor)

épitéz

cvod

Kár Ernst

G. P.

BUDAPEST

Scheer Izidor

építész

l.

Forst Ernő

13. l. 14. l. 21. l.

XVII. kább

Scheer Isidor

Művészet 1902 331, 355
– 1903. 206, 239, 278
– 1904. 53, 212, 339

522),

Scheer

Läsd: Margo Ede.

Izidor

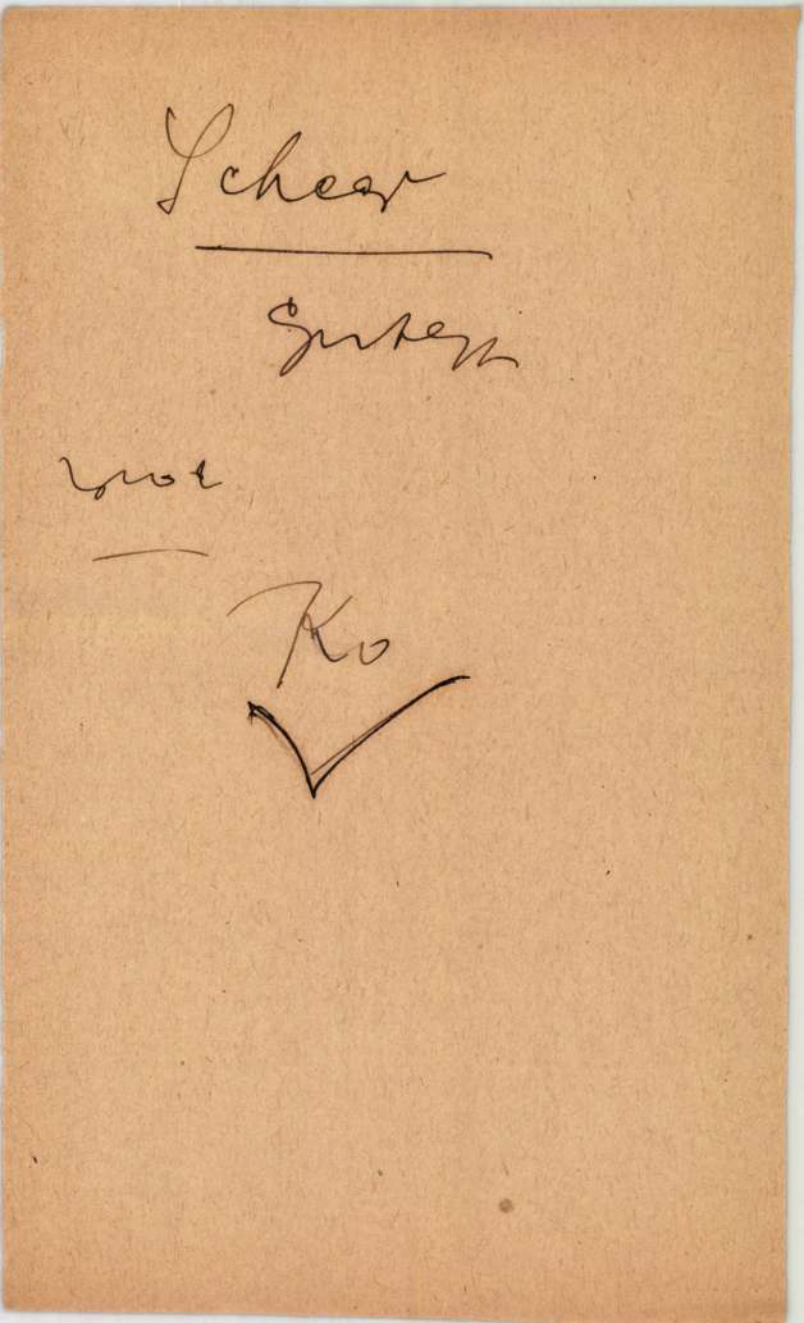

Scheer Isidor

epitex

rod
1

Vas typ Gyr. 658 l

Lippel

A vörösmarj zsolor
jelentése.

Scheer

epitez

irod

É 1903 292 l

293 l

_____ *műhely.*

yfőnökség!

v _____ hó ____n történő kifize-

_____ indokából személyesen meg nem

_____ számu _____

am.

évi _____ hó _____

_____

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Scheer Izidor

l.

Liber Bpest nobrás

278. l.

kovai pöritott Padjai oltára, a fafaragó művészet remeke. Oltár és fal-
ennyezetképe,
brázolja.
34-ben, a régi
ágú stukkó di-
medaillon ké-
ósággal ámu-
en ülő és ját-
ő latin szöve-
XV. évszáza-
a rendből 32
lapjainkban az
yerte el: Va-

s latinszövegü
i fészkéből és
tásban: »Gyű-
köteget ábrá-
« Más fülké-
a fölötte kó-

Scheer Fr.

l. Bar Eger
27. l.

kelyhei közül [illegible]

Levéltáráról joggal mondja Wencel Gusztáv történetírónk, hogy: »Levéltára az itt őrzött okmányok régiségét és számát illetőleg, akár azoknak egyházi és jogtörténeti fontosságát tekintsük is, olyan nevezetes, hogy annak nem mondom párját, de csak némileg hasonlóját is az egész országban hiába keresnők«...

Királyi adománylevelek, diplomák, pápai bullák, brévék, érsekek, nádorok stb. oklevelei a XI. századtól kezdve, valóban olyan tömegben találhatók itt, amilyenben sehol máshol az országban. A XI—XII. századból például az egész országban 60 darab oklevél ismeretes és ebből a számból maga Pannonhalma 29 darabot őriz.

Levéltárának legértékesebb darabjai: Szt. István 1001-ben kelt alapítólevele, 1055-ből I. Endrének a tihanyi apátság részére kiállított alapítólevele, mely 58 magyar szóval és 9 magyar ősképzővel a legrégibb nyelvemlékünk.

Az 1090. év körüli időből nevezetes Szt. László király oklevele Dávid herceg adományáról. Egy Bakonybélre vonatkozó oklevélen 1181-ből őrzik a legrégibb magyarországi pápai kézírás egyikét. A XII—XIII. századból 183 Pannonhalmára vonatkozó árpádkori oklevele, a tatárjárás utáni időkből pedig 94 drb. hártyairata van. II. Endre, illetőleg Oros pannon-

Scheer György

aranyműves

Bp. IV. Semmelweiss

u. 19

Nemesvölgy 1941

1941.

3873. Alfred

Sz. Bruxellesben 18

A hárfás nő

Egész alak, jobbrafordulta
Egymásra fektetett kezeiben h
tart, a melyből egy virág lees
kötötte le, fülbevalója és balj
gyűrűje ékköves. Öltözete: fek
és fodros zöld szoknya. A h
támlája párnázott. Jobbról hár
utóbbin hangjegyek vannak, a
czíme: »IL SERAGLIO — W. A. MO
»*A. Stevens*«.

Vászon, méretei 79·6 : 57 cm.
az 1909 január 12-iki 5410 sz. e

K-án (114–909). — Kifizettetett az
(705–909) és az 1910 márczius
leirat alapján. — Elszámoltatott 19
és 1910 február 27-én (341–910).
az 1911 márczius 11-iki 11526–
márczius 11-iki 22120 (538–911

III

Vei. 1909

MDK

Scheein R.,

Lázár: Padrusz élete és művészete. 1923. 74.l.

M. D. K.

SCHEENLAUB, Christoph szobrász

Az eszterházi kastély újonnan épült termének ajtajait látja el szobrász munkákkal. A falakra világító lámpásokat készít, tükörtal keretelet farag, asztal és egyél-bútorok művészi faragását végzi

Valkó Aristid: A fertődi (eszterházi) kastély művészei, mesterei 137. l.
Művért. 1953. 1-2. sz.

SCHEENMEIER ANDREA

ÚJ MŰVÉSZET
2000/NOV.

P - 9765

27.0.

6.sz.

ongált.

nak Budapest I. Mátray utca 5.I.5.

Pécsvárad

Benedek Sándor egyházmegyei

i Egyházmegye képviseletében a Dunamelléki

n vett részt.

Scheer

Operti épitere

laird

Gondos alatt
is

TK. 340.

340. Ismeretlen festő.

A XVIII. század elejéről.

Káldy György.

Mellig, jobbra néz. Jobb kezét könyvre támasztja, melynek tábláján a felirat ez: »*Szent írás*«. Haja, szemöldöke, bajusza és körszakálla barna. Caputiumot és kámzsát visel.

Fa, méretei 85 : 87 cm. — Magy. Képt. 310. — Lelt. sz. 340. — Az 1874. február 11-iki 2605. sz. leirat alapján a pozsonyi gymnasium letéte.

Jegyzet. Elpusztult.

II
392.

MDK

Scheer

Az Erzsébet-emlékmű-pályázat. Margó, Popper, Scheer, Fischer műve. Repr.

Az Erzsébet emlékmű második pályázatára beérkezett munkák közül kiváló figyelmet érdemel a fentiek műve.

Lyka Károly: Uj Erzsébet-emlékművek.

Uj Idők, 1903.26.sz. 596, 597.l.

MDK

Scheer műépitő

A bizottság elfogadta Scheer műépitőnek terveit,a Pozsony város számara Radnay szobrásznál megrendelt Petőfi-szobor épitészeti részére .

Vállalkozók Közlönye, 1905.jul.19.

MDK

Scheer műépitő

Radnai szobrász,Fischer és Scheer műépitők nyerték az első dijat és kapták a megbizást a pozsonyi Petőfi-szobor kivitelére.1907.febr.végéig kell átadni a szobrot.

Művészeti Krónika,1905.jan.15.

MDK

Scheer,müépitö.

Negyvenegy pályázó közül nyerték el a pálmát s a kaptak megbizást a szobor elkészitésére: Radnai Béla szobrászm, Fischer és Scheer müépitök.

A szobrot 1907 végéig köteles Radnai átadni, hogy márc.15-én a szabadságharc -ünnepén leplezhessék le.

A pozsonyi Petöfi-szobor.
Müvészeti Krónika. 1905.jan.XX 15XXXXX 7.1.

MDK

Fischer és Scheer.ép.-ek

A fonyódi szálloda és vendéglő pályázata. Közös művük.

Magyar Pályázatok. II.1.
Művészet.1904. 212.l.

M.D.K.

Scheer Ádám ötvösmester

1758-as adat szerint Pozsonyban működött és osztrák állampolgárságú volt.

S.Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.

278. old.

M.D.K.

Scheer és Fischer müépitők

Radnai Béla szobrászmüvésszel együtt tervezték
a pozsonyi Petőfi szobrot, mellyel első dijat
nyertek.
A lap bemutatja a szobormüvet.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1904. aug. 21.
26. évf. 34. sz. § 611. lap

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Schedy, festő

Hasznos Mulatságok, 1826.II.155-157.

A Szép Mesterségek uj példái.

MDK

Schedy

Zsámboki János arck. Schedy után Ehrenreich Ádám

A Szép Mesterségek uj példái. Hasznos mulatságok, 1826, II. 155-157.

MDK

Schedy

Zsámboky János iró./ +1584./ Rézmetszet. XIX. sz.
Jelzés lent balra és jobbra:"Schedy del. -
A.Ehrenreich sc."

Tört.Képcs.graf.kiáll.1907. 36.l.

Schedy

festö

lásd

lexikonom

423. l.

Schedy grafikus

Blaschke János rézmetszete:

Az apa kisfiát tyúlyigán tolja

XSzK Schedy rajza után

Századok. 1874. 26-44 o.

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek

Schedler Lajos

bécsi akad. festőművész

a' boldog. Szüzet ábrázoló

szobra a premontreiek

kassai templomában.

Wickhassaikatalógusból.

54. l.

Czéhedenyek, beszterczebányai VII. 232

Schedler Lajos

Kőműves.

Franczi[illegible]s kőműves polgárjogot nyert[illegible]el
valamint litja fel a város (1779.), hog
ászámítva ízlése szerint. A korunkra r
t a pyre- félkörre osztott magas te
ntékenyen apuzata s renaissance-stilű

telep van sonyi udvari kamara elvetett
szallagos- szíttetett tervet, a mely sz[illegible]
halála

tehát, mely
ország és E
Ausztrián
néhány elsz
næi és aper
bővül.

Hissar
előttünk, m

Kemény Lajos: A renaissance és rococco Kassán. Arch Ért. 1899. 115-l.

Schedler Lajos

Kőnüves (épülész)

Kassa. 1779

l.

Arch. Ért. 1899

115. l.

Az itt szóban forgó
terv nem valósult
meg. A tervet, meg
szerint az épület átalakítása ké-
szült. Langer János készítette.

Schedler János Kristóf, kőfaragó

Művészet, IV., 1905. 138.

Adatok művészetünk történetéhez

R.D.K.

SCHEDLER János Kristóf kőbarajó

Nagyszebenből

1729. Budán felszabadul hatívi Hör-

ger melletti inaskodás után

1734. Kassán polgárjogot szerez

Agghány: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 108. 110. 146. 267. l.

Schedler János
Kristóf
nagyszebeni ruletésü
kassai szelvász

l.

Korrespondenzblatt
1905. 108. l.

Müvészet 1905
138. l.

2.42

Vegyes 1 köt. 8-ad r.

GOHL

Ödön

A római birodalom pénzeiről.

Külön lenyomat a szabadkai közs. főgymnasium 1893/4. évi Értesitőjéből.

1.-8.11.,2 képes tábla

Szabadka

M.D.K.

Scheer [Izidor], bpesti építész

Fischer Józseffel közös terve második díjat nyert a pécsi városházára kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903, XXIV. évf.

ápr. 15. sz. 8. old.

Sereer [Izidor], építész M.D.K.

és Fischer [József] tervezték Ligeti Miklós első díjas művének építészeti részét a pozsonyi Petőfi-szobor pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXB. évf.

aug. 31. sz. 7. old.

MDK

Scheer Izidor

a második Erzsébet emlékmü pályázaton az első kategoriába osztott pályamü. gipszodell fényk.

Margó Ede, Popper D.Szigfrid szobrászok
Scheer Izidor - Fischer József épitészek

Müvészet II.évf. 1903. 239 l.

M.D.K.

Scheer I. müépitész,

Radnai Béla Szobrásszal együtt készitett müvét hozza a lap: "Kiss Ernő 1848-49-i honvédtábornok Nagybecskereken felállitandó emlékszobra" cimmel.
Repr.

Magyar Salon, Bp. 1905. aug. hó. 42. kötet 955. lap

Scheer [Izidor], építész

M.D.K.

és Fischer [József] építész, Popper és Margó szobrászokkal közösen készített tervét az Erzsébet királyné szoborbizottság zsűrije ama 4 terv közé sorolta, melyek szerzőit – 6000 K. Kártalanítással ujabb szűkebbkörű pályázatra szólitott fel. (a másodszor is meddő pályázat után.)

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.

jun. 17. sz. 3. old.

M.D.K

Scheer [Izidor]. építész.

Fiserer Józseffel közös terve 400 koronás első díjat nyert a fonyódi szálloda és vendéglő pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf.
dec. 23. sz. 8. old.

MDK

Scheer, Fischer, Margó, Popper

az alábbi pályázaton pályamunkájukat a 6ooo koronával dijazott első csoportba sorolták

Az Erzsébet-emlékmü második pályázata. Müvészet 19o3. 278.l.

M.D.K.

Scheer müépitész

Az Erzsébet-szoborpályázatra beérkezett pályamüvét bemutatja a lap.

"Hónapról-hónapra" c. rovat.

Magyar Salon, Bp. 1903. juli. 39. kötet
1080-1085 lap

M.D.K.

Scheer [Izidor] és Fischer [József] építészek valamint Alpár Ignác és Láng Adolf, a pécsi városháza pályázat három díjnyertes épületére, újabb sürgősségi pályázatra kapott felszólítást.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1903. XXIV. évf. 21. sz. 7. old.

MDK

Scheer Izidor - Margó Ede

Vörösmarty-szobor pályázaton második kategóriába osztott pályamű

Művészet I. évf. 1902. 5.sz. 331.o. /képpel/

M.D.K.

Scheer Izidór, építész

Rintel Géza-val közösen készített művét második kategóriában díjazta a zsűri a Vörösmarty-szobor pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII. évf.

okt. 8. sz. 3. old.

MDK

Scheer Izidor épitész

Almási Balogh L: A karácsonyi kiáll. Magyar Iparmüvészet 1903. jan. 1. 1-28. l. képekkel.

MDK

Scheer Izidor müépitész

A lipótvárosi zsidótemplom. Mücsarnok 1899. 12. sz.
174 l.

Margó Ede és Scheer Izidor.

a bizottság egyik tervet sem fogadta el, a beérkezett pályaművet 3 kategóriába osztotta be.
Pályaműve a II. kategóriába jutott.

Közösen dolgoztak.

Irodalom és Művészet. - A Vörösmarty - szobor.
Vasárnapi Ujs. 1902. 49.évl. 41. sz. 675.l.

MDK

Scherr Izidor

Ebédlő. Készitette Bányai Viktor asztalos és Steinbach Gábor kárpitos. Repr.

Magyar Iparművészet,1903. 12.lap

SCHEER (GONDOS) IZODOR építész

1901-1905 között Fischer Józseffel
volt közös irodájuk + munkáik

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 48-49.p.

MDK

Scherr Izidor

Ebédlő részlete, repr.

Magyar Iparmüvészet 1903. 12.1.

Scheer Josef

otvor 1859

laid

Mih. Pogr. 152

Scherr Józef
Otwós 1862

Lásd
Mih. Pozs. 154

M. Hírek 1989/20,

Opálképek alkotója

Magyar az opálművészetben, ebben a jellegzetesen ausztrál műfajban? Miért ne! Az ausztráliai magyarság nagy társadalmi eseményén, a melbourne-i Fehér Rózsa bálon majd' 90 esztendős bácsit mutattak be: Szőke Sándort, akit csak úgy egyszerűen opálkirálynak neveznek mesés gazdagságú bányái után. S ha van magyar opálkirály, miért ne lehetne magyar opálművész is?

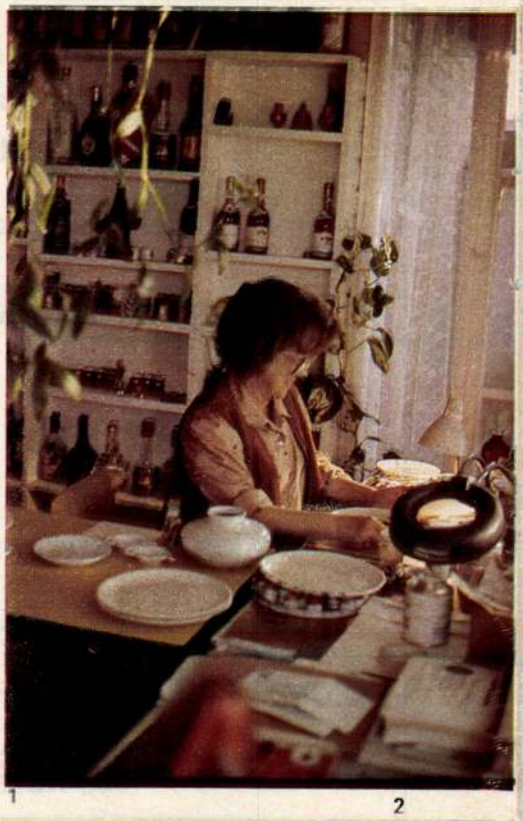

1

Különös harsány színvilágú alkotások az opálképek. Van, aki ezért fölényes kézlegyintéssel intézi el őket, másokat viszont lenyűgöznek, rabul ejtenek.

A képek alkotója az európai hagyományokat és az újvilág dinamizmusát kellemesen ötvöző dél-ausztráliai városban, Adelaide-ben található, Scheer Juditnak hívják, és másfél évtizede él az ötödik kontinensen. Édesapjához érkezett kislányával együtt látogatóba – és a rövid turistaút

2

A Komáromi Termálfürdőt üzemeltető társaság
Komárom városban, az **üdülőövezetben**
Budapesttől 96 km, Bécstől 160 km távolságra

– a **letelepedni** szándékozóknak	– **lakást** (1989–90. évi beköltözéssel)
– a **gyógyulni** szándékozóknak	– **üdülőlakrészeket** (bérelhető 1–24 hétig)
	– **szállodát**
	– **kempinget**
	– **éttermet**
– a **tőkét befektetni** szándékozóknak	– **lehetőséget**

ajánl, kedvező feltételekkel!

Gyógyvizünk – kénes és sós eredetű, reumás, ízületi idegbántalmakban és nőgyógyászati betegségben szenvedőknek nyújt **gyors** és **hatékony gyógyulást!**

Az **érdeklődőket** szeretettel várjuk személyesen a helyszínen vagy levélben!
(**Cím:** Komáromi Termálfürdő KKT. 2900 Komárom, Táncsics M. u. 34., Telefon: Tatabánya 34-13-357, Telex: 27 314.)

3

alatt ismerkedett meg jelenlegi férjével, Scheer Mihállyal. Scheer Miskának Adelaide sétálóutcájában gazdagon felszerelt magyar ajándéküzlete van, és logikusnak tűnt a gondolat, hogy Judit ezen a területen hasznosítja magát. A rajzoláshoz volt érzéke, hiszen Magyarországon műszaki rajzolóként dolgozott.

Otthonában a konyha melletti műhelyben nagy tálkákban, poharakban vízben úszkálnak a gyönyörű opálok. Mint magyarázza: ennek a fantasztikus színekben irizáló pompás drágakőnek nagy része víz, és ezért nem szabad huzamosabb időre elve-

1. Scheer Judit a stúdiójában

2. Polcok a Scheer-üzletben

3. Magyar tányérok – Adelaide-ből

4. Adelaire sétálóutcájában

5. Opál ● Fantasztikus díszeiért kedvelik

4

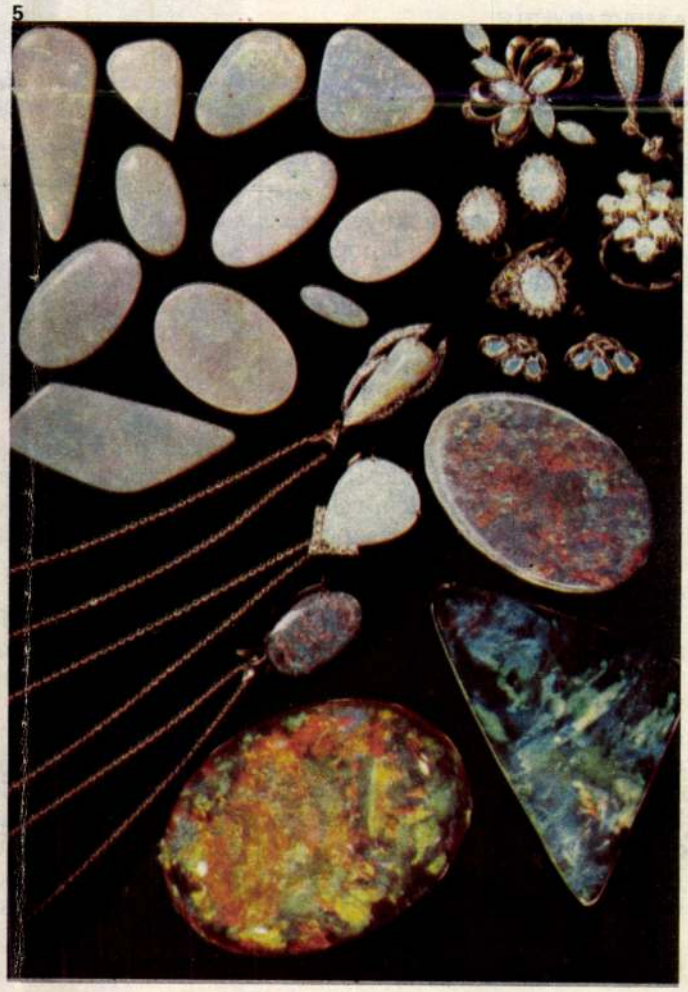

5

1 2 3

1. Scheer Judit az üzletben, egyik díjnyertes munkájával
2. Szuvenir
3. Egy ugrás innen az üzlet

A SZERZŐ FELVÉTELEI

szítenie kapcsolatát éltető elemével. Az opált jókora rögökben vásárolja, ezután elviszi a „fűrészes emberhez", aki lapocskákra vágja a köveket. Ezután következik az aprólékos munka: a lapocskák mozaikszerű rögzítése – hátulról – egy üveglapra. A technológiát magának kellett „kikínlódnia".

– Mások is készítenek itt Ausztráliában ilyen képeket, de nem árulnak el semmit arról, hogy hogyan, miként csinálják.

Mintegy ötszáz opálképet alkotott eddig. Munkái: trópusi táj, pálmafák, elefántok, egzotikus madarak. Elsősorban amerikai turisták veszik nagy lelkesen és viszik haza mint helyi népművészeti alkotásokat.

Scheer Judit nagyméretű, 80 × 50 centiméteres opálképeket is készít. Igaz, ezeket elsősorban nem eladásra.

– Túlontúl drágák, 3-4 ezer dollárnál olcsóbban nem lehet adni, és így nehezebb vevőt találni rájuk. Inkább kiállításokra csinálom.

Kiállításokra, képzőművészeti és művészeti bemutatókra, amelyeken összesen már tizenhárom díjat kapott. A díjnyertes képekből mindig látható egy-egy az üzlet kirakatában. Látványnak sem utolsó, s nyilván vevőcsalogatónak sem rossz.

Mintegy hat éve fogott hozzá a tányérok festéséhez. Egyik magyarországi útja során találkozott egy festő nénivel. Nézte, nézte, majd:

– Arra gondoltam, hogy ezt én is meg tudom csinálni.

Vásárolt egy csomó szakkönyvet, népművészeti albumot, tanulmányozta a színek technikáját és a mintákat. Később azonban úgy döntött, hogy a mintákat ő maga tervezi.

– Nem tudok annyit festeni, amennyi csak a mi ajándéküzletünkben elég lenne. Festek tányért, köcsögöt, sőt tojást is.

A fotók talán érzékeltetik: nagyszerű szín- és formaérzékkel. Ki gondolná, hogy nem egyenesen Kalocsáról jöttek ezek a tányérok?

A szélesebb hírnevet azonban mégiscsak az opálképek jelentik. Egy sor újságkivágást, dicsérő kommentárt mutat munkásságáról. Az egyikben volt egy mosolyogtató rész. Amelyik kiemelte munkásságának igazi ausztrál nemzeti jellegét.

HALÁSZ GYÖRGY

Scheer Kálmán, faszobrász

Mélységes szomorúsággal tudatom, hogy imádott férjem **Scheer Kálmán** faszobrász elhunyt. Hamvasztás utáni búcsúztatása 1976. november 13-án fél 10 órakor lesz a Farkasréti temetőben. A gyászoló család.

– Halálozás

11.

Nipszabadság, Bp. 1976. nov. 9.

47.

M.D.K.

Scheer László

Festményét Kinába viszik, ahol kiállitás keretében bemutatják.

Csan Yang-hszi a Magyarországon időző kinai festőművésztanár ajánlatára.

n.gy.: Nyolc mükedvelő festő müve indul Kinába. Népazava 1956. I.8. 7.szám. 84.évf. 4.old.

M. D. K.

SCHEER László
fényező

A vasas kézőművész-kör tagja

Csillag István: Tanítónyi a szerség

Magyar Nemzet 1961. jul. 8. 5. l.

mdk

Scheer László

Képe: a kiállitáson

Bíró Teréz: Vasas képzőművészeti kiállitás

Népművelés, 1959, 12. sz 26. l

molk

Scheer László

fajképe a kiállításon

Rajcs István: Látogatás a vasas festők kiállításán
Népművelés, 1958, 12. sz. 31. l

Schaar László

mundrás - festő

Képei Kniában szerepelnek

(n. gy): Nyolc mühedvelő festő műve indul Kniába

Népszava 1956 jan. 8. 84 évf. 7 n. 5 l.

Scheer Lajos

munkás - festő

Nonlopi: A Vasas képzőm. körök országos kiáll.

Népszava 1955. márc. 31. 83 évf. 76 n.
6 l.

Scheer (Scherr)

Mátyás

ezüstmíves

1834–1848

l.

Schoenóbuda

57 l

Falck, Anton Reinhard VII. 43

Scheer Simon, városi mérnök M.D.K.

készítette el, a hitközség megbízásából, a szegedi zsinagóga terveit.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1891. XII évf.

jun. 2. sz. 2 old.

M.D.K.

Scheer Simon (szegedi)

városi mérnök

emeletes bérházat terverett

Silber Gyula tápéi plébános

számára Szegeden, a Tabarék-

tár-utcában.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1894. XV. évf.

febr. 20 sz. 2. ~~évf.~~ old.

Scheer Simon, városi mérnök M.D.K.

készített terveket a szegedi zsidó templom felépítésére, „de a zsidó hitkörség jelenleg Fischer x) bécsi építésszel folytat tárgyalásokat."

x) dec. 18-iki sz. 2. old. „a hitkörség végleg megállapodott Fleischer Sámuel bécsi műépítésszel..."

Vállalkozók Lapja, Bp. évf.

dec. 4 sz. 3 .old.

Patak Jenő

Schefelbein szobrász/Berlin 19.sz./

Rafael szobra az Akadémia homlokzatá

Fővárosi Lapok 1864.I.VIII.10.761.o.

Scheffesik Antal, szobrász M.D.K.

készítette az operaházi „udvarterem" bejáratánál még karyatid és az előcsarnokban még horai reneszerző medaillon arcképeinek mintáit.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1889. V. évf,

jan. 23. sz.

Schefcsik Antal szobrász

Pesti Hirlap, 1883. márc. 2. 4.
A Vigadó termeinek szobrai

Schefcsik Antal nobrány

(Szécsi)

Budapesti Hirlap. 1881, XI. 9

146. n. 3. o. (Sz. és M.)

Schefcsik Antal MDK

Attila, szobormü
Abisziniai férfi, mellszobor

Mücsarnok 1881. őszi kiáll.
második sorozat

Schefcsik Anton

Geb. Pest 1856.
Bildhauer
1880-81/

Bécsi akadèmia
ojh zy

Műv. és Közgyt. Orsz. Tanácsa V. 67 – 84.
(népkönyvtári akciója)

SCHEFCSIK *Antal*, szobrász, l. *Szécsi A.*

Schefcsik Antal, szobrász l. Szécsi A.

Dr. Scheff Lászlóné, festő MDK

335. Gyermekfej. Olajvázlat.

Nemzeti Szalon, 1900. Nemzetközi graf. kiállitás.
Kat. 44. l.

Scheff Lászlóné dr.

Nemzeti palon 1900. nemzeth.
graf. kiáll.
Gyermekfej, olajvázl.
120 korona.

Varjú Elemér X. 196.

MDK

dr.Scheff Lászlóné

Gyermekfej, of.

N.Szal. nemzetk. graf. kiáll. 1900.

MDK

Scheffer

Szt. Cecilia, rézm. Scheffer után Kováts

Hébe. Hasznos Mulatságok 1824, II. 345-48.

MDK

Scheffer

A haldokló Szt.Cecilia, rézm. Scheffer után
Kovátsch József

Adatok művészetünk történetéhez. Művészet III.
1904. 199-200.

Scheffer

Kovátsch József rézmetszete Scheffer után: A haldokló Szt. Cecilia, 1825

Századok 1874.84-102 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

Scheffer
festö
Gentmüeml.
207. l.

[illegible]	[illegible]	
nyugta szerint	140	–
nyugtája szerint	340	–
[illegible]mutatás szerint	30	50
Üzesen	1222	06
4 építés hallg. utilkötts	400	–
	1622	06

XXIII 1-10

198 56
30 50
29 06

1222 06
6841 58
10816 61
670 –
19550 25
20198 54
648 29
1000
351 71

~~1777 94~~
~~1851 94~~
~~74~~

2770 94
1393 –
1377 94

Schaffer

Festo

L.

Bartha Lőrk

45.1.

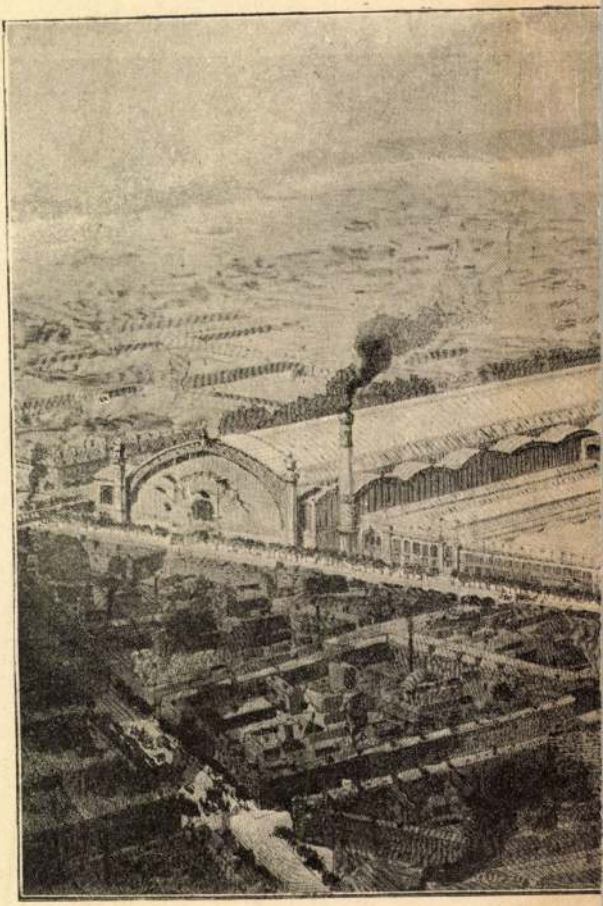

Scheffer, posztókészitő

A Scheffer család a soproni posztócéh által vezetett 1681-1851/ "Buch der Lehrjungen und Ausgelehrten" alapján Sopronban a 17.sz.óta posztósmesterséget folytattak. 323.old. 4.jegyz

Dávidházy István: Gruber József soproni tanitó/1828-1878/ naplói 323.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XIV. évf. 1960 Sopron

MDK

Scheffer -ary

Mária egy női szenttel, o.

Szépmüv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952

Scheffer festő M.D.K.

Vál, r.k. templomban képe

Genfi Múzeum 1959 I. 406

Patak Jenő

Táblakép.

Nagyobb tájkép. Scheffer Ágoston müve a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864. I. X. 13. 981old.

Patak Jenő

Scheffer Ágoston festő/19.sz./ müve a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864.I.X.13.981.old.

Scheffer (Albert?)

Läsd

Eevk KMT. 1929.
139. l

Scheffer Anna

A martélyi orsz. ifjúsági és képző-
művészeti tábor alkotói, vásárhe-
lyen rendezték meg kiállításu-
kat, melyen műveivel szerepett.

Székely Gabriella: Randevú az ihlettel.
Magyar Ifjúság, 1972. aug. 25.

Scheffer Ary

l.

Gerő Müvészetről

139. l.

Scheffer Ary

francia festő

vod

Géfin Gyula dr:

A szombathelyi székesegyház.

Szombathely 1943. 33. l.

A Tatai Piarista Ö
kia

1. *A Tatai Piarista Rendhá*
   Ára 1 pengő.
2. *A barokk-kor épitészeti e*
   1939. *Ára 1 pengő.*
3. *A közigazgatás és az emb*
   tatai járás közigazgatás
   István. 372 l. és 129 mell
4. *Kocs. 1936. Néprajzi mon*
   alatt.)

Scheffer, Ary

Pesti Napló képes mell.
1936. okt. 25.

PÁRBAJ A PUSZT

(Balogh Rudolf fényképe a Nemzetközi művészi

Scheffer, Ary

festő

l.

Gétinnombhegyhu

II. 164. l.

Őrizzük továbbá Lisztnek *„Album d'un voyageur, 3. me année Mélodies hongroises"* című művét, mely Párizsban Bernard Lattenál jelent meg. A 36 cm magas, bordó moiret papírba kötött mű 2. lapján Lisztnek kevéssé ismert arcképe áll; Ary Scheffer rajza után készült litográfia. A fiatal Liszt karba tett kézzel áll félig háttal s komoly tekintettel néz ránk. Egyszerű bársonygalléros kabát fedi karcsú testét.

A következő lapon Liszt kézírásával ez áll:

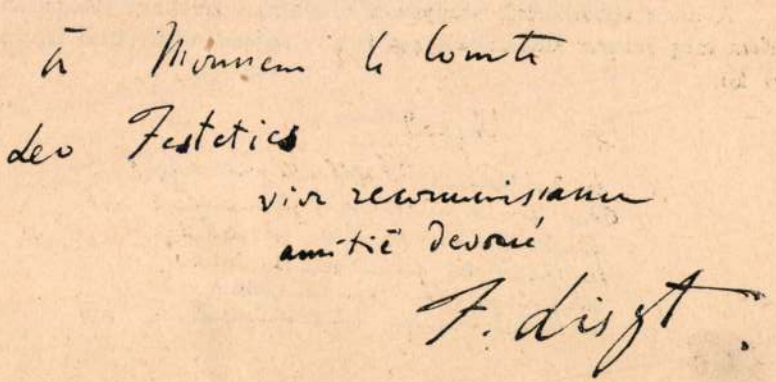

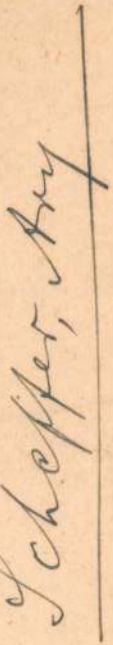

„à Monsieur le Comte Leo Festetics vive reconnaissance amité devoué F. Liszt."

Festetics Leo grófról tudjuk, hogy a mult század közepén, 1840—46-ig a Pestbudai Hangászegyesület elnöke, az ötvenes években a Nemzeti Színház igazgatója, 1866-ban pedig az országos színiiskola igazgatója volt. Tevékeny részt vett tehát a zenei s általában a kulturális életben. Írt népdalokat, Petőfi és német költők verseire műdalokat, és a katolikus egyház számára több egyházi kompozíciót. Érdekes kézírásos másolatot őriz tőle Zeneműtárunk: *„Kedusche"* gyüjtőcím alatt négy vegyeskari művet zsidó szöveggel, melyet a „Neuen Cultus" nevű egyesületnek ajánlott.

A *Mélodies hongroises*-al egybekötve találjuk Lisztnek *Marche hongroise d'Après Schubert* című zongorakompozícióját, melyet Lichnowsky hercegnek ajánlott. Az ajánlás így szól:

„À son excellent ami Le Général Prime Felix Lichnowsky F. Liszt. Paris 27 Mars 1841."

Végül pedig legértékesebb példánya gyüjteményünknek, bár nem kézirat, de már nem kapható sehol, Lisztnek *„Isten veled! (Lebewohl!)"* című dala. L. P. Horváth (valószínűleg Petrichevich Horváth

18. Scheffer Aryl 1795-858. MDK

Félalak, törzzsel balfelé fordulva. Of.
1838. Weimar

Sch. festett eg képet a 3 napheleti bölcsről,
kik egyiréner arc Liszt vonásait fürrözi.
Vöhl. S. 112.

D. André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. - Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern" Jahrg. 1936. Hft. 2.
S. 56.

MDK

MOK

Scheffer-Darier (1797-876).

Mellkép, profillal b. felé. Tussnajr.
Winzig. Genf (1835-6 körül
Abg. Pages d'Art. 1921.

Dr. André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. - Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern". - Jahrg. 1936. Hft. 2. S. 56.

MOK

MDK

Scheffer-Darier 1797-876.

12-13. Két mellkép, profil. b. felé. Ceruzarajz.
- 1835-6 körül. Winzig.
Abg. Pages d'Art, 1921.

Dr. André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. - Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern." - Jahrg. 1936. Hft. 2.
S. 56. -

MDK

MDK

Scheffer-Darier, (1797-1876)

14. Félalak tájképben. Férete ütőrt. Of.
1835/36 körül
Genf. Abg. Pages d'Art. 1921.

Dr. André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. - Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern". Jahrg. 1936. Hft. 2.
S. 56.

Mark

MDK

5. Scheffer-Darier, festő

Billiet-vel zongorán négykezest játszva. Rajz.
(Profillal jobbra). 1835-36.
Genf. Abg. Pages d'Art. 1921.

Dr. André Csatkai: Versuch einer Franz Liszt Ikonographie. - Sonderabdruck aus d. „Burgenländischen Heimatblättern." Jahrg. 1936. Hft. 2.
S. 56.

Schefer (Scherffer, Scherer)

Bálint

építész

† 1740
máj. 13

László

Schaenjersnita

287. l.

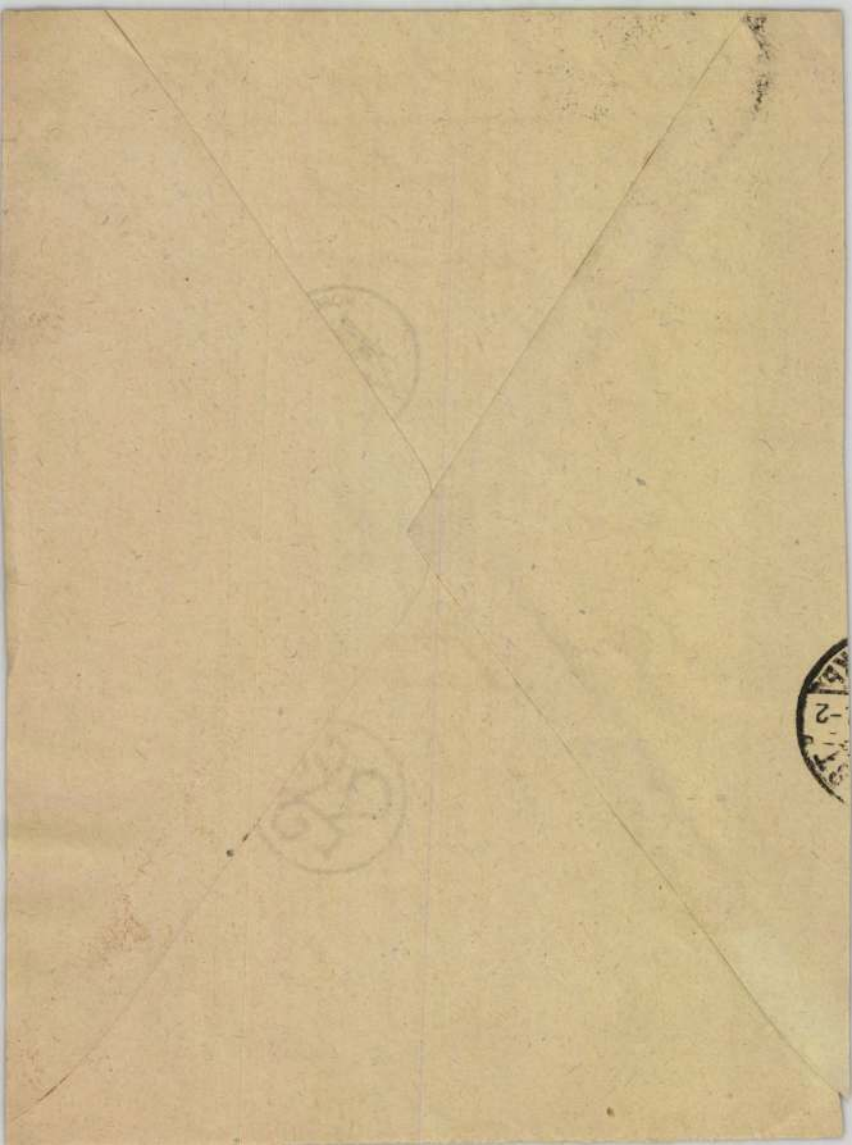

M.D.K.

Ary Scheffer

„Liszt portréja"aláírással repr. Barabás Tibor Liszt-tanulmánya mellett.

Barabás Tibor: Az ifju Liszt...
Film Színház Muzsika. Bp. 1961. okt. 27. V. évf. 43. sz. 43. l.

MDK

Scheffer Béla
festő

Munkácsy levelében megkéri Telepyt, hogy Scheffernek
küldjön képet a Társulat számára, előleget küldjön.

Levelek: Munkácsy Mihály — Telepy Károlyhoz

MMM Évkönyve 1951, 162 l.

Scheffer Ary

l.

Magy N M. Liszt

3. l. – 21. l.

Karperec bronzból VII. 247.

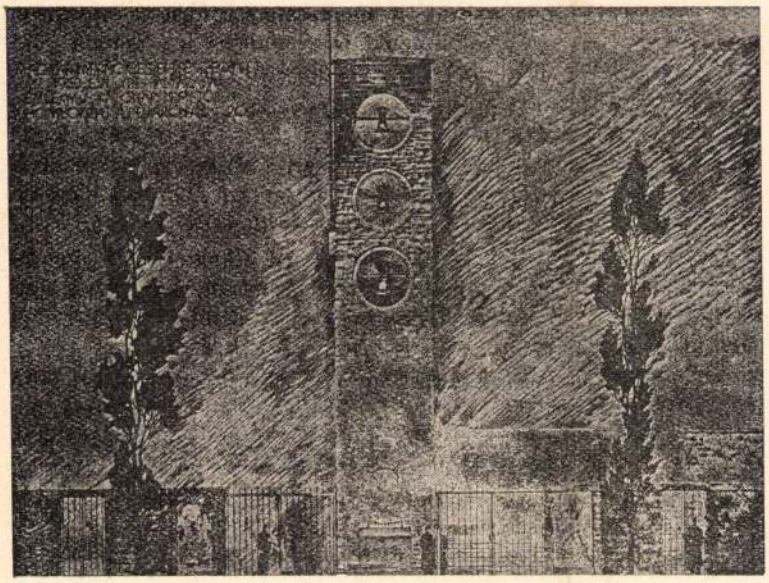

SCHAEFER FERENC:

KATONATEMETŐBEN ÉPITENDŐ HŐSI EMLÉKMŰ

A Magyar Mérnök és Építész-egylet 1933 évi pályázatán Ybl-éremmel kitüntetett pályamű.

A pályázat tárgya egy köztemetővel kapcsolatos katonatemető bejáratának és előterének építészeti megoldása volt hősi emlékmű céljaira.

A pályázati programm szerint a katonatemető a köztemetőnek egy 300 m hosszú, egyenes főútvonalán közelíthető meg.

E körülmény, továbbá az erőteljes távoli hatás elérése, az emlékműnek a katonatemető középpontjaként lehető nagyvonalú megjelenése, valamint az ötszáz név olvasható elhelyezésének szempontja voltak a tervezést irányító szempontok.

A hozzávezető út vonalában, a katonatemető középpontjában emelkedne a 16 m magas, kőből épített harangtorony.

Az emlékművet egybefoglaló alépítmény az ott lezajló ünnepélyes szertartások (koszorúletétel, szónoklatok és tábori istentiszteletek) kimagasló, mindenfelől látható színtere és szentélye. Falán az ötszáz hősi halott sírfőlirata. Sarkán hatalmas oltárkő, bronzrostéllyal vagy serpenyővel az áldozati tüzek számára.

A kívülről érkező többszáz méter távolságról látja a hősök tornyát. A köztemetőn keresztülérve, három fokozatban maga előtt találja a széles rácsos kapuzat alacsony kőfalát a domborművekkel, mögötte az emlékmű magasabb falait, majd háttérben a magasbaszökkenő tornyot a hősök harangjaival, és mindezek középpontjában a szélesen elterülő lépcsőzetet az oltárkővel és áldozati tűzzel.

*

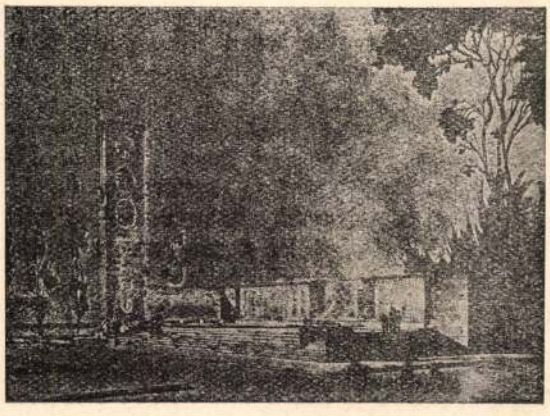

Schaefer Ferenc, az új generáció tehetséges tagja, méltán nyerte el az Építészegylet Ybl-érmét. Invenciózus terve komoly művészi kvalitásokról tanuskodik. A tervek előadásmódja is rutinos, komoly munka, mindazonáltal nem esik a hatásos grafika egyoldalúságába, mert tervét elsősorban a térben oldotta meg az anyagok figyelembevételével. Az idegen hatásoktól azonban még jobban függetlenítenie kell magát.

Építőmunka 1934. 2. szám

SZEMBEN GROPIUSSZAL

Február elején előadást tartott Budapesten Walter Gropius. Bevezetett a sok szempontból hibás dessaui esztetika titkaiba.

Ezt az *„építészeti-fizikát"* ismertük már a *„Bauhaus"* könyvekből és véleményünk hasonlít egyik modern műkritikusunk véleményéhez, aki erre azt mondta, hogy *„Schmus"* (magyarul: *„duma"*).

Világos lett előttünk, miért tette túl magát a „Bauhaus" egynéhány tagja a gropiusi nézeteken és csak a lelkük mélyén rejlő parancsra hallgatva alkottak.

Gropius ittjártának haszna inkább abban rejlik, hogy szemtől-szembe állhattunk vele és őt magát analizálhattuk.

Megismertünk egy építészt, aki csapongóan, folyton-folyvást újat és mást akar, aki kapásból, rögvest megszimatolja a mindenkori adottságot, aki leleményes intelligenciával űzihajtja a *csak*-célszerűséget, aki mohó vitalitással lehengerli a más akaratát és érzéseit, aki képtelen, hogy környezetét és munkáit felruházza a legcsekélyebb lelkiséggel is.

Hiányzik belőle a nagy belső komolyság, amely karakterizálja a ma művészetét. Görcsösen odatapadt a mult század utolsó évtizedeiben buján virágzott *művészkedő* irányhoz. Ő ennek a kornak a Don Quijotteja.

A mult század végén minden fizikai jóval és bőséggel megáldott világ járta. A bőségnek kifelé való csillogtatása volt a legnagyobb erény. Pazarló és költekező világ volt ez. Az általános gazdagodást, a pénzt kellett nyomatékkal szemléltetővé tenni. Arrogancia leplezte az intelligenciasoványságot, túlaggatottság a belső ürt.

A művészet ebben a korszakban *kölcsönökből élt.* Ismételgette a más korokból, idegenből szedett elemeket, lehetetlenül halmozta, variálta, keverte azokat. Az átvett arányokat mindig feltorzította. Soha nem takarékoskodott. Az volt a jelszó: inkább többet, mint kevesebbet mutatni. Kerülték az egyszerűt és a szegényt. Az építész extázisban alkotott, a szemlélő megittasodva gyönyörködött.

Ez a világ minden hibájával Gropius világa. Az ő alkotásai nem fejezik ki a ma szellemét. Ő a tegnap, méginkább a tegnapelőtt embere.

Munkáiból hiányzik a magyaroknál olyan fontos, a keletit jellemző és a centrumban elhelyezkedő, *erős lelkiség,* amely onnan kisugározva megköt minden méretet, nagyságot és arányt. Miért is ilyen belső törvényszerűség hiányában és támpont nélkül Gropiusnál mindennaposak a méretbeli balfogások, túlzások, aránytalanságok. *Ő nem művész-, hanem gondolat-ember,* felhatványozottan csak-intellektus.

Nem tud plasztikus-tömegben gondolkozni, szemlélete kizáróan síkhoz kapcsolódik. A sík azonban soha sincs az emberre vonatkoztatva, ezért arányaiban rendszerint nem jó, méreteiben túldimenzionált, esetlen és pazarló.

Gropius mérték nélkül alkalmazza a simaságot és kifogástalan tisztaságot. Ezt olyan hatványig hajtja, hogy szemléleténél önkéntelenül sydolt és lysoformot vélünk érezni.

Párkányt, tagozatokat, mindent elhagy, mindenről lemond. Csak azért, hogy óriássá növessze a falsíkokat, hogy sokkal gazdagabbak legyenek és pazarabbaknak hassanak, mintha agyondíszítettek volnának. *Nála a méret nem a tartalom kifejezője, hanem a nagy bőség tényezője.* Felületeire ép úgy halmozza a nagy dimenziók *látszatát,* mint pár évtizeddel ezelőtt elődei, a csupa-áttörtséget. Lényegében tehát ugyanaz.

Tömegein még érezzük az egymásbatolás műveletét. De nem belülről alkotja meg tömegeit. Fáradtan ülnek egymás mellett. Hiányzik a tömbök közötti dinamika.

Romantikaszeretete akkor csillan meg legérdekesebben, amikor indokolatlanul hidat, kiugró konzollemezeket, visszaugró lábazatot stb. alkalmaz. És csak azért alkalmazza, hogy a gazdagság látszatát emelje.

Kérdem, mennyiben tér el lényegben Gropius az olasz *Sacconitól,* aki „megajándékozott" minket a világ „legpazarabb" szobrával, a római II. Viktor Emanuel szoborral. Különbség kettőjük között talán csak az, hogy Gropius művészi munkája mellett sokat írt és beszélt esztétikájának csalhatatlanságáról. Nem törődött avval, hogy esztétikájának tételeit saját műveivel lehetne kikezdeni. Ez az iráskényszer jellegzetesen német vonás. Ezt tette többek között Richard Wagner is. Miért ne tegye Gropius is?

Összefoglalva megállapítjuk, hogy munkái kivétel nélkül mindig csak *spekulációból* erednek, a *logos* eredményei. Az *intuíció, az európai művészi mozgató erő, nála pihen.* Idegen számára az az új művészi és a belsőt indító alkotó-forma, amelyet mindinkább sikeresen alkalmaznak az új művészek, és amely szinte azonos a keletivel, *amely az életen keresztül történő megértésből ered, amely szélesebb körben vezeti tekintetünket, mélyebben hatol a dolgokba és magasabb szempontból világítja meg a történéseket.* Ez a megismerés érintkezik sok helyen a psychológiával is.

Ilyen formán való alkotásnak nyoma sincs Gropiusnál, pedig voltak, akik ezt elvitték a „Bauhaus"-ba is.

Folly Róbert.

Seffler Nándor

keramikus

Közlezr.

1289 1

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 485418

Scheffer Nandor

Hobrait

Lasd Vas Up

1897. 473 l.

Scheffler Nándor

A székesfehérvárhely állami
Kö és agyagipáris iskola
igazgatója

Készítette az Udvarhelymegye
székhárán levő díszes,
székely motivumokból
Ötzéalkott emléktáblát

Lyod

M. Iparmüvészet

1897-98. 314.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

.....azaz : ..... Korona ..... f-ről

v összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

érnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta- és távirda-

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi ..... hó 1-én.

Scheffler Vándor

a székelyudvarhelyi kő és agyagipari szakiskola igazgatója és akadémiai szobrász beszi-tette az alábbi emlékmüvet, melyet 1897 jun. 26-án leplertek le.

Solymossy Endre:

A székelyudvarhelyi ezredévi emlékoszlop.

Vas. Ujs. 1897. 473. l. képpel

La S. V. è invitata a partecipare

all'ASSEMBLEA GENERALE

della

SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

MATTIA CORVINO

che avrà luogo il 24 giugno p. v. alle ore 18
nella sala d'onore del Museo di Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—35)

Il presidente
Tiberio Gerevich

Scheffler Nándor

uobrán

l.

Olay II

292. l.

293. l. köppel

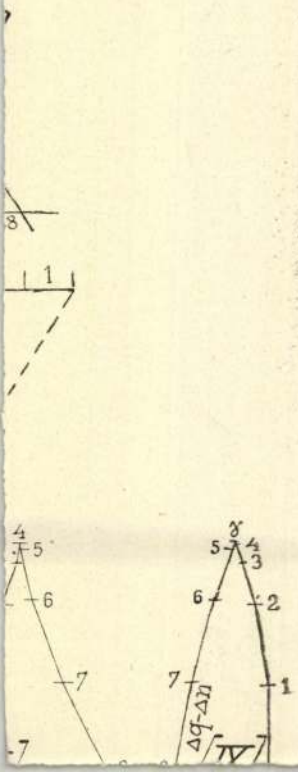
8
1
4
5
6
7
7
γ
5
4
3
6
2
7
1
Δq-Δn
IV

Scheffler 110

Schoen Anna temple

II. Lipót:

Mellig, ~~[illegible]~~ balta fordul
akaptott tojásdad medai
mely a ~~[illegible]~~ balt
Parókája egyszer fodritott,
dőjéz körül ~~[illegible]~~ csavarta,
Kabátja egy elejű s palást
viseli. A medaillont jobbr
ton két sorban:

LEOP
Rom

s alól: „Koch del Frankf

Rézmetszet, mére

~~93~~
95

Schefler János

márványoszó

l 1792

Kapossy Jegyzetek

225. l (többszöri)

2061-909-17

650. Keretek.

1 darab aranyozott keret gypszlevéldiszszel és fűzérrel, valamint szélein gyöngysorokkal.
Méretei 78:44 cm.
Becsértéke..... 8.00 K

Jegyzet. A 2227 sz. képtől.
1127-906-124

Schefler János

mümárványozó

1792. Eger

l.

Szm Egerünv

Molk

Scheffer Zsuzsa

munkája a Kiállításon.

V. É. Kiállítás Csepelen

Népművelés 1958. 9. sz. 25. l.

MDK.

Scheferl Tibor

Egyetemi képzőművészeti pályadijat nyert

Hajdubiharmegyei Népujság 1965.ápr.2. lap -

Scheffer Gizella

1897/98 – 1900/1

Ferkèpzomfoiskèvk

131. l.

Seffer Gizella

Diwald Kornél: Néprajzi jegyzetek
Sáros vermegyéből. II. 67–73.

nül Sopron
1879 máj. 26.
Evang.
1897/98 I. I. é. rajztjel
(Seffer Ella = Gizella)
1897/98 II. I. é. rajztjel
1898/99 I–II. 2. évs
rajztjel.
1899/900 I–II. 3 évs

Érkezett 1905 január 2.

1/1905 sz. (Budapesti, 1904 december 20. 82494 sz.)

A vallás és közoktatásügyi miniszter a főfelügyelőség saját szükségletére szolgáló 1904. évi javadalom maradványának kimutatványozására részletes jelentést kér. (Számvevőségnek 1905 I. 20. B. i. 729/1904).

Scheffer Imre MDK

Akt, szén

Műcsarnok 1960. Képző- és Iparitömvészeti körök kiáll.

Scheffer József

magyar festő

festette a vaáli rk. templom fő és bal mellék oltárképeket. (a XIX. sz. elején?)

Károly János

Fejér vármegye története. V. k. Székesfejérvár, 1904.

440. l

Vinis Ferenc. Vaáli emlékek. Magyar Sion

I. 673. l.

MDK

Scheffer József és Péter

Buda és Pest látképe

Ernst Muzeum aukciói XVI. 18.1.

MDK

Scheffer von Leonhardshof, Johann

onhár festő
(meghalt 1822 ban, 27 éves korában)
Oltárképeket festett, és más táblaképeket.
(Szt Cecilia angyalokkal — a Belvedere-ben)
az „onhár Raffáel"-nak nevezik.

Bermann, Moritz: Österreich-Ungarn im neunzehnten Jahrhundert Wien 1884 60 kr.

Scheffer Onkärne dr.
Manninger Edit
festö
läsd
2
Csattai Sopr exl.
25. l. 31. l.

Telepi akali római VIII. 216.

Scheffer Oszkárné

Deák-Ébnernél tanult

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
1962 Sopron 20.l.

MDK

Scheffer Péter és József

Buda és Pest látképe

Ernst Muzeum aukciói XVI. 18.1.

Scheffer, Ary

1838

wód
z

Csat Liszt I

172. l.
173. l.

A

M ü e m l é k e k O r s z á g o s B i z o t t s á g a

Tekintetes Elnökségének !

Hivatalból.
Díj átalányozva.

B u d a p e s t .

IX., Rákos-utca 10.

Scheffer Ferdinand

Hobrász

Kőrebyudvarhely

erőd

Olaylacamp

14. C

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

OKTÓBER

31 nap — 41. hét

4 asárnap	
5 Hétfő	
6 Kedd	
7 Szerda	
8 ütörtök	
9 Péntek	
10 zombat	

Scheffer Ferenc
40 éves
paszolrász
+ 1944. VII. 16
Meggeri Temető

Halottiföhönyv
511

Scheffer, Georg, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke: "~~Scheffer, Georg~~ Scheffer, Georg, Darmstadt, 1692." 119. old. 13. jegyz

Batári Ferenc: asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr Város ~~xxx~~ asztalosmüvességének történetéhez 95. old

Arrabona, 9. - Kantus János Múz. Győr, 1967.
A Győri Múz. Évkönyve

Scheffer G./Georg/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint:"Darmstadt: Scheffer G." 121.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz. Evkönyve

Georg Scheffer, asztaloslegény

A győri asztalos és puskaagykészitő cén legénykönyvéből, 1685 után: "Georg Scheffer von Darmstatt Dischler gesell". 107. old

Batári Ferenc: Asztalioslegények Győrött a XVII. században- Adatok Győr város asztalosművességének történetéhez 93. old

Arrabona, 9.- Xantus János Múz. Győr, 1967. - A Győri Múz. Évkönyve

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Scherfel Tibor
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1965 ÁPR 16.
EGYETEMI ÉLET

102/

HIROSIMAI FA

Scherfel Tibor második díjjal jutalmazott műve

Ennyi a törté
először elmondta
Mária. A színhel
Béla úti kórház
szeti osztályának
terme. A beszél
veg, amikor l
körül hatalmas
szik. Végtelenül
radt-összetört.

★

Az eset

vasárnap és hétfő között történt. Mi pénteken látogattuk meg a kórházban először csak akkor láttuk. De egyik évfolyamtársa elmondja, milyen volt Soltó Mária az esetet követő napon, hétfőn:

— Reggel szemüvegért jött hozzám Nani szobatársa, mondván, hogy Naninak kell, eltakarni a szeme körüli kék foltot. Átvittük a szemüveget. Borzalmas állapotban volt Nani, a szoknyája elszakadva, a harisnyája is, testén ütések nyomai. Én vettem rá nagynehezen, hogy orvoshoz menjünk. Délután el is mentünk a Bartók Béla úti kórházba, de előtte még — a Kossuth egyetemen — találkoztunk Göcs Zsigával és Baranyai Tibivel. Bocsánatot kértek Nanitól, és azt mondták, hajlandóak minden kárát megtéríteni.

★

Miután Soltó Anna Mária kijött a kórházból — április 5-én reggel — ismét beszéltünk vele. Megismételte, megerősítette amit ott mondott, de hozzáfűzte:

zott, miért kiabált a többiek segítségéért?

— Mert félreértettem a helyzetet.

— Az első és második beszélgetésnél félreérthetetlen helyzetről beszélt.

— Félreértettem. Azóta találkoztunk, és megbeszéltük a dolgot. Göcs Zsiga csak haza akart kísérni, mert nem álltam biztosan a lábamon.

— Azt állította eddig, hogy józan volt, és hogy nem szokott elájulni. Eddig egyszer sem történt magával hasonló.

— Igaz. De akkor elszédültem.

— Akkor örülnie kellett volna, hogy haza akarják kísérni!

— Mondom, félreértettem... De aztán tisztáztuk...

★

Az orvostanhallgatók

másképp emlékeznek arra az éjszakára:

— Nani a VAOSZ-ban már illuminált állapotban volt — mondja Baranyai Tibor. — Amikor onnan kijöttünk, lemaradt Göcs Zsigával. Zsiga sem volt józan. Visszanézve láttam, hogy Zsiga huzigálja a lányt — akit tartani kellett.

osztrák Muzeumnál való működésemet gúnyos és lenéző vita tárgyává tenni. Nem akarom ezen eljárást a jó ízlés álláspontjáról megítélni, mert a mi kettőnk ízlése, alelnök úr, igen különbözik egymástól; de észszerű okokból sem lett volna Önnek szabad ezt a támadást ellenem intézni. Ennek következtében volt szerencsém Önnek rögtön a bécsi iparművészeti társaságból való kilépésemet bejelenteni. Bizonyára az Ön társulatának ama tagjai, kik az én működésemet áldásosnak tartják — vagy legalább arra a meggyőződésre jutottak, hogy az osztrák műiparnak nem az a hivatása, hogy az angol stilesztetikai becse fölötti vitáknak éljen — e véleményüknek a Kunstgewerbeverein előtt nyiltan kifejezést adtak. A mint a mai lapokból értesültem, Ön alelnök úr, egy a tegnapi napon, műiparosok által megtartott gyűlésen, a hol ellenem igaztalan vádakat emeltek, nem átalotta működésemet a legkedvezőtlenebbül megbeszélni. A bécsi iparművészeti társaság csak egy részét képviseli az osztrák műiparnak. A társaságon kívül álló nagyszámú műiparosokat nem tekintve, a társaság tagjainak is nagy része mellettem van a hazai ipar emelésére szükséges módok megítélésében. Ha már egyáltalában kétes annak a szükségessége, hogy a Múzeum vezetősége már évek óta egy magántársulatnak, a helyszűkének dacára, nagy áldozatokkal, az intézet tevékenységének szinte kárára, állandóan egy nagy kiállítási termet átenged, úgy viszont kétségtelen, hogy a tapintat magával hozza, hogy ezen társaság az igazgató működését meg ne nehezítse. Ha Ön azonban, alelnök úr, más nézeten volna és ha Ön és a tisztelt választmány a jövőben is helytelenítené törekvéseimet, akkor először is arra kellene Önt kérnem, hogy összejöveteleiket és gyűléseiket a Muzeum falain kívül tartsák. Bécs, 1898. március 28. Legmélyebb tisztelettel: *Scala.*

Br. Weissenbachtól.
PYROSCULPTURA.

Br. Weissenbachtól.
PYROSCULPTURA.

Egyetemi építkezések San-Franciskóban. Valóban amerikai számok és méretek szerepelnek a kaliforniai új egyetem pályázati hirdetményében, melyről angol lapok említést tesznek. Az összes fakultások és az egyetemmel kapcsolatos intézetek új művészi otthonáról van szó, „a tudományok akropolisáról". Az építés helyéül egy 100 hektárnyi terület van kiszemelve a franciskói öböl fölött. Az épületek stílusa és elhelyezése, a 28 épületnek a környezetbe való beleillesztése egészen a művészre van bízva; a költség megállapítása ugyancsak egészen az építész dolga. A pályázat, melynek részleteit még nem közölték, nemzetközi lesz, valamint a bíráló-bizottság is, mely a tervek fölött dönteni fog.

Br. Weissenbachtól.
PYROSCULPTURA.

trák Múzeumban rendezendő nagy kiállítás, a mely az iparművészet fejlődését volna hivatva bemutatni. Woschmann szobrász azt indítványozta, hogy a kiállítás csak az előkelő művészi irányt kövesse; kereskedelmi tárgyak ki legyenek zárva. (Helyeslés.) A visszalépett elnök helyébe az eddigi alelnököt, Gstettner udvari tanácsost, alelnököknek Angerer Károly és Iwinger Ferenc urakat választották meg.

Scala udvari tanácsos az Oesterreichisches Museum für Kunst und Industrie igazgatója, a fentebb említett bejelentésen kívül Gstettnerhez, a bécsi iparművészeti társaság alelnökéhez a következő levelet intézte:

Tisztelt Uram!

A bécsi iparművészeti társaság jónak találta lapjának ez idei első számában az

Tervezte: Scheffler N.

EMLÉKTÁBLA UDVARHELYMEGYE SZÉKHÁZÁN.

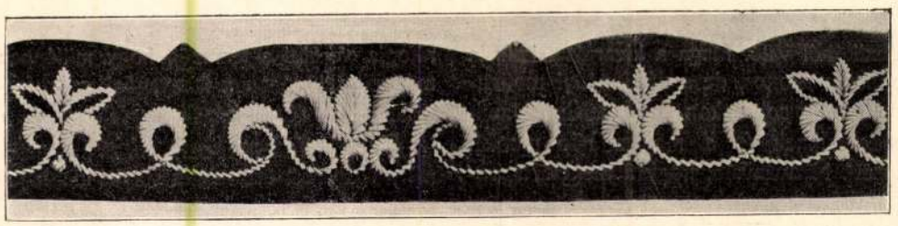

MEXIKÓI SZIRONYOS MUNKA. Egy őszvérszerszámról.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az 1900-iki párisi kiállítás ügyei csak lassan haladhatnak előre, mert a franciák még mai napig sem tudták megállapítani az egyes nemzeteknek adott területek szétosztási módját. Ez pedig nagy baj reánk magyarokra és különösen a művészi iparral foglalkozó mestereinkre nézve; mert addig, amíg a terület kihasítva és annak alaprajzi konfigurációja, magassági és világítási viszonyai meghatározva nincsenek, a terület felhasználását sem lehet megállapítani és így természetesen azt sem, hogy egy vagy más terv, gondolat mennyiben lenne kivihető és nagyobb megrendelések mennyiben lennének célszerűen eszközölhetők. Úgy látszik, hogy a franciák többet akartak felölelni, mint amennyit most markolhatnak, innen a zavar és a nagy késedelmezések. A kiállítási kormánybiztosság mindent elkövet, hogy ezeken az állapotokon — melyek ha továbbra is így maradnának, fölöttébb sajnos következményekkel járhatnának — segítsen; írásban és személyesen közbenjár, kér, sürget, informál stb. Mindezidáig azonban egyetlen egy csoportban sem sikerült az elhelyezés tervét megkapnia, jóllehet a franciák biztosra ígérték, hogy a XII—XV. (lakásberendezés és műipar) csoportok elhelyezésének ügyét legelsőbben és legkésőbb május elsejéig eldöntik.

Viszont sikerült a kormánybiztosságnak az ugyanottani magyar retrospektiv kiállításnak kérdését dülőre vinni. A külön pavillon tervrajzára kiírt pályázat sikerrel járt. Tíz pályázó és 4 jutalmazott terv közül előbb a bíráló bizottság, majd a csoportbizottság is *Bálint* Zoltánnak és *Frommer* Lajosnak közös tervét: az Alpár-féle történelmi épületcsoport motivumainak eszentiáját, a kivitelre elfogadta.

Végrehajtó-bizottság is alakíttatott, ugyancsak a mi történelmi kiállításunk intézőiből: Czobor Bélából, Fittler Kamillból, Radisics Jenőből és Szendrei Jánosból, akik a retrospektiv kiállítás tervét kidolgozták és amely dolgozatot a csoportbizottság már el is fogadott.

Remélhető, hogy a régi magyarok jó ízlése és az általuk istápolt művészi ipar, Párisban is csak oly elismerést fog magának kivívni, mint a mi ezredéves kiállításunkon; annál is inkább, mert most már a mi kiállításunk révén ösmeretesek azok a tényezők, amelyekkel számolni kell és különös figyelem fordítható azoknak a hézagoknak a kitöltésére, amelyek itt-ott a budapesti történelmi kiállításon észleltettek.

Szironyos munkáknak nevezik Debrecen vidékén azokat a bőrmunkákat, a melyeken vékony pávatollszárakkal kivarrt díszítmények vannak. Az ilyen szironyos munkákból Hermann Ottó kiváló tudósunknak érdekes gyűjteménye van, s ezeknek egy része Debrecen vidékéről, egy része pedig

Mexikóból való. Maga a kivarrás teknikája csaknem azonos, de a díszítményi motivumokban is sok rokon vonás található, antipodeseinknek és a magyar nép munkái között. Nyilvánvaló, hogy a mexikói szironyos bőrvarrottasok spanyol eredetűek, vagy legalább is spanyol befolyásra vezethetők vissza s így közel áll a következtetés, hogy a két oly távol eső vidéken előforduló munkáknak közös kiinduló pontja a keleten volt. Mindenesetre érdekes anyag ez az összehasonlításra s további kutatásra főleg azoknak, a kik a magyar népies ornamentikának bölcsőjét a kelet népeinél keresik s nem fogadják el azt az egyesek által portált felfogást, hogy a magyarok az itt talált szláv törzsektől vették át díszítményeik motivumait.

Mexikó.
SZIRONYOS MUNKA.

*Érdekes em*léktáblát tervezett *Scheffler* Nándor a székely-udvarhelyi állami kő- és agyagipari szakiskola igazgatója. Az emléktábla márványból készült s Udvarhely-vármegye új székházát díszíti. Rajta a székely kapuk ismert motivumjait látjuk földolgozva. Az egész kompoziciónak még bizonyos fajellege van ugyan, de azt hiszszük, hogy több ilyen kísérlet ráfogja vezetni a tervezőt, hogy miképpen módosítsa jövőben a faanyagnak szánt formákat, a kő tehnikájának megfelően.

Báró Weissenbach János, a mint mély részvéttel értesülünk súlyos idegbajba esett, a melynek következtében állandó lakója egy hidegvízgyógyintézetnek. Munkáit a magyar közönség az iparművészeti társulat kiállításáról ismeri, a melyeken a báró, mint lelkes dilettáns, többször részt vett. Pyrosculpturáiból hármat a jelen füzetünkben bemutatunk, ezek is Weissenbach saját eredeti tervezetei nyomán készültek.

Bécsi Kunstgewerbeverein és az Oesterreichisches Museum új igazgatója közt folyó villongások, úgy látszik, teljes szakadásra fognak vezetni. Erre enged következtetni bécsi levelezőnk tudósítása, a melyet itt közlünk: Számosak jelenlétében tartotta meg március 29-ikén a bécsi Iparművészeti társaság évi közgyűlését. Elsőnek Gstettner udvari tanácsos, elnöklő alelnök, tudatta, hogy Scala udvari tanácsos a társaságból való kilépését bejelentette. Az erre vonatkozó levél egészen rövid és ok nincs benne felhozva. Az elnökség azonban a kilépést összefüggésbe hozza a műiparosok március 23-iki ülésével, ahol Gstettner erős kritikát mondott Scala, a bécsi Museum für Kunst und Industrie, igazgatójának működéséről. A kilépést hallgatagon tudomásut vették. Az elnök tudatta továbbá, hogy a régi elnöke Hamusch csász. tanácsos egészségi okokból kénytelen hivatalától végképen megválni. Érdemeit méltatva, a választmány díszelnöknek ajánlotta. Ezen ajánlás egyhangúlag elfogadtatott. A jelentés Rainer főherceg védnökhöz intézett köszönetnyilvánítással végződött. Wilhelm Lajos pénztárnok, pénztári jelentésének elfogadása után a választmány azt az ajánlatot terjesztette a társaság elé, hogy a császárhoz, mint a bécsi modern iparművészeti Múzeum megteremtőjéhez, kormányzási jubileuma alkalmából, a bécsi műiparosok hódoló feliratot intézzenek. Az indítványt nagy tetszéssel egyhangúlag elfogadták. Szóba került továbbá a bécsi műiparosok által 1898. november és december és 1899. január hónapokban, az Osz-

Magyar Iparművészet
1897/98.

[redacted]

Schefo, Josephus,
civis pestiensis.
"Effigiem crucis ad aram principalem... produxit... ara lateralis... coenamD. Jesu ultimam refert" - olvassuk
a váli templomról a plébánia történetében.

157.o. (8.jegyzet)

Károlyi Antal: Engel Ferenc szerepe az Ürményi-család váli építkezéseinél.
MMv. Írt. 1956.V.évf. 2-3. sz. 150-157.

M D K

Scheft Carolus I.,pictor academicus, Pest, Belváros.

Kaposssy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Mív. Ért. 1952. 1.sz. 130 l.

SCHEHULKA, Johann, pozsonyi kőművesmester

J. Schenlka, Maurermeist, 9 hónapos lánya meghalt. (1771, 87. szám, 4.)

Preßburger Zeitung
[Genthon]

SCHEHULKA, Franz, pozsonyi kőművesegéd

F. Schehulka, Maurergesell, 18 hónapos lánya meghalt. (1792, 463 l)

F. Schahulka, Maurergesell, 8 hónapos lánya meghalt. (1800, 71 l, rossz lapszám)

—

F. Schehulka, Maurergesell, 9 hónapos fia meghalt. (1803, 727 l)

—

Pressburger Zeitung

(Genthon)

Pozsony. Schehulka Ferenc,
könyvnyomtató, 1792.

Pressburger Zeitung
1792, 41. sz.

SCHEHOLKA, Joseph, pozsonyi fazekanegéd

J. SCH., Töpfergesell, +71 éves korában, Pozsony, 1843 február 27. (1843, 131 l)

Preszburger Zeitung
(Genthon)

SCHEHOLKA, Franz, festö Pozsonybau

F. SCH. Mahler, 5 éves fia meghalt (1827, 1128 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Schei Tereuc.

A Képzőművészeti Főiskola idei tanévzáró kiállításán diploma-munkája, freskója szerepelt. (említve.)

Szabad Nép, 1951. Júl. 18.

Scheib József

ötvös

1828 Ujvidék

Kapmagyarornötvösök 441.

1895: VIII. 7. én 3000 kiszi
Ad. 1895: VIII. 31-én (246/95)
54347/95. min. sz.

Lorenzo Lotto ? (született 1476-ban vagy 1

A disputa:

A szem közt ~~[illegible]~~ álló
rabinussal. A balról lév
~~[illegible]~~ kötötte be és szemüveggel ne
a jobbról állók közül a
és a kinek fejét zöld k

Olajfestés, vászon
~~L. Lotto~~ ?, Ara

222

Ltha 13

4625
3
13875

246/95:4
91 jkv.
299.

Scheibel Leopoldus, lakatosm.

Pesten dolgozott. Szül. Pest. Róm. k. házas. Pesten polgárjogot nyert. 1809. I. 7. 248. o.

Temesváry Ferenc: Lakatosipari érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyüjteményében. 237. o.

Folia Archaeologica. XVII. 1965. Bpest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ, Bp.

Schefman

fareras

l,

Hazi: Sopron tört.

II. r. 4. k.

1457. 43. l.

EGYETEMI NYOMDA

MÁJUS

31 nap 19. hét

7 asárnap	
8 Hétfő	
9 Kedd	
10 Szerda	
11 sütörtök	
12 Péntek	
13 zombat	

MDK

Schefner Rózsa, szobrászm.

két ötletes terrakotta szobrával szerepel.

Biklossy László: A M.Képzőm.-nők Egyes.-nek kiáll.
P.H. 1943 június 5.

SCHEFFLER Nándor

Székelyudvarhely, ezredéves emlékoszlop

SZŰCS György: A millennium emlékműszobrászata. In:
A Dunántúl Turul. I. Tatabánya, 1992
45.

Scheffler, Thomas

Pozsony.

A középtért a „Donau flus" innenső partján elterülő város, melyet kőfal kerít, és a vár ~~vár~~ foglalja el, melyeknek egyes épületeit számok jelzik. A háttér sik vidék, ~~hol~~ városok kal ~~tünnek föl~~. A előtért szőlőhegyek foglalják el s a városnak talapzatra helyezett szimeré föle ellelyezett Koronát két ingyal ~~koronát~~ őrzi, kiknek egyikénél jogar van. Mellette balról egy allegorikus nő babérgalyhal s palmával körülvett pajzsot tart, melyen a király a koronázási halmon látható s jobbra Hungária ül gyümölcsel telt bőségszarúval s a két Bacchans felé szőlőfürtöt nyujt. A medaillon mellett a leteritett asztalon lévő koronára, kardra, parancsnoki botra s hermelines mentere ketten, kivont, karddal a kéiben, vigyáznak. Felírata ~~a k~~ a két lebegő gyermek által tartott mondatszalagon:

„Posonium. Preßburg"

legalól balra: „Fridr: Bernh: Werner Urb: delin" és „Thomas Scheffler ornament inv. et del";

Középütt: „Cum Priv. Sac. Caes. Maj."

s jobbra: „Joh. Georg Pinz sculpsit" és „Martin Engelbrecht excud. A: V:"

A kép alatt „Posonium" és „Preßburg" czimmel latin és német szöveg van, melynek kezdete: „Metropolis Hungariae superioris" és „Die Haupt Statt in Ober Hungarn" és befejezése: „sed feliciter quoq. liberatum" és „aber auch glucklich entsetzt worden."

Végre a fölül balra s jobbra lévő latin és német magyarázat kezdete: „1. Hospitale" és „1. Spital" és befejezése: „15. Arx" és „15. Das Schloß."

Rézmethet, méretei a keretnek 30.3 : 40.4 s a rézlapnak 36.8 : 42 c/m.

Methette: Pinz T. G.

Ltha 2193.

Scheffler Tomas

laid

Bmk 10 l

..... *mühely.*

elyfőnökség!

...év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

e ..... számu .....

biztam.

... évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Schehulka Ferenc, Kőmívesegéd,

1792. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1792, 41. sz.

Schei Ferenc festö.

Szab.Nép.1951.166.sz.jul.18. 8.l.

Scheibele, Georg

zobrázt, Pozsony

1640

1 - (német rész)

Forum - 1936. 47 l

Pálffy-palota

Kapuyanák Ma-

donna-szobra

Scheibele, Georg

pozsonyi szobrász

XVII. sz.

lásd okv.

Forum (magyar rész)

1936. 33. l.

Csákos József:

Jegyzetek Pozsony

építéstörténetéhez.

Kornermere-utca 12. III. 2.

Ez a küldemény belföldre közön-

T. EUROPA RT.

Az Önök terjesztésében lévő kiadványokból részemre az alanti példányszámot kérem küldeni:

Collisban vagy Postán *(nem kívánt rész törlendő!)*

Magyar Nemzet köznap	Magyar Nemzet vasárnap	Film, Szinház, Irodalom	Független Magyaror.	Képes Sport	Rejtv. Ujság	Sztár			
		5		2		2			

Kelt Fülek 1942 I 9.

Zupkó Jenőné könyv és papirkereskedés, Fülek

aláírás.

MDK

Scheiber építész

a szatmári városi közkórház tervpályázatán 56

600 korona jutalom

Művészet 1908. 64 l.

MDK

Scheiber
építész

Tervei a Tavaszi Tárlaton

Bálint Aladár Művészet Köréből

Grafikai Szemle 1911 évf. 4 f. 86 l

Művészi díj: Városi közkórház tervpályázata

Szatmár

Scheiber

Művészet VII. évf 1908. 64 l

M.D.K.

Scheiber és Földes

Epesti építészek

600 K-ár első díjat nyertek a szatmári köz-kórház pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII évf.

dec. 4. sz. 8. old.

FRANZ SCHEIB, hangszerkészitő

"MEISTERBUCH/1836"/1867-ig/, 179 lap, 63-on német szöveg 3 iráftipus. a/, Kalligrafált "gestorben ist..." sir, kereszt szomorúfüz. 1836-1845. b/. Lent halálozási dátum tintával 1845-1870. c/. Lentadat, halálozás "vékony" tintával, 1846-1870. -1856-tól ceruza bejegyzések. 6. jegyz 60. laép./ceruzával:/Franz Scheib, Patentierter Geigenmacher den 1. Dec. 865./Nichts gezahlt in die Innung." 199. old

GÁBRY GYÖRGY: A pesti hangszerkészitő céh Mesterkönyve 19[illegible].old

FOLIA ARCHAEOLOGICA. A Magy. Nemz. Múz. Évkönyve. XXI. 1970. Bpest

MDK

Scheiber, épitész

Málnai és Medgyes épitészekkel végezte mint a 3. csoport tagja a Nagykörut diszitését. /11 csoport müködött összesen/.

Makoldy József: Epest diszitése május 1.-én.11o.1.

Ki-Mi. 1919 máj.4. 11o.1.

mégis egészen mai megérzésű képzelt világot tárt elénk, amelyben sajátságos fonadékká vegyült a groteszk elem bizonyos újszerű szentimentalizmussal. *Sidló* Ferenc érdekes szoborművek egész sorával gazdagította a kiállítást. Ave Mariája legjobb munkái közé tartozik, bronzszobrai közül Vass József miniszter erőteljesen jellemzett nagy képmása tűnt fel leginkább.

A kiállítás érdekes látnivalói közé tartoztak *Gallé* Tibor akvarell-sorozata, *Cserepes* István könnyed és festői pasztellképei és *Nagy* Imre stílusos fametszetei. A három fiatal művész e bemutatkozását rokonszenvvel fogadta a kritika.

Egy oly kiállítás láttára, mint amilyen ez volt, önkéntelenül felvetődik a kérdés: miért nézheti azt meg csupán néhány ezer budapesti ember s miért nem jut ilyesmihez a vidék? Évtizedek óta mutatunk rá ennek a helyzetnek tarthatatlanságára. Jól tudjuk, hogy máról holnapra lehetetlenség a vidéki városokat a művészet kultúrközösségébe bevenni, de tudjuk azt is, hogy ha nem fogunk hozzá mielőbb a szervezéshez, művészeti életünk jóvá nem tehető károkat fog szenvedni, Ennek a szervezésnek sokféle a módja, vidékenként más és más mutatkozhatik célszerűbbnek. Épp e napokban került kezünkbe egy minden figyelmet megérdemlő, okos és gyakorlati tanácsokkal teljes füzet, *Nagy* József tollából („Iskolai gyüjtemények"), aki a kisebb központokban az iskolai szertárakat szeretné következetes munkával kicsiny, de érdekes és értékes miniatűrmúzeumokká fejleszteni. A mód, amelyet a szerző ajánl, gyakorlati és számba veszi úgy az iskola, mint az élet követelményeit és lehetőségeit. A gazdag tartalomból itt természetesen csak azokra a részletekre terjeszkedhetünk ki, amelyek arra alkalmasak, hogy a művészetet népszerűsítsék oly kisebb vidéki központokban, ahol kiállításokról még jóideig szó sem lehet. Az iskolák történeti szertárai gyüjthetnék vidékük építészeti emlékeinek fényképeit, rajzait, ásatások eredményeit, az újonnan szervezendő néprajzi szertárak a népművészet legszebb darabjait, a rajztanár szertára, ha eleinte szerényen metszetek, plakettek gyüjtésével kezdi is, lassanként egész sor művészeti értékű tárgyat fogadhatna magába s e szertárt, ha szépen rendezik, biztosan szívesen gyarapítanák családi képek, faragások adományozásával a helybeli polgárok, mint erre annyi szép példa ad ujjmutatást. Lassú, fáradságos munka, de bizton meghozza eredményét. Homokszemet homokszem mellé rakosgat a tenger: idővel buckák, hegyek támadnak belőle. Azt hisszük, hogy ha a felettes hatóságok elismeréssel jutalmaznák a szertárőr-tanárok ilyirányú fáradozását, sok helyen hamarosan alakulna az árva szertárakból egy, a közönség által is szívesen látogatott, kis gyüjtemény. A nagyobb központokban ezenkívül természetesen elengedhetetlen lenne kitünően megválogatott kiállítások szervezése. Mert az mégsem járja, hogy a vidék teljesen el legyen zárva művészeti termelésünk színe-javának ösmeretétől és hogy egy egész ország művészetének egyetlenegy város közönsége, Budapest legyen az élvezője, vevője, mecénása.

Ezeknek a gondolatoknak újabb nyomatékot adott a Képzőművészeti Társulat nagy tavaszi kiállítása, amely március 2-án nyílt meg. 537 kép, szobor, grafikai lap várta ott a közönséget s a kiállításon a Kút, a Paál László Társaságon, a Kévén, a Szinyei-Merse Pál Társaságon kívül résztvettek összes művészeti csoportjaink, ezenfelül még „csoporton kívüli" művészek is. A kiállított anyag tehát nagyon bő volt, bár sajnálattal nélkülözzük az építészeknek csaknem teljes távolmaradását. Mindössze négyen küldtek néhány tervrajzot, ami elenyésző csekély szám s nem értjük, miként képzelik tervelőink az építészet művészetének népszerűsítését, ha erről az egyetlen, a nagy nyilvánosságnak szánt alkalomról is oly könnyen mondanak le. A Műcsarnok ma az egyetlen szervezet, amely minden kiállításában elvileg helyet juttat az építészetnek, de éppen az építészek maradnak távol. Ennek a sehogyan sem helyeselhető tartózkodásnak bizonyára megvannak a maga okai, amelyeket mi nem ösmerhetünk, arra azonban rámutathatunk, hogy ezeknek az ismeretlen okoknak továbbra is meglesz a maguk ismert eredménye, amelyet ebbe a szomorú mondatba foglalhatunk: a közönség továbbra is tájékozatlan marad az építészek mai művészi törekvéseinek dolgában.

A népes kiállításnak egyébként a szobrászok és grafikusok egy része adott nyomatékot, ez a két csoport minden látszat szerint ezúttal felülkerekedett a festőkön, akiknek munkái sorában feltűnően sok volt az arckép. Az ifjúság, a holnap művészei, csak szerény arányban jelent meg, egyikük-másikuk figyelemreméltó munkákkal. A kiállítás egészben véve a megszokott képet mutatta; a vezető mesterek legtöbbje ezúttal is hiányzott, aminek oka az, hogy valamennyi inkább művei külön kiállítására törekszik, amikor is egyéniségük zavartalan bemutatására jobb alkalom nyílik. Ezzel számolni kell. Mégsem lenne lehetetlen művészetünk e legnagyobb értékét hozzáférhetővé tenni a Műcsarnok törzsközönsége számára is, hogy milyen módon, azt a *Barta* Károly által kezdeményezett nagy akt-, életkép- és tájképkiállítás szép sikere világosan megmutatta.

Másfél évtizede, hogy utoljára állítottak ki francia művészek Budapesten, azóta közönségünk csak utazgatásai közben szerezhetett magának képet arról, hogy újabban milyen utakra tért a francia művészet. Március elején az a kellemes meglepetés érte, hogy a Nemzeti Szalonban 272 festmény, rajz, szobormű, illusztrált könyvből álló francia kiállítás nyílt meg

„A francia avant-garde művészek kiállítása" címmel. Egy párisi alakulat, az „Association Française d'Expansion et d'Échanges Artistiques" hozta ezt létre, érdemeket szerzett az ügy körül *Rózsaffy* Dezső dr. Mindjárt idejegyezhetjük, hogy közönségünk szokatlanul nagy érdeklődéssel fordult a tárlat felé s ez már magában véve is bizonyítja, hogy akik rendezték, szükséges és helyes munkát végeztek.

Az érdeklődést nemcsak az a régi rokonszenv váltotta ki, amely közönségünket a francia művészethez kapcsolta, hanem az is, hogy a sajtóban szaporán forgatott, híres nevek is sorakoznak a katalogusban. A hollandus származású Van *Dongen* és *Utrillo* ebben a percben a párizsi divatvilág kedvencei, hírnevük s megbecsülésük szinte páratlan a plutokrácia körében. Maurice *Denis*, Aristide *Maillol*, Henri *Matisse*, Paul *Signac* viszont már szinte elérték a klasszikus rangsort Párizsban, ahol kortjelző muzeális értékekként becsülik. Műveik nem ösmeretlenek közönségünk körében, sőt egyikmásik darabjuk ebbe a kiállításba is magyar magántulajdonból került. Nem csoda, ha akkora volt a nevük vonzóereje. Volt végül e tárlat művészeinek egy harmadik kategóriája is, amely különleges okokból költögette az érdeklődést. Ez az a csoport, amelynek neveit az ujságolvasó rendesen a kubizmus, szimultaneizmus, konstruktivizmus, szürrealizmus s hasonló jelszókkal kapcsolatban szokta olvasni s akik mintegy megtestesítői azoknak a legeslegújabb irányoknak, amelyek magyarázgatása és értékelése körül sok polémia folyt. Közéjük tartozik elsősorban a spanyol Pablo *Picasso*, de nem kevésbbé szokták emlegetni Georges *Braque*, André *Derain*, Maurice de *Vlaminck*, Jean *Metzinger*, a lengyel *Kisling*, az olasz *Rossi*, *Lhote André* nevét. A rendezők összeállítása szerint a katalogus hosszú névsora jelenti a mai párizsi művészet szélső hadállását: közönségünk most szemtől-szembe került műveikkel és megkapta az illusztrációt azokhoz a körülményes elméletekhez, amelyekkel neki a művészeti irodalom sűrűn szokott kedveskedni. Mivel a művészet nem teóriák, hanem a közvetlen szemlélet számára születik, mindenki fogalmat alkothat magának arról, mivé válik az elmélet, ha testet ölt. Ez is fölötte megbecsülendő haszna a kiállításnak.

Van még egy szempontunk, amely a legfontosabb, a legkedvesebb nekünk. Ez az, hogy közönségünk összemérhette e kiállítás művészeit magyar mestereinkkel. Egyes esetekben rájöhetett arra, hogy kisebb festőink hol és mit kértek kölcsön a párizsiaktól; ennél jóval fontosabb, hogy rájöhetett arra is, milyen színtájon mozog a mi művészetünk, mekkora velük összemérve a mai magyar művészet értéke. Erre feltétlenül szükség volt s most, hogy megtörtént, a művészet barátai fokozott bizalommal és szeretettel fordulhatnak mestereink felé, akiknek a tapasztaltak alapján semmi okuk sincs túlságosan szerénykedniök.

Tisztában vagyunk azzal, hogy az Association igazgatósága nem szerezhette meg e kiállításra minden mester legeslegjobb képét, ez nálunk is így van hasonló külföldi kirándulások esetén. Minden kiváló mesternek akadnak jelentéktelen művei is. Hogy e két szélső lehetőség közt a középúton járt-e a francia kiállítás, arról megoszlanak a vélemények. Vannak, akik benne elég hű tükrét vélték látni a mai párizsi Avantgarde művészetének, mások nem voltak megelégedve a színvonallal. Csak a szobrászat és pedig *Bourdelle* művészete aratott egyhangú elismerést, mint olyan, amely teljes erejében mutatta be ezt a kiváló mestert.

Egészbenvéve meglesz ennek a kiállításnak az a maradandó hatása, hogy eloszlatott egy sor félreértést, lehetővé tett behatóbb értékeléseket s talán kapcsolatot teremthet a párizsi és a budapesti művészet közt kölcsönös kiállítások állandósítása útján.

Körülbelül ugyanakkor, amikor Párizs vendégszerepelt a Nemzeti Szalonban, vendégszerepelt Berlin a Tamás-galeriában, *Scheiber* Hugó magyar festő művei révén. *Scheiberben* megvan a törekvés, hogy a legfrissebb találmányok vizén evezzen és gyorsan beleilleszkedett a berlini „Sturm" festő-társaságába. Azt hiszem, idegennek érezheti magát itthon, hiszen egy hirlapi nyilatkozatában ki is jelentette, hogy „az itthoni művészeti élet meglehetősen elzárkózott az európai levegőtől". Kétségtelen joga volt ezt megállapítani, viszont nekünk is jogunk van hasonlóképpen megállapítani, hogy *Scheiber* képeit összehasonlítva budapesti mestereinkkel, „az európai levegőtől való elzárkózás" az utóbbiak számára összehasonlíthatatlanul előnyösebb volt magyar művészeti érték dolgában. Képei nem hathatnak itt úgy, mint a „Sturm" kiállításán, amelybe harmonikusan illeszkedett bele a művész. A festők, akik oly irányban dolgoznak, mint *Scheiber*, egy ponton szoktak általában megakadni, azon t. i., hogy íly dekoratív törekvéseiket nem kötik valamely karakteres anyaghoz, hanem a símulékony festékre bízzák. Egyes műtermekben rájöttek erre a hátrányra, így láttunk olyan olasz futurista festőket, akik efajta műveiket az intarzia, szőnyegcsomózás vagy applikáció technikájára bízták, miáltal a néző szemét megnyugtatták oly irányban, hogy az anyag karaktere kívánja meg ezt a formanyelvet. *Scheiber* művei közt is láttunk olyanokat, amelyek friss létjogosultsághoz juthatnának egy ilyen átültetés révén.

Azonban, hogy mit csinál egy művész s hogyan csinálja, abba nem avatkozunk, mint ahogy bizonyára a művész sem avatkozik bele abba, hogy hogyan vélekedünk műveiről. A művész azt mondotta, hogy „hiába beszélnek új klasszicizmusról, — jazz-band szól ma mindenütt". Ennek igazságát elismerjük, mert először is

Lyka Károly
Művészeti Egyetem
1929.

Scheiber Hugó

Scheiber Hugó (1873–1950): festő és grafikus. Indulásakor impresszionista volt, de legjobb alkotásai a futurizmus és az expresszionizmus formaköréhez tartoznak.

Mihályfi Ernő:Müvészek,barátaim Bp.Corvina 1977.

SCHEIBER Hugó

Tasnádi Attila: Felfelé a lejtőn. - Népszava, 119.évf. 209.sz. 1991. szept.6. 6.p. ill.

Bp., Mügyüjtők Galériája, kiáll.

ásatás alkalmával az apátsági falak mentén nagyobbrészt már megbolygatott római sírokra akadtak, ami azért nagyértékű fölfedezés, mert eddig nem volt semmi adat arra, hogy Bátán is volt a rómaiaknak kolóniájuk. A római téglákat az apátság falainak építésénél is igénybe vették; az apátság elpusztulása után pedig a bátaiak használták föl saját házaik és pincéik építkezésénél az épület tégláit és köveit; egyik bátai polgár pincéjében még most is megvan egyik szerzetes feliratos sírköve a falba beépítve". (*Tolnavármegye*, 1899. nov. 5./4.) Az ásatások tapasztalatainak első összegzése: Bátán „már a rómaiak idejében volt castrum, s ennek alapjaira épült a Szent László alatt létesített templom és klastrom; sőt a rómaiak előtt már a keltáknak is volt ott építményök, amelyre meg a rómaiak építettek". Folytatják az ásatásokat, és Kammerer Ernő hamarosan lejön megtekinteni „az eddig föltárt épületmaradványokat". (*Tolnavármegye*, 1899. dec. 3./3.)

24. *Dunaföldvár*

A Dunaföldvár c. lap közlése szerint a község határában „egy római korbeli oszlopkövet" találtak, s a képviselőtestület fogja eldönteni, hogy a Nemzeti Múzeum kérésének megfelelően odaadják-e. Nem lenne szabad így határozni, mert az értékes leletnek a vármegye „országos hírnevű múzeumában" van a helye. (*Tolnavármegye*, 1903. febr. 1./4.)

25. *Harc*

Szőlőforgatáskor, de a bronzkori lelőhellyel nem azonos (9. sz.) helyen „egy igen szép fehér márvány szobrot" is találtak, mely „finom kidolgozásáról következtetve a római császárság kezdetéről való". (*Tolnavármegye*, 1898. nov. 27./4.)

26. *Kisdorog*

„A Kovácsitól húzódó völgy jobb felén lévő nagyobb kiterjedésű dombon a szántóföld tulajdonosok már évek óta számos római sír-téglákat ástak ki s amint mondják kocsi számra hordták haza". A múlt héten Bayer János szántóföldjén 4 római sírra bukkantak, az egyikben „női csontvázat s karján két bronz karkötőt", egy másik sírban „egy kis agyag bögrét" találtak, s ezen kívül „rendkívül sok római malter-törmelék s mintegy négy méter hosszúságú homokkő alapfalazat" is felszínre került. „Úgy látszik, hogy az egész dombtető hajdan római temető volt". (*Tolnavármegye*, 1901. dec. 1./2.)

27. *Nagydorog–Bezzegh-puszta*

Széchenyi Sándor birtokán, a gazdasági épületek mellett „egy magas homokbucka vonul délről északi irányban. E domb keleti oldaláról, közvetlenül a gazdasági épületek mellett megkezdték a homokhordást", és a gyerekek egy római kori leletet kotortak ki, „mely irizáló üvegből, tükörfémből készült, hosszú nyelű csészéből s részben bélyeggel ellátott terra sigillata edényekből állott. Ez utóbbiak közül különösen kiválik egy remek dombormüves

SCHEIBER Hugó

BODOR Pál: Scheiber Hugó. = Népszabadság, XLIX.évf. 2o6.sz. 1991. szept.3. 5.p.

Bp. Műgyüjtők Galériája, kiáll.1991

vezető művészeinek az ismerteté
keinek palettáján Szőnyi István
Mattyasowszky-Zsolnay László, D
mi, Iványi Grünwald Béla, Basch
Vidovszky Béla neve említhető t
vitsról többször és több lapban
ran azonos vagy csak csekély el
teményre a különböző szövegvált
gyakori újraközlés más művészek
dult.

Oltványi írásaiban találunk pél
gáért való /nyugodtan hozzátehe
"Erőteljes, tágtüdejű lélekzésü

SCHEIBER Lipót

Scheiber (Scheibel) Lipót. 1808. jan. 27-én mestermunkáját bemutatva vették fel a céhbe,[171] és mint pesti születésű házas lakatosmester 1809. jan. 7-én kapta meg a pesti polgárjogot.[172] 1822 után, de 1827 előtt, tehát a múlt század húszas éveinek közepe táján halt meg.[173]

Perehány 1985 164 p.

kérdéseket villant fel s egy élet-

s lélek küzködik. Csak igy lehet,
z birta az élettel a vivódást. Nem
ltalan önfeledkezését, a fizikum-
önelégültségét, a serdülő pajtások
gő örömét. Egyszerű, örökös, na-
t kenyérgondok gujtotta családban
fel E g r y. Az első ráncokat
arcára az élet. Nekifeszült igény-
lalást, a fázást, olykor a hajlék-
agyari virtussal éldegélő apjától
gőggel, de lelkesedő ámulattal is,
nyait, az iskolát s művészetének
Fiatalon, szinte máról-holnapra

Scheiber Hugó (1873-1950)

„Táncosnő" Vegyestechnika 65x49 cm

J. l. j.: Scheiber H.

Becsértéke: 2500 Ft.

BÁV 42. Képaukció Budapest, 1977. május

Scheiber Hugó MDK

Önarckép, kréta

Fáradtság, kréta

H.M. arcképe, paszt.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Az utca, kréta

Gyárudvar, paszt.

Önarckép, kréta

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

A város, olf.

Önarckép, temp.

A festő /Önarckép/, olf.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Cigányok, ceruza

Tájkép, kréta

Önarckép, kréta

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Napfényes utca, repr.

Munkában, repr.

Dob utcai udvar, repr.

Önarckép 1921. repr.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Otthon, paszt.

Szobabelső, paszt.

Tanitás vége, paszt.

Magyar Nemzeti Galéria 1964.nov.Scheiber H.

Scheiber Hugó

MDK

Nagyvárosi forgalom, gouache

Körhinta, szén

A mi szobánk, szén

Magyar Nemzeti Galéria 1964.nov.Scheiber H.

Scheiber Hugó MNK

Asztalnál, paszt.

Virágok, paszt.

Virág lámpafényben, pasztell

Magyar Nemzeti Galéria 1964.nov.Scheiber H.

Scheiber Hugó

Parkban, ceruza

Kocsma, kréta

Napfény a szobában, paszt.

Magyar Nemzeti Galéria 1964.nov.Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Pipás ember, szén

Önarckép virággal, paszt.

Reggel, paszt

Magyar Nemzeti Galéria 1964. nov-Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Esztergom, paszt.

Művirágok, paszt.

Lámpafüzér, temp.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. nov-Scheiber H.

Scheiber Hugó

festőművész

Postatakarékpénztár műtárgy-sukciója - képével szerepel. A régi impresszionista körből.

Esti Kurir
1929.VI.11.

Scheiber Hugó, festőművész (1873–1950).

B. Turok Margit: A magyar grafika külföldön, 1919–1933. Berlin.

A válogatás azon huszonöt magyar művész műveit öleli fel, akiknek az életműve a századelőn valóban jelentős. Ők jelentették a németországi emigránsok legnépesebb csoportját. Számukra a siker felé vezető utat a „Der Sturm" köre jelentette, amelyet e kiállítás alapján a Bauhaus felé vezető állomásnak is tekinthetünk. – A 25 magyar művész között szerepel Scheiber Hugó, Stefán Henrik.

Az 1920-as évek második felében jelentkezik a Der Sturm galériájában Scheiber, Kádár és Hincz. Ezen a kiállításon ők jelentik – Moholy-Nagy, Péri László és Bortnyik mellett – az átmenetet a Bauhaus irányába.

2. „Tömeg", tus, tempera, akvarell, 35×46 cm, 1929 k. (repr.)

Művészet, 1989., 11–12., 13-oldal.

Scheiber Henrik

ez azonos Szántó-val alakrájz.

1907–11.

Éimisk 1930.88.l.

Bécs.

E „Prospect der Donau zwis
senberg" feliratú lapon a magyaráz
2. Dorff Kalen, 3. Closter Neubur
szemléljük a Donau flus mentén. J

Rm., mér. a vk. 6: 11.2 cm

140-95

Scheiber Gerá

festő

lásd

Saját Scheiber

Gerá alatt

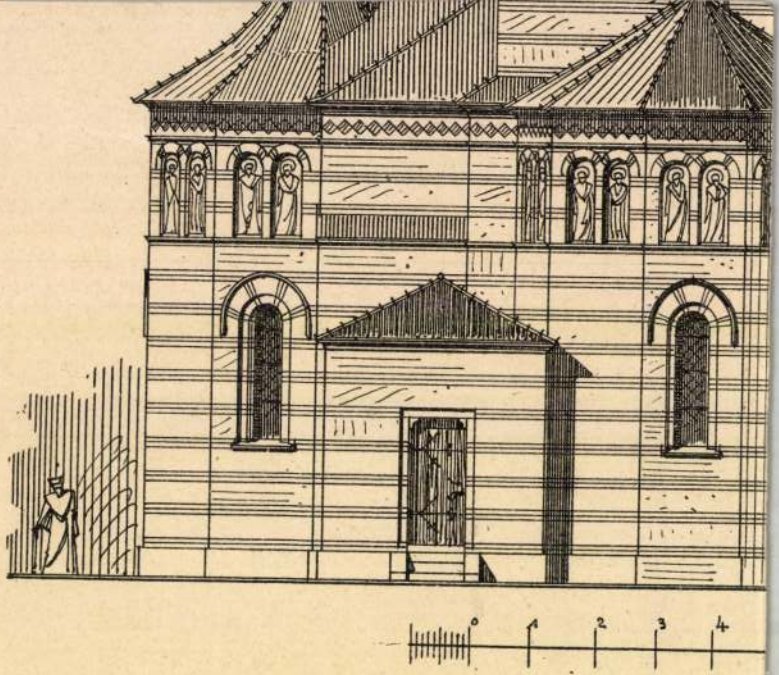

R.v. Waldheim art. Anst. Wien.

Scheiber Gcźe

1887/88 – 1888/89 I

Ferkèpzomfoiskòvk

129.C.

Scheiber Géza

adat mics.

1887/88 I. vendéglát –

1887/88 II " –

szül. Budapesten 1869. maj. 28

Nr. 5 elem.

1888/89 I. vendéglát

1888/89 II " –

Temető, Zala-istvándi népvándorláskori

V. 186.

Scheiber Arnim

épitômester

+ 1904. okt. 31.

Bpesti épitômesterek stb.
ipartestulete I. évkönyve
Bp. 1905. 232. l.

Rexa Dezső VI. 70.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

TÁRSADALMI SZEMLE

Scheiber Hugó

1021

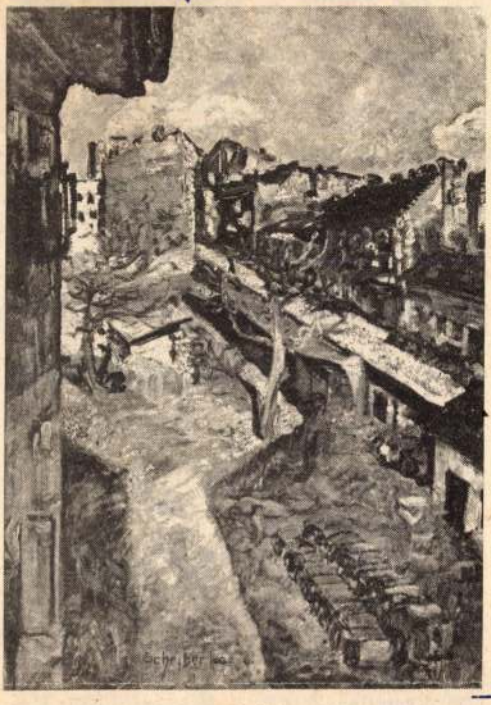

Scheiber Hugó: Utcarészlet

e (Az ifjúság szakmai elhelyez-
sének kilátásai)

azu: *Az elméletek általánosításá-
szükségessége* (Esztétikáról)

ia: *Stílusok különbözősége, vagy
„mímelése"?*

i: *Esztétika, tudomány és ösztö-
ég*

ner: *A román nép és a német
zetiség közös harcának hagyomá-
Erdélyben*

nita: *RKP és más demokratikus
antifasiszta harca — tanulmány
ya*

nte: *Történelem számokban*

SM TODAY

tőségi jegyzetek (időszerű kér-
ről)

mson: *Az amerikai választások*
(Az 1968-as választásokon és az
k érvényesülő gazdasági és poli-
irányzatok)

: *Coventry és az üzemi bizal-
mozgalma 1917-ben*

m, K. Coetes: *Munkásellenőr-*

ge
zöl
me

N. Ko
da

P. Ge
for
kar

L. Nil ... *Strukturalizmus és marxiz-
mus* (A „La Pensée" nyomán)

NOWE DROGI

1. szám

W. Misiuna: *A tervezés tökéletesítésé-
nek irányai a mezőgazdaság fejlesz-
tése terén*

Z. Wyczesany: *Az ipar a mezőgazdaság-
nak*

H. Jankowski: *Az etikai elmélet és a
morális nevelés problémái a népi
Lengyelországban*

K. Ostrowski, Z. Sufin: *A párt fejlesz-
tésének problémái a IV. és az V. párt-
kongresszus között*

F. Tych: *Rosa Luxemburg és Karl Lieb-
knecht meggyilkolásának 50 évfor-
dulóján*

M. Tomala: *A német kérdésről* (W. Go-
mulka most megjelent kötetéről)

Scheiber Hugó

Rabinovszky Máriusz irt Scheiber H. kiállitásáról az Ars Una 1924. január 166-167.l.

Rabinovszky Máriusz:Kétkorszak határán 1965. 295.

Scheiber Hugo (1873-1950

Édesapja címfestő volt, pár évig a bécsi Prater diuletfestője, s fiát maga mellé rajnoltatta. Ez meghatározta témaválasztásait, dzsesszzenének, variété stb – s az kisebb testvére volt, és pénzt tekett rezesnie. Kitanulta a címfestő mesterséget, vizmatárva Bécsből beiratkozott az gyárm. ásr.-ba.

Scheiber Hugo emlékriáll. Bp. 1968. Kat. bev. belmacher Anna.

5.

SCHEIBER HUGÓ

Téli park

o. k. 40×29

Műgyűjtők Galériája

heti árverés 192.

1996 ápr. 26.

SCHEIBER Hugó

ACSAY Judit: Scheiber Hugó. = Kritika, 1991.10.sz.
47.p.

Bp., Mügyüjtők Galériája, 1991

oltárképe. A főoltáron a Szentkorona f
pekért. A főherceg és Khtild főhercen
1887-ben festette az operaház foljéba
ábrázolják. 1889-ben Székely Bertalan
a Belvárosi plébánia templom nagy fres
1889-ben festette a Kárvallott cigány
van. 1898-ban a Kalotaszegi kézfogót f
diszíti. 1905-ben a Zászlószentelés a
te, melyet a Honvédelmi miniszter Bár
portré van, ugy mint Ferenc József, Jó
segés, báró Fejérváry, báró Bolfrás, N
Brabécz Gyula és sokan mások. 1898-ba
részére a Magna Domina Hungariae cimü
két mellékoltár részére is festett ké

SCHEIBER Hugó

L:RÉTI Anna: Scheiber, a krőzus. = Kurir,II.évf.229.sz. 1991. aug.22. 16.p. ill.

Bp., Műgyüjtők Galériűja, Schwiber kiáll-

Scheiber Hugó

HERNÁDI Miklós: A csodálatos mandarin : Scheiber Hugó kiállitásának megnyitójára. = Magyar Hirlap, 24. évf. 204.sz. 1991. aug. 31. Ahogy tetszik 3.p. és ill.

Bp., Műgyüjtők Galériája

Lukuga: a Kongó vízrendszeréhez tartozó folyó, amely a Tanganyika-tó vizét vezeti le. Kalemie városnál szakad ki a tóból és 320 km után éri el a Lualaba-f.-t. Környékén szenet bányásznak.

Szerző Neve

Mann, Thomas (Lübeck, 1875. jún. 6.—Kilchberg, Zürich mellett, 1955. aug. 12.): német író. Patrícius-kereskedő család sarja, édesanyja portugál-kreol származású. Iskoláit szülővárosában végezte, apja halála után, 1893—1933 között Münchenben élt. Közben Olaszo.-ban töltött három évet (1895—98). 1905-ben feleségül vette Katja *Pringsheim*et, házasságukból hat gyermek született. A fasizmus uralomra jutása után Zürichbe emigrált (1933—38). 1936-ban megfosztották német állampolgárságától és a bonni egy. 1919-ben adományozott díszdoktori címétől. 1938—1951 között az USA-ban élt, 1944-től amerikai állampolgárként. 1951-ben visszatért Svájcba; itt érte a halál. Élete folyamán számos előadókörutat tett Európában (1913-ban, 1922-ben és a harmincas években többször Bp.-en is) és az USA-ban. — Első nagy sikerű, önéletrajzi elemekkel átszőtt regénye, *A Buddenbrook-ház* (1901; 1928) egy lübecki patrícius család három nemzedékének története, amelyen végighúzódik életművének később is gyakran visszatérő alaptémája: szellem és élet, műv. és polgárlét kibékíthetetlennek látszó ellentéte. A fiatal ~ szemléletére nagy hatással volt *Nietzsche* életfelfogása, *Schopenhauer* filozófiája, *Wagner* zenéje. *Tonio Kröger* (1903; 1913) c. kisregénye a művész helyzetének ironikus bemutatása, nemcsak a művész, hanem a polgár szemszögéből is. A *Halál Velencében* (nov., 1912; 1914) egy öregedő író szerelmét és tragikus halálát ábrázolja. *A varázshegy* (r., 1924; 1925) az európai polgári kultúra lehetséges alternatíváinak leltára és összegyése fejlődésregény keretében, amely egy tüdő-

toj. Cervantes, Dosztojevszkij, Schiller, Wagner, Nietzsche, Freud.) — ~ életműve a 20. sz. egyik legjelentősebb prózai teljesítménye, műv.-e a nyugati polgári kultúra szellemi értékeit és veszélyes alternatíváit magas fokú erkölcsi tudatossággal ábrázolja. Stílusát a csiszolt, pontos körmondatok, a valóságilluziót egyidejűleg erősítő és megbontó tud.-os adathalmaz, a többrétegű kompozíció, a távolságtartó, ironikus-parodisztikus előadásmód jellemzik. Nobeldíjas (1929).

T.M. *Fiorenza* (dr., 1906; 1923); *Königliche Hoheit* (r., 1909; *Királyi fenség*, 1911); *Die vertauschten Köpfe* (kisr., 1940; *Elcserélt fejek*, 1941); *Das Gesetz* (kisr., 1944; *A törvény*, 1947). Gyűjt. kiad.: *Művei* (1968—70). — *Ir.* Halász E.: Th. M. (1959) Pók L.: Th. M. világa (1975); K. Mann: Megíratlan emlékeim (1976).

Szerző Neve

Medgyessy Ferenc (Debrecen, 1881. jan. 10.—Bp., 1958. júl. 19.): szobrász. A 20. sz.-i m. szobrászat iskolateremtő alakja. Debreceni kollégiumi tanulmányok után Bp.-en orvosi diplomát szerzett, majd 1903—07-ben Párizsban folytatott műv.-i tanulmányokat. Szinte pályája elején megtalálta saját stílusát, mely az asszír, egyiptomi és archaikus görög-római szobrászat hatásából jött létre, s tömör, zárt formarendszert és monumentális egyszerűséget eredményezett. 1911-ben készítette tömbszerű, vaskos aktját, a *Kövér gondolkodó*t. Korai fő műve a groteszk testhelyzetű *Súroló asszony* (1913) c. kisbronz. *Táncolók* (1912) c. ötalakos reliefjén a figurák önmagukban zárt dinamikus egysége, s az emberi test sokoldalú bemutatása érett korszakát vetíti elő. Ennek jellegzetes művei a monumentális hatású *Támaszkodó* (1923), a *Táncoló lány* (1923) c. kisplasztikái (ez utóbbit 1955-ben bronzba tette át); a *Turáni lovas* (1930), a *Hortobágyi bika* (1934), *Jelky András szobra* (Baja, 1936), a *Mag-*

SCHEIBER Hugó

K.A.: Scheiber Hugó. = Magyar Hirlap, 24. évf. 204.sz. 1991 aug. 31. Ahogy tetszik 3. p. és ill.

György neve és az 1667-es
ra-balra két kis angyal ül
nak a fejét szelíden félreh
tövében Ádám koponyája nyug
test zománczozott,és a keres
zó véséssel díszítettek. A
felirat, amely a "Jesus Naz
Jézus, a zsidók királya/ ál

SCHEIBER Hugó

SZEGŐ György: Scheiber ismételt felfdezéséről. = Magyar Nemzet, LIV. évf. 228. sz. 1991. szept. 28 11.p.

Bp., Mügyüjtők Galériája, Scheiber Hugó

SCHEIBER Hugó

SZILÁGYI György: Gyakori látogató errefelé a halál. =
Kurir, II. évf. 109.sz. 1991. április 22. 12.p. és ill.

Az előzetes munka: tarlóhántás, őszi mélyszántás 120 mázsa istállótrágyával. A kísérleti parcellára hófogó sövényeket is raktak, hogy a szél ne hordja le róla a havat.

Vetés előtt, ha száraz az idő, a magot néhány napig áztatják. Ez tulajdonképpen a Liszenko elvei szerint történő előcsíráztatás. Hamarabb és jobban kél az ilyen cukorrépamag, gyorsabban is fejlődik és a téli csapadékot jobban fel tudja használni a gyorsabb növekedésben. De a cukortartalma is növekedik, mert a nyári meleget és napfényt jobban fel tudja használni. Nem a nedves és párás őszön nő a répa, mint a kései vetésnél, korábban lehet szedni és gyárba vinni és épen ezért nagyobb lesz a cukortartalma, mert az a napfénytől és a melegtől szaporodik.

A kikelt répát kétszer egyelik, és annyiszor kapálják, ahányszor a föld kívánja, általában négyszer—hatszor. A barkóbogár ellen árkokkal és permetezett méreggel

A Gál György Sándor Kultúrközpontban február 1-én rendkívül érdekes irodalmi műsort élvezhettek a megjelentek. A zsúfolásig megtelt kultúrteremben Eszter könyvéről tartott előadást *Hegedűs Géza*, a kiváló író. Ismét bebizonyosodott, hogy ez a nagyszerű ember nemcsak írásaiban, hanem előadásaiban is rendkívülit tud nyújtani. Valósággal lenyűgözte a közönséget széles, sokrétű tudásával, színes egyéniségével, gyönyörködtető beszédfordulataival.

Eszter könyvének szövegéből — *Károli Gáspár* fordítása alapján — *Béres Ilona*, *Benkő Gyula* és *Sinkovits Imre* adtak elő részleteket, magasszintű művészi tolmácsolásban.

A színészek közreműködése után, *Siposhegyi Péter* folytatott beszélgetést Hegedűs Gézával Eszter könyvéről. Az érdekes, fordulatos beszélgetést nagy figyelemmel hallgatták a jelenlévők.

Végül *Kovács Józsefné* köszönte meg az előadónak, a művészeknek a részvételt. Egyben ő is nyitotta meg a műsort és mondta az összekötő szöveget. A szervezés ugyancsak az ő munkáját dicséri.

Az előadást a Magyar Rádió is felvette, Dorogi Zsigmond rendező irányításával és a közeljövőben sugározni is fogja.

FELHÍVÁS

A **Volt Zsidó Gimnazisták Baráti Köre** várja az iskola egykori növendékeinek jelentkezését, a gimnázium fennállásának közelgő **70. évfordulója** méltó megünneplésének előkészítése céljából.

Kérjük, hogy válaszaikat pontos név (és eredeti név), és cím megjelöléssel küldjék el

1988. március 15-ig

a BIH Anna Frank Gimnázium (a jelenlegi Leány- és Fiúgimnázium) — **1085 Budapest VIII. Somogyi Béla utca 26.** címére.

Örülnénk, ha válaszában jelezné: mikor, mettől-meddig volt az iskola tanulója, és mi a jelenlegi foglalkozása.

HÍREK

Az Emanuel Alapítvánnyal kapcsolatban mindennemű felvilágosítást a 226-475-ös telefonszámon adnak az érdeklődőknek.

— Az **Újpesti** templomban Baj szombatján ünnepélyesen szólították a Tóra elé *Galló Imrét*, a körzet köztiszteletben álló tagját. A 77-ik születésnapját ünneplő jubilánst *Deutsch Róbert* rabbi meleg szavakkal köszöntötte, a Mindenható áldását kérve reá. Ezt követően a templom hívei fejezték ki jókívánságaikat.

— Az **Ortodox Tagozat** Visegrádi utcai imaházában, Pársesz Baj szombatján — sálesüdesz keretében —, emlékünnepséget rendeztek.

Szépen megterített asztaloknál foglaltak helyet a meghívott vendégek. Az ünnepi istentisztelet után, *Kővári Dezső* elnök emlékezett meg a közelmúltban elhunyt *dr. Weisz Mátyásról*, mindenki „doktor bácsi"-járól, és ismertette annak életútját, valamint a közösséghez való viszonyát. *Weisz Ignác* ortodox rabbi és *Landeszman György* főrabbi tóramagyarázattal is emelték az ünnepség színvonalát. Kővári Dezső elnök javaslatot tett a tagságnak, hogy örökös tiszteletbeli elnökké válasszák meg az elhunyt fiát, *dr. Varró Sándort*. A tagság ezt a javaslatot egyhangúan elfogadta. Dr. Varró Sándor megköszönte a megtisztelő funkciót és ígéretet tett arra, hogy tudása legjavával fog hatni édesapja nyomdokain. Ezután Kővári elnök megköszönte a megjelenést, majd a nagyon bensőséges ünnepség Weisz Ignác rabbi asztali áldásával ért véget.

„Dallamok a héber zene világából" című cikkből nyomdai hiba folytán kimaradt az a bekezdés, hogy az énekszámokat Lisznyai Mária, Gross Katalin és Mayer Erika kísérték, művészi zongorajátékukkal.

A „Törvény és hatalom" című vallási vezércikkben a helyes szöveg: „Anaku", „én vagyok", valamint: „Bisólajso dövorim nitno Tajro; bámidbor — boés — uvámájim".

— **Születésnap.** *Markovits Sámuel*, a Hunyadi téri templom odaadó híve 80. születésnapját a közelmúltban ünnepelték. Vájjigás szombatján a Tóra előtt *Hochberger László* főrabbi köszöntötte a jubilánst és a Mindenható áldását kérte rá.

Az istentisztelet után Markovits Sámuel kidduson látta vendégül a megjelenteket. *László Miklós*, a körzet elnökhelyettese fejezte ki jókívánságait az ünnepeltnek és családjának.

— **Adományok.** Karen Moskovitz (New York) 30, *Frederica Müller* (New York), 30, *Carol F. Blake* (USA) 25 dollárt adományozott a Hegedüs Gyula utcai templom renoválására. *Tausek Miklósné* (Székesfehérvár), férje sírkövének felállítása alkalmából, a Bikur Holim részére, 1500 forintot. *Andor Sillye* [illegible]

ÚJ ÉLET

a Magyar Izraeliták Lapja
Szerkeszti a szerkesztő bizottság
Budapest 1075 Síp utca 12.
Telefon: 222-829 és 421-335
Felelős szerkesztő és kiadó:
dr. Domán István

„Szerettem a napot, a sugarakat, a puritán témát...”

A képtárakban ritkán, a magángyűjteményekben azonban már gyakrabban lehet találkozni Scheiber Hugó képeivel. E sorok írója műgyűjtő, egyben Scheiber rajongó, ezért szeretné bemutatni a művész néhány képét. Kezdjük az egyik 20-as évekből származó festményével, amelynek a Csillagleány címet adtuk.

Ezt a szokatlan portrét valóban napból, sugarakból alkotta meg a művész. A különös módon ábrázolt női arcot, felsőtestet sárga és rózsaszín fény ragyogja be. De itt még a barnák és feketék is ragyognak. A kép minden részlete a legősibb anyagokat juttatja eszünkbe; a kusza hajzat a kozmikus ködöket, a gombszemek minden élet eredőjét, a szemet, a piros száj pedig akár egy felnagyított vércsepp, vagy virágszirom is lehetne. A bal keblén mintha az élő anyag sejtjeit, a jobbon pedig az élettelen kristályait látnánk mikroszkóp alatt.

E kép témája tehát első látásra a festő által megfogalmazott „puritán téma”, de minél tovább nézzük, annál sokrétűbb gondolatokat, érzéseket ébreszt bennünk. Mozdulatlanságával egyidőben magában hordozza az újraalakulás, fejlődés számtalan lehetőségét.

Scheiber későbbi képein a mozgás nemcsak lehetőségeiben van jelen, hanem már tudatos program. Ecsetje nyomán táncolnak a fák, bokrok, lovak, a hangszeres, vagy hangszer nélküli lányok, a párok és a csoportok.

Nézzük meg az egyik ilyen, a festő által futuristának nevezett fekete-fehér, táncospárt ábrázoló képet!

A fenséges pár a jegenyefák, vagy fenyők égbemutató tartásával kezdi a keringőt. Környezetük: a házak, utcakövek együtt élnek, mozdulnak velük. Lábuk alatt a körhinta lófigurája is a gondtalan keringést jelképezi. A kubisztikus, szögletes elemek ugyanolyan harmóniában váltakoznak a lágy ívekkel, mint a fehér színfoltok a feketékkel.

Egy idő után annyira azonosulunk a festmény két alakjával, hogy tagjainkban érezzük azt az ősi erejű, táncra biztató lüktetést, amely úgy hozzátartozik az emberhez, mint a szívdobogás. Sőt a zenét is hallani véljük, azt a zenét, amely a táncolók örömét szolgálja.

De Scheiber Hugó nemcsak önfeledt, oldott táncot festett. E csoportképének a Haláltánc címet adtuk.

A Haláltánc nagyszerű kompozíciójának, színharmóniájának erejével rögtön megfogja a nézőt, elgondolkoztatja, szorongással tölti el. Itt a szerkezet rendkívül merész, szokatlan, a színek is önkényesen ötvöződve szolgálják a művész szándékát. Csupa ellentét ez a kép, mégis megrázóan egész.

Melyek azok az ellentétek, amelyek a szemlélőkre olyan izgató hatást gyakorolnak?

A színes, kubisztikus táncparkett vonalainak szerkesztettsége együtt van jelen az ugyancsak színes szabálytalan foltokkal és a baljóslatú fekete amorf alakzatokkal. A táncosok ábrázolásában is váltakoznak a világos színek a halálárnyék feketékkel. E mozgó főalakok ellentétben vannak a háttér figuráinak mozdulatlanságával. Míg ők bár elmúlást sejtető, de élő figurák, dinamikus domborulatokkal, szögletekkel, addig a háttér nézői kísértetek: egyforma fejek, viaszarcok. Némán figyelik a táncosokat, bekerítik őket.

Honnan van a művészben a bekerítettség érzése?

E képét Scheiber körülbelül 1930—32-ben festette. Különösen érzékeny lelke már a tömeggyilkosságok előtt kivetítette előérzetét, bár ilyesmiről nem beszélt sem barátainak, sem ismerőseinek.

Vajon mit élt át Scheiber, miközben formába öntötte szorongását? „Nem hiszem, hogy bármitől is félt volna Hugó — meséli egyik ma is élő barátja —, de tudom, hogy képes volt mindenki baját átélni. A saját gondjait azonban felülről nézte, semmibe vette.”

Juhász Dorottya

SCHEIBER Hugó

Új Ölet XLIII. (1988.) 4. szám febr. 15. 3. l.

KURIR 1990. december 8.

Art jockey a Vigadóban

Először gyapjút, kávét, kakaót árvereztek a kikötővárosokban. Aki többet fizet, az viszi. A műtárgyak aukciója a nemzetközi műkereskedelem fontos megnyilvánulása. Az eredményeket számon tartják, a becslésnél útmutatóul szolgálnak. Hotel Druot, Dorotheum, Bizományi. Jean—Claude Anaf és az ő elefántcsont kalapácsa. Szinyei Merse, Paál László, antikok és modernek.

Első ízben ütközik a magyarországi konkurencia a karácsonyi nagy aukción. A Műgyűjtők Galériája a Vigadóban, a Bizományi Áruház pedig a MOM kupolatermében. A különbség csak három nap. A Vigadóban 14-én kerülnek kalapács alá a festmények, a kupolateremben 18-19-én licitálhatnak a vásárlók. A Vigadóban a lyoni aukciósház igazgatója mutatja be a vásárolni szándékozóknak a festményeket és színes, magával ragadó stílusában buzdítja a licitálókat, majd hatalmasat koppint elefántcsont kalapácsával. Valóságos art jockey ő, s még az is megtalálja személyében a szórakozását, aki csak sóvárgó néző. A kupolateremben nincs art-show és nem elefántcsontból van a kalapács, de ott is koppan, immár nyolcvanharmadik alkalommal. Mert a Bizományi Áruház élesztette fel itthon az aukciókat, azokban az időkben, amikor a piaci viszonyoknak még hírük-hamvuk sem volt, s javában virágzott a tervgazdálkodás. Az aukciókon viszont már a szigorú műtárgypiaci értékítélet uralkodott. Ez pezsdítette fel a műgyűjtést, ez irányította a pénzbefektetők érdeklődését a festmények, régi ékszerek, bútorok felé.

Az aukciókat megelőzi a tárgyak kiállítása, amelyek különös értékét az adja, hogy egyszeri, megismételhetetlen verniszázs, hiszen ezeket a festményeket így, együtt csak a kiállítás időtartama alatt lehet látni. Aztán szétszóródik magán- és remélhetően közgyűjteményekbe is. A Vigadó tegnap nyílt aukciós tárlatán albumnak is beillő, ízléses katalógus igazítja el a látogatót. *Dr. Virág Judit* és *Pátzay Vilma* bírálta az aukcióra ajánlott festményeket, melyek között 17-18-19. századi remekművek éppúgy találhatók, mint az akadémikus festők művei, vagy a különböző izmusokhoz, stílusokhoz tartozó festmények. A finom ecsetkezelésű Basilides Barna Női arcképe, Molnár C. Pál Angyali üdvözlet című munkája, Diener Dénes Rudolf Notre Dame a Szajna-partról című festménye, Basch Edit izgalmas elrendezésű kettős portréja, Czigány Dezső szuggesztív Család című képe egyaránt szerepel a kiállításon.

A Bizományi Áruház 293 festményt kínál tízmillió forintos kikiáltási áron. A kiállítás és valószínűleg az aukció sztárdarabja *Molnár József* munkája, a Ruth és Boáz, de hasonló szépségű *Paál László* Erdő mélye című képe, az annyiszor megcsodált és megfestett, de benne mindig újat találó művész rácsodálkozása a francia tájra. *Markó Ferenc* romantikus tájképe, a Vásárra induló román család ragyogó világos színeivel számíthat sikerre. *Csók István*, *Deák Ébner Lajos*, *Ferenczy Károly*, *Feszty Árpád*, *Lotz Károly*, *Iványi Grünwald Béla* egy-egy munkája nyújt áttekintést a magyar festészet legnagyobbjairól. *Endre Béla* napsütötte Mártélyi utcája, vagy *Kmetty János* finom ízlésű, mértéktartó színvilágú *Csendélet* című képe már a modernekhez vezet. Nagy sikerre számíthat a hosszú ideig oly méltatlanul mellőzött *Vörös Géza* két festménye, *Scheiber Hugó* vad, expresszionista látásmódja vagy a Balaton lírai szépséggel megfestő *Szentiványi Lajos* derengő színei.

A kiállítást *Nagy György* főbecsüs rendezte jó ízléssel, gondosan csoportosítva a korokat és egymáshoz illő festőket. Ő ritka karriert futott be, 31 éve van a vállalatnál, és egyszerű segédmunkásból küzdötte fel magát vezető becsüssé.

Fotó: PATAKY ZSOLT

Megnyitás előtt a BÁV aukciós kiállítás

Mindkét cég felkérte szakértőül a Szépművészeti Múzeum munkatársait, a Nemzeti Galéria képviselői pedig védettségi szempontból vizsgálták a magyar festők munkáit. Nagy biztonságot jelent ez a vásárlóknak!

A párizsi Hotel Druot, a bécsi Dorotheum kezdte a műtárgyaukciókat, ma már London, Brüsszel, New York nagy aukciós házai nemcsak felzárkóztak, hanem alighanem meg is előzték a kezdeményezőket. Ha a magyarok ezekre a helyekre feltehetően nem is jutnak el vagy csak ritkán, a Vigadó-kiállítást és a ma nyílt Bizományi-kiállítást viszont megnézhetik. Aki szereti a szép festményeket, az kedvére gyönyörködhet bennük, s ne mulassza el az árverést sem. Ugyanis itthon ez még nem kerül pénzbe, csak annak, aki vásárolni akar.

L. RÉTI ANNA

SCHEIBER HUGÓ

új művészet

1991. március II. évfolyam 3. szám

Főszerkesztő: SINKOVITS PÉTER

Sinkovits Péter	5	*A regionális művészet értékei. Beszélgetés Hegyi Lóránddal, a bécsi Modern Múzeum igazgatójával / The Treasures of Regional Art. Interview with Lóránd Hegyi, director of the Modern Museum of Vienna*
Németh Lajos	13	*Kép '90*
Bán András	17	*A tyrannosaurus alkalmatlan tömegközlekedési eszköz* *Széljegyzetek a Műcsarnok kiállításához*
Tímár Árpád	19	*Szükség van-e országos tárlatra?*
P. Szabó Ernő	23	*Variációk csillagra és viktóriára* *A változás jelei – plakáton*
Szűcs György	27	*Az arc fonákja. Orosz István plakátja*
Pataki Gábor	31	*Bon jour Monsieur P., mondá Gyagya bácsi, és jól fejbehúzta kritikusát Altorjai Sándor kiállítása Székesfehérváron / Bon jour Monsieur P., said Uncle Dotty, and knocked his critic on the head. Exhibition of Sándor Altorjai in Székesfehérvár*
Andrási Gábor	35	*Szorgalmas művészet és dolgos meditáció. Świerkiewicz Róbert kiállításáról* *Industrious art and busy meditation. Exhibition of Róbert Świerkiewicz*
Szabolcsi Hedvig	41	*Az ancien régime édességétől a polgári józanságig. Klasszicizmus és biedermeier*
Szabadi Judit	47	*Ki volt Ferenczy Károly? Portrévázlat I.*
Láncz Sándor	54	*Picasso-kiállítás Párizsban*
Aukciókról	59	*Karácsonyi BÁV-aukció*
	61	*A Műgyűjtők Galériája Kft aukciója*
	62	*A Luttár Galéria aukciója*
	62	*SZETA-aukció*
Acsay Judit	65	*Megrendült a műtárgypiac?* *(Aukciók: New York–London)*
Forgács Éva	67	*Szakadozott folyamatosság*
Topor Tünde	69	*FIAC '90*

A borítón: Świerkiewicz Róbert: Új nomád, 1985–90, olaj, vászon, 31×29 cm (Fotó: Tahin Gyula)

Szerkesztőség: 1054 Bp., Báthori u. 10. Tel.: 111-6650/124 mellék
Kiadja az Arany János Lap- és Könyvkiadó Kft.
1055 Budapest, Szalay u. 10–14. Telefon: 112-7870
Felelős kiadó: Szabó B. István ügyvezető
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodában (PIR) Budapest XIII., Lehet út 10/A 1900, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra.
Példány ára: 80 Ft. Előfizetési díj egy évre: 960 Ft.
Külföldön terjeszti a „Kultúra" könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat, H–1389 Budapest, Postafiók 149. HU ISSN 0866-2185
Készült a Zrínyi Nyomdában, Budapest, 91.2512/03-66-22
Felelős kiadó: Grasselly István vezérigazgató
Kéretlen rendelt kéziratokért és fotókért felelősséget nem vállalunk.

A lap a Művelődési és Közoktatási Minisztérium
Osvát Ernő Alapítványának támogatásával készült.

A lapot készítették: SINKOVITS PÉTER főszerkesztő,
TÍMÁR ÁRPÁD szerkesztő, SZÁNTÓ ZSUZSANNA olvasószerkesztő,
ANDRÁSI GÁBOR, LÓSKA LAJOS, PATAKI GÁBOR, P. SZABÓ ERNŐ rovatvezetők,
BENICZKY MIKLÓS művészeti szerkesztő, TAHIN GYULA fotó,
JUHÁSZ GYÖNGYI szerkesztőségi titkár, CZEGLEDY NINA tudósító, New York

Editor-in-Chief: PÉTER SINKOVITS
Distributor outside Hungary:
„Kultura" Hungarian Foreign Trading Company.
H–1389 Budapest, Pf. 149.

SCHEIBER Hugó

Scheiber Hugó (1873-1950)

Számunk szerzői

Németh Lajos művészettörténész, ELTE Művészettörténeti Tanszék, **Bán András** művészettörténész, Élet és Irodalom, **Szűcs György** művészettörténész, Magyar Nemzeti Galéria, **Szabolcsi Hedvig** művészettörténész, **Szabadi Judit** művészettörténész, Magyar Nemzeti Galéria, **Láncz Sándor** művészettörténész, **Acsay Judit** művészeti író, **Forgács Éva** művészettörténész, Iparművészeti Főiskola, **Topor Tünde** művészettörténész, Qualitas Galéria.

Következő számunk tartalmából

Pataki Gábor: Noé bárkája, avagy Berlin Budapesten
Illyés Mária: Francia rajzok a Szépművészetiből
Németh Lajos: A műgyűjtés csapdái
Majoros Valéria: A kitalált életmű – Richter Aurél „hagyatéka"
Topor Tünde: Ifjú klasszicizmusok
Lóska Lajos: Viaszképek (Mulasics László)
Bán András: Tizenegy csapás (Gémes Péter)
Kósa János: Az Újlak-story
Hudra Klára: „Élni fogunk, élni" – Stúdió '90
Tóth Ferenc: Dialógus. Erika Kiffl és Maurer Dóra kiállítása
Molnár Sándor: Hazai hang. Németh János kiállításáról

POLGÁR ANTIK
Ü·Z·L·E·T

Budapest VIII., József körút 15.
Tel.: 134-0731

Festmények, régi bútorok, antik műtárgyak és szőnyegek átvétele és értékesítése.

■

In unserem Geschäft finden sie die schönste Bilder, antik Möbel, Porzellan- und Silbergegenstände, Teppiche für ihre Wohnung.

■

PLESS & FOX ÉKSZERÜZLETE
P&F

ÉKSZERÁRVERÉS A VÍGSZÍNHÁZBAN
minden hó utolsó hétfőjén 16 órakor

AktivART
MŰVÉSZETI GALÉRIA
Szentendre, Engels u. 7.
Kortárs képző- és iparművészeti kiállítások, bemutatók
Festmények, grafikák, szitanyomatok, kerámiák és egyéb iparművé
alkotások árusítása
Tel.: 06/26-12-795
Fax: 06/26

SCHEIBER Hugó mü

müve - 91.6. 2

Új Művészet

SCHEIBER Hugó

Tájkép, pasztell, papir, 46x55 - 91.10. 35

Új Művészet

SCHEIBER Hugó

91 1. 41,44
3. 30
4. 26
10. 32,33,35,37,79

Új Művészet

SCHEIBER Hugó

8. 39,42.p. till. Fürst Milán gyűjt.

Új Művészet 1992

ngegriffen, die ich in Bezug auf den
il in meinem akademischen Vortrag
28/ ausgesprochen. Da es nun im
den Akademiegebäudes liegt, zu be-
nen früheren akademischen Vorträgen
ener Sätze nicht von mir entdeckt
be von Anderen gelernt, will ich
und zwar, mit einer einzigen Aus-
oren anführen, die, im Interesse der
sburger Allgemeine Zeitung" aus-
"Deutschland", ins Gesicht schlagen.
Autoritäten des Faches folgend be-
gotischen Baukunst eine französi-

SCHEIBER Hugó

[Önarckép] - 91.B. 2

Új Művészet

144. **SCHEIBER HUGÓ**
(Pest, 1873 – Budapest, 1950)
Önarckép
Olaj, karton 51x40. Jelezve lent középen:
Scheiber H.

240
80.000,-

85. Müvészi Képaukció. Bp., 1991. aug.
BÁV

145. ----,
Vízparton fekvő nő
Vegyes technika 44.5x50. Jelezve lent jobbra:
Scheiber H. (Sérült)

200
40.000,-

146. ----,
Fák
Vegyes technika 30x31. Jelezve lent jobbra:
Scheiber H.

75
25.000,-

SCHEIBER Hugó

Acsay Julit: Scheiber Hugó. = Kritika,
1991. 10.a. 47.p.

Bp. Műcsarnok Galériája

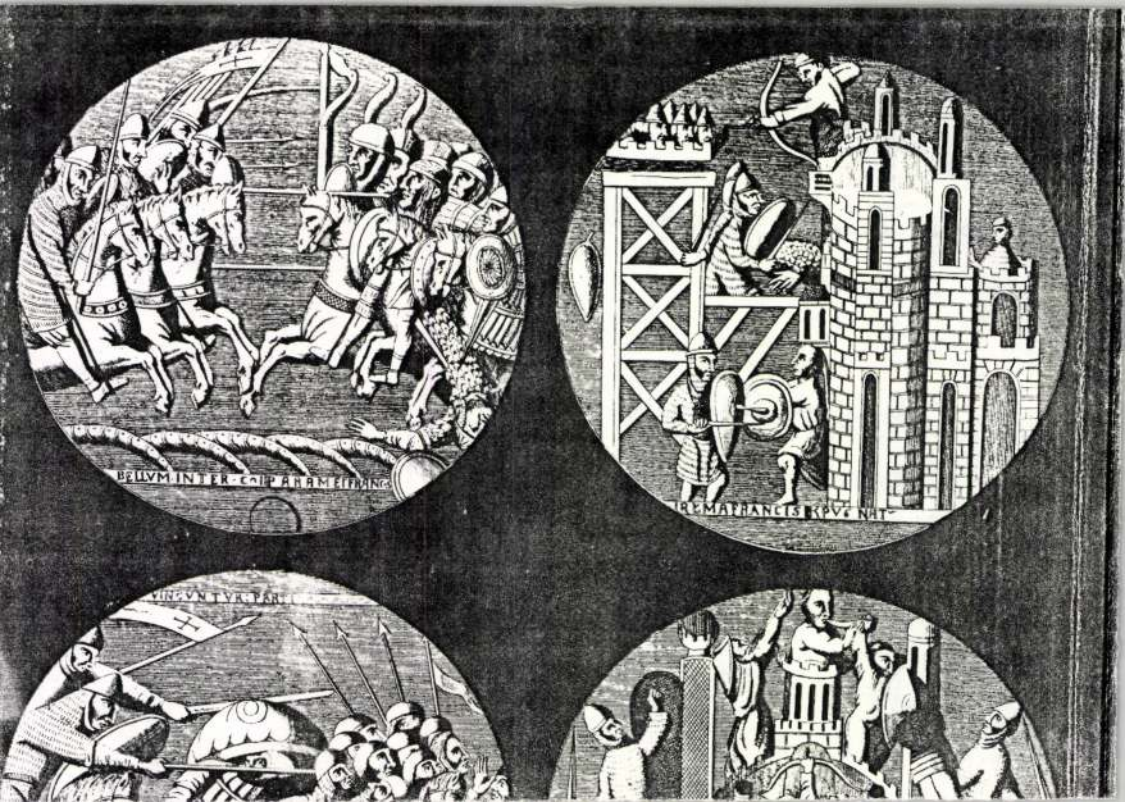
BELLVM INTER COIP ARAM ET FRANCS
IR MA FRANCIS REVG NAT

SCHREIBER Hugo

OMILE 1909-1944 283
505
527
549
563

SCHEIBER Hugó

Olvasó nő, [Erzsi?] é.n.

Válogatás Püst Milán gyűjteményéből.
bp.:PIM, 1992 [kiáll.kat.] leiárás + ill.

nemesiem, vagyis az arany é
ségei voltak. Nagy Konstant
mellett számtalan ajándékot
zilikának negyven papi kelyh
doztatókelyhet. A Szent Péte
kelyhet /mindegyiket 45 rubi
és húsz ezüstkelyhet.

Emögött a meroving, kar
radni, és a 800 karácsonyán
Károly hatalmi reprezentáció
nak ajándékozott 50 font súly
hek inkább a díszítést, mints

SCHEIBER Hugó

György - Pataki 1990 28, 32, 60, 66, 174 + ill

rise, if you're preparing color slides or overheads for Genigraphics to re, you must limit your type size choices to the alternatives listed on the ubmenu. This ensures that line lengths will remain unchanged.

size considerations

se relationship exists between type size, legibility, and the number of s you can place on a slide. (See Figure 5-15.) A close correlation should xist between the importance of the message and the size of the type used nmunicate it.

important information (such as titles) should be significantly larger than supporting information (such as copyright informa-ion or the date of the presentation).

As type size increases, legibility also increases, but the number of words that can fit on a slide decreases.

As type size decreases, legibility decreases, but you can fit more words on a slide or overhead.

SCHEIBER Hugó

Bármilyen kitünő alkotók, de nem ismertek külföldön.

HEGYI Lóránd: Bécsből nézve /Forgács Éva interjuja/. = Jelenkor, XXXIV.évf.3.sz. 1991 142-143.p.

SCHEIBER HUGÓ

pasztellje

HAULISCH Lenke: Az 1980-85 közötti uj szerzemények kiállítása Kiscellben. = TBM XXIV. Bp., 1991 236.p. 256.p

Scheiber Hugo

50. Dob utcai udvar. 1945. pant. 29 x 42,3. J. l. k. „Scheiber H." mgl.

51. Utca este. p., pant., 62,5 x 41,5. J. n. mgl.

52. Kukoricalevelet. o. p. 74 x 48,3. J. b. l. „Scheiber H". mgt.

53. Vicagarendélet. p. pant. 68 x 43 J. j. l. „Scheiber H". Hagatai

---

Scheiber Hugo emlékiáll. Bp. 1964. kat. bev. Oelmacher Anna.

7

Scheiber Hugo

26. Külváros, p., lemp. 58,3 × 45,5
J. j. l: „Scheiber H." mgl.
27. Önarczép, p. lemp. 36 × 39,2. J. b. l.
„Scheiber H." mgl.
28. Önarczép. p. szén, pant. 46,8 ×
29,5. J. j. l: „Scheiber H." mgl.
~~30.~~ 29. Cirkun. Karton, pant. 67,5 × 47
J. j. l: „Scheiber H." mgl.
30. Munkában. p., lemp. 53,7 × 37
J. b. l: „Scheiber H." mgl.

Scheiber Hugo emlékziáll. Bp. 1964/16.
Kat. bev. Velmacher Anna.

SCHEIBER HUGÓ

Mefisztó 120.000

M. Nemzet 1991. dec. 9. 8. p.

Vár Galéria

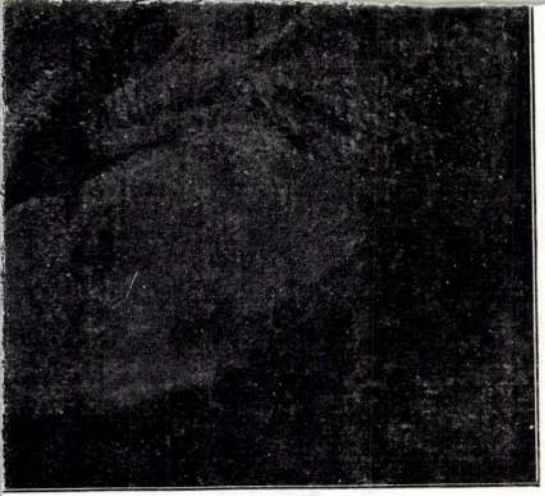

SCHEIBER HUGÓ, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár 343 darabból álló Kunváringyűjteményének jegyzéke.
Festmények, grafikák.
275./.-SCHEIBER HUGÓ,- Pénzőzön,-olaj,papir,-
68+100 cm.-Ltsz.68.644.- 309.old.

KORVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Új szerzemény ak,II. 305.old.

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,-XIII.-1968.
Pécs,-1971.

SCHEIBER HUGÓ, festő

Babits Mihály esztergomi házának tornácán kék festékkel irva ott van Scheiber Hugó névaláirásai. 182.old

ZOLNAY LÁSZLÓ: Babits Mihály Esztergom-Kálnegyi nyaralójáról 181.old

Esztergom évlapjai, Annales Strigonienses, 1960. Bp. 1960

Scheiber Hugó

Bemutatott műve:

20. sz. „Munkonélkűlick," pasztell.

Balogh S.: A „Magyar Képző művészetért", I. sz. művészeti kiállítása, Budapest, 1946. VII.

71

Scheiber Hugó
festő

Művei szerepelnek a XX.
századi „Magyar Művészet"
kiállításon.

Passuth Krisztina: XX.századi magyar művészet.....
Művészet, 1973.július - 11.oldal

MDK

Scheiber Hugó, festöm.

Jazzmuzsikus. Pasztell. Jelz.
Téli táj. Olf. "

Árv. Közl. 1937. 4.fv.sz. 34.1.

Schreiber Hugó festő

Pályáinak főbb állomásai: Nagybánya, Szolnok, Szentendre, Gödöllő, Kecskemét,

Scheiber Hugó

Férfit és nőt ábrázoló képét bemutatja a lap.
Repr.

Délibáb, Bp. 1937. jan. 30. XI. évf. 5. sz. 83. lap.

Scheiber Hugó, festő

Művészek, tervezők, kik az Orsz.m.Kir.Iparművészeti Iskola beiratkozott növendékei voltak 1880-1896 között.
Scheiber Hugó, festészet, díszítőfestészet szakon 54.old

Fezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparműv.Iskola/1880-1944/
oktatási rendszere és forrásai 37.old

Műv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Scheiber Hugó (1873-1950)

„Parkban" Tempera 43X61

Selesve lent balra: Scheiber H. Védett

Kiáltási ár: 3500 ft

BÁV 38.Képaukció Budapest 1975 december

SCHEIBER HUGÓ, festő

1972-ben Lazar Bélané a pécsi múzeumra hagyta Lárje 64 darabból álló képzőművészeti gyüjteményét.Nagy része a 30-as évek végén került Lázárhoz,a művészek ajandékaként Elsősorban a Római Iskolat reprezentaljak.A gyüjtemény: 51.sz.-SCHEIBER HUGÓ: "ÖNARCKÉP SZIVARRAL", cimü müve. dekli, o. 48.5+42 cm. Ltsz: 72.358. 298.old

ROMVARY FERENC: A Modern magyar képtar története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Evkönyve, XVII/-XVIII.
1972-73. Pécs. 1975.

SCHEIBER HUGÓ, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatarozott része 14 évi megváltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtarba. Festmény, grafika alkotja zömmel a kivalasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1979.
14.sz.-SCHEIBER HUGÓ: "OLVASÓ FÉRFI", cimü müve.
p.szén, 402+290 mm. 296.old

MOMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtar története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

SCHEIBER HUGÓ, festő

1972-ben Lázar Bélané a pécsi múzeumra hagyta férje 64 darabból álló képzőművészeti gyüjteményét. Nagy része a 30-as évek végén került Lázárhoz, a művészek ajándékaként Elsősorban a Római Iskolát repre zentalja. A gyüjtemény:
52.sz.-SCHEIBER HUGÓ: "CIRKUSZ", cimü müve. p.gouache, tempera, 96+64 cm. Ltsz:72.357. 298.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtar története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVIIV-XVIII.
1972-73. Pécs. 1975.

SCHEIBER HUGÓ, festő

--

A Pécsi Modern Magyar Képtár gyüjemények vétele, vagy ajándékozás révén gazdagodik, ill esetenként vásarlasok útjan gazdagodik. 1968-től 1973-ig kb. 1500 darabbal nőtt a gyüjtemény anyaga. Ezekből képek jegyzéke. Festmények:

23. sz.- SCHEIBER HUGÓ: "ÖNARCKÉP SZIVARRAL", c. müve. dek li. o.- 48.5+42 cm.- Ltsz: 72.358.- IV. tabla. 299. old fekete repr.

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287. old

A Janus Pannonius Múzeum Evkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Scheiber Hugó, festő:

L.: Tóth Menyhért

P. Szücs J.: Jelentéből ... 7.

Népszabadság, Bp. 1976. nov. 24.

021

SCHEIBER HUGÓ, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár gyüjtemények vétele, vagy ajandékozas révén gyarapodik, ill. esetenként vásarlasok útján gazdagodik. 1968-tól 1973-ig kb. 1500 darabbal nőtt a gyüjtemény anyaga. Ezekből képek jegyzéke. Festmények: 23. sz. - SCHEIBER HUGÓ: " CIRKUSZ", c. müve. p. tempera, gouache. - 96+64 cm. - Ltsz: 72.357. - IV. tábla. 299. old Fekete repr.

KONVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. XVII-XVIII. - 1972-73. Pécs, 1973.

Scheiber Hugo

81. H. M. Arc rep. p. pant 70×50
j. l. k: „Scheiber H" mgt
82. Az ulca, p. kréta, 60×44
j. j. k: „Scheiber". j. j. f: „Pán"
83. Gjárudvar. p. pant (mgt.
78,5×56. j. j. l: „Scheiber" zsidó
Mus. tul.

Scheiber Hugo emlékkiáll. Bp. 1964.
kat. bev. Delmacher Anna.

19.

Scheiber Hugo

78. Önarckep. 1925. p. Lep. 70×50
J. l. K. „Scheiber H" H. 1925" mgt

79. Önarckep. p. Kréb, 52,5×36.
J. b. l. „Scheiber H" mgt

80. Fáradtság. p. Kréb, 50×35.
J. l. K.
mgt

Scheiber Hugo emlékkiáll. Bp. 1964.
Kat. bev. Delmacher Anna.

19

Scheiber Hugo

72. Naprafogók, p., pant. 70×50
J.j.l.: „Scheiber H." Hogarth

73. Terranova, p., pant. 70×50
J.j.l.: Scheiber H." Hogarth

74. Nőiprahé, p. szén, 60×43,5
J.b.l.: Scheiber H." mgt

Scheiber Hugo emlékkiáll. Bp. 1964.
kat. bev. Delmacher Anna.

Scheibert Hugo

84. Önarcrep. p. kréta, 60×40.5
J. alsó harmadban j: „Scheibert H"
2 sidó Mur. lul.

85. A Város. p. olaj, 81.5×63.5
J. j. l: „Scheibert H" mgt.

86. Önarcrep. p. lemp. 42.5×42.3.
X. J. b. f: „Scheibert Hugo dr. Szamos
mg Onkár úrnak és b. neje emlétülő
hálás kőrönetem jelétül. Bp. 1930 ott 27.

Scheibert Hugo emlétriáll. Bp. 1964.
kat. bev. Oelmacher Anna.

Scheiber Hugo

58. Önarcrép. p., Kréta, 38×37 cm.
J. b. l.: „Scheiber H." mgt.

59. Önarcrép. 1929. p. Lemp. 41×32.
J. l. k.: „Scheiber H. 1929." mgt.

60. Virágok és embered. p. pant.
35×25 cm. J. n. Hoppaló

61. Tanulmány. k. cer. 26×20.
J. b. l. „Scheiber H." Hoppaló

Scheiber Hugo emlékkiáll. Bp. 1964.
Kat. bev. Delmacher Anna.

18

Scheiber Hugo

42. Komor András arcrejé, o.k. 46×38,5. j.b.l.: „Scheiber H."

43. Tuarcrej. o.k., 43,8×53 (mgt.) j.n. mgt.

44. Gitáros lány. o. temp. 65,6×51,5. j.j.l.: „Scheiber H." mgt.

45. Táncoló. p. temp. pant. 66×49,5. j.j.l.: „Scheiber H. 1931." mgt.

Scheiber Hugo emlékiáll. Rp. 1964. kat. bev. Velmacher Anna.

(7

Scheiber Hugo.

46. Könyöklő fér/i. p., lemp., 56,5 x 43. j. b. l.: „Scheiber H.": mgl.

47. Ülő lány. o. k. 97 x 70. j. j. l.: „Scheiber H.". mgt.

48. Interieur. 1918. o. k. 99 x 69. j. l. k. „Scheiber H. 1918". mgl.

49. Jó partján. p. pant. 41,5 x 58. j. j. l.: „Scheiber H.": mgl.

Scheiber Hugo emlékiáll. Bp. 1964. kat. bev. Oelmacher Anna.

17

Scheiber Hugó

Unne tiszteletbeli tagja –

A. 335.

Scheiber Hugó

Magyar Művészet
1926, 539

JK. 30.

II

556

30. Ismeretlen festő.

A XVII. századból.

Illésházy Gáspár gróf halotti képe.

Egész alak, fejjel jobbra fekszik. Hosszú haja, szemöldöke; bajusza és szakálla ősz. Gyürüs jobbkezét balján nyugtatja, melyben virághimzésű fehér kendőt tart. Prémkalpagját ékköves forgó disziti, ingének kézelője csipke, köntöse és nadrágja fekete, piros bélésű és rövid ujjú mentéje zöld, veres czipője himezett. Mellette jobbról ékkövekkel kirakott buzogány és balról díszkard van. A gyászvánkoson színes virágok látszanak és a keleti szőnyeggel letakart ravatalnál két viaszgyertya ég. Fölül csipkeszegésű piros függöny lóg. Felirata a falon, czímertől megszakított öt sorban: »ILLUSTRISSIMUS DOMINUS COMES CASPARUS ILLÉSHAZY DE ILLESHAZA. PERPETUUS A TRENCHIN, EIUSDEMQ(UE) COMITATUS TRENCHINIENSIS SUPREMUS, LYPTOVIENSIS ITEM HAEREDITARIUS, ARVENSIS ITEM SUPREMUS COMES, ET BONORUM ARCIS ARVA PLENIPOTENTIARIUS DIRECTOR, NEC NON S: C: RQ(UE)

Scheiber Hugó

Ernst Múz. kiállításai

CXXXI. 1932

228

MAGYAR KIR. POSTA
20f

Scheiber Hugó

koll. kiáll –

ivod

Ujság. 1926. okt. 31.

(c. a. A Nemzeti
Szalon csoportkiállítása.)

ia il Raibolini modora.

50-ben. † 1517 január 5-én.

és holttesttel.

ben látjuk a piros köntöst és
ki jobbrahaladó szürke lovon
fogja, jobbjával pedig a fejjel
tja. Mögötte egy őt átkaroló
csskóval, kulacscsal meg fején
jét dicskör veszi körül, vissza-
ja a fiatal ember szavait.

m. — Lelt. sz. 1084. — Vétetett
initől 1200 lirán (1080 K). —
17-én (279–94). — Az elszámo-
26-iki 12620 és az 1895 május
. — Az elszámolást elfogadta az
5–900) és az 1901 augusztus
01).

tr. 1. l. — Verzeichniss Nº 43. —

III

32
82 (1084)
613 (165).

32
82

Scheiber Hugó

Témjárók, 1920-30. 66×100

Cirkusz, 1920-30. 96×64

Magyar Aktivizmus Pécs 1973

Scheiber Hugó (Bp. 1873- Bp. 1950)

„Belső udvar" o.v. 68x55 cm J.l.l.: Scheiber Hugó
Védett. Kiállítási ár: 8000 ft.

„Női képmás" tempera 64x46 cm J.l.l. Scheiber
Védett. Kiállítási ár: 8000 ft.

„Önarckép" o. tempera 46x35 cm J.l.l.: Scheiber
Kiállítási ár: 8000 ft.

BÁV 59.Képaukció Bp.1982.december

Scheiber Hugó
(Bp. 1873 - Bp. 1950)

„Szarvasi Sétány" Tempera, 44x63 cm
J. l. l. Scheiber H. 1939.
kiállítási ár: 12000 Ft.

—

„Önarckép" vegyes technika 70x50 cm
J. l. l.: Scheiber Hugó (Restaurált)
kiállítási ár: 12000 Ft.

—

„Gondolkodó" o.v. 68x48 cm
J. l. l. Scheiber Hugó (Restaurált)
kiállítási ár: 10000 Ft.

BAV 60. Képaukció Bp. 1983. május

Scheiber Hugó

SCHEIBER *Hugó*, festő, * Bpesten 1873. Ugyanitt végezte az iparműv. iskolát Papp Henrik vezetése mellett.

1147

Több gyüjteményes kiállítása volt: a Nemzeti Szalónban, Belvederében, Alkotásban, Ernst-múzeumban stb. Bécsben, Berlinben, Amerikában, legutóbb Rómában. Évtizedekig impresszionista stílusú plein-air-képeket festett, majd a pointillizmuson keresztül eljutott a színek felfokozásával és a formák kifejező leredukálásával az expresszionizmusig, később a mozgásdinamikát megérzékítő képeivel a futurizmusig. Sohasem téved tiszta absztrakcióba. Virtuóz technikával és nagy könnyedséggel sokat produkál. Legjobbak expresszionista portré-rajzai. A KUT tagja.

E-G II. 418 l

Scheiber Hugó

Belányi Viktor, Révész Ferrymann, Kádár Lehel és Scheiber Hugó müvészek alkotásait nem veszi be a Képzőmüvészeti Társulat zsürije, "mert nem valók a Képzőmüvészeti Társulat kiállitásaira" idézi Kun Imre: "A Képzőmüvészeti Főiskola kulturharca" c. cikkében. Hiába kiváló tehetségek ezek a modern fiatal müvészek, munkáik nem kerülhetnek be a tárlatokra,-irja Kun Imre: "A Képzőmüvészeti Főiskola kulturharca" c. cikkében.

A HÉT, Bp. 1921. julius 1o.
XXXII. évf. 18. sz. 3o3. lap.

Scheiber Hugó

Két erőteljes, artisztikus tájképpel szerepel a tárlaton, melyet /k.i./ sign.-val /Kun Imre/ ismertet, a Müvészet c. rovatban közölt kritikájában, "A Nemzeti Szalon tavaszi képei" cimmel.

A HÉT, Bp. 1921. juni. 2o.
XXXII. évf. 16. sz. 268. lap.

Scheiber Hugó, festő
grafikus
L: Vajda Lajos

–: Hír 8.

Nepszabadság, 8 p. 1980 aug. 15.

Schreiber Hugó (Bp. 1873 - Bp. 1950)

„Parkrészlet" o. karton 69x98 cm
J. l. j.: Schreiber Hugó. 1917. (Restaurált)
Védett. Kikiáltási ár: 10000 ft.

—

„Cigarettázó nő" vegyes technika 70x50 cm
J. l. középen Schreiber H. (Szerelt)
Kikiáltási ár: 6000 ft.

BÁV 55. Képaukció Bp. 1982. szeptember

Scheiber Hugó (1873-1950)

„Társaság" o. karton 70x43 cm
J. l. o. Scheiber H. 1917 Kiállítási ár: 8000 ft.

„Padonülők" Tempera 64x45,5 cm
J. l. j.: Scheiber H. Kiállítási ár: 6000 ft.

BÁV 52.Képaukció katalógus Bp.1980.szeptember

Schreiber Hugó (1853-1950)

„Utcarészlet" o. karton 32 x 46 cm

J.l. j.: Schreiber H. Védett

kikiáltási ár: 4000 ft.

BÁV 51. Képaukció katalógus Bp. 1980. május

Scheiber Hugó (1873-1950)

„Női képmás" Tempera 42x36 cm

J. l. l. G. Scheiber H.

Kikiáltási ár: 4500 Ft

BÁV 53. Képaukció katalógus Bp. 1990. december

Scheiber Hugó, festő

L: Kassák

Lánc s: Képzőműv. krónika. 1105-1108

Jelenkor, Pécs, 1980 dec. XXIII/12

Scheiber Hugó (1873-1950)

„Pirostetős házak" Tempera 43,5 x 35 cm
s. l. középen: Scheiber H. Kikiáltási ár: 3500 ft.

„Cigarettázó hölgy" Tempera 67 x 54 cm
s. l. j.: Scheiber H. Kikiáltási ár: 6000 ft

BÁV 54.Képaukció Bp.1981.Május

Scheiber Hugó

Méltatás.

Fejér Ernő: Álmok és realitások.
Művészet, 1979. március – 2. lap.

Scheiber Hugó

Méltatás

Meri Ottó: Pályakerdés.
Művészet, 1979. március – 10 lap.

Scheiber Lajos

Méltatás.

Mera Béla: Pályakerdés.
Művészet, 1979. március - 10. lap.

Scheiber Hugó (1873-1950)

„Városka" Tempera 57x50 cm

S. l. j. Scheiber H.

Kiállási ár: 2500 ft

BÁV 47.képaukció Bp.1978.december

Scheiber Hugó (Bp. 1873 - Bp. 1950)

„Vurstli" o. karton 68 x 101
J. l. b.: Scheiber (Szerült) Védett. Kikiáltási ár: 8000 ft.

„Borozóban" Tempera 62 x 44 cm J. l. b.: Scheiber H.
Kikiáltási ár: 10000 ft.

Bp.1982.május BÁV 57.Képaukció

Schaiber Hugó

„Utcarészlet" o. karton 32×46 cm

J. l. p.: Schaiber H. Védett

Kikiáltási ár: 6000 Ft

BÁV 55. Képaukció Bp. 1981. szeptember

Schreiber Hugó

„Tánc" Tempera 42x65 cm

J. l. j.: Schreiber H. (Sérült)

Kikiáltási ár: 6000 Ft.

BÁV 50. Képaukció katalógus, Budapest, 1979. december

Scheiber Hugó, festő

L. Molnár Tamás

14

– Kinek ajánlja? Csaplár Terence az Avantgarde...

Nép szabadság, Bp. 1930 aug. 17.

Scheiber Hugó

„Nő gitárral" vegyes technika 65x51 cm

J. l. p.: Scheiber H. (Szerult) kikiáltási ár: 7000 ft

„Szökőkút" o.v. 68,5 x 55 cm J. l. p.: Scheiber Hugó

kikiáltási ár: 8000 ft.

Bp.1982.május BÁV 57.Képaukció

Scheiber Hugo

„Parkban" színes kréta, 42x60 cm
J. l. középen: Scheiber H. kiliáttási ár: 6000 ft.

—

„Kalapos férfi" Tempera 59x39 cm J. b. középen
Scheiber H. kiliáttási ár: 6000 ft.

—

Bp.1982.május BÁV 57.Képaukció

Scheiber Hugó (Bp. 1873-Bp. 1950)

„Önarckép" Tempera 60x70 cm (Sérült)

Becsült ár: 8000 Ft.

BÁV 56.Képaukció Bp.1981.december

Hugo Scheiber,

Dezső Bokros Birman: „Portrait des Malers Hugo Scheiber", rotbemalter Gips, 1933. /repr./

Ungarische bildende Kunst in der Levy-Galerie.

Budapester Rundschau, 1982. márc. 15.

Scheiber Hugó, festő

L: Berény Róbert.

– Magyar képzőművészeti kiállítások... 8.

Népszabadság, Br. 1981. okt. 31

Scheiber Hugó
kiállítás Pécsett

Magyar Nemzet 1985. 1. 17.

Scheiber Hugó
Hencse Tamás Kicillitása

Budapest, 1984./9.

Scheiber Hugó
séta az új szombathelyi kyótárban

Magyar Nemzet 1985. 11. 23.

Scheiber Hugó, festőművész

A magyar avantgarde művészet történetét mutatja be az óbudai Kassák Emlékmuzeumban látható kiállítás. – A művész a 20-as években Magyarországon tevékenykedő festőművész volt, az avantgarde festészet másodvonalának egyik jelentős mestere, főleg portrékat készített. Itt Karinthy Frigyes arcmását láthatjuk: a képen kalapot visel, könyökére támaszkodik, de az az érzése-nézve a képet – hogy pillanatokon belül felugrik és valamit mondani fog. Tehát nagyon mozgalmas a kép.

/említve/

Esti Magazin

1980. VIII. 14. Kossuth 18.30 /Áné/.

Scheiber Hugó

A Golénia mecénásai

Magyar Nemzet
1986. 1. 14

Scheiber Hugó, festőművész

Ki vesz New-Yorkban Kassákot? A Matignon galéria tulajdonosa szerint senki. — Paul K. Kovesdy, azaz Kövesdy Pál műkereskedő ennek ellenére a Madison Avenue-n lévő képtárába, sőt-galérialakásában gyűjtötte Kassák legjobban hozzáférhető műveit. Eladásra. Szerencsére Kövesdy áruisi arz poetica-ja úgy szól, hogy a műkereskedők egy rétze, amelyikhez ő is tartozik, hivatásszerűen hittel úzi mesterségét. Avantgarde mesterek műveivel* foglalkozni: Bortnyik Sándorral, Scheiber Hugóval, Kádár Béldval: terjeszteni, népszerűsíteni akarja őket, mert azt vallja, méltatlanul ismeretlen amerikában az újító művészeti mozgalom magyar élcsapata.

* kezdett

Csák Elemér: Kassák New-Yorkban.

Új Tükör, 1984. jún. 24.

Scheiber Hugó

Undi Imre: "A Nemzeti Szalon csoportkiállitás" cimmel ir a hadviselt müvészek munkáról.

Scheiber Hugó festményeiről igen szigoru birálatot mond a kritika.

Fenti cimü Undi-beszámolóban felsorolt müvésznévsort lásd: Medgyessy Ferenc nevénél.

Élet, Bp. 1919. márc. 16. XI. évf. 11. sz. 259-260. lap.

M D K

Scheiber Hugó festőművész

Magyar Művészet. 1926. 539. l.

Scheiber Hugó

karikatúrája Pólya Tibor-
tól

Művészet 1915. 206. l.

Zongorán kiséri: *Keszthelyi Valéria.*

7. Baán Gézáné:

Találkozó,

Alkalmi játék.

Szereplők:

Iza, Bárdyné . . . . . *Poszmik Éva* v. n.
Lily, huga . . . . . *Kőrös Livia* v. n.
Ella, Donáthné . . . . . *Popovits Vera* v. n.
Emmi . . . . . *Zhanial Marianne* v. n.
Éva . . . . . *Szivessi Margit* v. n.
Ágnes, Halminé . . . . . *Baranyai Rózsi* v. n.
Margit, Molnárné . . . . . *Birkenstock Gizi* v. n.
Józsa . . . . . *Weder Lujza* v. n.
Szobaleány . . . . . *Frecskay Irén* v. n.

Történik Budapesten 7 évvel az érettségi után.
Idő: ma.

8. Hajdan és ma. Táncjelenet.
Gách Ibolya zenéjére betanította: *Csuryné Székely Zsuzsa.*
Táncolják: *Mészáros Piroska* és *Zhanial Marianne* volt növendékek.
Zongorán kíséri a szerző.

Scheiber Hugó

l.

Lex. Mag. Tab.

492. b. l.

Scheiber Hugó festö.

Mübarát.1923.III.52,1.

Scheiber Hugó festö.

Mübarát.1922.II.204.l.

Scheiber Hugo.

8 órai Ujság.
1930. IV. 30., 4.
(:Kritika.:)

Scheiber Hugó festőművész.

Bécsi Ujság.
1926., X., 31. 2. old.

Scheiber Hugó szürrealista festő.

8 órai Ujság.
1927. x. 23., 2.
(: Berz. :)

Scherber. Hugó

Lestó

8 orai Nyság

1925 Feb. 28.

Schreiber Hugó fest.

Pesti látlap. 1923. dec. 16. 9

Két kiállítás

Scheiber Hugó festő

Magyar Művészet, 1926

1390.
kiállítások.

Scheiber Hugó festő

Pesti Hirlap. 1920. jan. 28.5

K. u. L. a Nemzeti Szalon téli tárlata

Scheiber Hugó festő

Pesti Hirlap. 1926. márc. 30. 7

f. j. Megnyilt a Kut kiállítása az

Ernst-muzeumban

Scheiber Hugó festő

Pesti Hirlap. 1920. máj. 6. 3

K. k. d. Műtárlatok

Scheiber Hugó

festő

Magyar Iparmüvészet, 1897/98.

I. köf. 4. sz. 163.–166. o.

a Thék E.-féle zongoragyár plakátpályázatának eredménye.

Scheiber Hugó festő

Műbarát. 1922. II. 204. o.

Scheiber Hugó.

Scheiber festö.

Lantos Magazin.1929.3.sz.232-234.l.

Scheiber Hugó festő

Képszava 1922. okt. 8. 5. o.

Scheiber Hugo

Scheiber Hugó festö.

KUT.1926.márc.28.I.évf.1.sz.19.l.

Scheiber Hugó.

KUT.1926.jun.1.2.sz.6-10.old

Scheiber Hugó festö.

KUT.1926.nov.15. 5.sz.14.l.

Scheiber Hugó festő

Pásztortűz, 1927. 24 sz.

572 l.

Sz. B.: Budapesti vidéki típusok!

Molináry Gizella.XX. sz.portre.

/ Kunwald Cezár festmén

Literatura.1931. VI.évf. 7.sz.249-252.l
Kunwald Cezár a lélek festöje.

Schreiber Hugó festő
(Helyesen: Scheibel)

Répszavas 1920. dec. 22. 4. o.
A Nemzeti Szalon téli tárlata

Schreiber (helyesen: Schaiber) Hugo
festő

Népszava 1920. ápr. 25. 4. l.
Kiállításai

Topográfia.

Hamburg.

a Hamburgi Raffag Scheiber Hugó magyar festö müveivel foglalkozott.

KUT.1926.márc.28.I.évf.1.sz.19.l.

Schreiber Hugó festö.

Népszava.1923.XII.30. 6.l.

Scheiber Hugó, festőművész

az óbudai Zichy-kastélyban látható az a kiállítás, amely az 1920 és 1930 közötti évtized magyar avantgardizmusának dokumentumait és alkotásait mutatja be. Sok megvalósult és sok meg nem valósult terhet látható olyan művészektől, mint Scheiber Hugó és Schönberger Armand és még sokan másoktól.

Láttuk, hallottuk.

1980. VIII. 22. Kossuth 20.05 |S. J.|

Scheiber Hugó (Bp. 1873 - Bp. 1950)

„Cigarettázó hölgy" vegyes technika 57,5 x 42 cm
J. l. G.: Scheiber Hugó, kiáltási ár: 6000 ft

„Önarckép" vegyes technika 69 x 47 cm J. l. Középen
Scheiber H. (Sérült)
kiáltási ár: 6000 ft.

„Könyöklő nő" o. Tarton 31 x 23 cm
J. l. G.: Scheiber kiáltási ár: 4000 ft.

BÁV 58. Képaukció Bp. 1982. szeptember

Scheiber Hugó

Révai XX. 800. l.

Budapest.

IX. Üllői út 33/35 sz.
Iparművészeti muzeum

Scheiber Hugó.

Belvedere
1922 okt 1–15.
koll. kiáll.
Rövid életrajz, 95 mm

Hoszú haja, szemöldöke s kis bajusza
t. Jobb kezében réteges buzogányt tart.
iszú (s vállra vetett palástja). Fölül balra
lvassuk:

de
r.
gvita-
titualis

7 cm.

itásra engedtetett át (39/96)
ipsa (416/96.)

Scheiber Hugo

élete. költ.

Belvedere.

1922 Okt

Scheiber Hugo

élete.

Nemzeti Szalon

1920 apr

~~Bronskori rövidkardok~~

~~VI. 85, 89, 96,~~

Scheibe Hugo

l.

Ernst Mus. Bl. Kiel

228. n

enzei iskola.

századból.

k Jézussal.

embenéz. Térdein, fejjel balra, a összetett kezekkel imád. Palástot as ruhát visel. Fejöket dicsfény ragott díszű.

éretei 36 : 20·5 cm.— Lelt. sz. 1180.

E. Costantinitől 500 lirán, vagyis 95 augusztus 31-én (246–895). — 54347–895 és az 1895 november ányi ivet. — Az elszámolást jóvá--iki 4561 (635–900) és az 1901 leirat (464–901).

jstr. 9. l. — Verzeichniss N° 105.—

18

Scheiber Hugó

ivod

Genius (Arad

1924. febr. 12. 44. l.

L E S Z Á

a Nm.Minisztérium 1941 évi sz
számu rendeletével kiutalt

Scheiber Hugó

címfestő

6 elemi

rajz- és mintarajz

tanf.

Ipari rajziskola

1889/90.

53. l.

Gyjár utcza Pécsett VIII. 228

Scheiber Hugó
cimpestő tanonc
1 polg.
Iparrajziskola 1888/89.
56. l.

Csetnek h. n. VIII. 43.

Scheiber Hugó

portraitja Bokros

Birman Dezsőről

kiállítva

Nemzeti Szalon 1934

18 magy. művész kiáll.

A kiállitott műtárgyak jegyzéke.

Scheiber Hugó
172 Városligeti részlef olajf. 400.—

Nemzeti Szalon
1918. máj
tav. kiáll

1676. Zemplényi Tivada

Hazafelé.

A háttérben látható falú
~~már elvégzett~~ paraszt as
karján fedeles kosár lóg és
vel kötötte be, ruhája barn
lo-szinü. Az út mentén balra a
zöld buza köti le figyel
rése alóc jobbra: „Zemplén

Vászon, méretei 101:
Vétetett a 90432/9
tost 1899: IV. 6-án (14/99), a
a 29855 sz. leirattal (2

1899. X. 14-én a 7663
moszkvai kiállitásra (57
(188/900).

Ψ jön a vásárról.

1898: XII. 31-én

Scheiber Hugó

kiáll.

Nemzeti Salon

1926. okt. – nov.

Fő. fejt

Scheiber Hugó

kiáll-

Nemzeti halon

1920. ápr.

Fův. képt-

Scheiber Hugó

Olvasó legény. olaj.
Tanulmányfej. ½

Nemzeti Szalon
1917. máj.
tav. tárl.

ifj. Bartha László	Abonyi Grandtner Jenő
Duray Tibor	Antal Károly
Gallé Tibor	Boldogfai Farkas Sándor
Heintz Henrik	Csucs Ferenc
Kavaczky Zoltán	Ispánki József
Szabados Jenő	Madarassy Walter
Szalay Lajos	vitéz Szabados Béla
Udvary Pál	Szomor László

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1941. ÁPRILIS 6. — ÁPRILIS 20.

Scheiber Hugó

181. Bosnyák katona,	olajf.	— — — —	300.—
182. Tanulmányfej	„	— — — —	50.—

183. Reconvalescens,	olajf.	— — — —	150.—
184 Fiatal bosnyák	„	— — — —	300.—
185. Sárga rózsák	„	— — — —	50.—
186. Pihenő katona	„	— — — —	150.—

Nemzeti Szalon
1915. szept.
Őszi kiállítás

Scheiber Hugó

Archép c. Lépe
repr.
Ernst Museum kiáll.
Tr. XXXII. (1926.)
KUT III. ik kiáll.

ILLUSZTRÁCIÓK

Scheiber Hugó

Szabadságtér, repr.

Rabinovszky Mariusz

Revész István gyűjtemenye. Magyar Művészet 1936. 213. l.

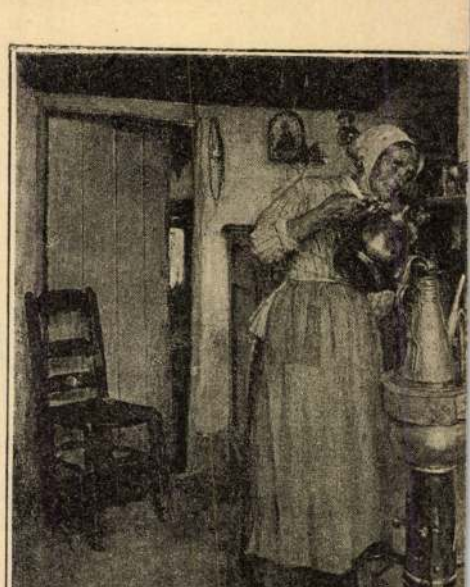

CARPENTIER

Scheiber Hugó

wód

Ki-Kicsoda?

717. l.

a-gyar e
jen a ki

Scheiber Hugó

Művészeti lexikon 708 l.

festő, szül. 1873. IV. 29. Budapesten, hol tanulmányait végezte. Marc Chagall hatása alatt arcképeket, városképleteket fest. Budapesten Bécsben, Berlinben és Londonban több gyűjteményes kiállítást rendezett.

AUGUSZTUS

21

219 **Gross Béla.** Arató leány. Olajfestmény. 560 kor.
220 **Gross Béla.** Fürdés előtt. Olajfestmény. 300 kor.
221 **Kúnfy Lajos.** Falusi virágoskert. Olajfestm. 500 kor.
222 **Markó Ernő.** Tanulmány. Olajfestmény 80 kor.
223 **Bacsa András.** Tanulmányfej. Olajfestm. 300 kor.
224 **Keményffi Jenő.** M. F. arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.
225 **Brodszky Sándor.** Alkonyat után. Olajfestm. 2000 k.
226 **Papp Sándor.** Férfi arckép. Olajfestm. Magántulajd.
227 **Brodszky Sándor.** Tavasz a budai hegyekben. Olajfestmény. 800 kor.
228 **Strobl Zsófia.** Szt Margit. Olajfestmény. 600 kor.
229 **Bachmann Károly.** Tájkép. Olajfestmény. 160 kor.
230 **Scheiber Hugó.** Tanulmányfej Olajfestm. 100 kor.
231 **Sándor Béla.** Arckép Olajfestmény. Magántulajdon.
232. **Wolff Károly** Anya. Olajfestmény. 400 kor.
233 **Keleti Gábor.** Este. Olajfestmény. 700 kor.
234 **Konek Ida.** Ibolyák. Olajfestmény 200 kor.
235 **Konek Ida.** Szobarészlet. Olajfestmény. 360 kor.
236 **Kümmerle Pál.** Az élet Tanulmány. Olajfestm. 400 k.
237 **Erdőssy Béla.** Tanya. Olajfestmény. 800 kor.
238 **Erdőssy Béla** Erdő szélén. Olajfestmény. 300 kor.
239 **Nagy Vilmos.** Bianka. Olajfestmény. 300 kor.
240 **Bruck Hermina.** Interieur Olajfestmény. 400 kor.
241 **Bruck Hermina.** Nyár. Olajfestmény. 150 kor.
242 **Leszczynski Kornél.** Dunai berek (Ujpest.) Olajfestmény. 90 kor.
243 **Leszczynszki Kornél.** Aldunai bárkák. Olajfestmény. 70 kor.

XII. TEREM.

244 **Kézdi Kovács László.** Siratás. Olajf. 310 kor.
245 **Poll Hugo** Portrait. Olajfestmény. Magántulajdon.
246 **Bacsa András.** B. J. úr arcképe. Olajfestmény. Magántulajdon.

247 **Baumgartl Boldizsár.** Részlet Sarajevo mellett. Olajfestmény. 600 kor.

248 **Nagy Vilmos.** Férfi arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.

249. **Aczél Henrik Emil.** Napnyugta. Olajfestmény. 200 kor.

250 **Brunningen-Flesch Ludmilla.** Dictat. Olajfestmény 2200 kor.

251 **Wolff Károly.** Lezárt titok. Olajfestm. 440 kor.

252 **Kézdi Kovács László.** Tél. Olajfestm. 1300 kor.

*253 **Kézdi Kovács László.** Téli álom. Olajf. 1300 kor.

254 **Sándor Béla.** Rossz hír. Olajfestmény. 600 kor.

255 **Erdőssy Béla** Télen a Dunán. Olajf. 400 kor.

*256 **Telepy Károly.** Tiszaparti táj. Olajf. 360 kor.

257 **Telepy Károly.** Kilátás a Kaphegyről Somlóra. Olajfestmény. 460 kor.

258 **Telepy Károly.** Balatoni táj. Olajfestm. 700 kor.

259 **Telepy Károly.** Fonyódi halásztanya. Olajfestmény. 650 kor.

260 **Telkessy Valér.** Női arckép. Olajfestm Magántulajdon.

261 **Szeremley Gyula.** Finale. Olajfestmény. 400 kor.

262 **Lámné Hilberth Irén.** Női arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.

263 özv. **Koroknyay Ottóné.** Hotel Luna (olasz konyha). Olajf. 400 korona.

MDK

Scheiber Hugó

Interieur, of.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc. 19 l.

Scheiber Hugó
festő -

M.D.K.

A Magyar Nemzeti Galériában
rendezett emlékkiállítását.
„Dob utcai udvar" (repr.)

Haits Géza: Scheiber Hugó emlékkiállítása
Művészet, 1965. június - 32 kép

M.D.K

Schéber Hugó
festő

Kiállításán szerepel a „Sok
virág", „Nagyvárosi forgalom"
„Virágok fényben", „Terrasson",
„Virághészetők" c. művei.

Haits Géza: Schéber Hugó emlékkiállítása
Művészet, 1965. június – 32 kép.

M.D.K.

Scheiber Hugó
festő

- 1900-ból való gyermekkori
önarcképe 1926 ban készült
Balázs képmás és az Esztergomról
készített pasztelt. A kiállítá-
son szerepel a „Dob utcai udvar"

Haits Géza: Scheiber Hugó emlékkiállítása
Művészet, 1965. junius — 32 kep.

M.D.K.

Scheiber Hugó

Az expresszionizmus magyarországi úttörőjének tiszteletére hatvanadik születésnapja alkalmából a Fészek Klubban nagyszabású műsoros estét rendeztek, közli a "Szinház Szeme Füle" c. rovat.

Szinház, Bp. 1948. ápr. 13-19. IV. évf. 16. sz.

Scheiber Hugó, festő

L: Bene Géza

– : Új képtár Sárospatakon

Népművelés, Bp. 1951. jún. 9.

9.

Schreiber Hugó

A „Sturm" köréhez csatlakozott, átment a futurizmus iskolájába is. Legjobb művei dinamikus grafikái.

91. l.

Németh Lajos: Modern magyar művészet Corvina 1968.

Schieber Hugó

Kiállított a Belvedereben az 1922-es Derkovits-kiállítást megelőzően, korábban.

(Körner Éva: Derkovits Gyula, Corvina, 1968, 22.l.)

MDK

Scheiber Hugó, festő

A húszas évek elején Herwarth Walden, a Der Sturm c. berlini expresszionista folyóirat főszerkesztője hívta meg Scheiber Hugót egy Bartók-portré elkészítésére.

A portré sorsa ismeretlen.

Kristóf Károly: Három Bartók-portré 2

ESTI HIRLAP Bp. 1971. márc. 25.

Scheiber Hugo

A 20-as években egy zeneakadémiai hangversenyen lekapolta Bartók Bélát, de a rajzról ma más nem tudják hol lehet. Jást Hemetőstróptanci, ahol sok neves politikust, művészt lekapolt Kristóf Károly: Három Bartók portré

Esti Hírlap 1971 III. 25

Scheiber Hugo

Művei szerepeltek az 1919 novemberében Temesváron rendezett magyarországi festők és grafikusok kiállitásán

Magyar Nemzet 1974 december 1
14.old.

TAMÁS-GALÉRIA KIÁLLITÁSAI

A MODERN KIÁLLITÁS-SZERVEZŐ-BIZOTTSÁG RENDEZÉSÉBEN

V., AKADÉMIA-UTCA 8 – TELEFON: 254—23

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságu
Méltóságos
Nagyságos

Király Kálmán

úr
úrnő

BUDAPEST

IX Szálás u. 15/6

9872.31. Hungária Rt.

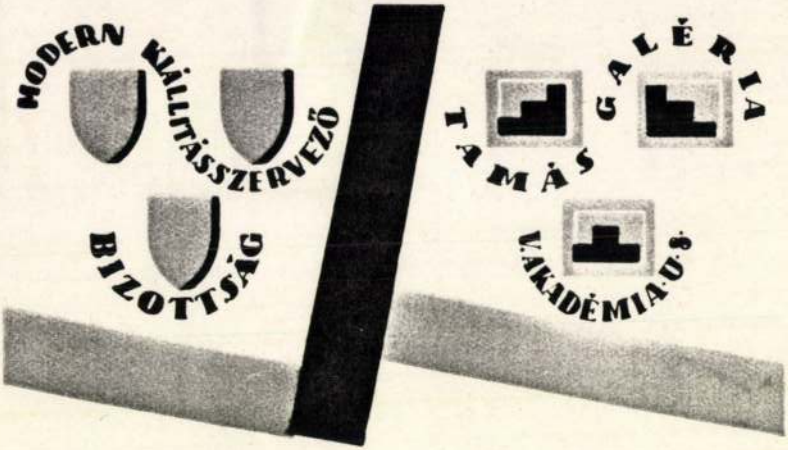

III. ESZTENDŐ XXXI. KIÁLLITÁS

TISZTELETTEL MEGHIVJUK

SCHEIBER HUGÓ

FESTŐMŰVÉSZ ÉS

BODA GÁBOR, GRANTNER JENŐ,
LANGSFELD KÁROLY, SZOLLŐSI ENDRE

SZOBRÁSZMŰVÉSZEK

FOLYÓ ÉVI FEBRUÁR 21-ÉN, SZOMBATON
DÉLUTÁN 5 ÓRAKOR MEGNYILÓ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSÁRA

EZ A MEGHIVÓ VAGY A VERNISSAGE-RA VAGY
A KIÁLLITÁS BÁRMELY NAPJÁN KÉT SZEMÉLYRE
BELÉPŐJEGYÜL SZOLGÁL

A KIÁLLITÁS NYITVA: MÁRCIUS 2-IG

VASÁRNAP DÉLELŐTT 10—2-IG,

KÖZNAPOKON DÉLELŐTT 10-TŐL ESTE 6-IG

Az eredeti az MKCS-C-I-107 02. fondban

Scheiber Hugo

A Sturm 1910-ben született teremtőjének,
lelkének s propagátorának
Horwarth Waldemar arcképe
1926 p. szén 685x482 zilfoldi
mgt.

Passuth K:Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

40.old.

Scheiber Hugó

a Sturmban kiállító magyar

festők között említve

Passuth K:Magyar művészek az európai avantgarde-ban
Bp.1974 Corvina

151.old.

Scheiber Hugó, festő

T/Dk

Bokros Birman Dezső kénitett róla
nobor portrét
(fénykép)

–: Bokros Birman Dezső hetvenöt éves 9.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1964. nov. 22.

Scheiber Hugó MDK

festő

Nagy művészek gyermekszobája.
Ujság 1928. dec. 25.

Scheiber Hugó, festő

MTSH

A Nemzeti Galériában nyílt meg emlékkiállítása.

Murányi-Kovács Endre: Scheiber Hugó emlékkiállítása. 8

NÉPSZABADSÁG 1964. dec. 5.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

FÜLES

Scheiber Hugó

1979 APR 10

Művi

Kiállítás

Kevés festőnk, szobrászunk él még azok közül, akiknek munkáit kiállították a Váci utca 11. szám alatti Fónagy-féle helyiségben. A húszas években volt ez, amikor szinte kezdőknek számítottak olyan mesterek, mint Scheiber Hugó, Kádár Béla, Aba Novák Vilmos vagy Egry József. Fónagy műtörténésznek jobbnak bizonyult, mint műkereskedőnek, vállalkozása hamarosan megszűnt. Aztán egy másik intézmény, a Tamás Galéria vette át a modern művészet portálásának szerepét. Sokat segített azokon, akik előtt a Műcsarnok soha nem nyitotta meg kapuit, az Ernst Múzeum és a Nemzeti Szalon is ritkán. Mindezt azért említjük, mert a magyar festészet nagyszerű alakjának, Egry Józsefnek képeit most a Nemzeti Galériában láthatja a közönség.

Forgassuk csak vissza az idő kerekét 1930-ra! Néhány más lelkes ifjúval ott izgultunk Egry Józsefnek a Tamás Galériában rendezett kiállításán. Farkas Zoltán, a jeles műbíráló a helyszínen hangoztatta — amit aztán a Nyugatban meg is írt — hogy „Egry sohasem válhat a nagy tömegek művészévé: Aki ennyire eltávolodik a megszokottól, örökre magányos utakon jár." Napjainkban éppen a Nemzeti Galériában tapasztaljuk e megállapítás ellenkezőjét. Egry József a nagy tömegek művésze lett! Így hát levonhatjuk a tanulságot: a „soha" szót nem ajánlatos használni — művészeti kritikákban...

rzetbe keresztnevének kezdőbetű-
SA egyik tagállama.

: 1. Keats írja „Óda egy görög
ben (folyt. a függ. 150. sz. alatt).
Balzsam. 4. Norvégia és Nagy-
ak jelzése. 5. Osztrák hadvezér,
sz király ellenfele. 6. Arisztotelész
. Női becenév. 8. A. O. 9. Római
és kén. 11. Nagy tömegben van
e". 12. M. E. 13. Ellenben. 14.
. A Duna mellékfolyója Romániá-
női név. 17. Néró császár nevelője
t visszafizet. 25. Tűz következté-
. 28. Idegen férfinév. 30. Eszmé-
ra hoz). 31. Tündérkirálynő. 33.
gyképű ember. 34. Kötőszó. 37.
(a földgolyó átellenes része). 43.
. Vörös a bundája. 48. Csúfondá-
Ez a magyar is (névelővel). 53.
gner ilyen műveket alkotott. 55.
ámítják. 57. Vonalozással árnyé-
ok (mészkőhegység Szlovákiában).
érte. 62. Két darab ötszázas. 64.
figyelmeztetés. 66. FEM. 67. A
llékfolyója. 69. A zsabó közepe!
ori neve (... kép). 75. KAÁ. 76.
liában. 78. A szomorúfűz ága...
eg lelkeinket! 83. Szóösszetételek-
előzőt jelöl. 86. A Zord idő író-
. Hegytető része! 93. Kohászatunk
ye. 94. Pincében érezhető szag.
kerül. 99. Rosszakarat. 100. Boro-
gyógyszere. 102. ... érdemes (kár
04. Glembay ... (Krleza horvát
05. Reymont fő műve. 106. Így
ás! 107. Régi ivóedény, névelővel.
nk egyik úttörője (Gábor). 111.
114. IPL. 116. Megvilágosít. 118.
ort. 120. Az atlétika egyik ága.
.. -és ünnepnap. 126. Alapító ...
amatosan csökkenő. 133. Becézett
Holland festő (Frans, kb. 1580—
es lengyel lovasezredek fegyvere
ollyal kiformál. 142. Tantál. 144.
ely magárfajta fején. 145.

SCHEIBER HUGO

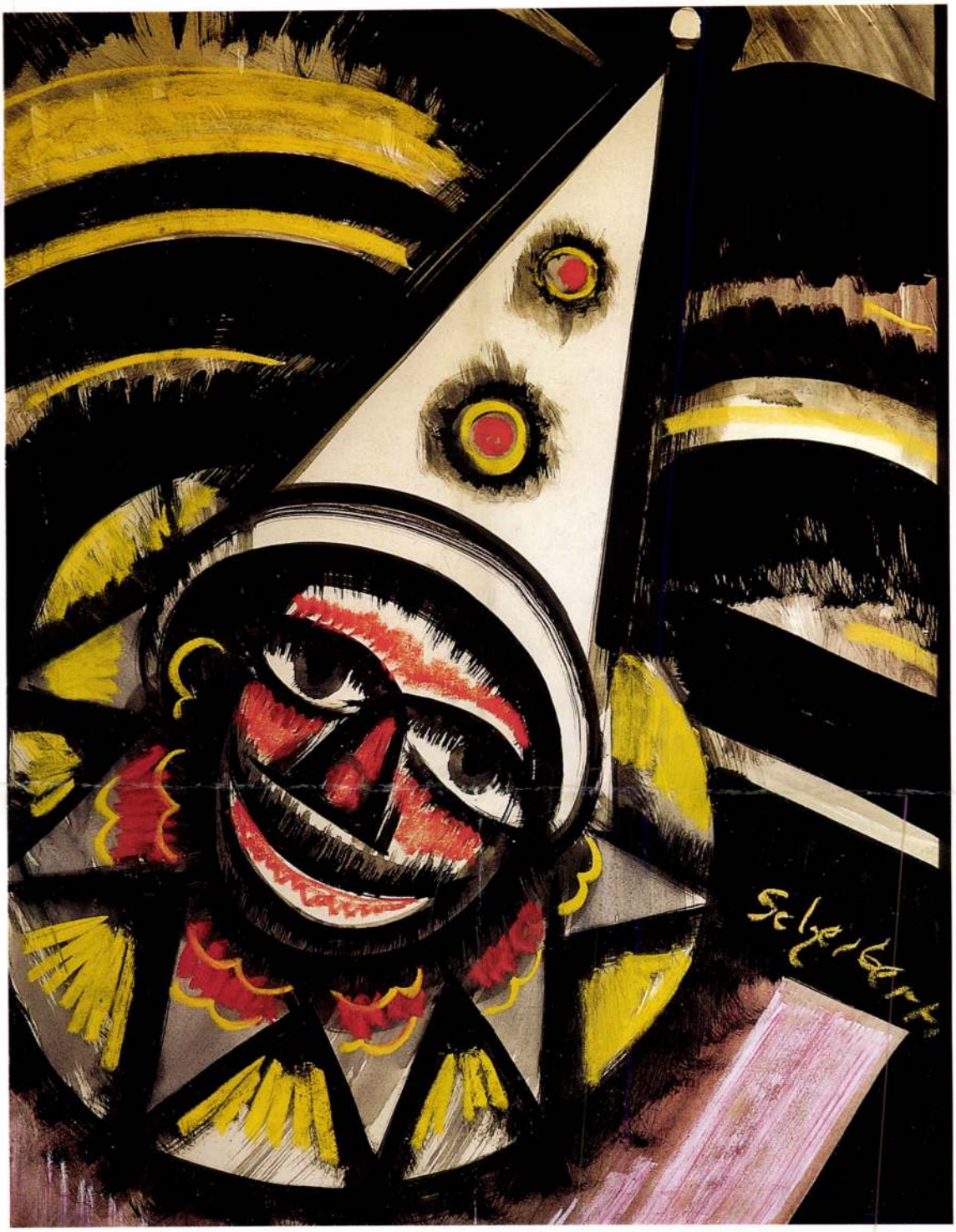

37

37 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Bohóc

64,5 x 49,5 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve jobbra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 500 000 Ft

38 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Bárhölgy

59 x 43 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve balra lent: Scheiber H
Restaurált

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

39

40

39 ▪ DIENER DÉNES RUDOLF (1889–1956)

Csendélet

45 x 52 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra fent: Diener

Kikiáltási ár: 450 000 Ft

40 ▪ ILOSVAI VARGA ISTVÁN (1895–1978)

Csendélet pepita kancsóval

70 x 60 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra fent:
Ilosvai Varga I

Kikiáltási ár: 220 000 Ft

41 ▪ CZÓBEL BÉLA (1883–1976)

Félakt piros kendőben

65,5 x 54,5 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra fent: Czóbel
Kiállítva: 1988. Petit Palais Musée de 'Art Moderne, Genf

Kikiáltási ár: 2 800 000 Ft

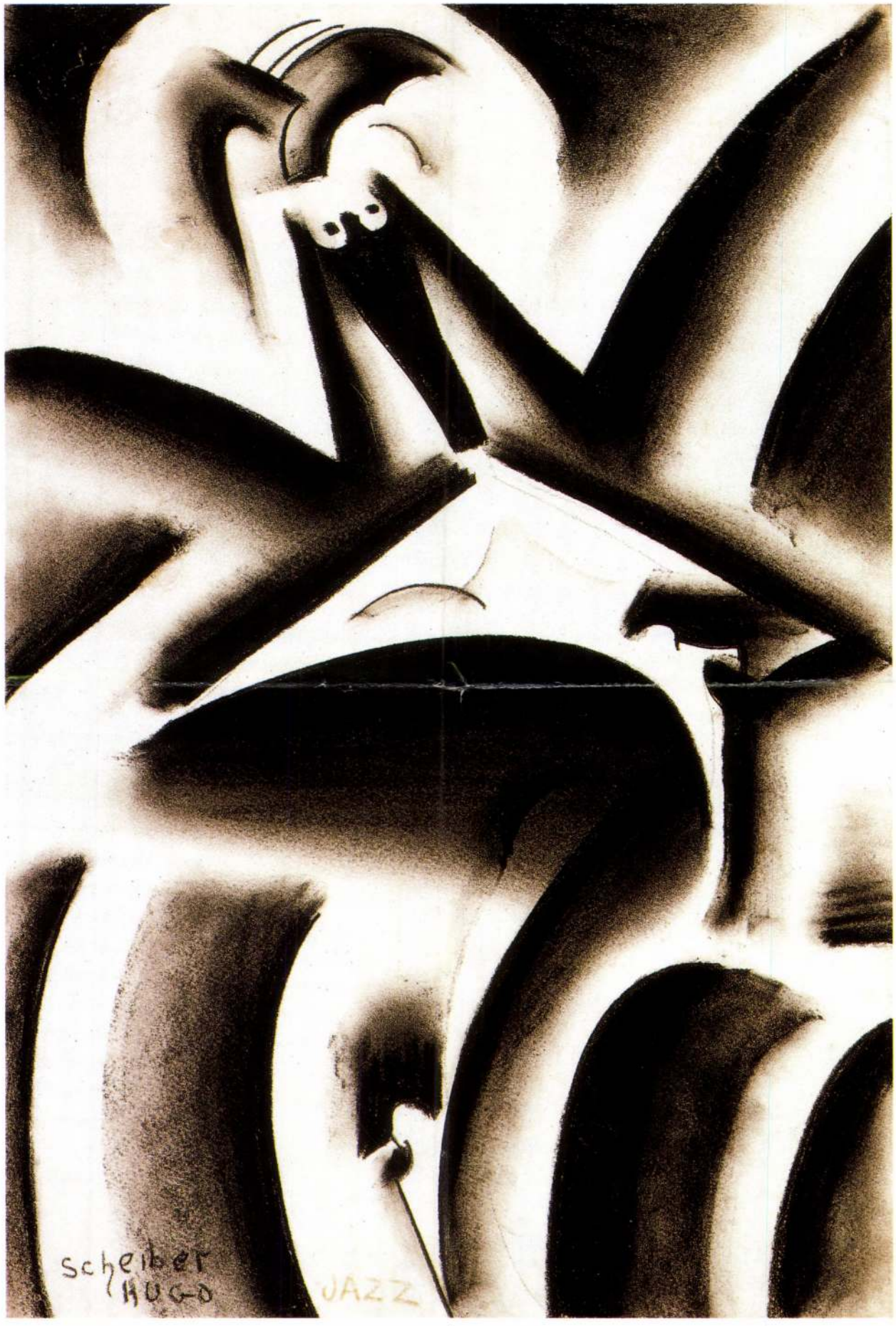
scheiber
HUGO
JAZZ

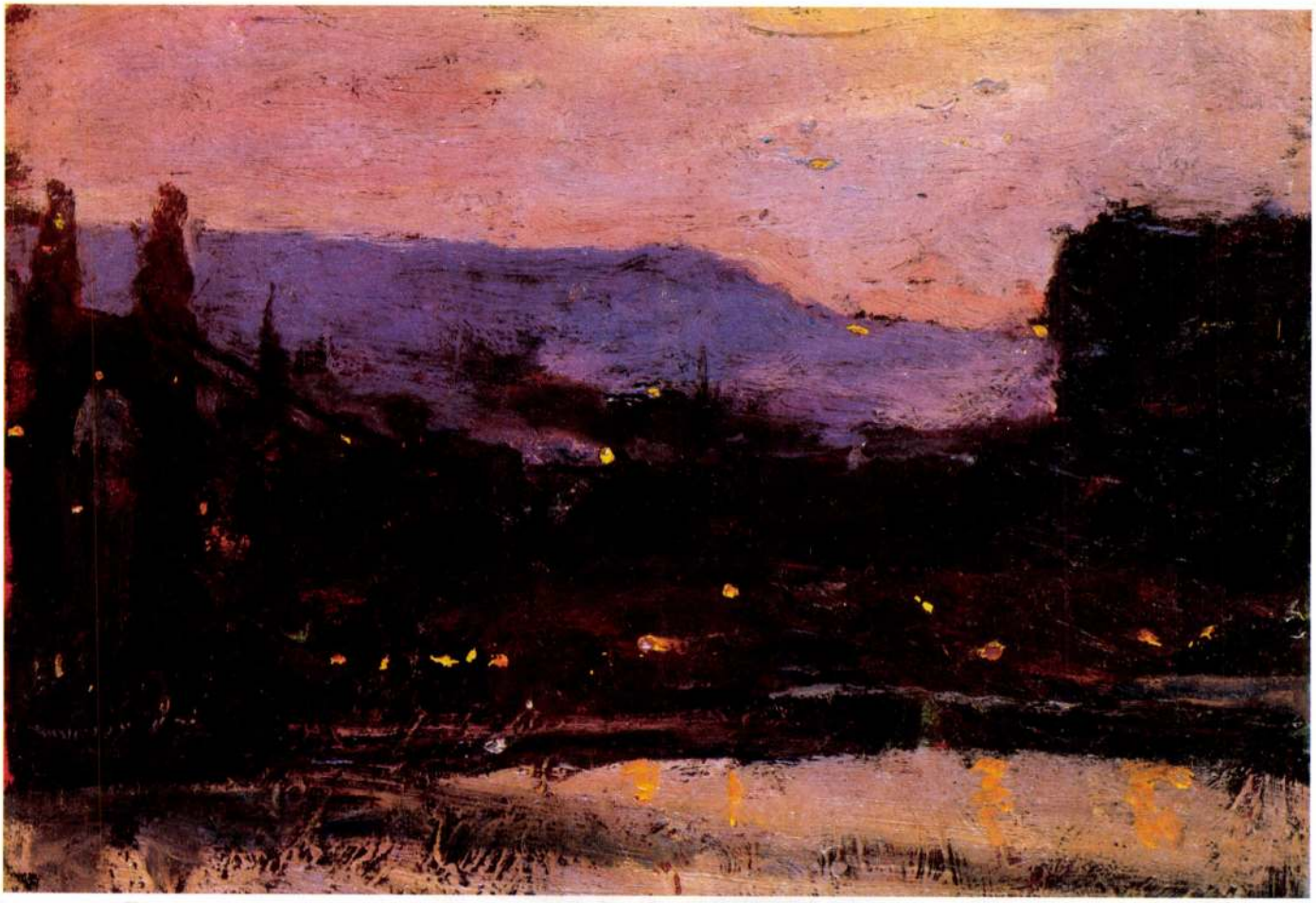

2

2 ▪ KUNFFY LAJOS (1869–1962)

Esti fények a Dunán

18,5 × 27 cm
Olaj, fa
Jelzés nélkül
Hátoldalon felirat:
„Igazolom a kép valódiságát. Dr. Kunffy Zoltánné"

Kikiáltási ár: 24 000 Ft

SCHEIBER HUGO
2002. Öl/Lw

62

62 ▪ AGGHÁZY GYULA (1850–1919)

Napfényes mezőn

66 × 54,5 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Aggházy Gy
Hátoldalon: 1935 jubiláris kiállítás raglapja
és az 1922-es Aggházy Gyula-kiállítás raglapja

Kikiáltási ár: 450 000 Ft

63 ▪ BARABÁS MIKLÓS (1810–1898)

Kisfiú színes labdával (Erdélyi Béla ifjúkori portréja)

105,5 × 81,5 cm
Olaj, vászon
J. n.

Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

SCHEIBER HUGÓ

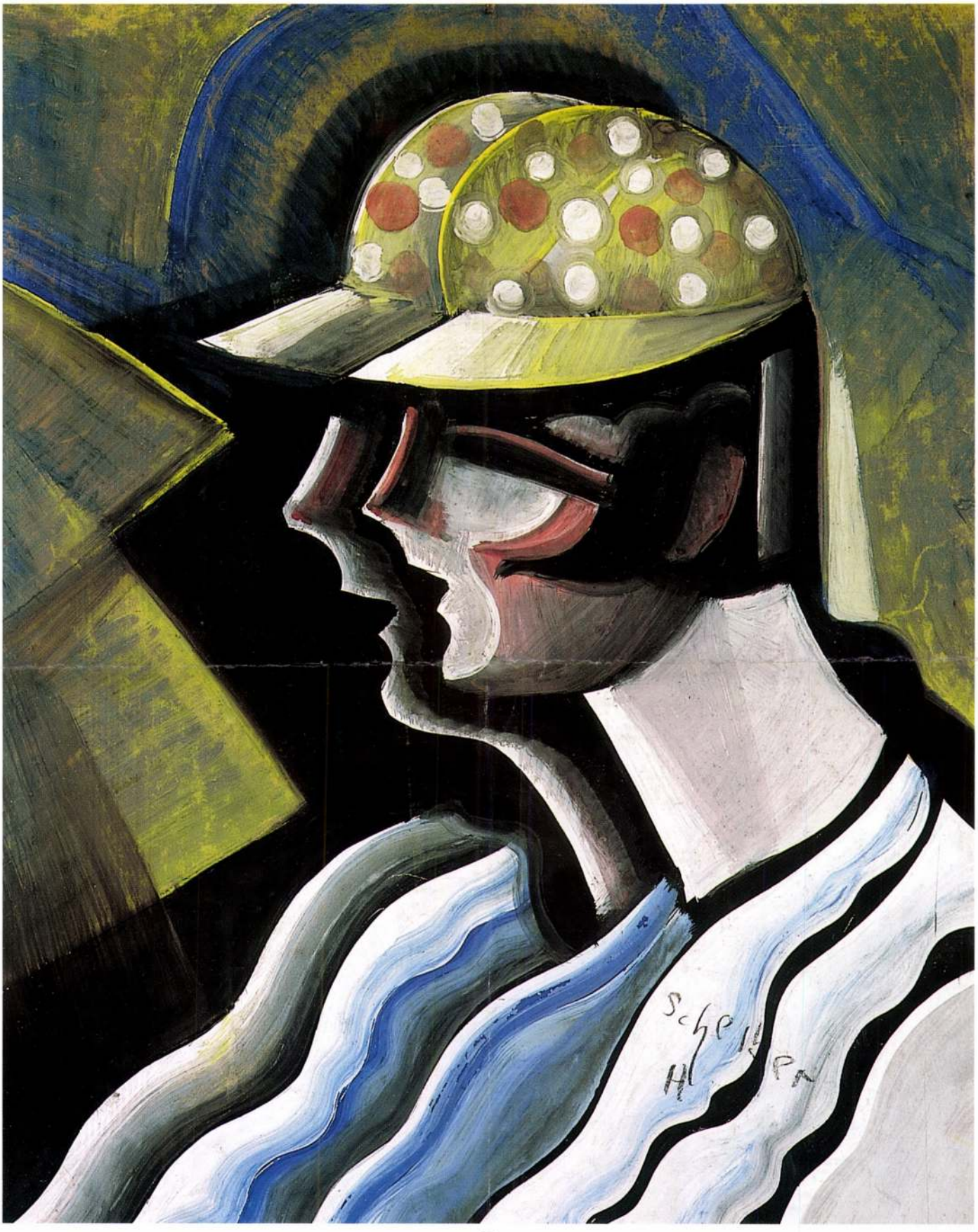

56

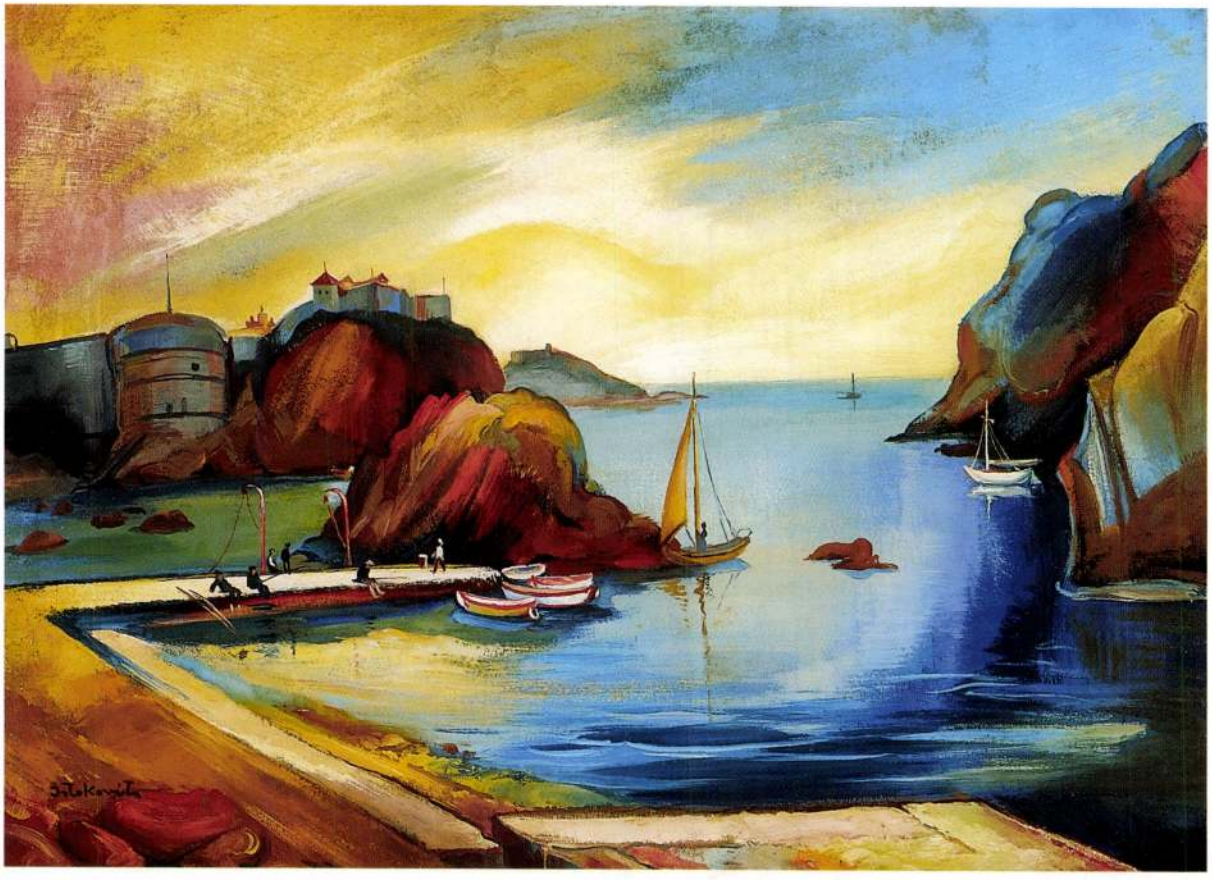

57

57 ▪ ISTÓKOVITS KÁLMÁN (1898– ?)

Kikötő

49 x 69 cm
Olaj, papír
Jelezve balra lent: Istókovits

Kikiáltási ár: 200 000 Ft

58 ▪ FARKAS ISTVÁN (1887–1944)

Kabin Szigligeten, 1938 körül

37 x 51 cm
Szén, papír
Jelzés nélkül
Proveniencia:
eredetileg Glüchs Ferenc gyűjteménye

Kikiáltási ár: 220 000 Ft

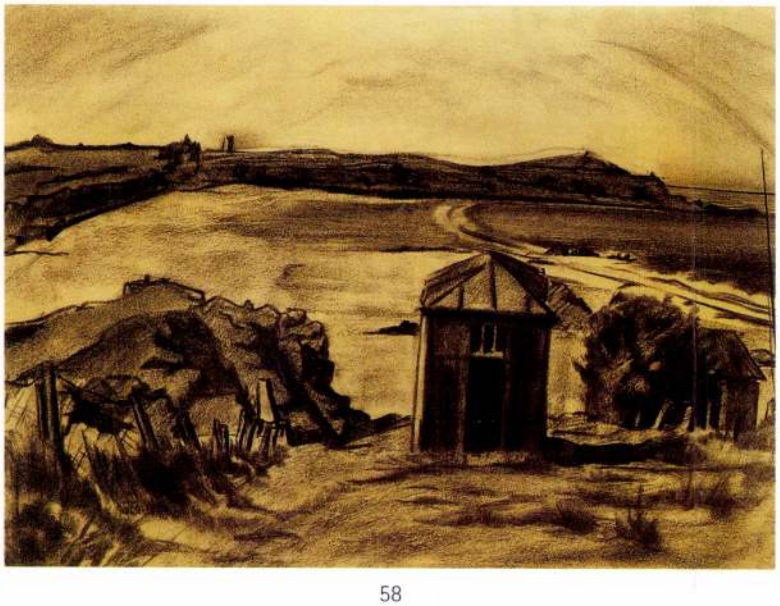

58

59 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Folyópart csónakokkal

67,5 x 96 cm
Pasztell, papír
Jelezve középen lent: Scheiber

Kikiáltási ár: 600 000 Ft

Scheiber Hugó (1873-1950)

Vihar a város szélén, 1915-25 között
Pasztell, papír 41,5x60,5 cm
Jelezve jobbra lent: Scheiber H.

Irodalom:

- Haulisch Lenke: Scheiber Hugó és a Sturm. A magyar grafika külföldön. Kiállítás a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteménye alapján, 1989.
- Haulisch Lenke: Scheiber Hugó. Serpent, Budapest, 1995.
- Julia Szabó: Der Expressionismus und die ungarische Kunst von 1915-1927. In: Wechselwirkungen. Ungarische Avantgarde in der Weimarer Republik. Jonas Verlag, 1986. 74-133.

Scheiber nem nagyon festett tájképet. Jellegzetesen városi figura volt, akit nem egyszer megérintett ugyan a természet szépsége és közvetlensége, azt a tájat azonban, amelyet ember nem formált és nem lakott, mégis ritkán ábrázolta. A természetet számára a Liget jelentette, parkok és sétányok, ahol Scheiber a fák rendezett természetességében, a virágágyásokban, talált pihenést és festői témát. De szerette az ellenkezőjét is; a külvárosok és grundok földútjait, a gyárudvart a mezőtől elválasztó kerítést, a füstölgő gyárkémények ködébe vont és gömblámpák által megvilágított festői rendezetlenséget.

A 30-as évek második felében már inkább nosztalgikus vágyakozással gondol a tájra, és régmúlt, falusi emlékeit rögzíti meseszerű táj- és életképein. Megélt élményeire Scheiber maga, 1930-ban így gondol vissza: *"(...) este szállást kaptam a kukoricagórékban, szénaboglyák tövében és a parasztasszonyok tejet és kenyeret tettek elibém... sokszor magam fejtem meg a fürge kecskét és az egykedvű teheneket... egy kis tanyán annyira megbarátkoztak velem, hogy a gazda felajánlotta, maradjak náluk... de engem vonzott Berlin (...)"*

Az elemzendő táj se nem nosztalgikus, se nem vad, nem park és nem külváros - első pillantásra legalábbis nem kínálkozik pontos és egyértelmű megjelölés, arra hogy mit ábrázol ez a kép.

Enyhe felülnézetből egy tájra látni, az előtér hepehupás buckáit a kubizmus tanulságain érlelt, kisebb síkokból, lapocskákból álló szilánkok tarkítják. Nehezen azonosítható tereptárgyak ezek, amelyről nem lehet tudni, hogy a földkéregből kiforgatott kövek és kavicsok, vagy emberkéz által egybehordott romhalmaz. Megzavart természet, külvárosi romokat eluraló vegetáció vagy nem várt erózió, ami megbolygatja a tájat?

Jobbról határozott irányú, hangsúlyos földnyelv tolul a kép középpontja felé, amelyet kompozícionálisan, a bal felső sarokban egy függönyszerűen ellibbenő fátyolfelhő ellensúlyoz. A tekintetet a horizonton ultramarin- és türkizkék, *"domborzatos"* sáv akasztja meg: hogy játékos kedvvel megfestett hegyvonulat-e vagy a felhős eget kitakaró kék égbolt jelenik-e meg, éppúgy eldönthetetlen, mint hogy az esetlegesen leszúrt, imbolygó vezetékoszlopok utat szegélyeznek-e vagy sem. A festő a jobb oldalon hagyott egy képből kivezető *"egérutat"*, amit jobb híján határvonalként lehet értelmezni a kép terén már kívül eső zöld *"övezet"* és az oszlopokat övező halmok között.

A húszas évek, expresszionista időszakának eszköztárára ismerhetünk a fekete kontúrú föld-szilánkok fogazatszerű, cikkcakkos rajzában.

Amennyire tétova a tájképen belül ábrázolt téma meghatározása, annál szeszélyesebben kapcsolódik egymásba Scheiber rajzán többféle látásmód; a táj reális térviszonyainak feltérképezése a kompozícióban, az expresszionizmus intenzív színhasználata a felszínen (a kubisztikusan összetapasztott sík lapok rózsaszín és kék ritmizálása, kék ég stb.), s ezek expresszív-dekoratív egységbe foglalása a kép sarkain.

Ha az elején azt állítottuk, hogy Scheiber nem nagyon festett tájképet - legalábbis pregnáns műfaja nem ez volt - akkor a kép tanulságait figyelembe véve azt is állíthatjuk, hogy kevés ehhez fogható, a formálásban és tartalmában is sebzett tájat ábrázolt, mint ezt.

A.K.

142. ▶
Scheiber Hugó (1873-1950)

Vihar a város szélén
Pasztell, papír 41,5x60,5 cm
Jelezve jobbra lent: Scheiber H.
Kikiáltási ár: 800.000 Ft

140.▶
Ladányi Emory (1902-?)

Berlin 1927.
Gouache, papír 30x23 cm
Jelezve jobbra lent: Ladányi E. 27.
Kikiáltási ár: 280.000 Ft

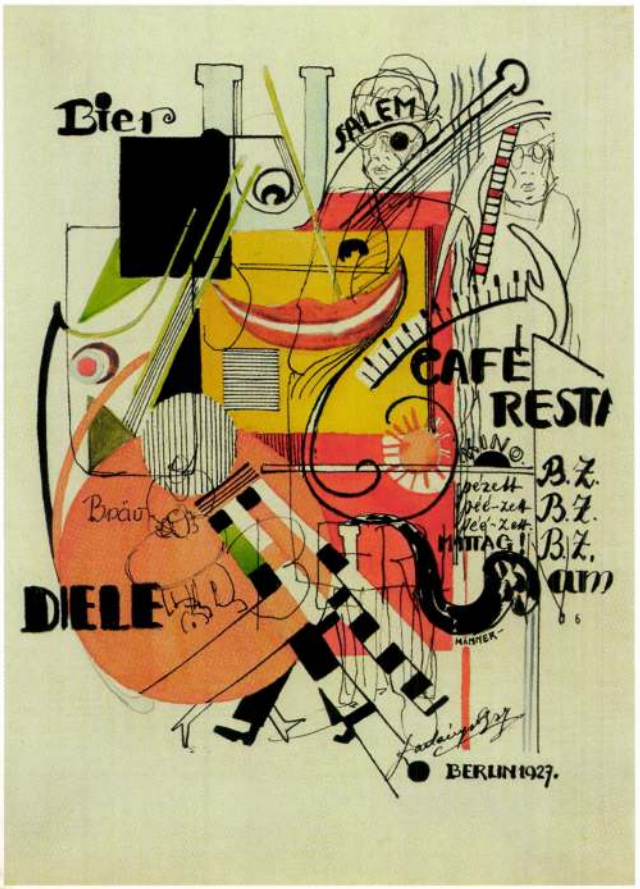

140.

141.▶
Hervé, Lucien (1910 -)
/Elkán László/

Báli jelenet
Olaj, vászon 64,5x54,5 cm
Jelezve balra fent: Hervé 49.
Kikiáltási ár: 400.000 Ft

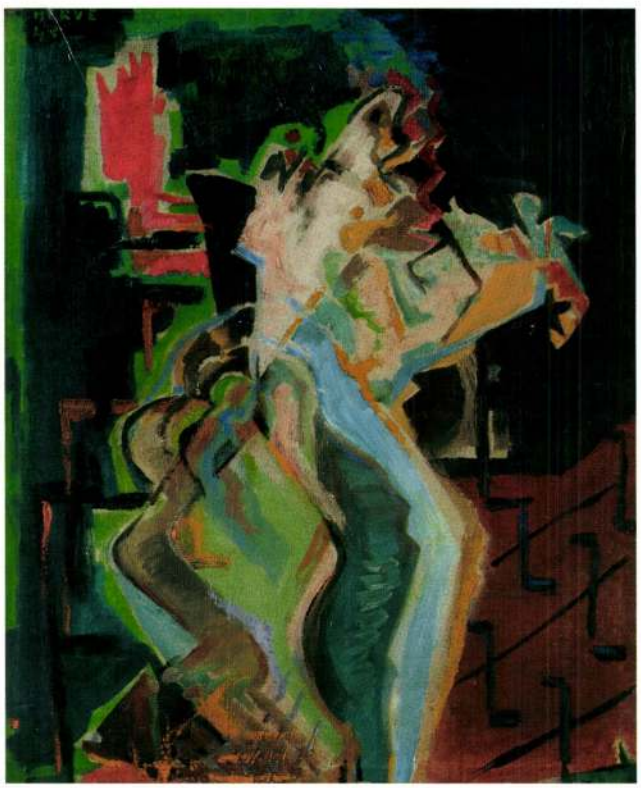

141.

Hervé, Lucien
(Elkán László)

1928-ban Párizsban telepedett le. Rendkívül sokoldalú művész, festészettel, kollázzsal, fotóval könyvírással foglalkozott. 1949 és 1967 között Le Courbusier fotósa volt. Művei megtalálhatóak a Magyar Nemzeti Galériában és a Szépművészeti Múzeumban.

M.G.

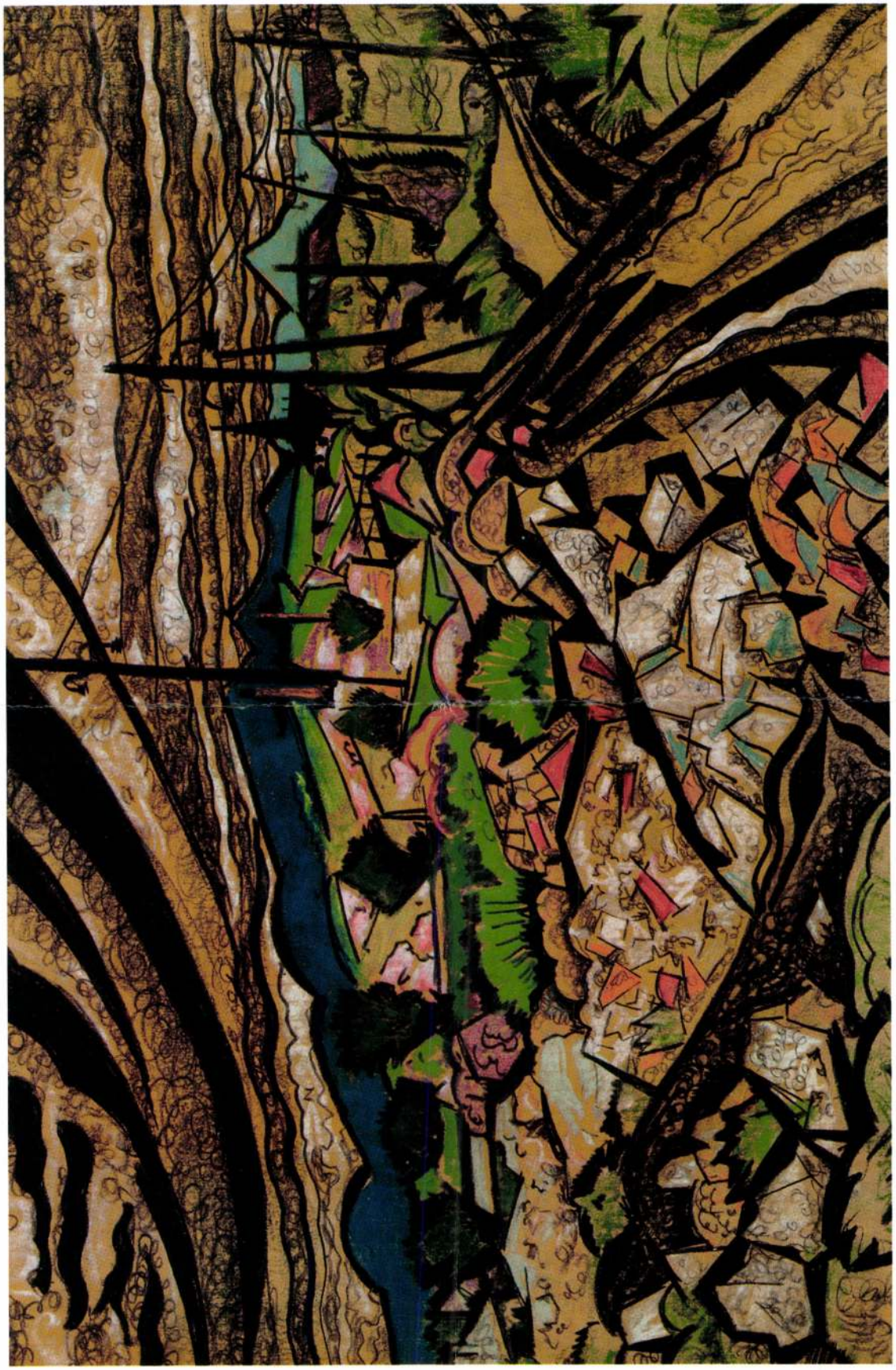

142.

143.

144.

143.▲
Nemes Lampérth József (1891-1924)

Fekvő akt
Tus, papír 31x41 cm
Jelezve jobbra lent: Nemes Lampérth József, 1912. IV.
Kikiáltási ár: 950.000 Ft

144.◀
Schadl János (1892-1944)

Napraforgó vázában
Tus, papír 54x29 cm
Jelezve jobbra lent: SJ. 929.
Kikiáltási ár: 180.000 Ft

SCHEIBER HUGO

46

46 ▪ TELEPY KÁROLY (1828-1906)

Lányok a patakparton

23,5 × 34,5 cm
Olaj, fa
Jelezve jobbra lent: Telepy K. 1901
Hátoldalán korabeli kiállítási címke
Szerepelt a BÁV 42. aukcióján, 1977. május, 353. tétel

Kikiáltási ár: 500 000 Ft

Scheiber Hugó (1873-1950)

Royal Orfeum, 1930 körül
Vegyes technika, papír 65 x 48 cm
Jelezve középen lent: Scheiber H.

Irodalom:

- Haulisch Lenke: Scheiber Hugó. Serpent, Budapest, 1995.
- Szabó Júlia: Haulisch Lenke: Sch. H., Serpent, Budapest, 1995. Ars Hungarica, 1996/2. 245-247.
- Láncz Sándor: Egy mappa története. Művészet, 1985/11-12. 28-33.
- Magyar Művészet 1919-1945. Szerk. Kontha Sándor. Akadémia, Budapest, 1985. 394-395.

Reprodukálva:

- Haulisch Lenke: Scheiber Hugó. 113. oldal 173. kép

Scheiber a húszas évek expresszionizmusa és egy sajátosan értelmezett futurizmust követően, a harmincas évekre mindezeknek egyfajta dekoratív, ha tetszik art deco-s, nosztalgikus szintézisét valósítja meg festészetében. Rabinovszy Máriusz, Scheiber Tamás Galériabeli kiállítása alkalmából így fogalmaz : *"Érdekes, mennyire át tud ütni ez a művészet még a viszonylagosan konzervatív közönségünk körében is. Van valami könnyen érthető Scheiber futurizmusában. (Mert itt tulajdonképpen megifjodott futurizmusról van szó.) Olyan széles jókedv hahotázik mozgalmasan szabdalt képein, hogy ez mindenkit megfog, akinek a nagyváros életigenlése iránt csak némi érzése is van. Magasvasút, fényreklám, bártáncosnő, cocktail keverő, dzsessz-zenész, forgalmi rendőr s miegyéb járja pattogó, kápráztató kánkántáncát a szemünk előtt, oly sokrétű ritmusban és oly ízlésesen tagolt tarkaságban, hogy nemcsak mulatunk, de gyönyörködünk is."* (Magyar Grafika 1929.) Nagy általánosságban az *Orfeum*ra is illik Rabinovszky észrevétele; Scheiber itt valóban a nagyvárosi életöröm festőjeként mutatkozik meg.

A kompozíció középpontja a kánkánt járó táncosnő, akit indigó lila, tűpettyes ruhájában, éppen a láblendítés előtti pillanatában metszett ki a az időből a festő ecsetje. Táncosnőnk az orfeum parányi porondján, reflektortok kereszttüzében áll, a jelenetet lámpák fehér és piros buborékjai ússzák körül, miközben ő lábát és karját egy sárga fénypászta ékjébe feszíti be. Feje oldalra tekint, az arc is éppen csak jelölve van, ruháját a jól ismert mozdulattal felhúzza. A táncosnő működésének automatizmusa láttán azt is hihetnénk, hogy olyasféle, filigrán balerináról van szó, aki csinos kis zenedobozban lakik, és aki majd kulccsal felhúzva, rugóra járva táncra perdül. A stilizálásban Scheiber még messzebb megy el a zenekari porondon üldögélő fekete zenészek és a képszél sávjában helyet kapó nézősereg *"ábrázolásában"*. A páholyokban ülőkre merész perspektíva váltással - a frontalitás elvének megfelelően - hirtelen felülről látunk rá, és a négyzetes osztásokban színes, vibráló körökkel jelzett nézőkből nem is marad más, mint lapszéli dekoráció, bordűr.

A zenészek sárga öltönyben fehér zsabóban ülnek félkörívben, szorosan egymás mellett a képtér felső harmadában, alakjuk az arctalan egybemosásig teljesen kiegyenlített, s úgy hatnak, mintha a táncosnő fényének emelése lenne az egyetlen rendeltetésük. Scheiber teljesen lemond a perspektíváról, a formák megsokszorozásáról és az időbeliség ábrázolásáról, mint futurisztikus játékról, hogy a főszerepet a fények különféle megjelenési formái, valamint a komplementer színek (zöld-piros, sárga-kék stb.) intenzív találkozásai vegyék át. Scheiber, - aki festett már önmagában álló spanyol táncosnőt, akiből itt a fodros ruha szertelen hullámzása maradt meg (Haulisch 91.kép), vagy fekete dzsesszzenekart, amelyből a fegyelmezett rend kicsinyített mását emelte át (Haulisch 241.kép) vagy M - betűre aggatott emberi figurát, amely táncosnőnk vázát is adja (*Karmester*, 1932. körül, Haulisch 242.kép) - most a tánc, a zene, a színház tematikájának stilizált összefoglalására tesz kísérletet. Erre a stilizálásban *"megifjodott futurizmusra"* gondolhatott Rabinovszky is, amikor Scheiber önfeledt, díszítő hajlamú rajzművészetét dicséri. A futurizmus eszköztára a két háború közti avantgárd művészei kezén, így Scheiberén is jelentős módosuláson ment át. Scheiber a futurizmus radikális szemléletéből elhagyja a mozdulat fázisfelbontását és megsokszorozását, helyette a szín- és a fényreflexek keltette mustra rögzítését veszi célba. Az a futurizmus, amelyik az egyik nagy elől, Gino Severini táncosnőjét (*Táncosnő a Pigalle-on* 1912, Baltimore) oly erővel perdíti a képszél felé, hogy abból egy széttöredezett gyöngysor, és egyetlen szüntelen forgó-rezgő óriáskerék maradjon, már nem az ő világa. Scheiber kapcsán inkább hivatkozhatunk egy másik nagy mesterre, George Seurat-ra, akit Severini is mesterének tartott. Az ő kánkánt járó bábszerű alakjai is egy dinamikus, kiszámított mozdulat közben dermednek bele egyetlen és végtelen pillanatba, akár a *Royal Orfeum* lágyabban formált táncosnője.

A.K.

94. ▶
Scheiber Hugó (1873-1950)

Royal Orfeum
Vegyestechnika, papír 65x48 cm
Jelezve középen lent: Scheiber H.
Kikiáltási ár: 1.500.000 Ft

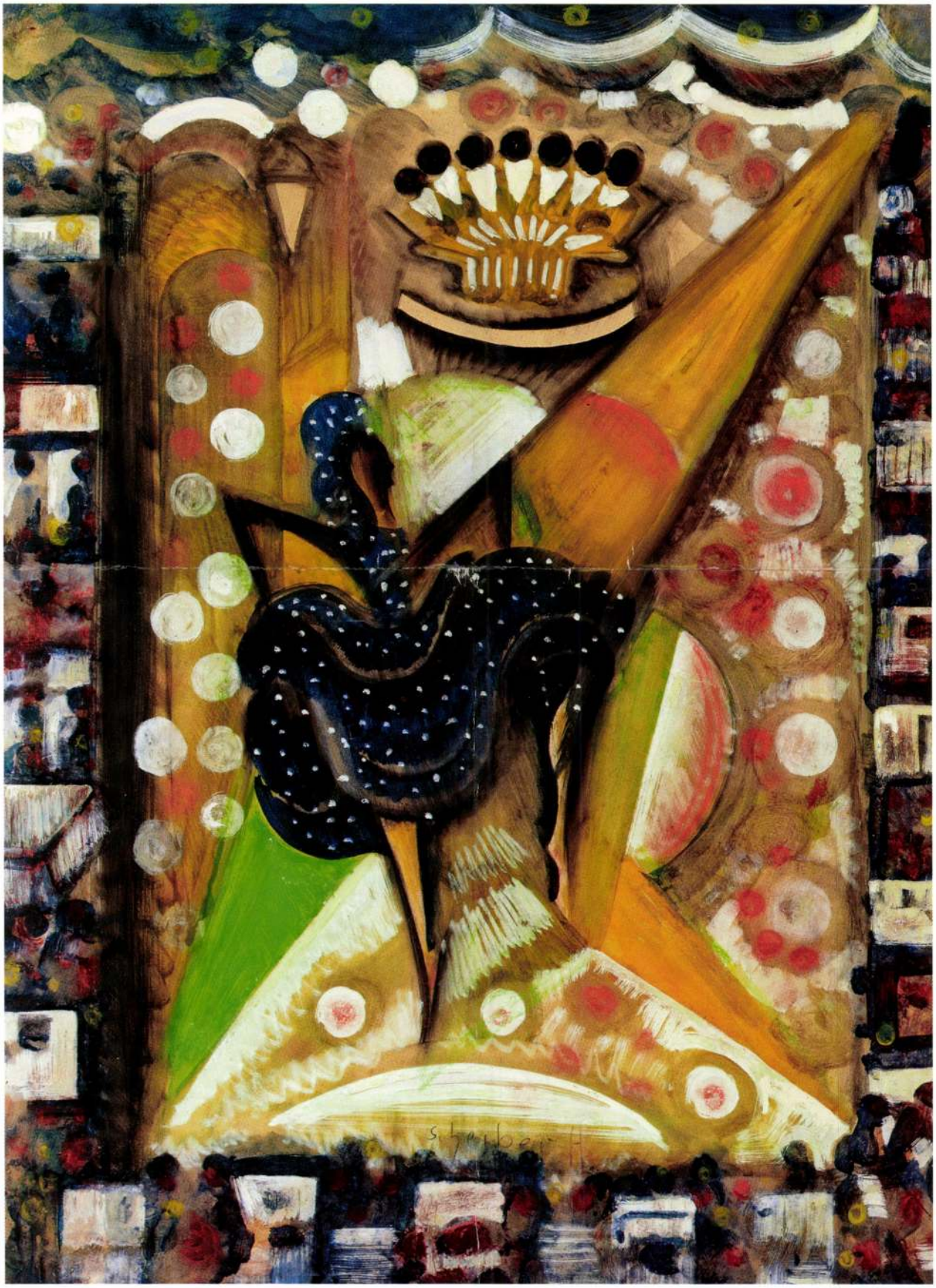

95.

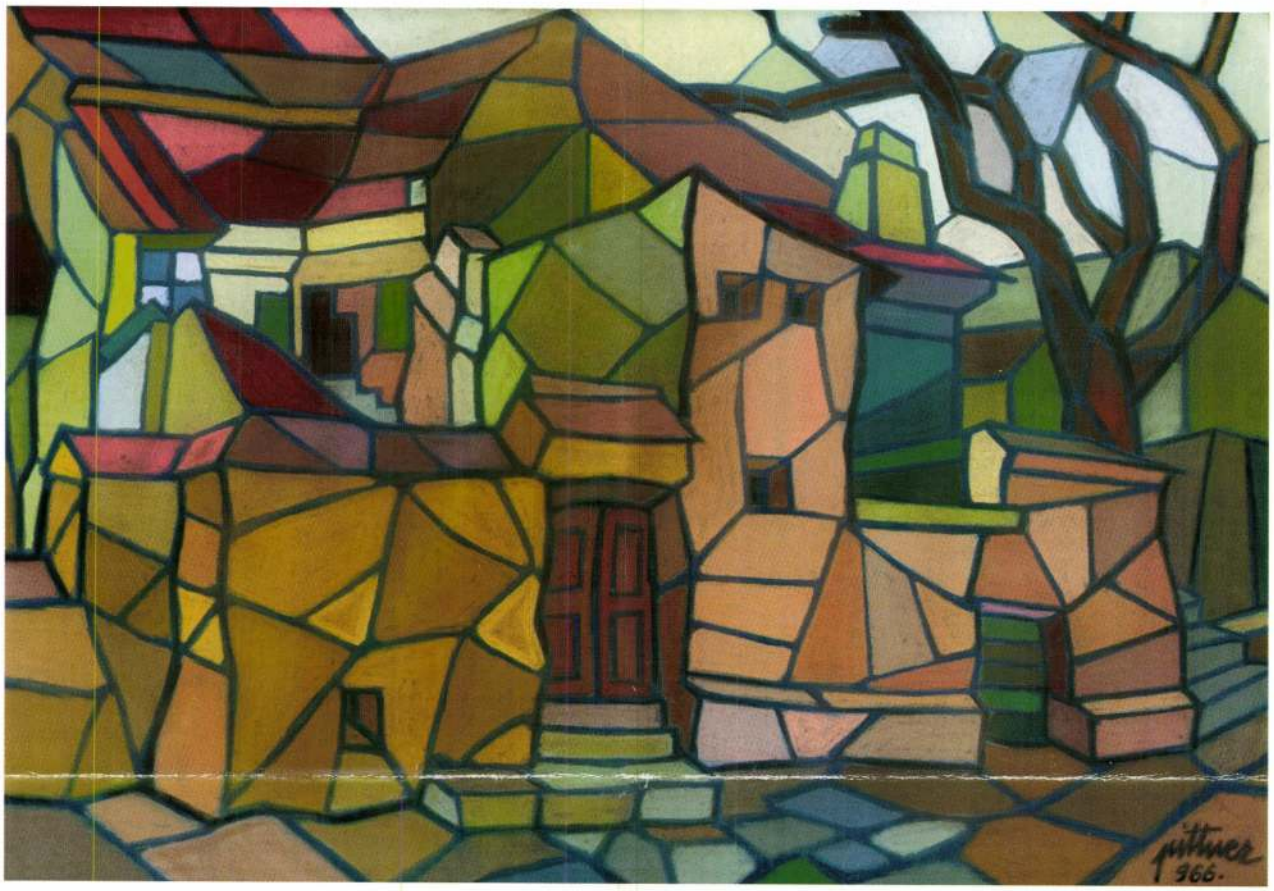

95. ▲
Pittner Olivér (1911-1971)

Színes város
Pasztell, papír 70x100 cm
Jelezve jobbra lent: Pittner 966.
Kikiáltási ár: 420.000 Ft

scherbarth

13 ▪ MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ (1852–1919)

Napfelkelte havas folyóparton

72 x 121 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Mednyánszky

Kikiáltási ár: 4 200 000 Ft

IRODALOM

Malonyay Dezső: Mednyánszky. Bp., Lampel R. (Wodianer és Fiai Rt.) Könyvkereskedése, 1905.

Schanzer Mária: Mednyánszky. Bp., Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1935.

Kállai Ernő: Mednyánszky László. Singer és Wolfner Irodalmi Intézet Rt. kiadása, 1943.

Mednyánszky László naplója. Szemelvények. Bp., Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1960.

Sarkantyú Mihály: Mednyánszky László (1852–1919). Bp., Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1981.

Aradi Nóra: Mednyánszky. Bp., Corvina, 1983.

Anton C. Glatz: Ladislaus Mednyánszky a Stráky. Bratislava, Slovenská národná galéria, 1990.

Mednyánszky-olvasókönyv. Kiadatlan naplói, levelei és egyéb források. Enigma, 2000. 24–25. szám.

Markója Csilla: Egy másik Mednyánszky. Művészettörténeti Értesítő, 2000. 1.

Mednyánszky és a hadifestészet. Háborús naplói, levelei és egyéb források. Enigma, 2001. 28. szám.

Mednyánszky és az osztrák hangulatképfestészet. Különszám. Enigma, 2002. 34. szám.

„Bensőnkbe helyezzünk mindent, mert minden külső mulandó és ezért ne ragaszkodjunk sem helyhez, sem tárgyakhoz. Minden ami bennünket környez, akkor is, ha a saját művünk, illúzió csupán, amelyet szét kell rombolni, különben más létformákba követ és lánccá, súlyos lánccá válik, amely szabadságunkban, a legfőbb jóban, akadályoz. Megint eszembe jut egykori álmom, hogy halálom előtt nem maradt egyebem, mint a csónak, mely a halál szigetére vitt. Szerettem és öleltem a csónakot és nehéz volt attól is megválnom..." – ezt jegyzi fel Mednyánszky 1901 nyarán a napfényes olasz tengerparton, azon a körútján, melynek során először ragadta meg igazán a vízpartok és hajók látványa. A Buccari öbölben is a hajókat és hajósaikat festi, mikor úgy érzi, hogy egy „új előadási módra" jön rá, a „hangulatok szintetikusabb ábrázolására". Mednyánszky korábban is festett már hasonló motívumot, a Duna-ág ezüstszürke ködébe vesző bárkákat (*Újpesti kikötő*, MNG 55.293.) téli környezetben is megörökítette (*Befagyott bárkák*, MNG 55.384.). Utóbbi művén a hajókat szinte gyöngysorként fűzi fel a folyó fonalára, a látványban nyilván épp a színek és formák ritmikus ismétlődése érdekelte. Fiumében és Velencében számtalan színes hajót és kikötőt örökített meg szinpompás akvarelleken, melyeket ma Szlovákiában őriznek (*Velencei látkép*, SNG 14220). Folyópartok és tengeri öblök színes hajótestekkel tarkított megörökítése ábrázolási konvenció a korban, különösen az impresszionisták körében volt igen népszerű, mivel mind a vízfelület tükröződései, mind a vízpára miatt kialakuló különleges atmoszferikus hatások visszaadása valódi kihívást jelentett a pillanatnyi benyomások és festői impressziók szenvedélyes kutatóinak. Azonban már őelőttük létezett egy képi hagyomány, melyet nem a napfényes tengerpartokon, hanem a sokkal földhözragadtabb északi tájakon lehetett megismerni. Monet Hollandiától, különösen Zaandam város telt színeitől és új témáitól teljesen fellelkesülve írta: *„Egész Hollandiát bebolyongtuk, és mindaz, amit láttam, a valóságban még sokkalta szebb, mint amit mesélnek róla... Zaandam különösen izgalmas, és van itt annyi minden, hogy egy életre való festői elfoglaltságot adhatna... házak minden színben, malmok és ringatódzó bárkák minden mennyiségben."* Hollandia rendkívül sok szállal kötődik mind a preimpresszionista, mind az impresszionista festészethez, már a francia romantikusok, mint Delacroix lelkesedtek a XVII. század holland tájfestőiért, Salomon van Ruysdael és Meindert Hobbema művészetéért, akik aztán oly fontosak lettek a barbizoni festők nemzedékei számára is. Corot, Troyon, Narcisse Diaz és Daubigny másolták a Louvre-ban a holland mesterek műveit.

Báró Mednyánszky László: Újpesti kikötő, 1895 körül, Magyar Nemzeti Galéria

Hendrik Willem Mesdag: Téli táj, Szépművészeti Múzeum, Budapest

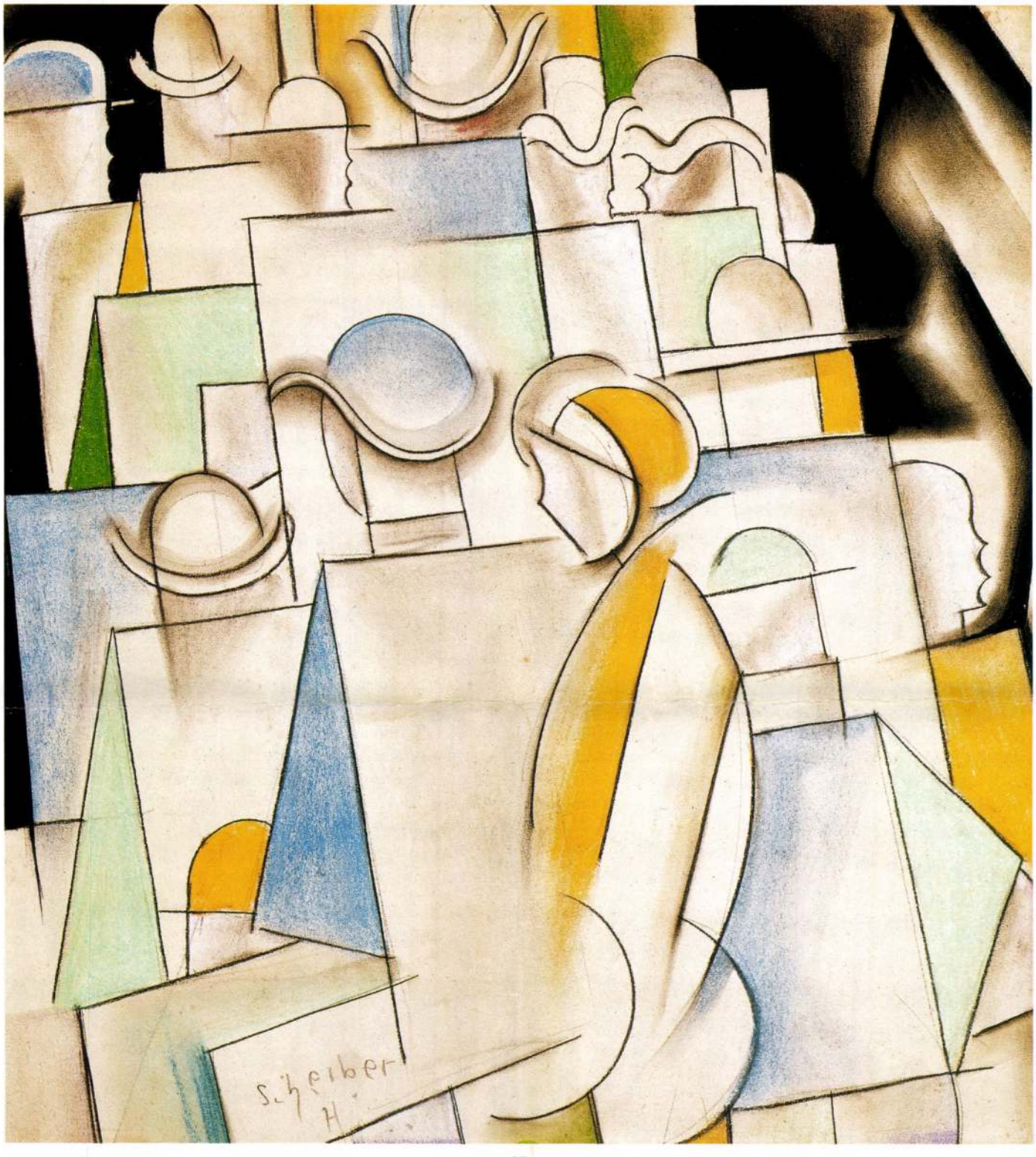
S. Scheiber
H.

28 ▪ VÖRÖS GÉZA (1897–1957)

Csíkos blúzos nő szobában (Feleségem szobában)

100 × 73 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra fent: Vörös Géza

Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

IRODALOM

Mihályfi Ernő előszava Vörös Géza gyűjteményes kiállításának katalógusához. Alkotás Művészház. 1944. március 5–15.
Elek Artur: Vörös Géza festményei. Újság, 1944. március 17. 7. o.
Lóránt László: Paletta. Budapest, 1944. 179–182. o.
Haulisch Lenke előszava Vörös Géza emlékkiállításának katalógusához. Műcsarnok Kamaraterme, Budapest, 1961.
Vörös Géza (1897–1957) kiállítás. Magángyűjtők Galériája – Galerie Blitz. 1997. november 29. – december 31. Katalógus.
Muladin Brigitta: Vörös Géza. Szakdolgozat. ELTE Bölcsészettudományi Kar, művészettörténet szak.

Vörös Géza már igen korán, mindössze 19 esztendősen kiállíthatta egy festményét a Műcsarnok művészeti tárlatán. A következő évben, 1917 őszén kezdte meg tanulmányait a budapesti Képzőművészeti Főiskolán Balló Ede, Pilch Dezső és Réti István növendékeként. A húszas évek elején Kernstok Károly, majd több éven keresztül Fényes Adolf tanítványaként dolgozott. 1925 nyarát Nagybányán töltötte, de szorosabb szálak fűzték a szolnoki művésztelephez. Ekkoriban ismerte meg későbbi feleségét, Annát, aki állandó modelljeként számos képének, így a most vizsgált alkotásnak is főszereplőjévé vált. Fejlődésében döntő változást hozott első, 1927-es párizsi tanulmányútja, melyet a következő évtized során több alkalommal megismételt. A negyvenes évek közepén a következő szavakkal idézte fel személyes találkozását a francia főváros zsongó, inspiráló művészeti életével: „Párizsban azonnal munkába álltam. ...Megismerkedtem Matisseal, aki a harmincas években már palotában lakott és az amerikai milliárdosok portréját festette. Matisse nagyon hatott rám. Minden atomommal a francia iskola híve lettem. Láttam milyen ékköveket lehet festékkel csinálni... Matisse-szal, Foujitával, a japán festővel, Kisslinggel és Van Dongennel jártunk össze."

A most vizsgált alkotás bár szervesen illeszkedik az École de Paris nemzetközi irányzatába, a párizsi tanulságok egyéni ízű feldolgozásáról is tanúskodik. Európaivá átkötött japános dekorativitása, elegáns, könnyed vonalvezetéssel, precíz és logikusan szerkesztett kompozícióval párosul. Matisse hatása a merész színkontrasztokban, a látható kedvvel ábrázolt ornamentális részletekben, Picasso inspirációja a lazán összefűzött síkok racionális rendjében érhető tetten. Vörös a kép előterét merész rálátásban ábrázolt tárgyakkal zsúfolja tele, s megemelt nézőpontjából, zavarba ejtő, extrém perspektívában ábrázolja a műterem hosszanti terét. A közeli motívumok némelyike szinte átnyúlik a néző terébe, s a festmény kerete gátlás nélkül metszi keresztül a motívumok sziluettjeit. A dekoratív értékek fokozása érdekében Vörös teljes mértékben lemond a plaszticitás megjelenítéséről: a dekadens eleganciával vezetett körvonalakat homogén színmezőkkel tölti ki. Izgalmas – több évszázados tradícióra visszatekintő – vizuális gegként alkalmazza a kép síkjától különböző távolságban lévő, eltérő méretű motívumok extrém ütköztetését. Ennek nyomán látszik kisebbnek a modell feje a közvetlenül mellé illesztett ragyogó sárga virágnál, s látszólag még apróbbnak a háttérbe száműzött asztal. Az ábrázolt tárgyak merész párosítása mellett Vörös a színek dekoratív kontrasztját is a végletekig fokozza, s mindeközben mintha tudatosan vizsgálná a színérzetek dinamikus kölcsönhatását. A komódra helyezett egyedi alakú kerámiaváza piros koloritja, komplementere, a zöld háttér előtt maximálisan telítődik, a relatív térérzékelés törvényszerűségei miatt előre ugorva szinte kiszakad a kép felületéről. Ugyancsak Vörös Géza intenzív kolorisztikus vonzalmaira utal, ahogy a kompozíció fókusza köré szervezett háromszög sarkaiba eltérő árnyalatú sárga motívumokat illeszt, s e szinte lebegni látszó foltokat különböző színű hátterek elé helyezi. Az előtérben elhelyezett tárgyak Vörös Géza csendéleteinek gyakran feltűnő elemei. A falra függesztett, iszlám motívumokkal díszített kárpit arra a vonzalomra utal, mely őt és francia példaképeit, Matisse-t, Picassót és Dufyt a kelet-ázsiai művészethez fűzte. Vörös Géza életműve az elmúlt évtized megélénkülő műkereskedelme révén kerülhetett az érdeklődés középpontjába. Méltó értékelését az aukciókon megjelenő, rendkívüli dekorativitású művei indukálták, s ma már – ahogy azt a munkásságát feldolgozó szakdolgozat megszületése is bizonyítja – a művészettörténészek kutató figyelme is felé fordult. Vöröst a harmincas évek folyamán készült kiemelkedő alkotásai révén a két világháború közötti magyar festészet franciás irányvonalának egyik legkarakteresebb képviselőjeként tarthatjuk számon. A most árverésre kerülő kollekció összeállítójának ízlését dicséri, hogy az oeuvre legerősebb korszakát egytől-egyig kimagasló művek reprezentálják.

Molnos Péter

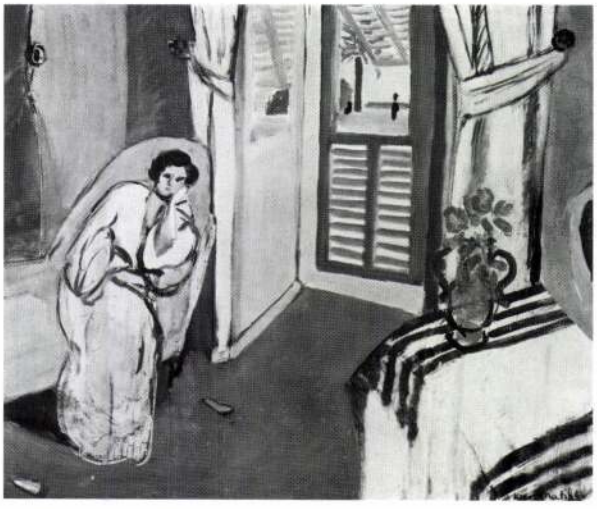

Henri Matisse: Nő diványon, olaj, vászon, 60 × 73,5 cm, Kunstmuseum, Basel

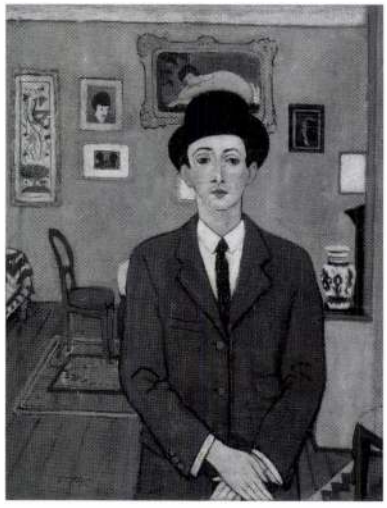

Vörös Géza: Kalapos férfi, 1930 körül, magántulajdon

Vörös Géza: Akt műteremben, magántulajdon

6. **Scheiber Hugó** (1873-1950)

Jazz-Band

Tempera, papír 35 x 54,5 cm

Jelezve balra lent: Scheiber H.

Kikiáltási ár: 650 000 Ft

A krónikás

Scheibert társadalmi helyzete, és élet körülményei a nagyvárosi krónikás szerepébe helyezték. Édesapjával címfestéssel keresték a 11 fős család számára a kenyeret. Cégérek, vagy a Práter mutatványos bódéinak díszítésekor már gyerekfejjel olyan élményekben volt része, amelyeket más művészek csak vonzódásuk és választásuk által fedezhettek fel. A cirkusz, a vurstli világát közvetlenül élte át és később a bárok, lokálok életét megörökítő képein is ez a személyes tapasztalat tükröződött. Páratlan rajztehetséggel megáldott ember volt, aki a hosszú kidolgozás helyett gyors egymásutániságban virtuóz módon vetette papírra festményeit, rajzait, krónikásaként a két világháború közt zaklatottan nyüzsgő, fejlődő nagyvárosi életnek.

Jazz

Az 1920-as években járványszerűen terjedt Nyugat-Európában a jazz, a háborúban elfáradt európai közönség valósággal belevetette magát az izgalmas, kábító ritmus-orgiába. Kávéházak és "music-hallok" egymással versengve szerződtették az amerikai néger zenészeket. A lokálok világában otthonos Scheiber Hugó elsőként közvetített az új divatról. Már 1923-ban az Alkotás-Művészházban kiállított művei között ott szerepel három néger zenészről készített rajza. Scheiber, a hozzá oly közel álló alkotói improvizáció zenei megfelelőjét találta meg a jazzben: *"Hiába beszélnek új klasszicizmusról, - jazz-band szól ma mindenütt."* (Lyka, 1929,168.)

Berlin, a metropolisz

Scheiber 1924-28 között Berlinben a Sturm kiállító helyiségében öt alkalommal állított ki. Herwarth Walden az 1910-től működtetett Sturm folyóirat köré szervezte az általa felfedezett, vagy fontosnak tartott művészeket. Szobájában Marc Chagalltól Péri Lászlóig, galériájában az izmusok képviselőitől a legkülönbözőbb művészi törekvésekig mindent bemutatott. A világváros pulzáló, látványos fejlődése a kortárs művészeket utópisztikus elgondolásokra serkentették. Az expresszionista film egyik kiemelkedő munkája, Fritz Lang 1926-ban készített Metropolisza Berlinről szól. A korántsem pozitív jövőt jósló elképzelések egy puffadó nagyváros nyomasztó léte ellen tiltakoznak. Szociális ábrázatának ijesztő dekadenciáját mutatják be Georg Grosz antifasiszta szemléletű illusztrációi is.

Scheiber képei azonban apolitikusak, szinte már feltűnő módon azok. Nem állt szándékában kritikai éllel beszámolni az őt körülvevő eseményekről. A riporter rajzoló nyitottságával közlekedett a metropoliszban, s úgy tűnik, a semlegességgel vállalt pillanatnyi örömök és esztétikai élmények stílusparádéja Herwarth Walden érdeklődését szintén felkeltették.

Stiláris megközelítés

A művész, aki állandóan mappával a hóna alatt keresi a témát, az elkapott pillanathoz mérten változtatja kézjegyét is. A korszakokhoz kötődő stiláris jegyek változóak, portréinál és önarcképeinél még jobban a belső élménytől függenek. Állandó témái, a cirkusz, a színpad, a bár, a tánc és a zene intuitív megjelenítéséhez azonban nélkülözhetetlenné vált a futurista képalkotás elsajátítása. A mozgásban, ritmusban kifejeződő élményeket dinamikus szín- és formaismétlésekkel, lendületes ecsetkezeléssel érzékeltette. Scheiber a "sturm-os" időszakban tér át teljességgel a síkszerű előadásmódra. Képünk alapszínekből összeállított, ismétlésekre épülő kompozíciója a 20-as évek végének stílusjegyeit idézik. Scheiber kivágott papírmaszkszerű arcait, vigyorgó fekete alakjainak a jazz lüktető erejére rímelő mozdulatait a Tamás Galéria 1931-es katalógus bevezetője *"a jazz-zene töredezett ritmusára mozduló testek hullámzásával, az attitűdök ismétlésével, a reflektorok fény párjainak egymást keresztező játékával"* jellemzi.

F.K.

5.▶
Váza négy füllel, Zsolnay, 1902 körül
Porcelánfajansz,
csurgatott (flambé) eozin mázak
Fazonszám: 6149 Magasság: 25 cm
Jelzés: domború körpecsét
Kikiáltási ár: 300 000 Ft

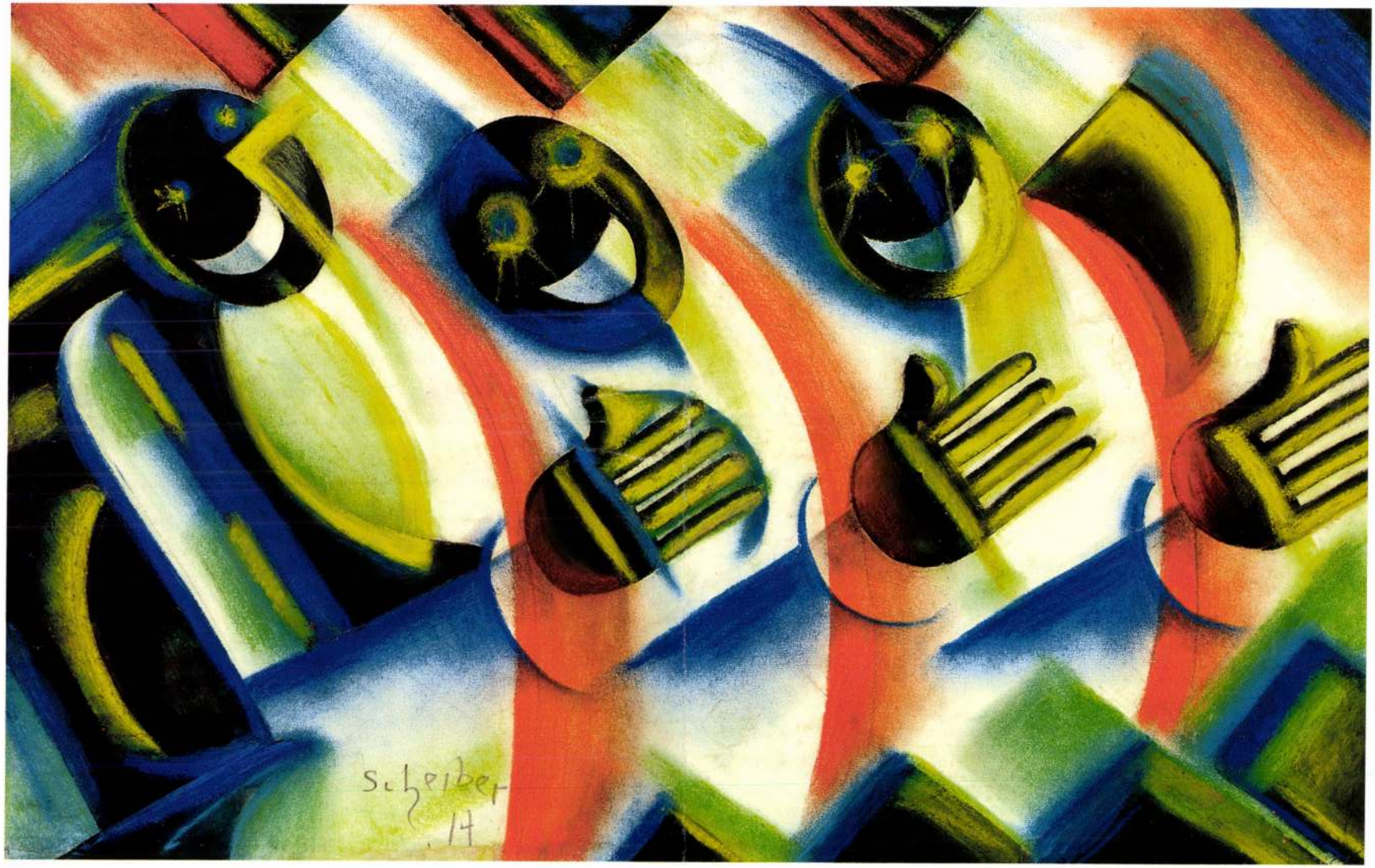

6.

7.

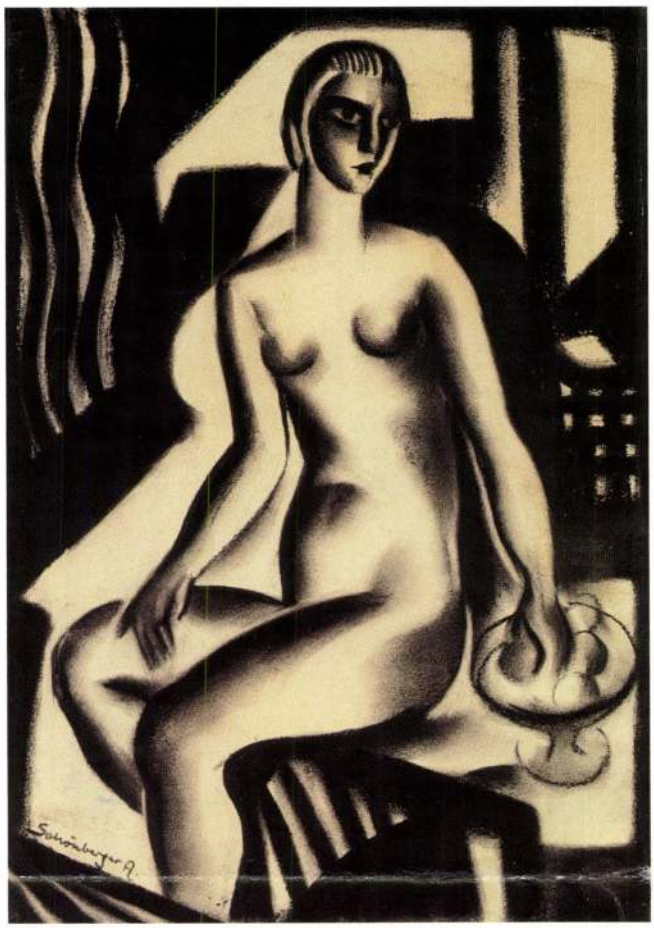

7.◄
Schönberger Armand (1885-1974)

Akt gyümölccsel
Szén, papír 42 x 30 cm
Jelezve balra lent: Schönberger A.
Kikiáltási ár: 120 000 Ft

8.▼
Scheiber Hugó (1873-1950)

Női portré
Szén, papír 25,5 x 39,5 cm
Jelezve balra lent: Scheiber H.
Kikiáltási ár: 120 000 Ft

8.

SCHEIBER HUGÓ

1 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1955)

Jazz

43,5 × 30 cm
Kréta, papír
Jelezve balra lent: Scheiber Hugó Jazz

Kikiáltási ár: 240 000 Ft

Scheiber Hugó: Jazz, 1925 körül, fotó az MNG adattárából

Scheiber Hugó: Mozgáskórus. 1930 körül, repr.: Színház és Film

Scheiber Hugó: Tangó, 1932 körül, magántulajdon

81 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1955)

Atlétikai bajnokság, 1933

78,5 × 95 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 10 000 000 Ft

KIÁLLÍTVA
Szerepelt a BÁV 1979-es aukcióján (50/1979)

REPRODUKÁLVA
Haulisch Lenke: Scheiber Hugó. Serpent, Bp., 118–119. o.

IRODALOM
Haits Géza: Scheiber Hugó emlékkiállítása. Művészet, 1965/6., 32–33. o.
Haulisch Lenke: Scheiber Hugó. Serpent, Budapest, 1995
Láncz Sándor: Egy mappa története.Művészet, 1985/11–12. 28–33.
Scheiber Hugó. Műgyűjtők Galériája, Budapest–Thebes Gallery Inc. Toronto, 1991.

Összefoglaló mondatok és summázó ítéletek általában a tanulmányok végére kívánkoznak, ám Scheiber Hugó 1933-ban festett *Stadion*ja (avagy Atlétikai bajnoksága) olyan rendhagyó – mégsem ellentmondásos – értékekkel bir az életművön belül is, hogy ezt nem haszontalan már rögtön az elején leszögezni. A festmény elkészültének éve, 1933, Scheiber életében az utolsó, mozgalmasnak tekinthető esztendő volt, mielőtt élete tere végképp Budapestre szűkült volna le. Még jár Berlinben és Filippo Tommaso Marinetti meghívására az év novemberében Rómában állít ki a Palazzo Adrianában. Scheiber életében felületesen követhető dokumentumai vannak az olasz futurizmussal való kapcsolatnak (jóllehet 1913-ban láthatta a Nemzeti Szalonban megrendezett nagyszabású, az olasz futurizmus első hullámát bemutató tárlatot), és 1933-as látogatása alakalmával az „aeropitturává" módosult olasz futurizmus második hullámával is megismerkedhetett. Azonban, amit művészetében futurizmusként szokás értékelni, az valójában sokkal inkább az expresszionizmus holdudvarában találja meg kapcsolódásait (személyes hajtóereje, intézményesen pedig a berlini Sturmhoz fűződő kapcsolata miatt is). Scheibernek pedig már a húszas évek közepéről is ismeretesek olyan rajzai, amelyekben tetten érhető a futurizmus szemszögéből mozgásként érzékelhető dinamikus rajzosság (*Taps*, 1925; *Ringlispil*, 1925 k.). A húszas évek végén a futurizmus is második hullámát kezdte élni – Marinetti jobbra tolódásával –, konszolidálódott ütemben működött tovább. A Gerardo Dottori, Enrico Prampolini, Tato, Fortunato Depero által képviselt fiatalabb festőnemzedéknek a technikába, mozgásba és dinamizmusba vetett hite elrugaszkodott a földi nehézkedéstől, és a levegőég perspektívájából megmozgatott látványvilággal megteremtették az „aeropitturát" (kiáltványukat 1929-ben Marinetti felesége és Giacomo Balla jegyezték). Scheiber is megismerkedhetett ezekkel a festői eredményekkel, ám – megintcsak alkatából adódóan – csak egy maga számára érvényes környezetben tematizálhatta az aeropittura tanulságait, s ez értelemszerűen a színház, az utca, a vurstlik és a cirkusz világa lett.
A *Stadion* olyan festmény, aminek láttán megtörnek a Scheibernél indokoltan alkalmazható, sémába illő felvetések. Haulisch Lenke is azon művek között említi, amelyekben látnoki erővel nyilatkozik meg Scheiber képalkotói tehetsége és saját koráról alkotott, nem-illusztratív véleménye.
Scheiber bizonyos értelemben túllép az expresszionizmuson; a kifejezés alárendelődik annak a vizionárius nyelvezetnek, mi több, szimbolikus szándéknak, amiről e festmény elemei beszélnek. Jelképes a helyszín, a történés, és a perspektíva megválasztása is. A kép centruma a zöld–sárga, geometrikus tagolású ellipszis alakú pálya, amelynek centripetális ereje magához vonja a koncentrikus körökben hullámzó, alig jelzett tömeget. Az égbolt hegyes szögekben megtörő élei is fenyegetően a középpont felé mutatnak. Az atlétikai bajnokság párhuzamos események és akciók sorozata; a középpontban militáns hangulatú tornabemutató látható, ami nyilván a reprezentatív ceremóniához tartozik. Körülöttük Scheiber a barlangrajzok vadászó figuráihoz hasonlatos módon rögzíti rúd- és magasugró figuráit. Fenyegető, jelképes kétértelműség uralkodik a mozdulatsorozatokban, s a tömeg passzivitása pedig mindezt mintha erősítené is. Az égbolt felől fenyegető vihar egyes festői elemei valódi megszemélyesítésként hatnak; a balról közeledő, hatalmas lábain lépkedő fehér démon Goya háborús rémképeinek közeli rokona, míg a jobb oldali, fekete felhőkben alattomosan aláereszkedő ballonok sejthetők. A szemhatáron felsorakozó árnyak is a viharral látszanak érkezni. Az egyetlen, realitással rendelkező elem a képen az előtér közepén disputába merülő pár, az is éppen csak jelzett, hogy férfiról és nőről van szó. A férfi erőteljesen, ám finoman metszett arcéle a szemlélő tekintetét keresi, mintha a küzdőtérrel kívánná összekötni azt. Minden mozgásban van, azonban ez nem annak a dinamikus erőnek a felérzése, ami a futurista képeket fűti, hanem megintcsak a kifejezés szolgálatába állított eszköz. Scheibernek mondanivalója van a világról, a harmincas évek Európájáról (ha a zászlókra tekintünk), amelynek behelyettesítője egy kolosszális világszínpad, majdnem tehetetlenül, szemben egy sodró lendületű vízió képével. Scheiber *Stadion*jának is legközelebbi analógiáit is éppen ezért az első világháborút megelőző német expresszionista festészetben találhatjuk meg; Ernst Ludwig Kirchner szaggatott, erősen megtörő táj- és életképjeleneteiben, Karl Schmidt-Rottluff nyers alakjaiban, s olykor George Grosz politikai véleménynyilvánításában.
Haulisch Lenke megemlékezik a nézőtér jobb felén ülő fejsziluettről, aki jellegzetes profiljával magát a művészt idézi elénk. Akár így van, akár nem, ez az alak a romantikus festészetből átörökített staffázsfigura, a mindenkori szemlélő, az egyszeri ember, aki aktívan ugyan nem vesz részt az események alakításában, hanem kitartott figyelmével igyekszik nyomatékosítani azt.
Scheiber *Stadion*ja témájában, tartalmi kifejtettségében és művészi eszköztárában egyszerre tekinthető eddigi munkásságának összegzéseként, amelyet a rákövetkező art dekós időszak ilyenformán nem hív elő többé.

Aknai Katalin

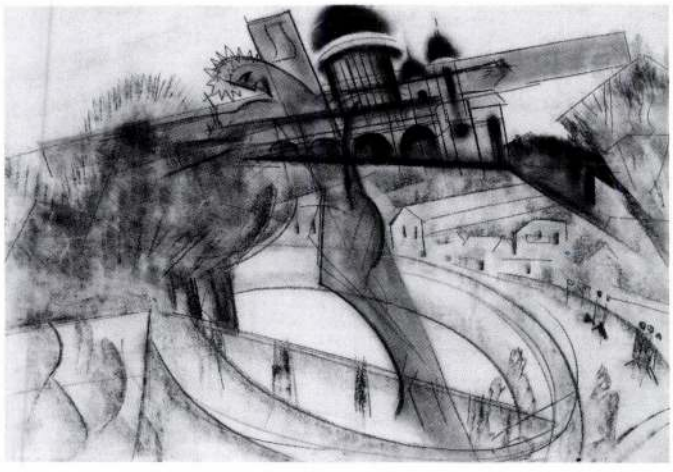

Scheiber Hugó: Esztergom, 1926 körül

Scheiber Hugó: Vurstli, 1932 körül, Magyar Nemzeti Galéria

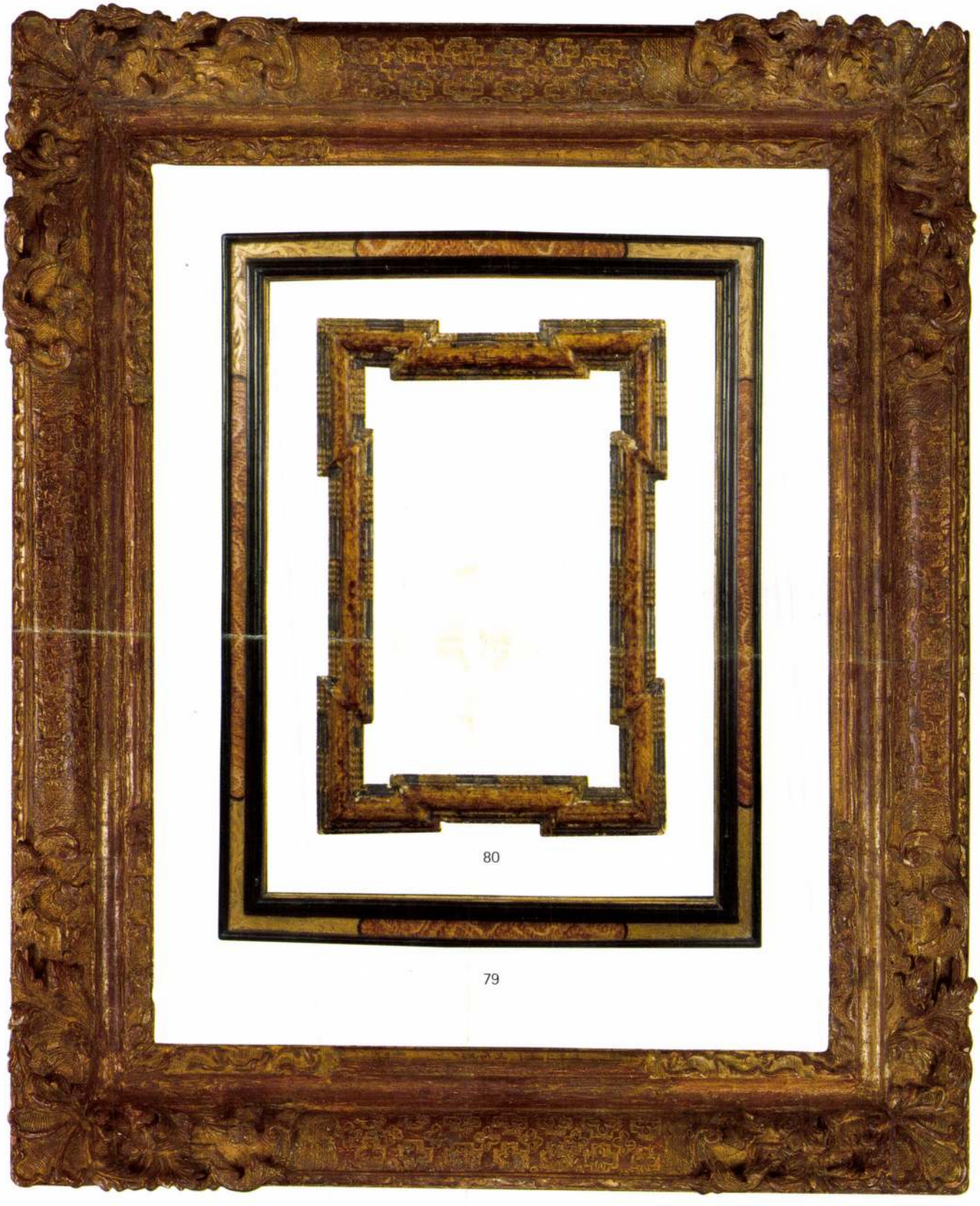

80

79

78

Schelberh

82

82 ▪ RUDNAY GYULA (1878–1957)

Szerelmespár fa alatt

50 × 60 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Rudnay

Kikiáltási ár: 600 000 Ft

83 ▪ GAJDOS JÁNOS (1912–1950)

Táncmulatság, 1942

110 × 80 cm
Olaj, falemez
Jelezve balra lent: Gajdos János 1942

Kikiáltási ár: 350 000 Ft

JENŐ BARCSAY 1900–1988

Still-Life. About 1927

62 × 74,5 CM

24 1/2 × 29 2/5 IN.

OIL ON CANVAS

SIGNED LOWER LEFT:

BARCSAY

JENŐ BARCSAY 1900–1988

A pupil of János Vaszary and Gyula Rudnay at the Budapest Academy of Fine Arts, he came under the influence of Cézanne and the Cubists during a visit to Paris. He joined the Szentendre Art Colony in the late 20s and the architectural features of this small town on the Danube eventually became motifs in his paintings. He involved himself in two-and three-dimensional representation and in geometric abstraction. Occasionally he enriched his low-key colour harmonies with red and ochre tones. From 1945 on he taught anatomy and object representation at the Budapest Academy of Fine Arts, for almost thirty years. Both of his books have become standard manuals in visual education.

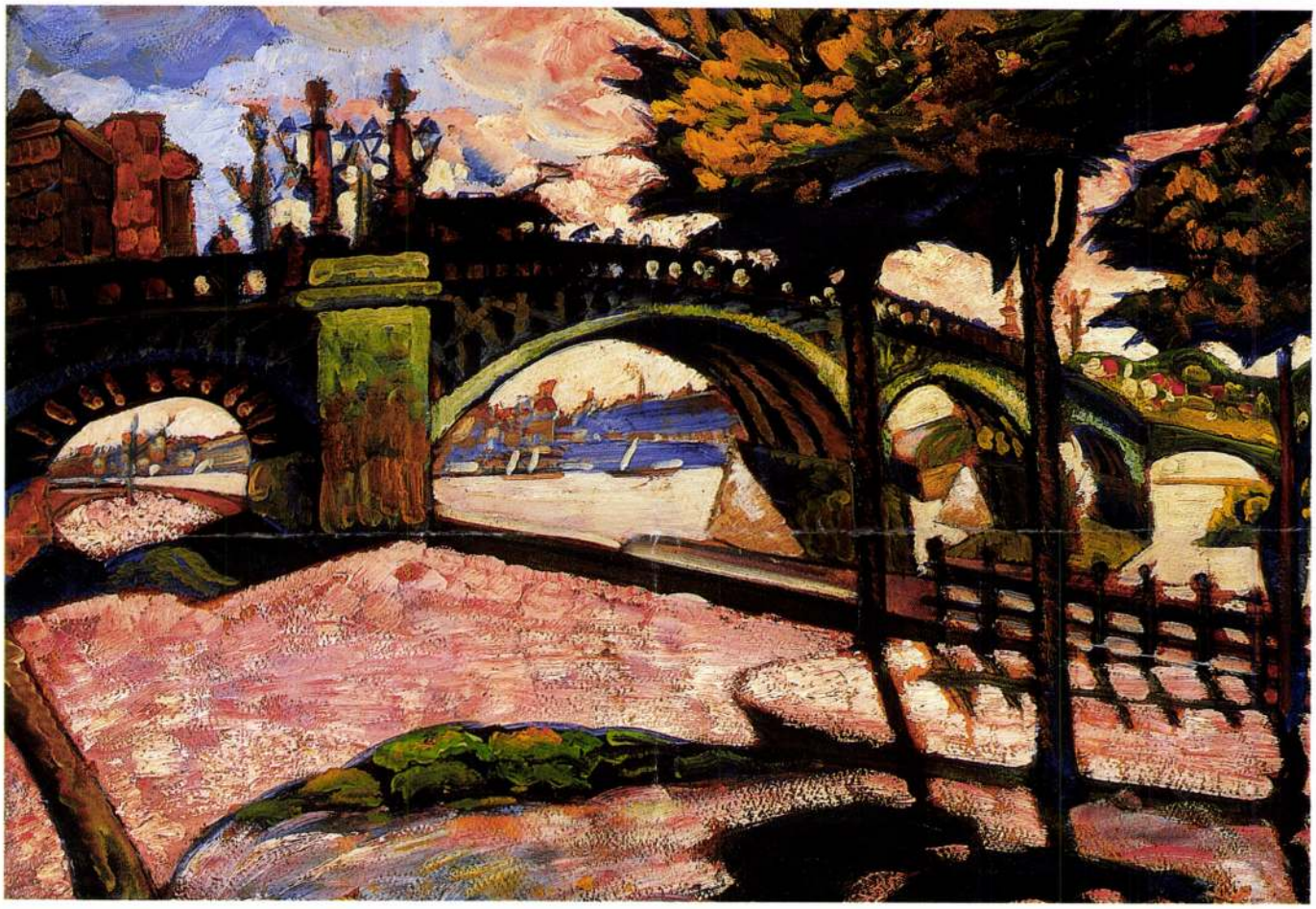

SCHEIBER HUGÓ

HUGÓ SCHEIBER 1873–1950

The Bridge. Late 1910s

48 × 70 CM

18 4/5 × 27 2/3 IN.

OIL ON CARDBOARD

SIGNED LOWER RIGHT:

SCHEIBER H

HUGÓ SCHEIBER 1873–1950

An eclectic master of the Hungarian Avant-garde whose best works sums up the lessons of Futurism and Expressionism. An excellent portraitist with a masterly sense for caricatures. His great period spanned between 1921 and 1933, from Vienna through Berlin to Rome, from Expressionism to Marinetti's Futurist exhibition. In this period he depicted figures and scenes of city life in dynamic, elegant and abstract compositions. After 1933 he mainly kept repeating his old motifs. His exhibitions of greater importance were the 1923 Alkotás Művészház; the 1925 Berlin, Der Sturm; and the 1933 Róma.

SCHEIBER HUGÓ
2002 ősz

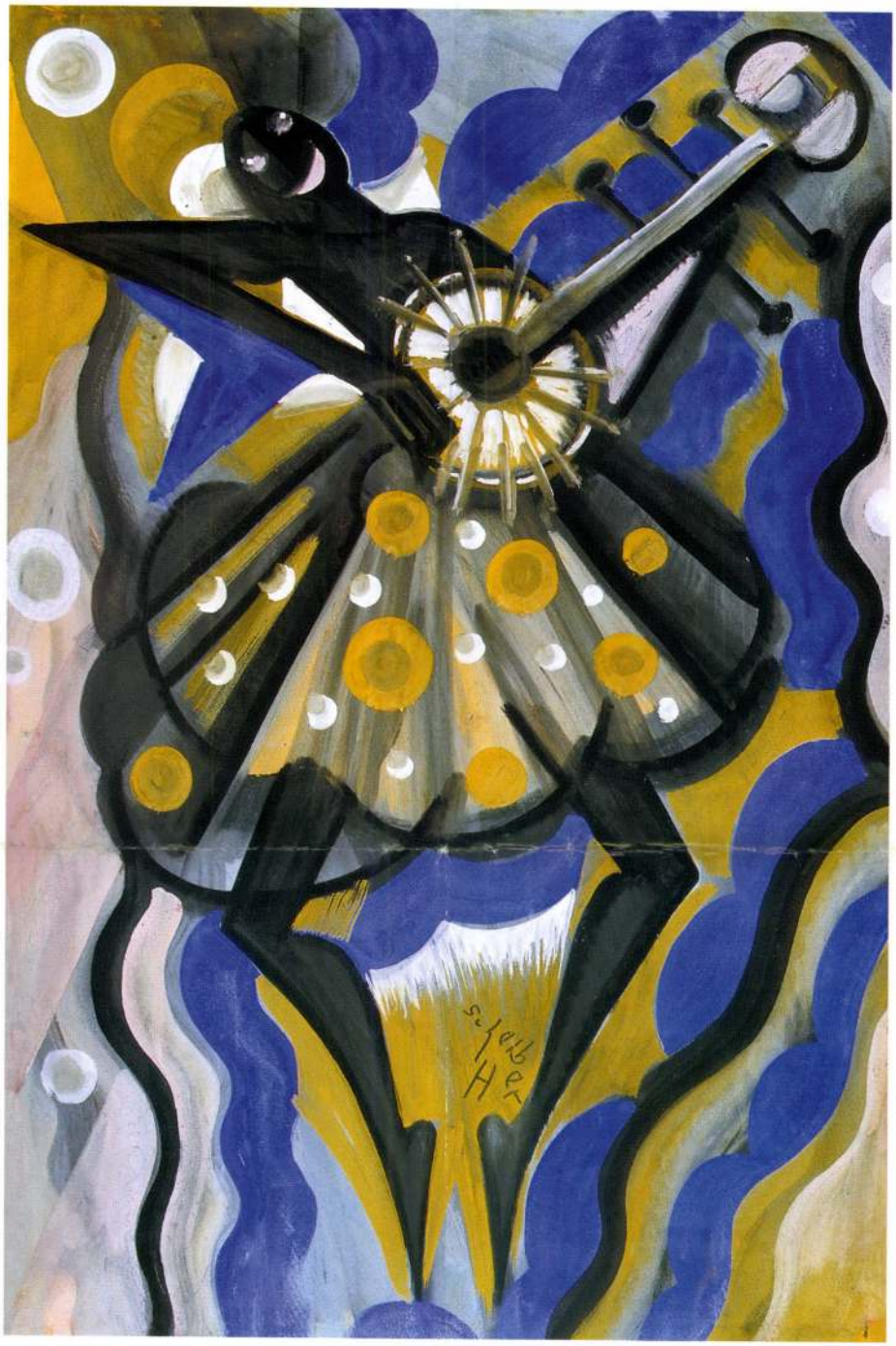

97. ▲
Scheiber Hugó (1873-1950)

Táncosnő bendzsóval

Vegyestechnika, papír, 72x50 cm
Jelezve középen lent: Scheiber H.

Kikiáltási ár: 950 000 Ft

98.

98. ◄
Kernstok Károly (1873-1940)

Álló férfi akt, 1909.

Tus, papír, 34,5x19,5 cm
Jelezve balra lent:
Nyújfalu KK 909. Júl. 17.

Kikiáltási ár: 250 000 Ft

99.

99. ◄
Márffy Ödön (1878-1959)

Álló férfi akt, 1912.

Tus, akvarell, papír, 36,5x22,5 cm
Jelezve jobbra lent: Márffy

Reprodukálva:
- Gombosi György: Új Magyar Rajzművészet. Rippl-Rónaitól a Nyolcakig, Erasmus, Bp., 1945. 48. oldal

Kikiáltási ár: 280 000 Ft

SCHEIBER HUGO

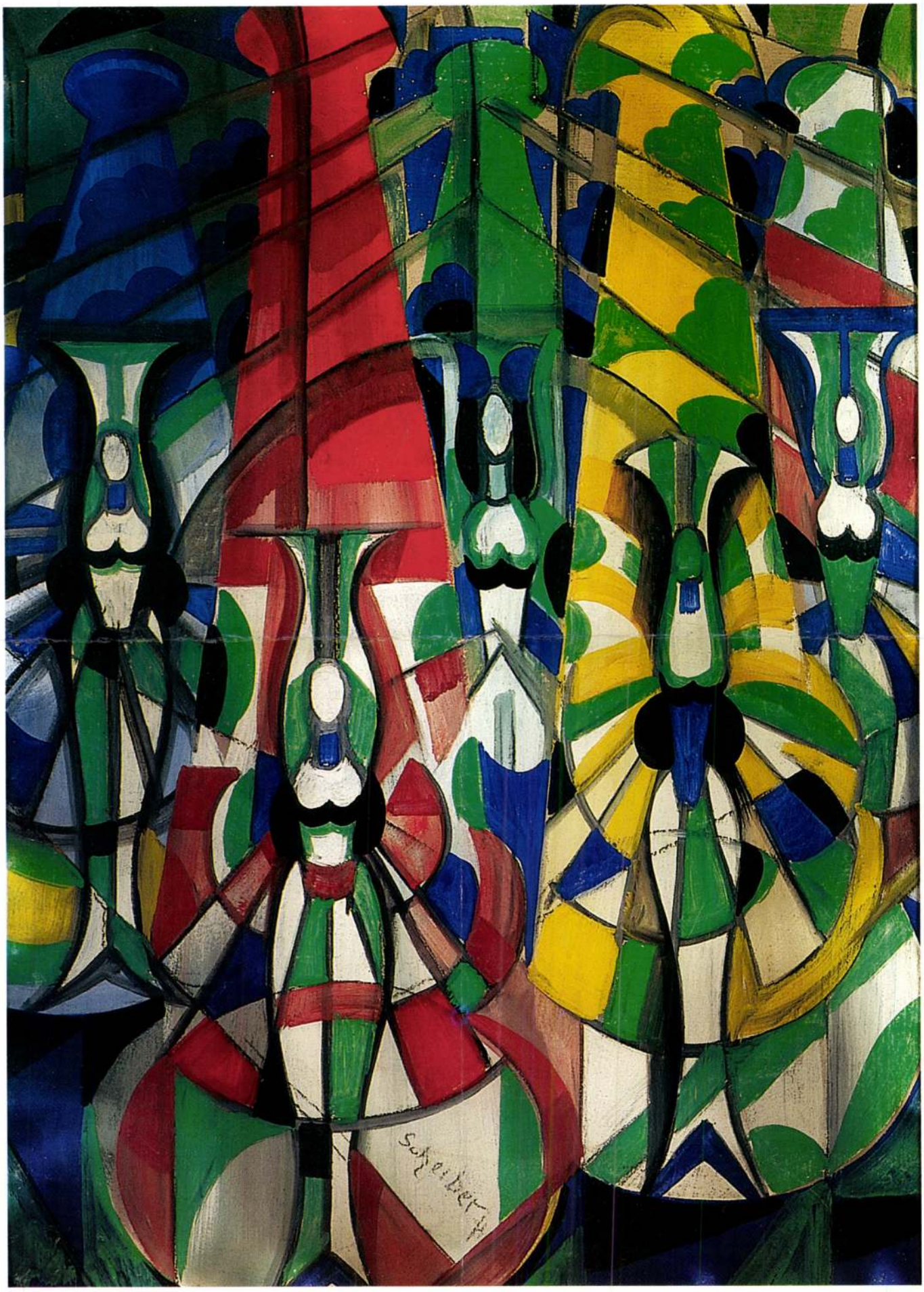

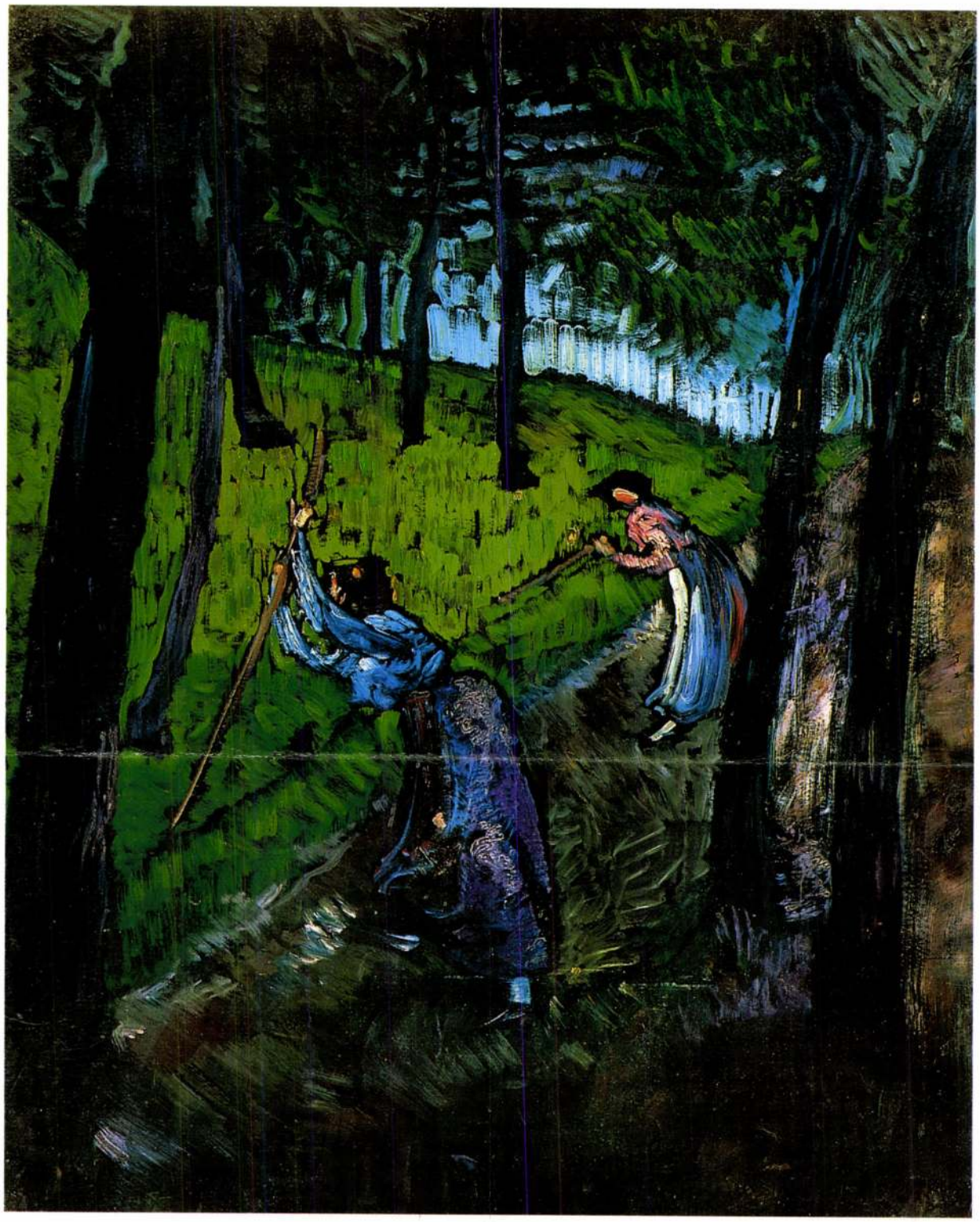

126

126 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Kertészkedők

60 × 48,5 cm
Olaj, karton
Jelezve jobbra lent: Scheiber H 1917

Kikiáltási ár: 240 000 Ft

127 ▪ GRÓF BATTHYÁNYGYULA GRÓF (1887–1959)

Randevú

98,5 × 69 cm
Olaj, karton
J. n.

Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft

18

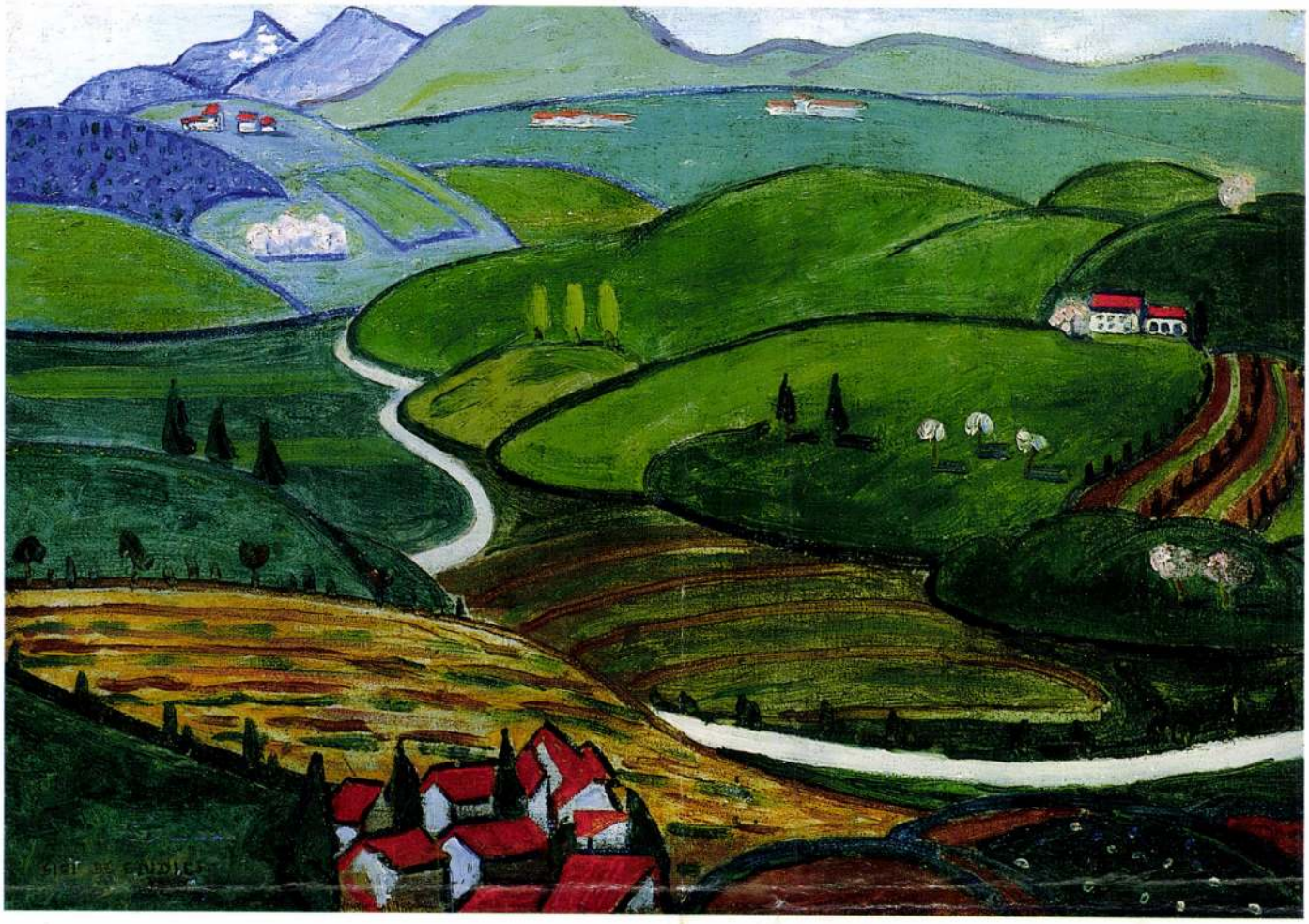

19

19 ▪ LUIGI DE GUIDICI (Pavia, 1887–Velence, 1955)

Itáliai táj, 1915

36,5 x 53 cm
Olaj, vászon, kartonon
Jelezve balra lent: Gigi de Guidici 1915

Kikiáltási ár: 1 300 000 Ft

Luigi de Guidici tanulmányait Giuseppe Vizotto Albertinél kezdte (miközben apja kívánságára számvitelből is lediplomázott), 1903 és 1907 között Velencében. 1910-ben Párizsban, Londonban és Hollandiában utazgatott. Első képét 1912-ben állította ki Pesaroban, majd ugyanitt 1913-ban is bemutatta képeit. 1913-ban Marinetti neki ajánlotta egyik versét. Ebben az időszakban már rendszeresen kiállított, tagja volt a velencei Fiatal Művészek Uniójának, pártolta a futurista mozgalmat, jelentős művésze volt korának. 1921-ben megnősült, abbahagyta a festést, és Velencéből Oderzo-ba költözött. Második művészi periódusa 1931 körül kezdődött, amikor családjával újra Velencében telepedett le, és a festő Alberto Salietta közvetítésével megismerkedett a Novecento irányzattal. Újra kiállított Olaszországban és külföldön is, de felesége halála után 1938-ban végleg felhagyott a festészettel.

SCHEIBER HUGÓ

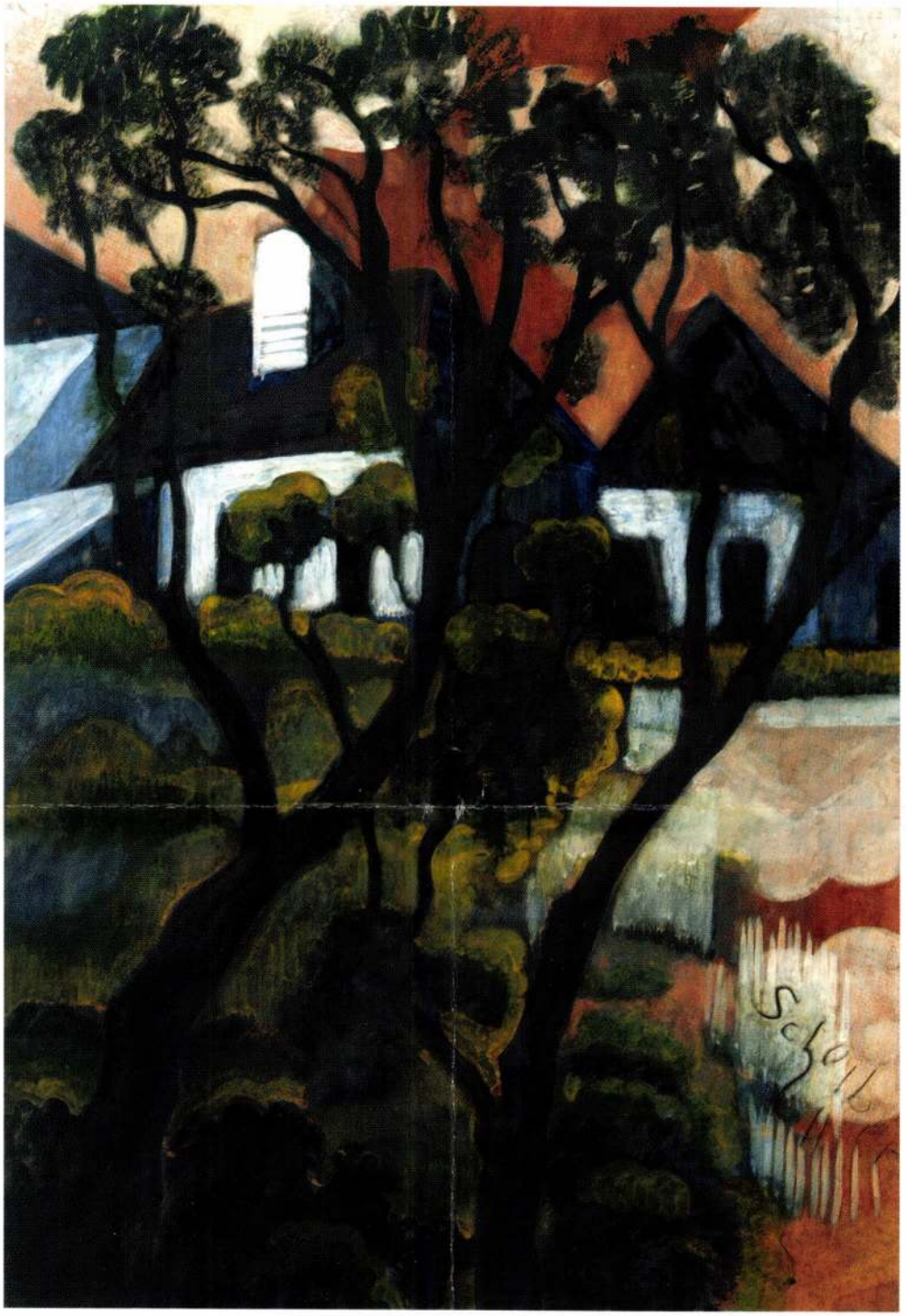

127.▲
Scheiber Hugó (1873-1950)

Hajladozó fák
Vegyestechnika, papír 70x50 cm
Jelezve jobbra lent: Scheiber H
Kikiáltási ár: 420 000 Ft

128.

128.▲
Scheiber Hugó (1873-1950)

Virágcsokor
Vegyestechnika, papír 69x49,5 cm
Jelezve balra lent: Scheiber H.
Proveniencia:
• dr.Antal Lajos, a művész mecénásának hagyatéka
Kikiáltási ár: 950 000 Ft

SCHEIBER HUGO
2002. ölbild

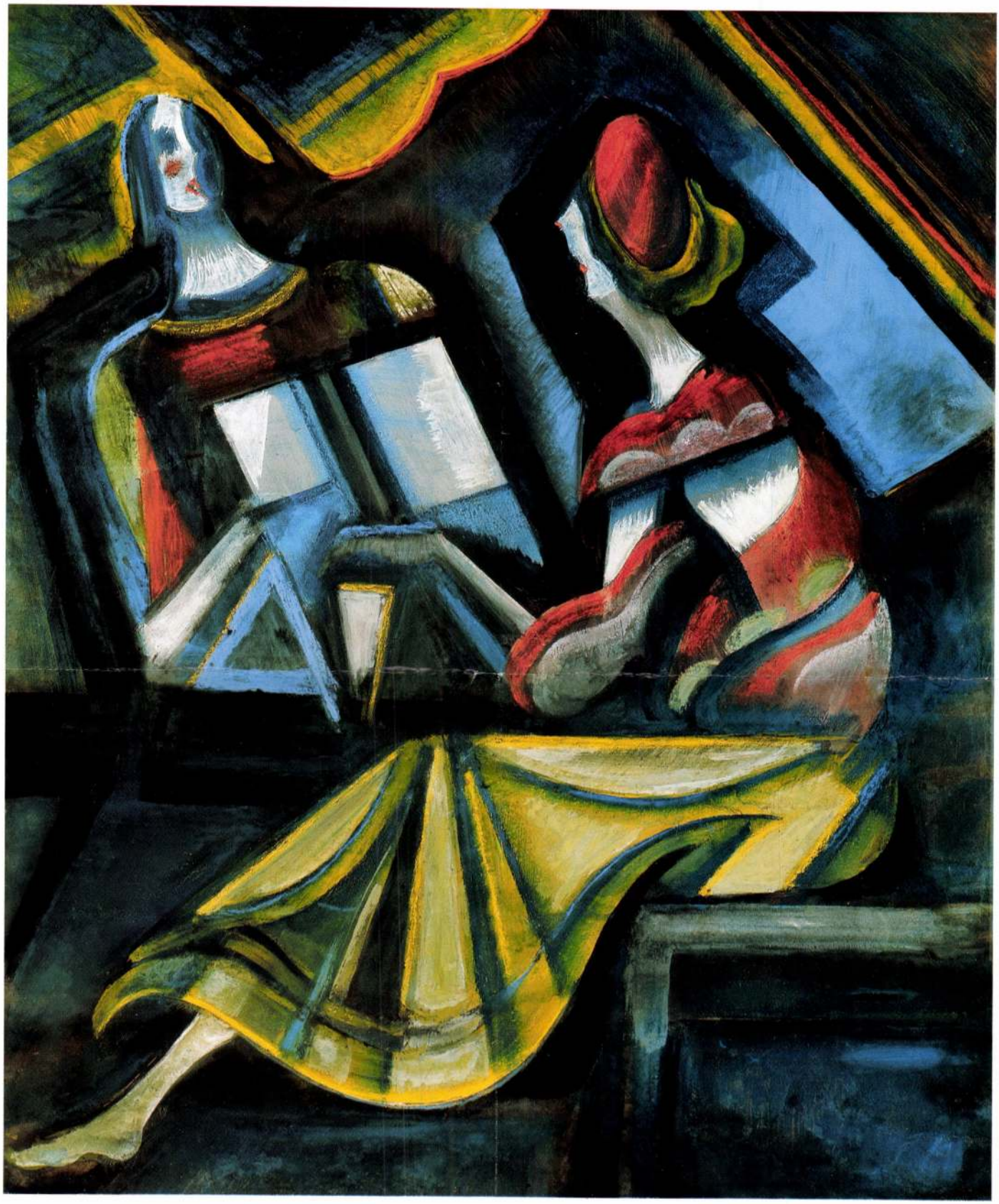

47

48

47 ▪ BÉLI VÖRÖS ERNŐ (1882–1922)

Napsütéses utca

90 x 115 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Béli Vörös Ernő

Kikiáltási ár: 450 000 Ft

48 ▪ PECHÁN JÓZSEF (1875–1922)

Napsütésben

167 x 121 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Pechán József

Kikiáltási ár: 240 000 Ft

49 ▪ CSUK JENŐ (1887–1927)

Délutáni pihenés, 1910

115 x 96 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Csuk Jenő 910

Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft

30

SCHEIBER HUGÓ

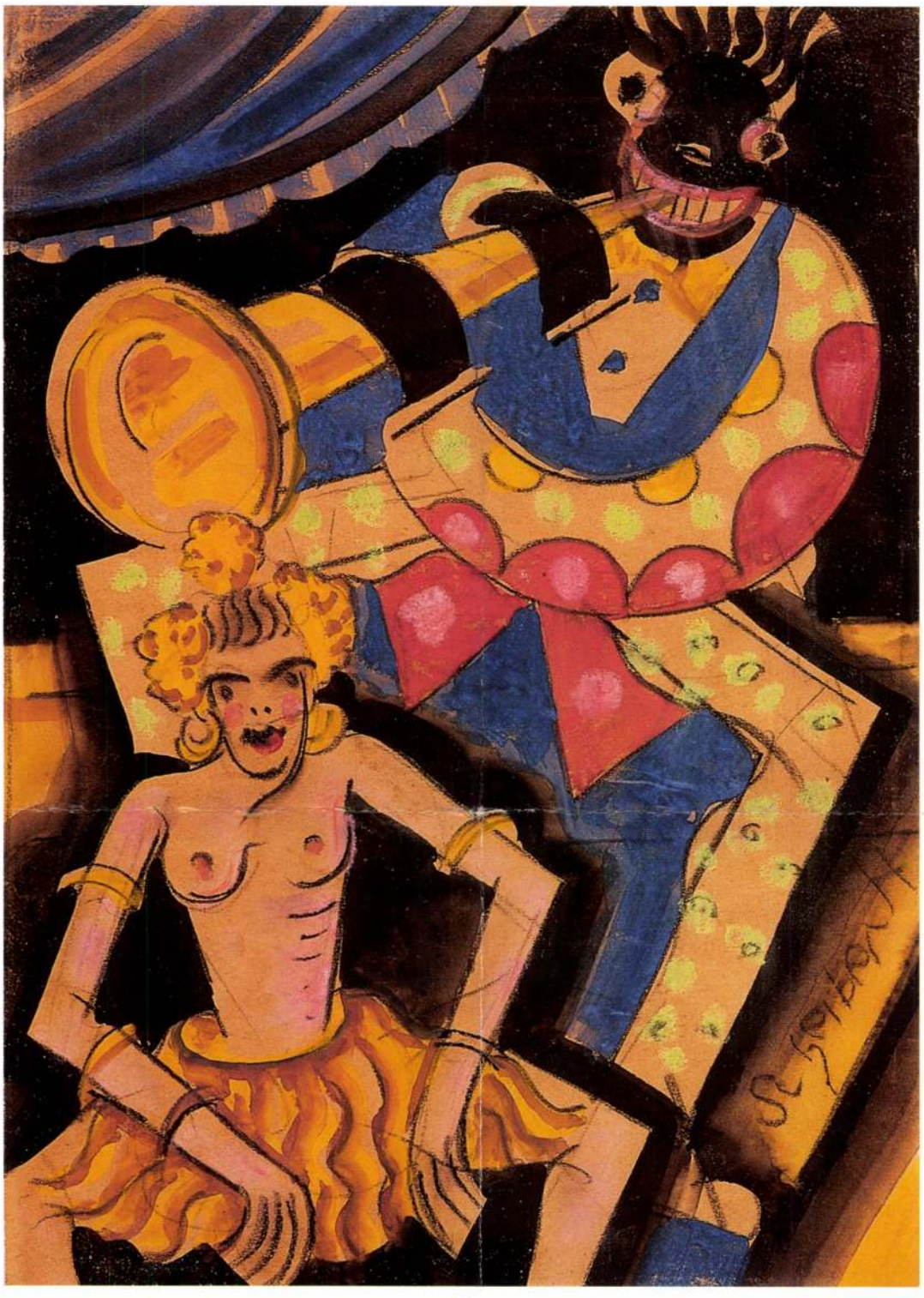

31

31 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Mulatóban

35 × 25,5 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve jobbra lent: Scheiber H.

Kikiáltási ár: 380 000 Ft

32 ▪ SASSY ATTILA (1880–1967)

Új idők

98,5 × 130 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra fent: Aiglon

Kikiáltási ár: 600 000 Ft

SCHERER HUGO

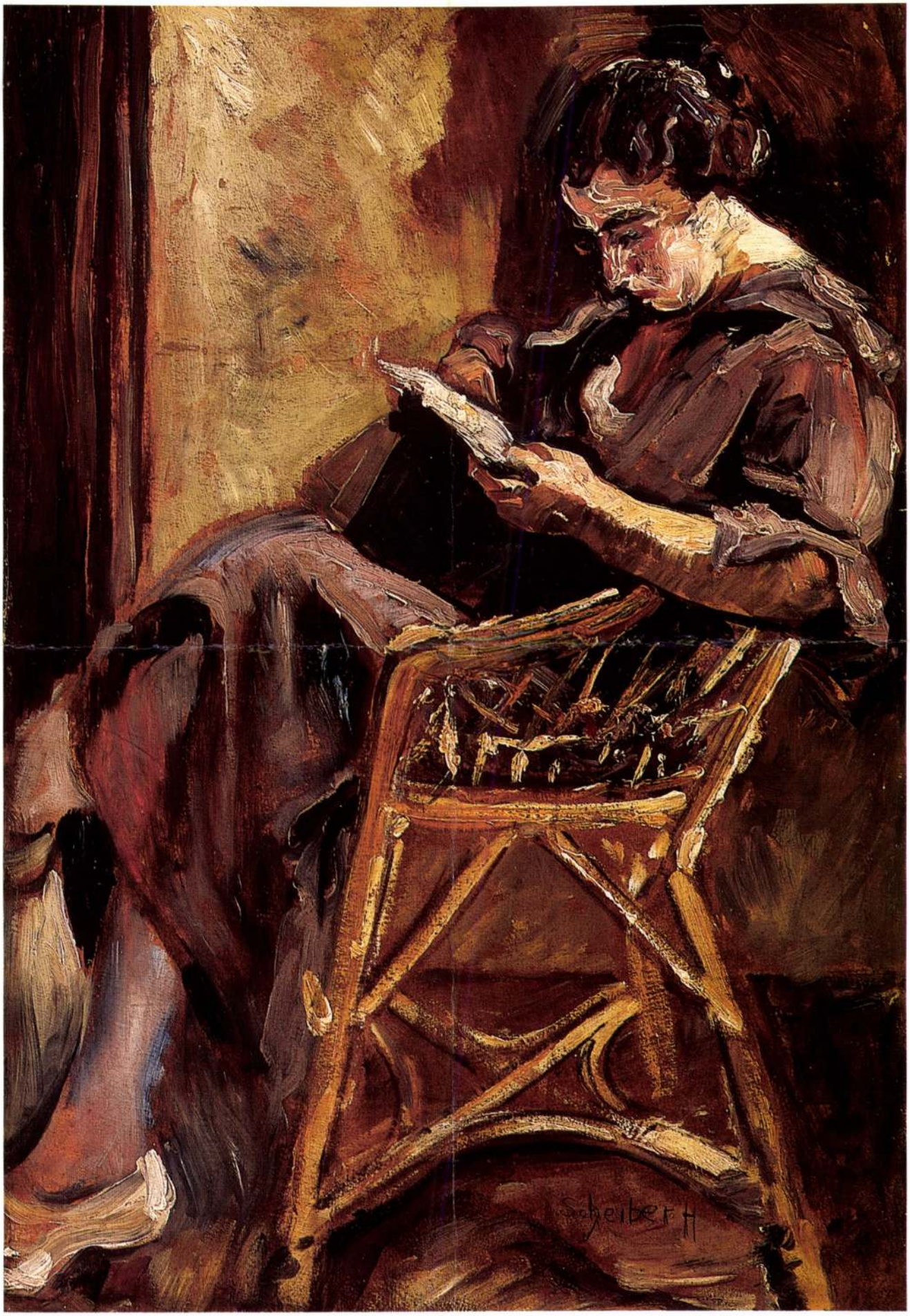

54

54 ▪ JULIUS NOERR
(München, 1827–1897, Starnberg)

Földeken, 1857

27 × 36 cm
Olaj, fa
Jelezve jobbra lent: Noerr 57.

Kikiáltási ár: 180 000 Ft

55 ▪ TELEPY KÁROLY (1828–1906)

Téli táj, 1883

15,7 × 23,8 cm
Olaj, fa
Hátoldalon felirat: Spányi Béla barátomnak
emlékül Telepy Károly Degen. 1883

Kikiáltási ár: 220 000 Ft

55

56 ▪ MÉSZÖLY GÉZA (1844–1887)

Alkonyat

17,5 × 27 cm
Olaj, fa
Jelezve jobbra lent: Mészöly Géza
Szerepelt a BÁV 30. aukcióján, 1973. május, 202. tétel

Kikiáltási ár: 900 000 Ft

SCHEIBER HUGÓ

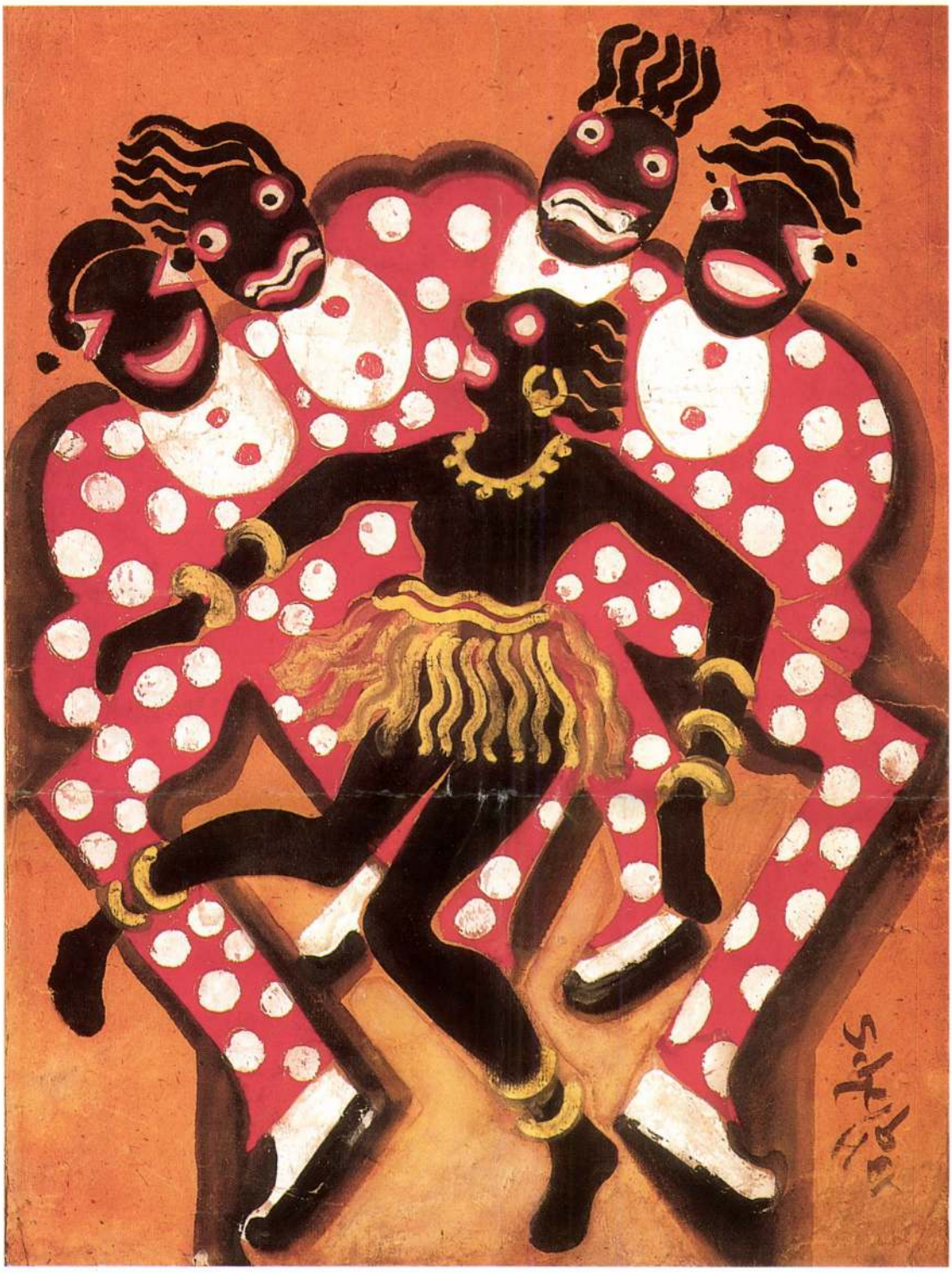

23

23 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Kabaré

50 × 38 cm
Vegyestechnika, papir
Jelezve jobbra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 280 000 Ft

24 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Nagyvárosi fények

70 × 50 cm
Vegyestechnika, papir
Jelezve jobbra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 650 000 Ft

Rapallo 1941 VIII/8
Warszawa

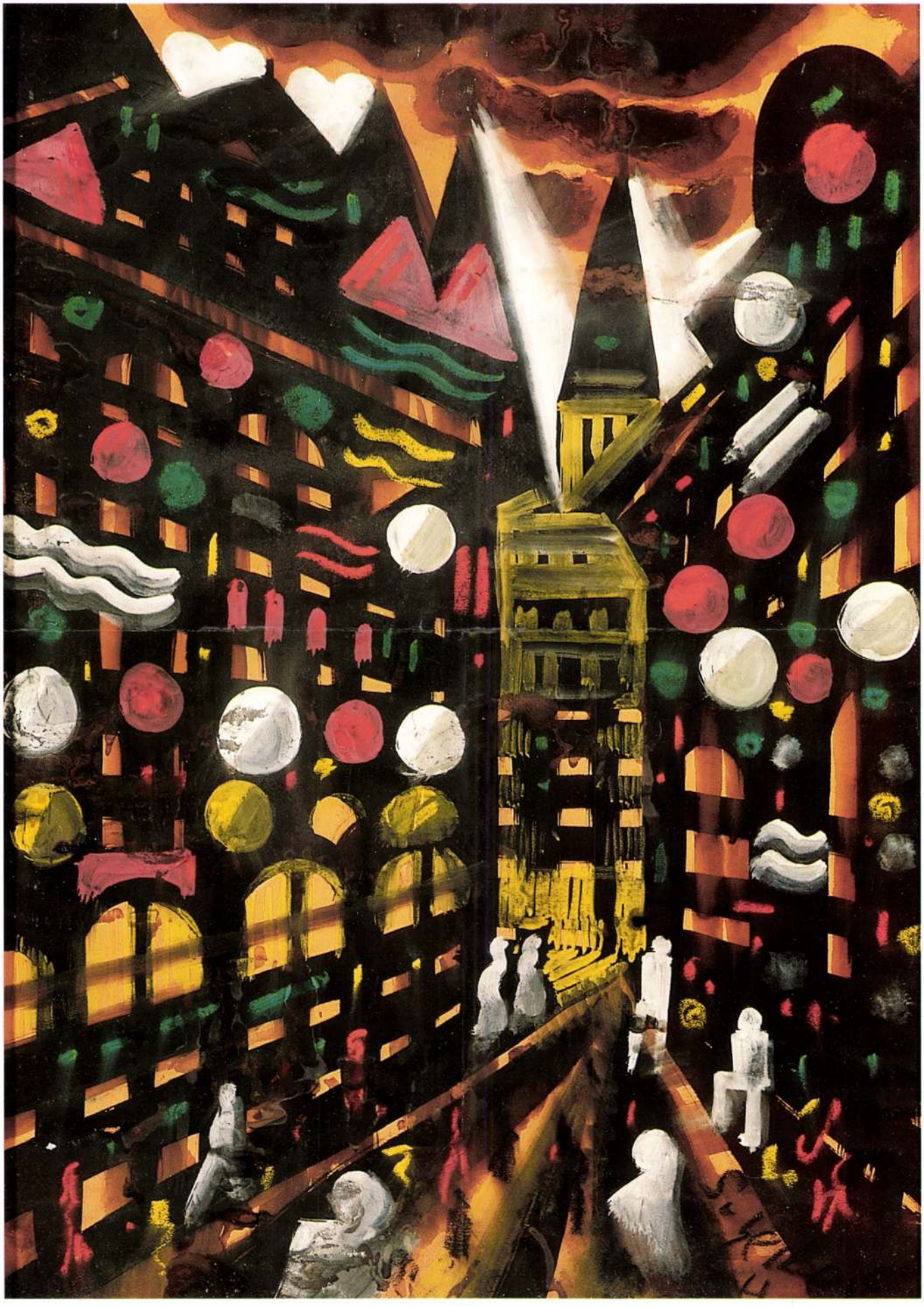

25

25 ▪ ALBERT ZIMMERMANN
(Zittau, 1808–1888, München)

Hegyi patak

31 × 52 cm
Olaj, fa
Jelezve jobbra lent: Albert Zimmermann

Kikiáltási ár: 280 000 Ft

26 ▪ ADOLF KAUFMANN
(Troppau, 1848–1916, Bécs)

Barbizoni erdőben

45 × 58 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: A. Kaufmann
Restaurált

Kikiáltási ár: 250 000 Ft

SCHEIBER HUGÓ
2002. aukció

58

58 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Vitorlás

49 × 36 cm
Vegyes technika, papír
Jelezve jobbra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 260 000 Ft

59 ▪ KÁDÁR BÉLA (1877–1956)

Falusi jelenet, 1924

35 × 50 cm
Tempera, papír
Jelezve jobbra lent: Kádár Béla
Reprodukálva: Gergely Mariann: Melankolikus utazás. Kádár Béla (1877–1956). Bp., 2002. 142. kép

Kikiáltási ár: 1 800 000 Ft

SCHEIBER HUGÓ

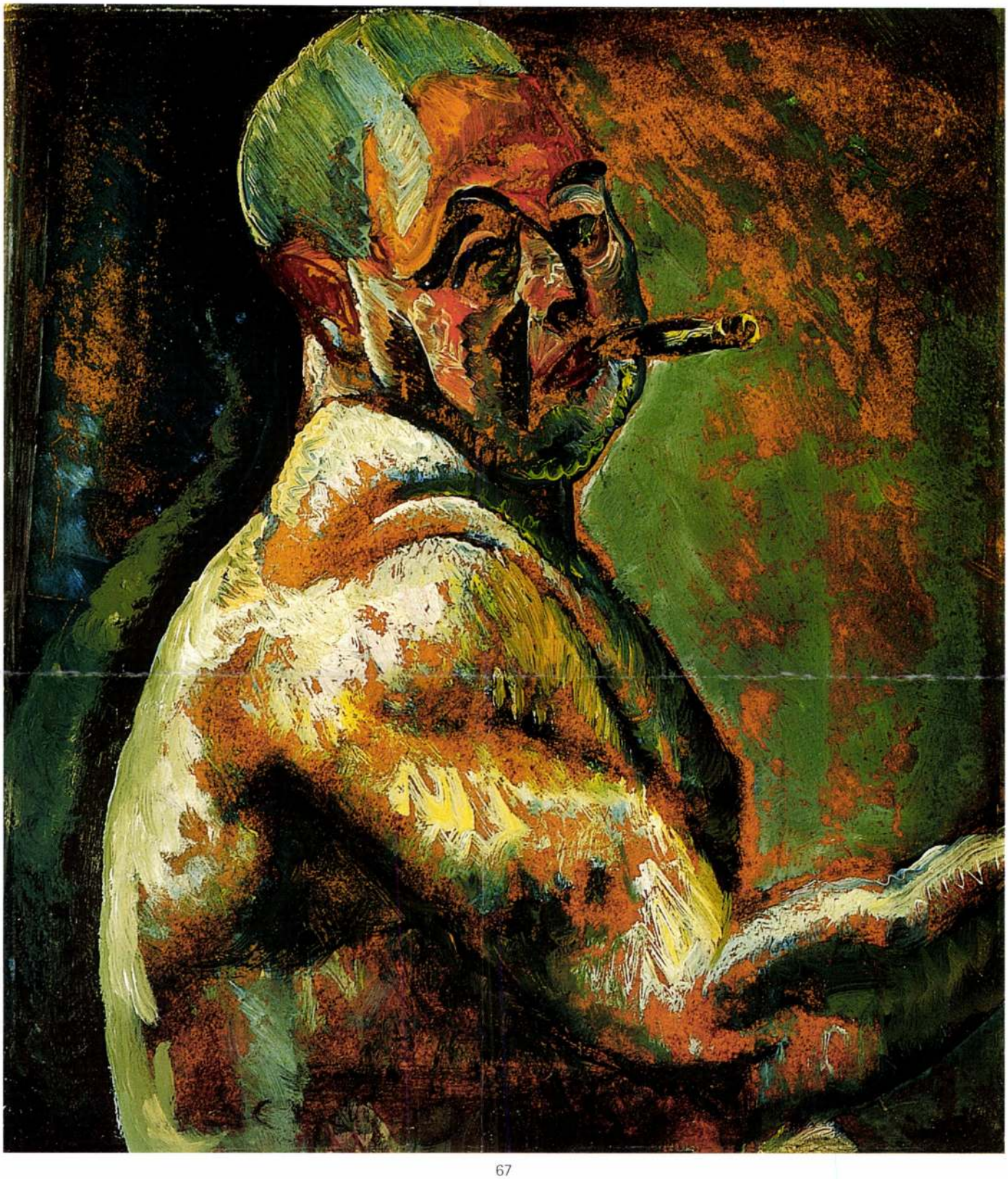

67

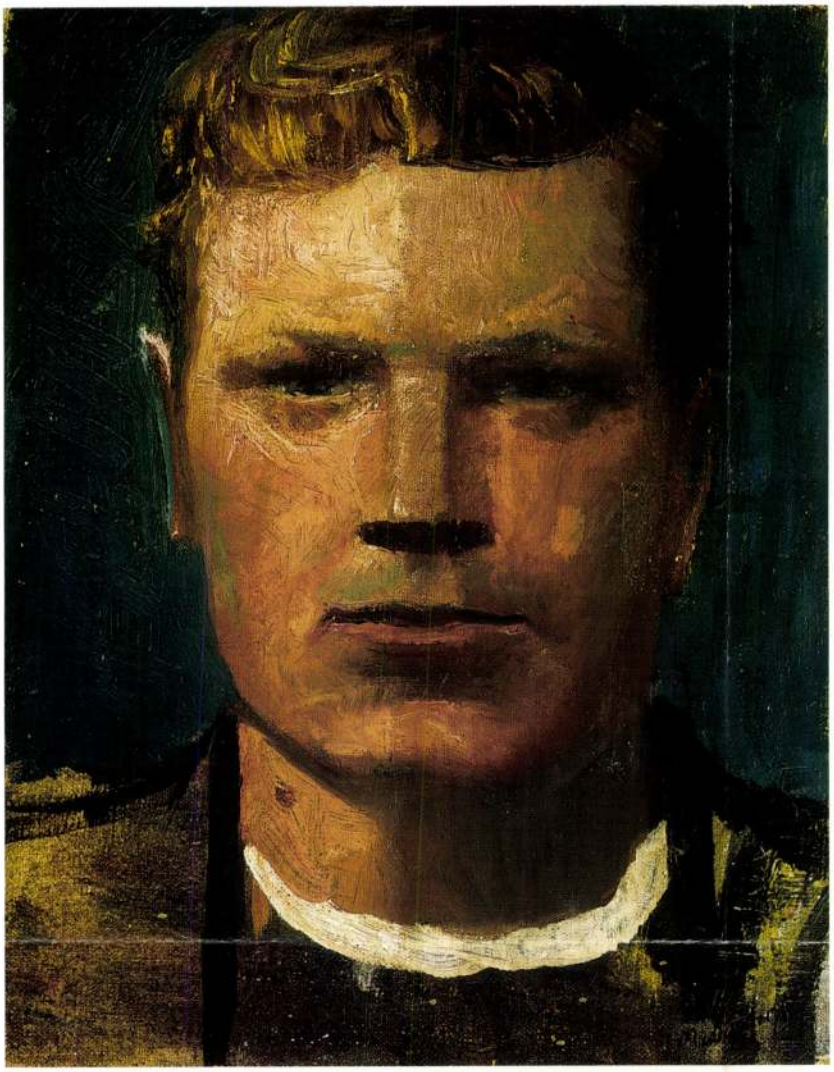

68

68 ▪ BÁRÓ MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ (1852–1919)

Fiatal fiú arcképe

27 × 22 cm
Olaj, vászon, kartonon
Jelezve jobbra lent: Mednyánszky

Kikiáltási ár: 280 000 Ft

69

69 ▪ BARCSAY JENŐ (1900–1998)

Kisfiú fehérgalléros ingben

53 × 45 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Barcsay

Kikiáltási ár: 220 000 Ft

70 ▪ BÁRÓ MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ (1852–1919)

Csavargófej

40 × 31 cm
Olaj, vászon
Jelzés nélkül

Kikiáltási ár: 450 000 Ft

SCHEIBER
HUGÓ 2002. ősz

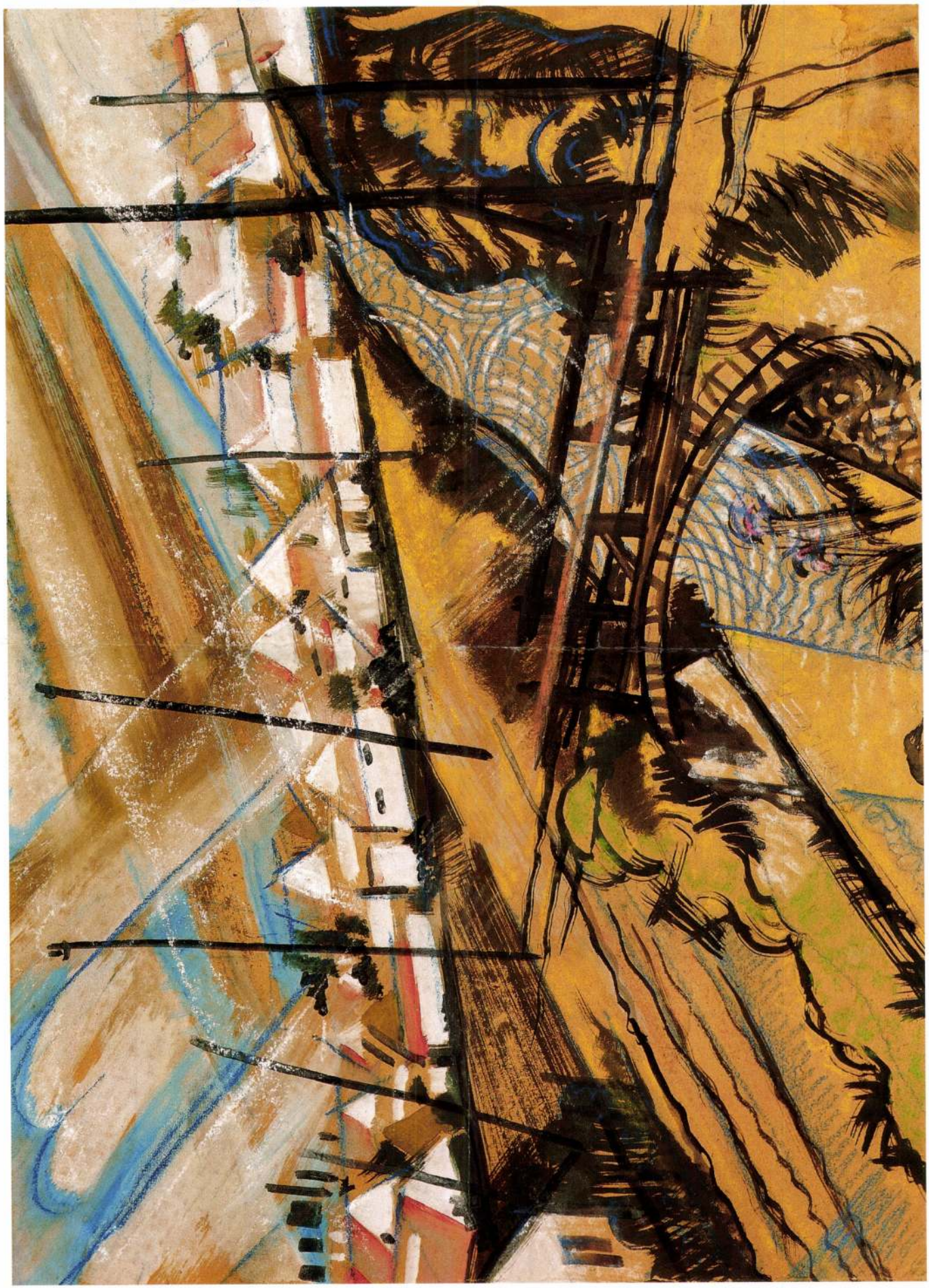

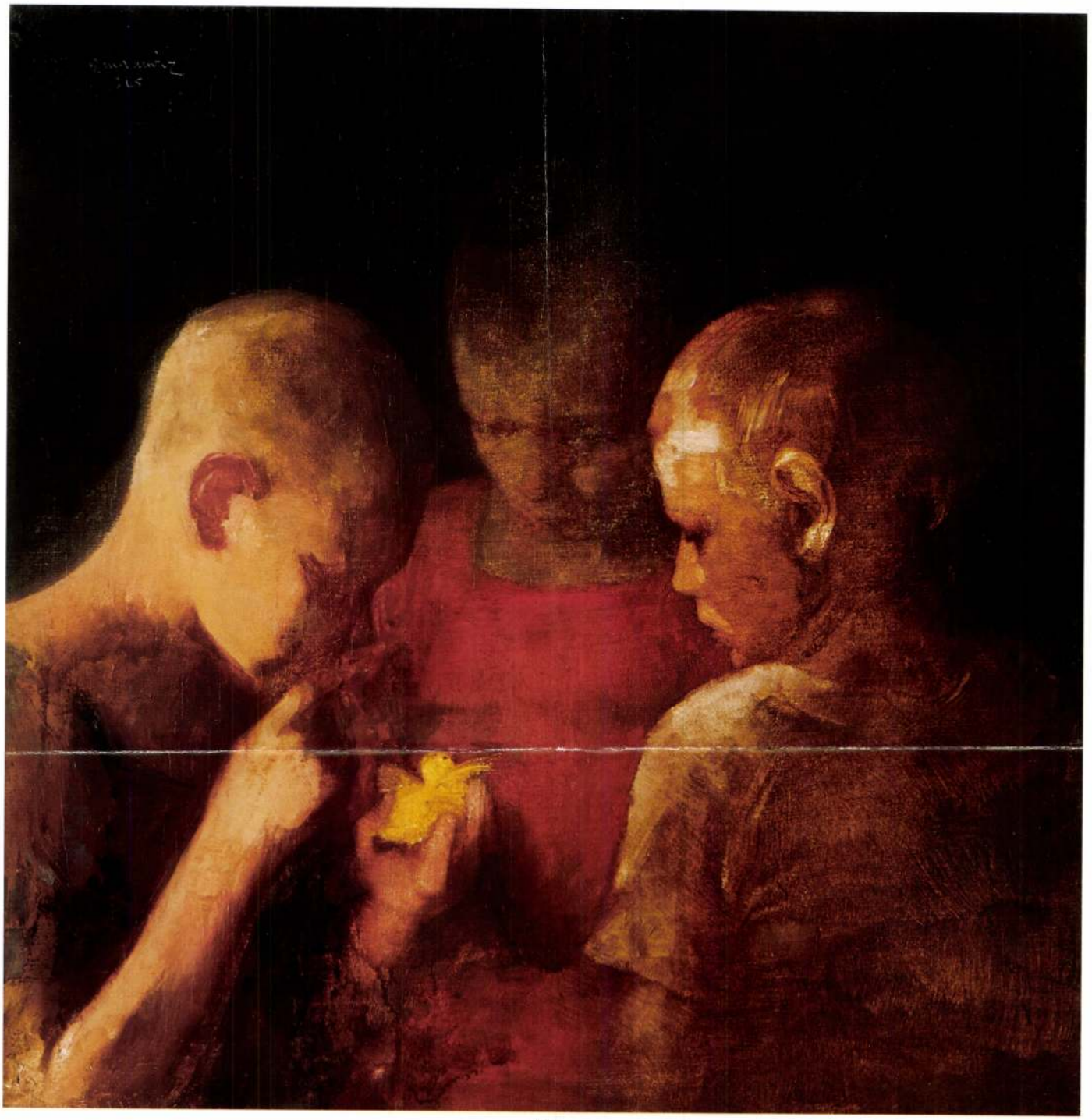

184

184 ▪ SZŰCS MÓRICZ JELZÉSSEL

Fiúk kismadárral, 1925

60 × 60 cm
Olaj, falemez
Jelezve balra fent: Szűcs Móricz 925

Kikiáltási ár: 250 000 Ft

185 ▪ RUDNAY GYULA (1878–1957)

Anya gyermekével

100 × 75 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Rudnay
Hátoldalon a Nemzeti Szalon kiállítási raglapja
– 1915/16 297. szám

Kikiáltási ár: 450 000 Ft

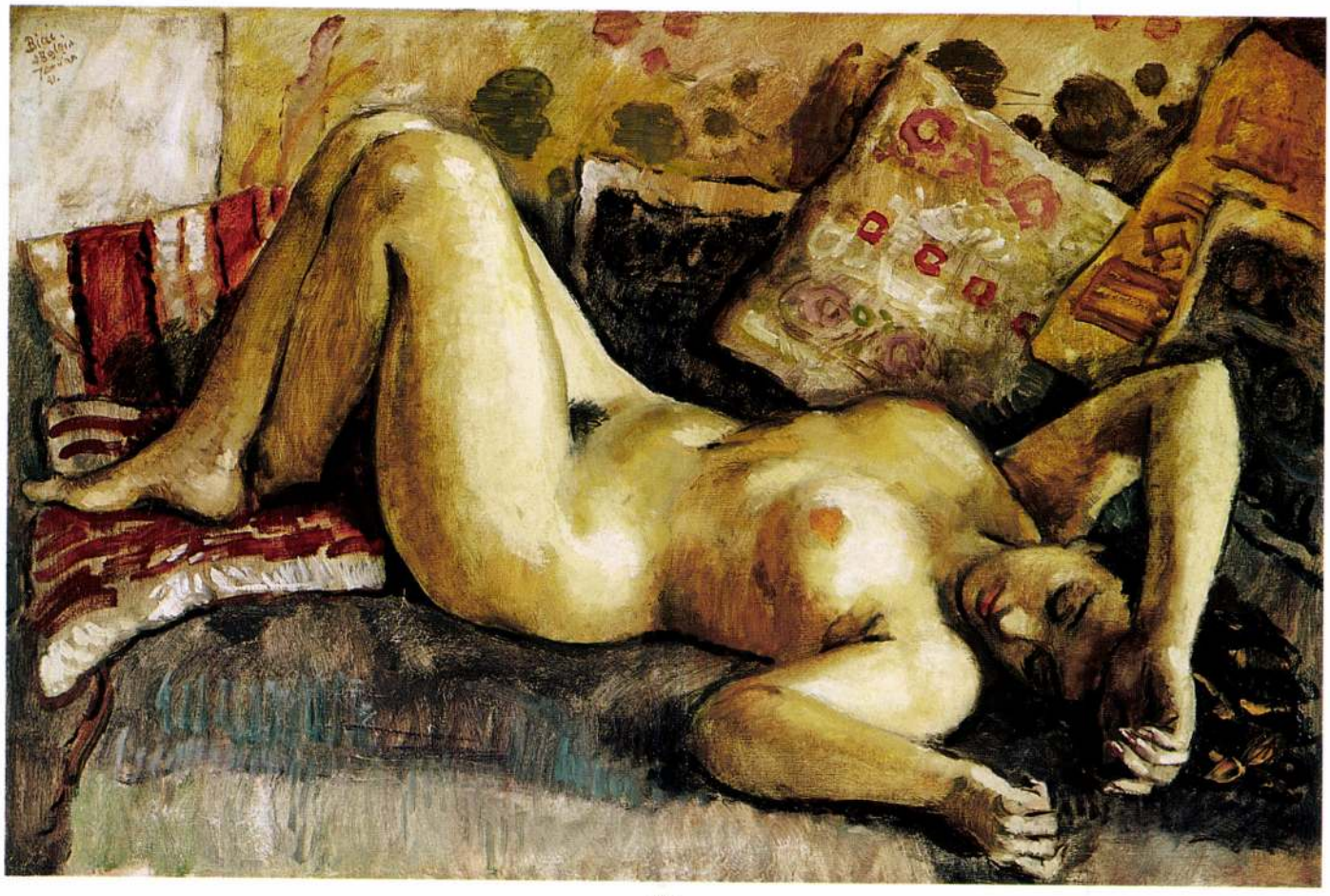

135

136

135 ▪ BIAI FŐGLEIN ISTVÁN (1905–1974)

Akt

65 × 100,5 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra fent: Biai Főglein István 41
Hátoldalán: Nemzeti Szalon kiállítási címke

Kikiáltási ár: 220 000 Ft

136 ▪ IVÁNYI GRÜNWALD BÉLA (1867–1940)

Lányok gyümölcskosárral

100 × 45,5 cm
Olaj, karton
Jelezve balra lent: Iványi Grünwald Béla

Kikiáltási ár: 240 000 Ft

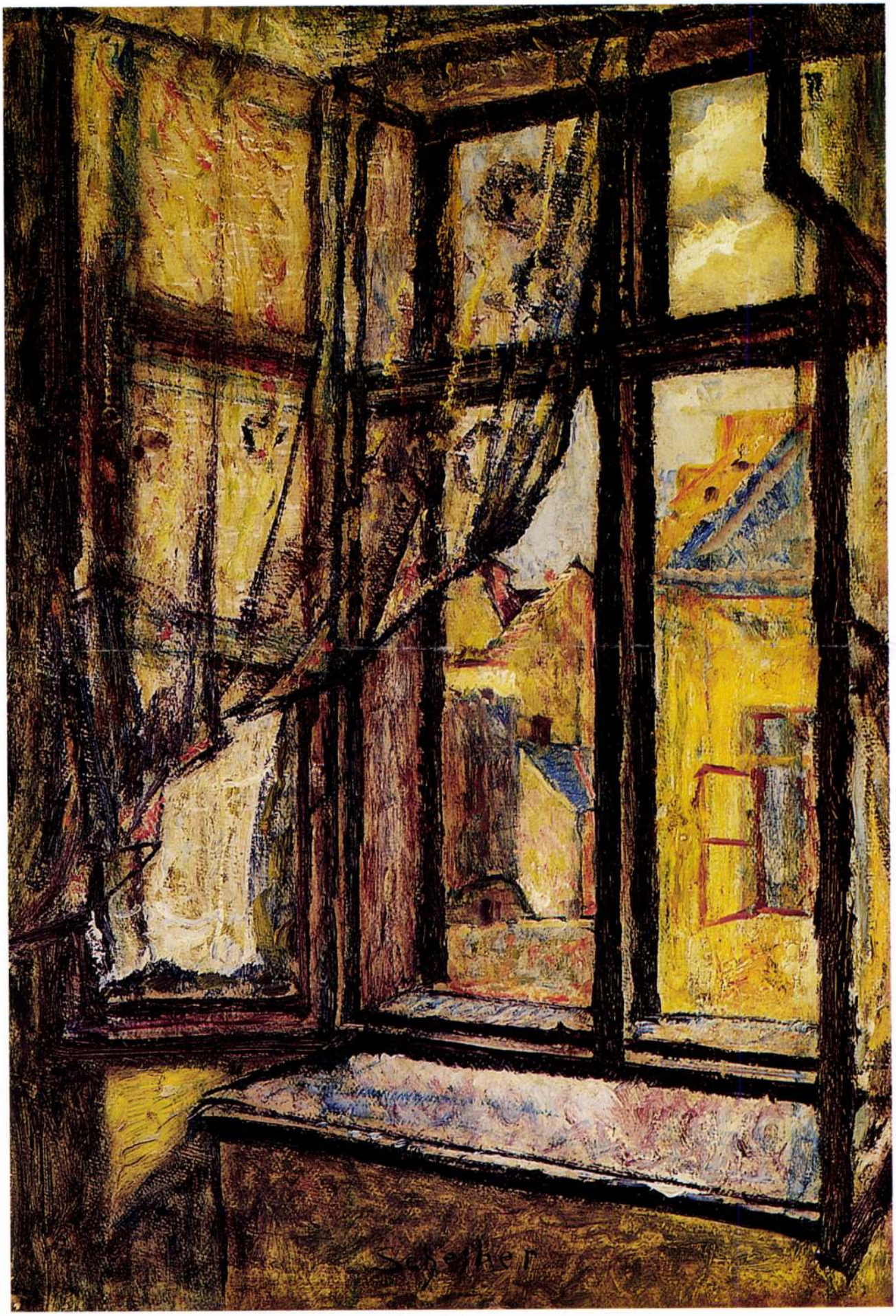

129

SCHEIBER HUGÓ

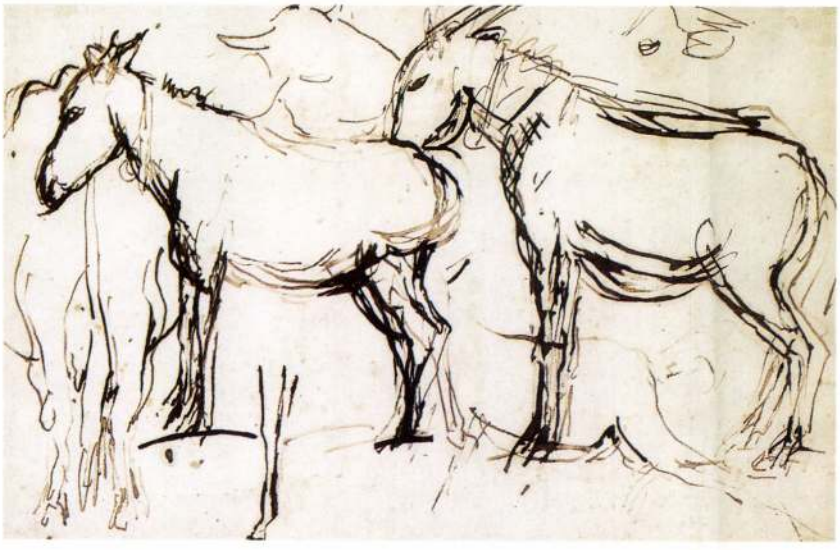

130

130 ▪ RIPPL-RÓNAI JÓZSEF (1861–1927)

Csacsik

28 × 45 cm
Tus, papír
Jelzés nélkül

Kikiáltási ár: 220 000 Ft

131 ▪ RIPPL-RÓNAI JÓZSEF (1861–1927)

Pihenő társaság

32 × 47 cm
Toll, papír
Jelezve jobbra fent: Rónai

Kikiáltási ár: 220 000 Ft

131

132 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Szegények szobája

29,5 × 44 cm
Szén, papír
Jelezve jobbra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 120 000 Ft

133 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Táncosnő

34 × 32,5 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve jobbra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 80 000 Ft

134 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Kilátás az ablakból

73 × 50,5 cm
Olaj, karton
Jelezve középen lent: Scheiber

Kikiáltási ár: 550 000 Ft

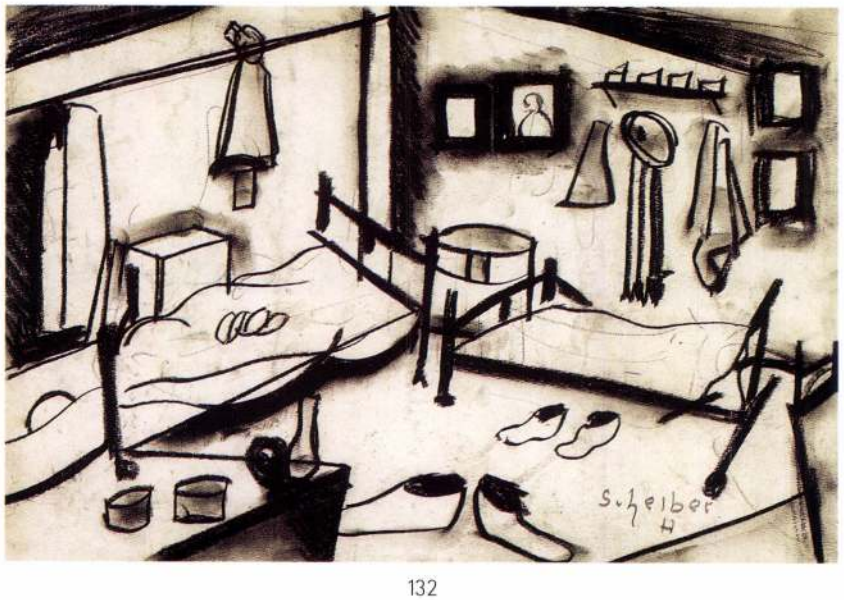

132

133

3

4

3 ▪ MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ (1852–1919)

Napfényes domboldal

27 × 30 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve jobbra lent: Mednyánszky

Kikiáltási ár: 220 000 Ft

4 ▪ SZŐNYI ISTVÁN (1894–1960)

Felhők Zebegény felett

19,5 × 33 cm
Akvarell, papír
Jelezve balra lent: Szőnyi I.

Kikiáltási ár: 180 000 Ft

CONDITIONS OF SALE

1 ▪ Kieselbach Gallery and Auctions House (auctioneer) organises and conducts a public auction at the auctioneer's own expense in order to sell the objects listed in this catalogue either offered by the vendors or the auctioneer's own possession. The auction is organised, handled and conducted by the auctioneer, acting as a trading agent on behalf of the vendor.
The conditions of sale are included in the catalogue which is available at the exhibition or at the scene of the auction.

2 ▪ The lots called up are presented in succession in the catalogue. The auctioneer announces the catalogue number of the lot and buyers indicate their wish to bid by raising their hand.

3 ▪ The highest bidder acknowledged by the auctioneer shall be the buyer at the hammer price.However, in case of protected lots marked "VÉDETT" (protected) in the catalogue. Hungarian museums are entitled to buy the item at hammer price.

4 ▪ On behalf of the commissioning party and in the capacity of agent thereof, the Auctions House is fully authorised to enter into an agreement of sale with the highest bidder and to receive the purchase price on behalf of, and to the benefit of, the commissioning party and the buyer.
The buyer shall pay the purchase price in cash immediately after the sale or pay.

5 ▪ 20% of the purchase price in deposit. Credit cards are subjected to a 3% commission. The bought item can be handed over to the buyer on condition that the total purchase price is fully paid up in one lump after the sale.
The indicated put-up price is without tax, fees and costs.

6 ▪ The Auctions House allows a 10 day grace period to pay the residual amount after the deposit has been provided. (Address: 1055 Budapest, Szent István krt.) In such cases the buyer may only enter into possession of the item when the full purchase price has been paid up within 10 days from the auction.
The amount of the deposit will be included in the purchase price if the said timeline has been observed.

7 ▪ The Auctions House reserves the right to consider the bid of the purchaser null and void and keep the deposit if the buyer fails to take over the item within the timeline hereunder.

8 ▪ The buyer shall pay an agency fee of 20% of the hammer price.

9 ▪ The buyer shall transport the item purchased at his own risk and cost immediately after the purchase price has been paid. Failure to do so will release the Auctions House who will not be liable for any loss or damage. Further, the Auctions House will charge a monthly 5 % storage fee after the 20th day from the auction. If the buyer fails to take away the goods within 6 months from the auction, the Auctions House will call on the buyer to do so. In case of non-compliance the Auctions House will be free to sell the item, deduct its costs and expenses and keep the residual amount to and for the benefit of buyer.

10 ▪ The bid item may not be reauctioned unless the identity of the buyer is impossible to establish.

11 ▪ No seller may bid, nor may any third party bid on seller's bahalf in order to reach an unreasonably high price and thus inflict loss on any other party. No prior collusion or agreement is allowed to impact the course of the auction. Parties may not share or promise any gains resulting from such collusion or otherwise.

12 ▪ All the lots are exhibited for inspection prior to and after the sale. All goods are sold without warranty with all the imperfections they may have at the time of the sale.Descriptions and illustrations in the catalogue are for identification only. Buyers shall satisfy themselves prior to the sale as to the order and condition of each lot and shall rely on their own judgement as to whether the lot accords with its own description.
In case of orders to buy of the same amount the Auctions House favours the order to buy which is received earlier.

13 ▪ In case the identity of the buyer and the vendor is the same, the contract of the sale shall not be concluded. However, the bidder shall pay agency fee determined below.

14 ▪ The Auctions House will not accept any complaints after the lot has been knocked down unless the item is not genuine despite being so marked in the catalogue. In such case the buyer may file a complaint in accordance with the Civil Code of Hungary. The court responsible is: Fővárosi Bíróság.

15 ▪ The items auctioned may not be sold under the estimate price in the catalogue. The Auctions House will not bear any liability in respect of the bid or the purchase price paid. The Auctions House may not be compelled to reoffer the same item or market it at any time.
If the vendor is not qualified as inlander under the Foreign Exchanges Act on the basis of the hungarian provisions of law, for the validity of the contract between the vendor and the auctioneer who became the buyer after the knocking-down, is necessary the permission of the foreign exchange authority.Obtaining the above mentioned permission is the vendor's duty.The Auctions House handles the lot and the paid purchase price by the buyer as a deposit, and only after the permission hands them over the person entitled thereto.

16 ▪ For absentee bids the auctioneer may be commissioned by the buyer to bid on his/her behalf. You may submit your bid personally in the Kieselbach Gallery from 10 a.m. to 6 p.m. every day before the auction. If it is not possible, for a satisfactory service it is strongly recommended that you submit your bids at least 24 hours prior to auction. Please fax us at: +36-1-2692219. An advance payment of 50% of the bid shall be transferred which will be refunded if the bid fails to succeed. You may also bid over the phone, which requires that a bank guarantee be attached. In case of identical bids the earlier will take precedence. You are kindly requested to transfer the amount of your absentee bids to our bank account Nr.: 12001008-00112819-00100007 kept with S. W. I. F. T.: UBRTHUHB Raiffeisen Bank Rt. (Adress: Hungary 1054 Budapest Akadémia u. 6.)

17 ▪ No item marked "VÉDETT" (protected) may be taken outside of Hungary. Owners of protected lots will be registered by the museum. In case of any change in ownership, the museum must be notified immediately.

18 ▪ If the sold item is exported, 3 % of the purchase price will be charged for the export license.

19 ▪ Unsold goods may be reauctioned after the sale upon request.

20 ▪ To assist the sale all prospective buyers are kindly requested to use their bidding paddle.

The above terms and conditions were drawn up as of April 2002.
Kieselbach Auctions House

Tájékoztató valuta vételi árfolyamok:
Exchange rates valid at the closing time of the catalogue:

1€ - 242 HUF

SCHEIBER HUGÓ

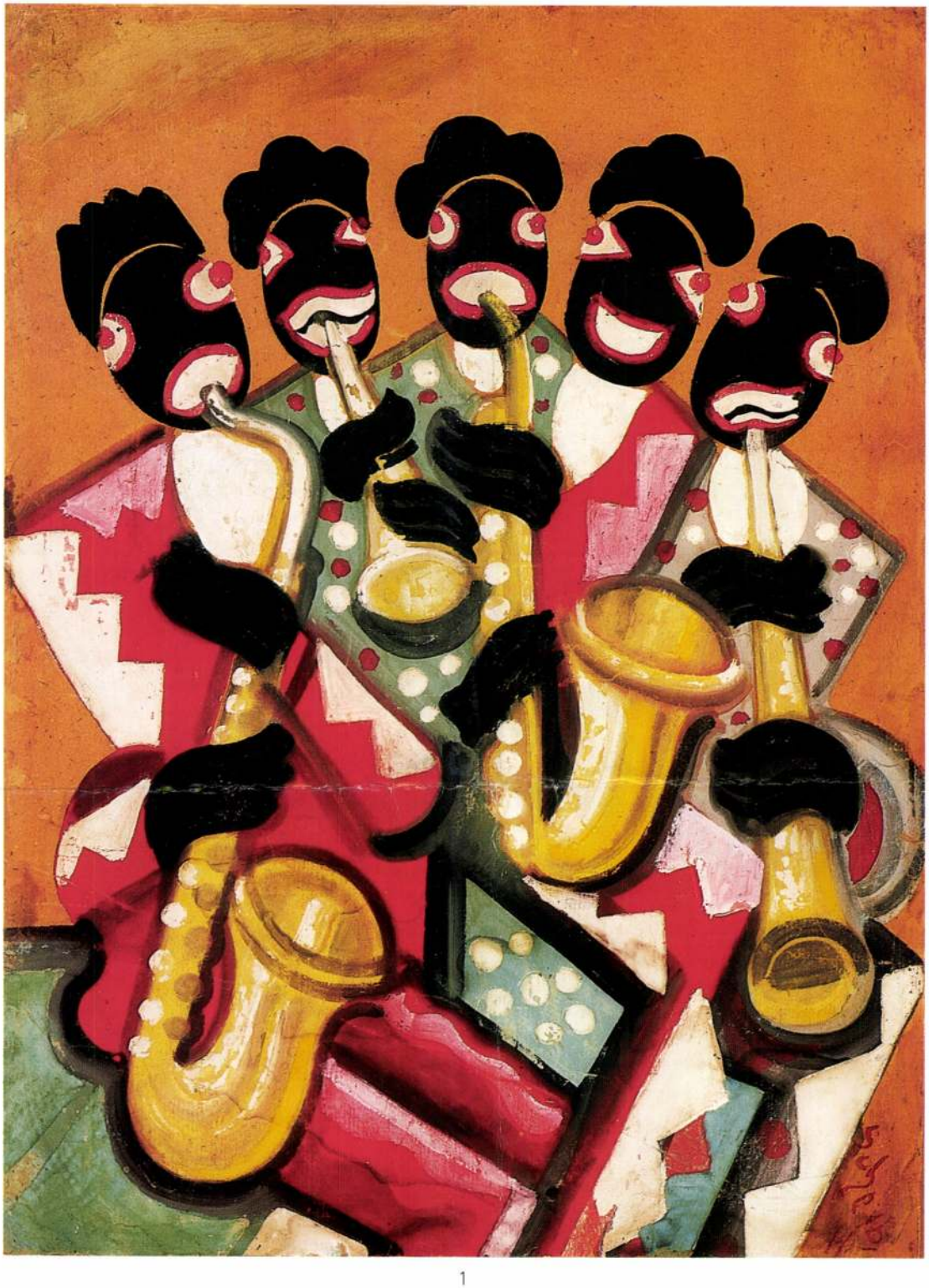

1

1 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Jazz Band

50 × 37 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve jobbra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 280 000 Ft

2 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Konflis

43,5 × 62 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve középen lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 350 000 Ft

SCHEIBER HUGÓ
2002. őszi

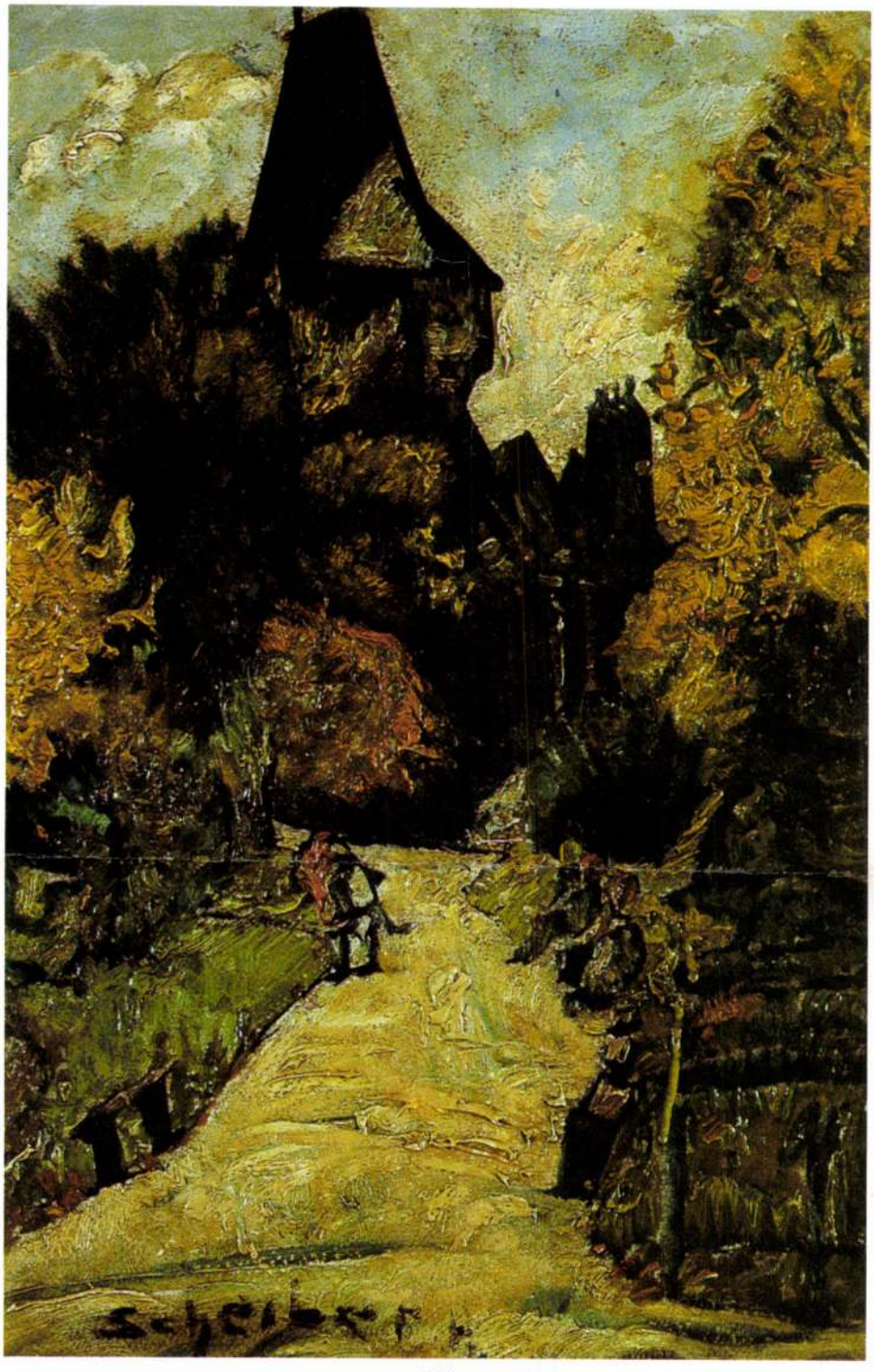

171

171 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

A budapesti Vajdahunyad vár, 1912

45 × 29 cm
Olaj, karton
Jelezve balra lent: Scheiber H.
Szerepelt a BÁV 62. aukcióján, 243. tétel, 1983 december

Kikiáltási ár: 550 000 Ft

172 ▪ MÁRFFY ÖDÖN (1879–1959)

Önarckép ecsettel, 1930 körül

93,5 × 66,5 cm
Olaj, vászon
Jn.
Proveniencia: Márffy Ödönné hagyatékából

Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

SCHEIBER HUGO

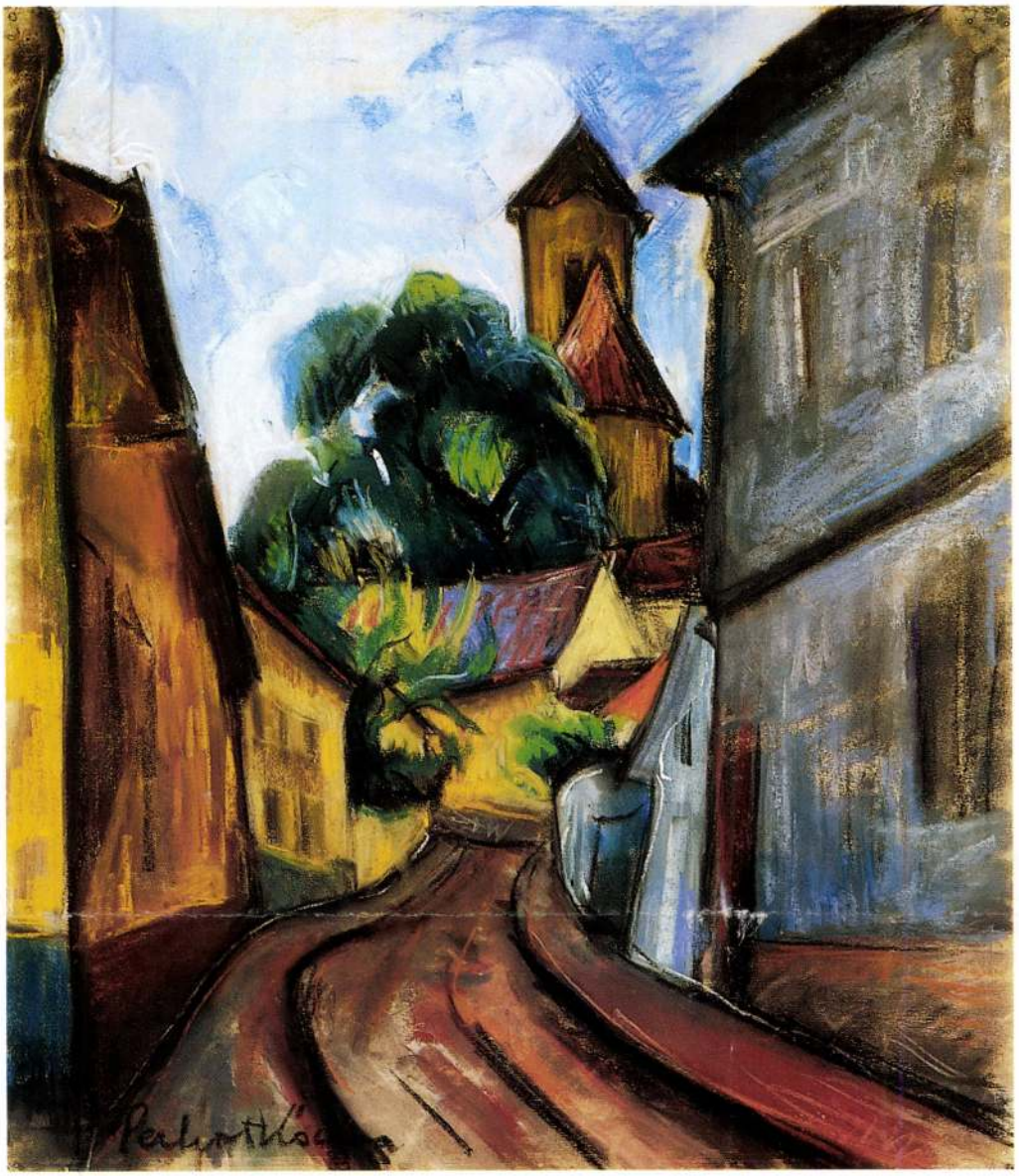

96

96 ▪ PERLROTT CSABA VILMOS (1880–1955)

Szentendrei utca

46,5 × 40 cm
Pasztell, papír
Jelezve balra lent: Perlrott Csaba

Kikiáltási ár: 600 000 Ft

97

97 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Bárkák

57 × 48 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve jobbra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 180 000 Ft

98 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Nagyváros

68 × 55 cm
Tempera, papír
Jelezve jobbra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 340 000 Ft

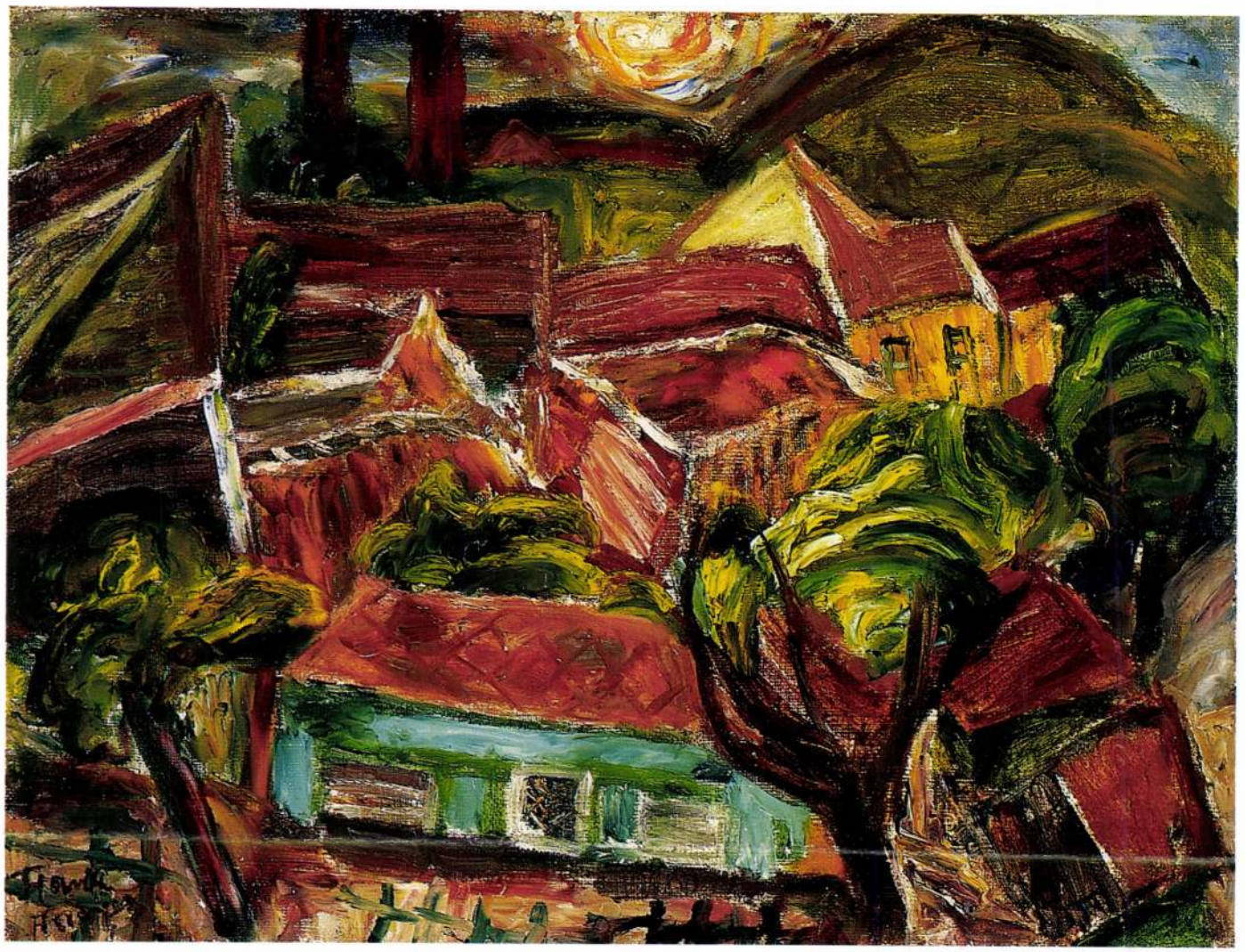

100

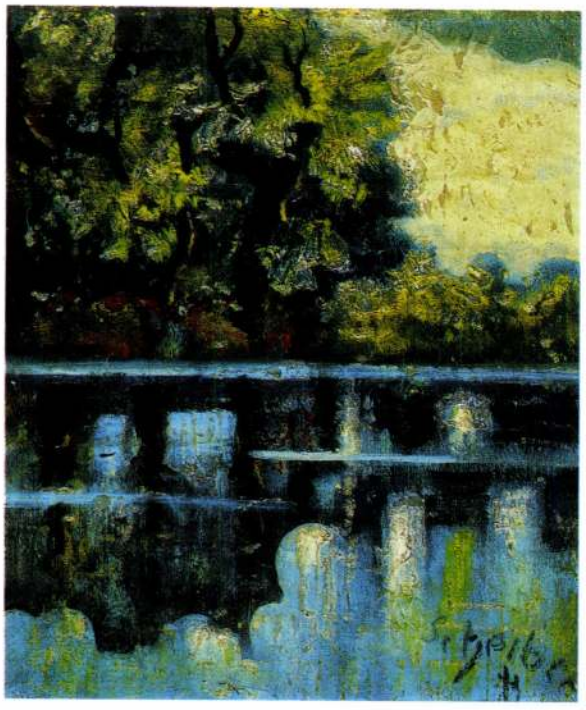

101

100 ▪ FRANK FRIGYES (1890–1976)

Kolosy tér

60 × 80 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Frank Frigyes
Hátoldalán: A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának raglapja, Óbudai Képzőművészeti Klub címke
Szerepelt a BÁV 60. aukcióján, 69. tétel

Kikiáltási ár: 400 000 Ft

101 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Folyópart

46 × 40 cm
Olaj, vászon, kartonon
Jelezve jobbra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 140 000 Ft

102 ▪ PERLROTT CSABA VILMOS (1880–1955)

Házak fák között

61 × 86,5 cm
Olaj, papír
Jelezve jobbra lent: Perlrott Csaba

Kikiáltási ár: 800 000 Ft

99 ▪ MEDVECZKY JENŐ (1902–1969)

Fiatal hölgy fekete kesztyűben

76,5 × 50 cm
Pasztell, papír
Jelezve balra lent: Medveczky 32

Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

Irodalom:
Lóránth László: *Paletta.* Jelen Könyvkiadó, é. n.
O. Jobbágy Zsuzsa: *Medveczky Jenő.* Budapest, 1982.
P. Szücs Julianna: *A római iskola.* Budapest, 1987.

Ritka véletlen és különös szerencse, hogy egy aukció kiállításán a magyar neoklasszicista festészet két kivételes kvalitású portréja kerül egy időben a közönség elé. Kontuly Béla gyermekarcképének és Medveczky – egy zavarbaejtő szépségű hölgyről készült – képmásának egymásra találása alkalmat kínál számunkra e hasonló ihletésű művek összevetésére. Mindkettőjükre jellemző a képszerkesztésre fektetett nagy hangsúly, a tiszta, lelkiismeretes formálás, az olasz XIV. és XV. század festészetének, elsősorban Giotto, Masaccio és Piero della Francesca képeinek inspirációja, az ebben a hagyományban gyökeredző monumentális, tömör megfogalmazás. Az izmusok lehiggadásával ismét divatba jövő portré művészi problémáit azonban - az alapvetően rokon alapállás mellett is - számos tekintetben eltérő módon oldották meg. Az antikvitás, a reneszánsz és a kortárs Itália művészetének hatása persze mindegyikőjük számára fontos volt, de talán a római iskolások közül Medveczky alkotásain érhető tetten leginkább Párizs inspirációja. Képünk számos eleme Picasso, Braque, Metzinger világát idézi, a kerek szemű modell megformálása, bájos eleganciája pedig a régiek közül a francia klasszicista festőművész, Ingres arisztokratikus nőalakjait juttatja eszünkbe. A portrét övező környezet a reneszánsz példákat követő módon szerkesztett egyszerű, mélybe vezető építészeti tér. Medveczky ezt a puritán megoldást is tovább geometrizálja az által, hogy a nézőpontot erősen megemeli és a teret határoló falakat szinte kiteríti a síkba. A szobafalak merőleges találkozásán végigfutó egyenesek, az ablakon beáramló fény megtört, világos vetülete, vagyis a háttér összes képi eleme valóságos vizuális látványra vezethető vissza. Ám minden átalakítva, átformálva jelenik meg, szinte egy absztrakt festmény formai puritánságát idéző, logikus rendbe illesztve. Korniss Dezső szavai jutnak eszünkbe: *„Medveczky állt legközelebb az absztrakt festészethez, egy lépés választotta el attól, hogy a tárgyis festészetet absztrakcióvá szűrje."* A kompozíció egyes elemei, vonalak, formák, színek egymásból következnek, egymásra felelnek, mint ahogy a bal kar könyökétől induló, a nyakhoz futó körívszelet metsződik a dekoltázs ruhaszegélye és a vonalát folytató árnyékhatár elliptikus görbéjével. A modell mögött feltűnő női aktszobor egyrészt izgalmas, élénk formai elem, de egyben a reneszánsz portrék attribútumainak mintájára, az ábrázolt személyre utaló, magyarázó, értelmező rekvizitum is.
Medveczky művének – festői kvalitásain és az életműben rendkívül ritka pasztelltechnika mellett – külön erénye, hogy benne a klasszicizáló formaadás, a látványos és mégis finom színkezelés kivételes harmóniában párosul az ábrázolt modell különleges szépségével, megjelenésének tökéletes eleganciájával.

Molnos Péter

Tamara de Lempicka:
Nana de Herrera
Olaj, vászon
Victor Arwas-gyűjtemény

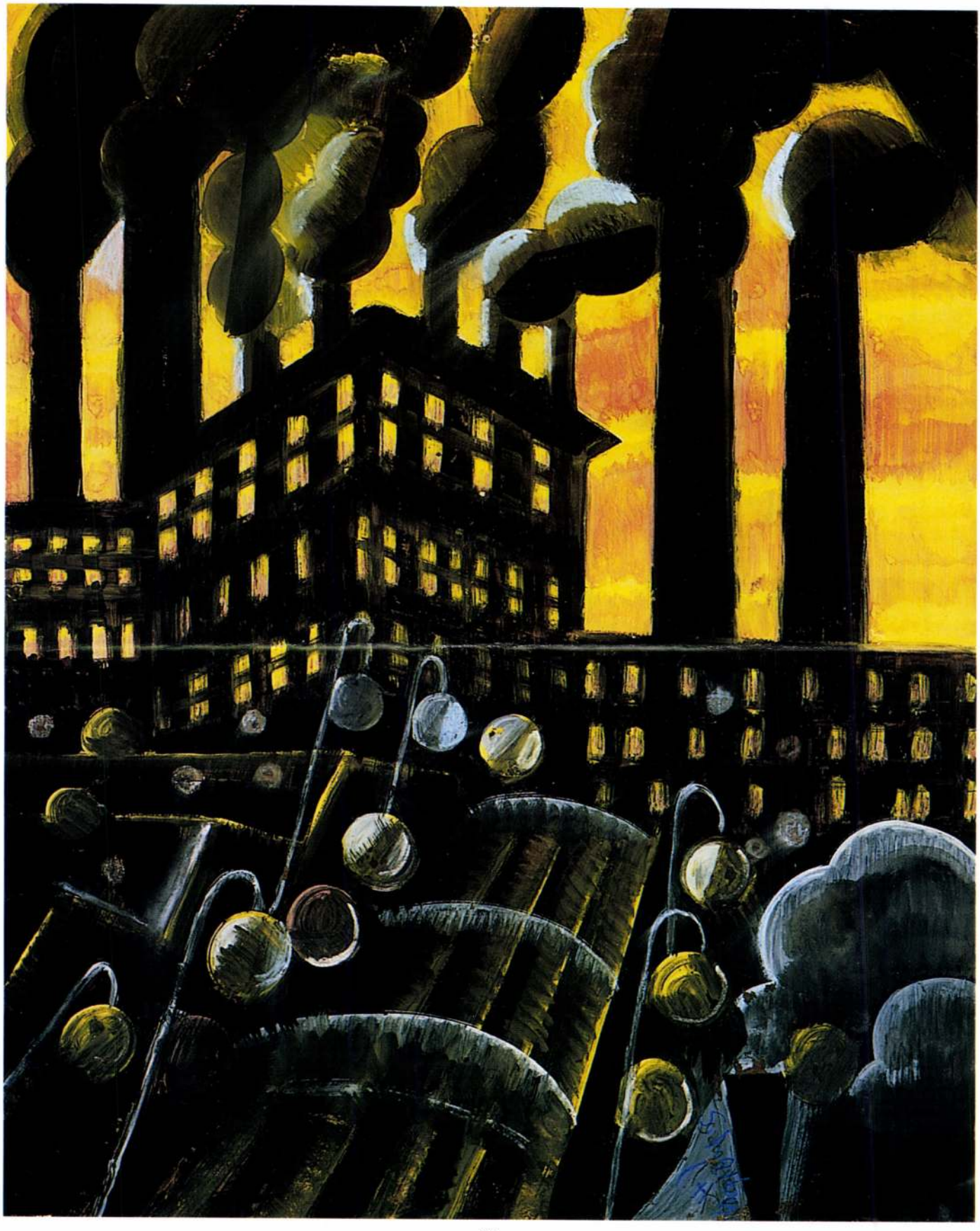

98

SCHEIBER HUGÓ

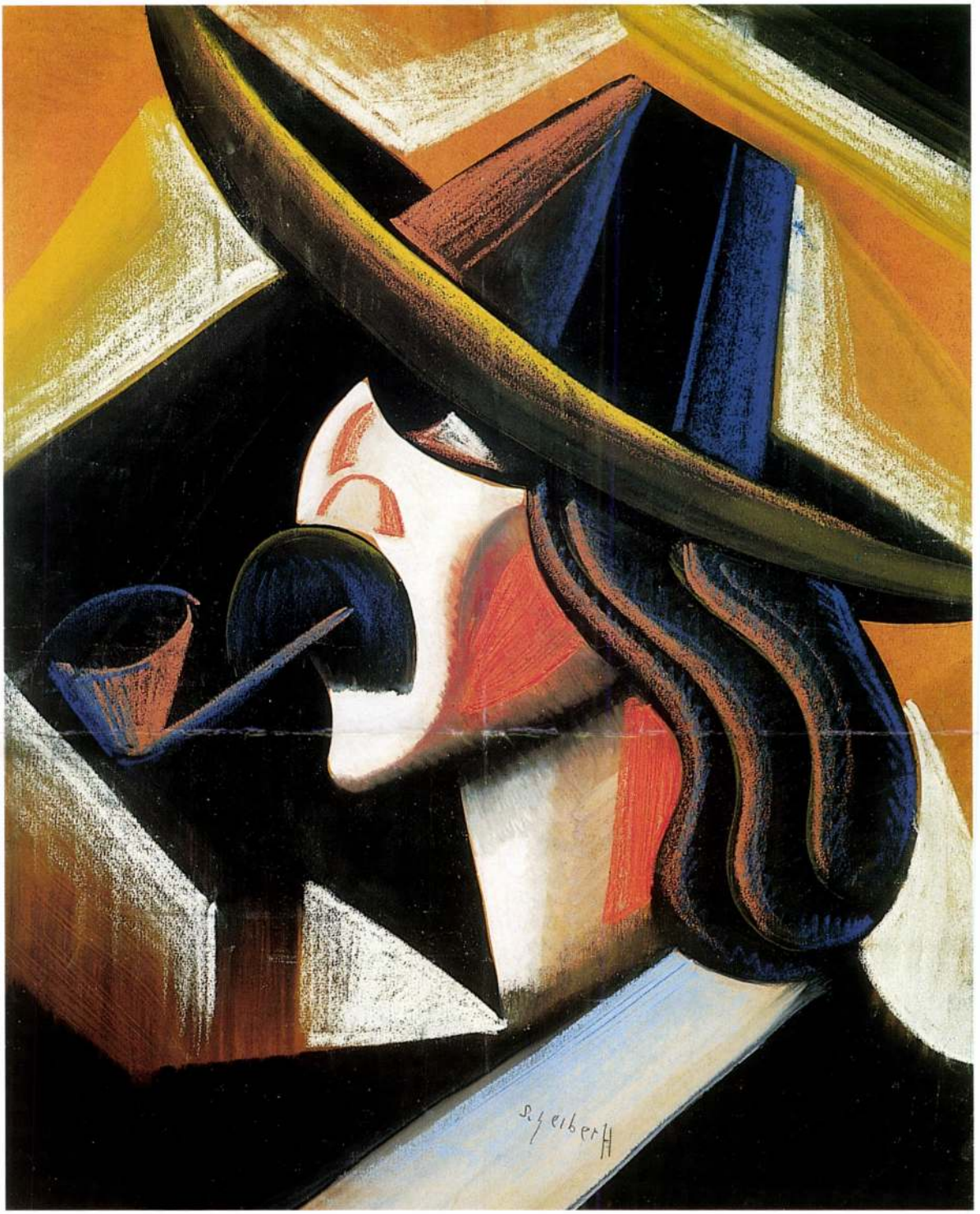

135

135 ◆ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Pipázó férfi

66 × 53 cm
Vegyestechnika, papír
J. k. l.: Scheiber H
Kikiáltási ár: 600 000 Ft

136

136 • KERNSTOK KÁROLY (1873–1940)

Hajnali fények

54 × 73 cm
Olaj, vászon
J. n.
Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

137 • ZIFFER SÁNDOR (1880–1962)

Fehérblúzos hölgy

80,5 × 65 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Ziffer Sándor 1943
Kikiáltási ár: 120 000 Ft

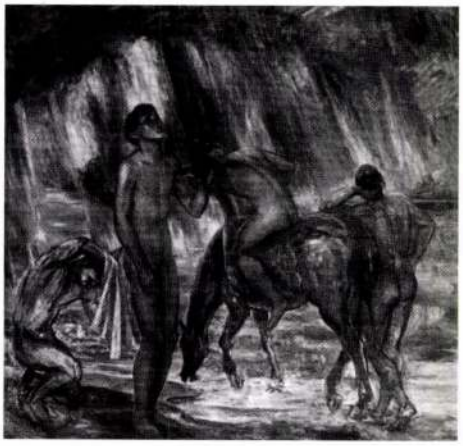

Analógia a 136. tételhez:
Kernstok Károly: Zivatar
(Magyar Nemzeti Galéria)

137

138 • BERÉNY RÓBERT → (1887–1953)

Kislány szobában

82 × 62,5 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Berény
Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

53 • SCHEIBER HUGÓ (1873–1850)

Kávéházi jelenet

60,5 × 44 cm
Színeskréta, papír
J. n.
Kikiáltási ár: 850 000 Ft

REPRODUKÁLVA
Múlt és Jövő. 1941 december
Haulisch L.: Scheiber Hugó. Budapest, 1995. 124. kép

IRODALOM
Alkotás Művészház VI. kiállítása. Scheiber Hugó. Budapest, 1923. december. A katalógus előszavát Bálint Jenő írta.
Scheiber Hugó önéletírása. Magyar Nemzeti Galéria
Scheiber Hugó emlékkiállítás katalógusa, 1964.
Haits Géza: Scheiber Hugó emlékkiállítása. Művészet, 1965. jún.
Paris-Berlin 1900–1930. Centre Georges Pompidou, Paris, 1978.
Láncz Sándor: Egy mappa története. Művészet, 1985/11–12.sz.
Futurismo-Futurismi kiállítás katalógusa. Velence, Palazzo Grassi, 1986.
Scheiber Hugó (1893–1950) – Válogatás a közös kiállítás anyagából. Toronto-Budapest, 1991.
Haulisch Lenke: Scheiber Hugó. Serpent kiadó, Budapest, 1995.

Magyarországon az első kávéház kilenc évvel a mohácsi vész után, 1535-ben nyitotta meg kapuit. A későbbi századokban itt született meg a polgárság, a szabadságeszmények, az európaiság gondolata. Előbb létezett kávéház, mint kórház, színház, vagy képviselőház.

Budapesten 1887-ben nyitott meg a Centrál, mely az első világháború után az irodalmi élet központja, a Nyugat íróinak törzshelye lett. Az írótársak aggódó és érdeklődő pillantásaitól kísérve itt kérte meg Babits Török Sophie kezét, reggeli közben itt beszélgetett Tóth Árpád és Szabó Lőrinc irodalomról, honoráriumról, nőkről... A harmincas években, budai lakásából elköltözve Karinthy is felváltotta a Hadik kávéházat a Centrállal, s napjai nagy részét az üvegablak mögött töltötte. Itt dolgozott, s fogadta mindenkori „rajongóit" is. Valószínűleg itt készült róla Scheiber 1935-ös rajza. A Centrál éjjel-nappal nyitva volt, így kiváló otthonul szolgált a kispénzű, sokszor fűtési gondokkal is küszködő művészeknek.

Ady, majd később Kassák és köre a Meteort kedvelte, a politikusok az Abbáziába jártak, míg Szinyei, Csontváry és Lechner a Japán kávéház törzsasztalánál gyülekeztek. Itt sakkozott József Attila és Nagy Lajos, itt írt Rejtő Jenő és itt született meg a Szép Szó. A világ legszebb kávéháza nevet azonban a New York kapta. A Hauszmann tervezte biztosítóépület bronzzal, márvánnyal, stukkóval díszített belső terében, az atlaszok hordozta erkélyek és a fáklyás Luciferek között találjuk Esti Kornél, azaz Kosztolányi Dezső törzsasztalát. Ez volt az új művészet, a mozi központja, de ide jártak a bankvezérek, a színésznők, a mágnások és az artisták is.

Scheiber életművében mindvégig megtalálható a kávéház, mint igazi nagyvárosi élettér. Nem tudni azonban, hogy ő pontosan hova járt. Valószínűleg nem volt törzshelye, hanem a város több pontján is megfordult. Mind szűkös lakáshelyzete, mind érdeklődő, új iránt fogékony egyénisége arra ösztönözte, hogy napjait részben ilyen nyilvános, ám magányra is módot adó helyeken töltse.

A kétszintes belsők rajzai talán a Centrálban készültek, míg az egyszerűbb, díszítetlen helyiségek a lakásához közel eső Fészek klubot ábrázolhatják. Legendásan gyors és biztos keze volt, rajzait általában színes krétával, részben a helyszínen készítette. Ez a kávéházbelső egy pillanatkép, s szinte felsorolása mindannak, ami az embereket az ilyen helyekre vonzotta. A kis körasztaloknál egyesek újságolvasásba merülnek, mások a kályha körül melegednek, s elmélyülten beszélgetnek, s van, aki csak hátradőlve, átvetett lábbal, egyedül ül és a környezetét figyeli.

A háború előtti években a kávéház nem pusztán a közügyekről vagy a magánéletről való csevegés vagy elmélkedés színtere volt, hanem olyan intézmény is, ahol szabad volt a véleménynyilvánítás és korlátlan a szólásszabadság.

Pálinkás Réka

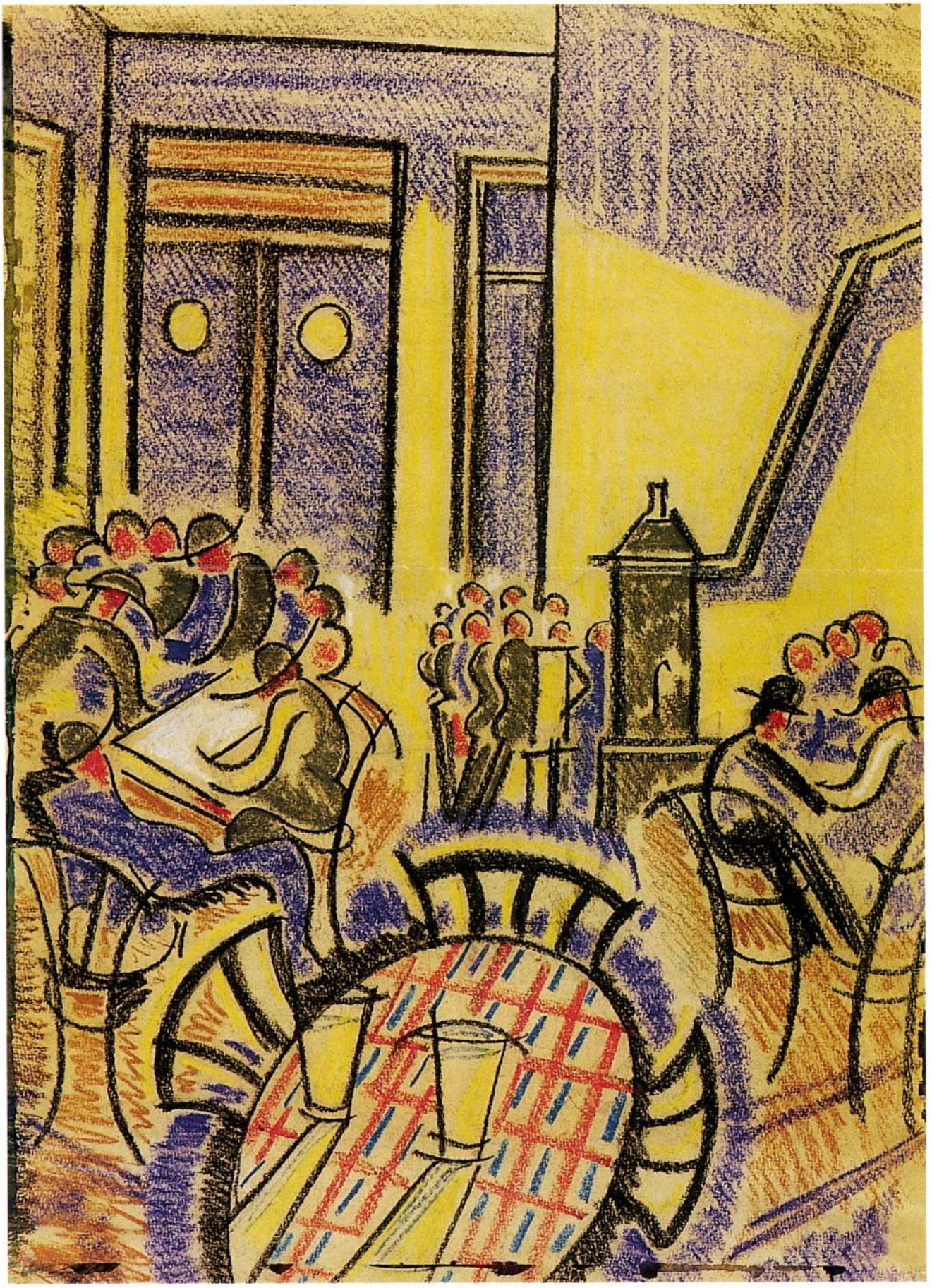

54

54 • JÁNDI DÁVID (1893-1944)

Festő az asztalnál

17 × 22 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Jándi 942
Kikiáltási ár: 80 000 Ft

55

55 • JÁNDI DÁVID (1893-1944)

Család

36,5 × 51 cm
Pasztell, papír
J. j. l.: Jándi D.
Kikiáltási ár: 120 000 Ft

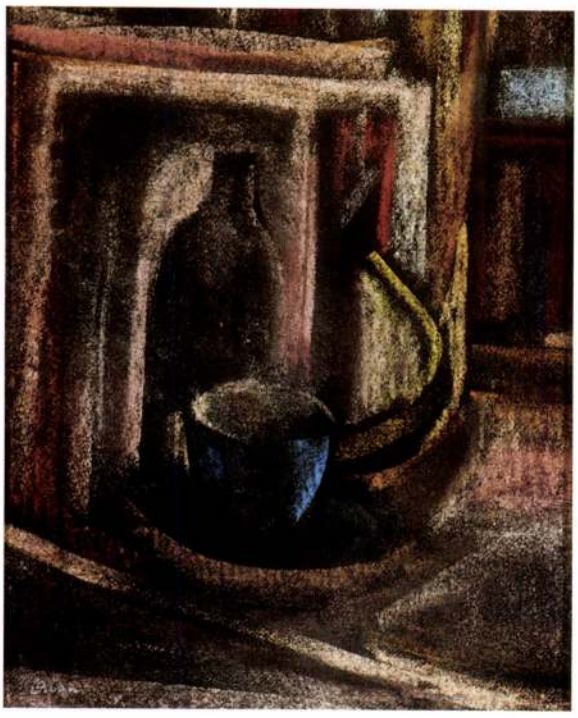

56

56 • ORBÁN DEZSŐ (1884-1987)

Csendélet üveggel és csészével

48,5 × 40,5 cm
Pasztell, papír
J. b. l.: Orbán
Kikiáltási ár: 180 000 Ft

57 • ORBÁN DEZSŐ (1884-1987) ➔

Virágcsendélet

60,5 × 50,5 cm
Olaj, fa
J. b. l.: Orbán
Kikiáltási ár: 700 000 Ft

214 • SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Jelenet (Scena), 1933 körül

66,5 × 52,5 cm
Vegyestechnika, papír
J. j. l.: Scheiber H
Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

REPRODUKÁLVA
Haulisch Lenke: Scheiber Hugó, 69. o. 104. kép, Serpent Kiadó, Budapest, 1995.

KIÁLLÍTVA
1933. Róma, Palazzo Adriana

IRODALOM
Haulisch Lenke: Scheiber Hugó, Serpent Kiadó, Budapest, 1995.
Kállai Ernő: Új magyar piktúra, Budapest, 1925.
Hugo Scheiber: Leben und Werk, Edition Inter Art Galerie Basel, 1982.

1933 novemberének egyik reggelén érkezett Scheiber Hugó Rómába, a Termini pályaudvarra, hóna alatt egy hatalmas mappával. A festő Marinetti meghívására érkezett az olasz fővárosba, miután a futurista mozgalom vezére egy augusztus másodikán kelt levélben meghívta őt egy futurista és avantgard kiállításra. A Palazzo Adriana-ba eljutva kiderült, hogy nemzeti kiállításról van szó, amely ráadásul már három nappal ezelőtt megnyílt. Marinetti azonban, meglátva a mappa tartalmát, azonnal kiüríttetett Scheiber művei számára két termet, és egy külön kiállításmegnyitót rögtönzött saját római közönsége és a magyar kolónia számára. Ezen a kiállításon láthatta először a közönség a *„Jelenet"* című képet, amely *„elvont geometrikus formákkal ellensúlyozott, mozgalmas, nem egészen kihámozható cselekményt, talán parketten táncolókat ábrázol. Feltűnő a háttérben megjelenő, döbbenten figyelő arcok koszorúja."* (Haulisch, 66.). Talán nem is olyan fontos, hogy mit ábrázol a kép, hiszen, bár Scheiber a teljes absztrakcióhoz nem jutott el, összetéveszthetetlen stílusának kialakulása után kompozícióit mindig a stilizált, leegyszerűsített formák, a perspektívával való játék jellemezte. Annak sincs olyan nagy jelentősége, hogy a futuristák kiállításán szerepelt a kép, hiszen a harmincas évekre az előző évtized expresszionizmusa és az ő egyéni módon értelmezett futurizmusa után, ezeknek egy sajátos szintézist teremtette meg művészetében, amely már nem sorolható be az izmusok közé.

Ez a kép mindenképpen Scheiber kedvenc metaforateremtő alapfogalmát, a táncot használja fel festői és emberi problémák kifejezésére, de már sokkal kifinomultabban mint a huszas évekbeli *„Táncolók"*. (1. kép) Az 1932-ben festett *„Tangó"* (2. kép) az a kép, amely ugyanezt a kérdést oldja meg. Egyik kép sem színpadi táncot jelenít meg, a *„Jelenet"* közönsége egyenrangú a táncolókkal. A mozgás öröme, ritmusa, dinamikája a témája ezeknek a képeknek, a jazz-korszak homo ludens-ének érzékeny szemével látva és mesterien láttatva.

K. G.

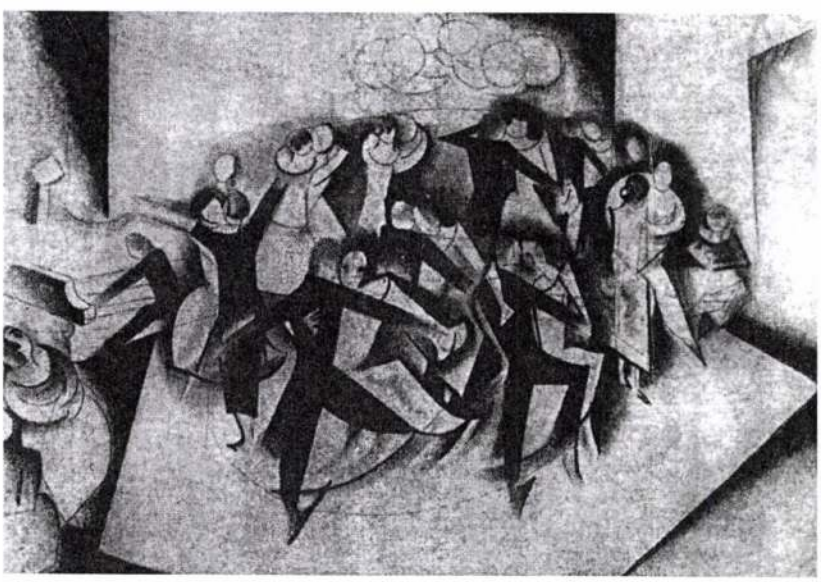

1. Scheiber Hugó: Táncolók, 1925 körül

2. Scheiber Hugó: Tangó, 1932 körül (magántulajdon)

214

42

SCHEIBER HUGO

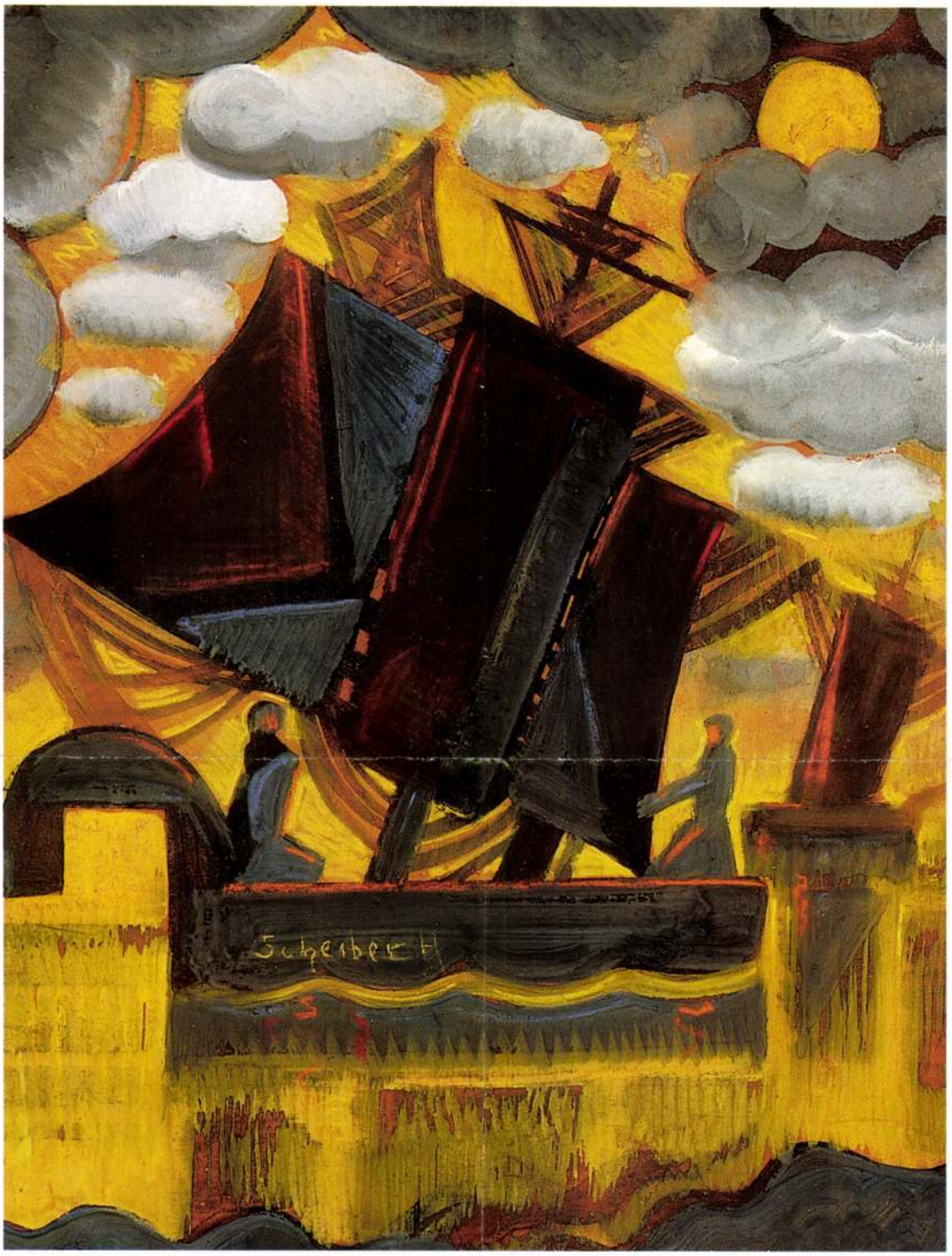

43

43 • SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Vitorlás a holdfényben

59,5 × 45,5 cm
Vegyestechnika, papír
J. k. l.: Scheiber H
Kikiáltási ár: 280 000 Ft

44 • SCHÖNBERGER ARMAND (1873–1950) →

Olvasó nő

48 × 34 cm
Pasztell, papír
J. j. l.: Schönberger A
Kikiáltási ár: 350 000 Ft

99 ◆ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Zöld ruhás nő bárban

65 x 55 cm
Vegyes technika, karton
J. j. l.: Scheiber H.
MNG 5383
Szerepelt a Műgyűjtők Galériája
1991. májusi aukcióján, 133. tétel
Kikiáltási ár: 800 000 Ft

IRODALOM:
Alkotás Művészház VI. kiállítása. Scheiber Hugó. Budapest, 1923. december.
A katalógus előszavát Bálint Jenő írta.
Scheiber Hugó önéletírása. Magyar Nemzeti Galéria, Scheiber Hugó emlékkiállítás katalógusa, 1964.
Haits Géza: Scheiber Hugó emlékkiállítása. Művészet, 1965. jún.
Paris-Berlin 1900–1930. Centre Georges Pompidou, Paris, 1978.
Láncz Sándor: Egy mappa története. Művészet, 1985/11-12. sz.
Futurismo-Futurismi kiállítás katalógusa. Velence, Palazzo Grassi, 1986.
Scheiber Hugó (1893–1950) – Válogatás a közös kiállítás anyagából. Toronto-Budapest, 1991.
Haulisch Lenke: Scheiber Hugó. Serpent kiadó, Budapest, 1995.

Scheiber Hugó közel ötven éves volt már, amikor 1921-ben Kádár Bélával közösen megrendezhette első kiállítását Max Hevesi bécsi galériájában. A következő évben Herwarth Walden, a német expresszionizmus teoretikusa, a legendás berlini Sturm galéria és folyóirat tulajdonosa meglátogatta Budapesten. Képeket vásárolt a festőtől és egyben megbízta több portré elkészítésével. Scheiber ezt követően maga is Berlinbe költözött, mely ekkor erős szellemi kisugárzásával az európai érdeklődés középpontjában állt. Korábbi impresszionista, majd posztimpresszionista stílusú képeit élesen világító színeket és leegyszerűsített vonalvezetést alkalmazó expresszionista művek váltják fel. Újfajta, dinamikus és könnyed festésmódot alakított ki, melyet dekorativitás és geometrizáló síkszerűség jellemez.

Ezt követően életének alakulása hasonlatos volt gyermekkora egyik fontos színhelyéhez, a bécsi Prater körhintájához. Hosszú várakozás után Scheiber pályája is hol a magasba tör, hol lesüllyed. Résztvesz a Sturm mozgalomban, megbecsülik, 1933-ban Marinetti hívására 24 képpel szerepel a futuristák nagy római nemzetközi bemutatkozóján, kiállít New Yorkban, de emellett napi gondokkal küszködő, magányos nagyvárosi ember, aki elfeledve, hazai elismertség nélkül hal meg 1950-ben.

Scheiber szinte soha nem datálta a képeit, s gyakran visszanyúlt saját, korábban használt témáihoz, kompozíciós formáihoz. „Zöld ruhás nő bárban" képe valószínűleg 1930 körül készülhetett. Ekkor Scheiber témaválasztását már legtöbbször a nagyvárosi élet, a pesti forgatag, a mulatók, táncosok, éjszakai lokálok világa inspirálta. Képei kiszínesedtek és bonyolulttá váltak. Expresszionizmusa egyfajta dinamikus futurizmussá alakult, melyben domináltak a mozgás illúzióját keltő szerkezeti elemek, a riportszerűség és a könnyed festésmód. A kis kerek asztalnál artisztikus mozdulattal koktélját kevergető nő teste csupa elnyújtott forma, hosszú nyaka, karja, ujjai, s a közéjük csippentett szívószál. Arca, mint az ekkoriban keletkezett művek legtöbbjén, csupán jelzésszerű. A háttér plakátokra emlékeztető hullámos, színes sávjai pusztán díszítő funkciójúak, nem adják a térbeliség, a három dimenzió illúzióját. Az asztalon elhelyezett gyümölcscsendélet, akárcsak a fodorfoltokban megfestett pöttyös zöld ruha csupán egy látványos elem, mely része a dekoratív stilizálásnak.

A kép vegyes technikával, kartonra készült. Scheiber, aki elsősorban grafikai képzettséggel, és gyakorlott, biztos kézzel rendelkezett, egész életében jobban kedvelte a krétát és a temperát, mint a később elsajátított olajfestést.

Pálinkás Réka

99

100

100 • BALLA BÉLA
(1882–1965)

Vízparton

49,5 × 59,5 cm
Olaj, fa
J. b. l.: Balla Béla
Kikiáltási ár: 50 000 Ft

101

101 • ÁCS FERENC (1876–1949)

Hímző lányok

88× 103 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Ács F. 1904
Kikiáltási ár: 140 000 Ft

113 • ROMÁN GYÖRGY (1903–1981)

Komédiások, 1930 körül

100 × 71 cm
Olaj, karton
J. n.
Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

IRODALOM:
FRANK JÁNOS: Román György. Bp. 1982.
GYETVAI ÁGNES: A rendíthetetlen ólomkatona harca és élete. Művészet, 1983/7.
KOLOZSVÁRY MARIANNA: „Betegségország vándora". Művészet, 1988/8.

„A süketség hozott abba a helyzetbe, hogy az emberek társaságát bizonyos mértékben elkerüljem... a magányból való menekülés kényszere folytán gyakran beszélgetek önmagammal" – írja Román György.

De hát melyikünk nem diskurált vagy éppen vitatkozott már magával egyedülléte során. Ám Román nem alkalmi partnere, hanem állandó, hűséges társa önmagának, az egyetlen, akire számíthat bezárt világában. *„A természet összevarrt bennünket mint a sziámi ikreket"* – vall énjének e kettősségéről. De az ő *„tudathasadása"* nagyonis tudatos, hiszen betegségéből kifolyólag betegesen írtózott minden betegestől, temészetellenestől, így hát mindig a *„belső tisztaságra"* akart törekedni, önmagát „állandó revízió alatt tartani" a bensőjében lezajló *„drámai folyamatokat mintegy mikroszkóp alatt vizsgálni"*. Így ír erről A magányból című művében: *„...nagyobb mértékben akartam önmagamat a kezemben tartani, önmagamat vezérelni, hajszolni, irányítani. S erre jó eszköz, ha úgy szemlélhetem külsőmet, belsőmet mint idegent. Természetesen nem ez a fő cél. Hogy mi a cél, hogy művész vagyok, hogy a művészetre tettem fel az életemet..."*. És művészetének célja, erkölcsi mondanivalója a piszok ellen küzdeni, azt az emberek belsejében és külső világában is megsemmisíteni.

Ehhez a harchoz van szüksége a képen komédiások formájában megjelenő, egymással vívódó, perlekedő, lelkiismeretét lankadni nem hagyó kettős énjére. (Később, 1970-ben is feldolgozza ezt a témát Verekedés önmagammal című képén.) Az izmos, rettenetes bajuszú, rideg, elszánt számonkérő én szorítja sarokba a gyenge, lógó orrú magányos, érzékeny, fogyatékos gyermekit. Állandó küzdelem ez, folyamatos vitatkozó beszélgetések sorozata, melyekről így emlékezik: *„A beszélgetésnek az a felelősségre vonó, illetőleg mentegetőző formája sem maradt el belőlük, ami a bíró és vádlott között szokott lezajlani. Sőt ez a leggyakoribb..., bárki beláthatja nem éppen élvezet pillanatig sem szűnő bírói, ugyanakkor vádlotti állapotban átélni egy emberéletet."* A festő által viszolyogva csodált vurstli díjbirkózója valóban mint egy ítélethozó, széttárt karral fenyegeti az önmagát védekezőn átölelő lógó orrút, a rémlátót, a *„náthalázat is tífusznak nézőt"*, aki reszketve várja büntetését. És a falra vetülő éles árnyékokból érezhetjük, csakugyan egy emberéletet kell így Románnak leélnie, mert ettől a kettős lelkiismerettől sem ő, sem azok egymástól, mint az ember az árnyékától szabadulni nem tud. De ha tehetné sem szabadulna, mert ez a folyamatosan sarkában álló erő hajtja, kényszeríti az életének lényegét jelentő küzdelemre, a külső világot jobbító harcára, és ad neki akaraterőt saját küzdelméhez, hogy a *„magányosság ragadós mocsarában"* befelé terjeszkedő léte valamennyire is közeledjen az emberek valóságos világához.

Ez a kép nemcsak azért különleges, mert a kevés megmaradt korai képek egyike és jól példázza a korszak műveit (nagy homogén színfelületek, széles kontúrok, a testek fény-árnyék ellentétekkel kifejezett plaszticitása), hanem azért is, mert úgy fest önarcképet, hogy az egyúttal kettős énjének, pszichéjének az arcmása is lesz.

K. M.

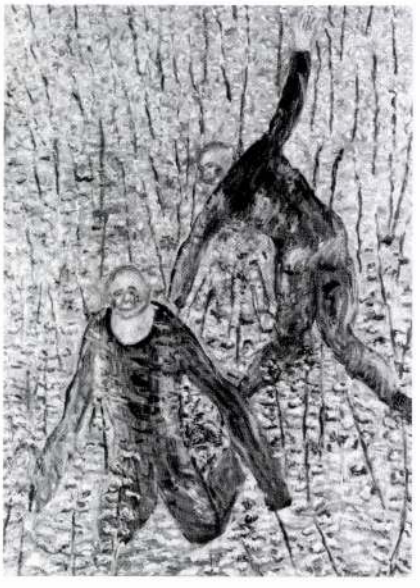

Román György: Verekedés önmagammal

SCHEIBER HUGO

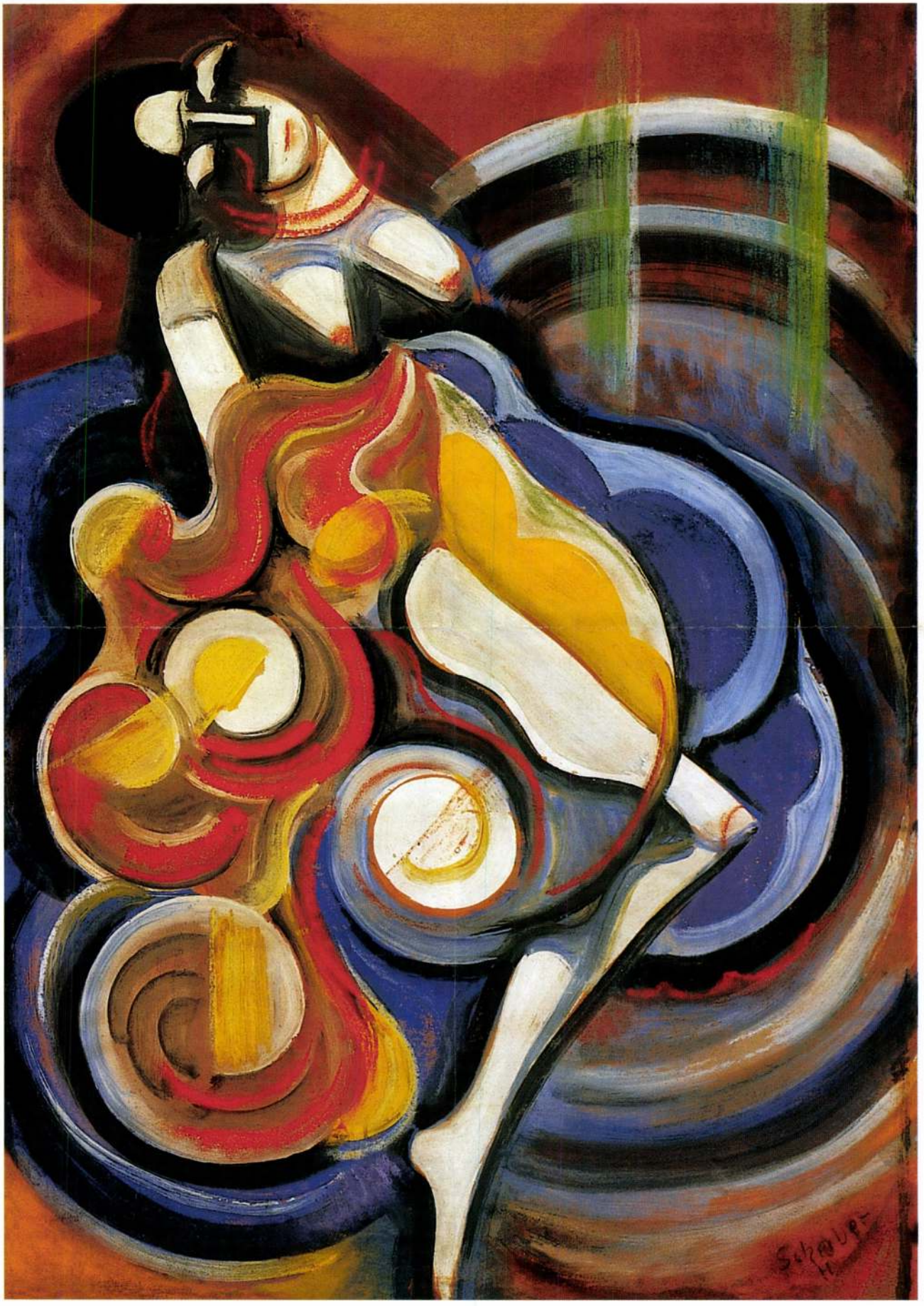

SCHEIBER HUGO

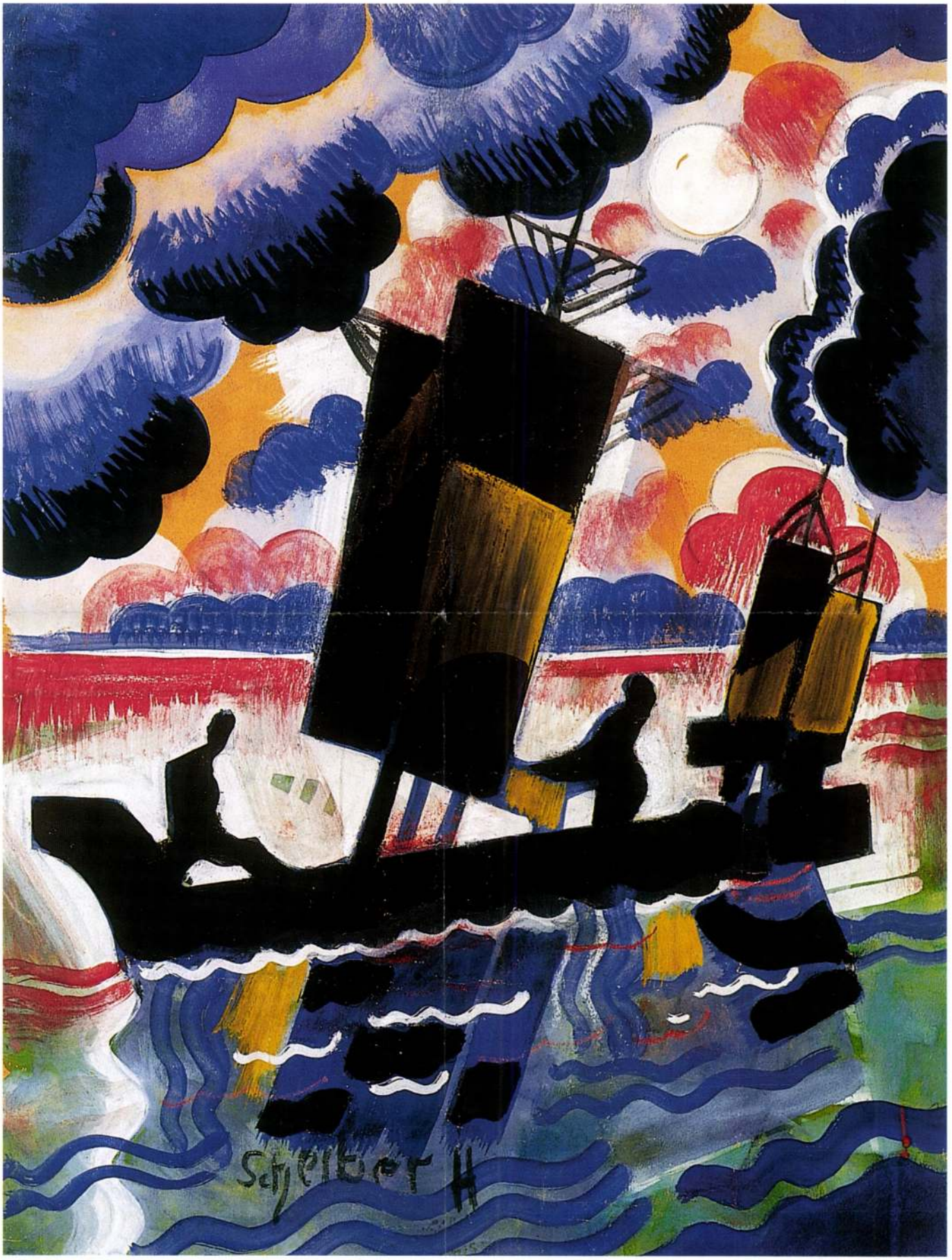

98 ◆ KOSZTA JÓZSEF (1861–1949)

Kislány kakassal

69 × 50 cm
Olaj, karton
J. j. l.: Koszta
Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft

IRODALOM:

Lázár Béla: Koszta József művészete, Magyar Művészet, 1937/3
Lyka Károly: Adalék Koszta József stílusának történetéhez, Művészettörténeti Tanulmányok 1954–55, Budapest, 1957
Bényi László: Koszta József, Budapest, 1959
Aradi Nóra: Koszta, Budapest, 1965
Egri Mária: Koszta József, 1989

Koszta József 1917-ben, ötvenhat évesen rendezhette meg első gyűjteményes kiállítását az Ernst Múzeumban, a festményeket Lázár Béla válogatta össze a szentesi tanyáján dolgozó festőművész legfrissebb terméséből. Koszta új képei óriási sikert arattak, s majd mind egy szálig elkeltek. A korszak legismertebb gyujtői szinte egymásnak adták a múzeum kilincsét, a vásárlók körében olyan híresességekkel találkozhatunk, mint báró Hatvany Ferenc, Nemes Marcell vagy gróf Andrássy Gyula. Márkus László, az Alkotmány neves kritikusa a következő elragadtatott szavakat vetette papírra a megnyitó után: *„Egy pompás magyar művészt fedez föl ez a magyar kiállítás, Koszta Józsefet, akinek spanyolos viharzású ereje és borongós magyarsága egy poraiból megelevenedett Munkácsy és egy magyarrá lett Goya szenzációját idézik fel."* (idézi: Lázár Béla, 1937, 80.) A Márkus által hangsúlyozott magyarság, a Munkácsy örökség és a spanyol párhuzam a későbbi interpretációknak is meghatározó elemévé vált. Koszta Tornyaival, Rudnayval és Nagy Istvánnal együtt a később nagy karriert befutó alföldi festészet egyik vezérlő csillagává vált. Jelzésértékű azonban, hogy a progresszív realizmus lehetséges mintáit kereső értelmezők sosem felejtették el kiemelni az alföldi festők népes táborából a konstruktív adottságokkal felvértezett Nagy Istvánt és az egyéni utat járó, magányos géniuszt, Koszta Józsefet.

1917-ben a már korábban is ismert tematika nemcsak vonzó és ragyogó köntöst öltött, de új elemekkel is gazdagodott, a különösen nagy sikert aratott leányka-portrékkal, vagy ahogy a korabeli sajtó nevezte őket, Katóka-képekkel. A *Kislány kakassal* minden bizonnyal az 1917-ben, ill. 1920-ban ugyancsak az Ernst Múzeumban kiállított lányok körébe tartozik. A fentebb említett új köntöst Lázár Béla írta le érzékletes szavakkal: *„Koszta a buja, kövér magyar színnek, az életnek vaskos foltokban való, erőteljes egybefoglalásokban, gazdag egységekben, mély sonorikus erőben való transponálója."* (1917-es kiállítás előszava). Az Ernst Múzeum katalógusai az első effajta köntösbe öltöztetett leányka-portrék azonosítását és datálását illetően is támpontot nyújtanak. 1917-ben a Katóka mellett (Aradinál *Kati vázával* címen szerepel, Aradi, 1965, 22. kép) egy korsós leánykát láthatott a közönség, 1920-ban viszont már négy leány tündökölt a vásznakon, köztük a többek által főműként laudált *Tányértörlő* (későbbi címvariánsok: *Tányértörölgető nő*, ill. *Tányértörlő nő*), amelyre maga a festő is különösképpen büszke volt, mivel a fehér hét különböző árnyalatát sikerült kikevernie. Számunkra azonban festményünk vonatkozásában érdekesebb az az *Olvasó nő* (Aradi, 1965, 32. kép), amelyen kakasos kislányunk már érett fruskaként jelenik meg, s melyet Aradi az 1920-as évekre datált. (Mivel az Ernst Múzeum 1920-as kis katalógusa méretet és reprodukciót nem közöl nem bizonyítható az Aradinál reprodukált mű és az 1920-ban kiállított festmény azonossága.) Ennek ellenére az *Olvasó nő* mégis hozzávetőleges fogódzót nyújt a datálásban, hiszen a két lány arcvonásai jól azonosíthatók.

Koszta témáit és motívumait saját tanyája életéből és a birtoka körül elterülő szentesi tájból merítette. S az olyan szezonális munkák mellett, mint a szénagyűjtés, a mákszedés vagy a kukoricatörés a tanya épületei, lakói és állatai töltik ki képeit. Az állatok közül is valami oknál fogva a baromfiól világa állt szívéhez legközelebb, egyik kakasát tengermagos tyúkjával együtt önállóan – szinte portrészerűen – is megfestette (Csöndes percek, 1920-as évek). Koszta motívumait és modelljeit illetően Lyka Károly szavai kívánkoznak ide: *„Akadt olyan festőismerősöm is, aki végül tanyásgazda lett. Ilyen volt Koszta József, tehén-, malac-, liba-, tyúktulajdonos, festőművész és tanyabirtokos. Ezt az állatai meg a földje mellől nemigen lehetett elmozdítani. Modelljei állandóan kéznél voltak és főleg ingyen: festette a kukoricatörést a saját kukoricásában, festette a verőfény villogását a saját háza fehér falán."* (Lyka Károly: Festészetünk a két világháború között, Budapest, 1956) Festményeinek állandó szereplői közé tartozott felesége, Annuska és az állami gondozásból maga mellé vett Katóka is. A kakasos lányban azonban egy harmadik visszatérő modelljét fedezhetjük fel, akit a már említetteken kívül legalább még egy képen megörökített, érett aszszonyként, teregetés közben (*Teregető nő*, 1930-as évek, Aradi, 34. kép).

Minden bizonnyal a kellékeknél és az attribútumoknál jóval fontosabb az végtelen báj és kedves egyszerűség, amely a kakast tartó kislány arcáról sugárzik. A sötét háttérből kiemelkedő élesen megvilágított arcélen a vörös kendő és a sötét háttér reflexei játszadoznak egymással, úgy, hogy minden élénkségük ellenére sem bontják meg az ábrázolás kosztai értelemben felfogott természethűségét. A csodálkozó, mélykék szempár – a lélek tükre – Koszta súlyos, borongós egeit idézi, s egy kicsit úgy érezzük, hogy maga a nehéz természetű, kevés szavú, de izzó lelkületű művész néz vissza ránk, akinek sokak által idézett szavait mi sem hallgathatjuk el: *„Olyan felindulásban dolgozom, mondotta a művész önarcképére mutatva, hogy egyszer holtan fogok összeesni a festőállvány elott."* Ez a felindulás, ez a drámai lelkület teremtette meg azokat az erős kézzel és kemény színekkel megfestett, mégis határtalanul finom leány-portrékat is, melyek a paraszti világ szépségének egyedülálló sommázatai, s melyek galériáját kakasos kislányunk is méltóképpen gyarapítja.

Hornyik Sándor

65

65 • ISMERETLEN FESTŐ,
1920 KÖRÜL

Hölgy fekete kalapban

58 × 41,5 cm
Vegyestechnika, papír
J. n.
Kikiáltási ár: 70 000 Ft

66

66 • SCHEIBER HUGÓ
(1873–1950)

Kalapos férfi

54 × 45 cm
Vegyestechnika, papír
J. j. l.: Scheiber H
Kikiáltási ár: 140 000 Ft

36 • SCHEIBER HUGÓ
(1873–1950)

Jászberényi malomtó

55 × 69 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Scheiber H 1917
Kikiáltási ár: 80 000 Ft

36

SCHEIBER HUGÓ

38

39 • IVÁNYI GRÜNWALD BÉLA (1867–1940) →

Virágszedők

48 × 38 cm
Pasztell, papír
J. j. l.: Grünwald Béla anzió
Kikiáltási ár: 350 000 Ft

Scheiber Hugó

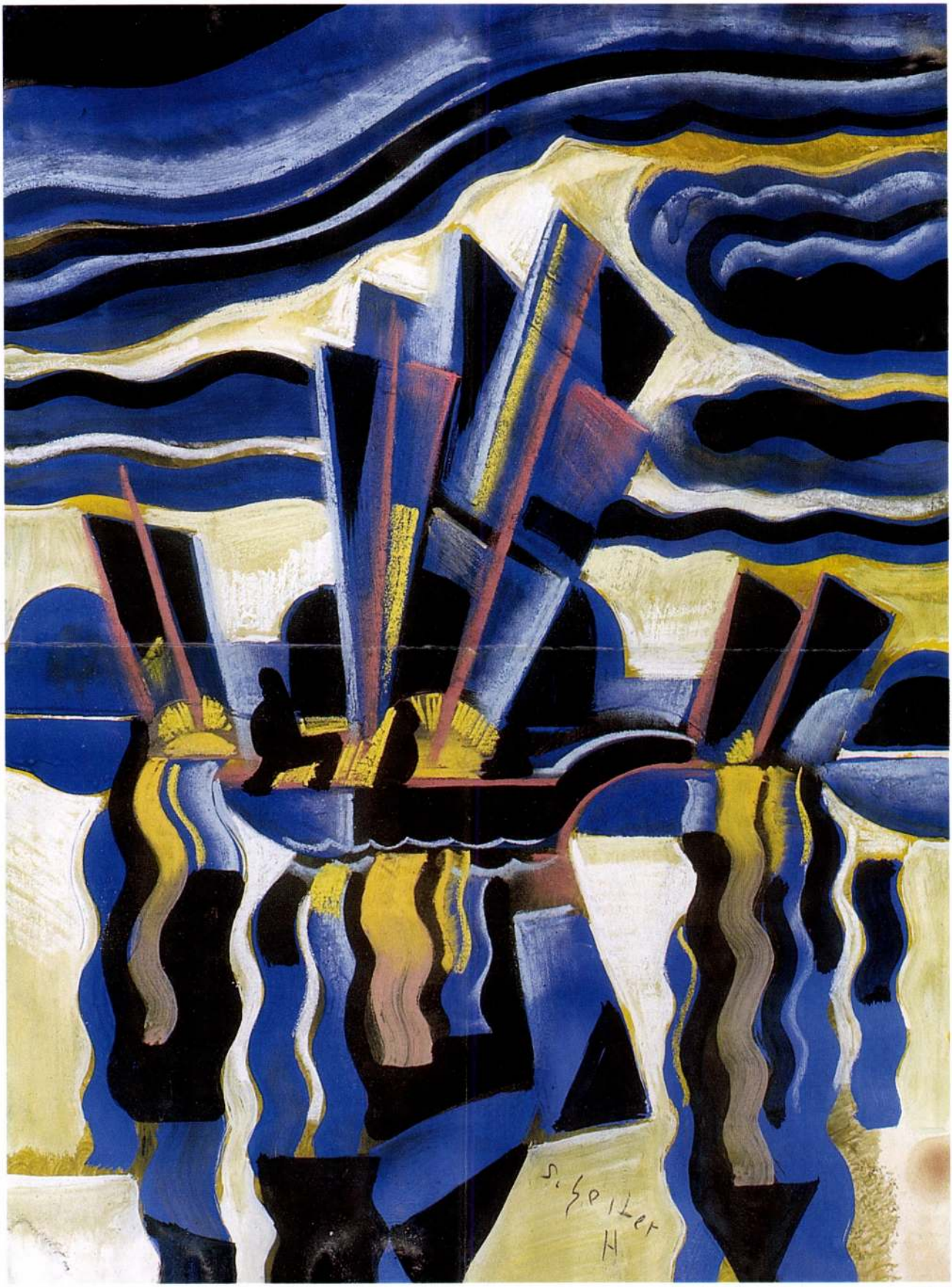

158

159

159 • FENYŐ ANDOR (ENDRE) (1904–1971)

A mai Clark Ádám tér

35,5 × 43 cm
Vegyestechnika, papír
J. j. l.: Fenyő
Kikiáltási ár: 35 000 Ft

160

160 • UDVARY PÁL (1900–1987)

Tihany

31,5 × 40 cm
Olaj, karton
J. b. l.: Udvary Pál 1938 Tihany
Kikiáltási ár: 45 000 Ft

161

161 • MOLDOVÁN ISTVÁN (1910–)

Utcán

30 × 40 cm
Olaj, karton
J. b. l.: Moldován
Kikiáltási ár: 40 000 Ft

162 • KMETTY JÁNOS (1889–1975) ➔

Szentendrei táj

45 × 60 cm
Olaj, vászon, kartonon
J. j. l.: Kmetty 1912
Kikiáltási ár: 850 000 Ft

Scheiber Hugó

140

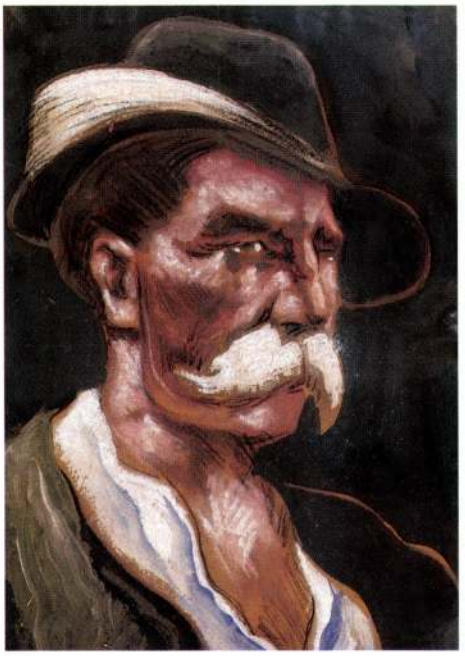

141

140 • SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Konflis

49 × 49 cm
Vegyestechnika, papír
J. n.
Kikiáltási ár: 200 000 Ft

141 • SCHEIBER HUGÓ
(1873–1950)

Bajuszos férfi

40 × 56 cm
Vegyestechnika, papír
J.n.
Kikiáltási ár: 80 000 Ft

142 • SCHEIBER HUGÓ →
(1873–1950)

Táncosnő

66 × 46,5 cm
Vegyestechnika, papír
J. b. l.: Scheiber H Meinen
Lieben Freund Oliver
Kikiáltási ár: 450 000 Ft

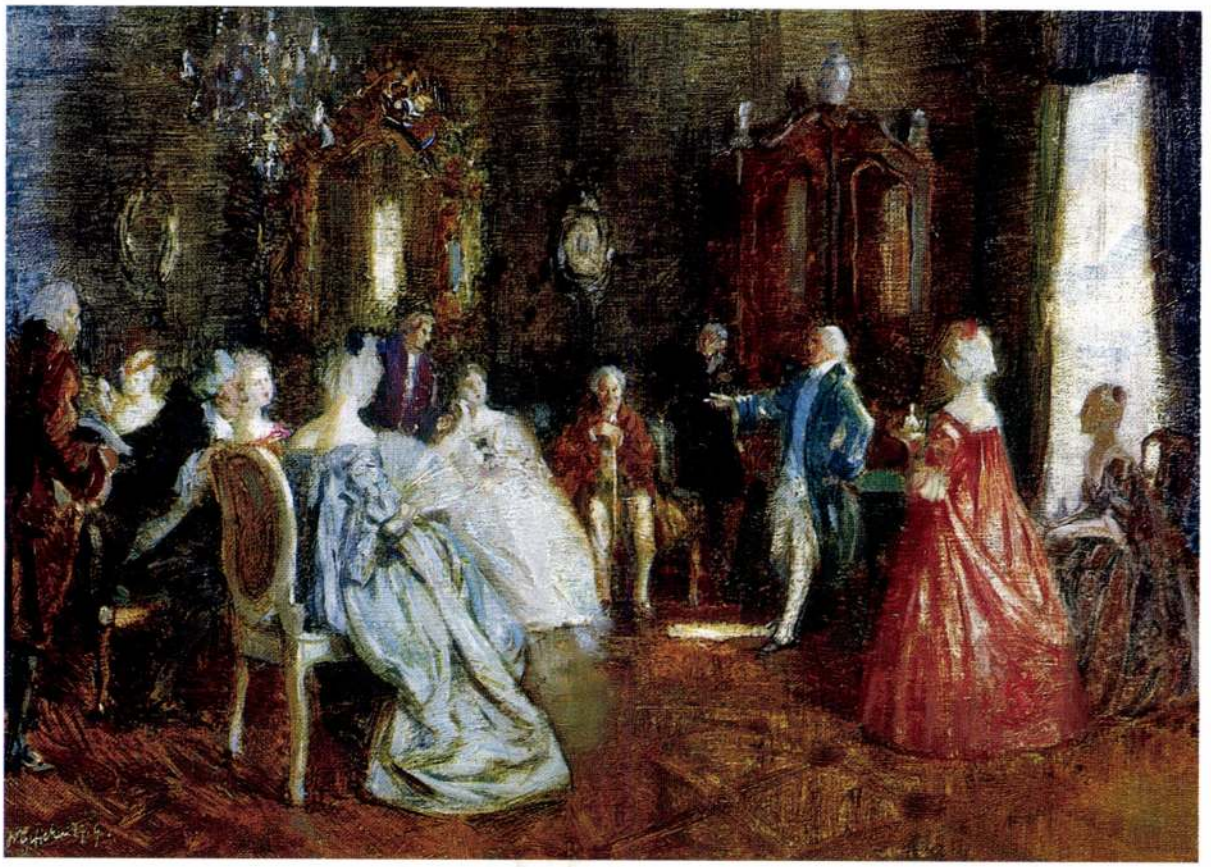

137

137 • ISMERETLEN FESTŐ

Rokokó jelenet

22 × 46 cm
Olaj, vászon kartonon
J. b. l.: olvashatatlan 1919
Kikiáltási ár: 80 000 Ft

138 • SPÁNYIK KORNÉL (1858–1943)

Automobilnál

20,5 × 29 cm
Olaj, karton
J. b. l.: Spányik 19
Kikiáltási ár: 30 000 Ft

139 • ISMERETLEN FESTŐ, 19. SZ.

Velencei nemesúr

45 × 38 cm
Olaj, vászon
J. n.
Kikiáltási ár: 60 000 Ft

138

139

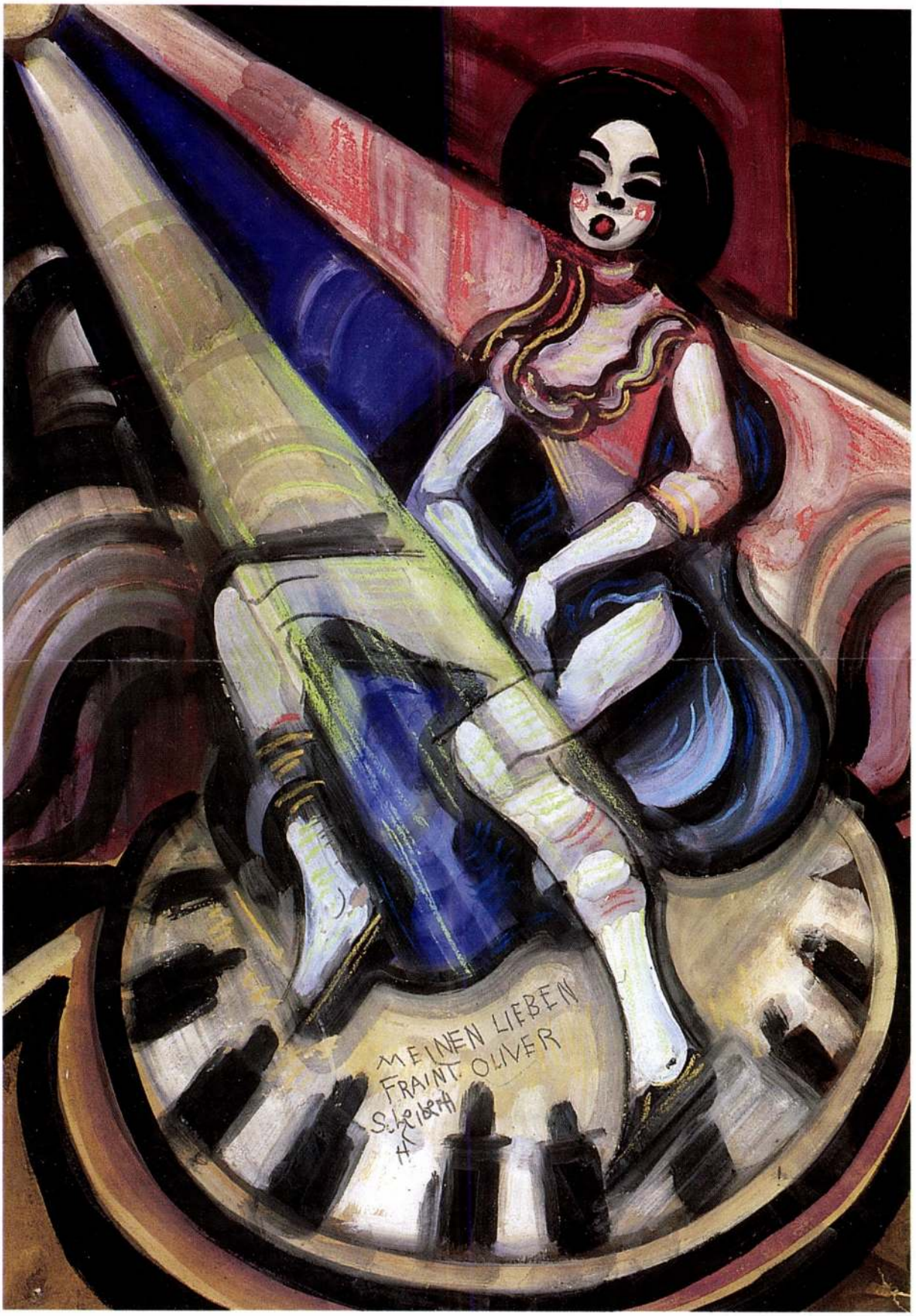

142

143

143 • BORTNYIK SÁNDOR (1893–1976)

Margarétás csendélet

60 × 42 cm
Olaj, vászon
J. b. f.: Bortnyik
Kikiáltási ár: 100 000 Ft

144 • BELÁNYI VIKTOR (1877–1955)

Őszirózsás csendélet

80 × 60 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Belányi
Kikiáltási ár: 80 000 Ft

145 • GÁBOR MÓRIC (1889–1987)

Fikusz vörös cserépben

40,5 × 49,5 cm
Olaj, karton
J. j. l.: Gábor Móric
Kikiáltási ár: 50 000 Ft

146 • ABA-NOVÁK VILMOS (1894–1941) ➝

Műtermi csendélet

90 × 63,5 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Aba-Novák
Hátoldalán: a MNG bírálati száma: 9486
Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

144

145

SCHEIBER HUGÓ

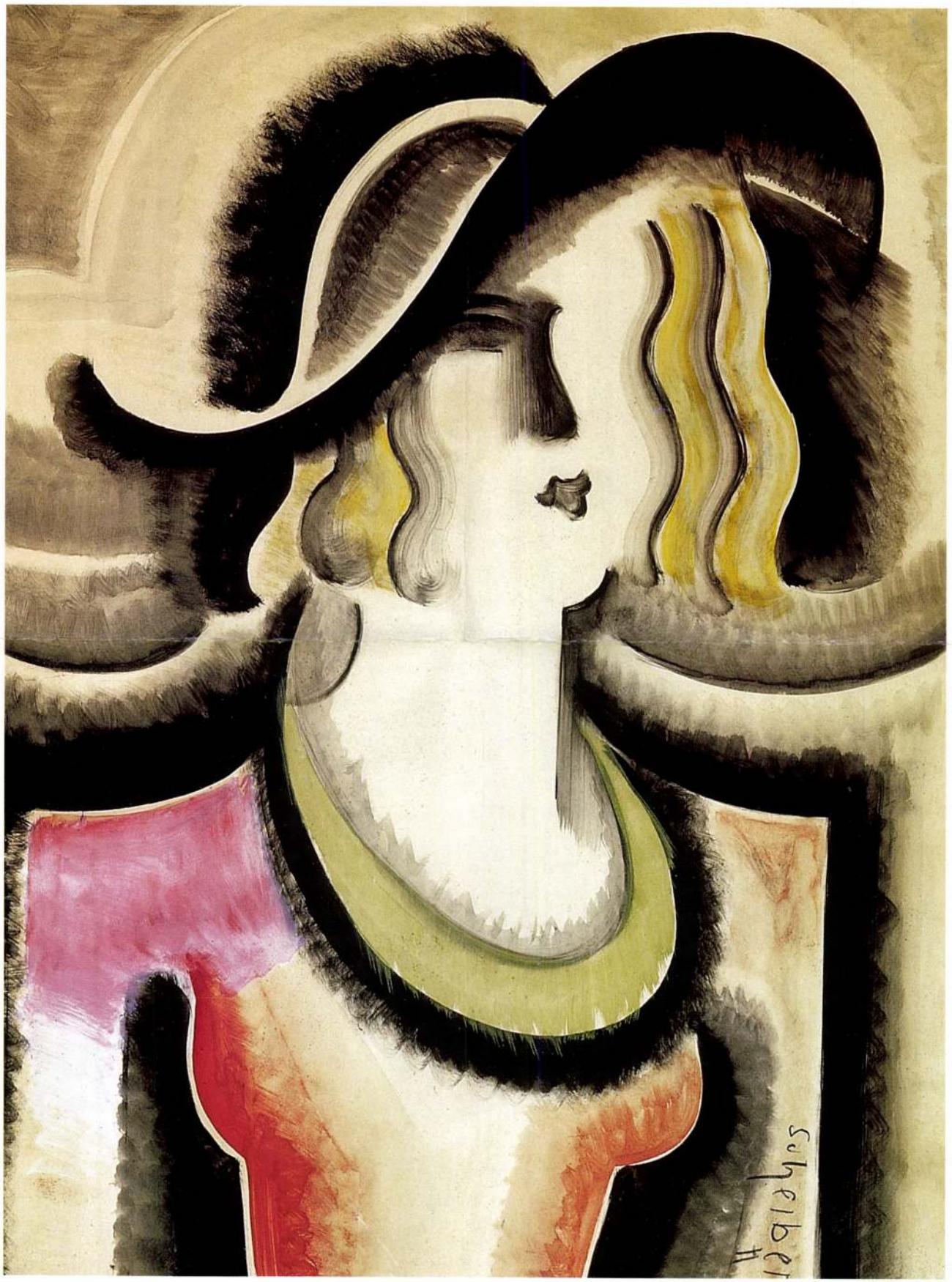

54

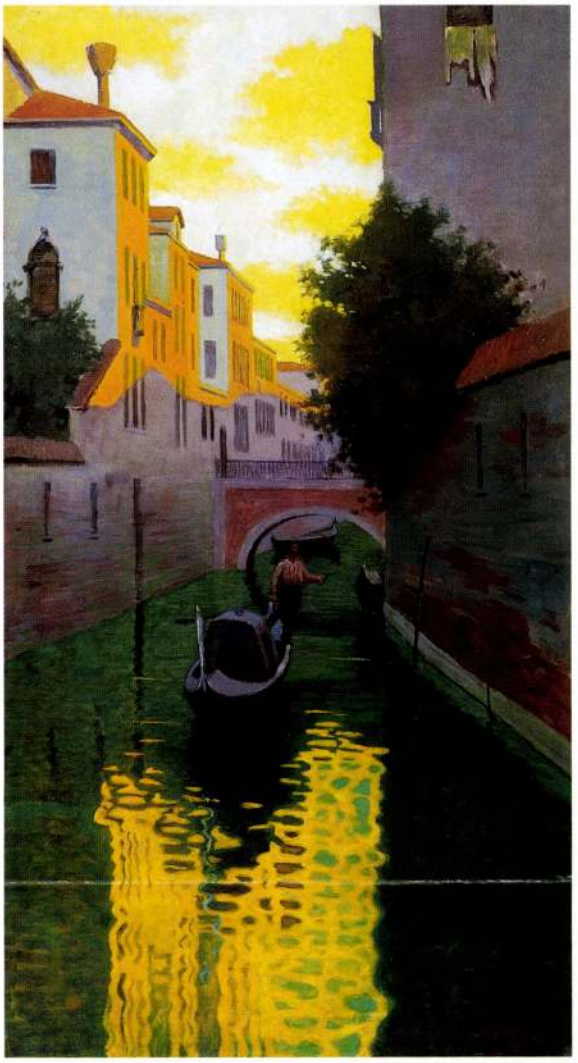

55

55 • MÁTRAI VILMOS (1877– ?)

Velence

171,5 × 94,5 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Mátrai V. 1907
Kikiáltási ár: 240 000 Ft

56 • KOSZKOL JENŐ (1868–1935)

Velence

60 × 45 cm
Akvarell, papír
J. b. l.: Koszkol Jenő
Kikiáltási ár: 80 000 Ft

57 • J. WAGNER JELZÉSSEL , 1900 KÖRÜL

Holland kikötő

74 × 100 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: J. Wagner
Kikiáltási ár: 160 000 Ft

56

57

SCHEIBER HUGO

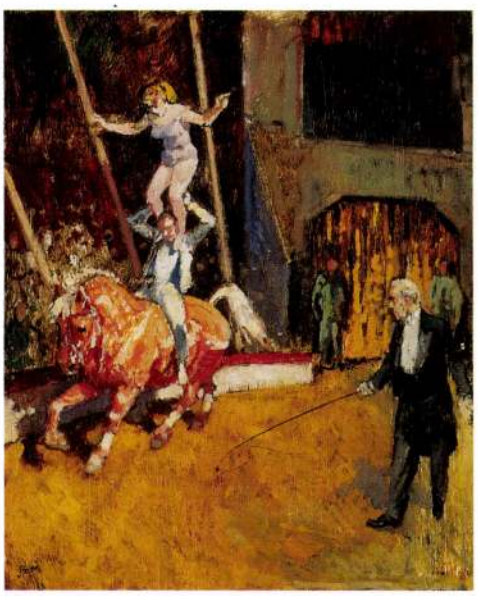

173

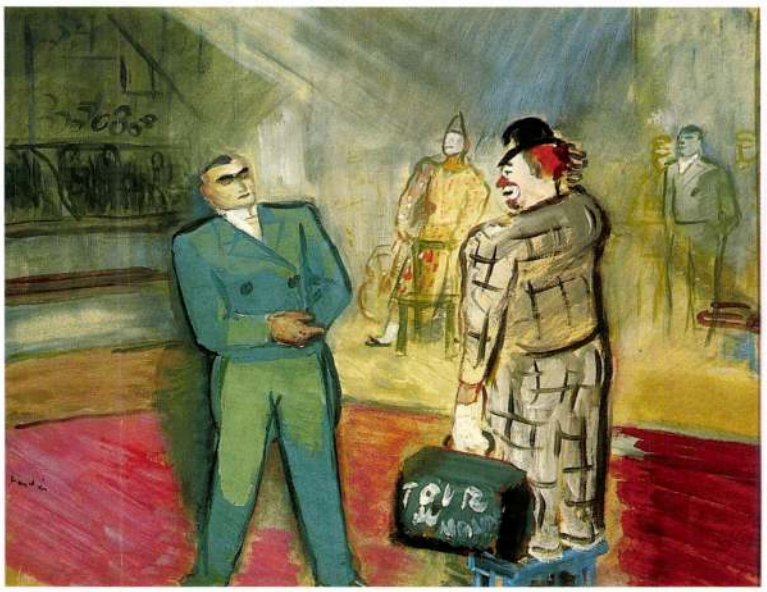

174

173 • BIAI-FŐGLEIN ISTVÁN (1905–1974)

Műlovarnő

60 × 50 cm
Olaj, falemez
J. b. l.: Biai
Kikiáltási ár: 160 000 Ft

174 • VÉRTES MARCELL (1895–1961)

Cirkuszban

36,5 × 49 cm
Vegyestechnika, papír
J. b. l.: Vértes
Kikiáltási ár: 80 000 Ft

175 • SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Szerecsen

39 × 33 cm
Vegyestechnika, papír
J. b. l.: Scheiber H
Kikiáltási ár: 350 000 Ft

176 • SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Pipázó kalapos férfi

62 × 49 cm
Vegyestechnika, papír
J. j. l.: Scheiber H
Kikiáltási ár: 180 000 Ft

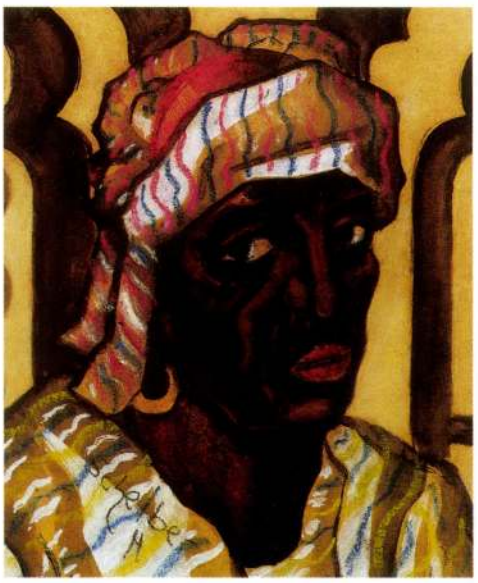

175

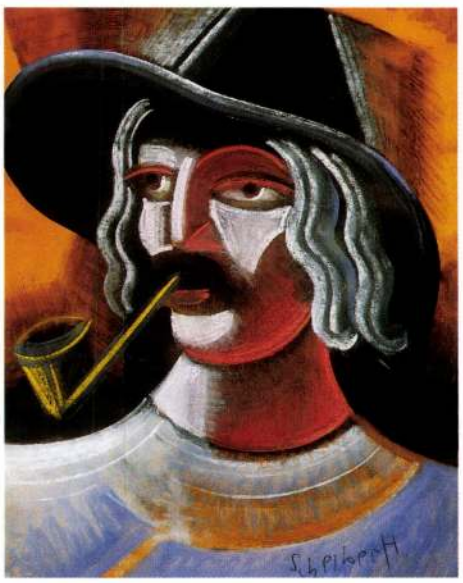

176

177 • KÁDÁR BÉLA (1877–1956) →

Lovas aktokkal

60 × 80 cm
Tempera, papír
J. j. l.: Kádár Béla
Kikiáltási ár: 2 400 000 Ft

J. b. l.: olvashatatlan, 1860
Kikiáltási ár: 220 000 Ft

J. j. l.: Tornai G
Kikiáltási ár: 12

92 ◆ BASCH ÁR

Lila selyemben

149 × 86 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Basch Árpád
Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft

89 • SCHEIBER HUGÓ
(1873–1950)

Körtánc

26 × 39 cm
Vegyestechnika, papír
J. n.
Kikiáltási ár: 80 000 Ft

89

SCHEIBER HUGÓ

SCHEIBER HUGÓ

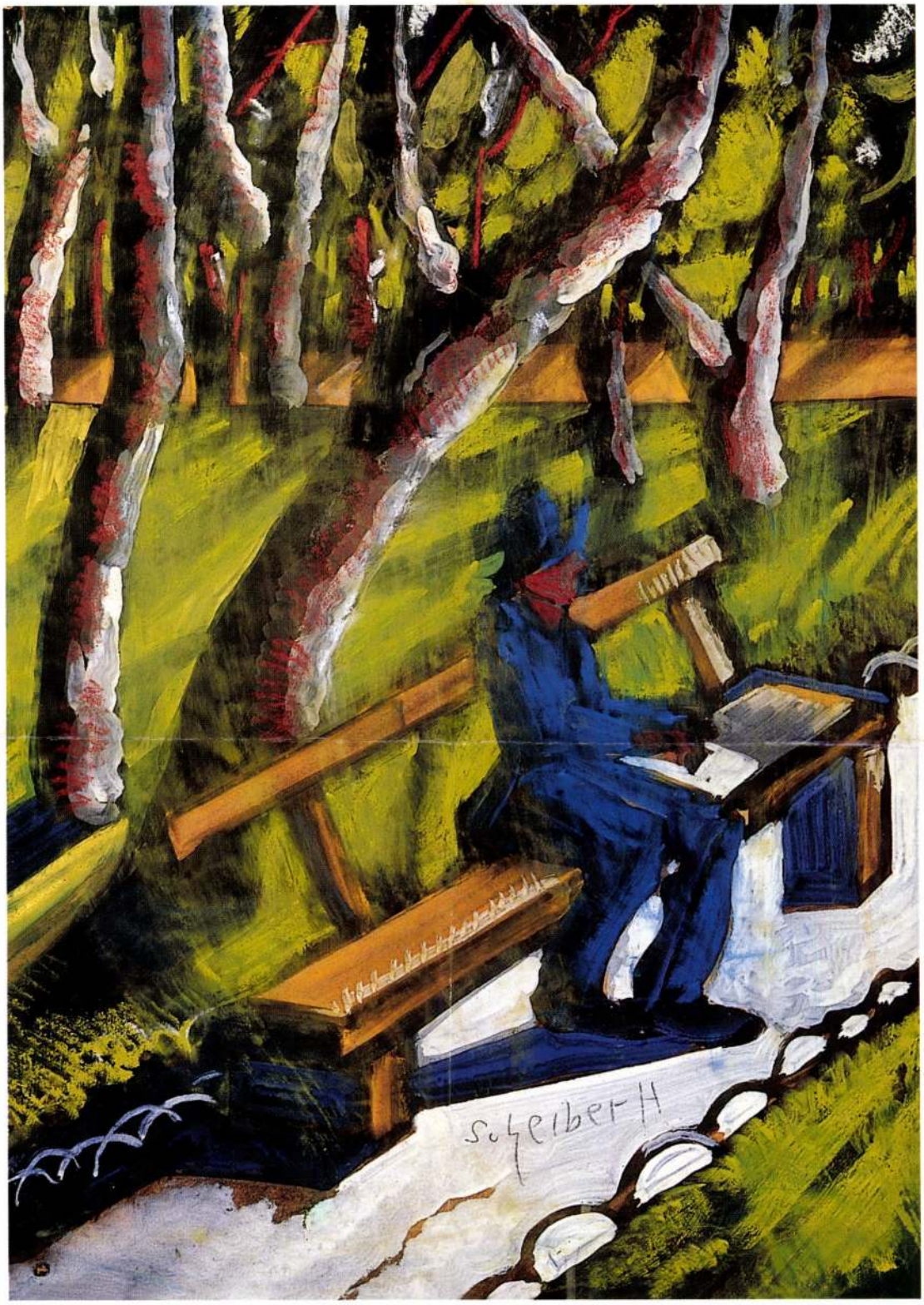

122

122 ◆ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Padon ülő

60 × 42,5 cm
Vegyestechnika, papír, j. k. l.: Scheiber H
A BÁV 77. aukcióján szerepelt, 169.tétel
Kikiáltási ár: 500 000 Ft

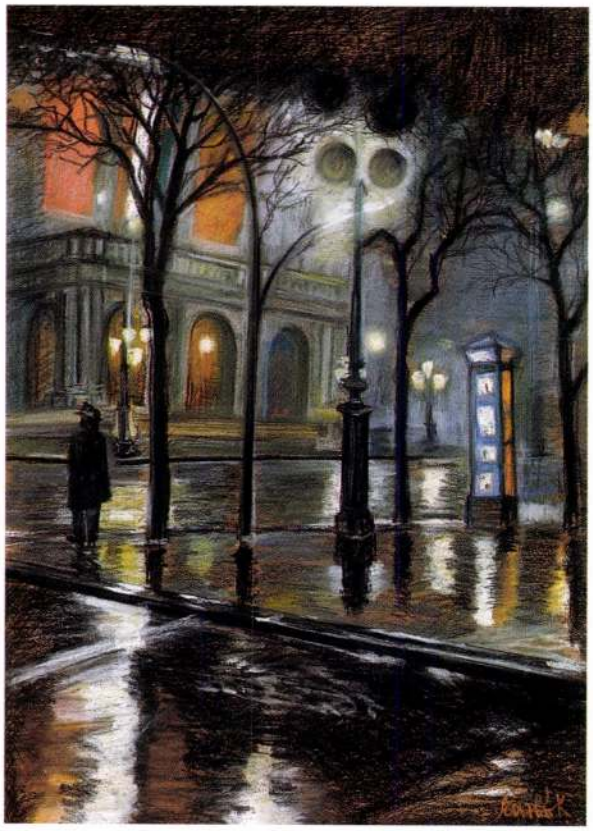

123

123 • LÁSZLÓ KÁROLY

Utcarészlet, 1930 körül

70 × 50 cm
Pasztell, papír
J. j. l.: László K.
Kikiáltási ár: 60 000 Ft

124

124 • SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Kávéház-belső

40 × 29 cm
Színeskréta, papír
J. j. l.: Scheiber H
Kikiáltási ár: 120 000 Ft

125 • SCHEIBER HUGÓ (1873–1950) ➔

Esti utcarészlet

71 × 50 cm
Vegyestechnika, papír
J. b. l.: Scheiber H
Kikiáltási ár: 380 000 Ft

Scheiber Hugó

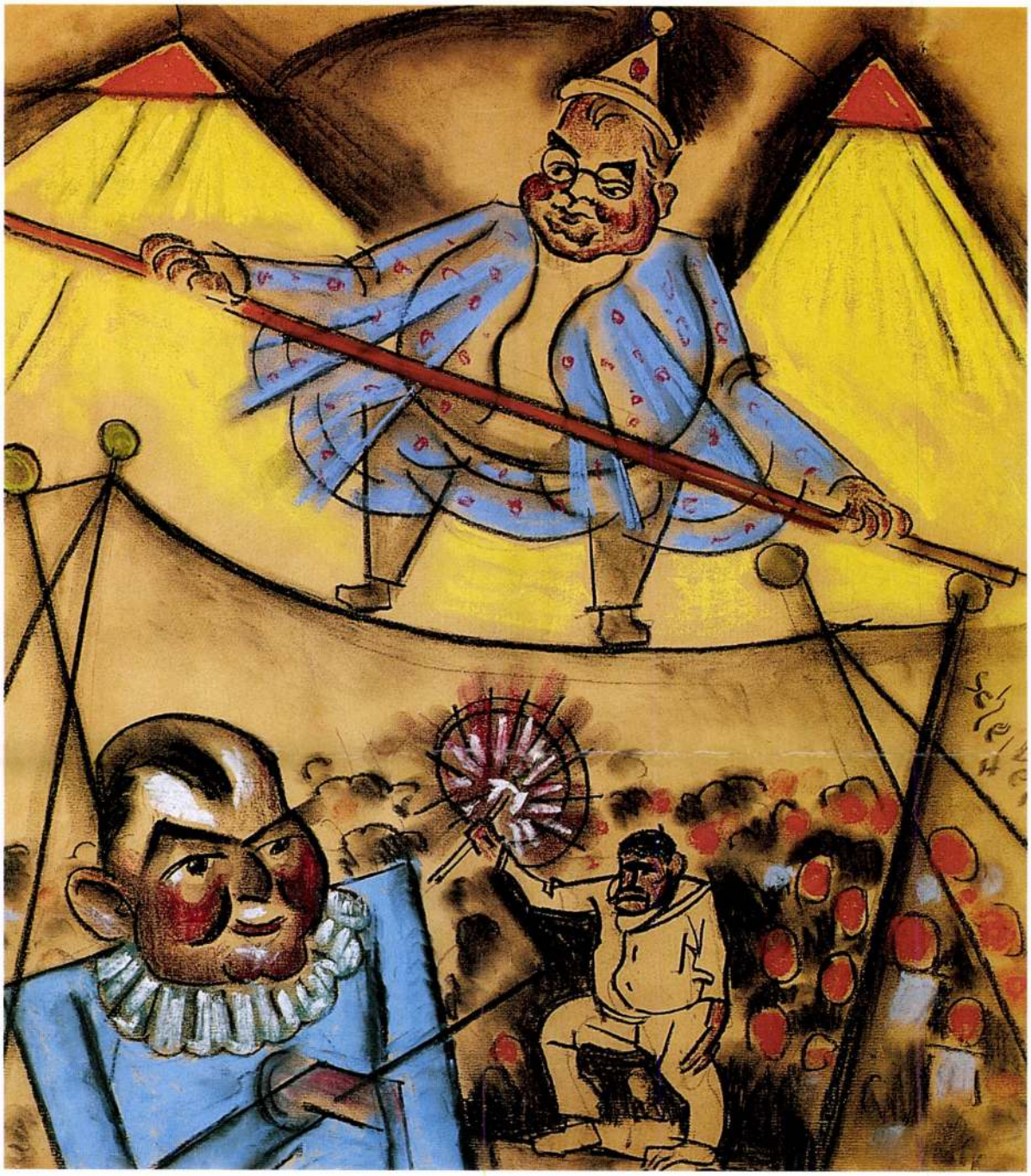

248

248 • SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Cirkuszban

48,5 × 43,5 cm
Vegyestechnika, papír
J. j. k.: Scheiber H
Kikiáltási ár: 550 000 Ft

249 • SCHEIBER HUGÓ (1873–1950) ➝

Nő gyöngysorral

69,5 × 55,5 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: Scheiber H
Kikiáltási ár: 700 000 Ft

246 • GEO SERVAIS

Akt

50,5 × 41 cm
Vegyestechnika, papír
J. j. l. Geo Servais '7
Kiállítva: 1996. Műcsarnok:
A László Károly-gyűjtemény, 535. tétel
Kikiáltási ár: 600 000 Ft

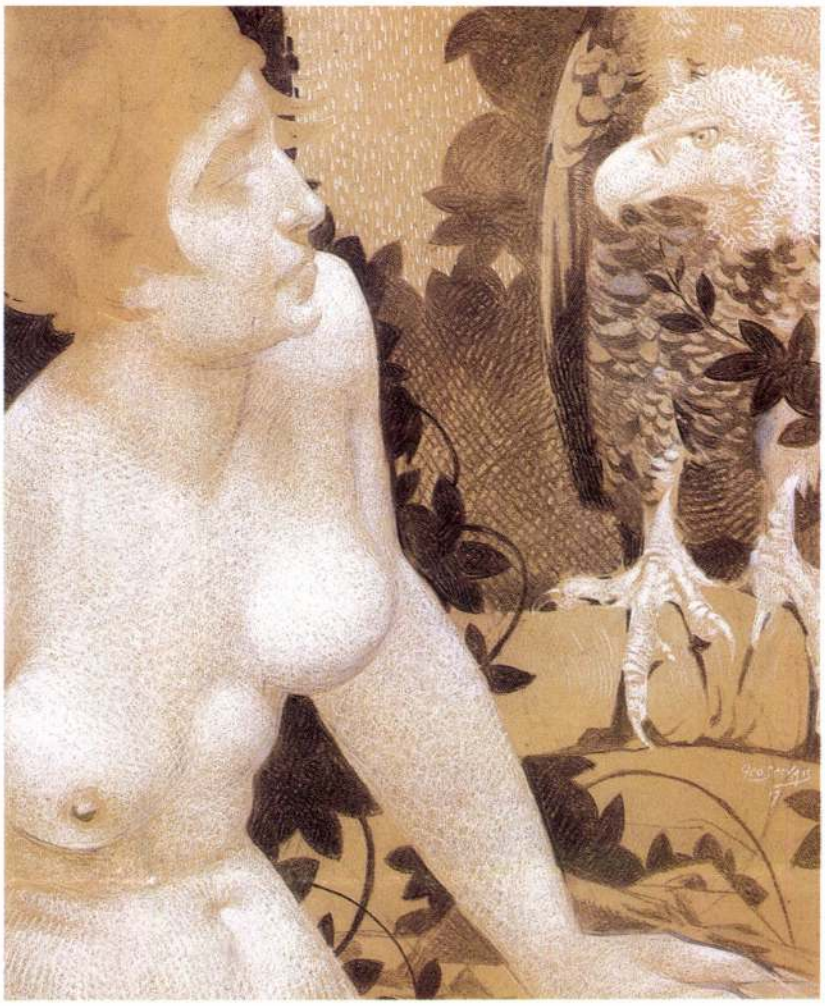

246

247 • NAGY SÁNDOR (1869–1950)

Jelenet

30 × 17 cm
Vegyestechnika, papír
J. n.
Kikiáltási ár: 70 000 Ft

247

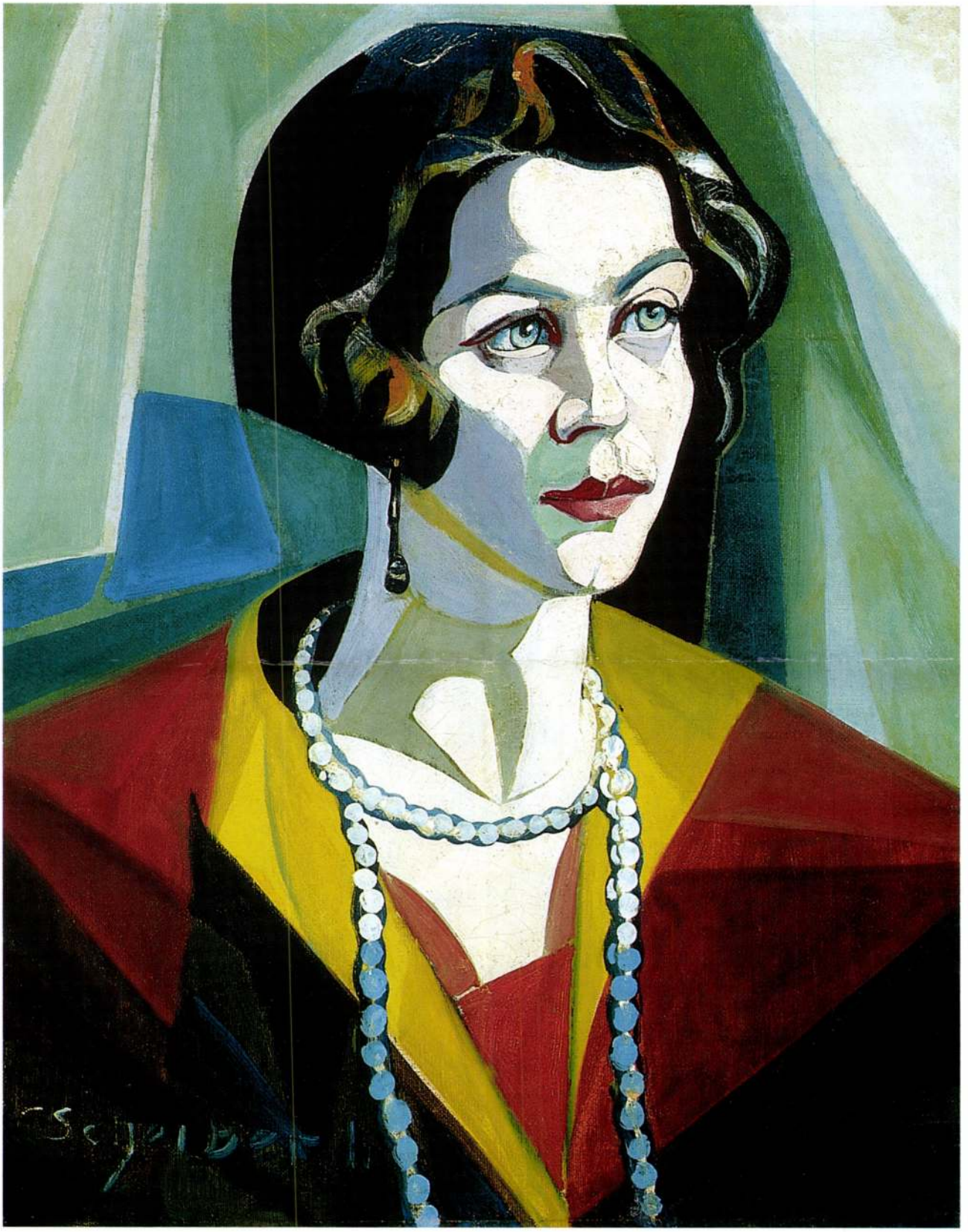

249

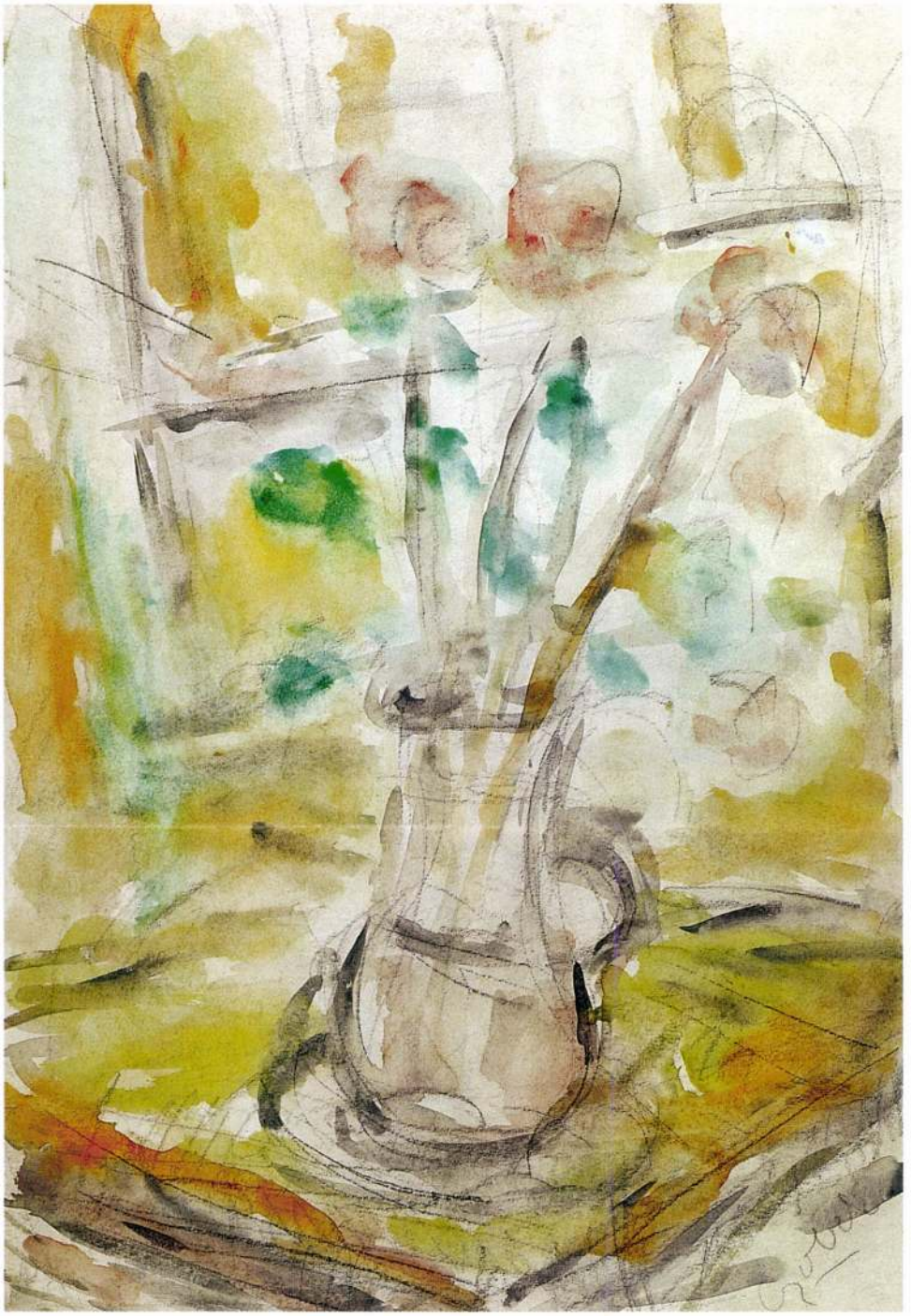

250

250 • CZÓBEL BÉLA (1883–1976)

Virágcsendélet

60 × 41,5 cm
Vegyestechnika, papír
J. j. l.: Czóbel
Hátoldalán: a Magyar Nemzeti Galéria
bírálati száma: 00356/983
Kikiáltási ár: 140 000 Ft

251 • BASILIDES BARNA (1903–1967) →

Nő báli ruhában

135,5 × 100,5 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Basilides Barna 1948
Kikiáltási ár: 650 000 Ft

SCHEIBER HUGO

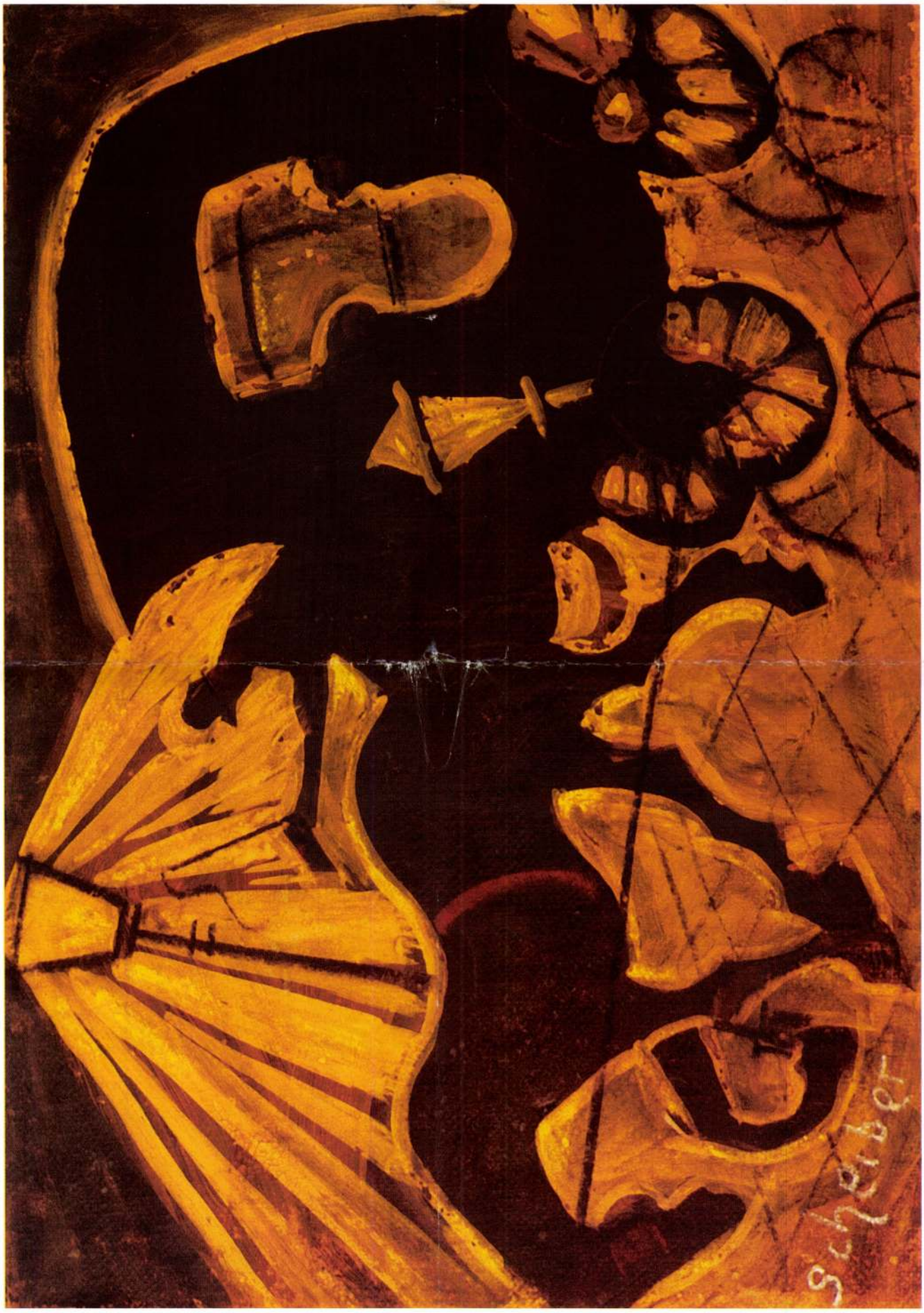

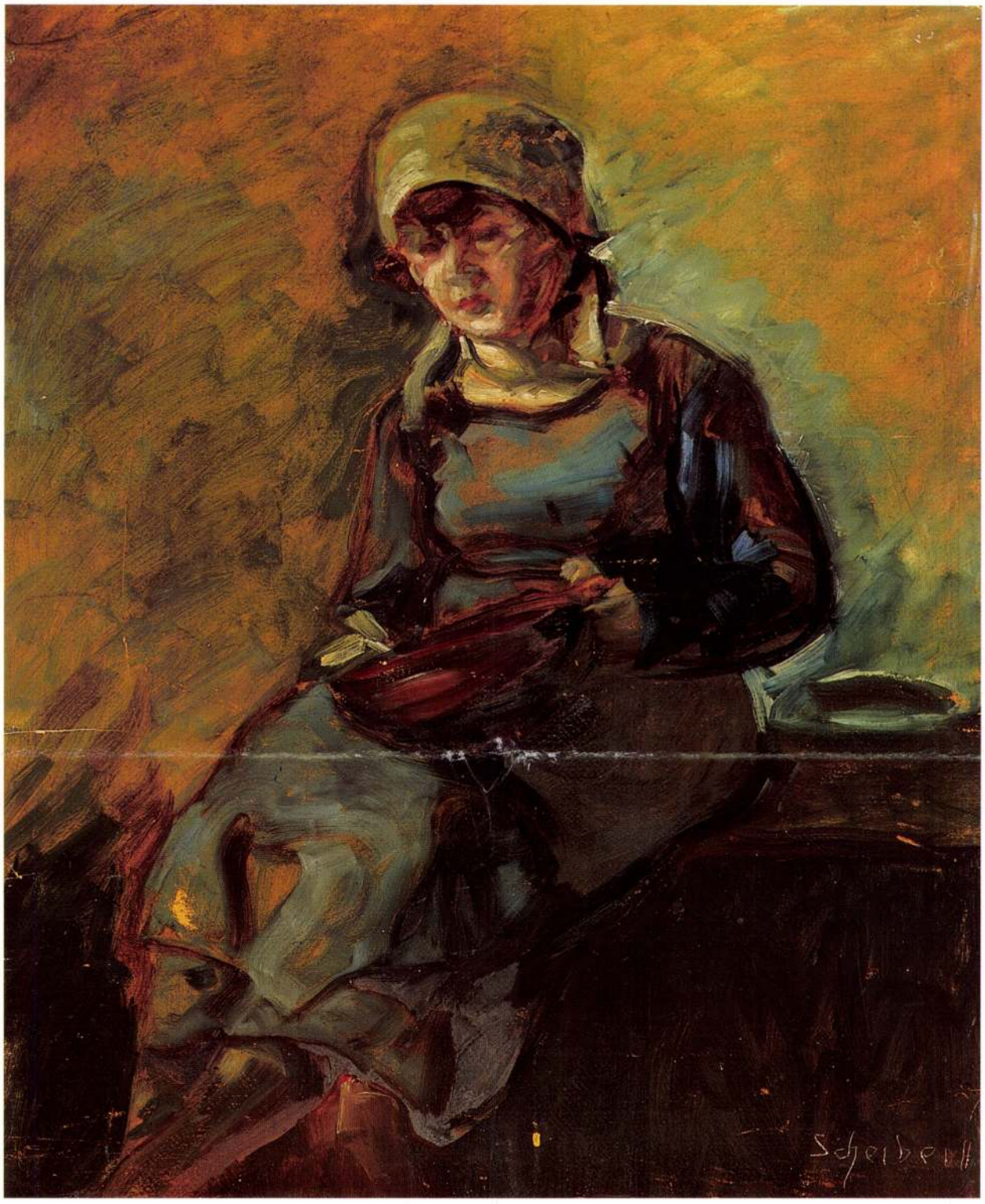

104

104 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Konyhában

89 x 74 cm
Olaj, karton
Jelezve jobbra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 220 000 Ft

105 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Öreg férfi

69 x 50 cm
Olaj, farost
Jelezve balra lent: Scheiber Hugó

Kikiáltási ár: 850 000 Ft

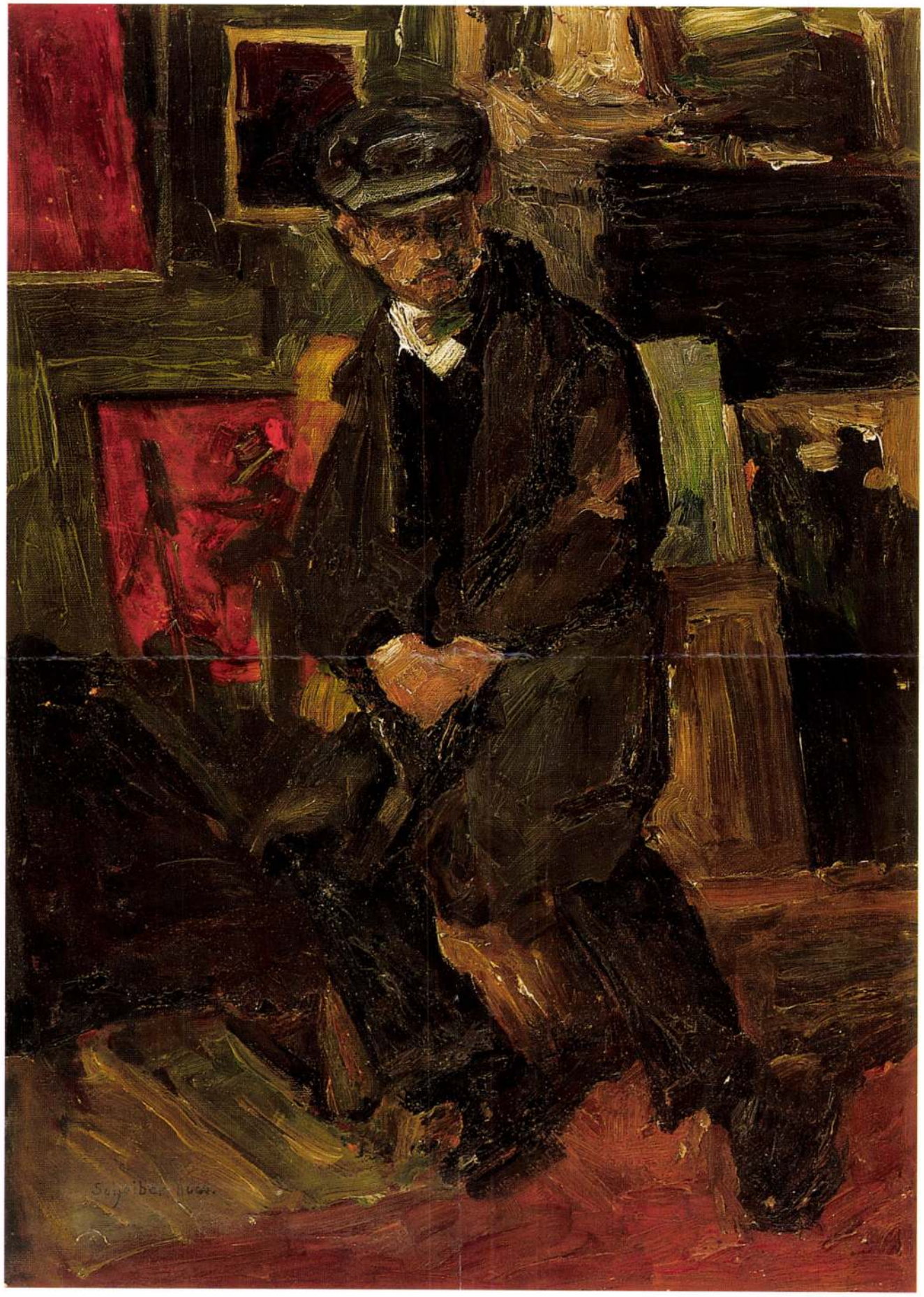

105

106 ▪ KERNSTOK KÁROLY (1873–1940)

Szilvaszedő, 1910 körül

80 x 100 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Kernstok

Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft

IRODALOM

Bárdos Artúr: *Kernstock Károly.* Művészet, 1907/3. 161–169.
Bálint Aladár: *Kernstok Károly.* Nyugat, 1917. nov. 1. 720–722.
Kernstok Károly gyűjteményes kiállítása. Katalógus, bev. tan.: Lázár Béla. Az Ernst Múzeum kiadása, Bp. 1928.
Dévényi Iván: *Kernstok.* Corvina, Bp. 1970.
Kállai Ernő: *Új magyar piktúra.* Gondolat, Bp. 1990.
Horváth Béla: *Kernstok Károly.* Bp. 1997.

Kernstok Károly életművének intenzitását- amibe festés, írás, pedagógiai- és közéleti tevékenység is beletartozott – talán csak Vaszaryéhoz lehetne hasonlítani. Még Kassák Lajos is úgy ír Kernstokról, mint aki *„embernek és művésznek egyformán a huszadik század gyermeke (...) Olyan dinamikus erő, serkentő hatás árad belőle, amely (...) egy vajúdó korszak felejthetetlen mesterévé avatja."* Pedig Kernstok pályája is „szokásosan" kezdődött: a budapesti Iparművészeti iskolai alapképzés után Hollósyhoz igazol át Münchenbe, majd a párizsi Julian Akadémián folytatja tanulmányait (Bouguereau-nál), Budapestre visszatérve Benczúrnál dolgozik, közben Itáliába és Franciaországba tesz tanulmányutakat. Korai művei elsősorban a naturalizmus-realizmus jegyében fogantak, és olyan képek jellemzik ezt a korszakot, mint az *Agitátor* (1897) vagy a *Hajóvontatók* (1897). Szociális érzékenysége és természet-szemlélete/tisztelete formálta Kernstok talán kevésbé ismert impresszionista, plein-air korszakát. Palettája kiszínesedik, fény járja át a paraszti életből és természetből vett témákat. Az Incselkedők és a *Szilvaszedők* (1900- ból ill. 1901-Ből) témája az elkerített gyümölcsösben időző emberek és a táj, amelyeken áttetszően és vibrálóan játszik a fény. A természetben meglátott különböző fényértékeket megragadva, mély és tiszta színekben izzanak fel a Szilvaszedők komplementer színei, amelyek Kernstoknak ezt a korszakát a nagybányaiak festésmódjával hozza rokonságba. 1906-Ban Párizsba megy, ahol megismerkedik a Fauves-ok, Van Gogh, Cézanne, és mindenek előtt Gauguin munkáival, amelyek átsegítik a plain air festés látvány-problematikáján.

A *Pihenő asszonyok* festményen feltűnő a részletek elhagyása – síkszerű egyszerűsítés –, Kernstok ugyanakkor a színekkel és a faktúrával teremti meg a kép szilárd vázát. A gyümölcsfák tövében pihenő nőalakok egy kiegyensúlyozott, szimmetrikus kompozícióban kapnak helyet. A felállított létra, mint mértani közép hasít helyet magának a képtér közepén, jelenléte azonban nem erőszakos struktív elem, mert a kert élősövény kerítése – mint a hangsúlyos horizontális – lágyítja a fákkal társuló függőlegesek dominanciáját. A kertre és a nőalakokra kissé megemelt perspektívából látunk rá, amely erősíti az alsó képtér síkszerűségét és talán a francia festészet hatására megjelenő dekoratív, szintetikus folthatásokat. Az asszonyok alakját nem részletezi Kernstok, kontúrok nélkül, izgalmas sziluetthatással „teríti" szét őket az izzó sárga földön, ahol a legnyilvánvalóbb Gauguin hatása. A fák lombján megőrzött zöldben-vörösben játszó „expresszív naturalista" (Kállai) festésmód a húszas években tér vissza Kernstok festészetébe.

A festmény legközelebbi formai analógiája a Szilvaszedők volt, szemléleti rokona pedig egy tájkép a 10-es évekből, amelyen a kernstoki szintetizmus, az intenzív színfoltokkal, rovátkált ecsetjárással feltöltött tájkép látható (Kieselbach gyűjtemény).

A. K.

Kernstok Károly:
Szilvaszedők, 1901
119 x 97,5 cm, olaj, vászon
MNG

Kernstok Károly:
Tájkép, 1910 körül
magántulajdon

SCHEIBER HUGO

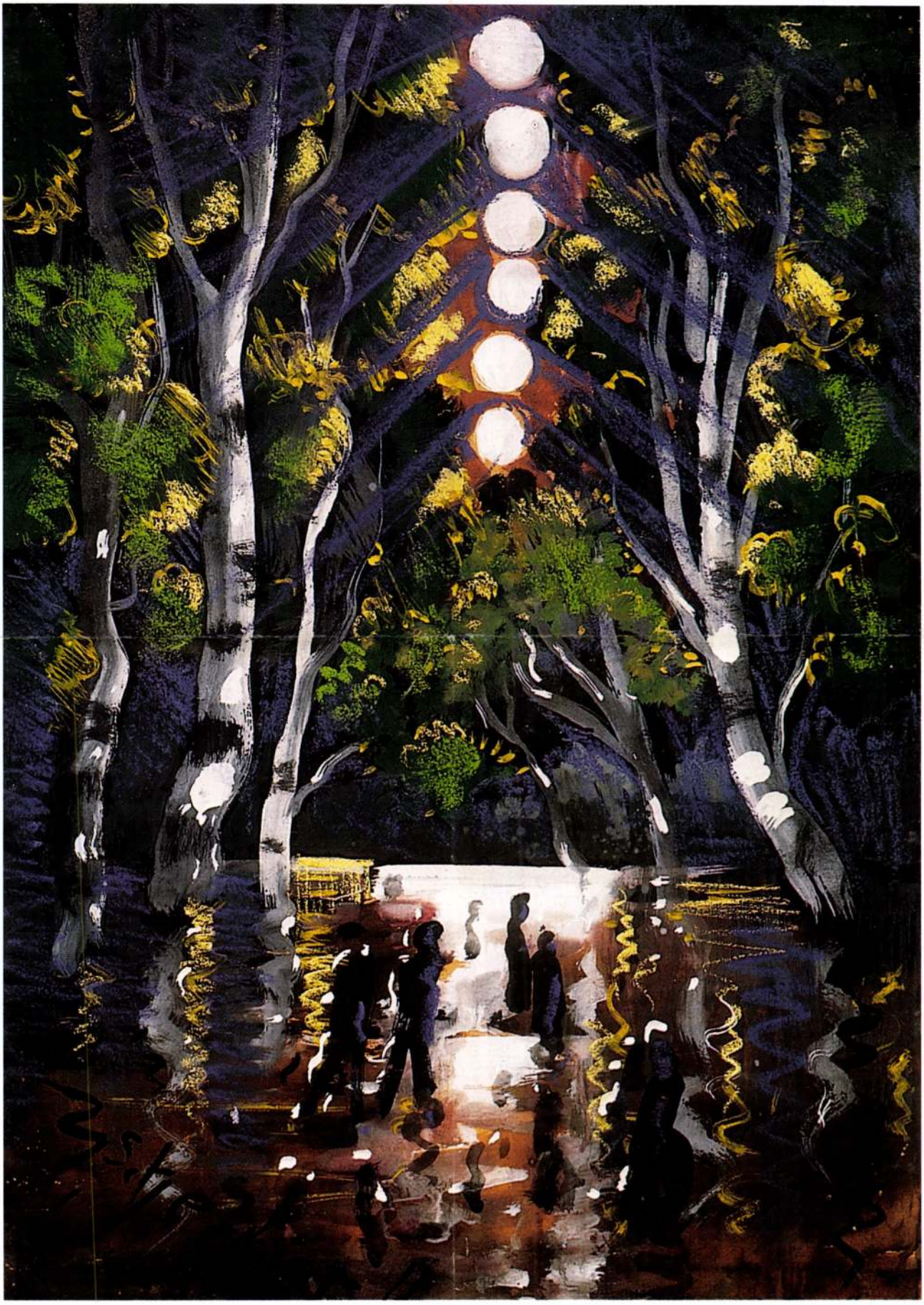

126

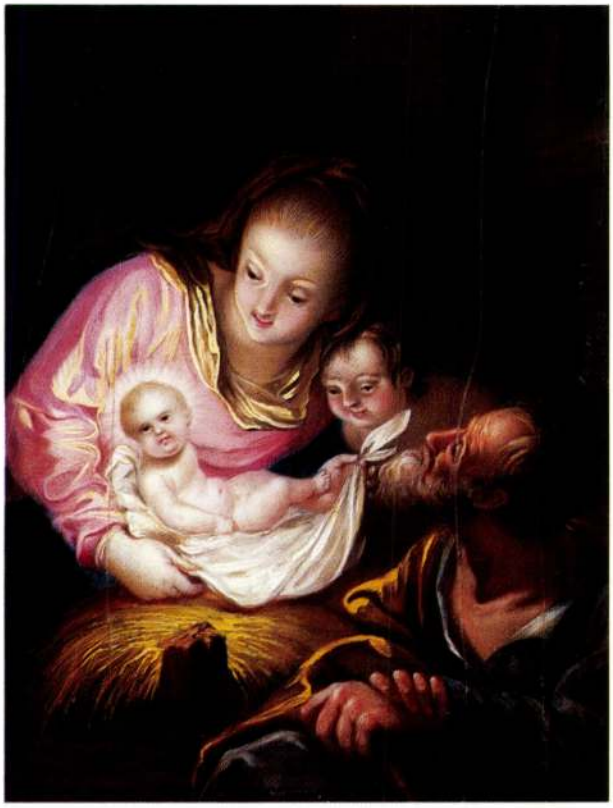

127

126 • ISMERETLEN FESTŐ, 18. SZÁZAD VÉGE

Pihenők

17 × 24 cm
Olaj, fa
J. b. l.: T. Millian (?)
Kikiáltási ár: 120 000 Ft

127 • BETTY BOGNER-FRÖHLICH (Bécs, 1798–1878, ?)

Szent család

13,5 × 10,5 cm
Olaj, elefántcsont
J. j. k.: Bogner Frölich 830
Sérült
Kikiáltási ár: 120 000 Ft

128 • ISMERETLEN FESTŐ, 18. SZÁZAD ➔

Itáliai táj híddal

52,5 × 77,5 cm
Olaj, vászon, kartonon
J. n.
A BÁV 39. aukcióján szerepelt, 350. tétel
Kikiáltási ár: 1 000 000 Ft

SCHEIBER HUGO

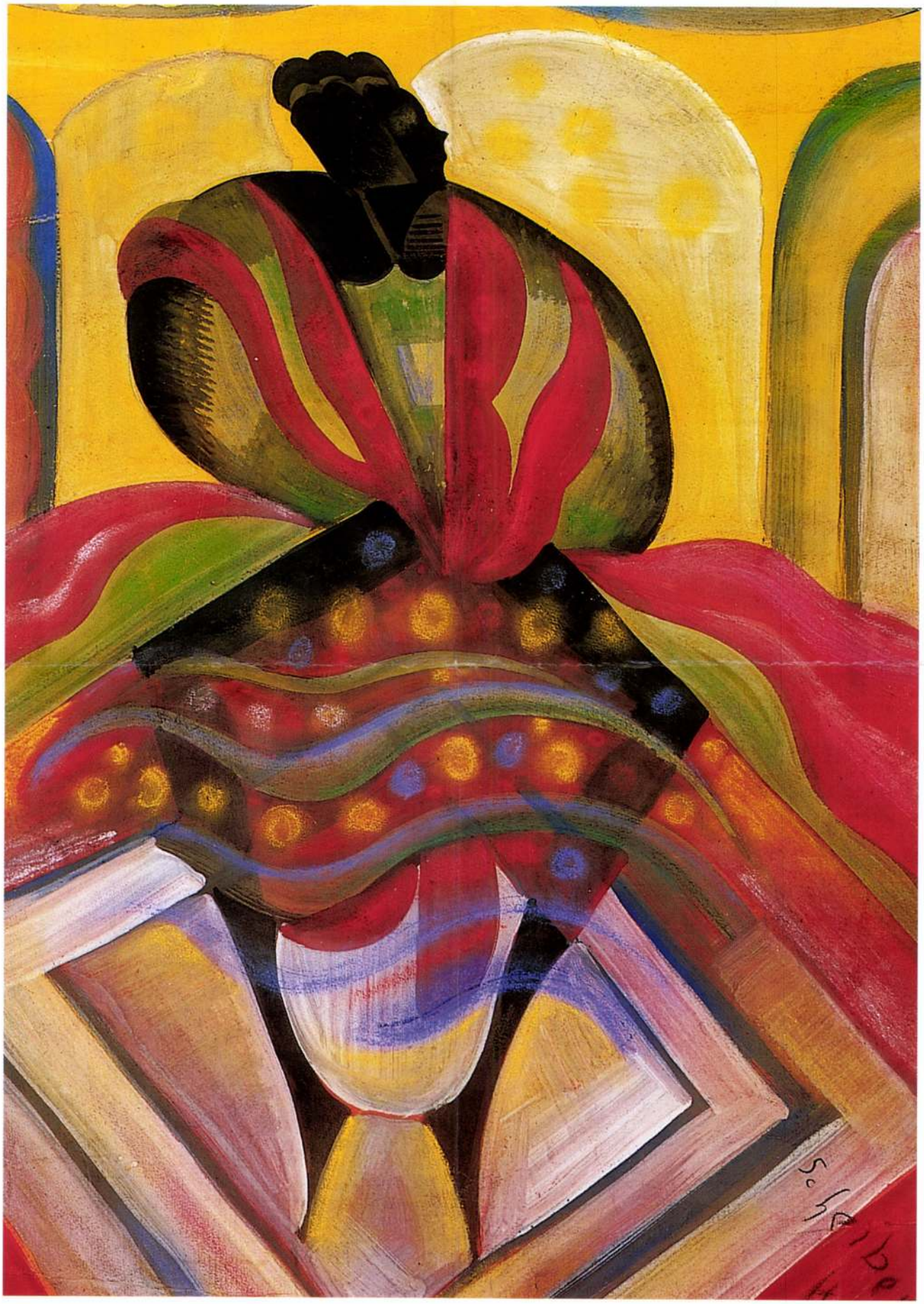

65

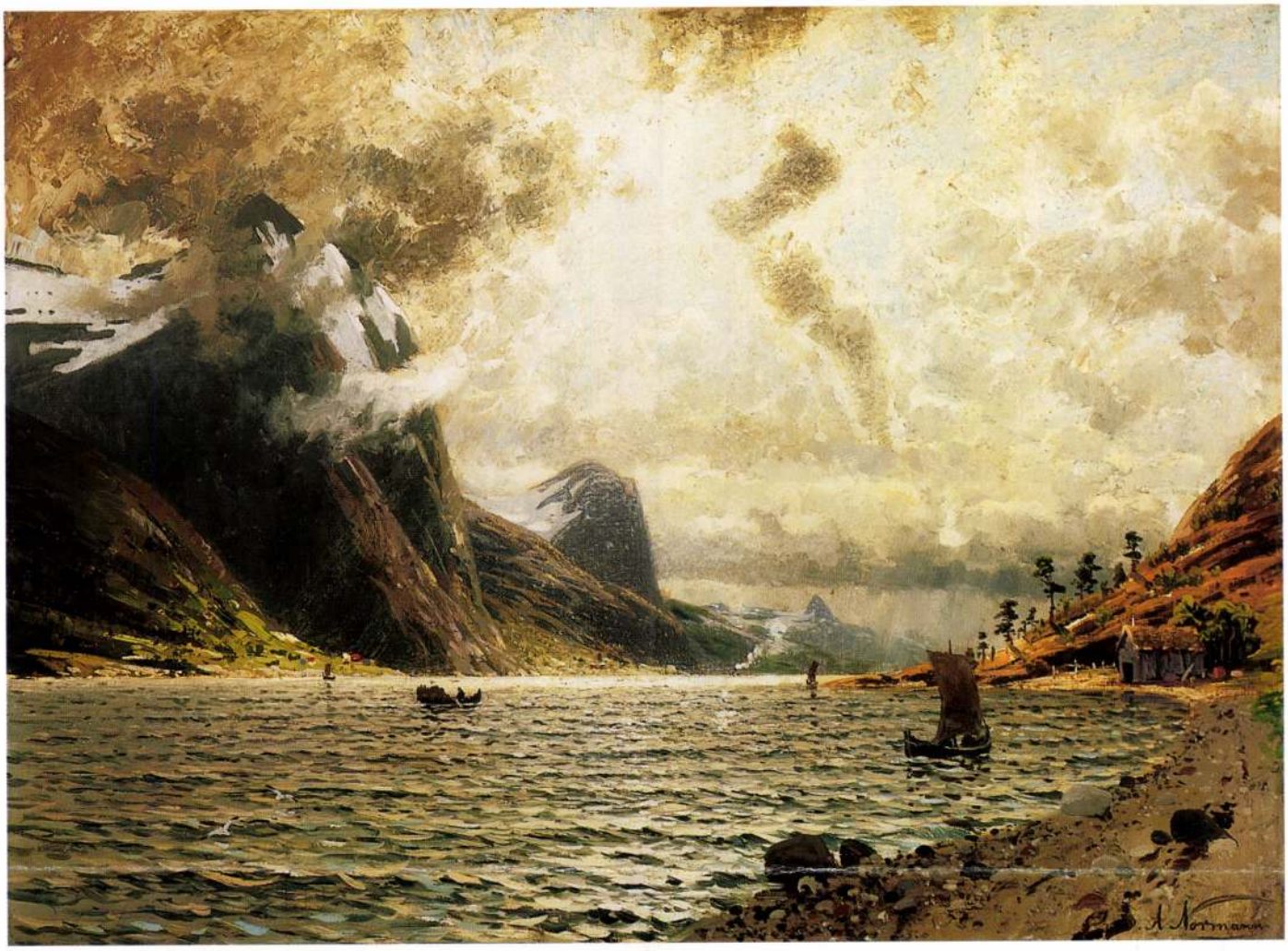

66

66 ▪ NORMANN ADELSTEEN
(Bodö, 1848–1918, Kristiania)

Fjord látképe

72 x 100 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: A Normann

Kikiáltási ár: 800 000 Ft

67 ▪ CARL SCHWENINGER (Wien, 1818–1887)

Alpesi tó szerelmespárral

61 x 92 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Carl Schweninger
Hátoldalán: Grill Gergely Művészeti Aukció raktári száma 1175.
kiállítási címke 2540.
L. T. Neumann Műkereskedés címkéje: 11 Kohlmarkt, Wien

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

SCHEIBER HUGÓ

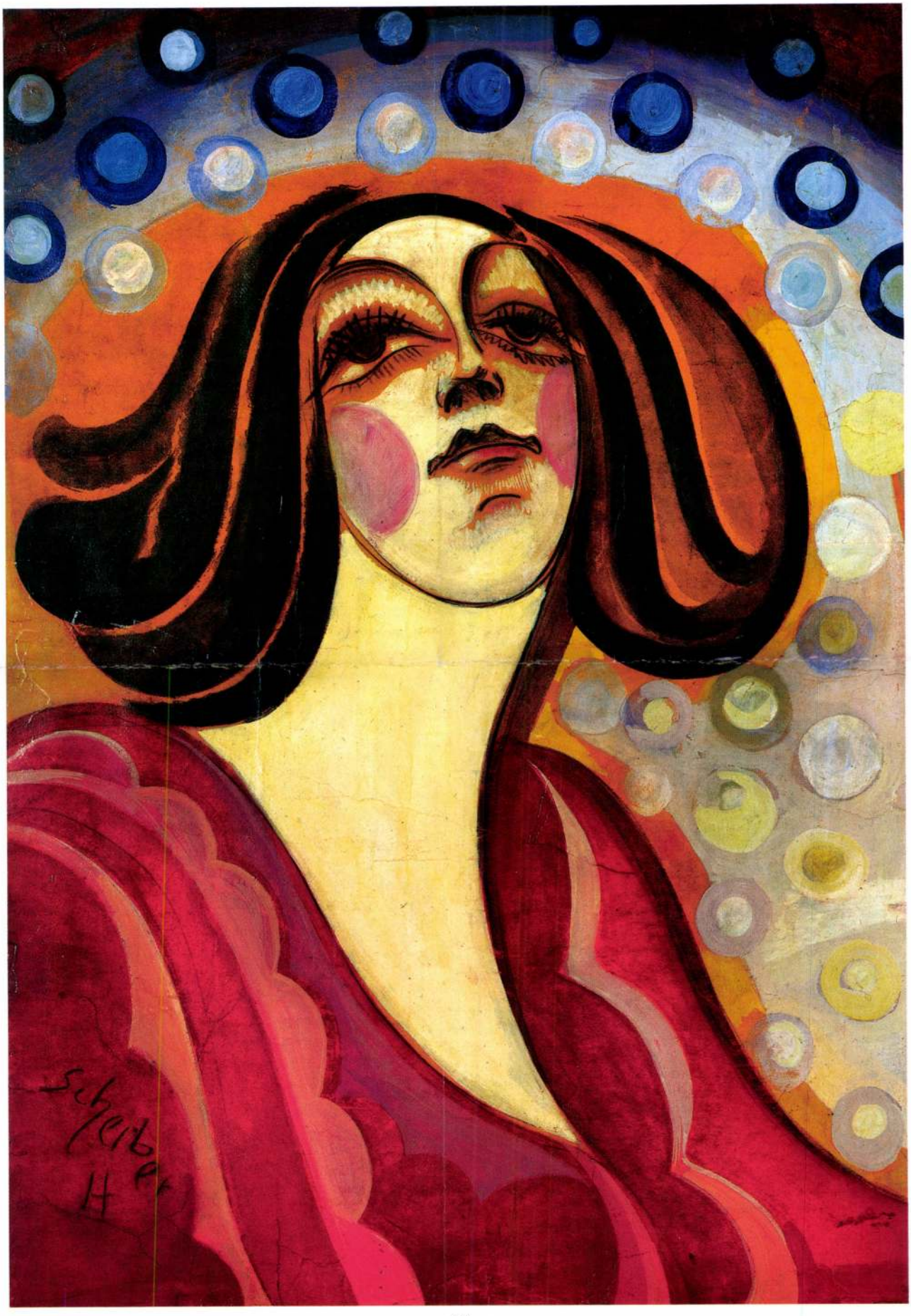

164

165 ▪ ANTON PRINNER (1902–1983)

Körkörös kompozíció, 1933

100,5 x 101 cm
Fa, festett relief
Jelzés nélkül
Hátoldalán Lausanne-i, és Zürich-i raglapok

Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft

KIÁLLÍTVA

Wille Zur Form. Ungegenständliche Kunst 1910-1938 in Österreich, Polen, Tschechoslowakei und Ungarn. 1933.

IRODALOM

Prinner: Le Livre des Morts des Anciens Egyptiens, Párizs, 1944.
Prinner: Picasso, Párizs, 1956.
Prinner 1965 parle de Prinner 1935 (kiállítási katalógus), Párizs, 1965.
Le Tarot selon Prinner, Párizs, 1972
Anton Prinner 1902-1983 (kiállítási katalógus), Párizs, 1985.

Anton Prinnerről túlzás nélkül állítható, hogy enigmatikus művész, művészete és élete egyaránt rejtélyes. Budapesten született 1902 szilvesztere, de már huszonhat évesen elhagyta Magyarországot, Franciaországban élt és alkotott haláláig. Budapesten kezdte el a Képzőművészeti Főiskolát festő szakon 1920-ban, de Párizsban lett belőle művész. Magyarországon mindezidáig nem rendeztek neki önálló kiállítást, s műveit is csupán két alkalommal mutatták be, 1924-ben és 1970-ben, így nem meglepő, hogy a magyar művészettörténet nem sokat tud róla.

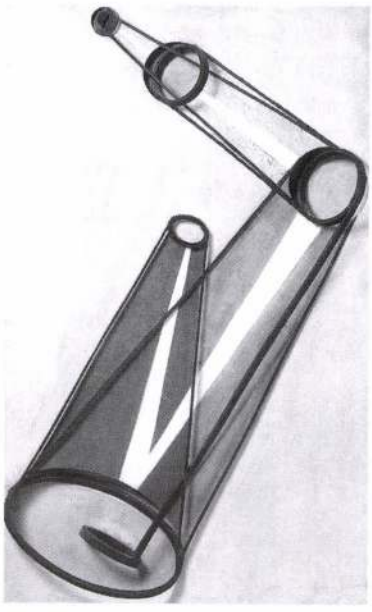

Anton Prinner
Cím nélkül, 1932
Olaj, festett fa
magántulajdon

Más kérdés, hogy számos kiállítása ellenére Franciaországban sem tartozott a legismertebb művészek közé. Ennek oka azonban nem műveinek színvonala lehetett, hanem rejtőzködő életmódja és tudatosan épített, misztikus személyisége. Olyan művészeket vallott barátjának, mint Pablo Picasso, Viera da Silva és André Breton, de talán még ők sem tudták, hogy Anton Prinner Prinner Antóniaként látta meg a napvilágot. Nem tudjuk, hogy mikor és milyen apropóból döntött úgy, hogy személyazonosságot és nemi identitást változtat, de abban biztosak lehetünk, hogy döntése haláláig elkísérte. A magyar és a francia művészeti lexikonokban azóta is férfiként szerepel. Talán ez lehetett a személyiségváltás egyik indoka is, úgy érezhette, hogy férfiként nagyobb esélye van arra, hogy művészi egzisztenciát teremtsen magának és egyszer még bekerüljön egy művészeti lexikonba is.
Miután 1926-ban, '27-ben, vagy '28-ban (a fellelhető életrajzok ellentmondó adatokat közölnek pályakezdéséről) megérkezett Párizsba több évre felhagyott a művészi praxissal. Okkult tudományokkal, ezoterikus tanokkal és misztikus filozófiákkal foglalatoskodott, s ilyen irányú érdeklődése későbbi pályájára is rányomta bélyegét. Hosszú és tartalmas élete során rengeteg művészeti technikát kipróbált, de az anyag és a forma többnyire alárendelődött a magasabb igazságokat kutató szellem munkálkodásának. A huszas évek végén először a rézmetszést sajátította el Hayter párizsi műtermében, majd 1932-től 1937-ig festett reliefeket készített. 1939-től a konstruktivizmus jegyében fogant nonfiguratív kompozíciókat furcsa, szürreális, figuratív szobrok váltották föl. Antropomorf és organikus, gránit, illetve márvány szobraiból két sikeres kiállítást is rendezett 1942-ben Jeanne Bucher, ill. 1945-ben a híres Pierre Loeb párizsi galériájában. Az 1940-es években készítette el az élete egyik főművének számító grafikai albumot, a Le Livre des Morts des Anciens Egyptiens-t, amelyben képi és szöveges kommentárokat fűzött az okkultizmus egyik opus magnumához, az egyiptomi halottas könyvhöz. 1950-ben a keramikusságot is kitanulta, s tizenöt éven át monumentális kerámiákat készített jórészt Picasso hatására.
A Körkörös kompozíció Prinner 1932-től 1937-ig tartó konstruktivista periódusának egyik kiemelkedő darabja. A festett relief technikája és a geometria kitüntetett szerepe alapján beszélhetünk az orosz és a nemzetközi konstruktivizmus hatásáról is, de a mű szellemisége inkább Piet Mondrian neoplaszticizmusával állítható párhuzamba. Erre utal a relief hátoldalán található, távolról sem gyakorlatias, s közel sem kézzelfogható felirat: „L'œil ou la cible" (A szem, avagy a céltábla). Prinner töredékes vallomásaiból sajnos nem áll össze egy mondriani rendszer, így csak találgathatunk egyes műveinek jelentését illetően. A kör és a háromszögek valószínűleg magasabb szellemi entitások szimbólumai, a szem-motívumot pedig az egyiptomi mitológiára érdemes visszavezetni.

Hornyik Sándor

SCHEIBER HUGO

21

22 ▪ CZÓBEL BÉLA (1883–1976)

Hölgy napernyővel, 1929

56 x 72 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra fent: Czóbel 1929

Kikiáltási ár: 2 800 000 Ft

IRODALOM
Kállai Ernő: *Czóbel Béla.* Budapest, 1934.
Kállai Ernő: Czóbel Béla művészete, Magyar Művészet, 1937.
Genthon István: *Czóbel.* Budapest, 1961.
Pataky Dénes: *Czóbel Béla.* Művészet, 1962/10.
Dévényi Iván: *Czóbel Béla.* Látóhatár, 1966/7-8.
Philipp Clarisse: *Czóbel.* Budapest, 1970.
Frank János – Kratochwill Mimi: *Czóbel.* Budapest, 1983.

Czóbel a huszas évek első felében Berlinben élt, majd 1925-ben ismét Párizsba költözött, ahol a Galerie Pierre-ben és a Galerie Bingben állított ki. Magyarországon hosszabb szünet után 1924-ben bukkantak fel művei a Belvedere egyik csoportos kiállításán, ahol berlini művészként szerepelt. A huszas évek második felében Czóbel egyre gyakrabban látogatott Magyarországra és évről évre bemutatta festményeit a KUT csoportos kiállításain. Hazai gyűjteményes kiállítására 1930-ban került sor Tamás Henrik jóvoltából, de ekkor Czóbel már egy New York-i önálló kiállítással is büszkélkedhetett. Nyarait ekkor még inkább Dél-Franciaországban töltötte, de egyre gyakrabban vendégeskedett a festő és műbarát Hatvany Ferenc hatvani villájában is. A KUT kiállításoknak és Hatvany Ferencnek köszönhetően rövidesen a hazai műgyűjtők érdeklődése is felébredt Czóbel művei iránt, s Fruchter Lajos, majd Fränkel Ernő is a „francia" festő lelkes hívévé vált.

A *Hölgy napernyővel* c. festményt Czóbel nemcsak szignálta, de datálta is, a keletkezés helyét azonban nem írta rá, így csak találgathatunk, hogy a kép vajon Magyarországon vagy Franciaországban készült-e? 1932-ből például ismerünk egy Czóbel művet (*Hatvani kert*), amely a hatvani villa kertjét ábrázolja, de napernyős képünk nagyvonalú festésmódja feleslegessé tenne bármiféle azonosítási törekvést. Hasonlóan szükségtelen a modell személyének firtatása is, bár a kép portrészerűsége tagadhatatlan. Ami biztos az az, hogy a *Hölgy napernyővel* Czóbel, érett, franciás ízű művei közé tartozik, s megszívlelendőek vele kapcsolatban Kállai Ernőnek egy másik, korabeli Czóbel műről (*Délután a kertben*) írott megjegyzései: *„Ez a festmény nyugalmas vidéki hangulatával és alakjainak fesztelen csoportosításával Rippl-Rónai emlékét idézi. Természetesen csak annak a tágabb lelki rokonságnak az értelmében, amely mind Czóbel, mind Rippl-Rónai festőiségét a modern francia művészet széles nagyvilágához fűzi. ... Czóbel révén a francia művészetnek sötét és súlyos mélységekbe hajló arca fordul felénk, akik általában inkább csak a derűs, könnyed francia festőket ismerjük és szeretjük."* (Kállai, 1937, 270–272.) Bár a szakirodalom Czóbelt festészete kapcsán az École de Paris-t, Marquet, ill. Rouault szokta emlegetni, az mégiscsak figyelemreméltó, hogy 1930-ban Czóbel cikket írt Rippl-Rónairól Lehel Ferenc párizsi lapjában, a Style-ben.

Hasonló, portrészerű, kerti képre az életmű későbbi szakaszában bukkanhatunk, ilyen például az ötvenes években készült, *Nyugágyban fekvő nő*, amelyen a hölgy és a nyugágy beállítása a huszas évekbeli helyzet tükörképének tekinthető. Az ecsetkezelés és a színvilág azonban egészen más, sokkal könnyedebb, hiányzik belőle a huszas-harmincas évek fojtott ragyogása. Bár az 1931-ben festett *Olvasó nő* nem kerti kép, hanem enterieur-ábrázolás, stílárisan sokkal inkább párdarabja lehet festményünknek, mint a hasonló tematikájú, de jóval későbbi nyugágyas mű. Az analógia mellett szól ráadásul az is, hogy a két festmény valószínűleg ugyanazt az előkelő hölgyet ábrázolja egyik alkalommal a kertben, napernyő alatt, a másik esetben pedig olvasás közben egy szobában.

Az enterieurök és a kerti képek műfaji különbségei Czóbelnél amúgy is szinte elhanyagolhatók. Ahogy Pataky Dénes írta Kállai Ernő után szabadon: *„Témái változatosak, de hangjuk ugyanaz. Akár tájat, utcaképet, aktot, arcképet, csendéletet, vagy interieurt fest, képeinek puha, süppedő s zártsága mindnek enterieur jelleget ad."* (Pataky, 1962, 17.)

Hornyik Sándor

Czóbel Béla:
Olvasó nő, 1931
90 x 60 cm, olaj, vászon
magántulajdon

Czóbel Béla:
Hatvani kert, 1932 körül
60 x 73 cm, olaj, vászon
magántulajdon

SCHEIBER HUGO

62

63 ▪ PERLROTT CSABA VILMOS (1880–1955)

Téli napsütés Nagybányán, 1925 körül

69 x 56 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Perlrott Csaba

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

IRODALOM

Murádin Jenő: *Perlrott Csaba Vilmos pályarajzához.* Művészettörténeti Értesítő, 1988. 1-2.

Benedek Katalin: *Perlrott Csaba Vilmos kritikai értékeléséről.* Cumania 10. 1987.

A festő 1924-ben, önkéntes emigrációjából ismét hosszabb időre visszatért Magyarországra, s műtermet bérelt az Andrássy úton. Még ebben az évben újból felkereste Nagybányát, s nosztalgiával fedezte fel tanulóéveinek színterét. Úgy érezte, hogy ez a táj még hosszabb ideig témát adhat tájképművészetének. A jellegzetes templomtornyok, a Veresvíz utca, a Zazar patak, Kereszthegy és még jónéhány, pikturális szempontból hálás motívumok.

Ugyanakkor Perlrott Csaba Vilmos kiállítások sorozatát tervezte és szervezte Erdélyben, ahol képei vásárlókra is találtak. Az év nyarán jubiláris, a kolónia történetére visszatekintő kiállítás nyílt a bányavárosban. A festőiskola termeiben helyezték el a mintegy másfélszáz festményt, szobrot és grafikát. Az alapító mesterek és a művésztelepen már régóta dolgozó alkotók munkái mellett hangsúlyos volt a modern látásmódú festők jelenléte. Ziffer Sándor, Pászk Jenő, Mund Hugó, Patkó Károly műveivel is találkozhatott a közönség.

Perlrott Csaba Vilmos századeleji francia előzményekkel, ugyanakkor a magyar talajhoz kötötten vetíti elénk festői mondanivalóját. Ösztönös festőiség és tudatos szintetizálás él egymás mellett. Ő természetelvű művész, mindenkori visszatérései a vegetációhoz, a honi földhöz ezt bizonyítják. Ám arról úgyszintén vall, hogy: *„Szerintem a művészet csak a kubizmuson és a képarchitektúrán keresztül hozhat új részleteket, mai világlátást."* A nagy mestereket, Cézanne-t, Matisse-t, Picasso-t, emeli ki: *„Cézanne volt a teoretikus, aki felállította a kompozíció kubisztikus elvét, és Picasso volt az, aki a teóriát praktikus térre helyezte át ... Mialatt Matisse a tárgyak elvonatkoztatását, Picasso a kép konstruálását kereste."*

Az itt látható olajkép arányos mértéktartással építkezik a kubizmusból nyert formaelemekből, a fauve-ok kolorizmusából és általában a francia piktúra hazai igazodású eredményeiből. A behavazott tetejű, szinte mesébe illő kis bányászházak ecsettel megfogalmazott látványa sokat megéreztet a vidék egyedülálló hangulatából. A kissé grafikus felfogásban megjelenített fák találó ellenpontja a fehér sokféle árnyalatával érzékeltetett, kékesbe játszó behavazott patakmeder vonalában megjelenő hófödte házacskák csoportja, mely egyben a horizontális osztás feladatát is ellátja.

A szóban forgó munkához hasonló vizuális világba enged betekintést az 1924-es datálású *Téli táj*, melyet alkotója fontosnak tartott reprodukálni a róla írott, 1929-ben megjelentetett könyvecskében. Művészi megközelítésében több ponton rokonítható a kiállított művel a két évvel ezelőtti aukció egyik kitűnő darabja: Nagybánya, 1928-ból.

Az 1920-as évek második felét a művész szinte ingajáratban töltötte Budapest-Párizs és Nagybánya között. Ekkor készült művei a valósághű, topografikus bemutatás mellett, Perlrott személyes kötődéséről is beszélnek. Képeinek modern színegyüttese hatásosan cseng össze a formák együttesével.

Benedek Katalin

Perlrott Csaba Vilmos: *Téli falu, 1922*
pasztell, papír

Perlrott Csaba Vilmos: *Téli táj, 1924*
olaj, vászon

Perlrott Csaba Vilmos: *Nagybánya*
93 x 75, olaj, vászon
magántulajdon

SCHEIBER HUGÓ

Új Művészet
2004. január
XV. évf. 1.

2. old.

```
blk= kue
3000= 00517670
3100= Finta, József (1931)
3dok= KND-Ansetzung
3ref= Finta, József (1931)
refe= MagyFestAdat, 1988
3140= m
3162= Graphiker &
Werbegraphiker &
Fotograf
2194= Ungarn
3200= Ungarn
3270= 1931.04.02 /
1931.04.04
3290= Budapest
3330= 1994.05.09
3350= Budapest
3420= Budapest
309a= Mue^BSvLex I, 1965;
WWGA II, 1982;
MagyFestAdat, 1988;
KMML I, 1999
309b= Novum Gebrauchsgraphik 56
100\+ ! jahre ungar. Plakatkuns
9995= 0022
kenn= hg
redk= Nováky, A^B0gnes
9906= un
```

SCHEIBER HUGÓ

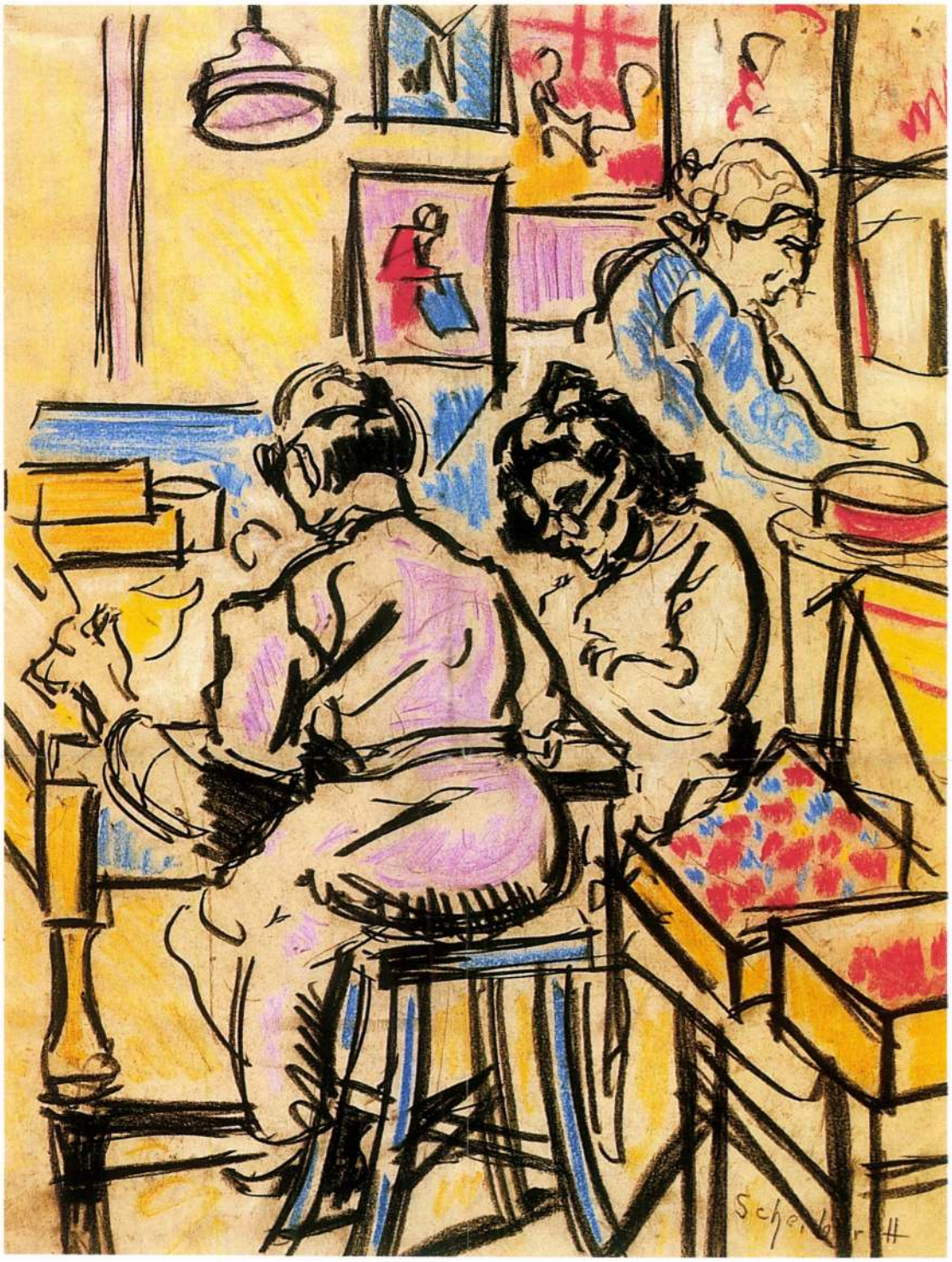

188

← 187 • SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Pincérnő

66 × 52 cm
Vegyestechnika, papír
J. j. l.: Scheiber
Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

188 • SCHEIBER HUGÓ (1873–1850)

Nővérek

58 × 44,5 cm
Pasztell, papír
J. j. l.: Scheiber H
Kikiáltási ár: 650 000 Ft

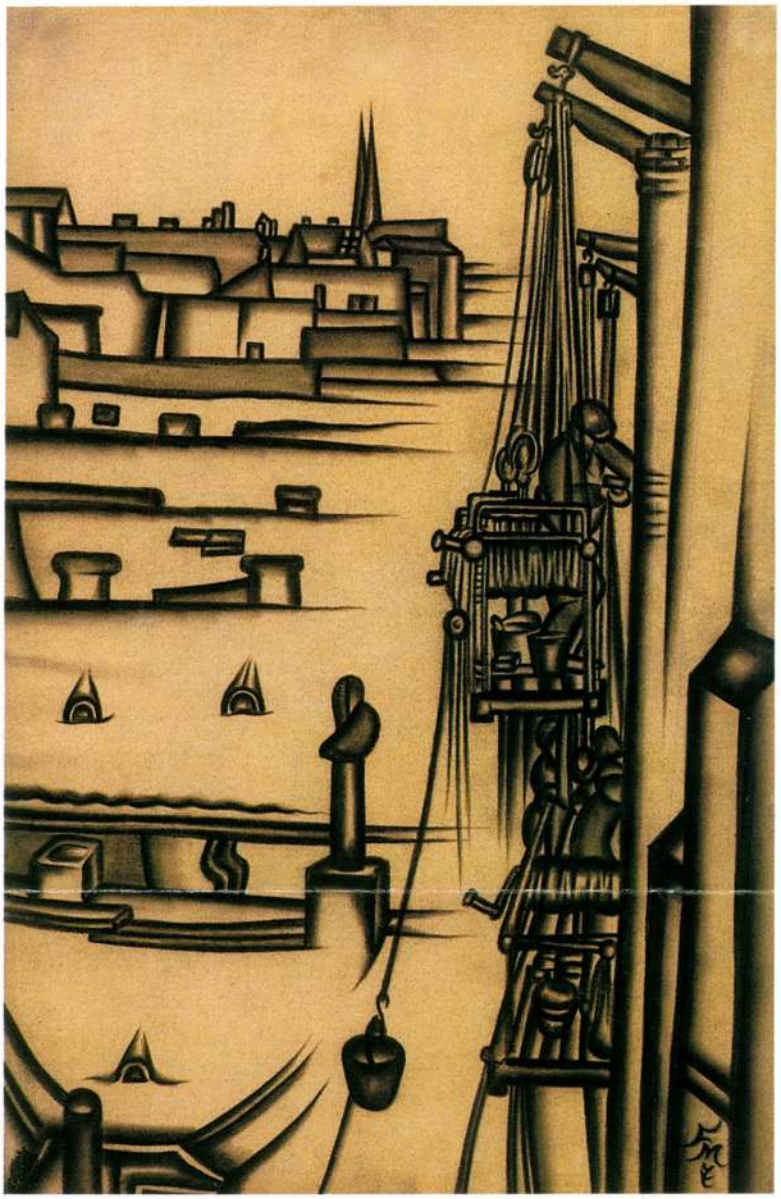

189

189 • FARKASHÁZY MIKLÓS
(1895–1964)

Építkezés

51,5 × 34,5 cm
Pasztell, papír
J. j. l.: FM
Kikiáltási ár: 120 000 Ft

190 • GROSS-BETTELHEIM JOLÁN
(1900–1972)

Vonatok és hidak

32 × 42,5 cm
Litográfia
J. n.
Kikiáltási ár: 70 000 Ft

191 • KMETTY JÁNOS (1889–1975)

Szentendre

22 × 29,5 cm
Akvarell, papír
J. j. l.: Kmetty
Kikiáltási ár: 90 000 Ft

192 • KMETTY JÁNOS (1889–1975) ➔

Parkban

29,5 × 47 cm
Pasztell, papír
J. j. l.: Kmetty Paris
Kikiáltási ár: 500 000 Ft

190

191

SCHEIBER HUGÓ

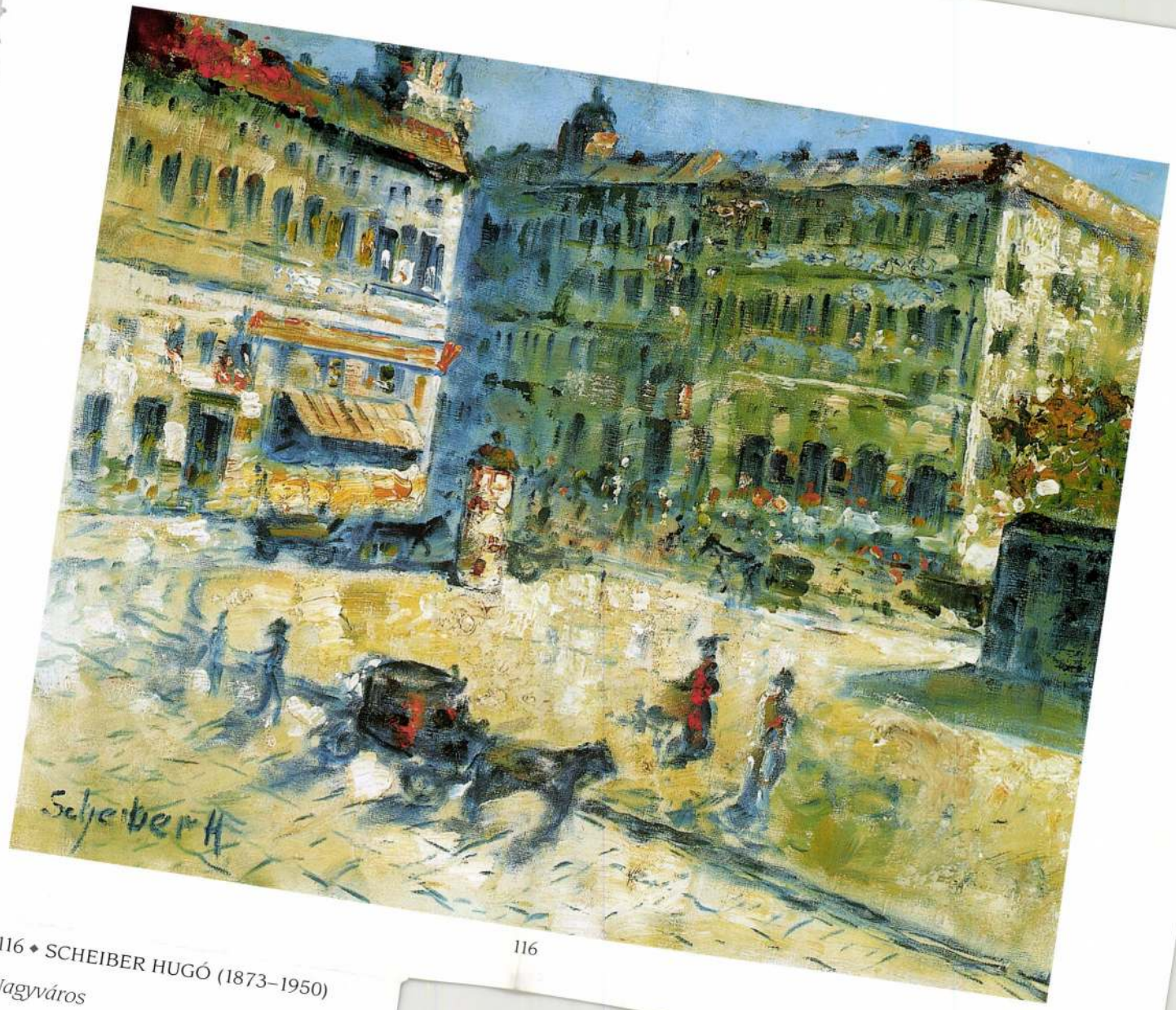

116

116 ◆ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Nagyváros

39 × 48,5 cm
Olaj, vász

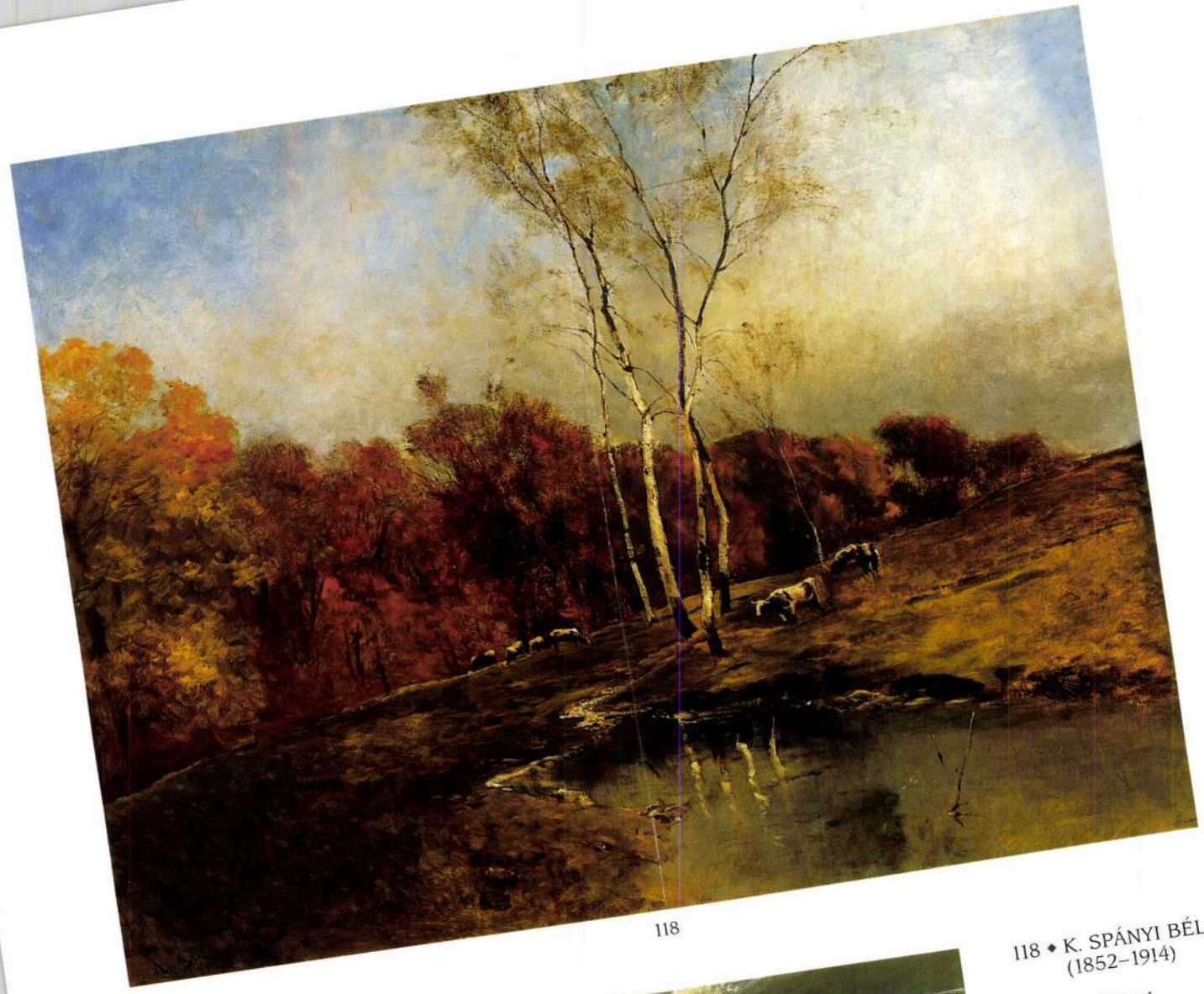

118

118 • K. SPÁNYI BÉLA
(1852–1914)

Táj nyírfákkal

91 × 120 cm
Olaj, vászon

SCHEIBER HUGÓ

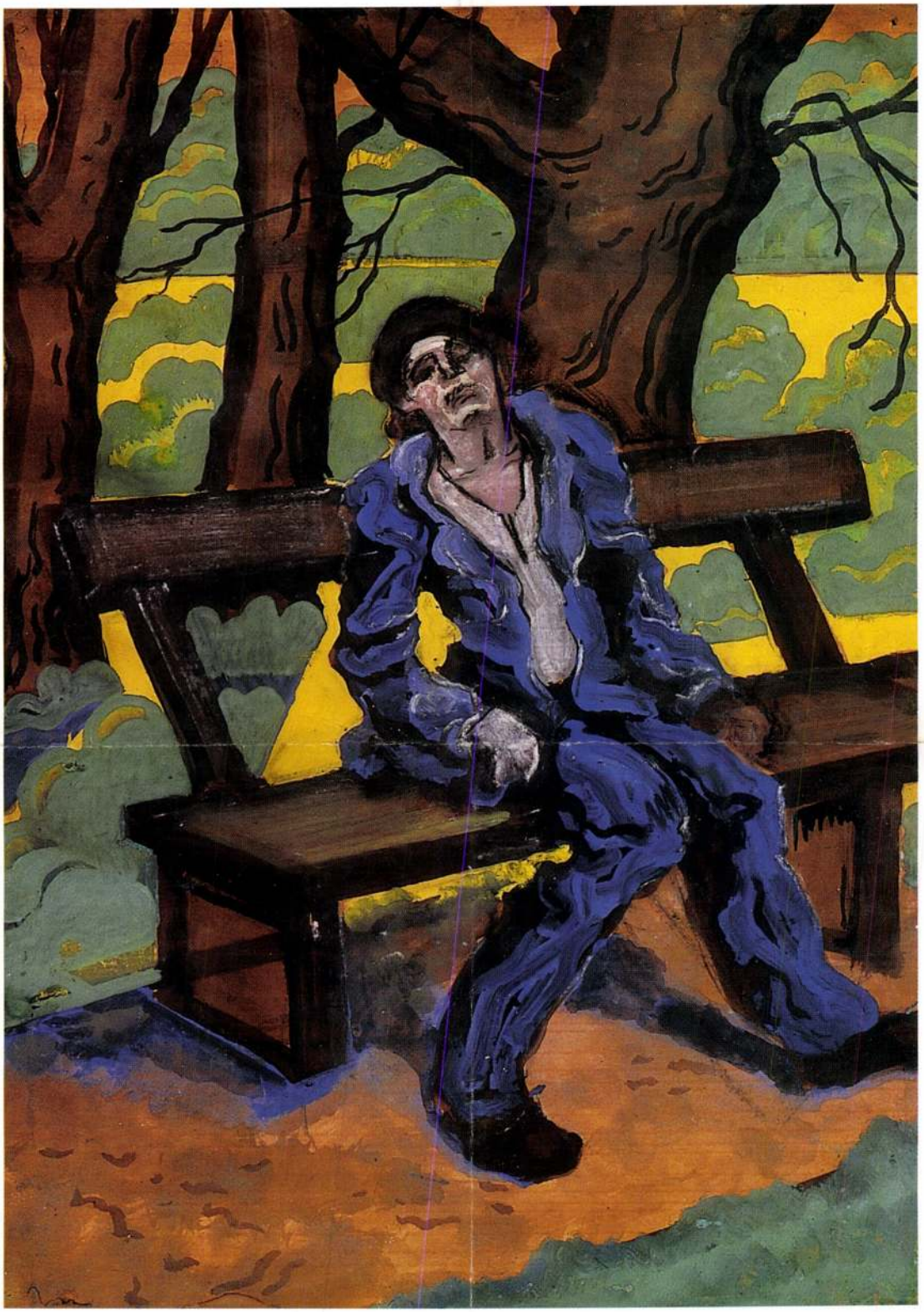

121

121 ◆ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Csavargó

59 × 42,5 cm
Vegyestechnika, papír, j. n.
Szerepelt a BÁV 63. aukcióján, 119. tétel
Kikiáltási ár: 500 000 Ft

SCHEIBER HUGO

Scheiber Hugó (1873-1950)

Vihar a város szélén, 1915-25 között
Pasztell, papír 41,5x60,5 cm
Jelezve jobbra lent: Scheiber H.

Irodalom:

- Haulisch Lenke: Scheiber Hugó és a Sturm. A magyar grafika külföldön. Kiállítás a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteménye alapján, 1989.
- Haulisch Lenke: Scheiber Hugó. Serpent, Budapest, 1995.
- Julia Szabó: Der Expressionismus und die ungarische Kunst von 1915-1927. In: Wechselwirkungen. Ungarische Avantgarde in der Weimarer Republik. Jonas Verlag, 1986. 74-133.

Scheiber nem nagyon festett tájképet. Jellegzetesen városi figura volt, akit nem egyszer megérintett ugyan a természet szépsége és közvetlensége, azt a tájat azonban, amelyet ember nem formált és nem lakott, mégis ritkán ábrázolta. A természetet számára a Liget jelentette, parkok és sétányok, ahol Scheiber a fák rendezett természetességében, a virágágyásokban, talált pihenést és festői témát. De szerette az ellenkezőjét is; a külvárosok és grundok földútjait, a gyárudvart a mezőtől elválasztó kerítést, a füstölgő gyárkémények ködébe vont és gömblámpák által megvilágított festői rendezetlenséget.

A 30-as évek második felében már inkább nosztalgikus vágyakozással gondol a tájra, és régmúlt, falusi emlékeit rögzíti meseszerű táj- és életképein. Megélt élményeire Scheiber maga, 1930-ban így gondol vissza: *"(...) este szállást kaptam a kukoricagórékban, szénaboglyák tövében és a parasztasszonyok tejet és kenyeret tettek elibém... sokszor magam fejtem meg a fürge kecskét és az egykedvű teheneket... egy kis tanyán annyira megbarátkoztak velem, hogy a gazda felajánlotta, maradjak náluk ... de engem vonzott Berlin (...)"*

Az elemzendő táj se nem nosztalgikus, se nem vad, nem park és nem külváros - első pillantásra legalábbis nem kínálkozik pontos és egyértelmű megjelölés, arra hogy mit ábrázol ez a kép.

Enyhe felülnézetből egy tájra látni, az előtér hepehupás buckáit a kubizmus tanulságain érlelt, kisebb síkokból, lapocskákból álló szilánkok tarkítják. Nehezen azonosítható tereptárgyak ezek, amelyről nem lehet tudni, hogy a földkéregből kiforgatott kövek és kavicsok, vagy emberkéz által egybehordott romhalmaz. Megzavart természet, külvárosi romokat eluraló vegetáció vagy nem várt erózió, ami megbolygatja a tájat?

Jobbról határozott irányú, hangsúlyos földnyelv tolul a kép középpontja felé, amelyet kompozícionálisan, a bal felső sarokban egy függönyszerűen ellibbenő fátyolfelhő ellensúlyoz. A tekintetet a horizonton ultramarin- és türkizkék, *"domborzatos"* sáv akasztja meg: hogy játékos kedvvel megfestett hegyvonulat-e vagy a felhős eget kitakaró kék égbolt jelenik-e meg, éppúgy eldönthetetlen, mint hogy az esetlegesen leszúrt, imbolygó vezetékoszlopok utat szegélyeznek-e vagy sem. A festő a jobb oldalon hagyott egy képből kivezető *"egérutat"*, amit jobb híján határvonalként lehet értelmezni a kép terén már kívül eső zöld *"övezet"* és az oszlopokat övező halmok között.

A húszas évek, expresszionista időszakának eszköztárára ismerhetünk a fekete kontúrú föld-szilánkok fogazatszerű, cikkcakkos rajzában.

Amennyire tétova a tájképen belül ábrázolt téma meghatározása, annál szeszélyesebben kapcsolódik egymásba Scheiber rajzán többféle látásmód; a táj reális térviszonyainak feltérképezése a kompozícióban, az expresszionizmus intenzív színhasználata a felszínen (a kubisztikusan összetapasztott sík lapok rózsaszín és kék ritmizálása, kék ég stb.), s ezek expresszív-dekoratív egységbe foglalása a kép sarkain.

Ha az elején azt állítottuk, hogy Scheiber nem nagyon festett tájképet - legalábbis pregnáns műfaja nem ez volt - akkor a kép tanulságait figyelembe véve azt is állíthatjuk, hogy kevés ehhez fogható, a formálásban és tartalmában is sebzett tájat ábrázolt, mint ezt.

A.K.

142. ▶
Scheiber Hugó (1873-1950)

Vihar a város szélén
Pasztell, papír 41,5x60,5 cm
Jelezve jobbra lent: Scheiber H.
Kikiáltási ár: 800.000 Ft

142.

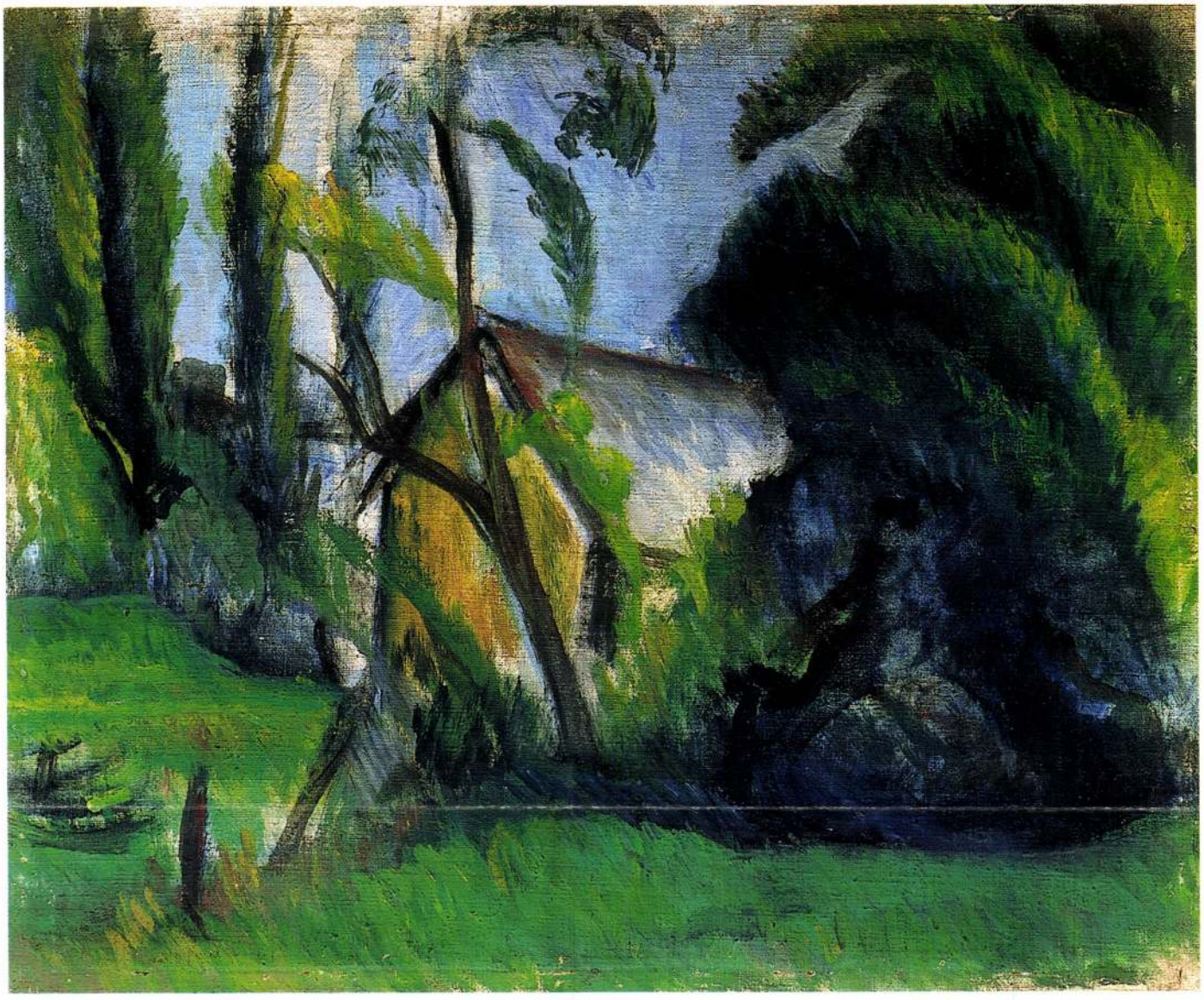

119

119 ▪ PERLROTT CSABA VILMOS (1880–1955)

Lola háza
(Szentendrei Művésztelep), 1954

38,5 × 46,5 cm
Olaj, vászon, kartonon
Jelzés nélkül

Kikiáltási ár: 1 300 000 Ft

KIÁLLÍTVA
Kecskemét, Katona József Múzeum, 1972.
Szentendre, Művésztelepi Galéria, 1977.
Szekszárd, Művészetek Háza, 1989.
Budapest, Blitz-Magángyűjtők Galériája, 1998.

REPRODUKÁLVA
Perlrott Csaba Vilmos Kiállítása, Szentendre, Művésztelepi Galéria, 1977. katalógus
Szekszárd, Művészetek Háza, 1989. katalógus
Budapest, Blitz – Magángyűjtők Galériája, 1998. katalógus

SCHEIBER HUGO

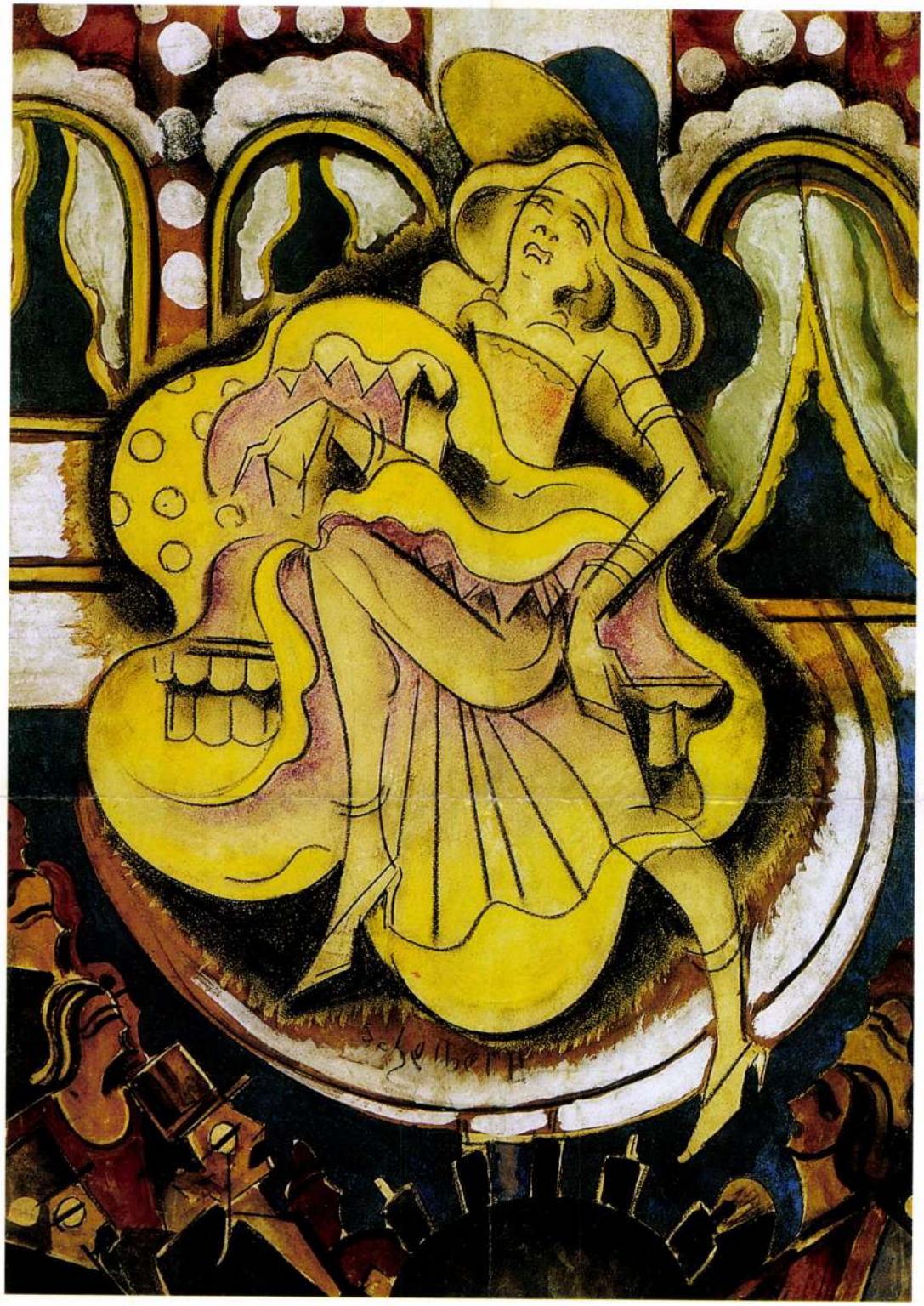

120

120 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Táncosnő

59 × 42 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve középen lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 800 000 Ft

121 ▪ KÁDÁR BÉLA (1877–1956)

Nő macskával

65 × 45 cm
Tempera, papír
Jelezve jobbra lent: Kádár Béla

Kikiáltási ár: 750 000 Ft

1 ▪ SCHEIBER HUGÓ (1873–1950)

Táncosnő

49 x 34,5 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve balra lent: Scheiber H

Kikiáltási ár: 280 000 Ft

Scheiber Hugó: *Tánc, 1930 körül*
Vegyestechnika, papír
N. G. New York

CONDITIONS OF SALE

1 ▪ Kieselbach Gallery and Auctions Hause (auctioneer) organises and conducts a public auction at the auctioneer's own expense in order to sell the objects listed in this catalogue either offered by the vendors or the auctioneer's own possession. The auction is organised, handled and conducted by the auctioneer, acting as a trading agent on behalf of the vendor.
The conditions of sale are included in the cathalogue which is available at the exhibition or at the scene of the auction.

2 ▪ The lots called up are presented in succession in the catalogue. The auctioneer announces the catalogue number of the lot and buyers indicate their wish to bid by raising their hand.

3 ▪ The highest bidder acknowledged by the auctioneer shall be the buyer at the hammer price.However, in case of protected lots marked "VÉDETT" (protected) in the catalogue.

4 ▪ Hungarian museums are entitled to buy the item at hammer price. On behalf of the commissioning party and in the capacity of agent thereof, the Auctions Hause is fully authorised to enter into an agreement of sale with the highest bidder and to receive the purchase price on behalf of, and to the benefit of, the commissioning party and the buyer.
The buyer shall pay the purchase price in cash immediately after the sale or pay.

5 ▪ 20% of the purchase price in deposit. Credit cards are subjected to a 3% commission. The bought item can be handed over to the buyer on condition that the total purchase price is fully paid up in one lump after the sale.
The indicated put-up price is without tax, fees and costs.

6 ▪ The Auctions House allows a 10 day grace period to pay the residual amount after the deposit has been provided. (Address: 1055 Budapest, Szent István krt.) In such cases the buyer may only enter into possession of the item when the full purchase price has been paid up within 10 days from the auction.
The amount of the deposit will be included in the purchase price if the said timeline has been observed.

7 ▪ The Auctions Hause reserves the right to consider the bid of the purchaser null and void and keep the deposit if the buyer fails to take over the item within the timeline hereunder.

8 ▪ The buyer shall pay an agency fee of 20% of the hammer price.

9 ▪ The buyer shall transport the item purchased at his own risk and cost immediately after the purchase price has been paid. Failure to do so will release the Auctions House who will not be liable for any loss or damage. Further, the Auctions House will charge a monthly 5 % storage fee after the 20th day from the auction. If the buyer fails to take away the goods within 6 months from the auction, the Auctions Hause will call on the buyer to do so. In case of non-compliance the Auctions House will be free to sell the item, deduct its costs and expenses and keep the residual amount to and for the benefit of buyer.

10 ▪ The bid item may not be reauctioned unless the identity of the buyer is impossible to establish.

11 ▪ No seller may bid, nor may any third party bid on seller's bahalf in order to reach an unreasonably high price and thus inflict loss on any other party. No prior collusion or agreement is allowed to impact the course of the auction. Parties may not share or promise any gains resulting from such collusion or otherwise.

12 ▪ All the lots are exhibited for inspection prior to and after the sale. All goods are sold without warranty with all the imperfections they may have at the time of the sale.Descriptions and illustrations in the catalogue are for identification only. Buyers shall satisfy themselves prior to the sale as to the order and condition of each lot and shall rely on their own judgement as to whether the lot accords with its own description.
In case of orders to buy of the same amount the Auctions House favours the order to buy which is received earlier.

13 ▪ In case the identity of the buyer and the vendor is the same, the contract of the sale shall not be concluded. However, the bidder shall pay agency fee determined below.

14 ▪ The Auctions House will not accept any complaints after the lot has been knocked down unless the item is not genuine despite being so marked in the catalogue. In such case the buyer may file a complaint in accordance with the Civil Code of Hungary. The court responsible is: Fővárosi Bíróság.

15 ▪ The items auctioned may not be sold under the estimate price in the catalogue. The Auctions House will not bear any liability in respect of the bid or the purchase price paid. The Auctions House may not be compelled to reoffer the same item or market it at any time.
If the vendor is not qualified as inlander under the Foreign Exchanges Act on the basis of the hungarian provisions of law, for the validity of the contract between the vendor and the auctioneer who became the buyer after the knocking-down, is necessary the permission of the foreign exchange authority.Obtaining the above mentioned permession is the vendor's duty.The Auctions House handles the lot and the paid purchase price by the buyer as a deposit, and only after the permission hands them over the person entitled thereto.

16 ▪ For absentee bids the auctioneer may be commissioned by the buyer to bid on his/her behalf. You may submit your bid personally in the Kieselbach Gallery from 10 a.m. to 6 p.m. every day before the auction. If it is not possible, for a satisfactory service it is strongly recommended that you submit your bids at least 24 hours prior to auction. Please fax us at: +36-1-2692219. An advance payment of 50% of the bid shall be transferred which will be refunded if the bid fails to succeed. You may also bid over the phone, which requires that a bank guarantee be attached. In case of identical bids the earlier will take precedence. You are kindly requested to transfer the amount of your absentee bids to our bank account Nr.: 10900011-00000002-23080197 kept with Bank Austria Creditanstalt. (Adress: Hungary 1054 Budapest Alkotmány u. 4.)

17 ▪ No item marked "VÉDETT" (protected) may be taken outside of Hungary. Owners of protected lots will be registered by the museum. In case of any change in ownership the museum shall immediately be notified.

18 ▪ If the sold item is exported, 3 % of the purchase price will be charged for the export license.

19 ▪ Unsold goods may be reauctioned after the sale upon request.

20 ▪ To assist the sale all prospective buyers are kindly requested to use their bidding paddle.

The above terms and conditions were drawn up as of December 2000.
Kieselbach Auctions House

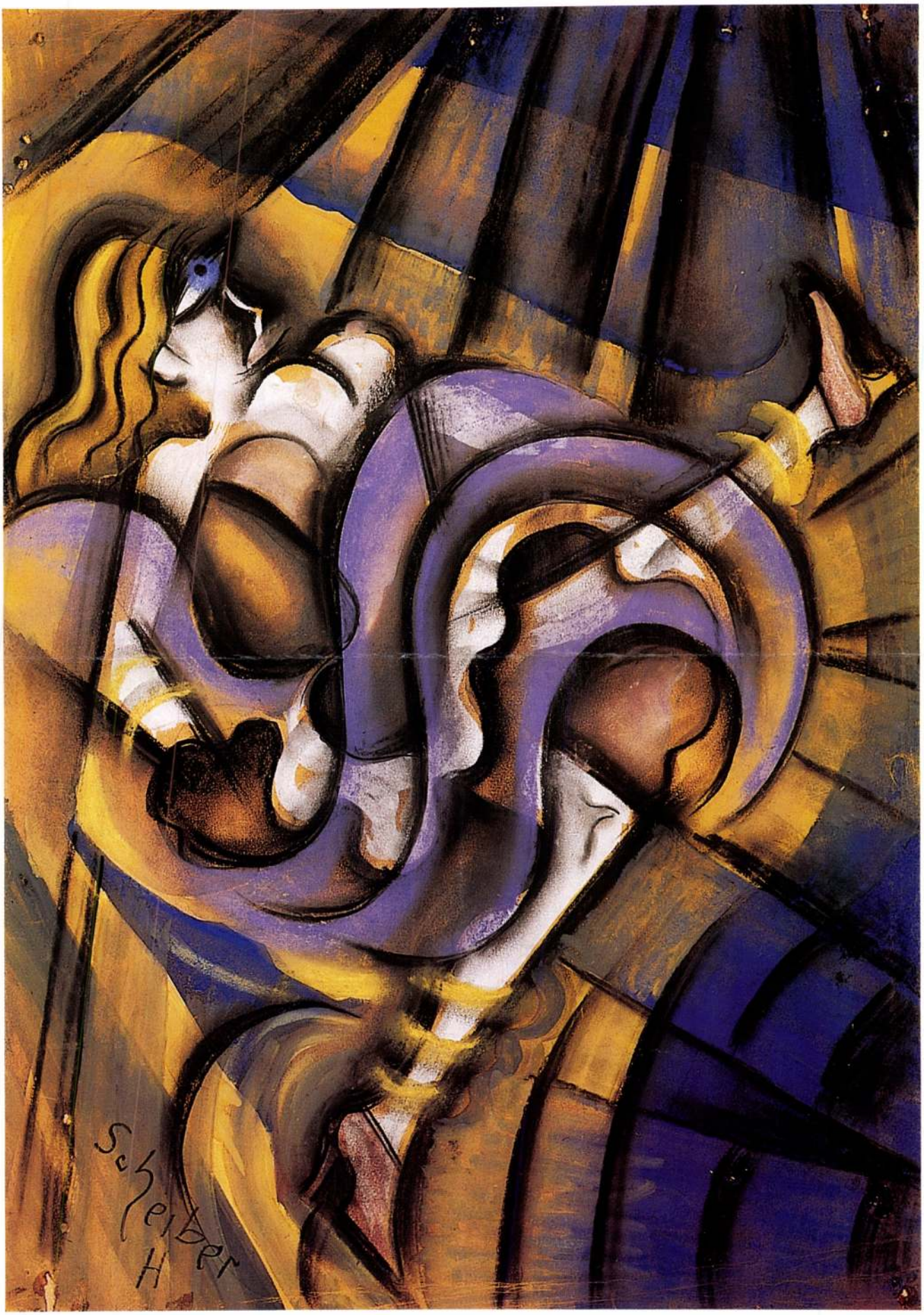
Scheiber
H

2 ▪ ABA-NOVÁK VILMOS (1894–1941)

Itáliai városka

34 x 25 cm
Tempera, falemez
Jelezve jobbra lent: Aba Novák
Jelezve balra lent: Róma 28

Kikiáltási ár: 800 000 Ft

IRODALOM
B. Supka Magdolna: *Aba-Novák Vilmos.* Corvina Kiadó, 1971.
Magyar Művészet, 1931. *Aba-Novák Vilmos:* Vallomás, Ybl Ervin: *Aba-Novák Vilmos művészete*

„Amit az olasz élet nyujt, az minden képzeletet felülmul!" – írta Aba Novák Vilmos római tartózkodása idején: 1929 januárjától 14 hónapra elnyerte a római Magyar Akadémia ösztöndíját. Ez az időszak jelentős változást hozott művészetében. *„Olaszországi utazgatásai, párosulva mélyenjáró gondos felkészültséggel olyan tanulságokhoz juttatták, amelyek szemléletét végérvényesen eltérítették a nagy formák plasztikájának kultuszától. Mint egykoron Giotto századának mesterei, ő is nagy érdeklődéssel vázolgatta szerte Itáliában az apró hegyi városkákat, amelyek házacskái egymás hegyin-hátán zsúfolódnak. Sok képén kibogozhatatlan tömkelegbe kerülnek az apró, tetőtlen házak kockái, halmazuk magasra tornyosodik olyan sűrűn, hogy szinte alig sejtünk köztük lélegzetre elég levegőt. Ilyesmit láttunk például Viterbo, Citta Vecchia című képein és egy sor szicíliai festményen is."*[1] *„Az utca- és a kocsmaképek új változataiban aztán összetalálkoznak különböző karakterképeinek hősei – Giovanni, az okarinás, a dudás és a borivók – (ahogyan a római és egyéb olasz városokban szerzett élményei is folyamatos elbeszéléssé gyűlnek össze benne), s kialakítják jellegzetes ember-, táj-, várostípusait. (...) Az anyag és stílus összefüggésének elvét itt értelmezte át a maga festői világára, felismervén, hogy a „szigorú kompozíciót" plasztikusan érzékeltető festésmóddal értelmes, szerkezeti összefüggésbe tudja hozni, s ebbe a keretbe tudja foglalni a különböző epizódjeleneteket. (...) Ettől kezdve válik szenvedélyévé a városok szerkezeti titkainak kutatása. A néző szemét, kíváncsiságát mágnesként vonzzák magukhoz a rejtett zugok; viaduktok labirintusait követjük, s jóleső otthonossággal pihenünk meg egy-egy intim részletnél, ponyva alatt hűsölő halászok között, párkányra könyöklő asszonyok pletykáló társaságában. A tájak, városok jellegét, korát, szerkezetét, hangulatát páratlan érzékkel foglalja egybe."*[2]

„Az umbriai házak típusa: középkori kőházak, mind 2-3 emeletes, de a lépcsőház kívül az utcán! Roppant érdekesek és vonzóak."[3] *„Munkáimat jórészt temperával festettem, mert előttem új anyag volt és stíluskialakító hatása esetemben jelentékeny."*[4]

Az *Itáliai utca* reprezentálja az olaszországi út eredményeit. Elkezd temperával festeni falemezre műmárvány alapozással, kompozíciói szigorúan gótikusan felépítetté válnak, az alaptónus szürke és tompa fényű a tempera miatt, de mindig van egy erős vörös vagy kék folt a képen (ebben az esetben az asztalterítő), mely a jellegzetes aba-nováki kontraszthatást létrehozza. Összességében tehát, a kép olyan fontos darabja az életműnek amely a stílusváltás éveinek lényeges eredményeit foglalja össze.

V. Á.

[1] *Lyka Károly: Festészetünk a két világháború között.* Corvina Kiadó, 1956. 54. old.
[2] *B. Supka Magdolna: Aba-Novák Vilmos.* Corvina Kiadó, 1971. 57–58. old.
[3] *Levél Török Rezsőéknek,* 1929.
[4] *Tanulmányi jelentés Rómából,* 1930. június 23.

Aba Novák Vilmos:
Térzene, 1929
185 x 116 cm
Olaj, tempera
MNG

Patkó Károly:
Itáliai város, 1931
52,5 x 68,5 cm
Vegyestechnika, karton
magántulajdon

SCHEIBER
HUGÓ

76

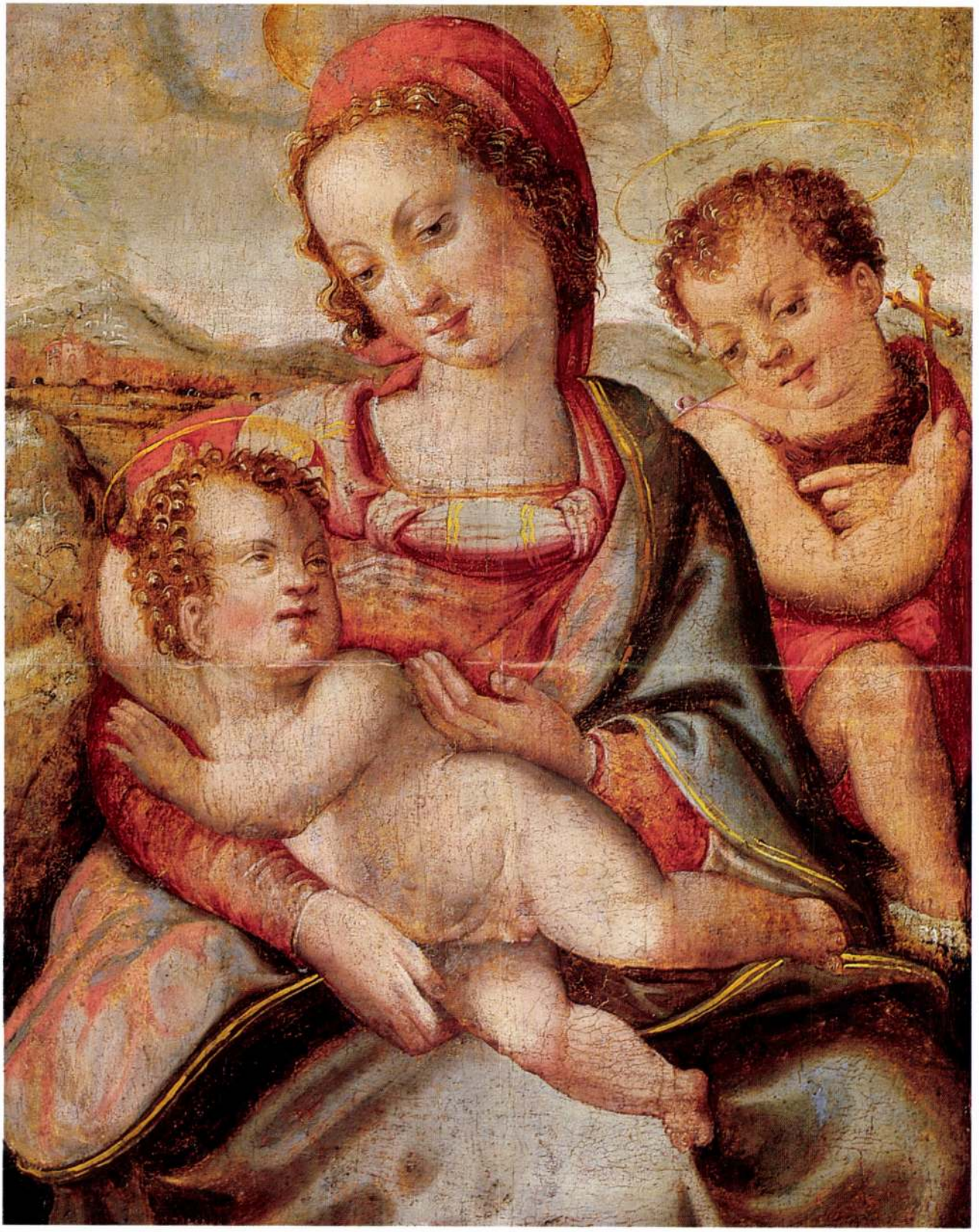

77

Egy mappa története

Scheiber Hugóról festőművésszel [1874, Bécs – 1950, Budapest]

Művészet 1985/11,12/28-33 old.

Ámos Imre írja Naplójában 1943. augusztus 23-án: „Kelemen Emil volt nálam és elhívott Scheiber Hugóhoz. Ez a csendes, csaknem félszeg ember nagyon sok érdekes dolgot fest, futuristának mondja magát, Marinettit emlegeti, fényképeket mutat, melyeken Olaszország nevesebb művészeivel van fotografálva. Egy mappáját néztük végig, melyet légitámadás esetén magával akar vinni a pincébe, tehát nyilván a legjobb munkái vannak benne. Hát bizony, komoly művészi teljesítménynek kevesek a dolgai, bár azt hiszem, ha több pénze lenne és az anyaggal szabadon rendelkezhetne, nagyon szép dolgok jönnének ki a keze alól, így színes krétarajzai néha sablonos Scheibereknek hatnak, olyanok, mint azok, amiket tucatszámra látni műkereskedőknél, mint a modern képek netovábbjai. Pedig elsőrendűen rajzol, felfogása egészen önálló, és nagyon sok dinamizmus és ritmus van előadásmódjában." A mappa egészen a közel-

1

múltig lappangott. Most előkerült. Ebben talán része van annak is, hogy a nemzetközi műkereskedelem az utóbbi időben felfigyelt a két egykori jó barát, *Kádár Béla* és *Scheiber Hugó* művészetére – és talán arra is mód lesz, hogy hazai közgyűjteménybe kerüljön.

Mielőtt azonban a mappáról szólnék, előbb alkotójáról kell szót ejteni – pontosabban meg kell kísérelni bemutatni őt magát és művészetét. Erről ugyanis mind a mai napig nem jelent meg átfogó méltatás. Számos, a 20–30-as években rendezett kiállításának kritikája mellett *Kállai Ernő* méltatja művészetét 1926-ban az Új magyar piktúrában; *Németh Lajos* pedig a kétkötetes művészettörténetben együtt említi Kádár Bélával, és a berlini Sturm köréhez kapcsolja őket. Emlékkiállítását 1964-ben rendezték meg, de az akkori idők művészetpolitikai légkörében ez nem keltett különösebb figyelmet. Mind halála, mind emlékkiállítása csupán arra volt jó alkalom, hogy fölmelegítsék azokat a kósza mendemondákat, amelyek róla és körülötte keringtek: nevezetesen, hogy árait rostélyosokban és virslikben mérte; hogy rengeteget koplalt és fázott, mert soha nem volt pénze; hogy soha nem tanult meg rendesen magyarul. Mindez így egy pesti slemil képét vetíti elénk, holott Scheiber Hugó más volt, sokkal több: a

2

3

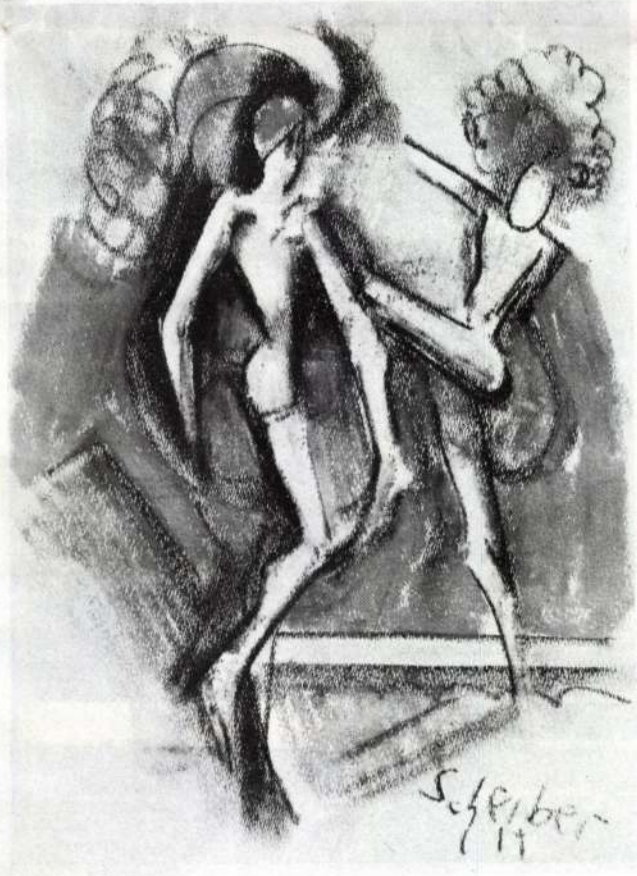

mű idézése a klasszikus avantgárd közhelyének. Mivel azonban – mondottuk – befoglaló formák jönnek létre a négyzetből, ezúttal bennünket jobban érdekelnek a belső történések, a kereteket feszítő elemsorolások. Ezek viszont azzal a csaknem szimmetriával készülnek, ahogyan azt már megismertük a brazíliai Plasztikától kezdve a képtár Szombathelyen föllállított homlokdíszéig. Voltaképpen elemnyalábokról beszélhetünk, amelyek – kötegelt liktorvesszők – egymáshoz tapadnak az összefoglaló formán belül. „Csaknem" szimmetriát említettünk, mivelhogy a két oldalt egymás variánsának kell tekintenünk.

És most ott vagyunk annál a ritmikai kérdésnél, amelyet mind ez ideig körülírással kerülgettünk.

Nevezetesen a *kiazmus*nál.

Természetesen tudjuk, hogy a kiazmus a modern retorika egyik gondolatalakzata, hogy mégis használjuk Segesdi elemsorolásos szerkezeteinek ritmusrendjére, az csak némiképpen metaforikus, hiszen az elv vizuális megjelenéséről van szó. Éppen a kereszteződés mozgásélményéről is. Figyeljük csak meg, a szombathelyi képtár plasztikáján milyen sorrendben mozognak egyik „zárójelen" és milyen sorrendben a másikon az elemek be-, illetőleg kifelé. Azt tapasztaljuk, hogy a mozgás ugyan azonos, a sorrend azonban ellentétes. Mindez pedig egy majdnem tükröztetésben történik. Nem lehet nem észrevenni hasonlatosságát egy olyan Ady-sor szerkezetével, mint – teszem azt – a következő: „Lágy keménység és kemény lágyság." Mindez, persze, sem azt nem jelenti, hogy Segesdi irodalmi asszociációkat keresne (jóllehet az sem lenne bűn), sem pedig azt, hogy megközelítésünkben irodalmias szempontokat óhajtanánk érvényesíteni. Jelenti viszont azt, hogy a ritmust érdemesebb és hasznosabb tágabban fölfognunk, alakzatainak logikájában általánosabb összefüggéseket keresnünk. Miután pedig az elmúlt évtizedben szobrászunk – úgy tetszik – alaposan letapogatta ezt a kérdéskomplexumot, illendő fölfigyelnünk eredményeire.

Legújabb munkájával – ez egy fémrelief, nyugodtan nevezhetnénk azonban absztrakt tájképnek is – Segesdi mintha elhagyni látszanék a korábbi területet. Történetesen azonban tudjuk, hogy reliefje úgy keletkezett, hogy saját plasztikáját fényképezve kiragadott bizonyos síkba terült részletet, amelyet aztán – képként értelmezve – átfordított a dombormű nyelvezetére. Anyaga megint csak a krómacél lemez, ezúttal azonban a már említett fölületmegmunkálásnak kitüntetett szerep jut. Hiszen nemcsak az elemek térbeli eltolásával a fölületen óhajt mélységeket kifejezni, de azáltal is, hogy az eltérő fölületek miként adják vissza a fényt. Vannak tehát élesebbre polírozott és vannak puhább fölületek, amelyek szabálytalannak tetsző (azaz: nonszensz) ritmusokat sejtetnek, de amelyek mégis határozott szerkezetekké állnak össze, mintegy a már említett Sei Do intenzitásának ritmikáját tükrözve. Társul ehhez a vonalak hangsúlyos jelenléte, általuk a mű dinamikája szövődik bonyolult szerkezetbe.

Noha eddig is úgy láttuk, hogy köztéri plasztikái jócskán hordoznak személyes elemeket, olyanokat, amelyek a magánszféra eseményeit, a lélek rezdüléseit emelik be a műbe csaknem lírikus előadásban, utóbbi reliefje kapcsán ennek a mozzanatnak a fölerősödéséről beszélhetünk: művét személyesebbnek, intimebbnek is érezzük minden eddig munkájánál. Mintha a bonyolult ritmusokkal csapdába ejtett és megragadott idő ezúttal szobrászunkat önnön személyes idejére is figyelmeztetné, és rákényszerítené olyan „tájak" bekalandozására, amelyek eleddig mögöttes vidékeknek tetszettek szemében. Úgy gondoljuk, ez a dombormű valami lezár és valami újat el is kezd Segesdi György művészetében, mi azonban nem vállalkozhatunk többre, csak a megsejtett irányok fölvázolására. A többi a szobrászműhely legtitkosabb zugában, a lélekben és a gondolatban körvonalazódik.

Fábián László

6

1 Scheiber Hugó: Fejek, pasztell
2 Scheiber Hugó: Táncoló
3 Scheiber Hugó: Táncoló nők, pasztell, akvarell
4 Scheiber Hugó: Álló női akt, kréta, pasztell
5 Scheiber Hugó: Fekvő akt, pasztell, akvarell

magyar avantgárd egyik jelentős kismestere, akit éppen ezért nem becsültek méltán idehaza, mert az avantgárdnak sem volt becsülete a 20–30-as években, pont akkor, amikor Scheiber pályájának csúcsán állt. S bizvást hozzátehetjük: a meghatározás a felszabadulás utáni négy esztendő kivételével egészen a hetvenes évek derekáig inkább művészetpolitikailag pejoratív, semmint művészettörténetileg kategorizáló jelentést hordozott. Mielőtt tehát a mappáról ejtenék szót, megkísérelem – ha vázlatosan is – felrajzolni Scheiber Hugó pályáját.

Budapesten született 1873. szeptember 29-én; nagyapja és az apja is festő volt. Szülei 1874-ben Bécsbe költöztek. Apja itt portrékat festett, de mert evvel igen keveset keresett, a Práter komédiásbódéihoz panorámákat készített. Ebbe a munkába hamarosan bevonta fiát is, vele rajzoltatta, festette alá a figurákat. A fiú Bécsben kezdte meg iskoláit. Apja tébécés lett, és 1895-ben visszatértek Budapestre. Apja a rá következő évben meghalt, a nagyszülők pedig ellenezték, hogy a fiú művészi pályára lépjen. Előbb ugyan, már tizenkét éves korától lakatosinas volt, de hajlamát követve ezt hamarosan otthagyta, és elszegődött címfestőkhöz, táblákat mázolni. Emellett esti iskolába járt. Itt gyermekeket, állatokat akvarellezett, képeit papírkereskedésekben árusította. *Papp Gézá*hoz járt aktrajzra az iparművészeti iskolába két évig; és mesterművek másolásával iskolázta magát. Különösen *Rembrandt*ot és *Böcklin*t szerette.

Első képei nagybányai szellemben születtek. Ezt tanúsítja az 1912-ben született *Lány virággal*, mely egy ablak előtt álló fiatal lányt ábrázol. A nyitott ablakon árad be a napfény, megvilágítja a virágot rendező lány alakját és a félrehúzott, megkötött függönyt, míg az oldalt álló bútor, az ablak alatti falrész sötétben marad. A festéket pasztózusan hordta fel a vászonra. Ebből a felfogásból a változást – Kádár Béla tanúsága szerint – a Művészház nemzetközi kiállítása indította el. Itt találkoztak először az izmusokkal, s döbbenten ébredtek rá: „Így is lehet...?" Hogy ez a változás pontosan mikorra érett be, a kutatás mai állása alapján még nemigen állapítható meg pontosan. Ennek több oka is van: Scheiber maga igen ritkán datálta műveit; előadásmódjának változásai nem egyértelműek, vissza-visszatér már elhagyott stílusához is; a katalógusokban az egykorú folyóiratokban és könyvekben publikált műveknél a publikáció helye csak az ante quemre utal. Ebből több pontatlanság származott már eddig is. Így például a Paris–Berlin kiállítás

4

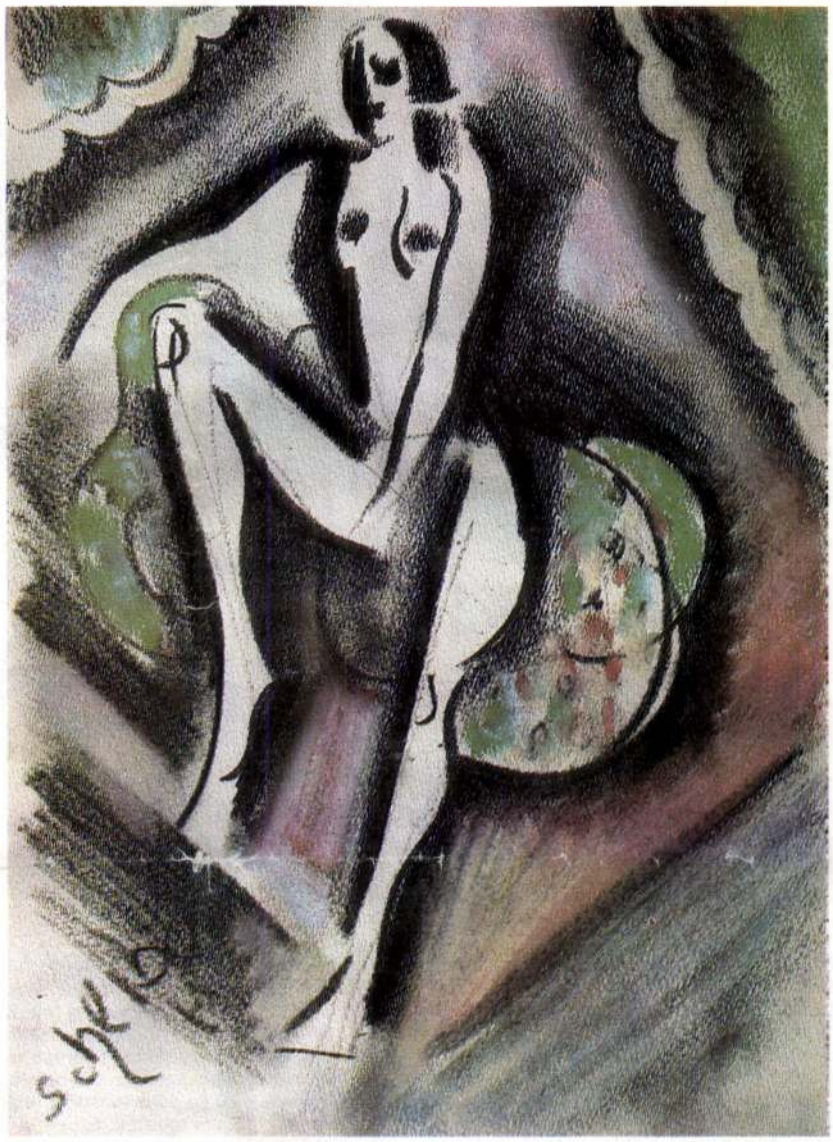

5

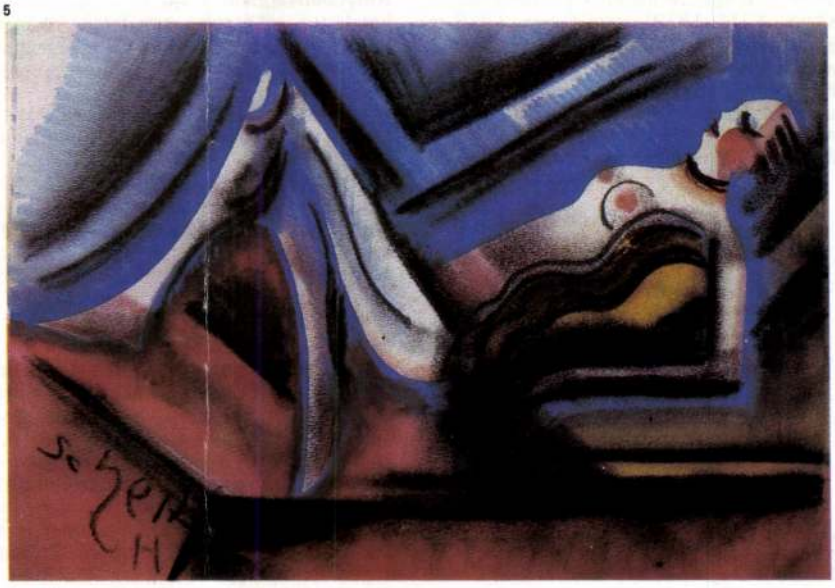

6

7

(Párizs, 1978) katalógusa közli Scheibernek *Herwarth Waldenről* készített, expresszionista felfogású rajzát, s ezt 1926-ra datálja. De ugyanebből az időből közli a KÚT 1926. márciusi száma *Karnevál* című képét, mely már a futurista művei közé sorolható. Így valószínűsíthető, hogy a rajz egy-két évvel korábbi. Az Ungarische Avantgarde kiállítás (Milánó–München, 1971–1972) katalógusa 1915-re keltezi egy kubista *Önarcképét* és 1917-re a futurista *Önarcképet*. Úgy tűnik, mindkét datálás korrekcióra szorul. Az 1915-ben keletkezett kép rokon a 20-as évek elején készült *Genthon István*-arcképpel és az 1926-os második *Babits*-portréval, míg a másik *Önarckép* jellegzetesen futurista felfogásban készült mű, és az ugyanitt közölt *Sebesség+Eredő* képpel rokonítható (a körvonal széttörése, a testiség szétbontása, a tér szilánkokra törése és a ritmikus ismétlések szerinti elrendezés): ezek a művek a 20-as évek második felére, a 30-as évek elejére tehetők. Ezeket a bizonytalanságokat majd csak az oeuvrekatalógus elkészülésekor lehet kiküszöbölni – ha ez ugyan valaha is elkészíthető lesz –, hiszen Scheiber alkotásai szétszóródtak a nagyvilágban.

Visszatérve tehát a váltás kérdésére, annyi valószínűsíthető, hogy a stílus- és tematikai váltás a 10-es évek végén, a 20-as évek elején következett be. Az ellenforradalom első éveiben a magyar piktúra „ellágyult", a tájkép s a tájban és enteriőrben bemutatott alak felé fordult. Ahogy Kállai Ernő írta, a kor magyar művészei nem képesek szabadulni a speciális magyar béklyótól, „a magyar testiség ösztöngerjedelmétől", és szellemi világukon „a magyar temperamentum" uralkodik el. Scheiber művészete épp ellenkező irányban mozgott. Kihasználva az évtizedforduló szellemi lehetőségeit – *Körner Éva* mondja, hogy „a magyar expresszivitás a politikai robbanás okozta szertehullás tünete volt" –, *Derkovits*hoz, *Egry*hez, Kádár Bélához hasonlóan Scheiber is az expresszív képalkotás felé fordult. S ahogy a német expresszionizmusra általában a nagyváros bemutatása a jellemző *(Myers: Gross-stadtkunst)*, úgy az ő művészetében is ez a tematika válik uralkodóvá. Ennek köszönhető, hogy míg korábban nemigen fogadták el képeit kiállításra („...a Művészház évtizedekig visszautasított, és ha valaki beszélt rólam, mint teljesen lehetetlen mázolót ignoráltak" – Önéletírása), a 20-as évek elején sűrű egymásutánban rendezte kiállításait: 1920 áprilisában gyűjteményes kiállítása volt a Nemzeti Szalonban, 1921-ben Max Hevesinél Bécsben, 1922-ben a Belvederében, majd 1923-ban az Alkotás Művészházban. Ebben az időben járt Pesten a Sturm vándorkiállításával Herwarth Walden, s – Kádár Béla közlése szerint – meglátogatván őt és Scheibert, meghívta őket Berlinbe.

Ez igen nagy jelentőségű fordulat volt Scheiber életében. Herwarth Walden és folyóirata, az 1910-ben alapított Der Sturm nem csupán a német, de a nemzetközi avantgárdnak is egyik fontos központja volt. A folyóirat elsősorban a német expresszionizmust népszerűsítette, de teret adott hasábjain a rokon avantgárd mozgalmaknak is, azonkívül Walden kiállításokat is szervezett, miután 1912-ben létrehozta a Sturm galériáját. A háború után Berlin lett az egyetemes művészet központja, mind az avantgárd, mind a proletár-forradalmi művészet itt virágzott, s a város szellemi kisugárzása igen erős

6 Scheiber Hugó: Kiáltó bohóc, pasztell, akvarell
7 Scheiber Hugó: Dzsessz-zenész, pasztell
8 Scheiber Hugó: Bohóc, pasztell, akvarell

volt. Mint *Ehrenburg* írta: „... Akkoriban az egész világ szeme Berlinen függött. Egyesek féltek tőle, mások reménykedtek benne: ebben a városban dőlt el az eljövendő tíz esztendőben Európa sorsa."

Scheiber 1923-ban vagy 1924-ben költözött ki Berlinbe, és ott dolgozott éveken át. Itt bontakozott ki a maga teljességében expresszionista stílusa (széles síkokra bontja szét a motívumot, ebben a tárgyias formákat lapidáris jelírással, tisztán vezetett kontúrral és leegyszerűsített vonalvezetéssel határozza meg, s ebbe a grafikailag meghatározott vázba helyezkedik bele az élesen világító szín), majd pedig – feltehetőleg 1925–1926-tól fogva – futurista képeket festett. Kállai az Új magyar piktúrában a „csak expresszionisták" közé sorolja Scheibert. Már itthoni képei is a nagyváros világából merítettek. 1922–1923-as katalógusaiban ilyen képcímek szerepelnek: *Átjáró híd, Margit híd, Liget, Jassz, Kocsma belseje* stb. Ez a képi világ azután Berlinben kiszélesedett, és megjelentek benne az éjszaka világának, a nagyváros perifériájának minden rendű és rangú figurái: „hölgyek", konflisok, táncolók és jazz-zenészek és természetesen a clownok, a XX. század művészetének vissza-visszatérő témája. „Az életnek külsőleg jóformán ugyanaz a területe, mely a berlini *George Grosz* művészetét a legirtózatosabb leleplezésekre ösztönözte ... a budapesti körúti kávéház törzsvendégét szórakoztató ötletekkel látja el ... (közöttük) Scheiber az egyetlen, aki több szeretne lenni kozőrnél és vicces illusztrátornál ..." A nagyvárosi életnek ezt a forgatagát mutatja be Scheiber képeiben és rajzaiban, ha nem is azzal az elkötelezett indulattal, mint Grosz, de mélyen és magasabb színvonalon. Rendszeresen szerepelt a Sturm kiállításain: első ízben 1924-ben, majd 1925-ben *Moholy-Nagy Lászlóval* együtt, a folyóirat 1925–1927 számaiban pedig rendszeresen jelentek meg műveinek reprodukciói. A Sturm révén bekerült az egyetemes művészet körforgásába is: 1924-ben Londonban állított ki, majd 1926-ban New Yorkban, a Brooklyn Múzeumban, az Anderson Galériában és a Little Revueben szerepeltek képei. S talán legnagyobb – erkölcsi és anyagi – sikerét Rómában aratta, 1933-ban: itt *Marinetti* meghívására 24 képpel szerepelt a Salone Centrale della Mostra Nazionale d'Arte futurista kiállításán.

Egyelőre nincsenek pontos adataink arról, mikor szakadtak meg Scheiber kapcsolatai a Sturmmal. Úgy tűnik, hamarabb, mint ahogy maga a folyóirat megszűnt (1932-ben a XXI. évfolyam 3. számával, Walden pedig még ebben az esztendőben emigrált a Szovjetunióba). Utolsó alkalommal az 1929/4. számban jelent meg *Kompozíció asszonnyal* című festménye.

Ezekben az években sűrűn szerepelt idehaza is. 1927-ben az Ernst Múzeumban mutatott be egy nagyobb anyagot. *Kárpáti Aurél* ezt így méltatta: „... Scheiber Hugó ... nemcsak kifejező, hanem egyben súlyos értékek hordozója is. Scheiber expresszionizmusa virtuóz mesterségbeli tudásból, vérből fantáziából, erős megfigyelőtehetségből, ragyogó ötletességből s buja dekoratív hajlandóságból táplálkozik ... Valamennyi szuggesztív hatású, elsőrendű értéket reprezentáló darab." Ehhez a kritikához annyit kell hozzátenni, hogy úgy tűnik, már ekkor is inkább futurista, s nem expresszionista műveket állított ki Scheiber, hiszen Kárpáti Aurél

8

így ír: „... a mozgás illúzióját felkeltő, absztrakt szerkezeti elemek..." jelennek meg a festményeken. *Rabinovszky Máriusz* 1929-ben a Tamás Galériában rendezett kiállítás alkalmából így jellemzi Scheiber képeit: „...Van valami könnyen érthető Scheiber futurizmusában (mert itt tulajdonképpen megifjodott futurizmusról van szó). Olyan széles jókedv hahotázik mozgalmasan szabdalt képein, hogy ez mindenkit megfog, akinek a nagyváros életigenlése iránt csak némi érzéke van. Magasvasút, fényreklám, bártáncosnő, koktélkeverő, dzsessz-zenész, forgalmi rendőr s miegyéb járja pattogó, káprázta tó kánkántáncát szemünk előtt, oly sokrétű ritmusban és oly ízlésesen tagolt tarkaságban, hogy nemcsak mulatunk, de gyönyörködünk is. Scheibernek ezenkívül van egypár képe, mely a lármás eszközökről is lemond, és oly szerényen egyszerű, amellett oly átütő erejű végső formaredukciójában, hogy igazi mesteri fokot jelez." Korántsem jelenti ez azonban azt, hogy festészetét általános megbecsülés övezte: többen, köztük *Lyka Károly* is elutasító hangon írtak művészetéről.

Hazatérése után (1933–1934) újabb stílusváltásnak lehetünk tanúi: art deco-felfogásban festette képeit. A dekoratív előadásmóddal párosuló buja ornamentika több képén is megfigyelhető: így a Tamás Galériában 1934-ben bemutatott *Spanyol táncosnő*n, ahol a dús fekete haj, az arc és a két kis kerek kebel rajzosan fogalmazott kisméretű világát a szoknyák gazdag, bővérű, az egész képsíkot betöltő hullámzása ellenpontozza, vagy a *Táncosnő*n: ehhez a kicsiny, oldalra néző fejhez a képsíkon végigkígyózó kar és az ennek vonulatát követő, több párhuzamos hullámban burjánzó ruhakelme csatlakozik. Ez a felfokozott előadásmód csillapodott azután egy olyan dekoratív – helyenként már-már plakátszerűségig leegyszerűsödő – felfogássá, mely lehetővé tette, hogy az anyagilag két ízben is teljesen tönkrement, a nyomor határán tengődő festő gyorsan és sokat produkáljon, s alkotásait szinte egy tál lencséért elvesztegetve, valahogy mégis a felszínen tudjon maradni. Támogatást nemigen remélhetett: a hivatal nem fogadta el művészetét, és származása miatt is szálka volt a szemükben. Részt vett ugyan minden KÚT- és UME-kiállításon, de egyik szervezetnek sem volt tagja; s a Szinyei Társaság is hosszú ideig elzárkózott attól, hogy befogadja őt és műveit.

Ilyen körülmények között érte a háború, a bombázások. Ekkor gyűjtötte egybe megmaradt, általa legjobbnak mondott alkotásait egy mappába, hogy el ne pusztuljanak. Az egybekötött mappa 37 lapot tartalmaz, pasztellel vagy pasztell+akvarellel kivitelezett műveket. (A mappa lapjai egyforma méretűek: 33,5x23,8 cm, illetve 23,8x33,5 cm nagyságúak. Mindegyik lap papírra készült, és alul *Scheiber H* aláírással van jelölve. Valószínű keltezésük 1940 k.) Minden valószínűség szerint a 30-as évek végén, a 40-es évek elején keletkeztek. Tematikailag rendkívül változatos – az önarcképtől a tájképen át (ez utóbbi nem túl gyakori Scheiber művészetében) az aktig és a bohócig szinte körképet rajzolt benne a 30-as évek fővárosáról, de nem a dokumentumrajzoló száraz módján, hanem a jeles művész forma- és színlátásával. Mert abban ugyan nem volt igaza Scheiber Hugónak, amit Ámosnak mondott, vagy csak Ámos vélelmezte, hogy legjobb dolgai vannak ben-

9

9 Scheiber Hugó: Virág vázában, pasztell

ne: a mappában levő lapok színvonala meglehetősen egyenetlen. Igen jó rajzok mellett akad jó néhány gyengébb, a tudósítás színvonala fölé nemigen emelkedő mű is. De minden rajzon kitűnik Scheiber nagyszerű rajztudása. A motívumok rajzilag összefogottak – akad néhány lap, amelyen az alakok szinte a karikatúráig soványítottak. Többségükön a keményen meghúzott kontúr a fő jellemző, és ezen belül lép fel a nagyon érzékenyen, árnyaltan alkalmazott szín, kihasználva ezáltal a pasztell elomló puhaságát, az akvarell finom érzékenységét. A néhány tájképen viszont a foltszerű előadásmód uralkodik, a házak, a fák és árnyékuk kemény foltja a domináns elem. Scheiber rajzainak színvilágát erőssárgák, mélykékek, bíborba hajló vörösek és keményzöldek alkotják: sohasem lokális színekről van szó, hanem az expresszionizmusban gyökerező, jelentést hordozó, az ábrázolt alak vagy táj karakterét kifejező színek. Különleges hatásokat ér el azáltal, hogy az átlátszatlan szín hirtelen átlátszóvá válik, és kisüt alóla egy, a színkörben vele átellenes helyen szereplő másik szín – vagy éppen egy hozzá közel álló szín, mint például a *Bohóc* kékjén megjelenő sárga és amellett a zöld.

Nincs itt mód arra, hogy a mappa valamennyi lapjáról szóljak: így csak egykettőt emelek ki. Az első lap az *Önarckép rövid ujjú ingben* (külön méltatást érdemelnének önarcképei, pusztán ezekből is kirajzolódik a művészi pálya). Mély kivágású zöld ingből – ezt a kidudorodó pocakot átszorító nadrágszíj zárja le – emelkedik ki a körte alakú, kiduzzadó pofazacskójú kopasz fej. A kontúrvonal érzékenyen fut körül és vágja ki az alakot a síkból – s jóllehet Scheiber képein, főként pedig alakos képein ritkán érzékelteti a teret (ezt kifogásolja Kállai) –, ezúttal a has előtüremkedése és az arc kétoldalt kigömbölyödő formái térhatározóak.

Két rajznak is témája a bohóc. Az egyiken – a Bohóc címűn – kék alapon jelenik meg a trapéz alakú kék pettyes sárga törzs (a sárgába visszajátszó kékekkel különösen festői hatást ér el). A sárgába vágódik bele a széles fehér körgallér, s ebből emelkedik ki a csúcsos sárga süveget viselő sötét testszínű arc; a leeresztett kezek gitárt tartanak. A sárga süveg a középkori zsidó gettók kötelező viseletére utal. A vonások elrejtése a harsány festék mögé, az egyén elbújtatása a cifra ruhába a kényszerű zsidó másságot, a kitaszítottságot jeleníti meg; az alak a kézben tartott, elnémított gitárral a kényszerű mellőzés ellenére is eleven művészlétet hangsúlyozza. A *Kiáltó bohóc* tágra nyitott szájú szembenéző arca rémült nagy csillagszemeivel és háromszögletű orrával a tiltakozás kifejezése. Ugyanez az érzés szólal meg a *Vágtató lovak* című rajzon: hátsó patájuk még a földön, mellsőjük az égbe emelkedik – az ártatlanul szenvedő emberi lényt és a szabadság utáni vágyat jelképezik.

Egyedi kompozíciós móddal találkozunk az *Álló akt* és a *Fekvő akt* című rajzokon. Scheiber a test tömegét fehéren tartja, ez mint negatív elem süt ki a pozitívan jelentkező, dekoratívan felhordott erős színek közül: a pozitív-negatív ellentétére épülő előadásmód mozgalmasságot kölcsönöz a látszólag nyugalmas alkotásnak.

Leromlott egészséggel érte meg a felszabadulást. 1945 után sem lelkileg, sem fizikailag nem tudott már megújulni. Lelkesen fogott ugyan hozzá a tönkretett város egyes részleteinek megörökítéséhez (*Dob utcai udvar,* 1945), valamint az új világ eszmehirdetői portréinak elkészítéséhez, s várta az elismerést. Ez azonban nem következett be. 1948-ban a Fészek Klubban ugyan még megrendezték kiállítását; itt 28 pasztellt és krétarajzot mutatott be, többségüket el is adta, de amikor az 1949-ben megalakult Képzőművész Szövetség vezetői nem tartották méltónak arra, hogy az újonnan alakult szervezetnek tagja legyen, lelkileg összeomlott, és teljesen visszavonult. 1950. július 3-án hunyt el.

Láncz Sándor

10

11

10 Scheiber Hugó: Fák, pasztell
11 Scheiber Hugó: Vörös tetejű házak, pasztell, akvarell (fotók Somfai I.)

A világ és a táj

Bene Géza képeiről

„Inkább arra törekedtem, hogy beleéljem magam a természetbe, semmint másoljam azt."

G. Braque

1958 késő őszén, a Műcsarnokban találkoztam először *Bene Géza* képeivel. Volt már akkor némi tapasztalatom a kortárs magyar művészet modern áramlatait illetően, mivel láttam a máig sokszor emlegetett tavaszi tárlatot, és úgy emlékszem, hogy a Nemzeti Szalonban *Konstruktív törekvések* címmel bemutatott kiállítást is ezt megelőzően szemlélhettem; mindkettő előtt a korábbi években általam tapasztaltaktól. A festő neve, számomra különös, megragadó témaköre és kifejezésmódja ettől az első találkozástól kezdődően megmaradt bennem.

Alkalmam sokáig nem adódott a műveivel való ismerkedésre. A műcsarnokit követően 1967-ben Tihanyban láthattam festményeit és grafikáit. 1980 nyarán a Magyar Nemzeti Galéria emlékkiállítása adott lehetőséget az ismeretség további mélyítésére. Pécs (1961), Esztergom (1963), Szombathely (1964) és Balassagyarmat (1965) volt még egy-egy tárlat helyszíne, a művészbarátok ennyit érhettek el, ha Bene Géza munkássága iránt érdeklődtek. Többet magam is csak magán- és közgyűjtemények és a művész

1

özvegye által őrzött művek tanulmányozása során szerezhettem a közvetlen élményekből, ismeretekből.

1971-ben *Rácz István* értő kismonográfiája, a kiállítások alkalmából néhány folyóirat- és újságcikk jelent meg Bene Gézáról, szolgálva a tájékoztatást. Mindezzel csak azt akarom mondani, hogy festőnk művészete sohasem volt az érdeklődés középpontjában. Igaz, nem is az a fajta piktúra az övé, melyet nagy hírverés szokott kísérni. A művész sem kívánhatta az efféle „fölhajtást", ahogyan a rá emlékező kollégák, barátok szavaiból kiveszem, személyéről ugyanis nincs emlékem, 1960 tavaszán bekövetkezett haláláról a sajtóból értesültem. Úgy látom, hogy munkáival és egyéniségével foglalkoznunk ma sem időszerűtlen.

Attól kezdve, hogy gyermekként rajzával egy müncheni pályázaton első díjat nyert, útja a festészet és a tanítás mezein vezetett végig. A Képzőművészeti Főiskolán *Vaszary János* tanítványa volt, egy időben *Gadányi Jenő*vel, a sírig hű és értő baráttal, akivel munkássága is sok ponton érintkezett. A húszas évek eleje volt ez az időszak, a magyar művészet pangó szakasza. A Nyolcak és az aktivisták friss szellemét, a forradalmak során megmutatkozó közösségi szerepű munkálkodását, energikus formaadását az ellenforradalmi Magyarország művészetpolitikája nem hagyta élni. Amelyik művész a korszerű kifejezésmódokat kereste, annak külön utat kellett bejárnia. A saját pályát követő festők akkori kiemelkedő alakja Vaszary volt. Az ő szabad szellemű egyénisége – a szélsőségektől sem visszariadva – festményeiben és grafikáiban öltött testet, tanítványaira nagy hatással volt, így a fiatal Bene Géza útját is meghatározta. Ez a hatás az ő esetében elsősorban a minden újra, a lényeget érintő korszerű megnyilatkozásra való fogékonyság és érzékeny válaszolás volt, nem mestere modorának átvétele. A főiskola befejezése után hamarosan a KÚT, majd az UME tagjaként ifjan bekerül az akkori haladó szellemű hazai művészeti áramlatba.

Bene Gézának evvel a kezdő időszakával kevés alkalmam volt foglalkozni, így célszerűnek tartom a korabeli kritikák fölidézését. Egyébként neki is az akkori fogadtatással kellett szembenéznie, az hatott rá kedvezően vagy hátráltatón, nem a mi mai véleményünk.

Az Ars Una 1923/24. II-i száma már említi a Vaszary-növendékek munkáiból az Ernst Múzeumban rendezett kiállítás kapcsán.

1931-ben a Kovács Szalonban rendezett tárlatáról az Újságban (e. a.) Bene színeit, kompozícióit, ezek dekorativitását emeli ki, majd így összegzi véleményét: „Nem tudni, hova fejlődhetik tehetsége és hol talál majd végre magára. Ott, ahol most van, meg nem állhat."

1935-ben a Pesti Naplóban a Tamás Galériában rendezett Bene-kiállítást vizsgálva „io" megállapította, hogy a festő munkái „sokkal színesebbek lettek. Ezzel egyidejűleg szerencsés változáson ment

2

Scheiber Hugó

— Magyar festő tárlata a római futurista kiállításon. *Rómából* jelentik: *Marinetti* ma este előadással nyitotta meg *Scheiber* Hugó magyar festőművész kiállítását, amelyet az olasz nemzeti futurista kiállítás épületében rendeztek a magyar művésznek átengedett két teremben. *Marinetti* megnyitó előadásában párhuzamot vont a magyar és az olasz futurista művészet fejlődése között.

N.U.933 XI/9

N.U.933.XI.9.

Scheiber Hugó

Festőművész. Emlékkiállítása a Magyar Nemzeti Galériában.

emlékezés.

Népszava, 1964 nov. 15. 10. l.

dr. D. K.

SCHEIBER Hugó festő

(1873-)

A weimari német művészetből indult ki és a berlini „Sturm" körében kapcsolódott.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-194
Bp. 1962. 427. l.

Scheiber Hugó festő

MNK

Pontunum kiállításait rendezi meg a Nemzeti Galéria.

— : Változatos az őszi kiállítási terem 9.

NÉPSZABADSÁG, szept. 1964. szept. 18.

Scheiber Hugo

Részt vett a müncheni magyar tárlaton, 1972.-ben.

Bodri Ferenc: Magyar tárlat Münchenben

Nagyvilág 72/11 1755. old.

Scheiber Hugó, festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekű gyűjteményét. A 19.-20.sz. magyar képzőművészetének keresztmetszete. 388 mű, 180 művész Scheiber egy művel szerepel. 227.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Scheiber Sl

62 expresszionizmus magyar képviselője
külföldön.

Szigeti József ikb.: Esztétikai kislexikon,
Budapest, 1969.

95 l.

Scheiber Hugó M.D.K.

A Magyar Nemzeti Galéria emlékkiállitására készül

Napi krónika

Magyar Nemzet 1964. május 13. 6.l.

Scheiber Hugó, festő

MDk

Scheiber Hugó emlékkiállítására
kerül a Nemzeti Galéria.

— Hh —

10

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. máj. 14.

M.D.K.

Scheiber Hugó

festő

Miltatás.

Pogány Ö. Gábor: Csont Ferenc rajzai

Művészet, 1964. július – 38 kép

MŰVÉSZI OLAJ- ES AQUARELL-
FESTÉKEKET, VALAMINT KELLÉ-
KEKET, ECSETEKET, STB. LEGELS
RENDŰ MINŐSÉGBEN GY

MŰ
VE
BUD

*

KAPHATÓK MINDEN JOBB FESTÉKKE

Scheiber Hugó

A NEMZETI SZALON KIÁLLITÁSA

Tizen vannak ők, 422 „műtárggyal". Mind a két szám elég szép. Mondhatunk-e többet is? Mégis valamit. Őszintén sajnáljuk, hogy *Jándi* Dávid és *Farkasházi* Miklós ilyen együttesbe kerültek. Jándi a maga robusztus erejével és önmagát adó őszinte képeivel, Farkasházi — bár kissé maniros, de — kulturált grafikájával (a szó szoros értelmében vett „purpureus pannus" sokszor bánt!) csak zavarják azt a könnyelmű játékot, amit itt a művészet nevében űznek. Meg kell már egyszer kérdeznünk: Hát ezt is szabad? Hát művésszé kinevezni is lehet embereket? A Nemzeti Szalon menedékház vagy a komoly művészet otthona? A Nemzeti Szalon, hivatása tudatában, nem tétovázhat! Ők látják az útat, ne téríttessék le magukat róla!

A HAMBURGI RAFFAG

rádió-egyesület leadó-állomása körülbelül két héttel ezelőtt előadást tartott a legujabb művészetről és Archipenkó meg Floquet mellett főképpen a mi *Scheiber* Hugónkkal foglalkozott. Lapjában közölte az előadást Scheiber egy képének a reprodukciójával is. Scheibernek egyébként most zárult Berlinben egy nagysikerű kollektiv kiállítása, mely iránt a hivatalos művészeti körök — még a Friedrich-múzeum igazgatója is — melegen érdeklődtek és amelyről a milanói Seccolo is 3 reprodukciós kritikával emlékezett meg, szinte ditirambikus hangon.

Ott: rádió, Friedrich-múzeum, Seccolo, — itt: libabőrözés és pereat.

Kut 1926, március 28.

MDK.

Scheiber Hugó

Emlékkiállitásáról közlemény

Müvészet 1965 junius.lap 32.

M.D.K

Scheiber Hugó
festő-

Életrajz

Keitler László: Egy kommunista művész: Friedlaender Béla

Művészet, 1965. március – 16 lap

Scheiber Hugó

wód

Rózsa M Sz. 236. l.

557 561

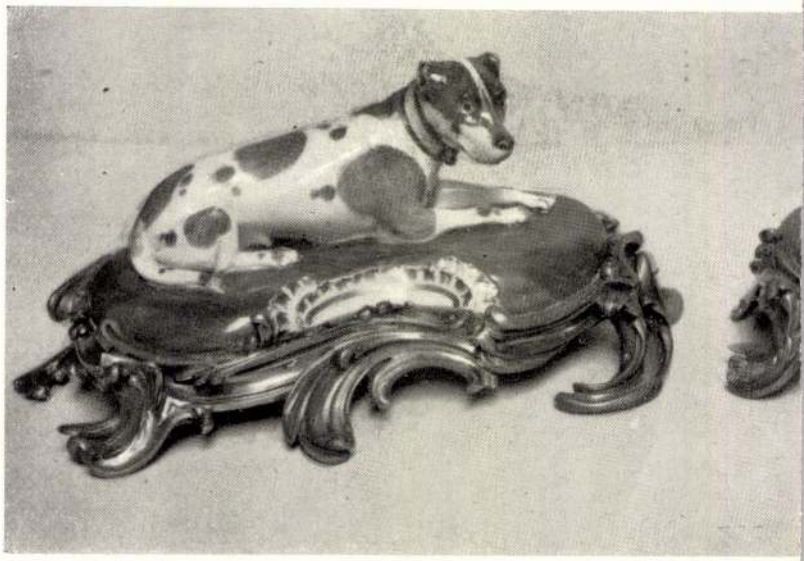

556

Scheiber Hugó
festő

Méltatás

Pogány Ö. Gábor: Pór Bertalan
Művészet, 1970. október – 5 lap.

Szreiber Hugó, festő M.D.K.
(1873 - 1950)

a weimari német festészet magyar képviselői közé tartoroth.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,
Akadémiai Kiadó, Bp. 1968. 950 old.

Scheiber Hugó

festő

l. élet.

Karczagmagyállam

840. h.

po Lippi.

58-ban. † Firenzében 1504
8-án.

ézussal.

ökön ülve, trónol a Madonna.
l, ki jobb kezével anyjának
k. Balról a térdelő szerzetes-
kézzel, miközben őt paduai
bbi bal kezét keblére tette
. Máriának és szent Antal-
áttér hegyes vidék várossal

elt. sz. 1140. — Vétetett 1894
5000 lirán (13455 K). — El-
n (279–94). — Az elszámolásra
-iki 12620 és az 1895 május

et. — Az elszámolást elfogadta
35–900) és az 1901 augusztus
901).

adatok:
901, 1904: I. 1140. *Filippino*
ssal.
mban. 1906: II. 52. *Filippino*
: II. 52. *Filippino Lippi:* La
ntoine de Padoue.
str. 6. l. — Verzeichniss Nº 84.

: 42

SCHEIBER Hugó

portréja - Gulyás Gyula müve - szerepel
Gulyás kiállitásán 1981-ben a Fészek Müvészklubban.

ld. a kiáll. ism. SIK Csaba: Gulyás Gyula portréi.

Uj Tükör, XVIII. évf. 48.sz. 1981. 3-4.p.

Érvényes 19.....tól...

Felkérjük,hogy a fenti kutatás
egy példányát az MTA MKCS Köny
veskedjék.

Scheiber Hugó

Kút. 1926. I. évf. 1. 7. 19. l.

A budapes
pályázatának kö
a III-ik díjat ny
építészek terve.
munkban közöl

A Gschwin
eszmei tervp
amely határidői
be. A benyujtc
„Józsefváros“,
pont“, „Piros
utcai lakás II.“,
„Stronger“, „T
„Öt emelet“, „I
„Fiat lux“, „70
„Körben piros
„Gschwindt-ut
pont“, „Cherry
„Forum“, „K
„Ekonomikus“
vegő és világo
fog dönteni a
Tervpályáza
aug. 15. A
szobra. Svájci
(nemzetközi);
aug. 15. Mag
aug. 16. T
tervei: I. 2000, II. 1500, III. 1000 K;

A HAMBURGI RAFFAG

rádió-egyesület leadó-állomása körülbelül két héttel ezelőtt előadást tartott a legujabb művészetről és Archipenkó meg Floquet mellett főképpen a mi *Scheiber* Hugónkkal foglalkozott. Lapjában közölte az előadást Scheiber egy képének a reprodukciójával is. Scheibernek egyébként most zárult Berlinben egy nagysikerű kollektiv kiállítása, mely iránt a hivatalos művészeti körök — még a Friedrich-múzeum igazgatója is — melegen érdeklődtek és amelyről a milanói Seccolo is 3 reprodukciós kritikával emlékezett meg, szinte ditirambikus hangon.

Ott: rádió, Friedrich-múzeum, Seccolo, — itt: libabőrözés és pereat.

hirdetmény.

iú- és leányiskola felépítése alkalmával teljes

s rabitzmunka, II. kőfaragó- (műkő) munka,
ácsmunka; VI. cserépfedőmunka; VII. bádogos-
ozati munka; X. asztalos-, lakatos- és mázoló-
ómunka; XIII. vászonredőnymunka; XIV. cserép-
; XVI. takaréktűzhelymunka; XVII. villamos-
lozetberendezés; XIX. udvarrendezés és kerítés;
lletve szállítására nyilvános árlejtés hirdettetik

ndazon szakértő hazai iparosok vagy vállalkozók,
rnak.
egyes munkacsoportokra vagy munkanemekre

kivonatok és ajánlati minták ívenként 20 fillérért
kik kötelesek azokba egységáraikat beiktatni, a
, mint betűkkel kiírni.
l ellátott és öt pecséttel lezárt ajánlatok **1911.**
ráig Törökbecse község elöljáróságának jegyzői
sta útján odaküldendők. Ugyancsak ott fognak
hivatalosan felbontatni.
ozó ajánlatok közül csak azon ajánlatok vétetnek
eredeti űrlapokon és ajánlati íveken tétettek
rdul elő. Kivételt képeznek az alternativ ajánlatok,
yanánt is benyujthatók.
lött vagy utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.
ek az ajánlati összeg **5%**-át, azaz öt százalékát
mpénztárnál vagy adóhivatalnál az ajánlat benyúj-

Scheiber Hugó, festőművész (1873–1950).

Hencze Tamás lakásának kincse Scheiber Hugó egy önarcképe. az egész életében nyomorgó pesti futurista festő ma világnagyság. a Gipsz és festék kiállítói között újabb kapos, hogy Gulyás Gyula ezt a Scheiber pasztellképet megmintázta.

Frank János: Gulyás Gyula és Hencze Tamás kiállítása, Gipsz és festék.
Budapest, 1984. szept., 16-old.

Telepy Katalin

Megjelent a Scheiber monográfia

Régóta várt művész-monográfiát írt és jelentetett meg Scheiber Húgó művészi pályájának, festészeti eredményeinek értő, kitűnő kutatója, Haulisch Lenke. A kézirat évek óta készen várt a kiadásra, és hogy ez csak most sikerült, nem a szerző rovására írandó. Nyilvánosságra hozatalát bizonyos tendenciák is hátráltatták, végülis nagy gondok árán, saját kiadásban valósulhatott meg közzététele. Megjelenésére régóta meg volt az igény, mivel az elmúlt évtizedekben előkerült Scheiber képek elismerése már megindult s ez a művek árában is egyre inkább megmutatkozott. A sors fintora, hogy a nehéz anyagi körülmények között élő festő képei, amelyeket nyomorában egykor fillérekért, vagy egy-egy vacsoráért szereztek meg, most nagy összegekért cserélnek gazdát. Érthető, hogy a hamisítók is színreléptek s ma már szép számmal igyekeznek a ál-Scheiber képekkel jó üzleteket kötni. Haulisch kitűnő ismerője a festő képeinek, mivel évtizedeken át a Magyar Nemzeti Galéria bírálatán dolgozott – vezetője is volt – így az akkor még számos ott bemutatott Scheiber képet is tanulmányozhatta.

Scheiber festészetének késői megértése abból adódott, hogy minden új irányzat megjelenése kezdetben kétkedő ellenérzéseket vált ki, majd hosszú időn át megnemértés fogadja, ahogy az a múlt században Európa-szerte megnyilvánult. Az új festői kifejezésmód, így az expresszionizmus, vagy az avantgard elvek megemésztése is eleinte általános probléma volt.

A jó stílusban írt, vaskos kötet végigkíséri az olvasót az utóbbi években már érdeklődéssel, elismeréssel fogadott szerény művész küzdelmes életútján. A fejezetek rövidek, lényegretörően tartalmas mondanivalóval, áttekintést adnak a művész szépszámú alkotásáról. A gazdag illusztrációs anyag pedig találó válogatás a mondanivalóhoz. Európára kitekintéssel magyarázza a festő küzdelmeit, nyomorgását és sikereit a csaknem 280 (117 színes) képpel illusztrált kötetben, 190 nagyalakú oldalon.

Scheiber kilenc gyermekes zsidó családban elsőként született, 1873-ban. A Kertész-utcai udvari lakás, mely haláláig otthona volt, a szegényes környezet határozta meg életét. Korai emlékei a nagyvárossá fejlődő, századvégi Pesthez kötődnek. Apja a megélhetés perifériáján tengődve cirkuszi- és mutatványosbódék dekorálásával keresi a szerény megélhetéshez szükséges anyagiakat. A nyomort korán megismeri, de elhatározása a festészet irányában már fiatalon tanulásra ösztönzi. Apja korai halála után a nagy család eltartásának gondja rá vár. Elvállalt mindent, szorgalmas és kitartó munkálkodással plakátok, illusztrációk, dekorációk festését, de képeinek vidéken történő eladásával is gondoskodott családjának eltartásáról. Naplójában írta, hogy sokszor még a legszükségesebb ruhadarabjait is zálogba kellett vinnie. Ugyanakkor megragad minden lehetőséget festészetének fejlesztésére is. Szorgalmasan vesz részt kiállításokon, s a kötetben nyomon kísérhetjük, mint válik a magyar művészetben hasonlíthatatlanul modern, új utakat követő egyéni stílusának, mozgalmas variációinak megteremtőjévé.

A Belvederé-ben, 1922-ben rendezett első kiállításán a korszak zseniális művészettörténésze, az akkor fiatal Genthon István, elismerően, értően nyilatkozik a tárlatról: "...művészete érett teljességében bontakozik elő. Sokféle stílussal próbálkozott, mégis valamennyi képéből egység tükröződik. Az igazi Scheiber barbár, őserejű művész, akinek jelentéktelen a külsőség, ha alkotni kezd. Színharmóniája világos és robusztus, grafikájában bámulatos frissességet egyesít vidám groteszkséggel...fiatalos és merész, dekadens kor gyermeke, és nincs benne semmi dekadencia."

Életének talán legnagyobb kalandja a berlini Sturm alapítójának és mindenható vezéralakjának, Herwarth Walden-nek megismerése, aki felkarolja. Így kiállítása Berlinben a Sturm helyiségében többször is lehetővé válik. Az elsővel 1924-ben már nemzetközi sikert ért el.

Másik meghatározó kapcsolata a futuristák vezéralakjával, Tomaso Maronettivel volt. Az 1933-ban rendezett római kiállításán

Babits Mihály arcképe, 1926

mutatják be műveit, és a siker, az elismerés itt sem marad el. Így itthon azután megnyílt a lehetőség a későbbi kiállításokon való részvételre. A KUT és az UME tagjai közé választják. Scheiber ekkor már érett művész, sziporkázó ötleteivel művészetünk modern vonulatának karakteres alakjai közé tartozik.

Témái a nagyvárossá vált Pest utcái, kávéházak jellegzetes alakjai, a cirkusz világa, konflisok, stb. Olyan témákat választ, ahol egyrészt igazodik a kubisztikus formaadáshoz, másrészt a forgás, mozgás, tánc visszaadásának festői örömét fedezzük fel.

Arcmásait haláláig festi. A monográfia szerzője kiemelten kezeli az önarcképeket, melyeket a festő sok esetben félelmetes bohóc álarcba rejt. Az indító fejezet címe is "Közép-Európa Klaun-ja". De a kor jelentős íróiról is erőteljes ábrázolásai maradtak fenn (Babits, Móricz, Karinthy).

Haulisch rámutat, hogy művészi eredményeit tekintve a festő a kor expresszionista-futurista irányzatának vonulatába illeszkedik, de magyar voltát és jellegét – ahogy erre külföldön is felfigyelnek – mindenkor megtartja.

A negyvenes évek megaláztatásai, a keserves mellőzés után 1948-ban művészetének értékelő, elismerő tisztelői 50 éves jubileumi kiállítást rendeznek a Fészek-ben. Ekkor a sajtó megbecsüléssel ír róla, ünneplik. A nagybeteg művész ezek után sorsa jobbrafordulását remélve kérte felvételét a Magyar Képzőművészek Szövetségébe. A sors kegyetlen csapása folytán halálos ágyán, 1950-ben kapta meg az elutasító választ.

Életében az az elismerés, amelyet megérdemelt volna, soha nem volt osztályrésze – életét végignyomorogta, képei szétszóródtak – így életművének teljes számbavétele lehetetlen.

A szívós kitartással összegyűjtött oeuvre kiváló darabjai egy új, friss szemléletű művész jelentős produktumai. Gazdagítják a modern magyar festészet jelentős alakjainak vonulatát, mely számunkra az európai művészethez való felzárkózás egyik biztosítéka.

Scheiber Hugó

Benedek Katalin

HITTEL ÉS KORONGGAL

Hatvan éves korában 1994-ben Zalaegerszeg díszpolgárainak sorába lépett Németh János, lelke szülőföldjének, a zalai vidéknek egyagba-korongra álmodó mestere. A büszke város tisztelettel, őszinte szeretettel ünnepelt, az eddigi életmű legjavát a kiállítási célokra is átalakított hajdani zsinagóga fogadta falai közé. A lelkesedés, szakértelem emlékezetes kiállítást hozott létre; a művészt, a művek rangját megbecsülő, szemnek, szellemnek szóló látványt.

A magyar agyagművesség múltjának legrégibb fennmaradt céhlevele 1307-ből való. Honi kerámiakultúránk gyökerei mélyre nyúlnak, a távoli idők homályából szólítanak meg bennünket. Kultúránk megtartásának tudatos, teremtő folytatója Németh János. Szűkebb hazája, a zalai fazekasság remekeit bűvöli meg. Kicsit elvarázsolja őket, s mire leperdülnek a korongról és az alkotó keze közül, már jelen idejűre suhintotta őket tehetségének varázspálcája. A tamáskodókat erről nyilván meggyőzte a kiállítás.

Jókedvvel, gyengédséggel, együttérzéssel és éleslátással mesél hőseiről: emberekről, állatkákról, mindazokról, akiket fantáziája és élményei műtermébe meghívtak és keze megmunkált. Egy födél alatt élnek Lajos bácsi, a fazekas, Háry

Korpusz, agyagmázas samott, 1986

Alvó-ülő asszony, agyagmázas samott, 1985

János színes mázzal borított cégér képében, karosszékében terpeszkedve a pletykás szomszédasszony. Borsos Miklós és Gádor István főiskolai útmutatása mellett iskolázott ízlése, teremtő képzelete és mesterségbeli jártassága, talentuma otthonának lakóivá domesztikálja a medvét, mint szalonnasütőt, kecskét, lovat, kost, a megnevesített korsókat, butéliákat, a frakkja végével megtámasztott bohócot, a műlovarnőt olcsó mutatványa közben. ...És a mitológia, a Biblia szereplőit: az elrabolt Európát, Vénuszt, a Kentaurt, Poszeidont, Jézust, aki érettünk emberré lett, Keresztelő Szent Jánost, Szent Ferencet angyali jámborságával. Korongolt pihenő, alvó, dolgos lelkű emberei csövekből, kúpokból, gombökből, hengerekből képződnek bronz-vagy kőszoborral egyenlő fajsúlyúvá. Egy spontán mozdulattal életutakat, históriákat, jellemeket idéz fel, epikává oldva a látszólagos szűkszavúságot.

Az eddig megtett művészút súlypontjaira ügyelt a rendezés. Pályájának egyik fordulópontja, alakuló önálló stílusának mérföldköve, az 1959-es keltezésű "Kakas" a tárgyegyüttesben hangsúlyozott helyet kapott. A szoborértékű plasztika, a forradalom kakasa nála is a változás hajnalát jelentette: megszületett az első igazi kerámiaszobra. Művészetében megjelent az az egyszerűsítési folyamat, amely a mai napig tart. A "Kakas" után félreteszi a színes mázat, mert úgy érzi, hogy a túl sok szín érdektelenné teszi a munkát, nem domborítja ki eléggé a plasztikát. A mese nagyszerű nyersanyag számára, képlékeny ahhoz, hogy korongolt formákból, csekély plasztikával színre vigye a történeteket. A harkányi fürdő, zalaegerszegi kórház frizei, a zánkai Neptun-kút e sornak egy-egy fontos láncszeme. S közben készíti bográcsait, céhkorsóit, butéliáit. Igazi fazekasmunkák, megjelenik bennük a fazekasság letisztult formája. Tartalommal telített gömbedényei tanúként álltak a posztamenseken. Hol Svejkként, hol kanonokként, hol meg háziaspár-szilke képében kerültek elénk. Nosztalgia, hagyományféltés, művészi ösz-

Scheiber Hugó

— **A Modern Kiállításrendező Bizottság uj csoportkiállitása** csütörtökön két művész gyüjteményét mutatja be. Az egyik *Schreiber* Hugó festőművész, akinek érdekes stilusu, főképp ritmikus tömegmozgásokat ábrázoló élénk szinü képei a magyar avant garde-kiállitásokon mindig fel szoktak tünni. A másik *Bokros Birmann* Dezső szobrászmüvész, aki szintén nem egyszer adta már jelét erős tehetségének. A kiállitás csütörtökön délután 5 órakor nyilik meg a *Tamás Galeriában.*

N. Ú. 1920. III. 7.

/ Scheiber Hugó

K. A. Progresszivek a Kalonban. Kut 1926. nov. 15

Scheiber Hugó, a legszélsőbb-beli festő, ugy mondják s tényleg, Scheiber soha megnemnyugvó, megnemhiggadó vitalitása egyik legszimpatikusabb jelensége mai pikturánknak. Csak azt nem tudom, hogy ez a fajta szélsőbaliság-e az, ami ma kell, mint ahogy nem tudom, tudnám-e vállalni, ha valaki ma a Dada irodalmával jelentkezne nálunk. Ne legyen hát egyébről szó, mint Scheiber tehetségéről, amely a majdnem-brutális és a majdnem-leheletnyi-finom között száz hangot szólaltat meg, ötletességgel, a szinek festői szellemességével, a formák groteszk s találó eltologatásával. A „kollektiv-festőt" nem érzem s nem is keresem benne, de örülni tudok karakterisztikus fejtanulmányainak s tájainak, melyek a dekorativitás uj lehetőségeit adják.

K. A.

1

17 × 93·5
11·5 × 92

Rambaux pecset
kel. cenuza 174.

egyes művészek [illegible] kétévenként rendeznek gyűjtemény [illegible]tot, ép oly tömes felfogás, mint amily hetvenen különnemű művészek egyesítése egy és ugyanazon csoportkiállítás keretében. Meggyőződésünk, hogy az itt vázolt alternatív módszert idővel a gyakorlati szükségesség fogja kikényszeríteni. A mai kiállítási üzem tulgyors produkcióra, elhamarkodott irányváltoztatásokra ingerli a művészt.

A *Műcsarnok* ma már nem egy egyesületé, hanem a művészek összességéé. Ennek az elv-

A Scheiber-képek árai

Az utóbbi évek egyik leglátványosabb műkereskedelmi karrierét Scheiber Hugó könyvelheti el. Az alig két évtizedes sikertörténet természetesen magán hordja a társadalmi és gazdasági élet minden változását. A mellékelt árlisták közlésével, s néhány elemző gondolat, megjegyzés hozzáfűzésével szerkesztőségünk szándéka, bizonyos óvatosságra, mérsékletre intése az elvadulni látszó pénzmentési műgyűjtésnek.

Scheiber, bár a háború előtt is nemzetközileg ismert, jó árakon jegyzett művész volt, mégis 1961-ig kellett várni, míg művei megjelentek a hivatalos magyar aukciós porondon, amelyet akkoriban mint kizárólagos cég a BÁV képviselt. Ekkor még 3800–4600 Ft-ért hozzá lehetett jutni egy-egy jobb műhöz. A HVG 1988. augusztus 13-i számában a magyar infláció mértékét 1972 és 1990 közötti időszakra úgy prognosztizálta, hogy várhatóan négyszeres lesz a fogyasztói árszint, az 1972-eseknek, ennek alapján joggal reménykedhetnénk, hogy ma egy Scheiber-képet közelítőleg 20 000 Ft-ért megkaphatunk. Ezzel szemben a valóság az, hogy a hetvenes évek eleji árakhoz képest 50-60-szoros értéken, 220 000–240 000 Ft-os árakon juthat hozzá valaki!

Nézzünk néhány adalékot ahhoz, hogy mi okozta ezt az irreális helyzetet. Egyik meghatározó ok az infláció. Az 1979 óta tartó magyar „árrobbanás" szétzilálta a gazdaság általános helyzetét. Az alig alakuló műkereskedelem kezdetleges formáját egyéb viszonyainkhoz képest is teljesen elbizonytalanította. Ezért megváltásként jött korábban tabuként kezelt néhány művész, Bortnyik, Kádár, Kassák stb. köztük Scheiber, akiknek nemzetközileg többé-kevésbé kialakultnak tűnő árai bekerültek a magyar köztudatba. Egy pszeudo valuta szerepét vették fel művészünk alkotásai is, amit tovább erősített a nyolcvanas évek közepétől fellendülő nemzetközi műkereskedelem is. Így a társadalmi, gazdasági és politikai bizonytalanság közepette, a kampányszerű információk hatására teljesen irreális magasságokba szökött a Scheiber művek árfolyama. Még az sem zavarta, hogy egyre többet lehetett hallani gyűjtő körökben a fel-felbukkanó hamisítványok seregéről.

Jól mérhető az 1987. decemberi aukció árrobbanása, a lázas felvásárlás az adóreform bevezetése előtt. S az értékmentés műkereskedelemre gyakorolt hatása azóta is a viharos inflációval szinkronban időnként lélegzetelállító licitálásokat produkál. A hazai befektetők sokszor nem kellően mérik fel egy-egy mű valódi értékét. Az utána fizetendő járulékokkal és jutalékokkal megterhelve lehet, hogy már nem is olyan jól konvertálható, mint egy aukció licitálási lázában sejlik.

Furcsa fintora a világnak, hogy az ötvenes–hatvanas években megvetett művészek munkái, köztük Scheiberé is, amelyek egyébként bagóért kerültek nagy mennyiségben külföldre, ma etalonként szerepelnek a műkereskedelmi piacon.

Ismét bebizonyosodott, hogy a jó művek nem is olyan túl hosszú idő távlatában elnyerik nem csak a múzeumi, de piaci rangjukat is. Ehhez azonban szükséges a nemzetközi vérkeringésbe bekapcsolódni, alapvető az információk áramlása, s a piacgazdaság műkereskedelmi infrastruktúrájának is a megteremtése és működése.

Golovics Lajos

Az 1988-ban a SOTHEBY'S cég által rendezett aukciókon szerepeltetett Scheiber Hugó művek

Tételszám	Mű címe	Méret	Technika	Kalapács ár	Megjegyzés
Február 24, London					
257.	Cigarettázó nő	58,5x43 cm	vízfesték/gouache/papír	Ł 2300,–	
254.	Fiatal inas képe	56,7x42,5 cm	gouache/szén/papír		nem kelt el
Május 18., London					
374.	Ülő nő	42,5x29,4 cm	gouache/vízf./kréta	Ł 600,–	
375.	Ülő nő	31,5x33,5 cm	gouache/pasztell	Ł 2800,–	nem kelt el
363.	A pipázó Jan	55x42 cm	gouache	Ł 900,–	nem kelt el
362.	Táncos	65x45 cm	gouache/ceruza	Ł 3000,–	
Május 30., Tel Aviv					
52.	Lovasszekér éjjel	34x23,5 cm	gouache/ceruza	USD 3600,–	
53.	Táj fákkal	62x40 cm	gouache	USD 2000,–	nem kelt el
Május 26., Tel Aviv					
50.	Falu felé vezető út	65x53 cm	gouache	USD 4500,–	
47.	Velence	63x48 cm	gouache	USD 4500,–	
Október 19., London					
306.	Szőke nő	66,1x48,3 cm	gouache/ceruza	Ł 2200,–	
309.	Cigarettázó nő	66,6x43 cm	gouache/ceruza	Ł 2050,–	nem kelt el

A BÁV MŰVÉSZETI KÉPAUKCIÓIN SZEREPELT SCHEIBER HUGÓ KÉPEK

Év	Tétel-szám	Mű címe, méret, technika	Kikiáltási ár	Kalapács ár
4/1961.	144	Önarckép, 40x30 cm, olaj, vászon	400	1 200
28/1972.	272	Olvasó nő (védett), 66x93 cm, olaj karton	3 000	3 800
29/1972.	292	Városliget, 61x90 cm, olaj, karton	2 500	4 600
30/1973.	303	Halászfiú, 68x50 cm, olaj, karton	3 000	4 600
31/1973.	–	–	–	–
32/1973.	288	Férfi szivarral, 61x41 cm, olaj, karton	2 000	2 400
	289	Léghajó (1925), 68x46 cm, tempera	2 000	3 000
33/1974.	223	Fejek, 22x23 cm, olaj, karton	2 500	4 200
	224	Önarckép szivarral 59x39 cm, olaj, karton	1 500	3 000
34/1974.	185	Táncosnő, 65x49 cm, vízfestmény	2 500	–
35/1974.	–	–	–	–
36/1975.	285	Kisvárosi utcarészlet, 55x40,5 cm, pasztell	2 000	11 000
37/1975.	193	Katona (sérült), 48x33 cm, olaj, karton	3 000	3 000
38/1975.	283	Parkban (védett), 43x61 cm, tempera	3 500	6 000
39/1976.	–	–	–	–
40/1976.	–	–	–	–
41/1976.	–	–	–	–
42/1977.	315	Táncosnő, 65x49 cm, vízfestmény	2 500	–
43/1977.	202	Hintó (sérült), kréta	2 000	2 000
44/1977.	–	–	–	–
45/1978.	–	–	–	–
46/1978.	–	–	–	–
47/1978.	276	Városka, 57x50 cm, tempera	2 500	3 800
48/1979.	–	–	–	–
49/1979.	–	–	–	–
50/1979.	220	Sportjátékok egy stadionban (sérült, védett), 65x93 cm olaj, vegyes	10 000	–
	221	Tánc (sérült), 42x65 cm, tempera	6 000	8 500
51/1980.	220	Utcarészlet (védett), 42x46 cm olaj, karton	4 000	11 000
52/1980.	207	Scheiben H. Társaság, 70x43 cm olaj, karton	8 000	9 500
	208	Padonülők, 64x45,5 cm, tempera	6 000	13 000
53/1980.	239	Női képmás, 42x36 cm, tempera	4 500	18 000
54/1981.	245	Pirostetős házak, 43,5x35 cm tempera	3 500	6 000
	246	Cigarettázó hölgy, 67x54 cm tempera	6 000	40 000
55/1981.	165	Parkrészlet, 69x98 cm, olaj, karton	10 000	14 000
	166	Cigarettázó nő (sérült), 70x50 cm vegyes, tempera	6 000	17 000
	167	Utcarészlet (védett), 32x46 cm · olaj, karton	6 000	7 000
56/	235	Önarckép (sérült), 6ox70 cm tempera	8 000	8 000
57/1982.	214	Vursli (védett, sérült) 68x101 cm olaj, karton	8 000	15 000
	215	Borozóban, 62x44 cm, tempera	10 000	14 000
	216	Nő gitárral (sérült) 65x51 cm vegyes, tempera	7 000	11 000
	217	Szökőkút, 68,5x55 cm, olaj, vegyes	8 000	16 000
	218	Parkban, 42x60 cm, színes, kréta	6 000	11 000
	219	Kalapos férfi, 59x39 cm, tempera	6 000	16 000
58/1982.	170	Cigarettázó hölgy, 57,5x42 cm vegyes, tempera	6 000	16 000
	171	Önarckép (sérült), 69x47 cm vegyes, tempera	6 000	20 000
	172	Könyöklő nő, 31x23 cm olaj, karton	4 000	5 500
59/1982.	216	Belső udvar (védett) 68x55 cm olaj, vászon	8 000	8 000
	217	Női képmás (védett) 64x46 cm tempera	8 000	12 000
	218	Önarckép, 46x35 cm, olaj, tempera	8 000	–
60/1983.	211	Sétakocsikázás (1939), 44x63 cm tempera	12 000	22 000
	212	Önarckép, 70x50 cm vegyes, tempera	12 000	17 000
	213	Gondolkodó (restaurált) 68x48 cm olaj, vászon	10 000	–
61/1983.	–	–	–	–
62/1983.	243	Vajdahunyadvára (védett) 45x29 cm, olaj, karton	12 000	15 000
	244	Tánc (1926, védett), 42x60 cm szénrajz	12 000	16 000
	245	Cigarettázó nő, 58,5x43,5 cm vízfestmény	8 000	18 000
	246	Ligeti padon, 70x49 cm, tempera	10 000	22 000
	247	Ivóban, 68x49 cm, vízfestmény	10 000	10 000
	248	Önarckép (sérült), 54,5x46,5 cm vegyes, tempera	8 000	20 000
63/1984.	248	Konflis esti utcán, 71x51 cm vegyes, tempera	12 000	42 000
	249	Táncosnő (sérült), 60x43 cm tempera	8 000	20 000
	250	Parkrészlet (1933, védett, sérült) 68x54 cm, tempera	17 000	19 000
	251	Strandon (sérült), 43x60 cm	10 000	19 000
64/1984.	146	Táncosnő (sérült), 66x53 cm tempera	12 000	28 000
	147	Kilátás az ablakból (védett) 49x68 cm, pasztell	12 000	24 000
65/1984.	261	Bohócok, 67x55 cm, tempera	12 000	46 000
	262	Parasztember virágok között 57x43 cm, tempera	12 000	14 000
	263	Karnevál (védett), 41,5x59 cm pasztell	12 000	28 000
	264	Táncosnő, 70x49 cm, tempera	12 000	36 000
	265	Kalapos hölgy, 66x49 cm, tempera	12 000	38 000
	266	Önarckép (védett), 39x28 cm olaj, karton	12 000	17 000
66/1985.	209	Csónakázás a Dunán, 57x45 cm tempera	12 000	30 000
	210	Önarckép, 56x40 cm vegyes, tempera	12 000	19 000
	211	Önarckép szivarral, 35x30 cm lavírozott, tus	12 000	12 000
67/1985.	147	Asztalnál (sérült), 70x50 cm tempera	12 000	55 000
	148	Férfi portré, 70x49 cm, olaj, karton	15 000	22 000
68/1985.	208	Pettyes ló (sérült), 65x50 cm vegyes, tempera	12 000	46 000
	209	Pipázó férfi, 58x46 cm, olaj, karton	20 000	–
	210	Utcarészlet, 38x56 cm, pasztell	12 000	12 000
	211	Rokokó pár szalonban (védett, sérült), 69x56 cm olaj, karton	20 000	22 000
	212	Kucsmás paraszt, 64x54 cm pasztell	12 000	15 000
	213	Virágcsendélet (sérült), 65x50 cm vegyes, tempera	10 000	10 000
	214	Férfi cigarettával, 70x50 cm vegyes, tempera	15 000	22 000
	215	Táj házakkal, 59x41 cm, tempera	12 000	26 000

Scheiber Hugó

festő

M.D.Y

A Nemzeti Galeriában halála után 15 évvel volt tárlata. Ismertekmunkái az egész világon. A tárlat bemutatta Scheiber művészetének sokféleségét.

Frank János: Scheiber Hugó
Élet és Irodalom, 1965. jan 9 - 9 lap

Scheiber Hugó M.D.K.

festő

A tárlaton bemutatták a hét különböző Babits portrét, az „Utcá"-t a „Napfényes utcá-"t a „Napra forgót", a „Gitáros láng" c. képeit.

Frank János: Scheiber Hugó

Élet és Irodalom, 1965. jan 9 - 9 lap

Scheiber Hugó M.D.K.

Utca,

Napfényes utca,

Napraforgók,

Gitáros lány,

Frank János: Scheiber Hugó

Élet és Irodalom, 1965. január 9.

Scheibe r Hugó M.˘.K.

Igen sokat festett, müveit igen olcsón adogatta le.
Apja cimfestő volt, apjától ő is megtanulta a mesterse
séget.
Később 2 évig az Iparmüvészeti ˛skolába járt.
Életét szegénységben élte le.
halála előtti évben utsitotta le felvételi kérelmét
a Képzőmüvész ˘zövetség.
Két Babits -portré

Élet és Irodalom 1965- Jan - /-

Scheiber Hugó

Rabinovszky M. irt Scheiber Hugó és Bokros Birmanról Nyugat 1929.márc.16. 425.l.

Rabinovszky Máriusz:Két korszak határán Bp. 1965.
298.

Scheiber Hugo

44. sz. reprodukció: „Őrnagy", kb. 1915.
tempera, 67,6 x 49 cm.

Körner Éva: Ungarische Avantgarde,
München, 1971.

Scheiber Hugó

42 és 43. n. reprodukció: „Jazz énekesnő", tempera, 58.7 x 49 cm. „Önarckép" kb. 1917, tusrajz.

Körner Éva: Ungarische avantgarde, München, 1971.

Scheiber Hugó

1929-ben Bokros-Birman Dezső-
vel állított ki a Tamás galériában.

Körner Éva: Ungarische avantgarde,
München, 1971

oldalszám nélkül

Scheiber Hugó

A 20-as években futurista-expresszionista képekkel gyakran vesz részt a Sturm kiállításain. A Sturm közli műveit

Tárlatai: Budapest, Béc, Berlin, USA.

Körner Éva: Ungarische avantgarde.

München, 1971.

Scheiber Hugó

Született Budapesten 1873-ban meghalt Budapesten 1950-ban. Az I parmüvészeti iskolán folytatja tanulmányait Budapesten.

Körner Éva: Ungarische avant garde, München, 1971. Idalkám nélkül

Scheiber Hugó

Kádár Bélával expresszionista műveket. állít ki Budapesten 1971-ben.

Körner Éva: Ungarische avantgarde

München, 1971

Scheiber Hugó

képeinek reprodukciói jelentek meg a Sturmban.

Szabó Julia:A magyar aktivizmus története
Akadémiai kiadó 1971 17.o.

14.D.4

Scheiber Hugó
festő

Méltatás.

Devényi Iván: Tersánszky Józsi és a képzőművészet
Művészet 1968. június – 20kép

Scheiber Hugó

Thieme Becker

XXX. N.L.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Scheiber Hugó

red.

Bilder Courier.

Tägliche illustrierte Beilage zum Berliner Börsen-Courier.

1925. máj. 3. Képekkel.

PHIL TÁRSASÁG
HOZ

UNK!

en erejével arra törekszik, hogy
re vigye. Eddigi kiadványaiban
sé ismert területeit kutatta föl.
g, hogy ezek a kiadványok szép-
n is számottevők, tartalmuk
vosságnak hézagpótló opuszai.

Scheiber Hugó

Schaber Ernő, Kepes György és Hegedüs Béla Berény, Uitz, Bernáth, Scheiber Hugó, Nemes lampérth, Mészáros és Rippl-Rónai társaságában - 1930 októberében szerepeltek müveikkel a Tamás Galériában rendezett portrékiállitáson.

Csaplár Ferenc: A Munka-kör képzőmüvészeti tevékenység Müvtört.Ért.1972.2.sz.124-132.1.

135.1.

MDK

Scheiber Hugó

Szöveg-archiv anyagából

Dávid Katalin: A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Adattára Művészet 1957.VI.évf.4.sz. 321.l.

Scheiber Hugo

75. Meri a portréja. p. Grant.
62×42. J. b. l. „Scheiber H. 1936.
mgt.

76. Merei Gábor portréja, p. Kréle,
30×27. J. n. mgt

77. Ónak rép. 1942, p. Kréle,
63×50. J. alsó harmadban: „Scheiber H. 1942." mgt.

Scheiber Hugo Emlékkiáll. Ap. 1968.
Kat. bev. Delmacher Anna.

19

Scheibes Hugó

művészetéről, munkásságáról szóló Genthon-írások, tanulmányok, cikkek felsorolása:

Kovács Éva: Genthon István megjelent műveinek jegyzéke. - Művtört.Irt. 1970.4.sz. 253-259. l.

253. l.

Scheiber Hugo

54. Javan, pant. 57 x 42,5.
J.j.l. „Scheiber H." Honalét

55. Velencei látrep, p. temp. 60,4 x 47.
J.b.l: „Scheiber H". mgt.

56. Interieur három nővel. p., pant.
60 x 42,5 cm. J.j.l: „Scheiber H".

57. Babits M. arcképe. 1918. Honalét.
p. hén. 32 x 22. J.j.l: Scheiber 1918.
J.l.k: „S". mgt.

Scheiber Hugo Emlékmüller Rp. 1968.
Kat. bev. Delmacher Anna.

18.

Scheiber Hugo

68. Ablatnál, p. pant. 45×32.
J. j. l. Scheiber H. Hozzatáj

69. Zold nővény, p. lemp., Kréta
70×50. J. l. K. „Scheiber H." Hozz.

70. Katona, p. lemp. 70×50. J. n.

71. S. Mirány, p. pant. 70×49. Hozz.
J. j. l.: „Scheiber H." Hozz.

Scheiber Hugo Emlékkiáll. Bp. 1968.
Kat. bev. Oelmacher Anna. 18.

Scheiber Hugo

5. Kőhiule, p. szén, 43×61 cm.
J. l. K: „Scheiber H." Hozzatás
6. A mi szobánk, p., szén, 40,5×
60 cm. J. b. l.: „Scheiber H." Hozzatás
7. Antelnál, p., pant., 43×61 cm.
J. j. l.: „Scheiber H." Hozzatás
8. Virágos, p., pant., 61×43 cm.
J. l. K: „Scheiber H." Hozzatás

Scheiber Hugo emlékziáll. Bp. 1968.
Kat. bev. Oelmachel Anna.

15

Scheiber Hugo

35. Csendélet, p., pant. 43×60,5
j.b.l: „Scheiber H." mgt.
36 Vitorlás, p., lemp. 68×56,2
j.j.l: „Scheiber H." mgt.
37. Önarcrép: p. Kréta, 67×50,5.
j.l.k: „Scheiber H." mgt.
38 Pipás parant. p., Kréta, 66,2×53.
j.j.l: Scheiber H." Mgt.

Scheiber Hugo Emlékriáll. Bp. 1968.
Kat. bev. Oelmacher Anna.

17

Scheiber Hugó

A wieni Künstlerbund Hagen-
nel allandó kiálli(o)-volt
1928-ban levelező tagnak hívtár
meg és 1930-ban is rénvételre nóli-
tóko fel a ottani mav. növetség. Ugyanazt 1930-
ban az UME-vel is ziálli Lott, majd
1931-ben a Tamás Gal.-ban önálló ziáll.
Rént vett az Ernst Mus. 1932-évi
jub. ziáll-án. fogt.

Scheiber Hugo emlékziáll. Bp. 1968.
Kat. bev. Oelmacher Anna.

8.

Scheiber Hugo

1922-ben Bécsben, és 1923-ban az Alkotó Művészházbeli Ziallítósan a cirkusvilág témája szerepel. Csaknem egy negyednázadon át rövetketo-ziállitásainak sora és ofan termékeny volt, h. pl. 1926-ban a Sturmnál Berlin-ben, a Brooklyn Mús.-ban N.Y.-ban önálló koll.-val szerepelt, majd Bp.-en a KUT.-nál is.

Scheiber Hugo emlékziáll. Bp. 1968.
Kat. bev. Oelmacher Anna.

6:7

Scheiber Hugo

1. Otthon, p., pant., 51×42 cm. J. j. l.: „Scheiber H." Hozzatét
2. Grobabelső, p., pant., 61×43 cm. J. j. l.: „Scheiber H." Hozzatét
3. Tanítás vége, p., pant. 65×50 cm. J. j. l.: „Scheiber H." Hozzatét
4. Nagyvázsi / ogalv. gr., gouache, 43×62 cm. J. j. l.: Scheiber H." Hozzatét

Scheiber Hugo emlékziáll. Bp. 1968. Kat. bev. Delmacher Anna.

15

Scheiber Hugo

1932-ben a Magy. Kép. Orsz. Szöv. „Societati" - sé választják.
1933-ban Marinetti meghívására részt vett az avant-gardistás és futurista
1933 évi római nagy szeregszemlésén.
1943-ubolsó Ziáll. a Ferrel Klubban, 28 pont. és Zréta zaj.
1950-ben, 77 éves korában meghalt.

Scheiber Hugo emlékziáll. Bp. 1968.
Kat. bev. Oelmacher Anna.

8.

Scheiber Hugo

1926 márc. námábat a KUT fogó-
írat a röv. írta: „A hamburgi RAFFAG
rádió egyesület leadóállomása K6. 2 hét-
tel ezetőtt előadást tartott a legujabb
müv. zöl és Archipenzó meg Floquet mellett
főképen a mi Scheiber Hugónkal fog-
lalkozott. Körlös az előadást, ez Scheiber
repr. és. Jofz.

Scheiber Hugo Emlékziáll. Bp. 1968)
Kat. bev. Oelmacher Anna.

7.

Scheiber Hugo

A KUT 1926 második n.-ban
mélhetyőt tehetséget. —
A berlini Sturmmél 1927 jan.-ban
és nov.-ben is teljes zoll.-val nese-
pelt; ugyanaz évben itthon is az
Ernst Mus.-ban ott. önálló gyűjt.
ziall. és még a KUT-ban is nesepet.
Kárpáti Aurél nagy a mélhely.

Scheiber Hugo Emlékziáll. Bp. 1968.
Kat. bev. Oelmacher Anna. 7.

Scheiber Hugó (1873-1950)

„Sportjátékok egy stadionban" o.v. 65x93 cm

J.l.j.: Scheiber H. (Sérült) Védett.

Kiállítási ár: 10000 ft

BÁV 5o.Képaukció katalógus,Budapest,1979.december

Scheiber Hugo

9. Virág lámpafényben. p., pant., 63 x 45 cm. J. j. l. „Scheiber H."

10. Párlbon. p., cer., Hossatás pant. 60 x 44 cm. J. j. l.: Scheiber H."

11. Kocsma. p., kréta, Hossatás 62 x 43 cm. J. j. l.: Scheiber H." "

12. Napfény a hobában. p., pant. 51,5 x 42 cm. J. j. l.: „Scheiber H." Hoss.

Scheiber Hugo emlékiáll. Bp. 1968. Kat. bev. Belmacher Anna.

15.

Scheiber Hugo

Az Iparm. Isk.-ban vendéghanaló volt. 1898–1900 között minden félévet ritkuló végzett, sőt egy izben a tanrajzolási versenyben 1-ső lett. Festeni magától rendett el, a Városligetet festette. Sok arcképet festett. 1926-ban a Kubintizus Rabits Portrét rézitsi

---

Scheiber Hugo emlékriáll. Bp. 1968.
Kat. bev. Belmacher Anna.

5-6.

Scheiber Hugo

22. Napfejes ulca. p. pant. 61×43
J. l. K: Scheiber H. Hozzatát

23. ~~Sch~~ Szegényet nőbája. Kréta, p.
29,5×44. J. j. l: Scheiber H. mgt.

24. Ócsta konflis, p. temp.
60×42. J. l. K: „Scheiber H", mgt.

25. Könyöklő nő. 1918. p. Kréta,
30×21,5. J. j. l: „Scheiber H". mgt.

Scheiber Hugo emlékziáll. Bp. 1968.
Kat. bev. Delmacher Anna

16.

Scheiber Hugo

18 Kompafürés, p., lemp. 66×54 cm.
J.j.l.: „Scheiber H." mgt.

19. Este. p., pant. 61×43 cm. J.j.l.: „Scheiber H." Hozzatés

20. Virág kémilő. p., pant. 62×43 cm.
J.b.l.: „Scheiber H." Hozzatés

21. Olvasó nő, p., pant. 61×43 cm
J.jl: Scheiber H. Hozzatés

Scheiber Hugo emlékzi. Bp. 1968.
Kat. bevi Delmacher Anna.

16.

Scheiber Hugo

~~16. Entergom. p. part. 43×64 cm.~~
~~j. n. mit.~~

Scheiber Hugo

13. Pipás ember. p., szén, 61,5 × 43,3 cm.
j. b. l.: „Scheiber H." Horvatás

14. Ouarczép virágal. p., pant. 44 × 42 "
j. j. l.: „Scheiber H." Horvatás

15. Reggel. p., pant. 61 × 43 cm. j. jl.
„Scheiber H". Horvatás.

16. Esztergom. p., pant. 43 × 64 cm.
j. n. mgt.

17. Nüvirágok. p. pant. 61 × 43 cm.
j. j. l.: „Scheiber H." Horvatás

Scheiber Hugo emlekkiáll. Bp. 1968.
kat. bev. Delmacher Anna.

15

Scheiber Hugo

39. Alvó férfi. p., lemp. 67,5×53,3.
J.j.l.: „Scheiber H." mgt.

40. Mecsta. p., lemp. 66×55,5 cm.
J. alsó harmad b.: „Scheiber H." mgt.

41. Komphabelső. v.o. 68×55.
J.b.l.: „Scheiber H." mgt.

Scheiber Hugo emlékt. áll. Bp. 1964
Kat. bevi Velmacher Anna.

17

Scheiber Hugó, festő

MDK

Emlékkiállítása jan. 24-én

záml.

–: Kulturális hírek

9

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. jan. 24.

Schréder Hugó
festőművész
77 éves
(—)
† 1950. III. 7
Rákoskeresztúri izr. temető

MDK

Scheiber Hugó

Festő

M. grafika 100 éve. Főv. Képtár 32. kiáll. 1948. jan.

Scheiber Hugó, 1873-...

Női fej, tus

Mű- és Régiségkereskedelmi Váll. IX.Művészeti aukció. Bp. 1948. 19 1.

MDK

Scheiber Hugó

Táj, pittkréta

Fókusz Galéria 2. kiáll. 1947. márc.

M.D.K.

Scheiber Hugó

Három nagy müvésztelep tagjai rendeztek kiállitást. Berend Ilona: "A Kortárs kiállitása" cimmel ir a tárlatról és "az idősebb korosztály tekintélyei" között emliti meg a kiállitó müvészt.

"Szinház Szeme Füle" c. rovat.
Szinház, Bp. 1947. nov. 25.-dec. 1.
III. évf. 48. sz.

M.D.K.

Scheiber Hugó

Pán Imre: "Chagall" c. beszámolójában emlimeg a müvész nevét a berlini magyar festők között Kádár Béla festőművész neve mellett, aki szintén Berlinben élt.

Szinház, Bp. 1947. juli 8-14. III. évf. 28. sz.

MDK

Scheiber Hugó

Szabad Művészet, 1947. 12.sz. 247.l.

Scheiber Hugó

MDK

Gyárrészlet, olf.

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Scheiber Hugó MDK

Gyárrészlet, repr.

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Müvészet

Scheiber Hugo

A termének fejlésbot indat el és mindenfajta stilasztott végig kiséi-lelesett. A közönség nem nagy lelkeseslésnel fogadta a Javaci Szalon-beli bemutatkozásaket.

Lyka Károly, Festénelünk a két világháború között. Bp. 1956.

+ 5. l.

Scheiber Hugó festő

H.D.K.

Babitsról pasztell portrét festett, ez a város Babits muzeumát díszíti.

Gengeryné Nagy Erzsa: Esztergomi magángyűjtők képzőművészeti kiállítása. Művészet, 1961. november – ~~35~~ 41 l.

M.D.K.

Scheiber Hugó /1873-1950/

708. A városligeti tó. Pastel. 43.6x59.9 papir
709. Lokál. Temp. 50x75 karton.
710. Cigánybanda. Pastel. Papir.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 50. l.

Scheiber Hugó festőművész

Magyar Nemzet 1950
március 15. 6. old.
március 23 2. old.

Ekelkallódott művész.

MDK

Scheiber Hugó

Városligeti tó, past.

Lokál, temp.

Cigánybanda, past.

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952.

Meghívó

Scheiber Hugó

gyüjteményes kiállítására

1922 okt 1–okt 15

Megnyílik október 1-én

nyitva hétköznap 9–3 és 4–6

vasárnap 9–1

Belvedere

művészeti igazgató: Fónagy Béla

„GLOBUS" BUDAPEST.

Az eredeti a MKCS-C I-107 a fonetban

NYOMTATVÁNY

BELVEDERE BUDAPEST

IV, VÁCI-UTCA 11/B
FÉLEMELET TEL. 171-56

Ngs.

Dr. Szentiványi Gyula
úrnak

H.

Arenaut 41. Szépművészeti
múzeum.

M.D.K.

Scheiber Hugó

Négy festményének reprodukcióját bemutatja a lap hátsó külső boritólapján. A képek címét nem közli.
A müvész hatvanadik évének alkalmából jubileumi kiállitást rendeztek müveiből a Fészek klubban.

Szinház, Bp. 1948. ápr. 2o-26. IV. évf. 17. sz.

M.D.K.

Scheiber

A Dési Huber-Kör a Fővárosi Képtárban rendezett kiállitásán szerepelnek müvei.
"A magyar grafika loo éve" cimmel Berend Ilona ir a tárlatról, amelyet a centenáris ünnepségek rendezésével kapcsolatban nyitottak meg több, mint 4oo grafikai mü bemutatásával.

"Szinház Szeme Füle" c. rovat
Szinház, Bp. 1948. jan. 6-12. IV. évf.
2. sz.

Scheiber Hugó
Ülő ember

Ernst-Muzeum CXXXI. /jubiláris kiállitása.
1932. május, 21 l.

MDK

Scheiber Hugó

Arckép, repr.

KUT 3. kiáll. Ernst Muz. 1926. márc.

II. tábla[1].

Scheiber Hugó

Scheiber Hugó kollektív kiállítása novemberben lesz Torinóban.

Est 929. X. 20.

Scheiber Hugó festőművén

Entergombom nületett.

Zolnay Lámló – Lettrich Edit: Entergom.
h. n., é. n. – 295 l., 162 t. (Panoráma.) –
126. l.

Scheiber Hugó

festőművész

Postatakarékpénztár aukciója - árverésre kerülő olajfestményeit 25-28 pengőre becsülték.

U j s á g
1929, VI. 9.

Scheiber Hugó

Szerepelt a KUT és UME közös tárlatán.

PH. 1932. XI. 6.

MDK

Scheiber Hugó

8 Órai Ujs. 1926, X.31. 2 l.

MDK

Scheiber Hugó

Nyáron, of.

Dunai kilátás, of.

Alvó leány, of.

N. Szal. Téli Tárl. 192o. dec.
16.1.

MDA

Scheiber Hugo

Byéron, of.

Dumas militées, of.

Alvé-Jeány, of.

N. Essl. Téli Tárl. 1925. dec.

16.1.

MDK

Scheiber Hugó

Tamás Galéria. 52.sz.

Scheiber Hugó, sz. Bp. 1873.

Tabán hóban, olaj
Hegyoldal, olaj
Svábhegyi részlet, olaj

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N.Szal.
1920. ápr. 15-16 l.

Scheiber Hugó, sz. Bp. 1873.

Férfi tanulmányfej, olaj
Férfi tanulmányfej, olaj
Merengő nő, olaj
Olvasás közben, olsj
Női tanulmányfej, olaj
Férfi tanulmányfej, olaj
Sétány, olaj

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N.Szal. 1920. ápr. 15-16 l.

Scheiber Hugó, sz. Bp. 1873.

Mesélő leány, olaj
Svábhegyi részlet, olaj
Külvárosi házak hóban, olaj
Gyártelep, olaj
Utcarészlet, olaj
Kültelek, olaj
Önarckép, olaj

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N.Szal. 1920. ápr. 15-16 l.

Scheiber Hugó, sz. Bp. 1873.

Pihenő leány, olaj
Csavargó, olaj
Tabáni részlet, olaj
Homokbánya, olaj
Napsütéses-ut, olaj
Ligeti részlet, olaj
Utcarészlet napsütésben, olaj

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N.Szal. 1920. ápr. 15-16 1.

MDK

Scheiber Hugó

Pihenő akt, of.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.
17 l.

MDK

Scheiber Hugó

Virágkészitő leány, of.

Hadviselt művészek kiáll. Műcs. 1919. márc.

19 l.

MDK

Scheiber Hugó

Tea-baba, of.

Hadviselt müvészek kiáll. Mücs. 1919. márc.
17 l.

MDK

Scheiber Hugó

Fiatal leány, of.

Önarckép, of.

" kréta

N.Szal. 2.zsürimentes kiáll. 1916. máj. 18 l.

Scheiber Hugó
Gitáros

Könyves Kálmán 103. kiállítás. 2 l.

puzata szegmentives, egysz
sima, szegmentives ablak.
fülke. A főhomlokzat háro
Törtvonalu oromzat fogja k
Ezen tükörben félkörives a
pilaszterekkel keretelt fa
Óraives párkány s efelett
lanok, három-három szegmen
dalon sekrestye. A szentél
Belseje: A keskeny bejárat
nyiló, baloldali a kórusra
hevederrel választott cseh
két pilaszterrel diszitett
párkány. A mennyezetig érő
kórus két pilléren áll, há
Copf diszü mellvédje közép
tozat és az oltár felett f
Berendezés: Hatalmas főolt

MDK

Scheiber Hugó

Városrészlet, paszt.

OMIKE IV. kiáll. 1943. ápr.

MD K

Scheiber Hugó, festö

Munkanélküliek, pasztell.

Az Alkotás művészete XXXII. kiállításának katalogusa.
"A Művész Két Arca". 1947.III.9- 25.

Scheiber Hugó
Utcarészlet
Utcarészlet

Alkotás Művészház. III. Modern grafika. Bp. 1923.
4 **l.**

kitágitották, de a nyugati
radt meg, megőrizve egysze
nek voltak a szentély csuc
felé ~~táguló rézsüjük~~ látha
álló terjedelmes XVIII. sz
A hajó alatt kripta van.

Berendezés: Főoltár jelent
copfstilü keretelésben, me
máit mutatja.

Irodalom: Mécsáry I.321 l.
Csallóköz müemlékei. Archa
Czobor Béla: A Müemlékek O
Archaeologiai Értesitő, X-
A Váczi egyházmegye törté
- Magyarország fenntartand
vezete. Bp. 1918, 37 l. -
kori Épitészeti tanszékéne

Scheiber Hugó
Tánc abstraktion.

Alkotás Művészház. III. Modern grafika. Bp. 1923.
4 l.

Nőti

is k
szög
a sz
beja
is.
szo
fel
szo
egy
Fő
job
olt
Ker
Kri
Sz
ve

9 Rómer Flóris (Hagyatik, XXXVIII. csomag, 91 szám) három régi harangjáról emlékezik meg: 1.) Fusa per Georg Knobloch Neosolii 1767. 2.) Gozs Jozef Segner in Pesth, 1743. 3.) 1634-ből, ugyaöntve 1826-ban. Egyik sem maradt meg.

Scheiber Hugó

Tanulmányfej, szén

Téli táj, olaj

Árverési Közlöny, 1936. márc. 2.renk.sz.

5o 1.

MDK

Scheiber Hugó

Ülő ember, temp.

Tüztánc, "

Vurstli, "

KUT, UME kiáll. M.Szal. 1932. nov.

14 l.

MDK

Scheiber Hugó

Spanyol táncosnő

Uj magyar művészet keresztmetszete. Tamás Gal. 45. kiáll. 1932. ápr-máj.

Scheiber Hugó

Nyolc müvész vállalkozott arra, hogy Vig György : "A nagy komédiás" c. Chaplinről szóló versét illusztrálják: Scheiber Hugó: "Chaplin", Feiks Jenő: "Karikatura", Byssz Róbert: "Sziluett", Gedő Lipót: "Karikatura", Hermann Lipót: "Rajz", Sebők Imre: „Chaplin Rembrandt igy festette volna", Áldor János László: "Rajz", Toncz Tibor rajzötlete: "A néma Chaplin". Repr.-ók.

Délibáb, Bp. 1931. márc. 28. V. évf. 13. sz. 10-11. lap.

Scheiber Hugó

Különféle művészi felfogásban, szerelmes párokat ábrázoló műveket mutat be a lap kilenc művésztől.

Scheiber Hugó: szénrajzzal ábrázolt szerelmes-pár. Repr.
A művésztársak: Pólya Tibor, Geiger Richard, Gimes, Dr. Kemény Nándor, Bardócz Árpád, Feiks Jenő, Byssz Róbert és Márk Lajos.

Délibáb, Bp. 1928. dec. 22. II. évf. 51. sz. 47. lap.

Scheiber Hugó

"Hat festő, egy modell" cimen hat festőművész készit rajzot, tanulmányt arról, hogy "Milyennek látják a festők Bajor Gizit."
Feiks Jenő egy krókit, Áldor János László egy rajzot, Scheiber Hugó egy tanulmányt, Márffy Ödön egy vázlatot, Hermann Lipót egy rajzot, Iványi Grünwald Béla egy tanulmányt készitett a müvésznőről.
Repr.-ók.

Délibáb, Bp. 1931. január 3. V. évf. 1. sz. 8-9. lap.

Scheiber Hugó

Chaplinről készitett egyik rajzát hozza a lap. "Magyar ember csinálja Chaplin diszleteit" cimmel részletes beszámoló szemlélteti a müvész munkásságát, pályáját. Külföldön előbb megismerték, mint itthon. Legnagyobb sikereit Stockholban, Párisban, Berlinben aratta, s az északi államokon kivül Amerikában. Most meghivta Chaplin, hogy a legközelebbi hipermodern filmjéhez tervezzen diszleteket. Idehaza „évtizedeken át nevettek fantasztikus expresszionista elgondolásain"-idézi a cikk.

Délibáb, Bp. 1929. okt. 5. III. évf. 4o. sz.2o-21. lap.

Scheiber Hugó

Négy müvész illusztrálja a husvéti ünnepekkel kapcsolatos szokásokat "A szinésznő és a husvét" cimmel:
Hermann Lipót: "Rajz", Scheiber Hugó: "Kompozició", Márk Lajos: "Rajz", Byssz Róbert: Rajz, mely Göndör Sándort és Finum Rózsit ábrázolja, amikor a Falurossza egy rocska vizzel leönti a leányt.
Repr.-ók.

Délibáb, Bp. 1931. ápr. 4. V. évf.
14. sz. 10-11. lap.

Scheiber Hugó

Strandképét, mely fürdőző párt ábrázol bemutatja a lap.
Repr.

Négy müvész készitett hasonló fürdőzőket á ábrázoló strandképeket: Toncz Tibor, Hermann Lipót és Feiks Jenő.

Délibáb, Bp. 1931. aug. 1. V. évf. 31. sz. 35-36. lap.

Scheiber Hugó

"Nyári napló" cimmel irókról szóló tréfás kistörténetek, amelyeket négy müvész illusztrált:
Toncz Tibor, Gedő Lipót, Székely Aladár és Scheiber Hugó.
Székely Aladár képének cime: "Egy fényképész nyári naplójából" parasztgyerekeket ábrázol.
Scheiber Hugó képének cime: "Amatőr halászok"
A másik két müvész képét cim nélkül hozza a lap.
Repr.-ók.

Délibáb, Bp. 1931. aug. 15. V. évf.
33. sz. 18-2o. lap.

Scheiber Hugó

Hiányos cikk hires szinészekről számol be, akiket egy-egy szerepben az itt felsorolt müvészek festették, illetve rajzolták le:
Márffy Ödön: "Csortos GYula - Volpone" szerepében.
Feiks Jenő: "Coquelin - ainé - Cyrano"
Scheiber Hugó: "Ivánffy Jenő - Shylock" szerepében.

Délibáb, Bp. 1930. szept. 6. IV. évf. 36. sz. 6-7. lap.

Scheiber Hugó

Hermann Lipót, Csók István, Iványi Grünwald Béla és Áldor János László nyilatkozatát kéri Nagy Károly-a lap számára, a müvészek leghiresebb modelljeiről.
A müvészek elmondják a hires, vagy hiressé vált modelljeik történetét és illusztrálják azokat a róluk készitett rajzaikkal, "A modell karrierje" c. beszámolóban. Repr.

Délibáb, Bp. 1930. márc. 22. IV. évf. 12. sz. 27. lap.

· Scheiber Hugó

"Szinház a modern képzőművészetben" cimmel négy festménye: "Reflektorfényben", "Szinpadi táncakrobaták", "Tabarin", "Szinpad a nézőtérről".
Repr.-ók.

Délibáb, Bp. 1929. juni. 15. III. évf. 24. sz. 27. lap.

Scheiber Hugó

"A rajzoló" c. képét bemutatja a lap.
Repr.

Délibáb, Bp. 1929. dec. 21. III. évf.
51. sz. 14. lap.

Scheiber Hugo

Kiemelik a Fenét (Lubbe
rendezett modern
riillitais

P. N. 936 I. 17

MDK

Scheiber Hugó

Körmendi: A modern magyar festészet c. cikkében (megjelent az amerikai Magazine of Art c. művészeti folyóiratban) Scheiber Hugó művészetéről ír.

Cikk: A "Magazine of Art" a modern magyar festészetről.

Pesti Napló, 1939.jun.28.

Scheiber Hugó, MDK

a Tamás -Galeriában aratta sikereit.

Tamás Henrik képszalonjának jubileuma. /10.év./
Magyarság. 1938.okt.9. 20.l.

MDK

Scheiber Hugó

Saxofonos, repr.

Uj Szin 1931. 95.1.

MDK

Scheiber Hugó

Tanulmányfej.Szénrajz. 42x30./Jelzett./
Téli táj.Olajf. 50x70./Jelzett./

Árverési Közlöny,1936.2.sz. 50.l.

Scheiber Hugó MDK

Konstrukció

Műcsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Schieber Hugo

Konstruktör

Scheiber Hugo

Csoportkiállításon szerepelt a Tamás Galériában.

VII 1931. II. 22.

Scheitz Hugó

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban két képével szerepelt.

EK. 930.IV.27.

Scheiber Hugó

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban képei szerepeltek.

Mo. 930. IV. 27.

Scheiber Hugó

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban képe szerepelt.

NU.930.IV.27.

Scheiber Hugo.

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban "Zsonglőr" c. karikatúrája és "Fátyolos nő"-je szerepelt.

PH.930.IV.29

Scheiber Hugó

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban két kompozíciója szerepelt.

PN. 930. IV. 27.

Scheiber Hugó

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban festményekkel szerepelt.

Ujság 930.IV.27-

Scheiber Hugó

UME második kiállításán a Nemzeti Szalonban festményei szerepeltek

BH.930.IV.27.

MDK

Scheiber Hugó, festőm.

kevésbbé ismert oldaláról mutatkozik be.
"Sbadság -tér. Repr.213.1.
Pasztellje kolorisztikus raffinement-al s tört k
kontúrok halmozott,szeszélyes ritmusával tünik ki

Rabinovszky Márius: Révész István Mkgyűjteménye
Magyar Művészet. 1936. 214.1.

MDK

Scheiber Hugó, festöm.

Téli táj. Olf. Jelz.

Tanulmányfej. Szénrajz."

Árf.Csarn.1937.okt.83.sz./Árv.Közl. rk.sz./ 36.1.

MDK

Scheiber Hugó

Téli táj.Olajf. 50x70./Jelzett./
Tanulmányfej.Szénrajz. 42x30./Jelzett./

Árverési Közlöny,1937.okt.rk.sz. 36.1.

Scheiber Hugó

Szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

MH 1933. IV. 19.

Scheiber Hugó

Szerepelt az I. nemzeti társaston.

EK 1933. IV. 20.

Scheiber Hugó MDK

Apacstánc, tempera

Fátyolos nő, tempera

Akrobata, tempera

Mücsarnok 1931 Művészcsoportok kiállitása

NDK

Scheiber Hugó, festöm.

Tanulmányfej.	Szénrajz.	Jelz.
Téli táj.	Olf.	"

Árv. Közl. 1936.márc. 76.sz.2.rk.sz. 5c.l.

M.D.K.

Scheiber Hugó

Szász Zoltán: "A mai nő" c. kis riportjához készült rajza.

Szinházi Élet. Bp. 1929. juni 2-8. XIX. évf. 23. sz. 11. lap.

M.D.K.

Scheiber Hugó

"Pillanatfestmény"cimmel rövid beszámoló arról, miképen rendezik a művészek festendő képeiket. Neves művészek pillanatfestményeit mutatja be a lap, de Scheiber Hugónak csak a neve szerepel. mert a képet kivágták a lapból.
/A példány erősen hiányos./

Szinházi Élet. Bp. 1929. juni 9-15. XIX. évf. 24. sz. 30. lap.

MDK

Scheiber Hugó

Gál Endre dr.: Az Ernst Múzeum...

Képzőművészet, 1927. 4.sz. 11-12.lap

M.D.K.

Scheiber Hugó

Tréfás farsangi rajza a "Festők álarcosbálja" c. felhivásra, amelyet a lap intézett a festőművészekhez.

Szinházi Élet. Bp. 1933. febr. 12-18. XXIII. évf. 8. sz. 28-29. lap.

MDK

Scheiber Hugó festő

Magyarok a Brooklyn Nemzetközi Museum nemzetközi kiállitásán.

Képzőművészet. Ujság 1927. jan. 14.

MDK

Scheiber Hugó festőmüv.

Öt magyar festőmüv. vett részt Newyorkban ... nemzetközi kiáll. Az Est 1927. ápr. 1. 9. l.

MDK

Scheiber Hugó

Képzőművészet. Ujság 1927. jan. 1. 48.l.

Vajna Éva-

Lantos Magazin. 1929. I. évf. 3 sz.
232-234 old.

Scheiber tanítvány rajza:
Falú végén kurta kocsma.

MDK

Scheiber Hugó

Kompozició, szénrajz

Kompozició, paszt.

Heverő leány, of.

Árverési Csarnok aukció kat. 1934. szept.

56.1.

Scheiber Hugó

festő

Műcs. kiáll., 1900 tól
Pipics 119. l.

Scheiber Hugó

Saxofonos c. Szépe repr.

Uj Szín 1931. 95. l

Laid Vagó József csomagjában

1906 · V · 31.

A Schlick féle vasöntöde és gépgyár r. t. igazgatóságának: a szegszárdi muzeum részére szállított könyvtári vasállványok vételárának fele 1000·60 Kor. megküldelik (3 87/.906

Scheiber Hugó

önálló díszítőfestő

Értimisk 1910/11. J. C.

V. Ferdinánd.

Megkoronázása.

A balra fordultan ágaskodó
CROATIA lobogóját tartó Bedekovi
ság czimerét szemléljük a szine

Aquarell, mér. 39: 24.8

140-9

MDK

Schereiber Hugó,

Az Uj Művészek Egyesületének nagysikerü, bé
kiállítása alkalmából az osztrák művészek vezet
egyesülete:a Hagenbund rendkivüli kitüntetésben
részesitette az UME-t.

A Hagenbund Sch.H.-t külf. levelező tagul válasz-
totta.

Pécsi művészek sikere Ausztriában.
Dunántul. 1928 febr.1. 6.1.

MDK

Scheiber Hugó

Herczeg G.: Vaszary János és az - Ume kiállitás
s Hagen-szövetségben. /Bécsi levelek/. Ujság
1928. jan. 15. 6.l.

Scheibes Hugó

futurista

Mucs. kiáll. tól
Pipics 55. l.

MDK

Scheiber Hugó

Taps

KUT 3. kiáll. Ernst Múz. 1926. márc. 15 l.

MDK

Scheiber Hugó festő

Farkas Z: N.Szal.tsv. kiállitása. Vas. Ujs. 1911.
25.sz. 498.l.

MDK

Scheiber Hugó

Vázlat.Fiúfej.Olajf.

Múcsarnok, 1909.tav.kiall. 42.1.

MDK

Scheiber Hugó, festőm.

Tanulmányfej. Olf.

Műcs.-OMKT - Tavaszi kiállitás. 1900. Kat.39.1.

Scheiber Hugó (1873-1950)

A városligeti tó.
Pastel. Sign.

Lokál.
Temp.

Cigánybanda.
Pastel. Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Scheiber Hugó MDK

Gyárrészéet, repr.

MNG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

28850
2500
31350

Kiállitás.

Scheiber Hugó kiállitás a Belvedereben

Mübarát.1922.II.204.l.

Schreiber-kollekció, állandó kiállítás

Pesti Hírlap. 1923. dec. 16. 9

két leánykáról

Scheiber Hugó kiállítása — 1922. ön.

Bp., Belvedere.—

Művészet, 1922. II. 204. o.

Scheiber Hugó.

Schreiber Hugó kiállítása a Tamás-
galériában.

8 órai Ujság-
1931. II. 24., 4.
(:Kritika.:)

Vajna Éva-
Lantos Magazin. 1930. II. évf.
17. r. 1453 old.

Scheiber Hugó: Tél.

KUT 1926 márc. 28.
I. évf. 1. szám. 16. old.

Kerényiné

Scheiber Hugó: Carneval
festmény

KUT 1926 junius 1. Kerényiné
I.évf.2.szám 1o.old.

Scheiber Hugó: Páholy
festmény

MDK

Scheiber Hugó. festöm.

Arckép.

E.M.kiáll. -i LXXXII. /1926/-KUT III nagy kiáll. -a.
Kat.14.1.

MDK

Scheiber Hugó

Arckép, repr.

Ernst Muzeum kiáll. LXXXIIC /1926/. KUT III-ik kiáll. kat.

MDK

Scheiber Hugó: O.J. tanár arcképe
Körhinta
Vasárnap a városligetben
Világváros
Ritmus
Ablaknál

Nemzeti Szalon, 1926. okt. III.Csoportkiáll.

MDK

Scheiber Hugó: Ujpesti hid alatt
Városliget I-II.
Embercsoportok
Ölelés
Fejkompozició
A festő

Nemzeti Szalon, 1926. okt. LII.Csoportkiáll.

MDK

Scheiber Hugó: Müvészsarok
Házak és hegyek
Hervard Walden
Ligetben
Kiváncsiság
Angolpark

Nemzeti Szalon, 1926. okt. LII.Csoportkiáll.

MDK

Scheiber Hugó

Nyugat. 1926. nov. 16.806-807.o.

Scheiber Hugó

Kiállít

A Reppel 932 nov. 21.

MDK

Scheiber Hugó: Kompozicó
Fejkompozició
Kikötő
Interieur
Városliget
Ablaknál, Bál

Nemzeti Szalon, 1926.okt. LII.Csoportkiáll.

MDK

Scheiber Hugó: Esztergom

K.A. ur arcképe

Gyermekfej

Kabarében

Babits Mihály arcképe

Táncospár

Nemzeti Szalon, 1926.okt. LII.Csoportkiáll.

Scheiber Hugó

A kritika általánosságban dicsérettel emlékezik meg azokról a részben kezdő fiatal művészekről, akik a Nemzeti Szalon kiállitásán szerepelnek. Az itt felsorolt művészek alkotásait jobbnak látja, mint várta, de külön nem méltatja őket. A résztvevő művészek: Ripszám Henrik. Somogyi Miklós, Csermely János, Porter Paula, Toplánszky Sándor, Diener Dénes Rezső, Nagy István, Appel Magda, Frank Frigyes Zádonyi Géza, Scheiber Hugó, Beron Gyula, Podvinecz Erzsébet, Berkes Antal, Korcsek, Fischer Edvin és Pogány Ferenc.

A HÉT, Bp. 1915. szept. 19.
XXVI. évf. 38. sz. 531-532. lap.

Scheiber Hugó.

Kiállitotta müveit a Belvedere 1922-ben.

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat.

Scheiber Hugó.

A Tamás Galéria kiállitotta müveit 1929-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Scheiber Hugó.

1931-ben a Tamás Galériában kiállitották müveit.

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat

Scheiber Hugó.

Az Ernst muzeom kiállitást rendez müveiből 1927-ben.

Bende J:
A Képzőművészetiegyesületek története,kézirat.

Scheiber Hugó.

A "Kut" müvészegyesület által rendezett első kiállitáson részt vett 1925-ben.

Bende J: A Képzőmüvészeti egyesületek története.

Scheiber Hugó.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész

Bende J:
A képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Scheiber Hugó.

Müveiből kiállitást rendezett a Nemzeti Szalon 1920-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Scheiber Hugó

A Nemzeti Szalon téli kiállitásáról számol be a Művészet c. rovatban közölt kritika és felhivja a figyelmet az ott szereplő fiatal grafikusnemzedék jelentkezésére, amit igen örvendetes jelenségnek tart annál is inkább, mivel alkotásaikban "az artisztikus szempontok dominálnak. Az itt résztvevő fiatal művészek: Barta István, Bánk Ernő, Csernely János, Diener Dénes Rezső, Perenczy Valér, Klimó István, Metzner Ernő, Grünwald Klára, Miklósi-Lutschenbacher Ödön, Nagy István, Podvinecz Erzsébet, Scheiber Hugó, Somogyi ~~Vilmos~~ Miklós, Teplánszky Sándor, Zóhonyi Géza, Uitz Béla.

A HÉT, Bp. 1915. dec. 12. XXVI. évf. 5o.sz.722.lap

MDK

Scheiber Hugó, festőm.

A töltés. Olf.

Műcs.- 1911-12.évi téli kiáll. Kat. 87.l.

MDK

Scheiber Hugó, festőm.

230. Tanulmányfej. Olf.

Műcsarnok.1900. tav.kiáll. Kat. 39.1.

Schieber Hugó MDK

·Tanulmányfej, olf.

Mücsarnok 1900. tavaszi kiáll.

Scheiber Hugó (1873-1950)

Kisvárosi utcarészlet

Pastell, 55x40,5 telesve lent jobbra:

Scheiber H.

Kiválási ár: 2000 ft

BÁV 36,Müvészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Scheiber Hugó (1873-1950)

„Kisvárosi utcarészlet" pastell 55 x 40,5

Jelezve lent jobbra: Scheiber H.

Vételára: 2000 Ft

SZV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Scheiber Hugó (1873-1950)

„Katona" Olaj, karton 48x33

Jelesve lent balra: Scheiber H. (Sérült)

Kikiáltási ár: 3000 ft

BÁV 37. Művészeti Képaukció 1975 szeptember

Scheibel Hugó

Fémjözön, repr.

Magyar Aktivizmus Pécs 1973

Schreiber Hugó: 1.

A „Honolulu" körúti expresso tengerpartot ábrázoló freskóját kénítette az egén életén át ugomorgó festőművén.

Baráth Imre: Régi művénsors

Ország Világ 1968/38 15. old

Scheiber Hugó

nevét említika Katherine S. Dreier által kiadott „Modern művészet" című könyvben.

Passuth Krisztina: Debut of László Moholy Nagy. Acta Historiae Artium, Budapest 1973. 1-2 sz

1421

Schreiber Hugó

Önarckép vívarral
Olaj, Zaston 59X39

Kikiáltási ár: 1500 ft

BÁV 33.Müvészeti Képaukció,árverés 1974 május 21-22

Scheiber Hugó
(1873-1950)

Fejek

Olaj, karton 22x23

Kikiáltási ár: 2500 Ft

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

ányai.

benne két renaissance
pastophorium.
lmaradványok.
apfalai a Rákospatak

és templom alapfalai.
lom.
templom.
lom Csepel szigetén.
m.

om romjai.

Pest-Pilis-Solt-K

Alag, csontház alap
Apostag, régi templ
Aszód, ev. templom
Templomrom
Békás-Megyer, tem
Bia, ref. templom.
Budavári koronázó
Helyőrségi te
Maulpertsch
Zsigmond-bás
Szent-Zsigmo
Hausingertő
Királyi vár.
Várszinház m
Magánházak
Török építmé
Krisztinaváros
Falkoner J
Czinkota, r. k. temp
Ref. templom.
Csővár romjai.
Dány, templomrom.
Duka domokosok t

Scheiber Hugó

festő
1896 - 1900

Éimisk 1930. 88. l.

T. 5205.

schen den Kalenberg und Bi-
ző szöveg szerint 1. Kalenberg,
g, és 4. Bisenberg látképeit
elzése fölül jobbra: 42.

1.

Scheiber Hugó

a magy. izr. kézmű-ci
földmův. egylettől 60 frt

Értimisk 1897/98.
38. l.

u. azon egyesülettől 100 frt

Értimisk 1898/99, 34. l.

ugyanattól 200 k

Értimisk 1899/1900.
39. l.

5

a Népr. Múz. nyert e
eltelyezk helye amúgy
Múz. virágos népies
etnográfikus stílusú ép
Nyers szám. szerint
rendezés és kölcsönödés
úgy a Baross-u mint a
csak annyiban volna a
irodahelyes, h: készen
A Baross-u ház megl
sü.
~~A Valero-laktánya~~ E

Scheiber Hugó

Koll. kiáll. a Tamás Galé-
riában 1929

MDK

Scheiber Hugó

"Utcarészlet", pasztell

Magyar Művészhetek Reprezentativ Képzőm.
Kiáll. 1947.Jan. v.Ernst Múzeum. Kat.5.1.

M.D.K.

Scheiber Hugó

A Fészek termeiben rendezendő bál tiszteletére a Klub falainak tréfás képekkel való ellátásában részt vett művésztársaival együtt.

Szinház, Bp. 1947. febr. 5-11. III. évf. 6. sz.

.N.D.S.

MDK

Scheiber Hugó

Munkanélküliek, pasztell

I. Művészeti Kiáll.Kat. 1946. Jul.7. - Jul.28.
7.lap

Scheiber Hugó

Önarckép szívvel p. 48,5×42 cm
Cirkusz, p. gouache, temp. 96×64 cm

Lázár Béla gyűjteménye

Scheiber Hugó

Önarckép szicarral, repr.
Cirkusz, repr.

Lázár Béla gyűjteménye

MDK

Scheiber Hugó

Kis kollekciója az Ernst Muzeumban.

Cikk: Az új művészek egyesületének kiáll.

Képzőművészeti Figyelő, 395.l.

MDK

Scheiber Hugó

"Utcarészlet", pasztell

Magyar művészhetek reprezentativ képzőművészeti kiállitása v.Ernst Múzeum.

Katalógus 1947 jan. 4-26-ig. 5.o.

Scheiber Hugó

Munkanélküliek, pasztell

Magyar Képzőművészet
I. Kiáll. Katalógus 1946 júli

MDK

Scheiber Hugó: Imádkozók, szénrajz
Templomban, szénrajz

OMIKE Téli kiáll. A Budai Izr. Nőegylet helyiségeiben 1944. febr. 21 - márc. 19.

MDK

Scheiber Hugó, graf.

Imádkozók. Szénrajz.
Templomban. "

A Budai Izr. Nőegyl. helyis.-ben MIKE képzőm.csop.
1944. febr.21.- márc.19. téli kiállítása.
Kat.

MDK

Scheiber Hugó, festöm.- graf.

Imádkozó.	Tus.
Kézimunkázó nö.	Pasztell.
Talmudista.	Szines tus.

OMZ-Muz.-OMIKE Képzöm. csop.V.Kiáll.
1943. szept.24.-okt.17. Kat.

MDK

Scheiber Hugó

Kifogyhatatlan ötletü, hallatlanul mulatságos Kavalkade-ja inditja el a tárlatot a Fészekben rend.képzőm.kiáll.-on.

B.M.: A magyar képzőmüvészet Karneválja.

Esti Kurir 1938.febr.20.

MDK

Scheiber Hugó

Jazzmuzsikus, paszt.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.

36 l.

MDK

Scheiber Hugó

Tájkép, paszt.

Tájkép, "

Árv. Közl. 1935. 2.rk.sz. 74. sz. 31 l.

MBK

Scheiber Hugó, sz. 1873.

A szakszofonos, o.temp.

Ernst Muz. auke. 53.sz. 1936. máj. 31 1.

MDK

Scheiber Hugó

Páholy

Karnevál

KUT 3. kiáll. Ernst Múz. 1926. márc.

8 l.

MDK

Scheiber Hugó

Férfifej
Operette

KUT 3. kiáll. Ernst Mus. 1926. márc. 8 l.

EDK

Scheiber Hugó

Ölelés

Jazz-band

EUT 3. kiáll. Ernst Múz. 1926. márc. 8 l.

MDK

Scheiber Hugó

Rivalda előtt
Duette

Arckép

KUT 3. kiáll. Ernst Muz. 1926. márc.

8 l.

MDK

Scheiber Hugó

Munkanélküliek, paszt.

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll. Ernst Muz.
1946. jul. 7 l.

MDK

Scheiber Hugó

Konstrukció

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

42 l.

MDK

Scheiber Hugó

Spanyol táncosnő, festm.

XX. század magy. festészetének kialakulása. Tamás Galéria XXXVI. kiáll. 1931 okt.

Károlyi-palotában rendezett képzőművészeti kiáll.
1927 febr. 1.

MDK

Scheiber Hugó

Napsütés, pasztell.
Tánc, "
Felhők, "
Ujpesti híd, "
Öregházak, "

KUT III. kiáll. N. Szal. 1925. márc.

13 l.

MDK

Scheiber Hugó

Gróf Andrássy Gyula, kréta
Kertész K. Róbert, kréta

KUT III. kiáll. N. Szel. 1925. márc.
13 l.

MDK

Scheiber Hugó

Füleky József: Tamás Galéria kiállítása. Művészet. 1933. ápr. 15. 6 l.

M.D.K.

Scheiber Hugó

Képének repr.-ját bemutatja a lap.

Szinházi Élet. Bp. 1930. okt. 26.-nov.1.
XX. évf. 44. sz. 29. lap

M.D.K.

Scheiber Hugó

"Egy modern festő modellt keres" cimmel tréfás fényképfelvételek a művészről és modelljéről munkaközben, valamint a kész kép repr.-ja "Szőke Vénusz" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1932. okt. 23-29. XXII. évf. 44. sz. 51. lap.

Scheiber Hugó

Az Ujság. 1915.
szept. 12. (e.a.:
A Nemzeti Szalon
őszi kiállítása.)

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Scheiber Hugó

koll. kiáll. Nemzeti
kalon

vród
z

Az Ujság 1920
ápr. 18. (e. a.: Három
festő.)

Scheiber Hugó

rod

Az Ujság 1913.
jun. 13. (e. a.: A
Nemzeti Salon szobr-
mentes kiállitása.)

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

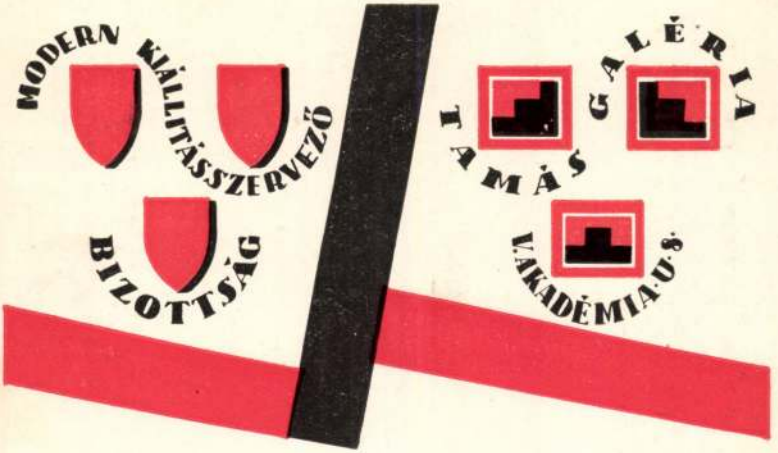

TISZTELETTEL MEGHIVJUK

SCHEIBER HUGÓ

FESTŐMŰVÉSZ

ÉS

BOKROS DEZSŐ

SZOBRÁSZMŰVÉSZ

MÁRCIUS 7-ÉN, CSÜTÖRTÖKÖN D. U. 5—8 ÓRAKOR MEGNYILÓ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSÁRA

EZ A MEGHIVÓ VAGY A VERNISSAGE-RA VAGY A KIÁLLITÁS BÁRMELY NAPJÁN KÉT SZEMÉLYRE BELÉPŐJEGYÜL SZOLGÁL

MEGHIVÓ NÉLKÜL A BELÉPŐDIJ A VERNISSAGE NAPJÁN ÉS VASÁRNAPONKÉNT SZEMÉLYENKÉNT 1 PENGŐ, MÁS NAPOKON 50 FILLÉR

A KIÁLLITÁS NYITVA: MÁRCIUS 17-IG
VASÁRNAP DÉLELŐTT 10—2-IG,
KÖZNAPOKON DÉLELŐTT 10-TŐL ESTE 7-IG

TAMÁS-GALÉRIA KIÁLLITÁSAI

A MODERN KIÁLLITÁS-SZERVEZŐ BIZOTTSÁG RENDEZÉSÉBEN

V., AKADÉMIA-UTCA 8 ✓ TELEFON: 254—23

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságu
Méltóságos
Nagyságos

nemesdédi Király Kálmán *úr*
úrnő

BUDAPEST

IX. Gyáli u. 15/b. fsz. 2.

6103,29 Hungária Rt.

Scheiber Hugó.

Az "Alkotás " helyiségben kiállitották müveit 1923-ban

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

M.D.K.

Scheiber Hugó

"Tabarin" c. képének repr.-ját közli a lap.
A kép az Ernst-muzeum kiállitásán szerepel.

Három iskola c. közl.
Szinházi Élet. Bp. 1927. nov. 6-12.
XVII. évf. 45. sz. 28-29. lap.

Scheiber Hugó festőművész
Zsonglör, rajz
Fátyolos nő
Nemzeti Szalon, 1930. ápr.

nak vissza kul
teljes jelentéssel
kást erideig az
ért birta és, ho
a közel multban
áthelyezések után
Egy drb. egy
eseténi felhasználó
tolok. —
Zoly

Zár: 1 drb
1 korona bélyeg.
2 drb. szerzédés

Scheiber Hugó

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

SCHEIBER HUGÓ EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK

SAJTÓBEMUTATÓJÁRA

A TÁRLATOT 1964. NOVEMBER HÓ 13-ÁN, PÉNTEKEN DÉLELŐTT 11 ÓRAKOR

OELMACHER ANNA

OSZTÁLYVEZETŐ, A KIÁLLÍTÁS RENDEZŐJE

ISMERTETI

fnyv 1. 9386

MEGHÍVÓ

A

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

SCHEIBER HUGÓ EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK

MEGNYITÁSÁRA,

MELYRE 1964. NOVEMBER HÓ 14-ÉN, SZOMBATON DÉLI 12 ÓRAKOR KERÜL SOR

MEGNYITÓ BESZÉDET

KISFALUDI STRÓBL ZSIGMOND

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG KIVÁLÓ MÜVÉSZE

MOND

fnyv 1. 9385

Scheiber Hugó

1926-27 ben többnör
töltött hosszabb idő.
Esztergomban.

Bék Kom Eszt

I. 71. l.

Scheiber Hugó

Lind.

Szabad Művészet

1948. 226-l.

.II.385.l.

[stván ábrázolásokon. Emlékkönyv Lyka
:a. Bp.1944.168-188.l.
Saint Anne. Bulletin Monumental.LXVII.k.

a Notre Dame de Paris. Revue de l'art

viszonyáról találóan irja Lasteyrie
.is kópiája, nem pedig ugyanannak a
ormü különben erősen megrongálódott
mban én is a helyén álló másolatot
ól ugyanugy használható.
sta Ungarorum és XII-XIII. századi

ályok okleveleinek kritikai jegyzéke.
88.l.
azai elterjedésére lásd:Szilágyi L.:
adok, 1937. 52-54.l.

~~Bokros Birman Dezső~~

Scheiber Hugo

tovább kell kiáll

mód

Hl Ervin: Scheiber Hugó és Bokros Dezső kiállítása.

Budapesti Hirlap

1929. márc. 8.

Scheiber Hugó

Irod
2

Reggeli Ujság. 1933.
nov. 13. (Marinetti: A magyar Scheiber Hugó Európa egyik legnagyobb festője.)

U. 3686

Theodor Hugo

Scheiber Hugó

(T–th) Új Scheiber-képek a Tamás-galériában. Pesti Napló. 1931. febr. 22. (Önarcképének repr.-val.)

A kiállítás ismertetése.

U. 3065

Feigl.
VII. Rákóczi-út 28.

83 c

Scheiber Hugó

Kovács Ákos szalonja
I. kiáll -

l. könyvtáramban

MŰEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

ELNÖK

BUDAPEST,.....
IX. HŐGYES ENDRE UTCA 10
TELEFON: 182-595

Scheiber Hugó

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

PN 1931. II. 22.

Scheiber Hugó
Koll. kiáll. Tamás-
galéria-

cród

Ibl Ervin: Gyűte-
ményes kiállítások.
Budapesti Hirlap
1931 febr. 22.

a kapsalon

már meghapta. A hoporsó id

el is helyeztetett. A szt. ereklye

sikerült megtudnunk és igy az

A hijavítás me

ki Tanácsos urat, s kérjük,

pontját velünk közölni mél

Scheiber Hugó

U. 3987

Marinetti kiállítást rendezett fenti nüveiből Romában 1933-ban.
A kiállítás részlete fénykép után repr.

Esti Kurír

1933. nov. 17.

Schul

Daß Johann Ra
ZEICHNUNGS-SCHULE du
und Feyertagen in den
und sich sowohl in de
Architektur-Zeic
und in Hinsicht s
weiteren Ausbildu
verdienet. ——

Pesth den 30ten M

AZ ISKOLA EGYKORI ÉPÜLETE I
DAS EHEMALIGE SCHULGEBÄUDE IN BUDA

Scheiber Hugó

cród

Művész-Élet. 1932.

szept. 7. l.

Scheiber Hugo

festő

Lantos Magazin

1930, 1452.-53. l.

Nagy Kápoly:

Kéffel (A 4 évszak)

ai loro mercati, alle loro belle chiese.

Un vero *romano de Roma* si sentiva spaesato solo che si spingesse al Celio, ai Prati, al Testaccio: la questione clericale contribuiva a mantenere il distacco tra i fedeli del Cupolone e i *buzzurri* del nord. Ormai essendosi già formate due successive generazioni di romani nuovi, nati in Roma da genitori di altre provincie, la distinzione è quasi sparita; la guerra combattuta da tutto il Paese unito, la vittoria conseguita a prezzo di sacrifici insieme sopportati, e soprattutto il forte spirito nazionale suscitato dal Fascismo, hanno dato al popolo romano la coscienza nazionale che prima gli mancava. Oggi di divisioni si evita anche l'apparenza, tanto che si sono disciolti perfino i circoli regionali, che non eran certo covi di trame separatiste, ma innocenti, e qualche volta un po' cafoni, luoghi di diverti-

MDK

Scheiber Hugó

Ebéd után, of.

N.Szal. 1913. tav. kiáll. 23. 1.

Scheiber Hugó

rajza

repr.

Irodalmi Szemle

1949. 6-7.

…önbség nélkül
…eg. hogy »szór-
…ől eltekintve a
…leklődés mellett
…szült légkörben
…ási harc külön-
…k nélkül ért vé-

A szavazás

… kezdődik meg
… megszakítással
… *tart.* Az első
…yeket valószí-
…főn este közzé-
…geredmény csak

illetően erősen megoszlanak a vélemények. Mind *de Gasperiék*, mind *Togliattiék* győzelemre számítanak. A kommunista párthoz közelálló *Republica* szerint a népfront biztosan számít arra, hogy a legtöbb szavazatot — *a leadandó szavazatok 45—50 százalékát* — ő kapja. Egy római MTI-jelentés is bizonyosra veszi, hogy a népfront, ha nem is kap abszolút többséget, de mindenesetre elég nagy relatív többséget szerez ahhoz, hogy *lehetetlen legyen*

… diadalmaskodó
…y friss energiá-
…nervált. emberi-
…új, messiási öt-
… a jóság ország-
…s hogy az anyai
… nagy emberkö-
…világából faka-

dóan új emberiességet és új szabadságérzést tud e sokat szenvedett világra hozni.

Hisszük, hogy a ma megnyíló budapesti asszonykongresszus hatalmas lépéssel viszi előre a béke és az emberi szabadságok dolgát.

kapják. Szovjet részről tegnap újabb nyilatkozat hangzott el, amely a közös tárgyalások eddigi kudarcáért a briteket teszi felelőssé és újból kinyilvánítja a szovjet hatóságok hajlandóságát az ügy kivizsgálására. *Kuraszov* vezérezredes Ausztria szovjet főmegbízott tegnap *visszautasította a szovjet részről bevezetett ú…ellenőrzés elleni brit tiltakozást.*

Szófiában tegnap örökös szigorított rabságra ítélték Dimitar *Gicsevet*, a tavaly kivégzett *Petkov* egyik párthívét. A ljubljanai kémkedési per két vádlottját golyó általi halálra ítélték.

Dimitrov miniszterelnök vezetésével kedden bolgár kormányküldöttség utazik Prágába csehszlovák-bolgár barátsági és …vetségi szerződés megkötésére.

n. gy.

...ett Moszkvában
...érdés mielőbbi
érdekében. 2.
...000 főnyi tömeg
...városnak Olasz-
...ló visszacsatolá-
túlbuzgó tünte-
kívül Isztriát
Olaszországnak
Togliatti kom-
...r Rómában ne-
...nyi tömeg előtt
...a a kormányt és
...ményének adott
...gy a választási
...tével *enyhülnek*
...tt felmerült éles
...ngsúlyozta, hogy
demokrácia esz-
...n *hajlandó min-*
együttműködni,
...dig felszólította
...nek fel semmi-
...nak, mert érte-
a választás nap-
...ovokációkra ke-
Gasperi minisz-
...lyban mondotta
...asztási beszédét.
...ámadta a kom-
...). A neofasiszta
...galom tegnap
...ápolyban újabb
tüntetést rende-
érdemel még.
sajtó a válasz-
...ményeit össze-

nyosra veszik, hogy a választásokon való részvétel aránya sokkal nagyobb lesz, mint 1946-ban volt. (Akkor 23 millió szavazatot adtak le és ebből 8 millió a keresztény demokratákra, 4.75 millió a szociáldemokratákra, 4.4 millió pedig a kommunistákra esett.) A mostani országos listán összesen *12 párt* illetőleg pártszövetség vesz részt, de ezek közül csak hatnak vannak esélyei. Ezek a következők (zárójelben az eddigi parlamenti ciklusban birtokolt mandátumok száma): 1. keresztény demokrata párt (208), 2. a kommunista és szociáldemokrata pártot is magában foglaló demokratikus népi arcvonal (169), 3. a szakadár szocialisták szövetsége (56), 4. a Nemzeti Blokk (53), 5. a köztársasági párt (23), és 6. az egészen fasiszta jellegű olasz szociális mozgalom, amelynek vezére *Messe* tábornok, a Szovjetunió ellen harcolt olasz hadosztályok parancsnoka. A neofasiszták máris bejelentették, hogy *»véres polgárháborút kezdenek, ha a népi arcvonal győz a választáson.«*

A hilátásokat

hajlandó lesz az *összes nemkommunista pártokból álló koalíciós kormány alakítására*, csakhogy a népfrontot továbbra is távoltartsa a kormánypozícióktól.

Világhíradó:

A Párisban tegnap aláírt 16-hatalmi egyezmény alapján alakított tanácsadó testület már ma megkezdi tárgyalásait a Marshall-terv végrehajtásáról. A *Daily Herald* ma reggeli számában hangsúlyozza, hogy az európai újjáépítésben való részvételre *továbbra is nyitva áll az ajtó a Szovjetunió és a többi keleteurópai ország számára.*

Lake Succes-ben tegnap megkezdődött az UNO rendkívüli közgyűlése Palesztina ügyében. A rendkívüli közgyűlés elnökévé az argentin fődelegátust választották meg, aki *újból felszólította a zsidókat és arabokat, kössenek politikai és katonai fegyverszünetet.*

A brit hatóságok befejezték a berlini repülőgépszerencsétlenség ügyében indított vizsgálatot. A vizsgálat jegyzőkönyvének másolatát a szovjet hatóságok is meg-

Schreiber Hugó

— **Képzőművészeti előadás a Tamás Galériában.** *Schreiber* Hugó és *Bokros* Dezső gyűjteményes kiállításán a Tamás Galériában (Akadémia-utca 8.) március 15-én, pénteken délután fél 6 órakor. Ligeti Pál tárlatismertető előadást tart.

N.Ú. 1929. III. 14.

Scheiber Hugó

Scheiber Hugó kollektív kiállítása

Scheiber Hugó hatvanéves művészjubileuma alkalmával festőművész barátai és tisztelői kollektiv kiállítást rendeznek legújabb képeiből. A kiállítást április 17-én, szombaton este 9 órakor ünnepélyes keretek között nyitják meg a Fészek Művészek Klubjában. Megnyitó beszédet mond dr *Balogh* István ny. államtitkár, azután műsoros művészest következik, dr *Bánóczy* Dezső rendezésében, a legkiválóbb, legnépszerűbb énekesek és színészek részvételével.

Magyar Nemzet

1948. ápr. 14

se zurück. Nicht nachsenden.

: renvoyer en ajoutant la nouvelle adresse.

ss. Not to be forwarded.

Scheiber Slugó

Székely András: Egy szelíd aktivista
Schönberger Armand
emlékkiállítása

Népszabadság, 1985. X. 4

Scheiber Hugó

kall. kiáll. Rómában

1933. nov.

a Salone Centrale della

Mostra Nazionale

d'Arte Futurista - ban

Meghívó.

sekély anyagi eszközökkel kiad-
emellett kiállításokat is rendezni
r Bibliophil Társaság most ismét
kiadásának tervével foglalkozik.

A TÖRTÉNETÉNEK

nyunk s a feladat elvégzésével

dr. Nagy Zoltánt,

t fiatal kitűnőségét bízta meg.
hoz azonban idő kell és — pénz.
öksége semmiképp sem szeretné,
szenvedjen s ezért addig is, míg

AKAROM, HOGY FÉLJ, HA LÁTSZ

Nézlek, szelíden szótlanúl,
s akarom, hogy félj, ha látsz.
Koldus vagyok, de tudom, hogy az isten
gyűlölete
markolja meg lassan szivedet,
mikor, mint a zene anyagtalan
tömegei, gondolatom
átnyomul tested zárt szövetén.
Nézlek, gyűlöllek, és követlek,
szemedben tűzvész, iszonyodó
füleidben félrevert harang:
felrobbantom pilláid alatt
éjszaka az álmot, undorító
sebeinket tányérodra rakom,
ágyékodban sorvasztom el
éhhalállal unokáidat és
veszettséggel oltom be alvó
lelkiismereted
vérebeit, hogy
— mint téli hegyek utasát
a farkasok — életedet
belülről fölszaggatva hordják
szét a világba jóllakott
bendőjük rohanó melegében!

SZABÓ LŐRINC

FOLYÓ, HÁZ

A roppant házak alatt, a magas kőpartok al
felbukkansz hirtelen. Hurrá, jó ismerős! —
mozogsz lassan előre. Sötétzöld tested
csendesen kígyózva fodrozódik. Oldaladon sö
uccai árúsok, megdermedt paloták unalma —
és te somfordálsz hunyorogva, mint jóllakot
vén macska a kertek alatt.

Hé, hallottátok-e — ál
jámbornézésű habok, hogy túl, messzi, a v
ott, hol a kémények regimentjének már füstj
ott, hol már a szabad rétek zöldülnek az égre
hallottátok-e, hogy behemót karjával ölelve
testét, él egyedül roppanttüdejű bátyátok, a ter
A tenger, a tenger! A végtelen égre pihegve
a boltozatos nagy mellkasa, mint egy társtal
fel-fellélegzik s belebúg fúvó tüdejével a c
s gályák hevernek szanaszéjjel, ájult rimán

SCHEIBER HUGÓ: CARNEVAL.

nyal a „hüpermodern" jelzővel lehet elintézni. A pár év után, ami alatt a szépmultú *Alkotás Müvészház, Belvedere* s *Helikon* a szabadabb s ugyanakkor nehezebb útakat kereső modern művészetnek igyekeztek talajt teremteni, ma ennek a fiatal festészetnek és szobrászatnak nincs helye, ahol megmutatkozzék, ahol kiállítások állandó sorával egyre magán tartsa a figyelmet.

Vétenék az igazság ellen, ha azt mondanám, hogy modern művész kiállítására azóta sor nem került. De, egyrészt az ilyen kiállításokkal túlontúl szórványosan jelentkeztek csak, minden kiérezhető programm-kitűzés nélkül s úgy, hogy nyomban utána olyan művésszel állottak elő, aki nem hogy valami értelemben vehető folytatása lett volna az előzőnek, de inkább megtagadása, valósággal lehurrogása, — s mindig valami olyan gesztusnak a sejtetésével, hogy „íme, kiállítom ezeket is; ne mondják, hogy elzárkózom végkép a fiataloktól". Másrészt meg — s a veszedelmesebb tünet talán épp ez — hogy e kiállítások során, tudatos művészetpolitikából-e vagy véletlenül, a modernek helyére az „óvatosan modernek" sorakoztak fel. A szemfüles ötvenszázalékra menők, félig multba kacsintók, az ügyesek, akik az új művészet legmélyebb problémáit a közönség ízlése felé csinosítgatják, akik modern külsőségek alá konvencionális hangulatok elixirjét fecskendezik, akik mondanivalóik üresség ét merészséggel hazudó formalizmusokkal kendőzik el.

Nem szabad itt az „öregekre" neheztelni, ha fiatalosan akarnak jelentkezni s ha ez az ő fiatalodásuk többnyire félreértése s mindannyiszor rossz alkalmazása az új akarásoknak. Ha a fűszer csak, amivel ízesítik amúgy ízetlen mondókáikat, kölcsönkért csillogás, amivel fakó színeiket próbálják tarkítani. — A baj az, hogy fiatalok vannak és sokan vannak, akik követik az előttük járó nemzedék e rosszul alkalmazott modernségét, s koravénen, időelőtt „klasszikussá" nyugodva, elmúlt művészetek megszokottságaiba öltözködve, már szobatiszta vadsággal jelentkeznek szóra. S a baj az, hogy ez a szeliddé, szalónképessé, tetszetős dekorációvá kasztrált művészet épp megszokottságával könnyebben talál utat a közönséghez, s hogy ezért s tán egyéb művészetpolitikai tendenciából, kiállításra kerülő fiataljaink csaknem mind ilyen öreges fiatalok. S ez a fajtájú fiatalság inkább rutinra megy, mint mélyről fölverekedett s tán még dadogónak ható mondanivalókra inkább alkalmas járt utat keres, semhogy utat törjön, inkább eltitkolja önmagát, semhogy levessen magáról minden hatásos idegen hatást.

Kut 1926
márc. 28.

Scheibes Hugo

Kiakit

N.V. 1935. VI. 1.

Scheiber Hugó

Kiállít

E. K. 1930. X. 15.

Scheiber Hugó

Kiállít

EK. 1931. X. 2.

MDK

Scheiber Hugó

Spanyol táncosnő, akv.

Nemzeti Müvészet 1934. 5-6.sz.

MDK

Scheiber Hugó

Tamás Caléria kiáll. Müvész-Élet 1933. ápr. 15. 6.l.

MDK

Scheiber Hugó

a Céh művésztagja, festő

Munkácsy Céh 8. repr. Kiáll. M.Szal. 1935. márc.
2.l.

MDK

Scheiber Hugó

Ligeti részlet	olajf.
Olvasmany	"
Utca részlet	"
Ülő leány	"

A Nemzeti Szalon tavaszi tarlatanak katalogusa. 1920. Majus. 20.1.

Scheiber Hugó MDK

A töltés, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Scheiber Hugó MDK

Interieur, olf.

Mücsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Scheiber Hugó

MDK

Pihenő akt, olf.

Műcsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Scheiber Hugó

MDK

Tea-baba, olf.

Miesarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Scheiber Hugó MDK

Virágkészitő leány, olf.

Mücsarnok 1919. Hadviselt müvészek kiáll.

MDK

Scheiber Hugó.

a N.Sz. által rend.63 csop.kiáll. egyikén szerepelt müveivel. 1926.

A Nemz. Szal. 4oo-ik jub. és a KEVE XX-ikkiáll.-a. 1929.febr.

MDK

Scheiber Hugó

Apache-leány, of.

Áristomban, of.

Nehéz gondok, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 19.1.

ScheibertHugó,

nevét a szerzö emlitésreméltónak mondja.

Farkas Zoltán: A Nemzeti Szalon öszi kiállitása.
Nemz. Ujs. Bp.1911.szept. 17. /38.sz. 58.évf./ 754.l.

MDK

Scheiber Hugó, festö

Tanulmányfej. 109.sz. Olf.

111. " Tanulmányfej. "

A"Visszautasitotta" Szalonja " 1906 körül. Kat. 18.1.

Scheiber Hugó

festő

Nagyatádi Szabó-

utca 22 -

MKSz 1947

Scheiber Hugó

U. 3401

Marinetti, a királyi olasz akadémia tagja nyitotta meg festői római kol. kiállítását 1933-nov.

Nemzeti Ujság

1933. nov. 8.

(Magyar festő kiállítása Rómában.)

Scheiber Hugó

koll. kiáll. Tamás
Galéria.

Ujság. 1931. febr. 22
(e. a.: Scheiber Hugó
ér négy fiatal nobrász.)

Anyánk! Gyermekeid vagyunk és Hozzád folyamodunk! Állj mellénk és eszközöld ki a jó Istentől azt a kegyelmet, hogy mindig csak Őt keressük és Őt szeressük! Memorare piissima Virgo Maria! Emlékezzél meg rólunk, népedről, gyermekeidről, szenvedő magyarokról!

Május hónapjában senki se maradjon adósa a Szűzanyának, hanem rója le a szeretet és hála adóját iránta! Ha nem tudnánk résztvenni a májusi ájtatosságokon, akkor mindenki otthon és ott, ahol van, vidéken vagy a fővárosban végezze ezt a kegyelmet, áldást hozó ájtatosságot!

Anyánk, bízunk Benned! Anyánk, mutasd meg Szent Fiadat nekünk és áldj meg Jézussal, hogy a béke áldása legyen ezen a világon!

A jó Isten áldását kívánom minden hívemnek! Legyen Szűzanyánk oltalma felettünk, bármerre is legyenek, járjanak, éljenek! Adja a jó Isten, hogy a Szűzanya, Hazánk Nagyasszonyának közbenjárására a szebb jövő, mikor mindenki Istent áldhassa, mentől előbb eljöjjön!

Imádkozzunk egymásért és ne feledkezzünk meg a kegyelmi állapot életfontosságáról! Sohasem maradjunk a bűn állapotában! Ha nem tudnánk a szentségi gyónáshoz járulni, akkor a tökéletes bánatot keltsük fel! Ezt naponkint este, de többször is tegyük meg!

Így tiszteljük legjobban Szűzanyánkat, szeretjük legjobban Istenünket és édes magyar Hazánkat!

A jó Isten legyen velünk!

Szerető, értük imádkozó lelkipásztoruk:

Farkas Alberik.

Scheiber Hugó

Kisfiut ábrázoló "Tanulmányfej" c. festményét bemutatja a lap.
Repr.

ÉLET, Bp. 1909. szept. 12. I. évf. 37. sz. 354. lap.

Scheiber Hugo

l.

Tamás Galerie

31. kiáll

Budapest

Rab Lajos dr. nemzetközi szállítmányozó, Bp. V. Ujpesti-rkp. 5. 316-185

Stern Adolf szállító **mindennemű szakmába vágó munkálatok, Bp. Rózsa-u. 1. Tel: *424-177***
Szopri Gyula, Bpest, IV. Magyar-u. 7. 182-581

Cegléd

Szabadi szállító Cegléd Mátyás király u. 37 84

Debrecen

Gyarmathy Antal. Máv. hivatalos szállítója, Debrecen, Ferenc József-út 40. 39-90

HNÖPFLER KÁLMÁN, száll. váll. Debrecen, Zugó-u. 6. 38-41

Polgár Lajos Máv. háztól-házig szállító Debrecen iroda Verbőczy-u. Iparkamara 23-67
Lakása: István út 11. 37-82

Vasady Lajos dr. Debrecen Szent Anna u. 2. 34-33
Vasuti raktár: 17-31

Dés

Friedmann Nándor szállító, Dés, Bethlen G.-u. 28. **1-05**

Izsák Vilmos szállító. **Dés. Bocskay-u. 35. 50**

Korzistka Kálmán szállitási vállalkozó. Dés. Bánffy-u. 60. 29

Markovits Lajos szállító,

Huszt—Хустъ

Jakab János **szá mányozási és teherf rozási vállalat, MÁV szállító. Huszt, Rák u. 88.**

Polencsik Józse szállitási váll lata Huszt **Sárk u. 4.**

Ipolyság

Erdős Géza, **Mate teherautófuvarozási lalat, *Ipolyság,* Fő út 11.**

Kulka Nándor, szá Ipolyság,

Kalocsa

Sebők Mihály Máv. száll. lata Kalocsa, Szölló-u. 2 Vasuti tel:

Kaposvár

Általános Szállitási Vá r.-t. (cégtul. Sey Ernő) B szállitás, szállitmányozá herfuvarozás Iroda: K vár. Fő-u. 16.

Cégfőnök lakása: Eszterh u. 27.

Karátsonyi Mihály Máv. hiv. szállitási vállalata Kaposvár tér 2.

Kassa

ALBERT Samu, Kassa, Tinódi tyén-u. 7

Scheiber Hugó

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 MÁJ 31.

MAGYAR NEMZET

Az őszre tervezett Scheiber Hugo emlékkiállításra már eddig is nagyon sok magántulajdonban levő képet küldtek be a Nemzeti Galériának. Rövidesen kezdődik a kiválasztás és a rendezés. A kiállítás a művész életművét, alkotásainak különböző korszakát mutatja be.

1021

s menekül az, aki lopáson érte.

Dél van, forró csönd.

Baróti Géza

Scheiber Hugó

M. 929 III. 7.

* **Uj kiállitás a Tamás-galériában.** A Tamás-galériában e hó 7-én nyilik meg *Scheiber* Hugó festőművész és *Bokros* Dezső szobrászművész gyüjteményes kiállitása. A kiállitás megtekinthető hétköznapokon délelőtt 10-től este 7-ig, vasárnap és ünnepnap 10-től 2-ig.

ez a komoly s intelligens nép ünnepelni a maga igazi heroszait, ugyanilyen egyszerűséggel mutatták be a négyszáz esztendős Vasa Gusztáv-szabadságharc emlékünnepén a stockholmi városházát, amelyről képek után is meg lehet állapitani, hogy a huszadik század épitészetének egyik legjelentősebb alkotása. Ragner *Ostberg* munkája komoly, impozáns és ünnepélyes, a szó legnemesebb értelmében ünnepélyes. Anélkül, hogy bármely stilusnak útvesztőjébe tévedne, történeti szellemű és modern anélkül, hogy e szó hallatára a vaskonstrukciók klaviatúráján való kisérletezésekre gondolnánk. Tömör, szigorúan zárt és minden tekintetben a térbeliség viszonylataival megkonstruált alkotás, amelynek logikus szerkezettömege és egyensúlyozott arányszépségei leginkább a románkori kastélyok épitőinek elgondolásával kongenialisak. A mai Európa és Amerika épitészeti kaoszában a családi lakóház még csak valamenynyire megtalálja a rendeltetésének megfelelő formakifejezést, amely hol a tiszta használhatósági gondolathoz, hol pedig a maga vidéke regionális hagyományainak készenadott elveihez, vagy mindakettőhöz törekszik hozzá igazodni. Igaz, hogy ezek nem tisztán tektonikus elképzelés, tehát primer lelkifolyamat eredményei gyanánt jönnek létre, de legalább valami közük van a talajhoz, vagy korhoz, melyben születtek. Sokkalta súlyosabb azonban a helyzet a középületek tekintetében, amelyek szinte szabályszerűen a vasuti pályaház, vagy a nagyáruház konstrukciójának és valamely történeti (rendszerint empire) stiluscsökevénynek különféle keveredési arányokban való variánsai immár két évtized óta. Ezekhez képest Ragner Ostberg műve valóban jeles és magános példa, melytől távol van minden jövendő vasbeton-program és minden múltraeszmélés. A mának épitőstilusát, a hosszú vajudást ő sem oldotta meg, de adott a világnak egy jó és hivalkodás nélkül nagyvonalú középületet — s ennek a világnak ennyi is elég.

Porcellánok. Budapest üzleti és luxus-életének legforgalmasabb utcájában két szerény kirakat hirdeti, hogy a herendi porcellán újra feltámadt. Tányérok, csészék, kannák, vázák a régi herendi gyár jellegzetes vörös és kék szineivel, hol Meissenre, hol Kinára támaszkodó motivumaikkal itt újra jelentkeznek, ha kissé kevésbé sikerült színakkordokon is és ha legtöbbször olyan edényeken is, amelyek arányai még a porcellán tizenkilencedik századi hanyatló formaérzéke mellett is dekadensül hatnak, Maga a régi Fischer-féle porcellángyár, az ő legjava készitményei korában sem volt sokkal több, mint egy kedves és szorgalmas keramikus külföldi tapasztalatainak és rokoko-lángolásának kisvárosi értékesítése — amint azt a két év előtti iparművészeti múzeumi kiállításon egybefogva látni lehetett. De legalább megvan a gyártmányainak történeti távlata és küzdelmes sorsuknak tragikus bélyege. Ezek a mostani herendi gyártmányok legfeljebb a pár évvel ezelőtt gombamód terjengő ál-herendi porcellánedényekkel szemben jelentenek haladást, mert azok csak a nagyrészt készen vásárolt porcellán tömeg-

Arch Ung 1924. I. 4.

IPARMŰVÉSZETI SZEMLE

Fahrenkamp és Breuhaus. Ez ma a két legdivatosabb név a német iparművészetben. Mindakettő épitész, lakásberendező, az előbbi Düsseldorfban, az utóbbi Kölnben tevékenykedik. Mindakettő jól reprezentálja a ma uralkodó német izlésirányokat: a történelem stilusforrásaiból és az exotikus világszemléletből leszürt nyugodt és mégis meglepő lakáshangulatot. Mindakettő középütt jár egy meddő historicizmus és egy kiforratlan néger-primitivizmus közt. Egy kis empire-os lágyság és egy kis ázsiai szögletesség mindkettőjük diszitőművészetébe belekeveredik. De Breuhausnál erősebb a japán hatás, a buddhista ornamentumok és a keletázsiai bronz- és kerámiai tárgyak diszitővonalainak átvétele. Viszont Fahrenkamp a falak és belső berendezések kolorisztikus hatásával, rokoko-hangulataival a tizennyolcadik század érzésforrásaiból táplálkozik inkább. De mindakettőnek közös sajátsága, hogy a diszitmények fürge, változatos, modern hangszerelése mellett igazi tektonikus szellem van alkotásaikban s ez az, amiért azt mondottuk, hogy a mai német lakásberendezőművészetnek igazi reprezentációi az ő munkáik. Ez immár harmincéves hagyománya a modern német iparművészeti törekvéseknek s a sikdiszitő, formákat átszellemitő áramlatok szinte még jobban hangoztatják a butor térbeliségét, anyagszerű voltát, konstruktiv igazságait, mint annakelőtte a purizmus. Breuhaus egy új művészeti egyesülésnek, a bonni Mikadoműhelyeknek is vezetője, mely egy sereg fiatal lakásművésszel és tervezővel kollektiv munkaközösséget teremtett meg a kissé már konzervativvá vált müncheni műhelyek ellensúlyozására. Csak az a kár, hogy mind e műhelyek ma már szinte kizárólag a fényüzés formáit, a kapitalista életművészet elfinomodott igényeit szolgálják s nem a régebbi programok demokratizált tömegművészetét.

A stockholmi városháza. Csendben, szerényen és északi komolysággal ülték meg nemrég Stockholmban a hires Skansen-nek, az első Freilicht-múzeumnak jubileumát. Éppen ötven éve ugyanis, hogy Stockholmnak ezt a büszkeségét dr. Hanzelius a városhoz közel eső nagy lapályon, gyönyörű vizektől övezett területen megcsinálta. És pedig úgy csinálta meg, hogy ne csak a hires svéd népviselet múltját feltüntető parasztkunyhók etnografiai gyűjteménye legyen, hanem egy negyedszázaddal később már épiteni lehessen mellé egy lakástörténeti múzeumot is, mely négyszáz év svéd bútorművességének fejlődésébe engedjen bepillantást. S amily csendesen tudja

ez a komoly s intelligens nép ünnepelni a maga igazi heroszait, ugyanilyen egyszerűséggel mutatták be a négyszáz esztendős Vasa Gusztáv-szabadságharc emlékünnepén a stockholmi városházát, amelyről képek után is meg lehet állapitani, hogy a huszadik század épitészetének egyik legjelentősebb alkotása. Ragner *Ostberg* munkája komoly, impozáns és ünnepélyes, a szó legnemesebb értelmében ünnepélyes. Anélkül, hogy bármely stilusnak útvesztőjébe tévedne, történeti szellemű és modern anélkül, hogy e szó hallatára a vaskonstrukciók klaviatúráján való kisérletezésekre gondolnánk. Tömör, szigorúan zárt és minden tekintetben a térbeliség viszonylataival megkonstruált alkotás, amelynek logikus szerkezettömege és egyensúlyozott arányszépségei leginkább a románkori kastélyok épitőinek elgondolásával kongenialisak. A mai Európa és Amerika épitészeti kaoszában a családi lakóház még csak valamenynyire megtalálja a rendeltetésének megfelelő formakifejezést, amely hol a tiszta használhatósági gondolathoz, hol pedig a maga vidéke regionális hagyományainak készenadott elveihez, vagy mindakettőhöz törekszik hozzá igazodni. Igaz, hogy ezek nem tisztán tektonikus elképzelés, tehát primer lelkifolyamat eredményei gyanánt jönnek létre, de legalább valami közük van a talajhoz, vagy korhoz, melyben születtek. Sokkalta súlyosabb azonban a helyzet a középületek tekintetében, amelyek szinte szabályszerűen a vasuti pályaház, vagy a nagyáruház konstrukciójának és valamely történeti (rendszerint empire) stiluscsökevénynek különféle keveredési arányokban való variánsai immár két évtized óta. Ezekhez képest Ragner Ostberg műve valóban jeles és magános példa, melytől távol van minden jövendő vasbeton-program és minden múltraeszmélés. A mának épitőstilusát, a hosszú vajudást ő sem oldotta meg, de adott a világnak egy jó és hivalkodás nélkül nagyvonalú középületet — s ennek a világnak ennyi is elég.

Porcellánok. Budapest üzleti és luxus-életének legforgalmasabb utcájában két szerény kirakat hirdeti, hogy a herendi porcellán újra feltámadt. Tányérok, csészék, kannák, vázák a régi herendi gyár jellegzetes vörös és kék szineivel, hol Meissenre, hol Kinára támaszkodó motivumaikkal itt újra jelentkeznek, ha kissé kevésbé sikerült színakkordokon is és ha legtöbbször olyan edényeken is, amelyek arányai még a porcellán tizenkilencedik századi hanyatló formaérzéke mellett is dekadensül hatnak, Maga a régi Fischer-féle porcellángyár, az ő legjava készitményei korában sem volt sokkal több, mint egy kedves és szorgalmas keramikus külföldi tapasztalatainak és rokoko-lángolásának kisvárosi értékesítése — amint azt a két év előtti iparművészeti múzeumi kiállításon egybefogva látni lehetett. De legalább megvan a gyártmányainak történeti távlata és küzdelmes sorsuknak tragikus bélyege. Ezek a mostani herendi gyártmányok legfeljebb a pár évvel ezelőtt gombamód terjengő ál-herendi porcellánedényekkel szemben jelentenek haladást, mert azok csak a nagyrészt készen vásárolt porcellán tömeg-

lése különösebb problémákat nem vet fel, amint ő csúlésben — fő képviselője maradt. Alakja, szerepe ujabban főleg Borsos József nyomul előre a megbe- lékei is és a mester e korszaknak kevesedmagával — nemcsak legszámosabb, hanem legjellegzetesebb emműveit ma is a múlt századi derekán művészetének kor az első magyar festő gyanánt ünnepelték, úgy ben ismert magyar művészek egyike. Ahogy felléphése- rabás Miklós életrajzirója. Barabás a legszélesebb kör- donságában rejlik. Ilyen feladattal áll szemben Basiker és művének történeti értéke inkább azok összességében, mint egyesének szemlészködő tulajlokal, vállalságokat, esetleg katasztrófákat vagy ragyogó pályája nem nyujt különösebben megfogható mozzanatadat akkor. De a nosnek sem emberi, sem művészi ... amily gazdag és finom a valör-kezelése.
(December.) —*szky*

Scheiber Hugó

edényekre utólag alkalmazott virágmustráikkal és az ügyetlenül odahamisított márkájukkal voltak valami közösségben a régi porcellángyárral. De sem ez, sem az nem kielégítő módja annak, ahogy a nálunk kétségtelenül nagyarányú porcellánszeretetet, vagy akár egy gyár tiszta tradicióinak felújítását meg kell fogni. Erre véletlenül éppen mostanában nyújtott jó példát a meisseni állami porcellángyár, amikor szakítva a tisztán kommerciális természetű kerámiai munkákkal és a régi figurák lélektelen utánzásaival, kettős irányban igyekezett újra művészi magasságra emelni produkcióját. Egyrészt a Kändler legjobb állatfiguráinak csaknem kétszáz éves negativjaiból formáltak ki új állatfigurákat: hatalmas izmú kecskebakokat, bikákat, pelikánokat, másfelől jól modelláló kisplasztikusokat szerződtettek a gyárhoz, mint a nemrég elhalt Gaul Ágostot, Essert stb. s ezeknek megbízást adtak új, dekorativhatású és az anyag csillogó felületével számotvető figurák modellálására. Ezek az így megmintázott porcellánok, ha nem jelentenek is lényeges elszakadást a régi, barokos lágysággal körvonalozott alakokhoz képest, de legalább jó mesterek kezéből kikerült s az átlagos polgári díszítőérzék izlésigényeivel számotvető munkák. Olyan iparművészet ez, mely nem méltatlan a gyűjtőkhöz és a gyárhoz, melynek bélyegét hordják. Ezt a példát, a régi jónak becsületes kiválasztását és az új erőknek a termelésbe való bekapcsolását követni illenék a herendi gyárnak is és esetleg — más kerámiai vállalatnak is.

Nádai Pál

HÍREK

Megszünt a „Műbarát."

Gazdasági életünk állandó rengése, a papir, a nyomás, a reprodukálás ugrásszerűen emelkedő árfolyama lobogója bevonására kényszerítették érdemes laptársunkat, a „Műbarát"-ot. Harmadféléves nemes küzdelem után — hisszük: egyelőre — félrevonul, megszakítva a magyar művészeti kultura szolgálatában folytatott becsületes munkáját.

Ezt a munkát, 1921 elején, igen biztató jelek közt kezdte meg két jeles esztétikusunk: *Elek Artur* és *Dénes Lajos*, akiknek közös fáradozásából született az eleinte szerény köntösben megjelenő „Műbarát", mely, nevének megfelelően, csakugyan leginkább a műgyűjtő közönség igényeit igyekezett kielégíteni, még pedig igen eleven, szórakoztató formában, apró cikkecskékkel a külföldi és a hazai művészeti élet és irodalom, a nyilvános és a magángyűjtemények, a műpiac ujdonságairól, a gyűjtés technikai kérdéseiről és sok egyébről, — nagyjából úgy, miként az egyidejűleg megszünt lipcsei „Kunstchronik" is tette.

Ebből a félhavonkint kiadott frisshangú, népszerű ujságból kerekedett a második évfolyamban a „Műbarát" *művészeti folyóirat*, előkelő alakban, a viszonyokhoz mérten meglepően gazdag illusztrativ tartalommal és közleményeiben most már nem csupán a művészetkedvelők, hanem a szakemberek kívánalmaihoz is alkalmazkodva. Ennek a folyóiratnak művészeti irodalmunk több értékes tanulmány megjelentését köszöni, melyek sorából különösen kiemelkedik az árpádkori magyar művészet számos jól sikerült reprodukcióval kisért ismertetése, e tárgykörben legalaposabban tájékozott szakemberünk tollából.

Mikor az Ars Unát megindítottuk, bevalljuk, jelentős mértékben a „Műbarát" bátor kezdeményezésének hatása alatt cselekedtünk és eszünkbe sem jutott arra gondolni, hogy nemsokára egyedül maradunk. Munkatervünket is úgy szabtuk meg, hogy egymásnak nélkülözhetetlen kiegészítői legyünk. Ezért hangsúlyoztuk prospektusunkban, hogy lapunk elsősorban a művészettörténeti és művészetbölcseleti tudomány népszerűsítője óhajt lenni és csak mellékesen akar foglalkozni művészeti krónikával. E programunk mellett, természetesen, továbbra is változatlan elhatározottsággal kitartunk, mindössze valamivel gyakrabban fogunk írni az aktualitásokról, amíg újra akad olyan művészeti organumunk, amely ezt a fontos és elmaradhatatlan hírszolgálatot annyi szeretettel, energiával és rátermettséggel fogja elvégezni, amint az megszünt laptársunk hasábjain történt. Reméljük: ez ismét a „Műbarát" lesz.

Hibaigazítás. Perlrottné Graber Margit kiállításáról decemberi számunkban (125. old.) közölt ismertetés második mondatának vége helyesen így olvasandó: „ami nincsen hijján a monumentalitásnak."

A szerkesztésért és kiadásért *Korvin László* felelős.
Korvin Testvérek műintézetének nyomása Budapest VI., Révay-utca 14.

Scheiber Hugó kiállitása a Belvedereben.

Egy erőteljes, különös egyéniségü festő kiallitását mutatta be legutóbb

a Belvedere, aki a legsajátosabban festői, nagy megkötöttséget, látást és elgondolásbeli biztonságot követelő problémák megoldását vállalta. Egyéni, uj és teljes stilust még nem talált, de törekvéseinek nemes és nagyszabásu volta máris nagyjelentőségü. Scheiber Hugónak munkássága az impresszionista látásban és szinfelfogásban gyökerező Cézanne-Van Gogh-Gaugin felfogáshoz hasonló. A francia posztimpresszionisták erőteljes követőjének mutatkozik; magáévá teszi problémáikat, szinfelfogásukat és formalátásukat. Nyilván Van Gogh-hoz áll legközelebb, gyakran meg tudja közeliteni ennek döbbenetes, mélységes ridegségét és komorságát. Cézanne-tól, Gaugin től inkább technikáját, szinösszetételi és formaábrázolási módokat tanult. Monet ezernyi reflexben csillogó vizfelülete és Toulouze Lautrec pincérei és kávéházi alakjai is megelevenednek vásznain, azonban utánzásról Scheibernél szó sincsen, csak az emlitettek stilusának egyéni továbbfejlesztéséről és kiépitéséről.

Rajzaiban kissé elhomályosodik a markáns határozottság, mely festményeit jellemzi. Általában hibája a szinek és formák problémáinak nyers felhalmozása, rendszerint csak jelzi e problémákat, de teljes megoldásig nem igen fejleszti őket. Önarcképei sokszor szinte gyerekesek, oly mazochisztikus gyönyörrel torzitja és csufitja arcát.

Kialakult egyéni stilusa — mint jeleztük — még nincs, de minden bizonnyal rövidesen sokkal önálóbb és egységesebb-stilusban fogja tudni kifejezésre juttatni mondanivalóit.

Uj Kultúra 1922. 203. l.

feltogasról tanulmányoznak. Tájképei
közt nem igen akad sikerült. „Kö-
zelgő vihar“ című egészen megoldat-
lan, „Gémes kutnál“-ja pedig kifeje-
zéstelen. Hanem van Pólyának egy

Scheiber Hugó, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtárnak Dr. Gegesi Kiss Pál gyűjteményéből sok művet ajándékozott./Forgács Hann Erzsébet emlékgyűjt./Scheiber egy művel szerepel, Forgács Hann baráti köréhez tartozott. 222.old

Domváry Ferenc: A Modern Magyar Képtár története
Új szerzemények I. 219.old

Janus Pannonius Múzeum Évkönyve.1967.Pécs.1968

Scheiber Hugo

Főrépen pantellel dolgozott
mert nemesebb anyagon nem jutott.
olaszmegi fest. alatt megismerkedett
Marinettivel, aki felkavolta őt és
szüllitést rendezett neki. Ezzel
hozzá cikk jelent meg, amit
mindig magénál hordott. A
sok fogdosástól más sok fosztá-
nyokból állt.

Gedényi Jenőnél Zgutálint
Bp. 1965.

148.l.

Gadányi Jenő

Ha nem volt tanítás, g. sötéledésig fa-
lett, h. az idő ne vesszen rá ba.

Gadányi Jenőné, Jgy tőrlent,
Bp. 1965.

Scheiber Hugó

emlitve

Popány Ö. Gábor, A Magyar-Nemzeti Galéria (vezető) 45. l.
Budapest 1965

Scheiber Hugó

1873. Budapest–1950. Budapest

1898–1900-ig a Budapesti Iparművészeti Iskolában tanult. Apja révén a dekoratív festészet állt közel hozzá. Címfestőként dolgozott. Autodidaktaként kezdett foglalkozni a festészettel, későn érett művésszé. 1921-ben Kádár Bélával együtt Bécsbe utazott, ahol a Hevesi Szalonban kiállította műveit. 1923-ban Budapesten az Alkotás művészházban mutatta be mondén rajzait Budapesten.

1922-től kapcsolatba került Herwarth Waldennel, aki 1924 februárjában 24 művét állította ki a berlini Der Sturm-galériában Moholy-Nagy és mások társaságában. Ettől kezdve gyakran szerepelt a Sturm-kiállításokon, s több portrét készített magáról Waldenről is. Egy ilyen festményét közölte a berlini Bilder Courier. Más alkalommal is kinyomtatásra kerültek művei német folyóiratokban, leginkább a Der Sturmban 1925–1929 között; s Magyarországon pl. az IS futurista folyóirat címlapján 1924-ben. 1924-ben Londonban, 1926-ban New Yorkban és La Pazban volt kiállítása, itthon a KUT és az UME tagjaként szerepelt 1925–1932 között az Ernst Múzeum és a Tamás Galéria csoportkiállításain, 1929-ben Esztergomban élt, ahol korábban is többször megfordult.

1933-ban Rómában járt és szerepeltek művei a futurista kiállításon. Az igen nagy számban rajzolt, változó kvalitású művein az arckép, a nagyváros, a varieték ábrázolásának variációit készítette el örökös pénzzavar közepette. 1943-ban és 1948-ban a Fészekben nyílt kiállítása, 1986-ban a Kövesdy Galériában New Yorkban.

(B. É.)

1898–1900 studierte er in der Budapester Kunstgewerbeschule. Arbeitete als Schildermaler und begann sich als Autodidakt mit Kunst zu beschäftigen. Er reifte zur selbständigen Künstlerpersönlichkeit erst relativ spät heran. Der Einfluss seines Vaters lenkte ihn in die Richtung einer dekorativen Malerei.

1921 reiste er mit Béla Kádár nach Wien, wo eine Ausstellung von ihm im Salon Hevesi organisiert wunde. 1923 stellte er seine mondénen Zeichnungen im Künstlerhaus „Alkotás" in Budapest aus. 1922 trat er in Kontakt mit Herwarth Walden, der im Februar 1924, 24 seiner Werke in der Galerie „Der Sturm" gemeinsam u.a. mit denen von Moholy-Nagy ausstellte. Von diesem Zeitpunkt an trat er oft in den Ausstellungen „Des Sturmes" auf, und portretierte die Künstler seines Kreises, unter anderem Walden mehrmals. 1925–1928 zierten seine Zeichnungen mehrmals das Titelblatt der Zeitschrift. 1924 erschien seine Zeichnung auf dem Titelblatt der ungarischen Zeitschrift IS. 1924 hatte er eine Ausstellung in London, 1926 in New York und La Paz. In Budapest beteiligte er sich an den Ausstellungen des Ernst Múzeum und der Galerie Tamás als Mitglied der KUT (Neue Gesellschaft Bildender Künstler) und der UME (Vereinigung Neuer Künstler). 1929 lebte er in Esztergom.

1933 reiste er nach Rom, wo seine Zeichnungen in der futuristischen Ausstellung gezeigt wurden. Beliebte Themen seiner in grosser Zahl, in schwankender Qualität ausgeführten Zeichnungen, waren das Porträt, das Grosstadtleben und die Welt der Cabaretts. Er schuf die Varianten dieser Thematik unter stätig unsicheren materiellen Umständen. 1943 und 1948 eröffneten seine Ausstellungen im Künstlerklub Fészek. 1986 wurden einige seiner Werke in der New Yorker Galerie Kövesdy gezeigt.

IRODALOM:
Patai Edit: *Scheiber Hugó művészete.* Múlt és Jövő, 1921. dec. 28.
Dottori, Gerardo: *Il futurista Scheiber.* Il futurismo, Róma, 1933. nov. 12.
Barát Endre: *Scheiber Hugó képei.* Múlt és Jövő, 1941. dec. 183.
Der Sturm. Herwarth Walden und die europäische Avantgarde. Berlin, 1912–1932. Berlin (Nyugat), 1961.
Darany, Georges: Hugo Scheiber Leben und Werk. Basel, 1982.
Brühl, Georg: *Herwarth Walden und „Der Sturm".* Lipcse, 1983.
Láncz Sándor: *Egy mappa története.* Művészet, 1985. nov.–dec. 28–33.
Ich und die Stadt. Berlinische Galerie. Kat. Berlin (Nyugat), 1987.

102. NŐI AKTOK, 1926 k.
Frauenakte

Haulisch Lenke:

SCHEIBER HUGÓ ÉS A STURM

Scheiber Hugó közel 50 éves volt, amikor kapcsolatba került Herwarth Waldennel, és elmúlt 50, amikor első bemutatkozása létrejött a Sturmban. A kapcsolat felvételére nagy valószínűség szerint 1921-ben került sor Bécsben, amikor is Scheibernek kiállítása volt a Hevesi Szalonban. Lehetett ez személyes találkozás, de az is lehetséges, hogy Kassák ígért neki szóbeli vagy írásbeli ajánlást Waldenhez.[1] Ugyanis ettől az időponttól jelzi a magyar sajtó, hogy berlini kiállításra készül.[2] A MA-kör közvetítésére mutat az is, hogy amikor 1924-ben sor kerül az első kiállításra, az egy kollektív tárlat lesz Moholy-Nagy Lászlóval, és hogy ugyanebben az évben volt Kassák kiállítása is a Sturm galériájában. Kassák személyes javaslatára 1922-ben kerülhetett sor berlini útja alkalmával.[3]

Meghökkentő az az átalakulás, ami Scheiber Hugó művészetében végbemegy 1921–24 között, mig a kiállításra készül, és ami a kiállítás után eleven módosulásokkal kb. egy évtizedig tartja magát. Hasonlatos ez a váltás ahhoz, amit Karinthy Frigyes „súlyemelő"-je talált ki: amikor kiment a divatból az erőlködés látványa, könnyed labdajátékba rejti a kétmázsás súlyt, hogy meg ne sejtse benne a közönség a „nehéz műfajt". Scheiber korábbi expresszív tónusos festészetéből alakítja ki azt az új, világos, szinte lebegő előadásmódot, melyet nevéhez asszociálunk, és melyet az olasz futurizmus, a német expresszionizmus, az orosz konstruktivizmus, de az osztrák századforduló művészete is színez; s mégis hamisítatlanul egyéni előadásmód lesz belőle. Scheiber nem teoretikus szellem – ösztönös és gyakorlati, ezeknek az irányzatoknak az eredményeit már készen kapta, de profi biztonsággal illeszti őket megváltozott művészi arcképéhez. S miközben játszik velük, bohóckodik, mögöttük elrejti sok-sok keserves évének gyötrő munkáját, nélkülözését, melyet a világ leképezésének elsajátításáért áldozott. Műveinek tárgya alig változik: nagyváros, az utca és kávéházak figurái azok. De régebbi képein a korabeli Budapest grundjaival és fasoraival szemben szinte vidékiesnek hat az új élmény: Berlin világvárosi kivilágítása, fényreklámjai, mozgalmassága. Ennek az új élménynek az intenzív bemutatására használja fel az izmusok korábbi eredményeit – és teljesen korszerűvé válik, hiszen a 20-as években nemcsak az ő papírján és vásznán, de Európa-szerte létrejön a kifejezőeszközöknek egy új szintézise a valósággal. Scheiber fantáziája még fel is gyorsítja azt a mozgást, amit maga körül lát, körforgásba lendíti, sziporkáztatja – annyira, hogy van méltatója, aki a futurizmus derűs mozgó világához érzi legközelebb állónak ekkori műveit, és az egyetlen magyar futuristának tartja.[4] Scheiber megtalálta azokat az eszközöket, melyek által a nagyvárosi emberhez, az utca népéhez képes szólni, s nem kell nagy merészség hozzá, hogy a negyven évvel később Amerikában kialakult popművészet zseniális megsejtőjét lássuk benne.

Jellemző a korabeli Berlin légkörére, hogy befogadja őt, aki Magyarországon maga a csetlő-botló, kigúnyolt szerencsétlenség. Jóllehet Kállai Ernő könyvében[5] még az átalakulóban lévő Scheibert nem látja tisztán – de Walden egymás után rendezi neki a kiállításokat a Sturmban. És milyen partnerekkel állít ki! 1924-ben és 1925-ben Moholy-Naggyal, 1925-ben Oskar Nerlingerrel, 1926-ban Arnold Topp-pal, 1927-ben önálló kiállítása volt, majd 1928-ban Kurt Schwitterssel, később Archipenkóval. Első kiállításától kezdve állandó szereplője a Sturm seregszemléinek. Waldennek köszönheti azt is, hogy megnyílik előtte a nagyvilág: 1924-ben a londoni Rehearsal Theatre-ban és a Popler Town Hallban, 1926-ban a New York-i Brooklyn Múzeum nemzetközi modern művészeti kiállításán szerepel, majd a Little Review Galleryben, utána La Pazban. Marinetti

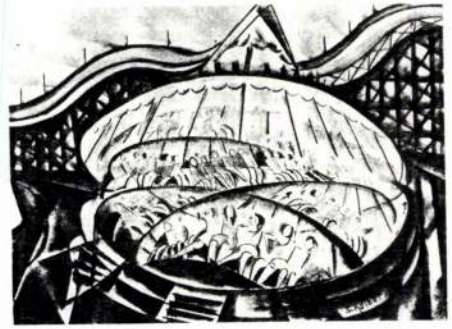

101. KÖRHINTA, 1925 k.
Ringelspiel

104. KÁNKÁN, 1927
Cancan

NÉPSZABADSÁG 1991junius 4. 23.p.

Kárpótlási jegy a képzőművészetben?

A „HATVANAS ÉVEK" A NEMZETI GALÉRIÁBAN

Mielőtt a címben feltett kérdés parlamenti interpretációvá dagadna, lássuk a tényállást. A *Magyar Nemzeti Galéria* földszinti teremsorában egy fontos kiállítás és mellékleteként egy háromszázharminc oldalas katalógus készül egy peresíthető helyzetet alátámasztani. A rendezőszerkesztők nem titkolják viszonyukat a múlthoz, amely számukra kérdés formájában tételeződik: „azt kell-e rekonstruálnunk, ami a '60-as években a legnagyobb súllyal jelent meg a közönség előtt, vagy azt kell kiemelnünk, amit utólag — lehántva a jelenségekről a történelmi kontextus »esetlegességeit« — *ma* tartunk fontosnak?" A döntés az alternatíva második felére esett. Minden látvány és minden mondat ebből a választásból következett.

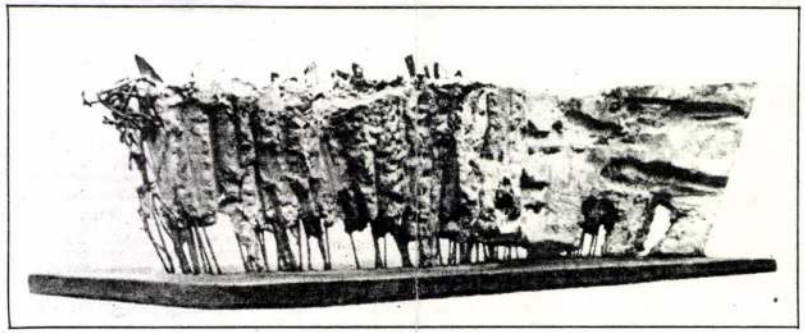

Ami látható: Varga Imre: Erőltetett menet. 1968.

Kereset az elmaradt haszonért?

A rendezők és a szerkesztők abból a hipotézisből indultak ki, hogy a képzőművészet egyetemes mozgása a maga autonóm módján leír egy ideális vonalat. Fejlődik valahonnan valahová. Eljut A pontból B pontba. Saját genetikai kódja befolyásolhatatlan sorsszerűséggel hajtja végzetes célja felé. Ez az ideális vonal sajnos nem nagyon hasonlít a valóságos emlékanyag számszerűsített trendjéhez. Ha az ideálkép nem lenne ennyire szigorú, akkor többféle módon lehetne összepárosítani a „van"-t a „legyen"-nel. A terjedelmes katalógusból ketten is súgnának ehhez a toleráns trükkhöz. Egyrészt a bevezetőt író *Vajda Mihály*, aki külön fejezetben méltatja azt az igazságot, mely „pedig többé nem egy!" és *Frank János*, akinek credója nyíltan hirdeti: „művészettörténésznek ne legyen megyőződése, hanem nézze a neki nem megfelelő irányzatból is a legjobbakat". Nem így a döntéshozók! Ők *tudják*, hogy ha egyszer az egyetemes képzőművészet *legitim* vonala szerint (lásd negyvenes-ötvenes évek euroamerikai művészetét) a dolgok a szürnaturalizmusból haladnak a lírai absztrakció és informel felé, továbbá a pop arttól a tiszta konstruktív formák irányába, akkor csak nem fognak inkább *hinni a szemüknek*, amely megtöri a vonal lendületét holmi kvalitásproblémákkal?

Kellene, hogy legyen egy Mark Tobey-szerű monokróm felületet kezelő mester? Ilyen nincs igazán? Hunyorítva *Frey Krisztián* betölthetni azért azt az űrt, amit a még fel nem fedezett elemek a Mengyelejev-táblázatban pusztán spekulatív alapon szoktak betölteni. Kellene egy Germain Bazaine-féle autentikus foltfestő? Hogy ilyen sincs igazán? Annyi baj legyen, a pályakezdő *Bak Imrének*, midőn hónapokat időzött külföldön és kreatívan végigutánozta a sóvárgott nagyokat, a „tache"-hoz, a folthoz is eljutott, zsengéje éppen beleillik a kontextusba. Csak a napilapi terjedelemhatár miatt nem részletezendő, hogy — bocsánat, ha ló nincs, a szamár is jó alapon — mit és kit helyettesít *Hortobágyi Endre és Illés Árpád, Türk Péter és Gedő Ilka, Tót Endre és Kovács Albert, Molnár Sándor és Vajda Júlia.* (És fenntartom: *Lossonczy Tamás.*)

Kereset a sérelmek miatt?

A kereset világosan kimutatja, hogy a kár „az eszme frontján" valóban tetemes. Ha a külső erők (amelyek a produkció védnökei szerint kizárólag a pártállami hatalom szerkezetében meg a művészetirányítás elnyomóapparátusában — és soha nem a nép-nemzeti konzervativizmusban, netán más ízlésvonulat preferenciájában — keresendők) támogatták volna az egyetemes stílusok szabad áramlását, akkor mi is letehettük volna a magunk Skira-albumát, Knaur-lexikonját, Rizzoli-katalógusát, azaz olyanok lehettünk volna, mint „ők". A rendezőbiztosok követelik tehát, hogy a képzőművészetben állítsák vissza a negyvenhetes állapotokat, de az egyetlen és isteni igazság nevében csak és kizárólag azt, ami a betiltott és szétszórt, megalázott és agyonvert Európai Iskola extrapolálásából, meghosszabbításából következik. Ez a pártos szemlélet csak és ennyit képes felvállalni. A negyvenhetes plebejusbaloldali képzőművészet tönkretételéért, a negyvenhetes paraszti-népi vonulat eltüntetéséért más párt nyilván máskor fogja benyújtani a maga keresetét. A hatpárti konstelláció illő sorrendjében.

A katalógus tanúsága szerint az interjú-dokumentum gyűjteményből egyebek mellett az alábbi peresíthető károk érték az érdekelteket.

Frank János csak fősamesz lehetett a biennálék magyar pavilonjának rendezésénél, és egyszer sem küldték ki Velencébe. *Anna Margit* vastag tomuszt szeretett volna kiadatni a Corvinával, de a szerkesztő ezt a kívánságát nem tudta teljesíteni. *Lakner László* szatirikus festményét, a *Hitler beszél*t, a főszürr *Ridovics László* — félve a „fasiszta nép" dehonesztáló minősítéstől — leakasztotta a stúdiókiállításról. *Keserű Ilona* római tartózkodása során lakhatott ugyan a Magyar Akadémián, de ezért jelentős összeget kellett fizetnie. *Schrammel Imre* keramikarelieljét, mint „pesszimista munkát", jogtalanul eltávolították a Budapesti Történeti Múzeumból, és a harmadik részlettel mind a mai napig adósak. *Deim Pál* egy illegálisnak tartott kiállításon való részvétele miatt sokáig nem szerepelhetett, és nem kapott Derkovits-ösztöndíjat sem. *Fajó János* valósággal beleroppant, amikor leváltották a stúdió progresszív vezetőségét. Bak Imre sosem fogja megbocsátani *D. Fehér Zsuzsának* és *Ormos Tibornak*, hogy művészetpolitikai okokra hivatkozva bezáratták a Ferihegyi repülőtéren rendezett kollektív kiállítást. És *Vigh Tamás* sem fogja elfelejteni *Czifka Péternek*, hogy megalázta saját műtermében, meg *Varga Imrének*, hogy nem állt ki bátran terve mellett. Súlyos sérelmek ezek. Empátiahiányokról, hatalmi túlkapásokról, alkalmi gonoszságokról szólnak. És nem von le súlyosságukból semmit, hogy ha a ma induló művészgeneráció elé fogják odatartani a mikrofont, az minden bizonnyal nyafogásnak tartaná mindezt, mert ő még „apuka" igazságtalanságára sem hivatkozhat. Egyszerűen néma csöndben veszi tudomásul, hogy a piac vastörvényei szerint kell lavíroznia — az egzisztenciális megsemmisülés, a külföldre tántorgás és a begicceselés Bermuda-háromszögét elkerülendő.

Azért van katarzis, van vádirat is, de nem pontosan ott, ahol a teleles panaszok találhatók. *Kokas Ignác* — a kötet legjobb interjúja! — szerette „azt a rendszert". Az övé volt, népi kollégista volt, és sose lett volna festőművész, ha egy politikai kampány, egy demagógiával megszórt tehetségkutatási láz nem „emeli ki". Kapott a hatvanas évek elején egy hatalmas sgraffittómegbízást Oroszlányban. Ha megcsinálja, horribilis összeg ütötte volna markát, a mellékdíjakról nem is beszélve. De nem csinálta meg. Nem ideológiai okokból, és nem a progresszív művészetforma csábítása miatt. Nem ellenállásból és nem sértődésből. Egyszerűen az ízlése és kultúra utólagos beosztása a jaltai egyezmény szellemében. Így Goethe és Lucas Cranach nagy NDK-művészeknek minősültek, mert emlékanyaguk zömmel in situ volt található, ellenben Hölderlinben és Dürerben volt valami megbízhatatlanul polgári, Tübingen és Nürnberg, a szülővárosok mégiscsak a későbbi NSZK területén találhatók.

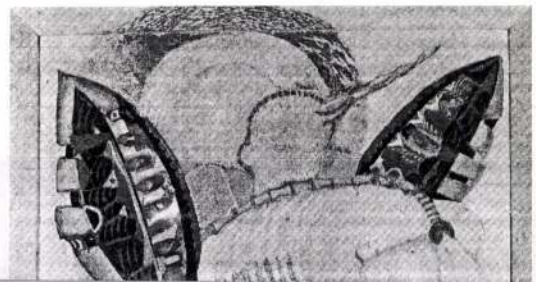

És a többiek keresetlevele?

Ez egy politikai logika karikatúrája. De nem kevésbé tartható karikatúrának, hogy a Nemzeti Galériában és katalógusában majdnem mindenki hiányzik, aki véletlenül nem vett részt az Iparterv hajdani tárlatán vagy kimaradt a Zuglói Körből, vagy nem szilveszterezett együtt a Műegyetem R kiállításának szervezőivel, vagy már öregebb volt annál, semhogy az 1966-os stúdión pukkassza a hivatal kiszálló képviselőit. Annak ellenére hiányoznak, hogy jelenlétük feltűnő volt, visszavonhatatlan és nélkülözhetetlen abban a *képzőművészeti közvéleményben*, amely azért nemcsak acsargó pártboncokból és magánlakásokba szorult elnyomott újítókból állt. Hogy a mikrovilágot rézlemezre karcoló *Gross Arnold* és az archaizáló *Rékassy Csaba*, a Szántó Kovácsot mintázó *Somogyi József* és a Földmarkolót festő *Fóth Ernő*, a fanyar formákat alakító *Berki Viola* és a túl korán elment nagy ígéret, *Gruber Béla* mind voltak és mind *ott voltak* a hatvanas évek nyílvánosságában, ez — azt hiszem — nemcsak nekem nem kétséges, hanem e művészettörténeti vállalkozás spiritus rectorának, *Beke Lászlónak* sem. Hiszen végül is mindketten olvastuk *Németh Lajos* alapvető munkáját az 1968-ban megjelent Modern magyar művészetről, és kettőnk közül én csak távoli tisztelőnek, ő viszont tanítványnak számít.

A kimaradtak listája viszont oly markáns és reprezentatív, hogy semmiképpen sem lehet a véletlen számlájára írni. Beke nyilván úgy gondolkodott, hogy valahol, valakik, valamikor majd megrendeznek egy olyan hatvanas évek retrospektív tárlatot, amelynek főhelyén például a korszak végén keletkezett *Szervátiusz Tibor*-féle Dózsa-szobor állhatna, körülötte az MDF-hez közel álló olyan jelentős mester, mint a Megégett embereket festő *Orosz János*, esetleg a Nyári reggelt festő *Szinte Gábor*, a szomszédos teremben a *vásárhelyiek*, élükön a megindító realizmust teremtő *Szalay Ferenccel* és a nyers hagyományokat folytató *Németh Józseffel*, még hátrébb pedig a peremműfajokban (grafikában, éremben) tevékenykedő és lesajnált kismesterek, akik ha mást nem, de azt azért hiven illusztrálnák, amiről a bevezetőben Vajda Mihály még megejtő eleganciával szólt: „egy ország élni akart." Mert kárpótlási igényük — ezt Beke is sejtheti — nemcsak „ezeknek", de „azoknak", sőt „amazoknak" is lehet. Tehát valahol, valakik, valamikor majd megrendeznek egy másik vagy egy harmadik kiállítást, amely éppúgy a *kizárólagosság* elve szerint egy másik vagy egy harmadik párt kulturális *előtörténetét* keresi össze a heterogén emlékanyagból. Aztán majd a megrendezett és a megrendezendő tárlatok versenyéből — jelige: ezentúl minden másképpen volt — a nézőnek módja lesz eldönteni, hogy melyik tetszik neki jobban, és kire adja szavazatát. Brrr!

Félreértés ne essék, ezen a látható kiállításon nemcsak jó festmények és szobrok, de remekművek is vannak. Nemcsak azoké, akik az elemi illem okán — más koncepció ide, Euro-Amerika oda — legalább jelzésszerűen megmutathatták magukat (*Kondor Béla* és *Barcsay Jenő, Kokas Ignác* és *Vigh Tamás, Tóth Menyhért* és *Deim Pál*). Remekműgyanús alkotásokat ugyanis hátrahagytak a megalázottak és megszomorítottak, az ellenkultúra minősített mesterei, a külföldre csodálkozó akkori fiatalok is. *Jovánovics György* homunculushűvösségét, Keserű Ilona monumentális forróságát, *Hencze Tamás* látomásos szcientizmusát és Lakner László keserű világmagyarázatát nem nélkülözhetné semmilyen „beállítottságú" művészettörténet-írás. Éppen *ezért* kerültek itt és most veszélyeztetett helyzetbe. Egy féligazság mulatságához tartják mindannyian a gyertyát.

Ki fizeti a költségeket?

Nem taktikus dolog a kárpótlási igényt és a kirekesztési politikát egyetlen kulturális vállalkozáson belül összehozni. Nem taktikus, mert a liberális művészet előtörténetét antiliberális szelekciós elv aligha hitelesítheti. És azért sem, mert köztudomású, hogy az intézményesült liberális gondolat ma Magyarországon kárpótlásellenes.

A költségeket tehát mi, a művészeti közvélemény fizetjük. Azzal fizetjük, hogy az esztétikai, kvalitásszempontok háttérbe szorulnak a szoc. hazások utódaiként fellépő kap. hazások érdekérvényesítése mellett. És akkor minden kezdődhet elölről.

P. Szűcs Julianna

SIMON LAJOS:

PICI ZSOLTÁROK

Az ötvenhatodik év

Istenem, mondd el most nekem,
mint lesz a holnap reggelem!
Aludjak, mint a kisgyerek?

barátsága is a Sturm javára írható, és az általa rendezett Scheiber-különterem az 1933-as római nagy futurista kiállításon.

Scheiber ezalatt nem élt Berlinben, csupán alkalmanként utazott oda. Témái közé ekkor kerül be a cirkusz, a kabaré, a színpad világa – mint tudjuk, a Sturm mellett működött egy színpad –, a fekete dzsesszzenészek, táncosnők, artisták, a körhinta, a karnevál szimbolikus álarcos figurái és a saját önarcképébe átalakuló bohócalak. Ebben az időben kezdte el festeni egyik legtöbbet visszatérő témáját: a szivaros önarcképet, melynek hosszú és változatos során a sikeres vállalkozó maszkja mögé rejti el fáradt bohócarcát, könnyzacskós szemeit.

A 20-as években a sajtó kiemelte portréit, dicsérte nem tévedő, biztos rajztudását és pszichológiai érzékenységét. Kiemelkedik közülük az 1924-es két Walden-arckép, melyek Budapesten készültek a Sturm vezérének látogatásakor – és a Sturm köréből Nell Walden, Rudolf Blümmer, A. R. Meyer (Munkepunke), Roseberry d'Arguto, Kádár Béla... és Walden kérésére Bartók Béla arcképe. Készített még portrét Berlinben több politikusról, s egy kávéházban az öregedő Asta Nielsenről és másokról, melyek természetesen kiegészítették azt az arcképsorozatot, amit itthon rajzolt vagy festett.

Scheiber ismeretsége a Der Sturmmal már annak késői szakaszában kezdődött el, amikor Walden figyelme a művészetről egyre inkább a társadalmi kérdések felé irányul és egyre szorosabbra fűzi kapcsolatát a Szovjetunióval, ahová 1932-ben Berlinből el is távozott. Walden utolsó berlini éveiben készíthette Scheiber azt a portrérajzot róla, melyet Walden is aláírt és utolsó feleségének, Ellennek ajánlott, aki éppen ez időben osztotta meg vele életét. Úgy látszik, Scheiberrel szinte végig érintkezésben volt. 1928-ban, 50. születésnapján Magyarországról Scheiber köszönti őt a Sturm hasábjain.[6]

JEGYZETEK:

1 Tomáš Strauss: *Kassák*. München, 1975. 56. old.
2 Patai Edit: *Scheiber Hugó művészete*. Múlt és Jövő, 1921. dec. 383.
3 Ferenc Csaplár: *Lajos Kassák in Berlin*. Tanulmány az 1978-as kelet-berlini Kassák-kiállítás katalógusában.
4 Georg Brühl: *Herwarth Walden und der Sturm*. Leipzig, 1983. 268. l.
5 Nállai Ernő: *Új magyar piktura. 1900–1925*. Budapest, 1925. 124–125. l.
6 Scheiber Hugó: *Budapest über Herwarth Walden*. Sturm, 1928/7. 292. l.

106. TÖMEG, 1929 k.
Die Menge

1991. június 4. 23. p.

képzőművészetben?

NEMZETI GALÉRIÁBAN

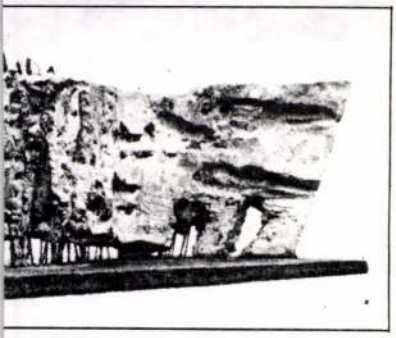

: Erőltetett menet. 1968.

ősamesz lehetett
ar pavilonjának
szer sem küldték
a Margit vastag
olna kiadatni a
izerkesztő ezt a
udta teljesíteni.
atirikus festmé-
zélt, a főszüror
félve a „fasiszta
minősítéstől —
Kiállításról. Ke-
tartózkodása so-
a Magyar Aka-
elentős összeget
ammel Imre ke-
t „pesszimista
eltávolítottak a
Múzeumból, és
el mind a mai
Pál egy illegá-
táson való rész-
nem szerepelhe-
t Derkovits-ösz-
János valósággal
r leváltották a
vezetőségét. Bak
megbocsátani D.
s Ormos Tibor-
politikai okokra
ák a Ferihegyi
t kollektív kiál-
is sem fogja el-
Péternek, hogy
ütermébe
nem áll
Súlyos s
vokról,
mi gonos
von le
gy ha a
ció elé
font, az
ásnak
g „apuka
hivat
ondben v
ac vastö
ia — az
ülés, a k
begiccselé
elkerülenc
is, van
ott, ahol
atók. Kok
bb interjú
dszert". Az
a volt, és sose
ész, ha egy po-
y demagógiával
tatási láz nem
hatvanas évek
sgraffittómeg-
Ha megcsinál-
ütötte volna
król nem is be-
nálta meg. Nem
és nem a prog-
orma csábítása
lásból és nem
ően az ízlése
élmény ugyanis

104. KÁNKÁN, 1927
Cancan
tempera, 456 x 466 mm
J.k.l.: Scheiber H.
Magántulajdon

105. ÖNARCKÉP, 1928
Selbstbildnis
tempera, 550 x 670 mm
J.j.l.: Scheiber H.
MNG Ltsz.: FK 3277
K.: 1986, Kassel (155)

106. TÖMEG, 1929 k.
Die Menge
tus, tempera, akvarell, 350 x 460 mm
J.b.l.: Scheiber H.
MNG Ltsz.: F. 66.5
K.: 1975, MNG; 1979, Berlin – Forradalom és realizmus; 1986, Kassel (115)

Scheiber Hugó

101. KÖRHINTA, 1925 k.
Ringelspiel
színes kréta, 440 x 600 mm
J.j.l.: Scheiber
MNG Ltsz.: F. 73.110
K.: 1985, MNG – Mecénásaink

102. NŐI AKTOK, 1926 k.
Frauenakte
pasztell, 530 x 568 mm
J.b.l.: Scheiber H.
MNG Ltsz.: 1933–2401

103. NŐI PORTRÉ, 1926
Frauenporträt
tempera, 600 x 400 mm
J.j.l.: Scheiber H.
Magántulajdon

egy olyan hatvanas évek retrospektív tárlatot, amelynek főhelyén például a korszak végén keletkezett *Szervátiusz Tibor*-féle Dózsa-szobor állhatna, körülötte az MDF-hez közel álló olyan jelentős mester, mint a Megégett embereket festő *Orosz János*, esetleg a Nyári reggelt festő *Szinte Gábor*, a szomszédos teremben a *vásárhelyiek*, élükön a megindító realizmust teremtő *Szalay Ferenccel* és a nyers hagyományokat folytató *Németh Józseffel*, még hátrébb pedig a peremműfajokban (grafikában, éremben) tevékenykedő és lesajnált kismesterek, akik ha mást nem, de azt azért híven illusztrálnák, amiről a bevezetőben Vajda Mihály még megejtő eleganciával szólt: „egy ország élni akart." Mert kárpótlási igényük — ezt Beke is sejtheti — nemcsak „ezeknek", de „azoknak", sőt „amazoknak" is lehet. Tehát valahol, valakik, valamikor majd megrendeznek egy másik vagy egy harmadik kiállítást, amely éppúgy a *kizárólagosság* elve szerint egy másik vagy egy harmadik párt kulturális *előtörténetét* keresi össze a heterogén emlékanyagból. Aztán majd a megrendezett és a megrendezendő tárlatok versenyéből — jelige: ezentúl minden másképpen volt — a nézőnek módja lesz eldönteni, hogy melyik tetszik neki jobban, és kire adja szavazatát. Brrr!

Félreértés ne essék, ezen a látható kiállításon nemcsak jó festmények és szobrok, de remekművek is vannak. Nemcsak azoké, akik az elemi illem okán — más koncepció ide, Euro-Amerika oda — legalább jelzésszerűen megmutathatták magukat (*Kondor Béla* és *Barcsay Jenő*, *Kokas Ignác* és *Vigh Tamás*, *Tóth Menyhért* és *Deim Pál*). Remekműgyanús alkotásokat ugyanis hátrahagytak a megalázottak és megszomorítottak, az ellenkultúra minősített mesterei, a külföldre csodálkozó akkori fiatalok is. *Jovánovics György* homunculushűvösségét, Keserü Ilona monumentális forróságát. *Hencze Tamás* látomásos

és kultúra utólagos beosztása a jaltai egyezmény szellemében. Így Goethe és Lucas Cranach nagy NDK-művészeknek minősülték, mert emlékanyaguk zömmel in situ volt található, ellenben Hölderlinben és Dürerben volt valami megbízhatatlanul polgári, Tübingen és Nürnberg, a szülővárosok mégiscsak a későbbi NSZK területén találhatók.

És a többiek keresetlevele?

Ez egy politikai logika karikatúrája. De nem kevésbé tartható karikatúrának, hogy a Nemzeti Galériában és katalógusában majdnem mindenki hiányzik, aki véletlenül nem vett részt az Iparterv hajdani tárlatán vagy kimaradt a Zuglói Körből, vagy nem szilveszterezett együtt a Műegyetem R kiállításának szervezőivel, vagy már öregebb volt annál, semhogy az 1966-os stúdión pukkassza a hivatal kiszálló képviselőit. Annak ellenére hiányoznak, hogy jelenlétük feltűnő volt, visszavonhatatlan és nélkülözhetetlen abban a *képzőművészeti közvéleményben*, amely azért nemcsak acsargó pártboncokból és magánlakásokba szorult elnyomott újítókból állt. Hogy a mikrovilágot rézlemezre karcoló *Gross Arnold* és az archaizáló *Rálesen Czeha* a Szántó Ková-

lakik, valamikor majd megrendeznek

nna

SIMON LAJOS:

PICI ZSOLTÁROK

Az ötvenhatodik év

Istenem, mondd el most nekem,
mint lesz a holnap reggelem!
Aludjak, mint a kisgyerek?
Avagy járkáljak hajnalig,

SCHEIBER Hugó
Hagyan grafika kiállítása

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1964 NOV 15.
1021

Scheiber Hugó

SCHEIBER HUGÓ EMLÉKKIÁLLÍTÁS

Szombaton a Magyar Nemzeti Galéria dísztermében ünnepélyesen megnyitották Scheiber Hugó festőművész emlékkiállítását. A megjelent nagyszámú közönséget *dr. Pogány Ö. Gábor*, a galéria főigazgatója üdvözölte. Majd *Kisfaludi Stróbl Zsigmond* kétszeres Kossuth-díjas kiváló művész emlékezett meg a jeles festőművészről.

Képünkön Scheiber Hugó Két virág című festménye.

VÉRNÁSZ

Új magyar opera bemutatója az Állami

Világszerte nehezen születő drámai műfaj az opera: nagy tehetséget, gazdag művészi leleményt, sajátos mesterségbeli felkészültséget, szívós kitartást kíván a művelőjétől, s nem utolsósorban a serkentő hagyomány olyan termőtalaját, amelyen egy-egy életerős mű kivirágozhat. (Meg aztán Mozart, Verdi, Puccini egy évszázadban ha egy születik.) A mi operakultúránk nemigen büszkélkedhet túlságosan gazdag hagyományokkal, így kétszeres az örömünk, hogy az Operaház a legutóbbi években nagy kísérletező kedvvel látott hozzá fiatal zeneszerzők műveinek színpadra segítéséhez. Alig két esztendővel ezelőtt Petrovich Emil C'est la guerre című egyfelvonásosa született meg e kezdeményezéssel, s most mindjárt az évad elején megint új magyar szerző első operáját tartotta „keresztvíz alá".

A mű fiatal komponistáját, *Szokolay Sándort* már eddig is nagyon tehetséges, őszinte belső szenvedélytől fűtött muzsikusnak ismertük. Amikor híre járt, hogy *Garcia Lorca Vérnászából* operát komponál, eddigi munkája, s különösen két oratorikus művének (a *Tűz márciusa* és az *Istar pokoljárása*) drámai ereje azzal biztatott, hogy operaszerzőként is sikeres művet alkot majd. A *Vérnász* azonban felülmúlta a legszebb várakozást: a háromfelvonásos mű — a C'est la guerre mellett — a *legjobb, leginkább színpadra termett* műve a felszabadulás utáni operatermésünknek.

Az ifjú zeneszerző — mindössze 33 éves, és kilenceszten dős zeneszerzői „múlt" van mögötte — ama művészek közül való, aki nem ösztönösen tapogatózva, „belső hallgatva" próbál kapcsolásában, sajátos hang és erő a mondanivaló kifejtésében, sok ötlet a helyzetek festésében, biztonság az énekhang, a kórus használatában, s nem utolsósorban őszinte líraiság: a színpadi kifejezőkészség olyan erényei, amelyek így együtt „kezdő operaszerző" első színpadi művében a meglepetés erejével hatnak.

Igaz, a három felvonásban nem azonos a drámai tömörség. Kissé nehézkesen indul az I. felvonás expozíciója, alacsonyabb hőfokú például a III. felvonás második képének a kezdete (itt „üresjáratnak" találjuk a gyermekkar szerepeltetését, ha a fonalgombolyitásnak és a szálelszakadásnak szimbolikus funkciója van is). Viszont annál megkapóbb a teljes II. felvonás szerkezetileg is, érzelmi telítettségben is lenyűgöző drámai ereje.

Zenei stílusában a *Vérnász* úgynevezett „átkomponált" recitatív opera, a deklamáló énekbeszéd benne az uralkodó elem; de nincs híján a nagyobb dallamegységeknek sem. (Zenéjéről egyebek között így nyilatkozik a szerző: „*... azzal a hittel fogtam a »Vérnász« komponálásához, hogy az opera elsődleges hordozója a »dallam« — hogy egy operát ma is elsősorban »énekelni« kell, nem tagadva ezzel persze az énekbeszéd jogosultságát*".) Modern, korszerű ez a zene, de modernsége mindvégig megmarad az őszinte muzsikálás keretei között. Ezzel talán nagyjából jellemeztük azt is, hogy milyen forrásokból táplálkozik ez a zene, hol helyezkedik el korunk operaművészetében. A *Vérnász* sokféle hatást olvasztott magába — ezt nem megrovásként mondjuk, hiszen előd ök, ösztönző példaképek

- 246 e/Alrozás - 1923/1
M- 5
246
5

SCHEIBER HUGÓ

1923

VI. KIÁLLITÁS

1976
1981

SCHEIBER HUGÓ
KIÁLLITÁSA

Revízió
1999

M-5

ALKOTÁS-MŰVÉSZHÁZ
IV., KOSSUTH LAJOS-UCCA 11. SZÁM, FÉLEMELET

A Kertész-ucca egyik régi, vakolathullta bérházában él immár 15 esztendeje, két udvari szobában, amelyben a festőállványon kivül egy vaságy húzódik meg — minden egyéb: kép. Az édesatyja diszletfestő — s egyben cimfestő volt, őt, a négy elemi s két polgári elvégzése után lakatosinasnak adták. Egy esztendei inaskodás után atyja vette magához s ez időtől rabja az ecsetnek. Hat hónapi katonáskodás után végkép a festői pályára lép s az Iparmüvészeti Iskolába iratkozik, ahol Papp Henrik keze alá kerül. Aktrajzolást tanul itt s a növendékek aktpályázatán, mint a legjobb akt rajzolója, dijat nyer. Öt esztendőt tölt Papp Henrik mellett s midőn az Iparmüvészeti Iskolát elhagyja, ezzel egyszersmindt örök búcsút mond az iskolai tanulásnak. A muzeumok tanitásához fordul s hosszu évek az igy szerzett ismeretek jegyében telnek el életében. Ez időszak a minden egyéniség nélküli képeket termeli ki müvészetéből; képek ezek, emóciók, a látás izgalma, a mondanivalók lázas igyekezete nélkül. Érzi ezt s

vágyakozása mind erősebb lesz a hang után, mely az ő hangja, a nyelv után, mely az ő forma-nyelve egyedül s mellyel kifejezésre juttathassa mindazt, ami vajudva nyügösködik lelkében. Ekkor fordul a természethez, mely kiindulója minden jó müvészetnek s mely a szinek káprázatára tanitja. Első mesterének a Természetet vallja s Cezanne müvészetét ama hatalmas áramlatnak, mely ellenállhatatlan erejével uj vizekre sodorta az ő cirkáló hajóját.

Scheiber Hugó ma 50 éves — fiatalember. Fiatal nem csupán temperamentumánál fogva; törekvései a legujabb festői irányzat hivei közé utalják, amelynek vezető csillaga: Chagall. (E kiállitással egyidőben kerülnek bemutatóra képei Walden rendezésében Berlinben.)

Max Hevesi rendezésében tavaly Bécsben mutatta be munkásságának komoly törekvéseit feltünő sikerrel s példátlan szorgalmát bizonyitja az az imponálóan gazdag gyüjtemény, amellyel egy év leforgása után e kiállitása keretében megizmosodott eredményekkel lép a magyar közönség elé.

Müvészetének legigazabb kifejezője a vonal; ennek szinte bravuros szükszavuságával jeleniti meg előttünk egy ucca kanyargó utját, egy arc ritmikusan összefutó ráncait, önarcképeinek duzzadó formáit, oly derüs életérzéssel, mely küzdelmes pályafutása

dacára is alaptermészete egyéniségének. Önarcképein valami bizarr grimász látható — valahogy szétröpiti a vonalak megszokott egyhanguságát s elevenekké korbácsolja még a groteszkség árán is őket. A tömeget, mint vonalak izgalmas sürüjét ugy ragadja meg, mintha egy test volna — s ugy helyez el egy szint a fekete vonalerdő sürüjében, hogy általa az egész erőre kapjon. Balkézzel dolgozik. Kávéházban, uccák sarkain, egy épitkezés előtt, egy elsötétült nézőtéren, mindenütt.

Rossz magyarsággal beszél, mint egy tőzsdés. A ceruza az ő igazi anyanyelve, ezzel ugy tud beszélni, mint a legragyogóbb diplomata.

Bálint Jenő.

KÉPEK JEGYZÉKE:

(Az árak keret nélkül ezer koronákban értendők.)

1—50-IG OLAJFESTMÉNYEK

1. Átjáró hid --- Magántulajdon
2. Építkezés --- 1200
3. Önarckép --- Magántulajdon
4. Napsütéses tájkép --- 900
5. Liget --- 2500
6. Férfifej --- 1000
7. Egy festő barátom --- 900
8. Grimasz --- 1500
9. Fasor --- 1400
10. Villanegyed --- 1600
11. Festés közben --- 1200
12. Villamostelep I. --- 1000
13. Országház-tér --- 1600
14. Kacsintó önarckép --- 3000
15. Budai részlet --- 1200
16. Város széle --- 1800
17. Önarckép --- 2000
18. Kőbányai gyártelep --- 4000
19. Jassz --- 1500
20. Margithid --- 900
21. Házcsoport --- 1000
22. Alvó leány --- 800
23. Gondolkodó férfi --- 700

24. Margithid alatt ... 1500
25. Önarckép ... 1600
26. Varró leány ... 850
27. Napsütés ... 700
28. Utrészlet ... 1200
29. Pihenő férfi ... 1000
30. Villamostelep II. ... 900
31. Tórészlet ... 1200
32. Kültelki ut ... Magántulajdon
33. Dunapart ... 1500
34. Önarckép ... 2000
35. Önarckép ... 3000
36. Épitkezés I. ... 5000
37. Épitkezés II. ... 3500
38. Országut ... 1800
39. Erkély ... 1500
40. Házak ... 1000
41. Fák között ... 800
42. Térrészlet ... 800
43. Városliget ... 800
44. Önarckép ... 850
45. Ligeti ut ... 1200
46. Uccarészlet ... 800
47. Házcsoport ... 900
48. Őszi táj ... 1500
49. S. M. festő ... 1000
50. Zugló ... 1500

51—130-IG GRAFIKA

51. Park --- --- --- --- --- --- --- --- 500
52. Zenekar --- --- --- --- --- --- --- --- 400
53. Tánctrió --- --- --- --- --- --- --- --- 500
54. Korcsma --- --- --- --- --- --- --- --- 600
55. Épitkezés --- --- --- --- --- --- --- --- 600
56. Vasuti hid --- --- --- --- --- Magántulajdon
57. Őszi hangulat --- --- --- --- --- --- --- 500
58. Kültelek --- --- --- --- --- --- --- --- 450
59. Fáskocsi --- --- --- --- --- --- --- --- 400
60. Olvasó férfi --- --- --- --- --- --- --- 380
61. Dülő ut --- --- --- --- --- --- Magántulajdon
62. Tánc abstraction --- --- --- --- --- --- 350
63. Külváros --- --- --- --- --- --- --- 350
64. Töprengő férfi --- --- --- --- --- --- 600
65. Ucca napsütésben --- --- --- --- --- --- 600
66. Vilmos császár-ut --- --- --- Magántulajdon
67. Téli napsütés --- --- --- --- --- --- 600
68. Falusi részlet --- --- --- --- --- --- 600
69. Jazz-band --- --- --- --- --- --- --- 800
70. Tánctrió --- --- --- --- --- --- --- 650
71. Gyártelep --- --- --- --- --- --- 500
72. Mézeskalács-sátor --- --- --- --- --- 600
73. Angyalföld --- --- --- --- --- --- --- 600
74. Pierrot --- --- --- --- --- --- --- --- 500
75. Elvira --- --- --- --- --- --- --- --- 450
76. Nyaralóban --- --- --- --- --- --- --- 500

77. Kabaré --- --- --- --- --- --- --- --- 650
78. Önarckép --- --- --- --- --- --- --- 800
79. Dunapart --- --- --- --- --- --- --- 400
80. Szőkehaju, pirosarcu leány --- --- --- 400
81. Szőkehaju, feketeszemü nő --- --- --- 400
82. Körbe-körbe --- --- --- --- --- --- 450
83. Konflis --- --- --- --- --- --- Magántulajdon
84. Nagykalapos nő --- --- --- --- Magántulajdon
85. Kávéházban --- --- --- --- --- --- 350
86. Süt a nap, megy a kocsi --- --- --- --- 500
87. Táncduett --- --- --- --- --- --- 400
88. Kevély férfi --- --- --- --- --- --- 650
89. Jardin --- --- --- --- --- --- --- 850
90. Tangó I. --- --- --- --- --- --- --- 800
91. Fiakker --- --- --- --- --- --- --- 500
92. Kávéház --- --- --- --- --- --- --- 400
93. Ucca alkonyatban --- --- --- --- --- 600
94. Csecherli --- --- --- --- --- --- --- 600
95. Fürdik a holdvilág --- --- --- --- --- 500
96. Démon --- --- --- --- --- --- --- --- 400
97. Sétáló emberek --- --- --- --- --- --- 400
98. Táncmozdulat --- --- --- --- --- --- 400
99. Sétány --- --- --- --- --- --- --- --- 600
100. Uccasarok --- --- --- --- --- --- --- 600
101. Este --- --- --- --- --- --- Magántulajdon
102. Üres telek --- --- --- --- --- --- --- 450
103. Palánk --- --- --- --- --- --- --- --- 400
104. Bakterház --- --- --- --- --- --- --- 500
105. Egyedül --- --- --- --- --- --- --- 600
106. Verőcze --- --- --- --- --- --- --- 400
107. Hangverseny --- --- --- --- --- --- 1200
108. Vasuti teherkocsik --- --- --- --- --- 500
109. Széles ut --- --- --- --- --- --- --- 500
110. Falusi házak --- --- --- --- --- --- 400
111. Gellérthegy --- --- --- --- --- --- --- 500
112. Budai házak --- --- --- --- --- --- 600

113.	Tavasz	650
114.	Tangó II.	800
115.	Kávéházi asztal mellett	400
116.	Koncert	400
117.	Fröccs mellett	350
118.	Olvasó férfi	400
119.	Varró leány	400
120.	Női fej	600
121.	Körut	400
122.	Táncmozdulat	300
123.	Önarckép	450
124.	Keleti táncos	500
125.	Balett-táncosnő	600
126.	Egy iró barátom	600
127.	Tanulmányfej	400
128.	Kocsistand	500
129.	Ucca hóban	600
130.	Kabaré	500

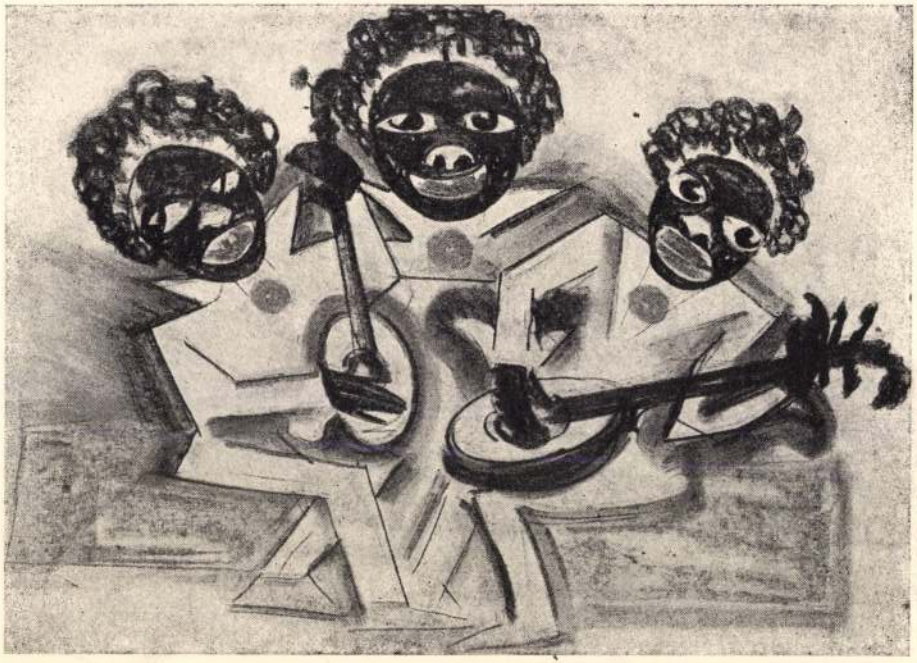

NAGY BALOGH JÁNOS

ÉLETE
ÉS MŰVÉSZETE
(35 ILLUSZTRÁCIÓVAL)

IRTÁK:

PETROVICS ELEK
ELEK ARTÚR
BÁLINT JENŐ

AMICUS-KIADÁS 1923

BENEDEK PÉTER

FÖLDMIVES-FESTŐ

(ILLUSZTRÁCIÓKKAL)

IRTA: BÁLINT JENŐ

AMICUS-KIADÁS 1923

»AMICUS«

BIBLIOPHIL
KÖNYVKIADÓVÁLLALAT

BUDAPEST
IV., NAGYKORONA-UTCA 23.

1958 NOV 18

KUNOSSY
RÉSZV. TÁRS.
BUDAPEST

Scheiber Hugó †

meghalt Budapesten 1950. március 8-án (?)

Magyar Nemzet

1950. március 9.

Halálozás. *Scheiber* Hugó, a neves festőművész szerdára virradó éjjel a Zsidókórházban hosszas betegség után meghalt. Pénteken 11 órakor temetik a rákoskeresztúri izr. temetőben.

62. szám.

1903

Mindennemű
fényképészeti munkák
medaillontól
TERMÉSZET-NAGYSÁGIG,
ARCKÉPKÁRTYÁK,
ABLAKKÉPEK.
Platino-bromid (bromezüst)
NAGYITÁSOK,
Negrotypiák,
KÉZELŐGOMBOK
BROCHE- ÉS MELLTŰK,
joujouk; kelyhek,
TÁNYÉROK, és
mindenféle
PORCELLÁNEDÉNYEK
beégetett fényképpel.
CSOPORTKÉPEK
100:150 cm. nagyságig.

Allerlei photogr. Arbeiten
von Medaillon
BIS NATURGRÖSSE.
PORTRÄTKARTEN
Fensterbilder.
PLATINO-BROMID
VERGRÖSSERUNGEN

A műemlékek

Mult évi sz
csém 12 db. fén
nézve oktober

Scheiber Hugó.

Fejkompozíció (Scheiber Hugó rajza)

A színház válságának okairól

II. *A mindenttudó íróasztal.*

Nincs semmi csudálatos ezen az íróasztalon.

Semmiben sem különbözik más, közönséges íróasztaltól, és mégis!

Ennek az íróasztalnak mindent kell tudni, ami a színházban bent történik, de talán még inkább, ami azon kívül. Ezt nevezik színházigazgatásnak.

Nézzünk egy kicsit a baba belsejébe, miből is áll ez voltakép?

A világért se higyje valaki, hogy itt rövid néhány perc alatt mindent megtud a színház-vezetés ezer és ezer rejtett és nem rejtett titkaiból. Nem! Csak afféle szerény kísérlet, megértetni az olvasóval olyan kétszerkettő-négy dolgokat, amik a színház vezetés alapjait teszik és amelyeket, sokszor azok sem igen ismernek, akik ott ülnek a mindenttudó íróasztal előtt.

Legyünk azzal legelőször tisztában, hogy a színházvezetés nem ipar, majdnem művészet; kevesebb, mint tudomány, több, mint egyszerű intuitio; nem a tegnap eredményeinek hirdetője, sem a holnap harsonája; szép adag politika, még nagyobb adag üzleti érzék, mindez összekeverve, együtt, elválaszthatatlanul. Mindennek megvannak a mesterségbeli fogásai, amiket meg lehet tanulni, amiket meg kell tanulni. Ezeken a mesterségbeli dolgokon keresztül próbáljunk meg mi is megismerkedni a csodálatos íróasztal titkaival.

Reggel van! Az íróasztal gazdája, talán most fordul éppen a másik felére, hogy folytassa gyengéd horkolással az igazak álmát. Az íróasztal már munkában

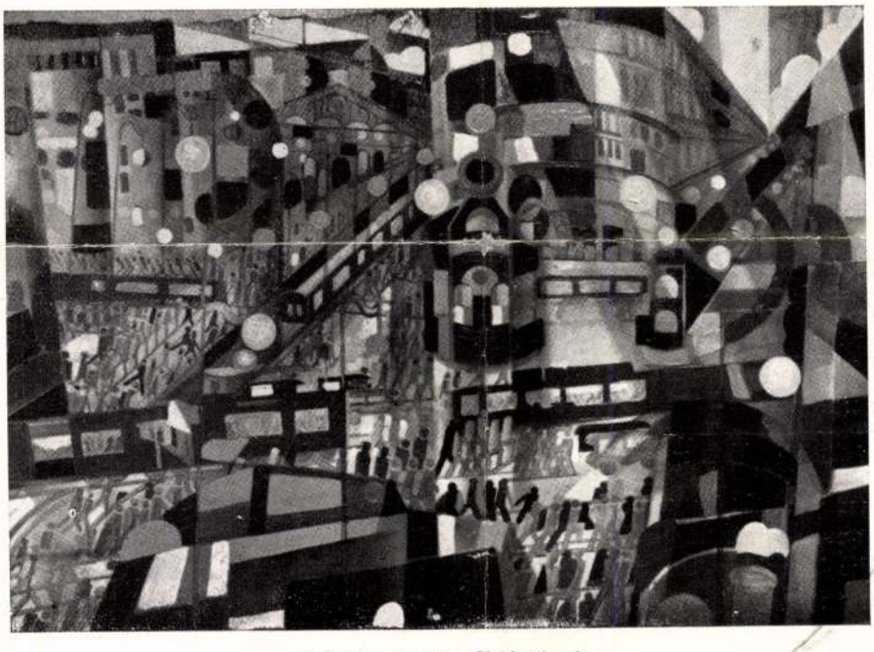

Schaiber Hugó: „Világváros"

áll. Gyűjti az adatokat sorjában, ahogy azok egymás után beérkeznek. Legelőször az előtte való napi elszámolás. Mennyi volt a végső bevétel, a napi kiadások, adók és egyéb kézi költségek levonása után. Ez után jön az elővételi jelentés, amely azt mutatja, hogy a műsoron levő darabok iránt, milyen az érdeklődés. Ez a két kimutatás, a színház gazdasági életének láztáblája. Azzal a különbséggel, hogy itt az az ideális állapot, ha minél magassabb számra ugranak a bevett összegek. Azután egymás után futnak be a különböző kérések, például: a hősszerelmes, aki a legközelebbi darabban

Művész-Élet 1932. sept.

főszerepet játszik, azzal a kis kéréssel jön elő, — rettenetes zilált anyagi helyzetét hozva fel indokul, — hogy három hétre, adjanak a próbák alól felmentést, hogy a most itt filmező amerikai Prix-Prax vállalat új filmjében eljátsza azt a nem is ép főszerepet, amiben megmutatná a világnak, hogy kell filmen játszani! Semmi kétség azután külön repülőgépen viszik át az Oceánon... Ez magyarán azt jelenti, hogy a hősszerelmes úrnak bliktri a színház! Változtassák meg a műsort, játszanak más darabot, vagy osszák ki másra a szerepet..., neki mindegy! Helyezzék az ő egyéni érdekei alá, a színház érdekeit!

Majd a rendező jön, feldúlt lelkiállapotban... Igaz, hogy ennek alapja, az a harmadik éjszakai lumpolás, amihez a színháznak semmi köze, — de most ezt feledve, egyedül annak a rettenetes dolognak tulajdonítja, hogy Pintyőke kisasszony, aki az első felvonás legelején, két mondatot mond, még nem jött a próbára. Ki kell az orvost küldeni hozzá! Hogy más baj is van, az, hogy nagy Star sincs a próbán, erről még beszélni is csak mellesleg mer a rendező úr... Mintha ez nem is lenne fontos... De erősen esküdözik, hogy kipucolja a színház Augias istállóját...

A telefon állandóan cseng, mondanom sem kell, a potyajegyesek! —

Közben jön a díszlettervező és panaszkodik, hogy a rendező még mindig nem adta oda a darab scenáriumát. Hogyan rajzolja meg a díszletterveket, ha nem ismeri a darabot, sem azt, mit akar a rendező... Ujabb csata... Most már a rendező és díszlettervező között... Jön a ruhatáros és jelenti, hogy a nagy Stár, a koldus leány szerepében nem hajlandó kimenni, abban a rongyos ruhában, amit a rendező kiválasztott a számára. Neki új ruha kell, és pedig selyem!! (Mibe is járhatna egy szegény koldus leány másban, mint selyemben!?) Erre is van egy kedvenc mondása a rendezőnek, aki kénytelen jó arcot csinálni e rendkívüli kívánsághoz: „A színpad az más!" Hogy miben más, ezzel a felettel adós marad...

Végre délfelé megjön a Stár is... Lent a színpadon, elölről kezdenek próbálni. Az eddigi próba úgy sem ért semmit... Most jön aztán a haddelhadd! Kisüti, hogy rossz az egész darab... Ami az elején van, azt kell tenni a végére, a közepét teljesen kidobni, és az elejét újra írni, lehetőleg úgy, hogy a Stár csak az első vége felé jőjjön... Szegény szerző... Nincs egy hete, hogy átíratta a rendező a darabját, akkor a végét kellett előre tenni, a második felvonással végezni és egy új második felvonást írni...

E. Hevesi Margit: „Chioggiai vitorlások"

Ezalatt újabb telefon, a nagy Befutott jelenti, hogy elkészült az új darabjával, ma délután akarja felolvasni... Bár senkinek erre nincs ideje, de a nagy Befutott kevéért mindent... (Hat ujság áll mögötte!)

A déli pénztárjelentés alapján, ha lehet kiadják a szabadjegyeket... Ezzel a művelettel a színház a saját nyakát metszi el, mert köztudomású, a legrosszabb publikum a potya. Annak semmi se jó! Erről lehet őket legkönnyebben megismerni.

Délután, megbeszélések a legközelebbi darabokról, aztán a színház munkarendjének megállapítása, a próbakiírás következik. Este pedig kigyulladnak a lámpák, a nagy izgalmak elsímulnak, az ügyelő felhúzatja a függönyt, a többi a publikum dolga...

Ezeken kívül, amit mindenki tud, mást is tud az

Scheiber Hugó

Reggeli Ujság, 933. XI.

Marinetti: A magyar Scheiber Hugó korunk egyik legnagyobb festője

— *A Reggeli Ujság tudósitójától* —

Az olasz lapok magasztaló kritikái nyomán a magyar sajtó is megemlékezett *Scheiber* Hugó nagysikerü római kiállításáról. A kitünő festőmüvész, aki tegnap érkezett haza az olasz fővárosból, a következőket mesélte római kiállitásáról és élményeiről:

— A *Futuristák Központi Szalonjának* nemzeti kiállitásán *huszonnégy képet állitottam ki egy külön teremben.* Én voltam a kiállitás egyetlen külföldi vendége. A kiállitást *Marinetti*, a futuristák akadémikussá lett vezére nyitotta meg és beszédében

háromnegyed óráig méltatta a képeimet.

— A kiállitáson egyébként *megjelentek az olasz szellemi élet összes vezetői.* Különösen

a Duceről festett expresszionista képem aratott nagy sikert.

Budapesti tárlataimon, sajnos, *még soha nem jelent meg olyan előkelő közönség mint amilyen Rómában vonult fel a képeim előtt.* De

Olaszországban a futurizmus hivatalos művészetként dolgozhat

és senki sem lát benne csodabogarat. Kiváncsi vagyok, hogy *mikor jut ki már nálunk is az uj festészetnek egy kis hivatalos elismerés?*

Scheiber Hugó nagyon szerényen beszélt római sikeréről. Aról, hogy milyen tisztelettel és ünnepléssel fogadták. Hogy például Marinetti nem mondott kevesebbet róla szóló előadásában, mint azt a római lapok is megirták, hogy: *A magyar Scheiber Hugó korunk egyik legnagyob festője ...*»

amikor a jövendő finánckapacitás kijelentette, hogy elveszi a kis angyalt. A lebeszélés nem használt, a házassági szándék szilárd volt, mint egykor a tőzsde. Egyik jóakaratu barátja végül is megszánta — és felkereste a hölgyet, akit megkért, hogy... legyen egy kicsit „kedvesebb"... és jobbszivü. A kérése nagyobb nyomatékául átnyujtott némi készpénzt is. A várt eredmény nem maradt el, a szerelem viharosabb, mint valaha, házasságról azonban most már nem esik szó. A boldog fiatal-

IL LAVORO
16123 GENOVA
SALITA DINEGRO 7
1024
-5 FEB 1974
L'ECO DELLA STAMPA - MILANO

Scheiber Hugo

Forme e colori

Il senso di una avanguardia

SCHEIBER HUGO': «Strada» (1916)

Una mostra con pochi quadri sufficinetemente importanti per una lettura protratta, sempre più specialisticamente, dei sensi dell'arte contemporanea e delle sue implicazioni internazionali, è quella, di cui qui si scrive, ordinata alla «San Marco dei Giustiniani» e dedicata a quella avanguardia ungherese che, al principio del secolo, fece da ponte tra la cultura post-impressionistica della Francia e della Germania e la cultura rivoluzionaria dell'est europeo. Che è come dire di un ponte costruito con arcate ideologicamente rivoluzionarie e un plasticismo ispirato a esigenze di chiarezza e ordine formale.

Ovvero secondo una specifica attitudine intellettuale del considerare parimenti rivoluzionari tanto le idee quanto i gesti, le modificazioni, nel campo della conoscenza e della sensibilità nel generale orientamento del nostro secolo, venuto da Parigi e i presupposti ideologici e teorici, avviati alla pratica, delle prime radicali proposizioni della rivoluzione russa aperta da Lenin.

In Ungheria, negli anni primi tra i dieci e i trenta del secolo, il contributo politico-culturale è un tutt'uno di fatti e di pensiero, con vicende anche dolorose ormai abbastanza note e interpretate per il giusto verso. Quel che la mostra mette in evidenza è appunto il senso dell'incontro tra un'arte in rivoluzione per rivoluzionare le proprie peculiarità di linguaggio e un'arte come mezzo di rivoluzione. Arte francese e tedesca, impressionismo, espressionismo, cubismo e futurismo da un lato, e arte giovane e nuova, dal ritmo impetuoso, la prima sovietica, dei fratelli Burljuk, di Larionov, della Concarova, di Tatlin, soprattutti, e di Malevic, dall'altro Ungheria dunque frammezzo, col ricupero più radicale della rivoluzione formale europea, cubismo e futurismo, e i programmi del russo Gruppo Produttivista di Malvic che aspirava ad indicare la purezza e la luminosità della iniziativa rivoluzionaria sovietica, non soltanto come luogo di materia intellettuale ma come luogo di intervento verificante la volontà di sperimentare l'espressione diretta di un razionalismo utilitaristico.

La rassegna dà conto dell' opera di Lajos, Farkas, Aurel, Hugò, Szobotka, Uitz, Molnar, Bernàth, Mattis-Teutsch, Bortnyik, Spanger e Tihani, artisti rimasti, in un modo o nell' altro, quasi sempre in Ungheria, anche dopo la grande diaspora che ne portò in America e in Europa Occidentale altri, come Kallai e Moholy-Nagy. Questi sarebbero approdati al Bauhaus dopo aver svolto una fondamentale attività teorica ed ideologica in seno alla rivista «Ma» («Oggi»).

Correlando astrazione pura e dadaismo «Ma» aveva tentato una penetrazione sostanzialmente protestataria ma anche proletaria, penetrazione che ebbe a fallire sotto l' incomprensione, prima, del governo rivoluzionario e sovietico (da cui politica «Ma» appoggiava) e, dopo, della controrivoluzione del 1919.

La mostra documenta l' adesione ungherese alla Grande Avanguardia, accenna a qualcuna delle fasi principali che la investirono e soprattutto testimonia il clima sintetico di una espressività resa libera e liberata, almeno per un certo momento, dalla volontà politica consonante (in Russia Stalin non aveva ancora il sopravvento), con la volontà espressiva tesa a sua volta alla ricerca di una nuova via creativa.

A questo punto sembra quasi superfluo aggiungere che è mostra da guardare con attenzione e con un po' di informazione.

Scheibert Hugó.

1928 jul. 22.

Mozdulatok

(Scheibert Hugó rajza)

1

— **A pénzügyőri szakasz vezetője is letartóztathatja a jövedéki kihágáson kapott polgárt.** A hivatalos lap szombati számában *két pénzügyminiszteri rendelet* jelent meg, amelyek újra szabályozzák a jövedéki kihágások esetében követendő bírói eljárást. *A pénzügyi hatóságok bírói intézkedés nélkül, 48 óráig előzetes letartóztatásban tarthatják a vádlottat.* A védő közreműködése jövedéki kihágások eseteiben csak *a vádirat benyujtása után* kezdődhetik meg ezentúl és jövedék kihágási ügyekben csak *egyfokú perorvoslat* van. A hatóságok a feljelentő nevét *kötelesek titokban tartani, névtelen feljelentéseket is felhasználhatnak.* A pénzügyi hatóság *személyi motozást* rendelhet el nemcsak a terhelt, hanem annak hozzátartozói és védője ellen is, ez utóbbi ellen csak akkor, ha már elrendelték a vizsgálatot. A letartóztatást elrendelheti a pénzügyi hatóság, ha azonban a késedelem veszéllyel járhat, letartóztatási joga van *még a vámhivatal vezetőjének, a vizsgálóbiztosnak, sőt a vámőri, vagy pénzügyőri biztosi kerület, vagy szakasz vezetőjének is.* A letartóztatásról *irásbeli jelentést* kell terjeszteni az elé a hatóság elé, amelyhez a terhelt tartozik. Elrendelhetik a pénzügyi hatóságok, hogy a védő *csak hatósági személy jelenlétében* érintkezhessék a letartóztatott vádlottal. A kirendelt vizsgálóbiztos köteles intézkedni a megrövidített adó és a kiszabható legmagasabb pénzbüntetés biztosítása iránt. Esetleg a terhelt és ke-

— **A vasúti sinekre fekszenek a sztrájkoló indiai vasutasok.** *Madrasból* jelentik: A d indiai vasutakon kitört a sztrájk, amelyb többezer munkás vesz részt, a sztrájkolók ú igyekeznek megakadályozni a vasúti forg mat, hogy a sinekre fekszenek. A forgalmat e sen redukálni kellett. A sztrájkolók vezet elfogták és a rendőrség messzemenő biztonsá óvintézkedéseket foganatosít.

— **Lecsett az eperfáról egy kisleány.** *Boza* Ilo 12 éves iskolásleány, akinek szülei Kispesten Arany János ucca 32. számú házban laknak, szo baton délelőtt epret akart szedni az udvaron á nagy eperfáról. A kisleány felmászott a fára, az ban eprészés közben hirtelen lezuhant és ájultan rült el a földön. Kihivták hozzá a mentőket, akik szerencsétlenül járt kisleányt súlyos állapotban sz litották be a Szent István-kórházba.

— **Kihallgatták dr. Klár Zoltán főorvost fogházi állapotokról tett nyilatkozatai ügyébe** Ismeretes, hogy dr. Klár Zoltán, aki öt hón pot töltött a Markó uccai fogházban, szabad lábrakerülése után több nyilatkozatban fo lalkozott a *fogházban tapasztalt állapotokr* Ezen ügyben a királyi ügyészség szigorú viz gálatot indított és Auer királyi ügyész n kezdette meg ebben az ügyben a kihallgatás kat. Elsőnek magát dr. *Klár* Zoltánt hallgat ki a vizsgálatot vezető ügyész, aki előtt a f orvos közel három óra hosszat tartó kihallg táson ismertette az általa már nyilvánosa közzétett tapasztalatait. A vizsgálat folyamá a *fogház személyzetét is kihallgatják.*

— **Antal püspök Rothermere lordnál.** A Duná túli Református Egyházkerület püspöke, dr. Ant Géza, mint ismeretes, résztvett az egyházak pénzüg világkonferenciájának glasgowi ülésein és azutá nagyobb tanulmányútra indult Angliában. Mo arról értesülünk, hogy a *püspök Londonba*

Scheiber Hugó

Németh Antal: Budapesti Kiállítások. Periszkop (Arad) 1925. ápr. hám 35. l

Tisztaszándéku és a grafikában néha egyenesen bravuroskezü müvész *Scheiber Hugó* . . . Valamikor az impresszionizmusból indult el, hogy pár évvel ezelőtt ráeszméljen a *keresés* szükségszerüségére és megérezve e formavilág kiéltségét, a Cézanne-követés tapogatózásai után a müvészi kifejezésnek egy olyan erőteljes nyelvét alakitsa ki expulziv egyéniségéből, mely a legtisztább expresszionizmus, de a szónak *nem* tulhajtott értelmében. Pillanatnyi helyzetek, lázas tovamozdulások ábrázolása izgatja, amit olajképein Van Gogh rapszodikus vonalvezetésével rokon, nyugtalan, irizáló szinü formák szuggerálnak. Folyton kisérletezik. Kedvenc témája grafikájának — a szembesütő napfény: hogyan bontja meg a térrelációkat és hat a fénykörébe kerülő emberre.

Grafikai alkotásainak legérdekesebb alkotásai azok, ahol a szénrajz fekete-fehérje mellé beledob virtuóz módon egy-egy szint, a szájat, vagy az arcot pirositja, az éj terébe von néhány kusza szines vonalat. Leggyökerén eklektikus lélek: egyénisége sokféle modor analizálhatatlan konglomerátuma.

*

Sokan vannak még a *Kut* kiállitásán, akikről most ritka alkalom adódnék e tárlat kapcsán néhány mondatot leirni . . . Kmettyre tanulmány vár, ugyszintén Pátzay Pálra is, aki függetlenül a kiállitott dolgaitól, talán a legkomolyabb jelenség a legujabb magyar skulptúrában. De mondottuk: ez az irás nem a szokásos recenzió, nem is kép a Kut kiállitásáról, csak néhány szempont adalékul néhány budapesti kiállitó müvészetének mérlegeléséhez . . .

gyan ülte meg az idén Carneval ünnepét. Gyakran éjjeli három óráig is folyt egyes városokban a dáridó, irja felháborodva a Matin és ez a nemzet akarja a legyőzött szomoru sorsával Európa részvétét magára vonni. Először fizessenek, aztán mulassanak, ha marad miből! Ezt irja szószerint a Matin 1925-ben. És hozzáteszi, hogy egy német pilóta altiszt elárulta egy magasrangu francia katonatisztnek, (nevek persze hiányzanak) hogy egy német mérnök (név hiányzik), olyan gázbombát talált fel, amellyel egy óra alatt Franciaország tiz legnagyobb városát meg lehet semmisiteni. Vigyázzatok franciák! Igy fejezi be a Le Matin.

Az akadémia elfogadta a film szót. Ugylátszik, a negyven halhatatlan pálmafakkos nem zavartatja magát a Matin vésztjósló felhördüléseiben

Scheiber Hugó

N.U. 933 XI/8

— **Magyar festő kiállitása Rómában.** November 8-án este 6 órakor nyitja meg Marinetti, a királyi olasz akadémia tagja *Scheiber Hugónak*, a magyar futurista festőnek gyüjteményes kiállitását a Futurista Müvészet központi szalonjában, a Mérnökegyesület kiállitási palotájában.

N.U.933.XI.8.

SCHEIBER HUGÓ

Női fej *Damenkopf*

Nemzeti Szalon

1928 febr.

Ume

Scheiber Hugó

Scheiber Hugo festő

23	Kabarében, rajz	mgtul.
24	Babits Mihály úr arcképe, pastel.	mgtul.
25	Táncospár, pastel.	7000
26	Kompozició, pastel.	7000
27	Fejkompozició, rajz	4000
28	Fejkompozició, rajz	4000
29	Kikötő, rajz	5000
30	Interieur, rajz	4000
31	Városliget, pastel.	4000
31a	Ablaknál, olajf.	5000
31b	Bál, olajf.	4000

Scheiber Hugó.

Született Budapest 1873. szeptember 29-én. Atyja Scheiber Sándor iparművész-festő volt, akitől nyert először oktatást a művészetben. Látogatta egy ideig az Iparművészeti Iskolát, ahol az alakrajzban néhai Papp Henrik volt a mestere. Nagyobbrészt gyüjteményes kiállitások formájában mutatkozik be s eddig többször szerepelt ilyen formában a Nemzeti Szalonban, azután részt vett még az azóta megszünt Belveder és Alkotás, valamint a Művészház kiállitásain, mig legutóbb az Ernst Muzeumban rendezett II-ik „Kut"-féle kiállitáson volt külön kollekciója. Bécsben Max Hevesinynél, mig Berlinben évek óta a „Sturm"-nak rendes kiállitója. Londonban a Germinal Cercle-ben és Poplartovenben volt kiállitása, mig ez idő szerint a berlini „Sturm" által Amerikában rendezett kiállitásokon van nagyobb kollekciója.

1	O. J. tanár arcképe, pastel.	mgtul.
2	Körhinta, pastel.	6000
3	Vasárnap a városligetben, vizf.	10000
4	Világváros, vizf.	10000
5	Ritmus, vizf.	10000
6	Ablaknál, vizf.	10000
7	Ujpesti hid alatt, pastel.	mgtul.
8	Városliget, pastel.	mgtul.
9	Városliget, rajz	4000
10	Embercsoportok, rajz	4000
11	Ölelés, pastel.	5000
12	Fejkompozició, rajz	5000
13	A festő, rajz	5000
14	Művészsarok, olajf.	mgtul.
15	Házak és hegyek, pastel.	6000
16	Hervard Walden, A berlini „Sturm" tulajdona, rajz	6000
17	Ligetben, rajz	7000
18	Kiváncsiság, rajz	7000
19	Angolpark, rajz	8000
20	Esztergom, pasztel.	6000
21	K. A. úr arcképe, rajz	mgtul.
22	Gyermekfej, rajz	3000

Nemzeti Szalon 1926. okt. – nov.
52. csop. kiáll.

Scheiber Hugó
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1964 NOV 25
MŰANYAG

1021

Scheiber Hugó emlékkiállítása a Magyar Nemzeti Galériában

A napokban nyitották meg a Magyar Nemzeti Galériában Scheiber Hugónak, a két világháború között külföldön is nagy sikereket elért magyar festőművésznek a kiállítását. A megnyitó beszédet Kisfaludi Stróbl Zsigmond, a Magyar Népköztársaság kiváló művésze mondotta el. Méltatta Scheiber munkásságát, aki a XX. századi magyar festészet első ötven évében igen aktívan dolgozott és legsikeresebb állomásai Bécs, Berlin, Róma, New York és La Paz (Bolívia) voltak. A kiállításon megcsodálhatjuk a művész bámulatosan ügyes rajzkészségét. Ebből adódik, hogy egy időben a gyors rajzkészség miatt, valósággal gyártotta a képek, rajzok százait, talán ezreit. Az ilyen gyors munkák nem kiemelkedően művészi értékűek, de ezért mégsem a művészt hibáztatjuk, hanem a kort ítéljük el, amelyben felszabadulás előtt élt. A művész kivételes tehetsége legjobb munkáiban, amelyet a mostani kiállításon láthatunk, nagy erővel jelentkezik. A kiállításnak az a célja — s úgy véljük, ezt meg is valósítja — hogy Scheiber Hugó életművének valóságos értékeit kiemelje és megőrizze.

Az emlékkiállítást Oelmacher Anna, a Galéria osztályvezetője rendezte, a tőle már megszokott igényességgel, nagyvonalúsággal.

A művész szénrajza Babits Mihályról.

asztallapba munkált
nyok teszik lehetővé. Ez
rendezése lehet párhu
vagy átlós irányú. A pá
mos elrendezésű T-h
pratikusabbak. Az ismé
prések közül átlós irány
nyai vannak az SHF
a DSH 200 A, a KuPY
P 472 A és a P 457 D
asztalainak. A présdarab
volitására szolgálnak a kido-
bók.

Fröccspréselésre csak hid-
raulikus kidobóval, illetve al-
só dugattyúval is rendelkező
gépek alkalmasak. A maximá-
lis kidobóerő korszerű gépek-
nél, kis méretkategóriák ese-
tén kb. 40 százaléka, közepes
méretkategóriák esetén kb. 30
—35 százaléka, nagy méretka-

építve a géptestbe,
külön kell azt a gép mellett
elhelyezni. A felsorolt présel
közül komplett, egybeépített
gépek a lengyel és a kisebb
NDK-présel. A vezénylőpult
külön történő elhelyezése elő-
nyös, mert így a gép rezgései-
től meg lehet kímélni a mű-
szereket.

Bardócz László

jádot köszöntünk

— Mik a következő terveik?

*— Természetesen tovább-
megyünk. A jelvényt is meg
szeretnénk szerezni. Csak
hát...*

— Van valamilyen akadály?

*— Nem tudom mi is lesz
majd most, mert eddig én is
a szerszámüzemhez tartoztam
állományilag, mint a brigád
többi tagja. Október 1-től vi-
szont az én munkahelyemet, a
krómozót egyesítették a galva-
nóval, így most oda tartozom.
Bár remélem ez azért talán
csak nem okoz problémát, s
nem vezet a brigád felbomlá-
sához. Mert azt nem szeret-
nénk. Majd meglátjuk.*

Jó munkát végzett a brigád az elmúlt esztendőben. Szép eredményeket értek el. Valóban nem volna szerencsés dolog, ha most valami miatt felbomlana ez a jól összeszokott együttes. Hiszen így együtt megszokták, megismerték egymást, hatni tudnak egymásra, s eredményesebb volt a nevelő szó annak érdekében, hogy szocialista emberré váljanak, hogy ne csak a munkában, de a magánéletben is közelebb kerüljenek egymáshoz, ahogyan szocialista típusú emberekhez illik.

A brigád többi tagjainak látogatása a krómozóban dolgozó Potykievicz László brigádvezetőnél (jobbról a harmadik).

KONFLISLÓ

SCHEIBER HUGÓ KÉPI VILÁGA

HAULISCH LENKE

(Részlet **Haulisch Lenke:** Scheiber Hugó monográfiájának **Scheiber Hugó képi világa** című fejezetéből. Megjelenik magyar nyelven 1990-ben, angolul 1991-ben a Széchenyi Kiadónál.)

SCHEIBER HUGÓ: ÜRES KONFLIS

SCHEIBER HUGÓ: GYERMEKKORI RAJZ

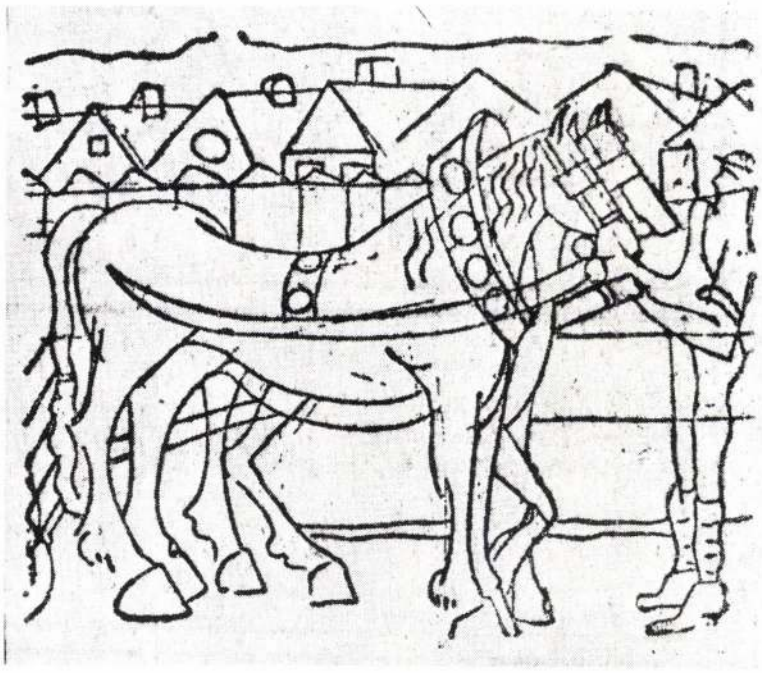

Konflisló. Scheiber Hugó legelső ismert rajza tizenhatéves korából származik és befogott lovakat ábrázol. „Az igazi expresszionista képeket a gyerekek és a primitív népek csinálják – mondta róla a művész, – azt hiszem, akkor már majdnem kész volt a mai formám".* E korai rajzról, amely a fiúgyerek természetes érdeklődését mutatja a lovak iránt, valóban felismerhetjük a későbbi Scheibert. A hasonlóság a vonalak biztos vezetésében és az ornamentikus kompozícióban nyilvánul meg. Mondanivalóban azonban úgy viszonyul érett korának lóképeihez, mint az az erős, jókiállású fiú, aki Scheiber volt, későbbi önmagához.

A ló általában egy korabeli tipikus nagyvárosi közlekedési eszközzel, a konflissal együtt jelenik meg a művész képein. Ez a komótos jármű helyettesíti Scheibernél a futuristák száguldó autóját, vagy akár Carlo Carra Rázós kocsiját. A Sturm által reprodukált **Üres konflis,** (Leere Drosch-

* Nagy művészek gyermekszobája. Újság, 1928. dec. 25. 59. 1.

ke) c. rajz utcasarkon várakozó, utas nélküli járművet ábrázol ellenfényben, sziluettszerűen. A földön az árnyék megismétli a lehajtott fejű lovat, és nyugodtan üldögélő kocsist. Az **Éjszakai konflis** c. festményén a kocsis heves mozdulattal csap a nehezen botorkáló lóra, a kocsiban két fantomszerű alak ül, a hátteret házak zárják le. A kép főszereplője a ló, amely itt is körvonalszerűen jelentkezik a háttérben lévő utcai lámpa fénye előtt. Későbbi de nem kevésbé meggyőző változata lehet annak a festménynek, amelyről Bálint Aladár így írt a Nyugatban: „...egy képe, ha érzésem nem csal – túlél jónéhány esztendőt... egy konflislovat ábrázol ez a kép. Talán furcsa és szokatlan dolog egy konflislóval kapcsolatban szimbolikus jelentőség emlegetése, de hisz Meunier bányalova is felmagasztosult a művész keze alatt. Konflislovat ábrázol ez a kép, elnyűtt, groteszk párát, ahogyan hallatlan erőfeszítéssel előrelendül, minden izma, ina szinte szétpattan, lába úgyszólván ízekre töredezik, háta hepehupás, feje nagyra nő. A kilátástalan erőlködésnek, a soha meg nem szakadó teherhordásnak mártíromságát félreérthetetlen jegyek mutatják e sovány gebén. Mindnyájan, kik küzdve küzdjük végig örömtelen napjainkat, eleven szimbólumot látunk e képben és szenvedő testvérünknek érezzük e négylábú kortársat."* A fenti műnek kiegészítője lehet az a remek tanulmány, amely egy **abrakoló lovat** ábrázol a fényárnyék drámai váltakozását kihasználva. A befogott ló lábai megroggyannak, a sovány oldalbordák ornamentikusan sorakoznak a hátán, feje eltűnik a rákötözött tarisznyában. Egy másik változat a **Konflis lámpafényben.** A megdőlt gázlámpa sárga fénye visszaverődik a macskaköves utcáról, ebben a világos mezőben áll a ló a kocsival. A kocsis biztatja, a ló azonban nem mozdul, szemellenzős fejét a földre szegezi.

A konflis ajtaján keresztül három alakot pillanthatunk meg, kettő cilinderben. A háttér pirostetejű kék házai a fény sárga színével együtt a három alapszín alig modulált dekoratív értékét foglalják magukba, amint ezt Scheiber számos képén megfigyelhetjük a húszas évek klasszikus színválasztásának megfelelően.

Nemhiába látta bele saját sorsát Bálint Aladár Scheiber Hugó konflislovába. Az éjszaka csábító fényei között gazdag utasokkal bukdácsoló konflisló mintha a kiszolgáltatott közép-európai városi értelmiség jelképe lenne, kiegészítője Meunier vagy Derkovits Gyula teherhordó bányász- és igáslovainak.

SCHEIBER HUGÓ: ÉJSZAKAI KONFLIS

* Nyugat, 1922. X. 16. 1943–44 l.

Új Tükör, XXIV. évf. 21. sz. 1987

SCHEIBER Hugó

SŐTÉR ISTVÁN

Nagy Lajos

Mi tagadás, a magyar olvasóközönség mindig is jobban kedvelte a nagy kitárulkozókat, az önmutogatókat, a szépen szónokló hevülőket, mint a Nagy Lajoshoz hasonló pontos és aggályos művészeket. A valamikori romantika hozzászoktatott bennünket ahhoz, hogy az írótól érzelmes és látványos mutatványt is várjunk. Ilyesmivel Nagy Lajos sohasem szolgál. Valamikor egy értő kis kör írója volt, s többé-kevésbé ma is megmaradt annak. Írásai nem ingerelnek sírásra és lelkesedésre, mert arra az igazi megrendülésre, melyre ő akar indítani, nem mindenki hajlamos. Márpedig amikor gondolkodásunk, öntudatunk hajlamossá válik a tespedésre, a kellemes mámorra és magafeledkezésre, épp az ilyen kényelmetlen írókra lenne a leginkább szükségünk.

Nagy Lajosnak *Kiskunhalom* című írása, 1934-ből, talán a legelső magyar szociográfia. Pontos és keserű írás, tehát megvan benne mindaz, ami miatt Nagy Lajost kényelmetlen írónak lehet tekinteni. Nagy Lajos egyéniségének legfőbb jellemvonása mégis egyféle gyengédség volt. Gyengéd csak az lehet, aki megbocsátó, és Nagy Lajosnak rendkívül érzékeny, megértésre hajló természete különösen mond ellent annak a keserűségnek, mellyel novelláiban és különösen a *Kiskunhalom*ban találkozunk. Pontos és szigorú ez az írás, mintha nem is emberekről, hanem növényekről és kövekről szólna. Nagy Lajos személyes gyöngédsége, érzékenysége — és írásainak keserűsége között mély kapcsolat van: az utóbbi az előbbinek szülötte. Természete és erkölcse tette arra hajlamossá, hogy keserűvé váljék. Újabb irodalmunkban nem ismerek következetesebb moralistát Nagy Lajosnál. Moralista mivolta tiltotta el a szépítéstől, az eszményítéstől, az ábrándosságtól. Idegen tőle mindenfajta romantika, mindenfajta törekvés a felnagyításra. Ő volt az az író, aki sohasem tudta azt nyújtani, amit a közönség el szokott várni az írótól. Ez azt jelenti, hogy Nagy Lajos is mást várt a kortól, az emberektől, mint amit azok nyújtottak. De talán akkor vagyunk igazán pontosak, ha azt mondjuk, hogy Nagy Lajos nem is várt sokat embertársaitól, mert tudta, hogy ezek milyen nehezen tudnak kivetkőzni gyarlóságaikból. Ha valaki emiatt az emberszeretet hiányára gyanakodnék nála, tévedne. A *Kiskunhalom*ot minden nyomasztó pontossága ellenére az emberszeretet diktálta. Ez a könyv annak a paraszti hérosz-kultusznak, annak a parasztromantikának cáfolatául is készült, mely a harmincas években annyira divatozott. Kiskunhalom, melynek mintájául az egykori Apostag szolgált, nélkülöz minden regényességet.

Nagy Lajos utolsó esztendei keserűségben és elszigeteltségben teltek el. Az új világ, melyben annyira reménykedett, látszólag visszautasította az ő művészetét — azért csak látszólag, mert az a visszautasítás nem a közönségnek, még kevésbé az írónak, hanem csak néhány művelődési hivatalnoknak a gesztusa volt. Ezek egyike nagy nyilvánosság előtt a szemére vetette, hogy kávéházi ablakból nézi a világot. Arra már nem gondoltak a bürokraták, hogy Nagy Lajos mi mindent látott meg abból a kávéházi ablakból! *Budapest Nagykávéház:* egyik könyvének címe — és ez a hely, ez a fogalom az ő szemében az emberi sorsok, a kapcsolatok, a drámák nagy szövedéke, a társadalmi és az egyéni valóság foglalata volt. Emberekre volt szüksége Nagy Lajosnak, csak baráti körben érezte magát biztonságban, halála is ilyen körben lepte meg, élete utolsó pillanatáig társas lény volt. Ez a vágyódás az emberi társaság iránt talán a tanyai gyermekkorral magyarázható, azzal a magánnyal, mely élete kezdetét körülvette. Később a kávéház magát az életet jelentette neki, menedéket és fórumot: szegény írók fényűzését. Akár kávéházi ablakból nézte a világot, akár nem, a városi szegények világát bárkinél jobban ismerte, a falusi szegénység pedig neki egyet jelentett gyermekkorával. Ez a gyermekkor, s még inkább a tanulóévei egész életére kihatottak. Gyermek maradt még abban is, ahogyan az atlétai teljesítményeit öregkorában emlegette. Nagy Lajos nem emelte mítosszá a szegénységet, az elnyomók bűnét épp úgy megmutatta, mint az elnyomottak hibáját: a lustaságot, a beletörődést, sőt a rosszra való hajlamot. Nem eszményítette a szegényeket, és nem mentette föl a gazdagokat. A társadalom hibáit emberi hibáknak is látta, és abban a világban sem tudott a hibákra szemet hunyni, melyet pedig a maga világának akart tekinteni, még ha ez nem mindig sikerült is neki. Ilyenkor is megmondta az igazat, és ha nem lehetett másként, úgy burkoltan. *Az ember és a kutya* című elbeszélése a legjobb példa erre, mely az ötvenes évek kezdetén játszódik egy üdülőben. Felületes olvasásra kezdetben nem értjük, miért van az, hogy az üdülő vendégei egyébről sem beszélnek egymással, mint a környékbeli, már ismerős vagy újonnan feltűnt kutyákról. A novella végén döbbenünk rá, hogy azért beszélnek csak a kutyákról, mert egyébről nem tanácsos beszélgetniük.

Hunyady Sándor jegyezte meg Nagy Lajosról, hogy ő sehol sem volt otthon — mindenütt vendég volt. Amikor visszaemlékezem rá — az otthonában, útra kész öltözötten, mintha már csak a felöltőjét készülne fölvenni —, igazat adok Hunyady Sándornak.

1987: A híres Sotheby aukciós ház londoni árverési csarnokában XX. századbeli magyar képkollekció került kalapács alá. Köztük szerepelt Scheiber Hugó hat festménye. Ezeket a gyűjtők 6230 angol fontért vásárolták meg. *(Újsághír.)*

1937: „Ismét házaltam. Három nap alatt egyetlen képemet se tudtam eladni." *(Levélrészlet.)*

Emlékeim régi filmje pereg. Ezekből áll össze Scheiber Hugó pesti piktor küzdelmes életének néhány fejezete. Kedélyes fickó volt, akit elszomorítottak, félreállítottak. A balszerencse lovagja reményeiben csalatkozva, megalázva távozott tőlünk, hetvenhét éves korában.

Ingyenmodell

A régi Budapest különös, érdekes, jellegzetes alakjaként ismerték. Feltűnő jelenség. Behemót, pocakos figura. Kissé csúcsos koponya, húsos, groteszk arc és száj, elálló fülek. Elmaradhatatlan szivarját néha pipával cserélte fel. Kevés fotó maradt róla, viszont rengeteg önarckép őrzi arcát, fintorait. „Azért festek sok önarcképet, mert ingyenmodell vagyok."

Ő már túl volt az ötvenen, én huszonöt évesen akartam megváltani a világot, amikor a húszas évek vége felé megismerkedtünk. Két évtizedes cimboraságunk idején úgy tűnt, mintha mindig ugyanazt a ruhát hordaná. A kordbársonyból készült, széles szárú nadrág, a bő kabát valaha barna lehetett. Jeles napokon felvette fekete öltönyét. Ezzel úgy volt, mint Krúdy Gyula a frakkjával: hatalmas méretei miatt nem adtak rá kölcsönt a zálogházban.

Sokszor beszélt keserves életéről.

— Mindig voltak és lesznek, akiknek nem sikerül a lét napfényes oldalára kerülni. Az én famíliám is ilyen. Balszerencsémet apámtól örököltem. Faterom ügyes festő és dekoratőr volt. A szegénység kényszerítette arra, hogy napszámosmunkában a porcelándíszítéstől, épületek cicomázásán át, reklámplakátok mázolásáig krajcárokért mindent vállaljon. Akár a mesebeli szegény ember, újra meg újra elindult szerencsét próbálni. Azt hitte, hogy Bécs nagy lehetőségeket nyújt. Kiderült, hogy ott még nehezebb a megélhetés.

A Scheiber házaspárnak tíz gyereke született. A legidősebb, Hugó, 1873-ban jött a világra.

Bajuszos nő, sziámi ikrek

— Második elemibe jártam, és már dolgoznom kellett. Segítettem apámnak. Legyezőkre, bútorokra, jelmezekre virágokat festettem. Alapoztam, kontúroztam. Álmaimban gyakran visszatérnek gyerkőckori emlékeim. A bécsi Práterben vagyok. Apám mutatványosbódék falaira csalogatókat festett: bajuszos-szakállas nőt, vadembert, halfarkú leányt, összenőtt ikreket. A Plasztikonnak gyilkosokat, szörnyszülötteket, a cirkusznak kardnyelőt, óriást, vashajlító erőművésznőt mázolt. Én is segítettem a rikító színek felrakásában. Cipeltem a festékes táskát, papírtekercseket. Olyan fáradt voltam, hogy ritkán néztem meg valamelyik práteri csodát.

Tizennégy éves korában kimaradt az iskolából, az ok a szegénység. A család visszatért Pestre. Semmi sem változott. Látástól vakulásig rajzoltak, festettek, porcelánt díszítettek. Az elsőszülött Scheiber ekkor tizenhét esztendős. Pesten kitanulta a címfestő mesterséget, de ezt is úgy utálta, mint a legyezőpingálást.

Vidéki úr iskolája

— Festő szerettem volna lenni, igazi festő. Vidéki tanár úr iskolájában kezdtem tanulni, ahol Pap Henrik lett a mesterem. Benczúr-stílusban festegettem életképeket.

Ezután az Iparművészeti Iskola vendéghallgatója. Féléveit kitűnőre végzi. Aktrajzolásban az első, ezek közül néhányat a párizsi világkiállításon mutattak be.

— Amikor legjobban kellett volna segíteni a családot, huszonegy esztendős koromban behívtak katonának. Boszniában szolgáltam. Krajcáros zsold, ritka kimenő, goromba altisztek.

Apját felőrölte a gond, beteg lett, s nemsokára meghalt. Édesanyja kérvényezte, hogy fiát, aki családfenntartó, szereljék le. Így került haza, Budapestre Hugó.

— Tanultam, keményen dolgoztam, de hiába. Koldusokat, púpos, kidülledt szemű gyerekeket festettem impresszionista stílusban. Kinevettek. Ilyen szörnyűségeket nem lehet eladni.

A századfordulótól bontakozott ki igazán a fiatal piktor tehetsége. Témái a cirkusztól a természeten át a portrékig terjedtek. A kort figyeli és ábrázolja a maga módján. Élete végéig hihetetlenül termékeny. Gyorsan dolgozik. Apja mondta róla, hogy türelmetlen. „Én — írta le — mindent együtömben, impulzívan csináltam, és ezért éveken át azt a szemrehányást kaptam, hogy képeim nincsenek kidolgozva és nyersek. De ez hidegen hagyott..."

Házalás, éhezés

— Nem szégyellem elmondani: többször éheztem, mint ettem. Sorsom azért is kegyetlen, mert hihetetlen étvággyal sújtott. Háromszor annyit tudok bekebelezni, mint más... Mint valami handlé, jártam a várost, a vidéket. Képeimmel házaltam. Akkor is érvényes volt az a mondás, hogy festeni kunszt, eladni művészet. Bekopogtattam az ajtókon, kínáltam a festményeimet. Ritkán akadt vevő, sikerült néha pár koronáért, később pengőért eladni egy-egy képet.

Annak idején több lap foglalkozott a művésznyomorral. Hugó így mondta: — Erről mint szenvedő szakértő beszélhetek. Két kézen össze lehetne számolni azokat a művészeket, akik valóban tehetségesek, és elég jól élnek. Nagy hangon kultúrpolitikát hirdetnek. Mi az? A nevetséges költségvetésből fillérek jutnak a művészeknek. Már akiknek jut. Nagyon kevés a mecénás. A gyűjtők is kevés pénzért szereznek meg nagyszerű műveket.

Az új irányzatok prófétája

Mindig az újat kereste. Napjai és a jövő festője kívánt lenni. „Mindent meg tudott csinálni, amit akart,

A KOLDUSSZEGÉNY SCHEIBER HUGÓ GAZDAG UTÓÉLETE

EMLÉKEK A

iparunkat az ő gazdasági érdekeinknek rendeljük alá.

ELNÖK Emigrációban élő személyek neve nem hangzott el?

VÁDLOTT De igen. Az új kabinetben helyet kapnának az elmenekült Nagy Ferenc hívei és más, Nyugaton tartózkodó szociáldemokraták.

ELNÖK Jöjjön ide. *(Fényképeket mutat föl.)* Nézze meg ezeket a fényképeket. Felismeri a paksi találkozó színhelyét?

VÁDLOTT *(odalép az elnökhöz, hosszan nézegeti a képeket)* Igen, fölismerem.

ELNÖK *(az egyik felvételre)* Ugye, ez a csőszkunyhóhoz vezető út?

VÁDLOTT Ez az. Ez maga a csőszház.

ELNÖK Az autóbuszmegálló?

VÁDLOTT Úgy van.

ELNÖK Ez pedig itt egészen közelről a 116-os kilométerkő?

VÁDLOTT Az.

ELNÖK Visszamehet.

VÁDLOTT *(vissza a helyére)*

ELNÖK Kik voltak ott jelen?

VÁDLOTT A lovas kocsin ülő Klein Antal birtokos és a már említett Tarisznyás Györgyi tanítónő.

ELNÖK Menjünk tovább. A paksi találkozó után mi történt?

VÁDLOTT Beszéltem Pálffyval.

ELNÖK És ő?

VÁDLOTT A direktivákat a saját vonalán már megkapta. Tervének vázlatát be is szándékozott mutatni nekem. Én nem vettem át, de élőszóval beszámolt különböző egységek létrehozásáról, intézmények, telefonközpontok, minisztériumok stb. megszállásáról.

ELNÖK S mi akadályozta meg e tervek keresztülvitelét?

VÁDLOTT Nehézségeink támadtak. Ugyanis Mindszentyt, akire Tito leginkább számított, lefogták, s a Népfront létrehozásával, a hadsereg és az államélet különböző területeinek megtisztításával a központi hatalom óriási tempóban megerősödött. Gyilasz üzente is, hogy elégedetlenek velem, s szemrehányást tettek, miért nem haladunk kellően előre.

ELNÖK Mit tud Brankov diplomata állítólagos átpártolásáról?

VÁDLOTT Arra utasították, látszólag hagyja cserben Titót és színleg álljon a magyar kormányzat oldalára, hogy evvel engem kézben tartson.

ELNÖK Mondja csak, Titóék csupán minálunk készültek ilyen intervencióra?

VÁDLOTT Nem. A szomszédos népi demokráciákban is, különösen, ahol a katolikus egyháznak nagy a befolyása, így Lengyelországban és Csehszlovákiában.

ELNÖK És a Balkán?

VÁDLOTT Bulgáriában a nemzetiségi kérdés kiélezésével, mesterségesen felidézett incidensekkel akarták a jobboldali fordulatot előmozdítani. Ami Albániát illeti, Rankovics már Pakson megjegyezte nekem, ilyen kis országgal ők egykettőre elbánnak, önállóságát megszüntetik és bekebelezik Jugoszláviába.

ELNÖK Görögország?

VÁDLOTT Ott segélynyújtás ürügyén szilárdítanák meg bázisukat, el fogják szigetelni a többi szabad demokráciától, úgyszólván megfullasztják. Ezáltal szükségszerűen a monarchista erők kerülnek majd fölénybe.

ELNÖK Lényegében avval a taktikával, mint hazánkban és egyebütt.

VÁDLOTT Ugyanolyan módszerekkel. Tehát a követségeik útján, melyek már 1945 óta a kémszervezkedést és reakciós elemek toborzását hajtották végre, s igyekeznek híveiket aktív politikai tevékenységre sarkallni.

ELNÖK Magyarán: az ittenihez hasonló puccsokat előkészíteni.

VÁDLOTT Akképpen manőverezve, hogy e puccsok idejére az Egyesült Államok tempírozna valamit a Szovjetunió ellen és lekötné a kezét.

ELNÖK Titóék eszerint mindenhol az amerikaiak szekerét tolták.

VÁDLOTT Igen, a Szovjetunióval szemben. A végcél itt is, ott is a törvényes szocialista hatalom megdöntése és a kapitalizmus visszaállítása.

ELNÖK Egy utolsó kérdésem van még. Önnek az apját hogy hívták?

VÁDLOTT Néhai József.

ELNÖK A vezetékneve?

VÁDLOTT Rajk József.

ELNÖK Rajk József, azt mondja. Nagyapját hogy hívták?

VÁDLOTT *(ingerülten)* Nagyapám, mint szász származású, még Reichnek írta a nevét.

ELNÖK A nagyapja, így mondja, Reich volt. Hogy lett ebből Rajk? Törvényes úton?

VÁDLOTT Törvényes úton.

ELNÖK Miként?

VÁDLOTT Nem tudnám az időpontot megjelölni, mikor. A keresztlevélben még á-val van írva, azaz Reichből Rájk, de mindenesetre már az egyetemi okmányaim is így vannak kiállítva, Rajknak.

ELNÖK Egyszerűen „a" betűt vett az ékezet elhagyásával. Szóval ezt törvényesnek tartja?

VÁDLOTT *(hallgat).*

ELNÖK Vagyis önnek tudomása van arról, hogy Reichből lett Rajk.

VÁDLOTT Ezzel kapcsolatban meg kívánom jegyezni, hogy jóllehet árja származású vagyok, mégpedig valódi, mert szász az egyik ágon, s a magyar árjatörvény . . .

ELNÖK Arról egyáltalán nincs szó, vajon árja vagy szász származású-e. Hanem nézze meg, ez az ön születési anyakönyi kivonata *(a Vádlottnak mutatja)*: született 1909-ben, március 8-án, apja Rájk József, a fia László. Tehát ön, ha nincs belügyminiszteri jóváhagyás, törvényellenesen használta ezt a nevet.

VÁDLOTT *(az emelvényhez lép, megtekinti az iratot, visszaadja az Elnöknek és ismét a helyére megy).*

ELNÖK Na jó. A népbíró uraknak van a vádlotthoz kérdésük? *(Megállapítja, hogy nincs.)* Nincs. Az ügyész úrnak?

ÜGYÉSZ Nem kívánok kérdést föltenni.

ELNÖK Védelem?

VÉDŐ Nincs kérdésem.

ELNÖK Akkor mára befejeztük. Üljön le, Reich.

Külső lárma, a hallgatóság moraja.
Sötét.
Szünet.

(FOLYTATJUK)

SIMOR ANDRÁS

AZ ELKÖTELEZETLENEK

Az elkötelezetlenek
elkötelezik magukat
házukkal,
autójukkal,
és így imádkoznak
istenükhöz:
„Mindennapi kényelmünket
add meg nekünk, Uram!"
Mialatt
öntelten
arról nyilatkoznak
tévében,
napilapban,
hogy ők
nem kötelezik el magukat,
és ezúttal igazat mondanak,
mert
valóban
nem kötelezik el magukat
velük, akiknek
se házuk,
se autójuk,
és akik istenükhöz
mindennapi kenyerükért
imádkoznak ma is.

PETRI CSATHÓ FERENC

A LÁTHATÁS NAPJA

nem tudod hányas lába van
hogy hányast kapott matematikából
butaságokról beszélgetsz vele
a törvény által megszabott időben
néz rád mosolytalan
ha játszana veled, az anyja rászól

BENKŐ ATTILA

NYARALÓ POSTÁSOK

Szép-jó világ,
cím nélküli
végtelen névtelenség!
Színesebb a
képeslapnál,
bélyegnél!
Ott -ban, -ben
és -on, -en, -ön,
hol tinta-tóban fürdik
XY,
most ők is
vendégek,
tarkabarkák!
És írnak, írnak, írnak!
-ról, -ről,
mint mindenki,
sok szegény társuknak,
aki majd kézbesíti.

BALLA D. KÁROLY

(Ungvár)

CÍM NÉLKÜL

(Az asztalon cigarettáink
tornyozott csikkhalmaza)
Szerelem-kolonc igázza nyakam.
Te nevetsz, nem érted,
teher hogy lehet az, ami emel. –
– Fordított nehézkedésemet
még nem ismered.
(A falon citerák akasztott zenéje)

és sokat akart." Első expresszionista festményeit Bécsben mutatta be. Ebben az időben — többek között — Tihanyi Lajos, Uitz Béla, Derkovits Gyula, Nemes Lampérth József és ő az expresszionizmus legnevesebb magyar művelője. Az első világháború előtti esztendők másik jelentős irányzata a futurizmus. Marinetti 1909-ben tette közzé futurista kiáltványát. Scheiber Hugó az expresszionizmus és a futurizmus egyik magyar prófétájának tekinthető.

Híre külföldre is eljut. A berlini *Der Sturm*, az expresszionizmus folyóirata körül művészcsoport alakul ki, Herwardth Walden, a társaság vezéralakja felfigyelt a magyar festő alkotásaira. Meghívta Berlinbe, ahol több kiállításon mutatták be képeit. Scheiber nevét szárnyra kapta a világsajtó. Megnyíltak előtte a világ híres múzeumai, kiállítócsarnokai. Pár évvel az első berlini tárlat után a hamburgi rádió előadást tartott az expresszionista művészetről. Scheiberről mint a jelen első számú, virtuóz festőművészéről emlékeztek meg.

„Egyedülálló egyéniség"

A KÚT, a Képzőművészek Új Társasága 1924-ben alakult. Vaszary János, Márffy Ödön, Egry József, Szőnyi István, Rippl-Rónai József, Vedres Márk, Ferenczy Béni meghívták maguk közé Scheibert. Az Ernst Múzeumban 1927-ben rendeztek kiállítást műveiből. Kárpáti Aurél, a *Pesti Napló* szigorúságáról híres kritikusa így vélekedik: Scheiber a legszélsőségesebb forradalmi irányzatot képviseli . . . Expresszionizmusa virtuóz mesterségbeli tudásról, éles megfigyelőkészségről, ötletekről és buja, dekoratív hajlandóságokról tanúskodik.

Hun piktor

Ettől az időtől kezdve sok ismerőse és kevés barátja közelről ismerhette meg Scheiber napjait, éveit. Szereti a vidám társaságot, az anekdotákat, a nagy lakmározásokat. Jóbarátai egyike Hauszwirth Magda, aki egyszemélyben festő, grafikus és nagyszerű karikaturista. Gyakran jártak együtt tájképet rajzolni. Hauszwirth ma is őrzi azokat a portrékat, amelyeket a család barátja róla, szüleiről és férjéről festett. Gyűjteményében szerepel az a pompás karikatúra, amelyet az óriás termetű festőről rajzolt.

Hogyan is élt a csúcsosfejű, ahogy sokan nevezték? Ecsete a szerelme, a cirkusz, a mozi a kedvenc szórakozása. Sokan szerettük mókás cimboránkat, aki tréfálkozva hun piktornak nevezte magát. Ugyanis: hun nincsen pénze, hun meg — kéne . . . Ha itt-ott sikerült eladni néhány képet, pénzecskéje hamar szétfolyt. A kétszáz pengő fixről szóló nóta idején Hugó egyszer öt százashoz jutott. Pár nap múlva egy vasa sem maradt. „Tudjátok — mondta —, ezer helye volt a pár száz pengőnek. Persze, először húgaimra gondoltam, akik művirágkészítésből tengődnek. Ők ketten maradtak meg testvéreim közül. Húgaimat sokszor festettem meg. A virág varázsa mindig foglalkoztatott. Sok az éhenkórász. Ennek is adtam, annak is. Törlesztettem a lakbérhátralékból, kávéházi adósságaimból, festéket vettem. Summa summárum, itt állok, mint Napóleon ama híres Waterloo után."

A kincstár titka

A festő maga is osztályozta, értékelte munkáit. Kertész utcai lakásában külön helyen, a kincstárában: a szekrények mögött őrizte legsikerültebbnek vélt képeit. Ezeket csak barátainak és az értőknek mutatta meg. Nehezen vált meg tőlük.

Sajnálta, hogy ifjúkori munkáiból egyet sem őrzött meg.

— A napokban — mondtam egyszer neki — láttam néhány régi festményedet.

Hugó izgatott lett, másnap felkereste ismerőseimet. „A három festményért tízet adok — ajánlotta. — Nagyon boldog lennék, ha elcserélnék." Lászlóék azonban ragaszkodtak a mester fiatalkori alkotásaihoz. Nem jött létre a csere.

Chaplin levele

A mozibarát művész kedvence Charlie Chaplin. Mindig lelkesen beszélt a világ legnagyobb komédiásáról. A vászon hősét próbálta visszaadni tizenkét képben. Ez a sorozat, amely drámai szuggesztivitással vetíti ki Chaplin ezer arcát, mozdulatait, sokáig ott lógott műterme falán. 1928-ban fiatal hegedűművész látogatta meg barátunkat. Boldogan mesélte, hogy amerikai turnéra indul. Egyik koncertjét Hollywoodban adja.

— Tudod mit? Vidd el ezt a sorozatot Chaplinnek.

Pár hónap múlva levél érkezett. Chaplin azt írta, hogy számlálhatatlan rajz és festmény készült már róla, de eddig még senki sem tudta így visszaadni arcát, mozdulatait, játéka rugóit. Meghívta Amerikába a pesti festőt. Örömmel bízná rá egyik legközelebbi, expresszionista stílusban elképzelt filmje díszletterveinek elkészítését. Híre terjedt a meghívásnak. Egy pénzember üzletet szimatolt, hajlandó volt az utazásra kölcsönt adni.

— Tudom — így Hugó —, nagy a lehetőség. De . . . Egyrészt jobban szeretem Pestet, minthogy itthagyjam, másrészt félek, hogy nem pártol el tőlem a balszerencse, és a díszletügy nem sikerül.

Le is mondott az amerikai utazásról. Ez is jellemző volt csúcsosfejűre.

Marinetti nyilatkozata

Barátunk sokszor találkozott Marinettivel, aki 1933-ban személyesen hívta meg Scheibert: vegyen részt a Futuristák Központi Szalonjában rendezendő római nemzetközi kiállításon. Igen ám, de honnan szerezzen útiköltséget? Kérvényt írt az izraelita hitközségnek, támogatást kért és kapott. Elutazott az olasz fővárosba, ahol huszonnégy alkotása szerepelt a seregszemlén. Marinetti a kiállítás megnyitóján így nyilatkozott: a magyar Scheiber Hugó korunk egyik legnagyobb festőművésze.

Ám a balszerencse most sem hagyta el. Pár nap múlva elfogyott kevés pénze, kénytelen volt hazautazni, így nem tárgyalhatott az érdeklődőkkel, műkereskedőkkel.

Amikor Hitler uralomra került, nálunk is erősödött a jobboldali, sőt, szélsőjobboldali nyomás. Egyre kevesebben gyűjtöttek műtárgyakat, a tehetősebbek aranyat, drágakövet, valutát vásároltak. Ezekben az időkben ismét házalt képeivel az öregedő piktor. Egyszer szabadtéri tárlatot rendezett az EMKE kávéház előtt. Rendőr kísérte be a kapitányságra. Ott a felügyelő meghallgatta, megsajnálta és elengedte.

Az óbudai mecénás

Rendszerint sötétedéskor tette le az ecsetet és indult el „életet nézni". Gyakran felballagtunk a gellérthegyi Búsuló Juhászhoz címzett vendéglőbe, ahol felírásra is lehetett vacsorázni. Hugó három adag rostélyost rendelt egyszerre.

Egy esős őszi estén vacsoraidőben jártam nála, a Búsulóba hívtam.

— Ebben a sáros időben jobb helyre megyünk. Óbudán fogyasztjuk el az estebédet — jelentette ki, majd két portrét csapott a hóna alá.

Útközben elmesélte, hogy a Bródy kávéház közelében nagyszerű kocsma van, ahol házikosztot adnak. „Laci bácsi, a tulaj, a mecénásom. Két festményért, meglátod, eszve lesz, iszva lesz, no meg pár pengőt is kapok."

A kocsmában Hugó egy halom hagymás rostélyost rendelt, én bécsi szeletet. Éjféltájban búcsúzott a kocsmárostól. Átadta a két festményt. Számolgattak. A vacsorán kívül tízegynéhány pengőt kapott barátunk.

A harmincas évekre jellemző, hogy a nyomorgó Scheiber egy körúti vendéglő kirakatában reklámember volt. Kisasztalnál ült a kirakatban és nagy adag ételeket kebelezett be mint — *előevő*.

Megalázó döntés

A megkülönböztető törvények, a háború idején ritkán találkozhattunk. Scheiber másoknál is többet szenvedett, sokat éhezett. Ijesztően lesoványodott. Amikor a szabadság első napjaiban összefutottunk, kezében nagy lábassal éppen ingyenebédért sietett. A zsidó hitközség étkezdét nyitott művészek számára. A menü: leves, kenyér, főzelék és néha tészta. A lábas azért volt nála, mert vacsorára főzeléket vihetett haza.

A beteg, öreg festő nagy akarattal látott munkához. 1948-ban a Fészekben rendezett kiállítást. Néhány festménye alá cédula került: eladva. Örült a mester, hogy pár forinthoz és jobb falatokhoz jutott. Arra gondolt: összegyűjti, bemutatja életművét.

Megalakult a Képzőművész Szövetség. Scheiber is jelentkezett, de kérelmét elutasították: „Nem méltó a szövetség tagságára." Ez a sértő, megalázó döntés adta meg a végső döfést a testileg-lelkileg kimerült művésznek. Többé nem vett ecsetet a kezébe, kerülte az embereket. 1950-ben elfogyott maradék életereje. Hetvenhét esztendős korában halt meg. Eltemették. Itthon elfelejtették. Zürichben, New Yorkban, Stockholmban, Aarauban Scheiber-kiállításokat rendeztek.

Perújrafelvétel

Tizennégy esztendő telt el Scheiber halála után, amikor a Nemzeti Galéria perújításnak is mondható emlékkiállításon mutatta be százkét művét. Ki tudja, hányadszor, Scheibert ismét felfedezték.

Tizenhat évvel később a Kertész utca 22. számú régi bérház falára emléktábla került, amely hirdeti: e házban élt és alkotott Scheiber Hugó festőművész, a hazai expresszionizmus és futurizmus jeles képviselője.

A próféta utóélete

A Kertész utcai piktor utóélete, sajnos, gyakori művészsors. Annak a festőnek, akit 1949-ben azzal szégyenítettek meg, hogy nincs helye a művészek sorában, az utókor fényes elégtételt szolgáltatott. Világszerte növekedett alkotásainak tekintélye, 1945 óta mintegy harminc európai és amerikai kiállításon kerültek a közönség elé művei. Svájcban gyönyörű monográfia jelent meg róla. Tavaly New Yorkban a Kövesdy Gallery a futurista Scheibert is bemutatta, amikor a magyar avantgarde művészek alkotásaival ismertette meg az amerikai műgyűjtőket.

Ha lenne olyan hullámhossz, amelyen a Túlvilági Kávéházba rádiótáviratot lehet küldeni, azt üzenném: Kedves Hugó! Képzeld csak: Londonban olyan televíziós árverésen kerültek kalapács alá a te képeid is, amellyel egyidőben New Yorkban, Dallasban, Los Angelesben és Párizsban távlicitálással döntöttek, hogy kié legyen egy-egy mű. Az *Asszony vörösben* festményed 1900 fontért kelt el. (Öt más képedért összesen 4330 fontot adtak.) Te sokszor tréfásan „rostélyos valutában" számoltál. Nos, csak az 199 fontból — hidd el — mintegy kétezer adag óriás rostélyost lehetne rendelni. Sokszor gondol rád régi cimborád:

RITTER ALADÁR

Kádár Béla portréja Scheiber Hugóról

Színes képeink a 24—25. oldalon Sáfár Tibor reprodukciói

SÁFÁR TIBOR REPRODUKCIÓI

A PRÓFÉTA FESTŐRŐL

Az utóbbi időben nagyon sok emlékirat jelenik meg, különböző híres emberek munkái. Szép, tartalmas, hangulatos, felnőtteknek szóló mesekönyvek. Szubjektívek is — az emlékezés szivárványos színein át idézik fel a régenvolt eseményeket. Ez még nem volna baj. Az már azonban igen, hogy ezek a könyvek néhány év múlva forrásmunkává válnak.

Néhány hónapja egy nagy monológ jelent meg. Az egyik kitűnő, érdekes, izgalmas, nagy művészünk beszélgetése egy magnóval. Ezért nevezem én is monológnak, mint tette ezt a

NEMÉNYI LILI

A NAGY MONOLÓGRA ZENE NÉLKÜLI ÁRIÁVAL FELELEK...

hattérben maradó riporter, Koltai Tamás. A monológot mondó mester Major Tamás. Megnéztem a könyv kiadóját: Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó. Már csak ezért is kötelességemnek tartom, hogy helyére tegyem az eseményeket, nehogy a későbbi generációk hamis képet kapjanak a múlt tragikus áldozatairól. Türelmüket kérem, mert egyvalakiről hosszan kell írnom. Horváth Árpádról. Akinek még a születési évét is két-, sőt háromféleképpen közlik.

Tehát: 1899. november 25-én született, Désen, Erdélyben. Apja, dr. Horváth Árpád, főispáni titkára gróf Bethlen Balázsnak. Mint a Színügyi Bizottság elnökének, kötelességei közé tartozott a Désen működő vándor magyar színtársulat ellenőrzése. Erdélyben régtől fogva a legfontosabb kultúrmisszió a mindenkori magyar színjátszás volt! Ifj. Horváth Árpád iskolaigazgatói engedéllyel minden este ott ült a színházban. Édesapjától megkülönböztetendő második keresztnevén hívtuk Lacinak. Az 1942-es időkben Laci bácsi néven ismerték a mozgalomban.

Az első világháború után a család repatriál. 1917-ben Pesten élnek. Horváth Laci a Pázmány Péter Tudományegyetem hallgatója, magyar—francia nyelv és irodalom szakon. Bejáró hallgatója az Eötvös Kollégiumnak is. Itt lett élete végéig barátja Gyergyai Albert. Mindketten kedves, állandó vendégei Madzsar Alizéknak, a ház többi vendégeivel: Palasovszky Ödönnel, Lukács Györggyel és Reinitz Bélával együtt. De a dési vándorszínház levegője, amely már gyermekkorától „megfertőzte", nem hagyja nyugodni a fantáziáját.

1922-ben színházról, színielőadásokról írt cikkeket. Hevesi Sándor felfigyel ezekre az írásokra és maga mellé veszi gyakornoknak a Nemzeti Színházba. 1930-ban, dél-németországi tanulmányútján 24 előadást néz meg. Részt vesz Max Reinhardt próbáin. 1930. november 1-jétől hat hétig vendégként rendez a kolozsvári Magyar Színházban. A kolozsvári színpártoló egyesület őt akarja a válságos helyzetben levő kolozsvári Magyar Színház igazgatójának kinevezni. Ám Janovics Jenő tiltakozik ez ellen. Egész élete munkája, vagyona, művészi hozzáértése, két gyönyörű színházépület építtetése saját vagyonából — mind indokolja tiltakozásának igazát. Ő maradt a színház igazgatója. Szegény, rá is fizetett: teljesen tönkrement. De művészi hitele, emberi értékei megmaradtak élete végéig.

1931-ben Horváth Árpádot kinevezik a Nemzeti Színház főrendezőjének. 1932-ben a francia irodalom magyarországi népszerűsítéséért megkapja az Officier de l'Academie lila szalagja kitüntetést.

1934 maradandó dátum. *Az ember tragédiája* 500. ünnepi díszelőadása. A mester monológjában *elképesztő nívótlansággal vádolt Voinovich Géza* a darab rendezését Horváth Árpádra, díszlettervezését Upor Tiborra bízza. E két kiváló tehetségű fiatalember kiválasztása cáfolata is egyben a mester monológjában írt jelzőnek. A két fiatal művész törvényszerűen jogos újításokkal kezdett munkához. Ekkor történt egy felfogásbeli nézeteltérés. Voinovich megindokolta: az akkori Nemzeti Színház bérlői és gyér fizető nézői tisztes keresztény, kis fizetésű tisztviselőkből és minisztériumi konzervatív hivatalnokokból álltak. A *Tragédia* pénzt hozott a színházaknak mindig és mindenütt. Mint most a *Csárdáskirálynő*. Érthető, hogy az igazgató nem akarta, nem merte elriasztani régi hagyományokon nevelt közönségét egy meghökkentő új utakat kereső előadással. Árpád képtelen volt

Némenyi Lili ifjúkorában

ezt megérteni. Belső lázongása nem hagyta nyugodni. Írt egy levelet Babits Mihálynak, kérve, hogy mellékelt tanulmányát „Madách a színpadon" címmel közölje folyóiratában, a *Nyugat*-ban, az ünnepi díszelőadás előtt. Ebben kifejtette, hogy nem ért egyet az általa rendezett mű színrevitelének ezzel a formájával. Hiába magyarázta Upor Tibor, hogy a falansztertől kezdve már olyan modern, korszerű lesz az előadás, ahogy Árpád elképzelte. Olyan is lett. A színpadkép jövőbe látó döbbenetével. 1934-ben már a maihoz hasonló szkafanderbe öltözött embertömegével, akik rezzenéstelen arccal, robotszerűen jöttek az alumíniumcsövekből s üvegből tervezett hatalmas csarnok dermesztően rideg atmoszférájába, nem emberi rémképe volt az eljövendőnek. Pár pillanat kellett, hogy a közönség magához térjen. Utána hatalmas tapsorkán tört ki. A cikk pontosan időzítve jelent

Horváth Árpád 1936-ban...

meg. Képzeljék el, az előadáson ott ült Horthy Miklós és teljes kísérete, a Budapesten állomásozó diplomáciai kar, a Madách család leszármazottjai, és mindenki, aki számított Budapesten, jelen volt. Az előadás első szünetében jöttek a rikkancsok és a színház előcsarnokában s az épület előtt ordították: a darab rendezője, Horváth Árpád nem ért egyet a mű ilyen színrevitelével és az egész előadással! Botrány... A művészeket alig lehetett lecsillapítani. Igazuk volt. Ilyet nem szabad tenni. Erre szabályok vannak. Ez büntetendő cselekedet.

Tudni kell, hogy régen Színházi Törvénykönyv szerint dolgoztak a színházak. Birtokomban van a kolozsvári színház 100 éves törvénykönyve. Egyik fő pontja, szabálya: ami a színház falai között történik, ki nem kerülhet a város közönsége közé. Kívülálló nem tudhat meg semmit, ami a falakon belül történik. Ők csak a jó, illúziókeltő előadásokat élvezzék. Árpád ez ellen vétett. Ezzel rontotta az előadás hitelét és esetleges bevételét, ami az akkori időben is legégetőbb problémája volt az állami színházaknak. Ezért színházi törvényszék elé állították. Mert ez is volt régen. Az intézmény legrangosabb művészei közül választották meg őket, akik feddhetetlen jellemű emberek is voltak. A törvényszék 5 vagy 7 tagból állt, a színház létszámától függően. *A társulati ülésen való nyilvános megszégyenítés, vádbeszéd, megbélyegzés a felszabadulás utáni időben alakult ki, nehezítve ezzel a művészek életét.* Horváth Árpádot a törvények értelmében a színházi törvényszék eltanácsolta a Nemzeti Színházból.

Ekkor én gyorsan írtam egy levelet Voinovichnak. Megírtam: nemrég esküdtünk meg, főrendezőhöz méltó lakást szereztem, bebútoroztam. Kértem, vegye vissza Árpádot. Segítsen. Segített. Visszavette. S a büntetését egyhavi fizetésének levonásával intéztette el. Árpád további szép rendezői feladatokat kapott.

1935-ben Voinovich elkészítette a jövő év műsortervét és költségvetését. Felment a minisztériumba báró Wlasits kegyelmes úrhoz — ehhez tartozott ugyanis a színházak ügye. Voinovich épphogy belekezdett volna a mondandójába, amikor a kegyelmes úr közbevágott: „Ne fáradjon, méltóságos uram, Németh Antal lett a Nemzeti Színház kinevezett igazgatója!"

Úgy látszik, nálunk örökös hagyomány, hogy az embereket előkészítés nélkül, ridegen, tapintatlanul kell leépíteni, lomtárba küldeni.

Én abban az időben Kassán vendégszerepeltem. Pestről Árpád értem jött. *Az Est* című lap első oldaláról ezt olvasta fel: „Németh Antal lett a Nemzeti Színház igazgatója." Utána hosszú csend. „Ebben a percben lettem állástalan" — szólt tárgyilagos, megrendült hangon. Így is történt. *Németh Antal volt az, aki Horváth Árpádot kényszernyugdíjazta, 36 éves korában, ereje és tehetsége teljében.* Nemcsak őt. Csathó Kálmánt, Aczél Ilonát, Rózsahegyi Kálmánt, Bálint Lajost, Upor Tibort, Harasztost és még több művészt. Állítólag a minisztériumnak azt jelenthette: „A baloldaliaktól megtisztítottam a színházat".

A monológ 63. oldalán és a Névmutató 135. oldalán ugyanabban a könyvben két különböző módon írják meg Horváth Árpád Nemzeti Színházból való eltávolítását. Pedig ez így igaz, ahogy én írtam meg.

1992/APRIL

PROGRAMME

IN UNGARN/IN HUNGARY

YOUR FREE COPY

Q

QUALITAS GALLERY

1052 Budapest, Bécsi utca 2.

Tel.: 118-4438

SCHEIBER Hugó

MALÉV Hungarian Airlines

SKY CLUB

Business in Hungary?

MALÉV's new Sky Club provides the perfect environment for you to travel to Budapest, this pearl of the Danube, in style and comfort.

The improved service of the Club includes high quality Hungarian specialities and beverages and complimentary drinks in specially designed Sky Club glasses. A rich assortment of English language newspapers and magazines plus on-board duty free goods are also available.

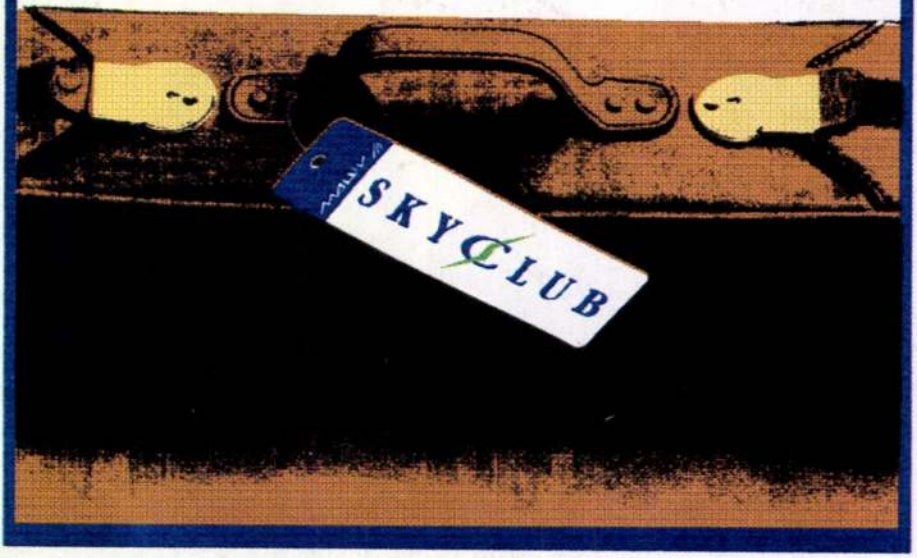

SCHEIBER HUGO : TÁNCOSOK

Belvárosi Aukciósház

VI. Művészeti Árverés

1997. május 12. 17 óra

Kiállítás: 1997. május 2-ától
Nyitva tartás:
hétfőtől péntekig: 10–18 óráig
szombat-vasárnap: 10–16 óráig

SCHEIBER HUGÓ

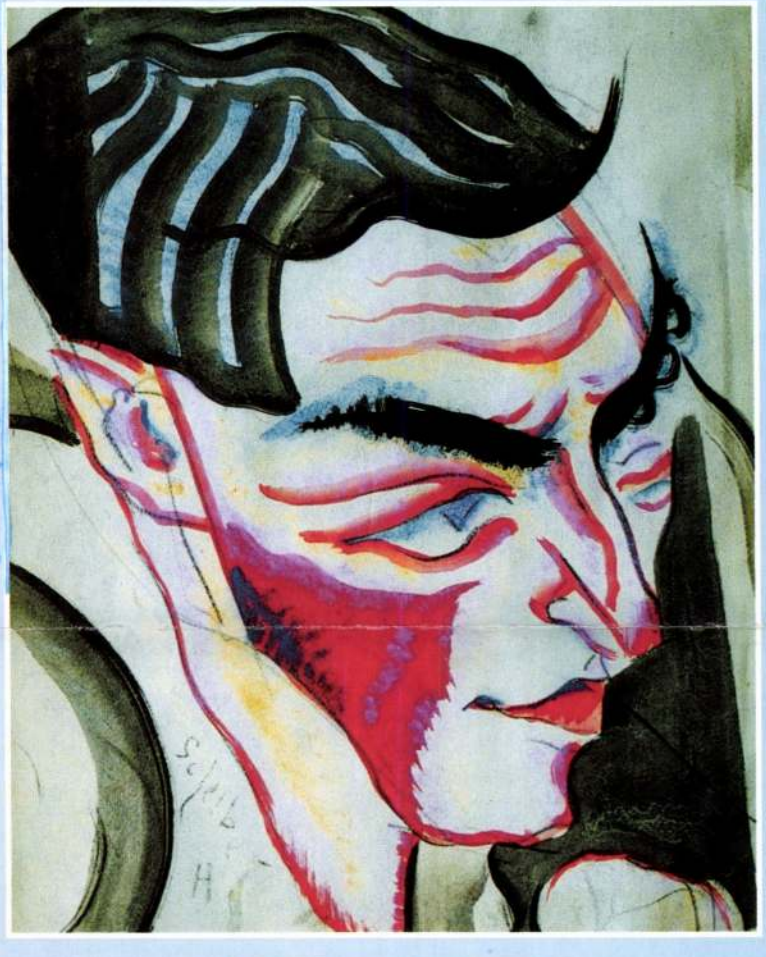

Scheiber Hugo: Férfiportré
vegyes technika, papír
60x50 cm
Kikiáltási ár: 180 000,– Ft

Április 14. Grafikai aukció
Május 5. Könyv-numizmatika aukció
„Ismeretlen mesterművek" kiállítás

1997-ben is minden hétfőn 17 órakor árverés!

500 m²-es üzletünkben festmények
és bútorok nagy választéka!

Belvárosi Aukciósház
1056 Budapest, Váci u. 36.
Tel.: 118-1374
Tel./Fax: 267-3539
E-mail: aukció@mail.datanet.hu

Dekoratív belső téri r
sto AG programjáb

A németországi piacvezető a belsőépítészet számára is csúcsminőségű termékeket biztosít.

sto

Scheiber Hugó

Ernst Múz. kiáll. XCIII. 1927.

Scheiber Hugó MEK

Vasárnapi ima, olf.

Egyház és müvészet
Nemzeti Szalon 1919.

Scheiber Hugó MDK

Gyártelep, olf.
Öreg csavargó, olf.

Nemzeti Szalon 1921. junius
Tavaszi tárlat

SCHEIBER HUGO: Andrássy Gyula gróf.
Megjelent a Sturm c. lapban, Berlinben.

Scheiber Hugó

(Az eredeti az MTKCS-C-I-107 sz. fondban)

MŰVÉSZET

Scheiber Hugó a Tamás-galériában

Scheiber Hugó müvészete néhány esztendőn át nem mutatott látszólag lényeges változást. Az, amit már berlini Der Sturmbeli kiállitásán bemutatott: a formák zsonglőrügyességü elrendezése, azt a látszatot keltette, hogy ebben az irányban *nincs tovább*. Csak a figyelmes szemlélő látta, hogy Scheiber Hugó még itt is tudja fejleszteni egyedülálló bravurját, de ugy, hogy most már a szinek következnek. Az elmult évben rendezett kiállitása a Tamás-galériában már félreérthetetlenül rámutatott arra a gyökeres változásra, amely Scheiberben forr, izzik, s ime alig egy esztendő mulva előttünk áll a logikus müvészi fejlődés során az uj *Scheiber* Hugó.

Egy spanyol táncosnő (2. szám) képe előtt állva, vagy megfigyelve a Cirkusz cimü (11. sz.) képét, s a Tánc cimü (33. sz.) alkotását helyezve ezekhez, minden magyarázat nélkül látjuk, hogy mindaz a boszorkányos ügyességü formaábrázolás, mozgás megérzékités, amely a cselekmények egymásutánját a szimultánszemlélet számára megrögziti, most már naturalisztikus élet- és szinábrázolás céljaira áll a müvész rendelkezésére. És ide kellett elérkeznie Scheiber Hugónak, itt van a kiteljesülés felé való haladás utja, ez az egyenes, amelybe annyi kisérlet, olyan hittel teli müvészi munka után be kellett fordulnia Scheiber Hugónak.

Igen helyesen tette, hogy még elhozta a kiindulás néhány remekét, de szerencsés ötletnek tartjuk, hogy egy közbeeső állomását is látjuk. Mistik (26. sz.) ennek a képnek a cime s a klasszicizálás merevségének szinekben, vonalban jelzett karaktere kétségen kivül átmenetet adott ahhoz a finom lágysághoz, ahhoz a folyamatos, zökkenésmentes ,mozgásábrázo-[illegible]shoz, amely Scheiber Hugót elvezette a de-[illegible]ativ festőiránytól az életvalóság mai festő-

Scheiber Hugó

Uk. 1931. II. 22.

— Amennyire én látom és hallom,
legrosszabb a helyzet Angliában,
ahol a *munkáskormány nem volt kénes az*
ügyeket előrevinni és ha uralma egyelőre
biztosítottnak is látszik,
a jövő mégis bizonytalan.
Nemcsak a munkahiány, az óriási adóz

rgy út 41.), készpénzfizetés ellenében.

9.650-51 Müvészettörténeti Dokumentá-

Ebben az esetben a kért könyvet pós-

Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,
rök utáni állapotát rögziti.

Iüvészettörténeti Dokumentációs
Központ

Két kiállítás

Scheiber Hugó, aki most a *Tamás Galériában* kiállít, szintén azok közé tartozik, akik fokozatosan szabadulnak ki régebbi elvont kisérleteik területéről. Talán első képviselői közé tartozott nálunk az ortodox expresszionizmusnak s a valóságábrázolástól való teljes elszakadásnak. Viszont azok közé tartozott, akik kétségtelen tehetséggel jártak ezen az úton. Mostani új kollekciója azonban teljesen megváltozott formát mutat. Ma már erősen megtisztultan, elsősorban dekorativ problémák érdeklik, a szinnek és vonalnak új törekvéseken átszürt ritmusai, amelyek számára érdekes és nagyon tetszetős megoldásokat hoznak. Mostani képeinek szinességük ellenére erősen grafikai és illusztrativ jellegük van. Főleg, ahol két figura szimmetrikus mozgásvonalát használja fel témául. Egy erős önarcképe, két kompoziciója új formájának legjobb teljesítményei. Mellette négy fiatal szobrász: *Boda* Gábor, *Grandtner* Jenő, *Langfeld* Károly és *Szölössy* Endre állítanak ki egy-két dolgot, amelyek újszerű formatörekvések és tömegmegoldások problémáival foglalkoznak.

A *Kovács*-szalonban *Jacobi* Elza szobrász néhány kisméretü figurával ad komoly studiumokat és néhány rajzon mutat izlést és sok készséget. *Krocsák* Emil nagy vásznai közül két paraszti figurájának új realizmusa s egy nagy kompoziciójának dekorativ hatása bizonyít kvalitásokat. (gy. t.)

Scheiber Hugó
8 ön. 1931. II. 24.

rgy ut 41.), készpénzfizetés ellenében.

9.650-51 Művészettörténeti Dokumentá-

Ebben az esetben a kért könyvet pós-

Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,

rök utáni állapotát rögziti.

Művészettörténeti Dokumentációs

Központ

* **(Gyűjteményes kiállítások.)** Haladó művészeink társadalmában évek óta jellegzetes helyet foglal el *Scheiber* Hugó. Szelleme, kifejezése tipikusan a nemzetközi modern művészé, aki azonban az internacionális forgatagban is egyénien fejezi ki magát. Sőt éppen a nemzetköziség az ő világa. A nagyvárosok arculatát egyformára mintázó, kaotikus és mégis rendszeres életforgatagát fejezi ki a természetből vett formatöredékeivel. Ezt a művészetet a természetutánzás nevében lehet őrületnek minősíteni, azonban senki sem tagadhatja, hogy szellemes, ötletes, dekoratív és fantasztikus összefoglalása mindannak az éjjeli káprázatnak, amit a modern világváros villogó villanyreklámaival, vakító fényesodáival, a jazz-band vad ritmusaival szemünkbe és fülünkbe harsog. Szín- és formarapszódiák a lokálok groteszk félvilágából. A furcsa képek sora a Tamás-galériában (Akadémia-utca 8.) látható. A velük kiállított szobrok közül különösen *Grandtner* Jenő *Fürdősapkás nőjét* kell fölemlítenünk, melyben keletázsiai stílus és misztikum teszi rejtélyessé a modern nő mosolyát. *Boda* Gábor egyszerűsített szobrocskái is érdekesek. — *Krocsák* Emil festőművész és *Jakobi* Elza szobrászművész viszont Kovács Ákos szalonjában (Bank-utca 7. II.) jelentkezik néhány alkotással. Krocsák a nagyméretű komponálás felé törekszik. Falsikok után áhítoznak rámába szorított, fanyar kifejezésű alakjai. Mintha a tiroli Egger-Lienznek és társainak, sőt a nagy Kodlernek Lienznek és társainak, sőt a nagy Holdernek kereső kompozicióiban. Sokszor modern párizsi és japán motivumok is vegyülnek műveibe. Kíváncsiak vagyunk, hogy meg fogja-e találni Krocsák a maga stílusát. *Jakobi* Elza kiegyenlítést keres a mai szögletes formatörekvések és az emberi test életet, érzést kifejező organizmusa közt. Egy női torzója, melyet más kiállításról már ismerünk, a remélhető maganegtalálást jelzi. *(Y. E.)*

Scheiber Hugó
BH. 1931. II. 22.

zpont meginditotta rotaprintes for-

köteteként a

pzőművészeti Élete"

mely a Közoktatásügyi Népbiztosság

a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es

tkozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

iadványai közül kapható

k 1954-55."

zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

k 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Scheiber Hugó

LUDAS MATYI

1964 DEC 3

1021

A FESTŐMŰVÉSZ ESETE A CSENDÉLETTEL

A Scheiber Hugó Emlékkiállítás alkalmából hadd elevenítsük fel ezt a kis apróságot, a festőről, erről az érdekes, eredeti és szerénységében utolérhetetlen művészről.

A népszerű Scheiber bácsinak egyetlen szenvedélye volt: az evés. Imádta a jó falatokat. Szeme sugárzott, ábrázata ragyogott, ha valami jó „kaja" körvonalai bontakoztak ki előtte.

A felszabadulás után a tiszteletére rendezett kiállítást egy kis összejövetellel pecsételték meg. A művészt átkísértük a New York kávéházba. Megállt az egyik dúsan terített asztal előtt. Pompás ételek és palackok tömege nézett rá vissza.

Szembejött Dinnyés Lajos, a későbbi miniszterelnök, a festő egyik tisztelője.

– Szeretné ugye megfesteni ezt a csodás csendéletet? – kérdezte.

Scheiber meghatottan válaszolta:

– Nem kérem. Megenni szeretném . . .

(V.)

pel-
sék,
ban-
ösz-
ban
úgy,

És ha valakin
érdemei? Olyan
denkinek vanr
Az érdemek u

hak vagy üzemnek egy fillérjébe sem kerül. Az ünneplők és ünnepeltek saját költségükön fogyasztják a duplájukat vagy az üveg sörüket. Csak úgy, mint eddig.

Lesznek persze kicsinyeskedők, akik attól tartanak, hogy a sok születésnapi ünneplés a termelés rovására megy. Szó sincs róla. Marad minden úgy, ahogy eddig volt.

Csak éppen neve lesz a gyereknek.

Balázs Sándor

Scheiber Hugó

M.O. 931 II 22

Scheiber Hugó kiállítása

A modern művészi törekvéseknek egyik legérdekesebb, legrégibb, Európaszerte elismert harcosa: *Scheiber* Hugó állítja ki új képeit a *Tamás galériában. Scheiber* az utolsó futurista festő Európában. Az olasz futuristák forradalmi útján indult és stílusukat fejlesztette érdekes, egyéni kifejezésmódjait. Kaleidoszkópszerűen színesek, mozgalmasak Scheiber Hugó képei. A kép elemei legtöbbször ornamensekké stilizált emberi figurák. A leghevesebb mozgások ritmusát lesi el a festő s ezt a ritmust igyekszik visszaadni képein. Közben játékos kedvvel, biztos rutinnal és technikai készséggel a legnagyobb könnyedséggel variálja képelemeit, de bármennyire csak játékosnak és szórakoztatónak látszik is, sohasem üres és sohasem száll egy komoly művészi nívó alá, amely előkelő helyet biztosít neki a modern magyar művészek táborában.

Négy fiatal szobrász egy-egy portré-szobra egészíti ki a kiállítást.

örgy út 41.), készpénzfizetés ellenében.

9.650-51 Művészettörténeti Dokumentá-

Ebben az esetben a kért könyvet pós-

'Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,

örök utáni állapotát rögziti.

Művészettörténeti Dokumentációs

Központ

Est 931 II 22 9 oldal.

— **Két kiállítás.** A Tamás-galériában egy teremre való képet állít ki *Scheiber* Hugó, aki a képzőművészetnek egészen új fajtáját: a modern képek karikaturáját találta ki. Ami a kiutat kereső komoly művészeknek véres próbálkozás, megható erőfeszítés, az nála könnyed szellemesség. Kétségtelenül tehetséges művész, aki olyan technikai felkészültséggel rendelkezik, mint kevesen, de csak a felület érdekli és az ötletes dekoráció. A négy kiállító szobrász közül *Boda* Gábornak vannak szép elgondolásai, *Gartner* Jenő, *Langsfeld* Károly és *Szöllősi* Imre egy-egy tanulmányt mutatott be. — A *Kovács szalónban* *Krocsák* Károly álmodik freskófestésről. Fára érdekes eljárással különleges mázat helyez el és arra festi dekorativ elgondolásait. Kétségtelenül van benne monumentalitás, vonalai erősek és színei melegek. Egy csendélete nagyon eredeti megoldás. *Jakobi* Elza szobrai finom tanulmányok. *(p. ö.)*

Scheiber Hugó

gy út 41.), készpénzfizetés ellenében.

9.650-51 Művészettörténeti Dokumentá-

Ebben az esetben a kért könyvet pós-

'Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,

örök utáni állapotát rögziti.

Művészettörténeti Dokumentációs

Központ

BESZÁR! 1. Súlyos probléma számomra, ha déli 11—12 óra tájban a Nyugoti pályaudvar felől a *Vilmos császár úton* a Rákóczi út felé kell jönnöm. *Bámulatos, hogy ezen a forgalmas vonalon mily kevés kocsi jár.*

PESTI NAPLÓ

— **Kokaint vittek el a betörők, de több ezer pengőt, amely az asztalon volt, otthagyták.** Kispest legnagyobb gyógyszertárában tegnap betörők jártak. A betörők kokaint, piperecikkeket és egyéb gyógyszereket vittek el. A gyógyszertár asztalán többezer pengő papírpénz feküdt, ahoz azonban a betörők nem nyúltak. A kispesti rendőrkapitányság a különös betörés tetteseinek kézrekerítésére megindította a nyomozást.

— **Papi ruhában szélhámoskodó egyén.** A budapesti érseki általános helytartóság figyelmezteti a plébánosokat és templomigazgatókat, hogy egy magát *Huszár* Lászlónak nevező egyén, akinek semmiféle igazolványa nincs, jogosulatlanul papi ruhát visel és ezzel keresi fel a kápolnákat és templomokat, hogy *misét mondjon.* Mivel az illetőről kiderült, hogy nem pap, hasonló esetek elhárítására az érseki helytartóság szükségesnek tartja a plébánosok és templomigazgatók figyelmét ismételten felhívni az egyházi törvénykönyv idevonatkozó intézkedéseire és különösen arra, hogy nem régi keletű »Celebret«, vagy az itteni egyházi hatóság engedélye nélkül senkit az oltárhoz ne bocsássanak.

— **Az »Otthon« regénypályázata.** Az Otthon Írók és Hírlapírók Köre *Halmos* Izor adományából modern tárgyú regényre pályázatot hirdet. A pályázati határidő 1931 augusztus 15. A pályaműveket gépen írva, jeligés levél kíséretében kell a Kör titkári hivatalába (VIII., Eszterházy utca 4.) beküldeni. A Kör a legjobbnak ítélt pályaművet 1200 pengővel, a második legjobbnak ítélt pályaművet pedig 600 pengővel jutalmazza. A díjnyertes mű a szerző tulajdona marad. A pályamű terjedelme lehetőleg no haladja meg a tíz ívet. A bírálóbizottság döntése után a Kör még három hónapig

Schreiber Hugó PN. 1931. II. 22.

zpont meginditotta rotaprintes for-

köteteként a

ozőművészeti Élete"

mely a Közoktatásügyi Népbiztosság

Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es

kozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

iadványai közül kapható

k 1954-55."

zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

k 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

Scheiber Hugó

— **Scheiber Hugó kiállítása.** Nincs az a konzervativ kiállitás, mely az idejétmultságnak azzal a lehangoló érzésével hatna ránk, amelyet a „modern" *Scheiber Hugó* képeivel szemben érzünk a *Tamás Galéria* legujabb, kiállitásán. Mintha 1910-et irna a kalendárium és az olasz futuristák jelentenék a művészet „dernier cri"-jét, ugy érezzük magunkat ezek között a tarka-barka, sikproblémás, konstruktivizmusos vásznak között, holott azóta már a kubizmus is csak — *volt*, óriási eredményei leszürődtek, a piktúra régen tul van a forradalmon és Picasso, a kubizmus formaeredményeivel, uj klasszicizmust teremt. Scheiber ur azonban minderről nem vesz tudomást, a festészet Rip Van Winkléje ő, aki husz év után sem lát tovább... Severini futurizmusánál és szemrebbenés nélkül vállalja ma is azt az ugynevezett modernséget, amely éppen azért, mert oly üres fejlődhetett az „épater le bourgeois" állapotától eddig a polgári elfogadottságáig. Ez a piktúra, egész egyszerüen, rossz szokás, vagy ha nem ez, akkor az önguny nihilizmusa. Pedig kár, mert hogy tudna Scheiber ur mást is, arra példa „Táncosnők" cimü kis festménye, felcsillanó szellemességével. A képek közt néhány szobrász néhány szobra: köztük csak *Grantner Jenő* és *Langsfeld Károly* egy-egy feje érdemel megemlitést. *(f. j.)*

T. Cim!

A Művészettörténeti Dokumentációs K
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság K
című levéltári publikáció jelent meg,
Művészeti Osztályának iratanyagát és
iratanyagának a képzőművészetre vona

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk

"Művészettörténeti Tanulmány
című kötete, mely a Dokumentációs K

Továbbá kapható

"Művészettörténeti Tanulmány
című kötete. Ára: 45. - Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolhat

** **Scheiber Hugó és négy fiatal szobrász.** *(Tamás-Galéria.)* Scheiber Hugó képkollekciójában hosszu idő óta elöször ismét megjelenik mint motivum a müvész monumentális feje. Jó jel. Mintha az az igéret lappangana benne, hogy Scheiber visszafelé igazodik a hütlenül elhagyott természet felé. Az ornamentizáló iparmüvészet felől az ábrázolás magasabbrendü feladatai felé. Vannak már képei, melyeken nem bonyolitja össze az emberi alakot rébuszszerü ornamentumos alakzatokká. Ha igy volna s ha ez az igazán pompás tehetségü müvész megtérne önmagához, akkor az ornamentizálásban (vagyis futurizmusban és szélsö expresszionizmusban) elvesztegetett drága esztendök talán nem multák el részére haszontalanul. Mert felszabaditották és egyben meg is könnyitették (játékossá tették) képzeletét. Vannak képei, föként táncoló alakjai, melyek amellett, hogy a valóságra emlékeztetnek, egyben egy önálló és érdekes képzeletnek az alkotásai is. Scheiber, aki világéletében a természetet követte müvészetében, megtanult stilizálni s ezzel a képességgel meggazdagitotta müvészetét. Egyéniségében annyi az erö és a frisseség, hogy még nagyon sok szépet várhatunk tőle, ha uj képességének csakugyan a tudatára jutott.

Négy fiatal szobrász helyezkedik el Scheiber árnyékában: Boda Gábor, Grantner Jenő, Langsfeld Károly és Szöllösi Imre. Legkészebbnek Grantner Jenő látszik közülük. Fürdösapkás női feje igen szép plasztikai alkotás. Robusztus tehetségnek érezzük Szöllösi Imrét. Langfelder Károly tanulmányfeje jó munka.

(e. a.)

Nyugat 1931. II. 22

Scheiber Hugó

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 1-
ciós Központ számlaszámára utalandó
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból

mely a terület építészeti állagának a t

Scheiber

A Nemzeti Szalón kiállításából

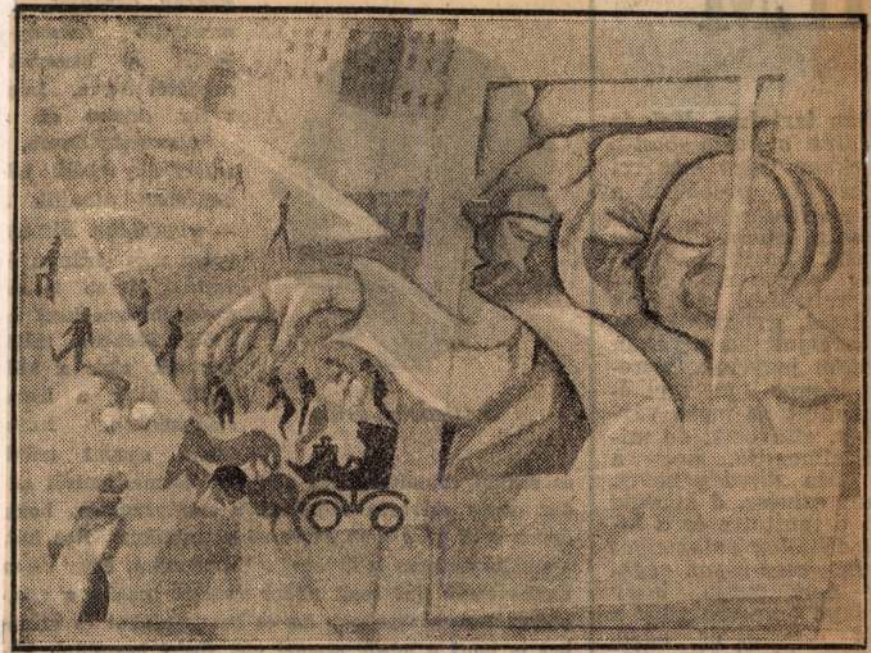

Baloldalon: Scheiber Hugó: Kíváncsiság — Jobboldalon: Böleskey Ferenc: Kompozíció

P.N. 1926. X

beszelgetesnek, amely
pereg le a szomszéd
szerelmi ostromot

lon A menekülő asszony »otódik« felvonásáról. Ami
szín és pompa egy színész játékában fellobbanhat

Scheiber Hugó

VASÁRNAP, 1926 OKTÓBER 31

KÉPZŐMŰVÉSZET

A Nemzeti Szalon csoportkiállitása

Tarka-barka, de nagyon érdekes kiállitás nyilik meg ma a Nemzeti Szalonban. A szélső irányok vonulnak föl rajta, de képviselőik, szerencsére, igen tehetséges müvészek.

Scheiber Hugó az atyamesterük lehetne koránál, multjánál és fiatalosságánál fogva. Ez a pompás naturalista festő évtizedekig árván járta kiállitásainkat. Ügyet sem vetett reá senki. Amigmem négy-öt évvel ezelőtt fölfedezték. Az történt vele, hogy megérett emberségével müvészi képességei is akkor jutottak el kifejezésük teljességéhez. Aki azonkorbeli nagyszerü önarcképeit látta, monumentális festői tehetség előtt emelte meg kalapját. A váratlan sikerre azzal felelt Scheiber, hogy szakitott stilusával s valami egészen mást kezdett próbálni. Hamvas fejjel elfordult a természettől és a stilizálásnak ahhoz a módjához nyult, amelyet expresszionizmusnak, bizonyos nyilvánulásában pedig futurizmusnak neveznek. A vonallal kezdett önkényes játékot, ornamentumot csinált — a zürzavar ornamentumát — az emberi alakból, a tömegből, a nyüzsgésből. Kissé-későn kezdte mindezt, mert a külföldön már régen megcsinálták mások ugyanezt. De elpusztithatatlan tehetsége ebben a játékos foglalatoskodásában is vele maradt. Ötletet és témát az ád neki. Virtuózi keze megteszi a többit. Nem tudjuk, hogy fog-e Scheiber valaha ...kép is festeni. A nevét aligha ezek a munkái ...rizni.

Nyisép. 1926. X. 31.

Az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénz-

ár október hó 30-án tartotta meg *Gratz* Gusztá-
. b. t. t. elnöklete alatt 79-ik évi rendes
yülését, mely megállapitotta az intézet
anuár 1-i átértékelt megnyitó pengő-

Scheiber Hugó

a borus tájakon könnyebben érvényesül, de formatökéletessége révén aktjain is érzékeltetni tudja.

Szentgyörgyvölgyi Sós Gyula a telifény pázásában ragyogó szinek és szinfelületek dekorativ jellegü müvészetével jelentkezik, de van olyan törekvése is, hogy a szinkontrasztok felrakásával a közbenső összekötő-szinek kihagyása révén uj Rembrandt-hatásokat keres.

Graber Margit sötét tónusu vastag konturral alkotott rajzaival valósággal hangulatfestő. Kissé nyugtalan, szinte ugy látszik, hogy nem fejez be semmit, de bizonyos, hogy alkotásai igen-igen sokat tudnak elmondani. A Szajna-hidak cimü szénrajza, a Párizsi háztetők szénrajza és egy Nagybányai-utca (136) jelentékenyen igazolják müvészetét.

Bölcskey Ferenc teljesen eltér kiállitótársaitól és annak ellenére, hogy némelyik rajzán kubistamódon igyekszik tömeget ábrázolni, észrevehető rajta, hogy az ilyen irányu müvei nem öszinték, Nála ez csak manir az ő valósága gyors szinvázlatai, amelyek egészen egyéni zamattal annyi hangulatot, annyi érzést tudnak kifejezni, hogy felesleges más irányokban próbálkoznia. A 103. számu képe a 100. és 102. számu akvareljei kitünő alkotások. (b. m.)

Esti Kurir 1926. X.

Csoportkiállitás a Nemzeti Szalonban

A müvészi irányok *forradalmárjai*, ahogyan a konzervativ müvészek az ujitók táborát nevezik, nem is olyan hevesvérü emberek, mint ahogyan azt a forradalmár szó sejtetné. Igen sokan ezek közül az uj utakon haladó müvészek közül lehiggadt, komoly, elmélyülő, sőt filozófus lélek, akiknél a cél ugyanaz, mint a hagyományok alapján álló *müvészeknél: kifejezni a természet lélekre ható jelenségeit.* A Nemzeti Szalon mai csoportkiállitása hét festőmüvésznek müveiből rendezett kiállitást.

A termek sorrendjében *Scheiber* Hugó gyüjteménye kerül először a néző szeme elé. *Scheiber* Hugót a mozgás érdekli, a mozgás közben jelentkező színek tarkasága, egybeolvadása, széttárulása és a szin és vonal között mozgásban jelentkező hamónia. Ezt a problémát egészen az expresszionizmusig vezetett technikával olyan bravurosan oldja meg, hogy az ember nemcsak azt a mozgást észleli, amely előtte lepereg, hanem például tájképeknél a maga mozgása révén jelentkező különös képszerüségek érzékitését is megtalálja. *Scheiber* Hugó karakterábrázolása portrékban más lapra tartozik, ezek különös bravurok, amelyek extravaganciájuk ellenére is müvészi értéket jelentenek.

Bor Pál a napsütés szétbontó erejét nagyszerü készséggel érzékiti s a szineket ugy helyezi egymásmellé, hogy ebből maga a napsütés a legnaturalisztikusabb formában tünik elénk. Emellett a vonalvezetésében ritmust keres és a fény[illegible] letező hatását ábrázolja a vásznon. Van[illegible] nulmányfeje (43.), amely a müvészeti ir[illegible] utóbbi idők legkitünőbb alkotása, [illegible] muzeális becsü. Rajzai közül levegő, [illegible] forma tekintetében a Firenzei táj cim[illegible] rajza (63.) reprezentáns érték.

Kolozsváry Sándor grafikus a prim[illegible] magazdagságát lágy tónusu krétával hozza[illegible] Kevés müvésznél láttunk olyan gazdag[illegible] ritmust és ezt oly kevés szóval kifejezn[illegible] éppen Kolozsváry Sándornál. (195). Kön[illegible] rációi, amelyek érthetetlen okból ma[illegible] nyilvánosság kizárásával jelenne[illegible] müvészet remekei.

Novotny Emil Róbert sulyo[illegible] akkor, mikor élettelen szinek [illegible] révén igyekszik érzést és hangu[illegible]

Szmirna, Magyar-perzsa, Ár
M kett sezlon- és asztalterit
Zőnyeg Eredeti perzs
Rendkívül olcsó árak
den bőrruházatá
napjára rendkívüli o
A kerepesi temető főkapujával

.....nak, címe: .....
(esetleg postatakarékpénztári számlájának száma)

...íltal .....

.....ért

.....

.....

.....fizetendő.

.....bélyeg.....nyugta.....bevonandó.

.....

.....

.....

Ellenjegyzi «.....» főosztály:

.....

	Bevétel				Kiadás			
	Korona				Korona			

NYOMDÁJA.

Scheiber Hugó képei és Bokros Dezső szobrai

Scheiber Hugó festőművész és *Bokros* Dezső szobrászművész legújabb munkáit mutatják be a *Tamás galéria* ma délután megnyíló új kiállításán. *Scheiber* Hugó művészeti törekvéseinek gyökerei az olasz futurizmusig nyúlnak vissza, de ő ebből teljesen egyéni, dekoratív stílust fejlesztett ki, amellyel páratlanul áll egész Európában — érdekes törekvéseit értékelik is Európaszerte, sőt Amerikában is.

Motivumait elemeire bontja ez az érdekes festő és azokat variálja, kombinálja rendkívül szellemesen és erős dekoratív érzékkel. Néha egészen ornamensekké válnak ecsetje alatt ezek a motivum-elemek, de az absztrakcióban sohasem megy el annyira, hogy témája értelmétől elszakadjon. Minden képén pontosan felismerhető a téma, amelyet a legtöbbször stílusához nagyon illően választ meg: cirkusz, ringlispiel, táncosok, görlök és más mozgalmas jelenetek a legkedvesebb tárgyai, de nagyon érdekesek ilyen módon festett portréi is. Minden képe rendkívül kellemes hatású friss szellemességével és a tisztára kiforrott eredeti stílus bátor szinességével.

Bokros Dezső kivételes szobrászi tehetségét sok nélkülözés, meg nem értés és méltánytalanság edzette ilyen dacossá, mint amilyennek itt mutatkozik. Fiatal szobrászaink közül talán ő érzi legjobban a kor konstruktív szellemét, hibátlan zártsággal és szigorúsággal komponálja szobrait. Közülük a *fiú-akt* sikerült legtökéletesebben. Ezen és minden más szobrán is érvényesül tehetségének torzító hajlama, amely a portrészobroknál a karakter rendkívül erős kidomborításában nyilvánul meg. Nagy aktjai, portréi és kis figurái egyaránt képességeinek teljében mutatják ezt a kitünő fiatal művészt.

(m—i.)

Scheiber Hugó

8 III. 626. 0. M

éjjel is csak néhány fokkal s ilyedt a fagypont alá. A legalacsonyabb éjjel minimum minusz 6 fok Celsius volt Tarcal és Eger állomásainkon. A nappali maximum Sopronban plusz 5 fok Celsius volt. Az idő változékony volt és szórványosan kevés hó is hullott.

Budapesten 7-én délben a hőmérséklett plusz 4 fok Celsius.

Jóslat:

Túlnyomóan derült idő, éjjeli faggyal; k[illegible]őbbb csendesebb.

Az Est-lapok telefónszámai:
József 455—50-től 56-ig
József 464—19.

— **Scheiber Hugó és Bokros Dezső kiállítása a Tamás Galériában.** Igen érdekes kiállítás nyilt meg csütörtökön este a Tamás Galériában, a Modern Kiállitás Szervező Bizottság rendezésében. Az egyik kiállító *Scheiber* Hugó festőművész. Képei első tekintetre vonalak és formák szines zürzavarának hatnak. De lassanként akklimatizálódik hozzájuk a szem és ilyenkor kibontakozik a kép novellája. Mert Scheiber Hugó képeinek rendesen novellisztikus tárgyuk van, csak megoldásuk szélső avantgarde stilus. Scheiber Hugó tehát még mindig nem szakad el teljesen a természet ábrázolásától, nem fest tárgytalan absztrakciókat, hanem a természetes alakokat, geometriai ábrákra és idomokra bontja fel s ezekből az idomokból stilizálva bizonyos előre meghatározott ritmus szerint fonja egymásba az alakokat. Rendkivül ügyes az egyszerü, élénk szinek tetszetős megválasztásában. Képeinek, akár egyszerü fehér, fekete grafikák, akár erősen polichromok, igen erős dekorativ hatásuk van. Scheiber szigoruan véve nem tartozik egyik ma divatos irányhoz sem. Stilusában a kubizmus, a konstruktivizmus és a régebbi futurizmus eredményei egyesülnek. Ennek a három stilusnak az összeolvasztásával s az asszociativ elemeknek erős bekapcsolásával sikerül képein a mozgást a legkifejezőbben érzékeltetnie. *Ringlispil, Revue, Local. Kórus, Táncmozdulat, Reflektorfényben* cimü képei igen érdekesek. Van ugyanebben az egyéni stilusban két rendkivül karakteres portréja, az *Önarckép* és *Chaplin* cimü. — *Bokros* Dezső szobrász erős egyéni utakon járó talentum. Nem keresi a tetszetős formákat, nem merül apró részletekbe, hanem lehetőleg sima felületekkel igyekszik szobrain ugy az arc, mint a testmozdulat formáival egy-egy mély, az egész testet átitató lelki indulat kifejezésére. Portréi ezért különösen karakteresek. Két nagyobb aktján a legegyszerübb formákkal igen erős érzéseket tud kifejezni. *(K.)*

N.N. 929. III. 8.

Scheiber Hugó

leg soffirozni is tud, bizonnyal odaülhe
a drága terhet vivő autó kormányához
Ez azonban nem elöggé diplomatikus el-

Scheiber Hugó és Bokros Dezső kiállítása

Ismét az új magyar művészet jegyében nyilik meg a *Tamás*-galéria akadémiauccai szalónja és *Scheiber* Hugó festményei és *Bokros* Dezső szobrai kapnak ott helyet. *Scheiber* Hugó valóban a legextrémebb álláspontot képviselte még a közelmultban a piktúrában. Azok közé tartozott, akik túljutva egy expresszív formanyelven, a végső lényeget jelentő szerkezet világában keresték a kép síkmegoldásait.

Scheiber Hugó ma is itt tart. Ugyanezen a területen még színesebb, még gazdagabb és még biztosabb lett. Lehet, hogy a mi hitünk szerint az az irány, amelyet ő reprezentál, csak egy mellékágazás volt és a tulajdonképpeni fejlődés máshol folytatódik és más úton. Ő azonban egyelőre tovább ragaszkodik ehhez az álláspontjához. Kétségtelen, hogy most is nagyon izmos talentumának bizonyságait adja ebben a formában. Jó hatásában erősen segíti, hogy képeinek lényegét adó konstrukciós tényezők távolságát a mai néző számára meleg és szép színek, gyakran elegáns vonal-elemek tetszetősségével hidalja át. Kiállított dolgai közül egy bár-leány rajzban kitünő figurája, a fekete-fehérben megoldott gitáros, egy színes szőnyegmintára emlékeztető sergőkép és a *Kórus* című érdekes gondolatú kompozíciója a legjobbak.

Bokros Dezső két akt-stúdiumán ugyanazokat a törekvéseket és ugyanazokat a kvalitásokat mutatja, mint régebbi dolgain. Jelentékenyebb fejlődés állapítható azonban meg egy sorozat portréfején, amelyek egyszerűbbek, közvetlenebbek, a formának és anyagnak összehangolásában tisztábbak lettek. Különösen az egyik fiatal női fej és egy monumentális hatású férfiportré komoly eredmény.

Scheiber Hugó

m. H. 929. III. 8.

jelzálogbank vezérigazgatója, *Djuricic*,

** **Scheiber Hugó és Bokros Dezső.** A Tamás-Galéria ma megnyiló kiállításának ez a két érdemes művészünk a résztvevője. Mind a kettejüknek multja van, még pedig eléggé küzdelmes. Scheiber Hugó évtizedes munkássággal is sokáig alig tudott tehetsége iránt figyelmet kelteni, mig nem közvetetlenül a háboru után beletalált abba a stilusba, amely nagy erejü tehetségét teljes érvényesüléséhez segitette. Akkortájt festett önarcképeit nehéz elfelejtenie annak, aki megnézte őket. Nem sokkal utána Berlin igézetébe került Scheiber s attólfogva kezdődik mai stilusa, amelyet szóval körülirni nem könnyü, mert kubizmus is, futurizmus is egyidőben, valójában pedig olyan törekvés, mely a valóság minden jelenségét ornamentum alakjában kivánja ábrázolni. Meg kell adni, hogy ebbe a furcsa „stilus"-ba alaposan beledolgozta magát Scheiber s hogy olyan ötletességnek és könnyedségnek adja benne próbáit, amilyent robusztus és inkább nehézkes egyéniségéről föl nem tett volna az ember. A való élet minden jelenségét, az emberi és állati alakot, a nagyvárosi utca életét, benne házak és járművek nyüzsgését a stilizálás lehetőségének valami egészen különös megérzésével játékos ornamentummá alakitja: önmagába visszatérő vonalak szerkezetébe töri. Nagy kár, hogy művészetnek mindez még sem művészet. Hogy mekkora kár, megitélhetni Scheiber önarcképén (20. sz.), amelynek minden kubisztikus stilizáltságán keresztül érzik a művész óriási jellemző ereje. Nagy kár, halálos kár azokért a vissza sohasem térő évekért, melyeket Scheiber sehova nem vezető, mert önmagába visszatérő kisérletezésébe öl.

Bokros Dezső sem az egyenes ut kedvelői közé tartozik, de az az ut, amelyet választott, legalább megfelel eredendő hajlandóságának. Eredendő hajlandósága a torzitva jellemzés vágya. Bokros mellszobraiban majd egy későbbi kor fogja méltányolni a megragadó jellemző erőt és a plasztikus formaérzéket. Ujvári Péter mellszobra, meggyőződésünk szerint, a magyar szobrászat legkiválóbb alkotásai közé tartozik és nem kevésbé kitünő munka a művész kalapos mellszobra is. A ruhátalan emberi alakhoz sokáig csak félve közeledett Bokros. Fiuaktja, akármilyen önkényes is formaképzése (a torzitás irányában), sokat igérő érzéket mutat a helyes komponálás iránt, ami nem kicsinység a mi korunkban és a mi szobrászatunkban. Női aktja torz részeinek visszataszitó hatásáért nem ád kárpótlást egyéb kvalitás. *(e. a.)*

Scheiber Hugó
Ujság 1922. II. 7.

UJS
SONORA
HERMOSILLO

Scheiber Hugó

Péntek, 1929. március 8. Est

— **Scheiber Hugó és Bokros Dezső kiállítása.** *Scheiber* Hugó a már ismert színötleteit és a formákkal való játékait mutatja be a *Tamás galéria* ma délután megnyíló kiállításán. Képei mindig úgy hatnak, mint a modern művészet ötletes és tehetséges karikatúrái. Amíg a többiek kínlódnak, formákat keresnek, a színeket próbálják elemezni, addig Scheiber kacagó humorral játszik a rendelkezésére álló papírlapon vagy vásznon. Ezzel korántsem mondjuk azt, hogy érdekesség nélkül való a felvonulása, mert *Scheiber* kétségtelenül tehetséges ember, a díszítő művészet és a plakátkultúra feltétlenül meríthetne belőle. *Bokros* Dezső művészete kalapos szobrán és egy-két finom portréján érződik legjobban.

Scheiber Hugó:

Tamásék kiállítói közül a régebbi gárdát *Perlrott - Csaba* képviselte. Újabban ismét akt-kompozíciókat fest és csendéleteket. Utóbbiak fejezik ki tán legtisztábban művészi szándékait. Dekoratív síkokban egyesíti vázáit, virágait, gyümölcseit és váltakozón hol világos, hol sötét körvonalakkal jelzi a főakcentusokat. Dekoratívsága nem merev, hanem pikánsan keveri a keményebb és a lágyabb vonalakat. S mindez meleg, végtelenül ízléses színpompában virul és behízelgően széppé teszi az együttest.

Az idősebb generációt képviseli *Scheiber* is, a maga végletesen modern művészetével. Érdekes, mennyire át tud ütni ez a művészet még viszonylagosan konzervatív közönségünk körében is. Van valami könnyen érthető Scheiber futurizmusában. (Mert itt tulajdonképpen megifjodott futurizmusról van szó.) Olyan széles jókedv hahotázik mozgalmasan szabdalt képein, hogy ez mindenkit megfog, akinek a nagyváros életigenlése iránt csak némi érzéke is van. Magasvasut, fényreklám, bártáncosnő, cocktailkeverő, dzsesz-zenész, forgalmi rendőr s miegyéb járja pattogó, kápráztató kánkántáncát szemünk előtt, oly sokrétű ritmusban és oly ízlésesen tagolt tarkaságban, hogy nemcsak mulatunk, de gyönyörködünk is. Scheibernek ezenkívül van egypár képe, mely a lármás eszközökről is lemond és oly szerényen egyszerű, amellett oly átütő erejű végső formaredukciójában, hogy igazi mesteri fokot jelez.

Rabinovszky Márius:
Kiállítások a tavaszi hónapokban.
Magyar Grafika
1929. 114. l.

Méret: 1:100. [illegible]
Jizurajz. nagys. 35 × 33
Nyaneröb. 2 pauza
" 1 jány másolat
lépcsőház mennete pauza
nagys. 23 × 09
5. Nyaneröb. Tumultuány vázlat
félív papírra

Scheiber Hugó és Bokros Dezső gyüjteményes kiállitása.

Scheiber Hugó festőművész és Bokros Dezső szobrász gyüjteményes kiállitása nyilt meg csütörtökön a Tamás-Galeriában, amely az ujra-törő képzőművészeti munkák bemutatkozására nyujt állandó alkalmat.

Nem osztályozunk: *Scheiber Hugó*, — aki Európában és Amerikában egyaránt feltünést keltett művész — rendkivül eredeti tehetség. Miért keresnénk gyökereit az olasz futurista festésben és miért hangsulyoznánk, hogy az expresszionizmus hatása ráégette bélyegét stilusára. Scheiber Hugó sajátos képei igazolják, hogy megtalálta eredeti kifejezésmódját, amely egyéni kompozicióit erőteljes harmoniában tárja elénk.

A mozgást, a ritmust keresi, szereti és a kaotikus benyomások zür-zavaros hangulatok kifejezésére törekszik. Uj festményeiben és grafikus ábrázolásaiban főként ezek a feladatok vonzzák. A *Ritmus* zöld-piros és sárga szinharmóniája a saxofon-hangszóródását veri vissza szinek, vonalak összhangos formájában, megéreztetve azt a hangulatot, amit a néger-zene az agyban, az idegekben és az egész mulatóhelyiségben varázsol. Hasonló tárgyu képei is a hangnak és a testnek mozgását érzékeltetik, éppen ezért csupa ritmus és szinszóródás, szinösszhang festményeinek jellemzője. Nem karikaturák ezek, mert nem a torzitásban, hanem más tekintetben is a tulzás elemeit használja a benyomásnak valami extatikus erejü kifejezésére. Szatirikus, szembetünően és tudatosan és művészete rokon a jazz-zenével — jazz-festészet ez abban az értelemben, amint van művészi értékü, a korhangulatot kifejező jazz-muzsika. A *Kórus* kék-zöld szinekben adott jelképiségre törekvő elképzelés már merevebb és a diszitőrajzokra emlékeztet. A *Baar hölgyek* félvilágitásu arc-tanulmányai és környezetrajza a mulatóhely-hangulatot idézve jellemzik a lokáléletet és a bár-hölgyek arcát, mozdulatait. Fekete tónusu képek, szin és vonaljátékkal adott impressziók megrögzitése ez a kép.

A *Világváros* film-hatásu kompozíciója a fekete és fehér szinek erejének, fényjátékszerü kifejezésmódjával szimbolikus képét adja a világváros moziszerü zürzavarának és épitészeti monumentalitásának. Klasszikus erő és szintetikus alkotás jellemzi ezt a művét. A *Reflektorfény* fényszóróval megvilágitott női arcképe portréfestési módját jellemzi. Ilyen az erőteljes önarckép is. A *Banjos* halálfejes, jelenésszerü ábrázolása szintén ebből a fajtából való grafikus ábrázolás.

A *Chaplin*-arckép egészen sajátságos munka. Vonalai és a kifestett ó-görög szobrok piros-kékjét idéző szinvonásai valamely megdicsőültséget éreztető görög maszkot adnak. Szineinek gazdagságát dicséri a *Bohóc*, amelyen fekete árnyékolással hangsulyozza a kék és bordóvörös szineit. Sajnos, akad nem egy olyan képe is, amely ugy tünik, mintha csak a modor, „módszer“ erőltetett sokszorositásai volnának.

Bokros Dezső uj szobrai szorgalom és elmélyedő törekvés eredményei, de inkább csak egyes arcképei érdemlik meg a figyelmet. Nem soroljuk ezek közé az Ady-képmást . . . *Madonnája* a korai barokk kálváriák primitiv Mária képeire utal. Érdekes, mint különlegesség, de éppoly szándékos a torzitása, mint aktjaié.

Tamás Ernő.

Scheiber Hugó

mellettük ugyanazon hadseregekben, ugyanazon frontokon harcoltak, kint kellett ülniök a vereség árnyékában, a háborus bünösség bélyegével homlokukon.

Bármilyen nagy volt is az osztrák-magyar uralkodó osztályok kivételes felelőssége, *esztelenség volt e két állam néptömegeinek bármelyikét akár különösen ártatlannak, akár bünösnek tekinteni. Valamennyiüket egy és ugyanazon áramlat sodorta ellenállhatatlanul az örvénybe. Mégis, az egyiket agyondédelgették, a másikat agyonütötték. Két katona egymás mellett vérzett a közös ügyért. A háboru végén vissza akartak térni szülőföldjükre, de uj határvonal mered köztük.*

Az egyikből bünös szegény ördög lesz, aki örülhet, ha életét menthette meg a győztes

Romániai tanitók a Széke

Brassó, március 6. A Népszövetség márciusi ülésszaka megkezdödött és a tárgyalások központjában *a kisebbségi kérdés* áll. Románia népszövetségi delegátusa, ha sor kerülne rá, kormánya tagjainak parlamenti nyilatkozataival bizonyitaná nyilván, hogy Romániában a kisebbségek a legteljesebb megelégedésben élnek. De lássuk, hogyan fest például az erdélyi magyarság helyzete a valóságban? Ezuttal csak *az iskolakérdésről* essék szó, amely évek óta az erdélyi magyar kérdés legérzékenyebb pontja. A román kultuszminiszter a rendeletek egész

929. III. 8. B.H. BUDAPE

Scheiber Hugó

* **(Scheiber Hugó és Bokros Dezső kiállítása.)** *Scheiber* Hugó egyike a szélsőbalszárny — ha ezt a kifejezést ugyan használhatjuk — legkövetkezetesebb és legügyesebb művészeinek. Azok elvét vallja, akik rendületlenül hiszenk annak lehetőségében, hogy a festészetet ki lehet szabadítani a természet ábrázoláshoz való kötöttségéből. Csak egyes töredékei kerülnek vásznára a valóban látott benyomásnak, maga az egész kép az impresszióval együtt érzett és gondolt eszméknek, érzéseknek zavaros összessége, melyeket legtöbbször kaleidoszkópszerű szines formákban, foltokban és hullámos vonalakban igyekszik kifejezni. Némelyik képében meg tud győzni érzésének igazával, de itt is csak azért, mert megőrzi a természetbenyomással való laza kapcsolatot. Leg ább műve azonban csak érdekes rejtvény, amelyben itt-ott szellemes ötletek csillannak föl, de mélyebb emóciókat nem keltenek. A szemlélő számára legfeljebb dekoratív élmények, tarka plakátok — jelentés nélkül. Csak ha szöveg van mellettük, vagy ha mint illusztrációk szerepelnek, akkor vagyunk képesek mondanivalóikat megérteni. Nem hisszük, hogy ezek az éjjeli bárhangulathoz illő, vagy világvárosi forgatagból táplálkozó sziporkázások, tüzijátékok helyettesíteni tudnák a képzőművészeteknek a természetábrázolással kapcsolatos, hittel teli látományait. Nem hiába alélt el Madách Ádámja, mikor kikerült a Föld hatóköréből! A hatalmas költői jelenetnek igazsága az ábrázolóművészetekre is érvényes. — *Bokros* Dezső szobrászi stilusa még nem jutott el a művész mondanivalóinak, belső élményeinek tökéletes formai kifejezéséhez. A barbár népek alkotásaival való barátsága még nem hozott számára a konvencióktól való olyan fölszabadulást, amelyben zavartalan örömünk lehetne. Egy fiúaktja azonban érdekes eredményt igér, sőt kalapos önarcképe már most is befejezett alkotás. Itt is a természettel való kapcsolat vitte a művészt az igaz útra.

(Y. E.)

kérését, hogy a Gellért-fürdő melletti telket engedje át a fedett uszoda felépítésére, hanem a Lukács-fürdő előtt elterülő kertben adott megfelelő területet, amelyen valóra válthatják a magyar úszósport régi vágyát.

A fedett uszoda ügyét *Purébl* Győző tanácsnok terjesztette a tanács elé, amely rövidesen le is tárgyalta a kérdést és hozzájárult ahhoz, hogy a Lukács-fürdő kertjében építsék fel az uszodát. A telek tehát már

1922 Exhibits in Budapest; Herwath Walden buys every piece and invites Scheiber to Berlin. "This exhibition shows the new way and is the promise of great things to come from Hugo Scheiber." He moves to Berlin and exhibits with "Der Sturm." This association continues throughout the decade with numerous solo exhibitions and cover illustrations.

1926 A Hamburg radio station gives a talk on Scheiber, "after Archipenko (he is) the most influential artist today." Exhibits a large body of works at the Freidrich Museum in Berlin; one critic writes that Scheiber is "the number one artist working today. His combination of Italian Futurism and German Expressionism is of first quality. He is sometimes heart-breaking and sometimes a virtuoso." Exhibits at the Brooklyn Museum with the Societe Anonyme.

1928 Exhibits at and becomes a member of the Vienna Hagenbundes.

1930 Exhibits in Budapest at the Society of New Artists.

1931-1932 Exhibits at Tamas Galerie and the Ernst Museum in Budapest. Becomes Societaire of the Hungarian Fine Arts Society (1932).

Woman Reading, gouache on paper, 26" x 18½" c1925

1933 Invited by Filippo Marinetti to exhibit at the National Futurist Art Exhibition in Rome. Marinetti describes Scheiber as "one of the most important Futurists painting today." Scheiber is lauded in a front page editorial in *Futurismo* (Nov. 12, 1933. XII).

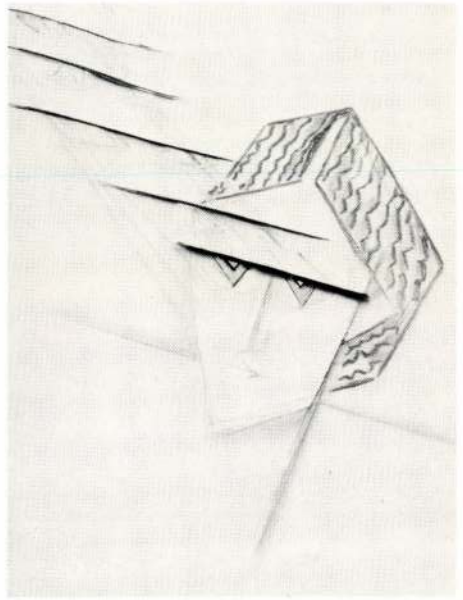

Man with a Vision, pastel & pencil on paper
22" x 16½" c1921

1936 With the ascendance of the Nazi party, his opportunity to exhibit is limited.

1939 Returns to Hungary where his work is neglected.

1943 Exhibits at the Feszak, a Hungarian artist's club.

1945 Included in a group exhibition from the Collection of Nell Walden at the Kunsthaus in Zurich.

1950 Dies destitute in Budapest.
Exhibited in the "Collection of the Societe Anonyme" at the Yale University Art Gallery in New Haven, CT. and in the Galerie Werner Kunze, Berlin.

1954 Included in the Group Exhibition from the Collection of Nell Walden, Stockholm Museum.

1957 Exhibition from the Collection of Nell Walden, Kusthaus, Aarau.

1964 Hugo Scheiber Retrospective, National Gallery, Budapest

1967 Exhibition from the Collection of Nell Walden, Kunstmusem, Bern.

1971-72 Ungarische Avantgarde 1909-30, Galleria del Levante, Munich

1972 Hungarian Art, Indiana University Art Museum, Bloomington, IN.

1975 Kunst in Ungarn 1900-50, Kunstmuseum Luzern.
Ungarische Avantgarde, traveling exhibition, Galerie von Bartha, Basel; Galerie Kunze, Berlin; Galerie Ricard, Nurnberg; Garlerie Schlegl, Zurich.

"Der Sturm" 1925

1976 Ungarische Kunst seit 1916, Bundner Kunstmuseum, Chur. Hugo Scheiber, Galerie am Dorfplatz, Ernest Museum, Allschwil/Basel

1977-1978 Paris-Berlin, 1900-30, Centre Georges Pompidou, Paris.

1979 Eastern European Avant-garde Art, Kovesdy Gallery, NY

1980 L'Art en Hongrie, 1905-30, Musee d'Art et d'Industrie, St. Etienne. The Avant-Garde in Hungary from the Collection of Paul Kovesdy, Tibor de Nagy Gallery, New York.

1981 Solo Exhibition, International Kunstmesse, Basel. Bela Bartok & the East European Avant-Garde, Kovesdy Gallery, NY.
L'Art en Hongrie, 1905-30, Musee d'Art Moderne de la Ville, Paris.
Ungersk Konst, Liljeralchs Konsthall, Stockholm.
Exhibited at the Kunstmuseum Goteborg.
Hungarian Art: 1920-1970, Dodge Art Gallery, Northeastern Univ., Boston, MA.
Hugo Scheiber, Leben und Werk published by Ernest Schmidt, Basel. Hugo Scheiber Retrospective, Galerie Schlegl, Zurich.

1982 Solo Exhibition, International Kunstmesse, Basel. Eastern European Artists of Walden's "Der Sturm", Kovesdy Gallery, New York.

1984 Dance—Music—Theatre from the Twenties, Kovesdy Gallery, New York

1985 The Ma Circle, Hearst Art Gallery, St. Mary's College, Moraga, Ca. Retro Music at Galerie 1900-2000, Paris.

1986 Futurismo, Palazzo Grassi, Venice. The Ma Circle, The Memorial Union Art Gallery, Univ. of California, Davis, CA.

I want to thank the following people for their kind assistance: Dr. Arpad Mezei, a close friend of Hugo Scheiber; My assistant, Mrs. Kalindi Calberson, and the lenders, Mr.& Mrs. Caiola, Mr. T. Galdy and Mrs. B. Vanderbilt.

Works acquired in Hungary were examined and authenticated by the Board of Experts of the National Gallery of Hungary, and released for export.

Most of the paintings are not dated. In these cases, consultation with experts, relatives and friends of the artist the approximate date of execution was established.

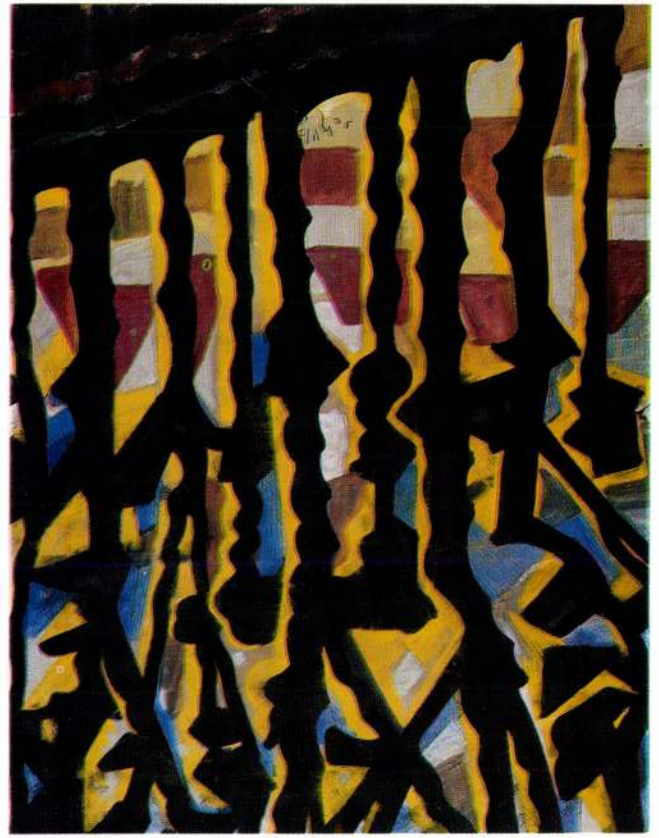

Village through Trees, gouache on paper, 25½" x 19½", c1930

Past Exhibitions at Kovesdy Gallery include:

Eastern European Art of the Twenties,
Bela Bartok and the Eastern European Avant-Garde,
Constructivist Concepts,
Ivan Kliun Sketchbook 1916-1922,
Bauhaus, Der Sturm and De Stijl,
Lajos Kassak Retrospective
Bela Kadar Retrospective

KOVESDY Gallery
897 Madison Avenue at 72nd Street, New York, NY 10021
(212) 737-4563 or 638-6886

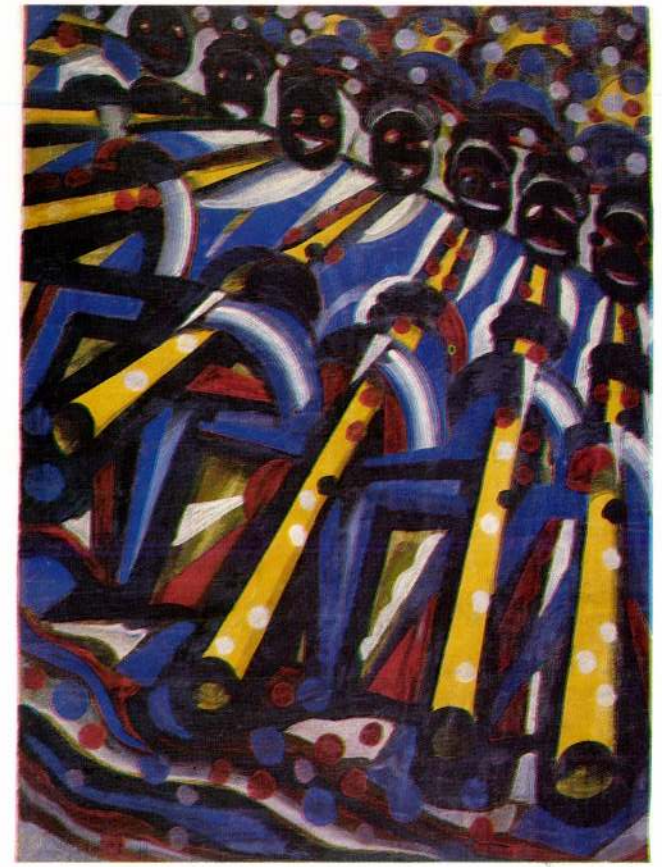

Scheiber, Jazz Orchestra, gouache on paper, 23" x 17", c 1926

HUGO SCHEIBER

FUTURISM IN VIENNA & BERLIN 1919-1939

April 2 through June 29, 1986

Kovesdy Gallery, New York

TO:
Mr. Hugo Scheiber
Carrousel
Amusement Park
Heaven

Dear Uncle Hugo,

I am sending this letter to Heaven because I believe that's where you are now, and the carrousel is the place where you reside if you had your choice. Yes, it is a place where both wealthy and poor parents can see their children happy—a perfect place of residence for you.

It was thirty-six years ago that, despite a remarkable artistic career of fifty years, you were declared a non-artist. Though a patient man, as I remember you, you just couldn't take this blow. You decided to give up: you couldn't take care of yourself anymore, and so, you succeeded in practically starving to death.

In your long and fruitful life you encountered many ''isms'': realism, impressionism, expressionism, futurism, etc. and you had no problem, so to say, with any of them—you painted freely and naturally; applying, blending and switching ''isms''. And then came a time when Power exercised two ''isms'' on you instead of you using them. They were anti-semitism and social realism. The first almost killed you, the second starved you to death.

The reason I'm writing to you is to report on a happy development: your rehabilitation in the art world is under way. Twenty years ago, as I was witnessing the renaissance of the art of the 1920s and 1930s, I made up my mind: I would do everything possible to reinstate your well-deserved place, along with that of some of your similarly talented but unfortunate contemporaries, at art forums around the world.

You may remember that an enterprise like this is not easy to realize. One needs a lot of money, a good deal of faith and the kind of talent that Herwarth Walden had. All I have had in this venture is my faith.

Besides talent and skill, an artist, I'm sure you didn't forget, has always needed the faculty of 'self-marketing', today called 'public relations.' Although it's true that the role of public relations has tremendously increased, it is also true that the number of those interested in real art has also grown. People who have the taste and the knowledge, and who refuse to buy the trash offered on the mass market, very often buy serial works, prints with famous autographs, somehow believing that if the artist had anything whatsoever to do with the making of those prints turned them into some kind of 'originals.'

Self-Portrait, colored pencil & ink on paper
15½" x 12½" c 1925

Finally, those select few who really appreciate fine art and are willing to make some sacrifice to acquire original artworks, are prone to make another mistake. Many of them come to my gallery and sincerely like the paintings exhibited. And do you want to know what they say, almost all of them? ''I can see, this is a fine artist, but I've never heard of him.'' When I get really tired of reactions like this, I answer: ''Let me give you some advice. Paintings should be bought with the eyes, not the ears.''

Uncle Hugo, I know that in the late 1920's you were among one of the first artists in the world who discussed his work, a visual art-form, on the radio, and everybody was surprised to hear about something that was rather to be seen. You see, things have changed quite a bit since then.

Another thing that can make an artist 'suspicious' is the selling price of his work. If it's not high enough it can't be that good. One can learn of the prices from an annually published book: the ''International Auction Record'', where you are represented as well, although below your merit—and this is, again, suspect. It's hard to make any distinction between good and poor works, one sees only sizes and prices in that book.

You may not be happy about it , but most of your works that are auctioned are sketches you didn't destroy for lack of paper—it was too expensive to buy the paper you needed, so you just used the back side.

I'm sorry to have strayed from my original subject: I promised you good news at the beginning of my letter. In the last decade your work has been exhibited at prestigious shows in Europe and the United States—you are finally regaining the recognition you deserve. In a world-renowned private collection, for example, your work is displayed between Modigliani and Severini, and many say, critics and collectors alike, that you belong in that rank.

I am happy to report on shows in the near future where you will be amply represented. In Kassel and Hannover in West Germany, in your homeland, Hungary, many of your works will be exhibited, and a traveling exhibition opening in Santa Barbara, California will be showing your work too.

But the best news, I'm sure you'll agree, is that a new museum in Venice opens this May with an exhibition called ''Futurismo'', and the museum's director, easily the most respected figure in the art world today, has had the courage to select ten of your paintings for the show.

I hope the exhibition in Venice makes you proud but I also know that it brings back some painful memories as well. In 1933 you were a celebrated figure at the futurist show organized by Marinetti. You were the focus of attention but couldn't make good use of it, you, poor P.R. man. Short on money for the hotel, you hastily returned to Hungary. If you were with us today, I'm sure you'd be an honorary guest in Venice.

Don't be surprised to hear that even in your native country your rehabilitation is well on its way. Some of your works have been declared national treasures and are banned to be sold outside the country. Your rate is so high, as a matter of fact, that a painting you once gave to your physician in exchange for an insulin shot provides living for his widow for a full year. Two museums in Hungary have works by you in their permanent collection; the house where you last lived bears a plaque; and books and magazines are published on your oeuvre.

But for an artist like you, the appreciation of a fellow artist must be especially satisfying. The other day I had a very successful artist in my gallery, he makes a fortune with every single sketch of his. He carefully scrutinized your paintings then clapped his hands in amazement saying: ''If I could ever paint like him!''

And something else: you are even being counterfeited, believe it or not! How come, you ask, when your prices are not high enough? I know it sounds funny but this is exactly the reason. You are like a rising share on the stock market. The counterfeiter is afraid of faking already well-recognized names, he could be easily caught. You've got it? In my mind I can see your benevolently smiling face as you answer: ''He has to make a living too, you know.'' Then you elbow me jokingly: ''And, how are they?'' ''Bad. Professional but heavy-handed and rigid, they don't have your charm, your intuitive grace. It's tough to fake you, you know.''

Dear Hugo, I hope I can keep sending you good news of your successes from down here for a while before I pay you a visit in my astral body.

Yours, truly,
Paul Kovesdy

November 12, 1933

THE ART OF HUGO SCHEIBER

The image presented by Hugo Scheiber in his self-portraits corresponds in every respect to the impression he made on people meeting him for the first time, jovial, red-faced, stocky, never without a cigar sticking out of his mouth. Yet when painting, Scheiber looked upon his subject with almost manifest intensity, reducing it to its essence with the acidity of his view. In this way he descended to the depth of the object, changing it to a symbolic form.

The paintings of Scheiber are largely built on color and the figures are in most cases sitting at tables in a restaurant, in their easy chairs at home or on benches in a park. Yet these seated people are filled with tension, ready for movement at any time. Even at rest their posture is deliberate. They have slung themselves into their seats and are leaning back with relish. At the same time the spectacle also becomes Scheiber's hallucination. It becomes more abstract and more real than the spectacle itself.

We may call it abstract hyperrealism, if the sharpest contradiction may be turned into a definition. Dynamism is expressed in the temporal dimension while the spatial dimension constitutes the field of stability and constancy. In Scheiber's imagery, dynamism is expressed by people sitting and standing but it is a dynamism that is spreading and will consume the space housing the figures. This space, in contrast with the steady homogeneity of Euclidean space that extends evenly in every direction, is highly curved, bringing Scheiber's view of the world in agreement with the theory of general relativity. The world for Scheiber is made up of the city in the first place and the principal matter the city contains is man.

Single works by Scheiber may often be placed between the poles of extreme intensity and clearly settled forms. In *Mandolin Player in Blue and Yellow* the abstract element predominates. Painting the same object twice Scheiber may use different solutions alternately. In a portrait of Herwarth Walden, the expressionist leader, the figure attacks with immense momentum. In another portrait (ill.), Walden's formal dress is rendered in a closed, abstract line-system where only the incorruptible eyes are briskly alive.

Self-Portrait, ink on paper, 27" x 18½" c 1925

These traits will now help us to understand how Scheiber has come to belong to the greatest portraitists of our century. He regarded the human face as the expression of innermost nature and was intent on formulating that nature in the portrait.

For the most part, however, it is the popular or the refined places of entertainment which furnish the theme for Scheiber. Painting a dancer or a show, he depicts reality where the abstract and the concrete, man and his art, are already blended [see *Cabaret Dancers* and *Jazz Orchestra* (ill.)]. The starting point, as given in the theme of the painting, is the coexistence of the abstract and the concrete which are then further elaborated until the two factors become indistinguishable.

The earliest work in this exhibition, *City at Sunrise* from c1916-1918, depicts people walking up a street to gradually fuse into a crowd energetically proceeding upward. The black outlines of the walking people are sharpened into tiny triangles reminiscent of arrowheads, endowing the motor action with an abstract pattern. But against this current the curve of the street lined with houses constitutes another trend while the rays of the setting sun generate a third current in the work. Thus in Scheiber's painting the simplicity of the naive artist is replaced by a complex, composite system in which the artist's direct experience is not the sole master. Sun, town and man are autonomous realities in themselves. The world is a highly complex system with the possible dominance of one of the factors, as in *City at Sunrise* where the effect of the sun is intensified by its position near the horizon with its rays brushing the rooftops. In the flood of light the people are dwarfed. They are like ants and the solid walls become translucent. This position of viewing man as dominated by cosmic forces is by no means definitive with Scheiber. For him, man is a natural phenomenon like plants, rocks or the sun. Hugo Scheiber's individuality remained intact even within the texture of society.

Arpad Mezei is an art critic and psychologist, and a writer on both subjects. He is the author with Marcel Jean of the History of Surrealism.

Swimmers, gouache & pastel on paper
24" x 21" c 1934

Trees, ink on paper, 17" x 12" c 1920

BIOGRAPHICAL OUTINE

HUGO SCHEIBER (1873-Budapest, 1950 Budapest)

1873-85	Scheiber's childhood is spent in Vienna where his father worked as a sign painter for the Pratertheatre (a large entertainment fair). By the age of eight he is painting signs alongside his father.
1887	Leaves school to work full-time as a sign painter. Takes art lessons until he is forced to interrupt his studies to support his family.
1890	With the decline of the Pratertheatre, the Scheiber family returns to Budapest.
1894	Sheiber is recruited into the army where he has the time and opportunity to paint.
1898-1900	Studies at the School for Commercial Art in Budapest.
early 1900's	Becomes a member of the Hungarian Union for New Art.
1912	Paints his first expressionist works.
1919	Exhibited with Bela Kadar successfully by Hevesi in Vienna
1920	Returns to Vienna
1921	Meets Herwarth Walden, founder of the group ''Der Sturm'' and editor of the journal by the same name.

Lehel Ferenc: Bár egy genovai lakásban

Gádor István: Keramiák — Fotó M. T. I.

Gádor Istvánné

Scheiber Hugó: Spanyol táncosnő (akvarel) A Tamás Galériából

1934 k 1

Mondrian, Piet 50, 201
Monet, Claude 7, 121, 140
Muche, Georg 81
Munch, Edvard 9, 118
Munkácsy Mihály 126, 134, 137, 138, 139, 140, 142, 228
Muthez, Richard 220

Nagy Balogh János 169, 174
Nagy Sándor 201
Nolde, Emil 7, 8, 114
Nemes Lampérth József 170, 171

Nyergesi János 174

Paál László 134, 139
Paizs–Goebel Jenő 168
Passuth Krisztina 236
Pataki Gábor 236
Pechstein, Max 80
Perlrott Csaba Vilmos 126, 158–159, 160
Petőfi Sándor 126
Péri László 81, 92, 96, 203, 211, 213–214, 241
Picasso, Pablo 14, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 124, 151, 163, 201, 203, 205
Piloty, Karl 133, 136, 168
Pissarro, Camille 121, 140
Poelzig, Hans 48, 51
Poussin, Nicolas 90
Pór Bertalan 98, 162, 164–165, 172, 200
Prinzhorn, Hans 64
Pru'dhon, Pierre Paul 118
Puni, Ivan 11, 29–31

Raffaello 184
Redon, Odilon 118
Reinhardt, Max 91
Rembrandt 7
Renoir, Pierre August 119, 120, 121, 140
Rippl–Rónai József 85, 126, 143, 144–148, 149, 150, 153, 154, 161, 174, 178
Rousseau, Henri 118, 186, 187, 216

Scheiber Hugó 199–200, 241
Schelfhout, Lodewijk 8
Schlemmer, Oskar 81
Schlichter, Rudolf 81
Schmidt–Rottluff, Karl 8, 80
Schönberger Armand 158, 163
Schrade, Hubert 88, 89
Schwitters, Kurt 12
Signac, Paul 7, 140
Simon J. György 182
Sisley, Alfred 121, 140
Slevogt, Max 7, 80
Steinmetz, Georg 91

Székely Bertalan 125, 131, 133–136, 137, 140, 172
Szinyei Merse Pál 136, 140, 141, 142
Szobotka Imre 160
Szőnyi István 134, 153, 167, 168–169, 170, 215

Tatlin, Vladimir 28, 45
Terborch, Gerard 19
Thorn–Prikker, Jan 8, 201
Tihanyi Lajos 118, 154–157, 158, 161, 163
Tiziano 89
Togores, José de 82
Toorop, Jan 8, 201
Toulouse–Lautrec, Henri 121
Tour Donas, Marthe 11

Uitz Béla 153, 165, 166–168, 170

Vallotton, Félix 146
Vaszary János 134, 141, 142, 143, 148–150, 169, 174
Vámosi Pál 241
Velázquez 119
Vlaminck, Maurice 82
Vuillard, Edouard 146

Walden, Herwarth 7
Westheim, Paul 89
Whistler, James 7, 146
Wolf, Georg Jacob 89
Wucher, Mónika 236

Zahn, Leopold 118
Zola, Emile 126

Kállai Ernő: Összegyűjtött írások. Magyar nyelvű cikkek, dokumentumok 1912–1925. Bp. 1999, Argumentum — MTA MKI

Scheiber Hugó

Műcsarnok

1909. tav. kiáll. 372

1911–12 jub. kiáll. 869

Aufsatzriegel Hasfalván VIII. 105, 106.

Scheiber Hugó

U. 4008.

Merovingi szobrászat emlékei

V. 209.

Scheiber Hugó

U. 4292

Aurignaci barlang leletei X. 45. — ember IV. 216, 217. — kultura periódusa (IV. 213.) X. 45. — tüzhely IX. 74.

Scheiber Hugó

irod

Dreier, Katherine S.,
Modern Art. New York,
1926. 53. l.

archeja és életrajz

irod Brooklyn Museum.
Catalogue of an
International Exhibition
of Modern Art. Assembled
by Société Anonyme,
~~Brooklyn Museum, New-~~ New York
~~York~~ November 19. 1926., to January
1. 1927.

Csongrádmegye V. 302.

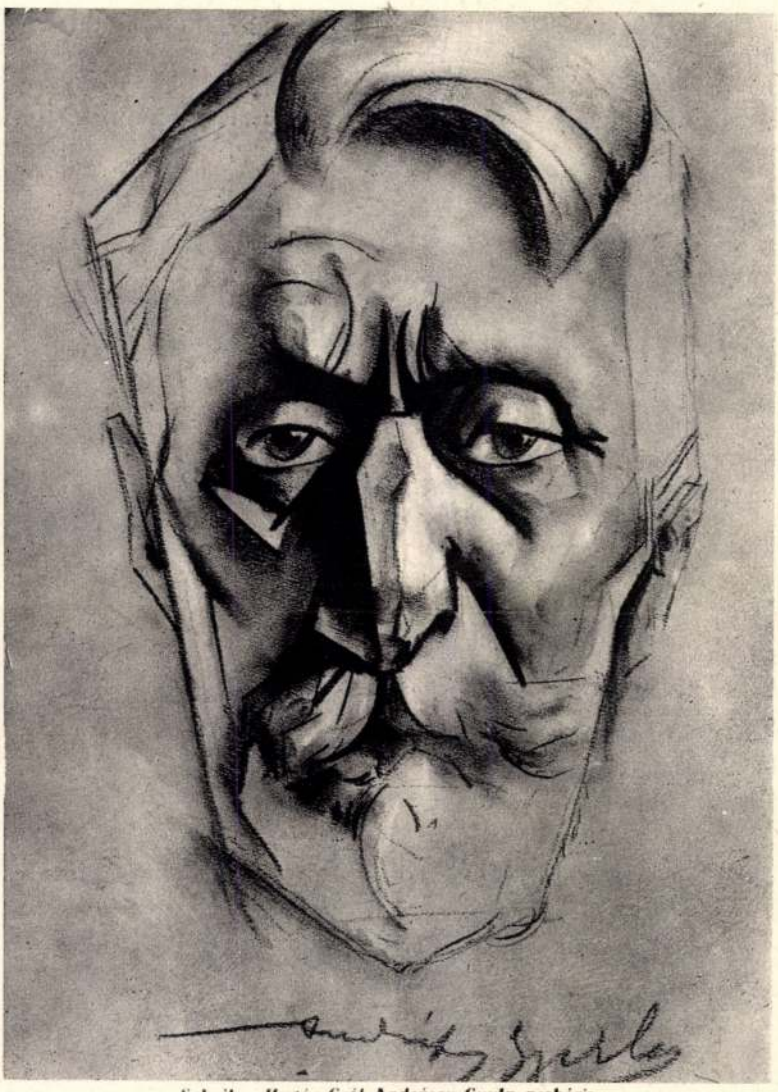

Scheiber Hugó: Gróf Andrássy Gyula arcképe

Tolnai Nyomdai Műintézet és Kiadóvállalat R.-T. nyomása, Budapest.

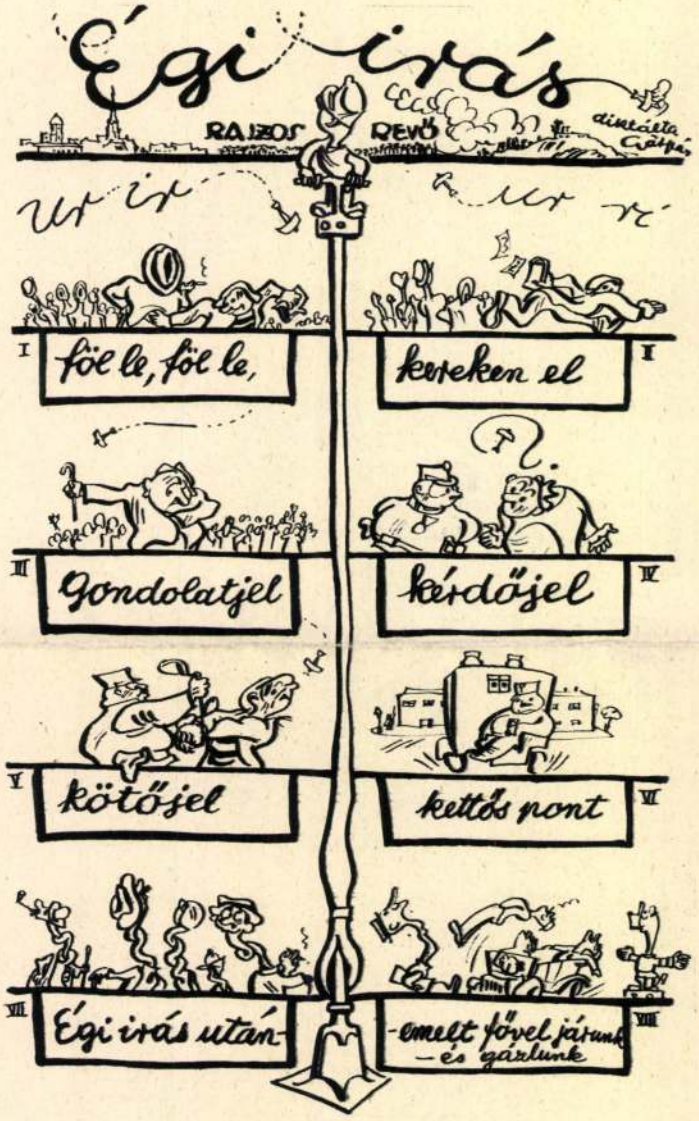

Gáspár Antal rajza

Scheiber Hugó

Árveresi Csarnok aukció kat.

31. sz. 1926. febr.
32. sz. 1926. ápr.
33. sz. 1926. jun.
36. sz. 1927 febr.
37. sz. 1927 márc.
38 sz. 1927 máj.
39 sz. 1927. okt
40 sz. 1927 dec.

~~Aranyasiptkék IV. 122~~

Scheiber Hugó

Kertész utcai épit-
kezés

Repr.

Árv. Csarnok 111. aukc
Kat.

Foerk: Magyar építőművészet tört

Scheiber Hugó

Új művészek Egyesülete

KMTARS művészeti könyvtár
1931 feb-márc kiáll.
IX. 28, 29, 31.

1933. nemzeti képzőm. kiáll. 541.

Scheiber Hugo

kell. kiáll. Der Sturm
1927. január

kell. kiáll. u. ott
1928. szeptember

meghívók

yar Bibliophil Társaság
elnöksége

Scheiber Hugó

festő

inod

2

Germagnuw wellenne

457. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t., Budapest — 435418

Scheiber Hugó

ród
2

Kállaineue

101, 102, 103: l.
52. t.

Scheiber Hugó

wied

—

Magyar Iparmüvészet

1897/98. 165. l.

TÁRGYMUTATÓ

Az angol csoportot, mely a IX., és részben a X. teremben (351—361, 363, 365, 366, 368, 451) van elhelyezve, a londoni „International Society of Painters, Sculptors and Gravers“ gyűjtötte össze.

MDK

Scheiber Hugó

Magyar Müvészet 1929. 3. sz. 168.l.

Scheiber Hugo

31. Három asszony, kréta, 60,5×43
j.l.K: „Scheiber H." mgl.

32. Városi lány. o.k. 35×45. j.b.l
„Scheiber H." mgl.

33. Férfi arcrep. o.k. 39,5×27,7
j.b.l. „Scheiber H." mgl.

34. S.D. arcrepe. p., grafit, 31×26,
j.l.K: „Scheiber H." mgl.

Scheiber Hugo emlékt. áll. Bp. 1961
Kat. bevi Delmacher Anna.

16.

Scheiber Hugo

62. Önarckép pipával, p., pant
38×28. J. j. l. „Scheiber H." Hon.
63. A virág meg a Tékilője. p. pant.
35×25. J. j. l. Scheiber H. Hon.
64. Önarckép kalapban. p. pant
34,5×24,5. J. j. l. „Scheiber H.
J. b. l. „Scheiber H." Honatár

Scheiber Hugo emlékkiáll. Bp. 1964.
Kat. bev. Delmacher Anna.

18

Scheiber Hugo

90. Öbarc rép. p., kréta, 40×29 cm, J. j. l.: „Scheiber Hugo". MNG. 1921-842

91. Szarállas fej-tanulmány, o. k. 49×35,5 cm. J. l. k.: „Scheiber H." mgt.

92. Erdő széle, o. v. 66×98 cm. J. b. l.: „Scheiber Hugo" mgt.

Scheiber Hugo emlékkiállítása, Bp. 1964. Rend. Katalógust bev. Oelmacher Anna.

20

Scheiber Hugo

65. Gyermekkor. önarcrajz. o.k.
20.x18. J.b.l. „Scheiber H." Hagy.

66. Csobasarok. p., pant. 34x24,5,
J.j.l. „Scheiber H." Hagy.

67. Virágok fényben. p., pant. 49x
34 cm. J.l.k. „Scheiber H." Hagy.

Scheiber Hugo emlékkiáll. Bp. 1964.
Kat. bevi belwachet Anna.

Scheiber Hugo

93. Városligeti tó. o.k. 100×69 cm.
J.j.l: "Scheiber" mgt.

94. Út a falube. o.k., 49,5×69 cm.
J.l.k: "Scheiber H". mgt.

95. Margit-hid. 1932. o.k. 47.5×
68,5 cm. J.b.l. "Scheiber H. 1922".
mgt.

Scheiber Hugo emlékkiállítása.
Bpest. 1964. Rend. és bev. Oelmacher
Anna.

Scheiber Hugo

96. Lány virággal 1912. o. k. 86.5 × 60,5 cm. j. l. k.: Scheiber Hugo 1912.

97. Marx K. arcképe, p. kréta, mgt. 56 × 35 cm. j. n. mgt.

98. Kassák Lajos portréja, p. kréta, 56 × 35 cm. j. l. k.: Scheiber Hu. j. j. l.: 1937. mgt.

Scheiber Hugo emlékkiállítása. Bpest. 1964. Rend. és bev. Oelmacher Anna. 20.

Scheiber Hugo Reproduktiós

Önarckép, 1900 körül
Margit híd, 1922.
Lány virággal, 1912.
Babits lihág, 1918.
Este É. N.
Gyendélet É. N. (körül
Napfényes utca 1930)

Munkában É. N.
Dob utcai udvar, 1945.
Önarckép 1921.

V É G E.

Scheiber Hugo emlékkiállítása, Bp. 1964. Rend. Katalógust bev. Oelmacher Anna.

Scheiber Hugo

87. Szfertő (ónarc rép.) o.k. 63 x 48. 3 cm.
J. b. l.: „Scheiber H. 1918" MNG. 1933-2414

89. Tájrép. p., kréta, 256 x 31, 5 cm
J. j. f.: (cezurával) „~~Sc~~ Scheiber Hugo"
MVG tul. Lbs: 1921-841

88. Cigányok, p. cer., pont., 33 x 25, 8 cm
J. b. l.: „Scheiber H. 1918" MNG. 1933-2414

Scheiber Hugo emlékriállítása,
Bp. 1964, Rend. Katalógust bev.
Odmacher Anna.

19

Scheiber Hugo

99. Női portré. 1937. p., pant. 60×44,5 cm. J.b.l: Scheiber H". J.j.l: 1937. mgt.

100. Hajóépítő. p.o., 70×79 cm. J.j.l: „Scheiber H". mgt.

101. Rajzoló. p., kréta, 50×60 cm. J.j.l: „Scheiber H." mgt.

102. Béhár. p., pant., 70×56 cm. J.n. mgt.

—.—VÉGE.—.—Repr. Köv.——.——

Scheiber Hugo emlékkiállítása. Bpest. 1964. Rend. és bev. Oelmacher 20. szma.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Scheiber 1964 JUL 19.

Hugó

MAGYAR NEMZET

Októberben rendezik meg a harmadik múzeumi hónapot

Októberben harmadszor rendezik meg az országos múzeumi hónapot, amelynek keretében sok kiállítást és vándortárlatot nyitnak meg. A Nemzeti Galériában *Dési Huber* István festményeiből állítanak össze emlékkiállítást. Ugyancsak kiállítás készül a Galériában *Scheiber* Hugó festőművész műveiből. A Szépművészeti Múzeumban nagyszabású grafikai kiállítást rendeznek *XVII. és XVIII. századi angol művekből.*

Az Iparművészeti Múzeumban a *Herendi Porcelángyár* alapításának 125 évfordulója alkalmából nyílik meg kiállítás. A Természettudományi Múzeum *Magyarország állatvilága* címmel rendez bemutatót a Nemzeti Múzeumban. *Madách halálának 100. évfordulójáról* a Petőfi Irodalmi Múzeum emlékezik meg emlékkiállítással.

Herman Ottó halálának 50. évfordulója alkalmából Lillafüreden a nagy természettudós egykori otthonában, a másfél millió forintos költséggel újjáépített házban állandó kiállítást nyitnak meg, Miskolcon pedig tudományos ülésszakon emlékeznek meg Herman Ottó munkásságáról. A múzeumi hónap idején osztják ki Kaposvárott a környék legjobb festőművészei számára az idei *Rippl-Rónai- díjakat.*

MDK

Scheiber Hugó, festő

Bohros Birman Dezsőnek Scheiber Hugóról hénült portréja szerepel az angyalföldi kiállításon.

– : Emlékezés forradalmár képzőmű-véneinkre 7

Népszabadság. Bp. 1968. dec. 3.

Scheiber Hugo festő M.D.K.

16 éves korában festett /1890 körül/ önarckép

Itthon szerepelt a KUT és az UME kiállitásain.

Gyüjteményes kiállitások Ernst, Tamás Galéria

2 évig tanult az Iparművészeti Iskolán.

Babits-portré,

Oel macher Anna: Scheiber Hugó képe a Nemzeti Galériábaxxxx emlékkiállitásán

Magyar Nemzet 1964. november 21. 7.1.

Scheiber Hugó festő M.D.K.

emlékkiállitás nyilik nov . 16-án a Magyar Nemzeti Galériában

13. 1.1.

Magyar Nemzet 1964. november

Scheiber Hugó

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Magyar Szó
1964. VII. ~~19~~ 21

Scheiber Hugó

Emlékkiállítás

– : A hét végi kulturális programból 10.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1964. nov. 21.

Subscriber Name

Scheiber Hugó, festő

Nov. 14-én a Nemzeti Galériában ünnepélyesen megnyitották a Scheiber Hugó-emlékkiállítást.

Két virág c. festménye: Repr 9

– : Scheiber Hugó emlékkiállítás

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. nov. 15.

Scheiber Hugó, festő MDK

Emlékkiállítását nov. 14-én
nyitják meg a Nemzeti Galériában.

10.

—: Hír

NÉPSZABADSÁG, bp. 1964. nov. 14.

Scheiber Hugó, festő

Emlékkiállítása nyitva van.

— : A hét végi kulturális programból

9.

NÉPSZABADSÁG

Sp 1964. dec. 31.

Scheiber Hugó, festő MDK

Tárlatvezetésen ismertetik
művészetét.

– : A két végi kulturális programból 8

NÉPSZABADSÁG bp 1964. dec. 24

Scheiber Hugó, festő

M.Dk

A Nemzeti Galériában Scheiber Hugó-emlékkiállítás tekinthető meg.

—: A hét végi kulturális programból ~~10.~~ 10. l.

NÉPSZABADSÁG 1964. dec. 19.

Scheiber Hugo (1873 - 1950)

Parkban: „SCHEIBER H"

olaj és pant. 610 x 450 mm. Ltr.: F. K. 5338

Magyar rajz és akvarell a XIX. és a XX. században. Bev. Oelmacher Anna

Bp. 1959. Kat.

39.

MDK

Scheiber Hugó

M. Nemz. Galéria, vezető 1965.

MDK

Scheiber Hugó

A Magyar Nemzeti Galéria 1965

Scheiber Hugó (1873 - 1950)

Emlek
Kiállítása volt a Nemzeti
Galériában.

Vigília, 1965, 2 n., 119 old

Scheiber Hugó, festő MOL

Emlékkiállítása nyitva.

—: A hét négy kulturális programjából 11.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1965. jan. 9.

Scheiber Hugó

Önarckép, paszt.
Napsütés, "
Interieur, "

Ötven művész kiáll. N.Szal. 1947. jun.
2, 8 l.

Scheiber Hugó

Halászfiú p. 68 × 50, 3000 Ft

30. Művészeti Képaukció, 1973.

Scheiber Hugó
festő

A pécsi Modern Magyar Képtárban van Scheiber „Ónarchip"-e, melyen a kubizmus és expresszionizmus együtthatása figyelhető meg.

Mendöl Zsuzsa: Lázár Béla...
Művészet, 1975. március - 12 oldal.

SCHEIBER HUGÓ, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár, Forgács Hann Erzsébet Emlékgyüjteménynek 1960-ban megnyilt, bővitett kiállitásán szereplő müvek jegyzéke:
SCHEIBER HUGÓ: "Olvasó nő". Papir, vizfestmény. 64+59 cm. Ltsz: 57.237. 187.old

SARKADINÉ, HÁRS ÉVA: A Modern Magyar Képtár, Forgács Hann Erzsébet Emlékgyüjtemény 181.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1961. Pécs, 1962

Scheiber Hugó
fes Sö

/1873 - 1950/.

A weimari német művészetből indult ki, a berlini „Sturm" köréhez kapcsolódott.

A magyarországi műv. tört. I. 516.
Corvina 1971.

Schreiber Hugó

neve említve!

Képzőművészet

Vigília 1969 augusztus
562. old.

MDK

Scheiber Hugó, Jestő

Demutatják egykori színpad-terveit. (tének klub)

–: Fél évszázad színházművészeti érdekességei 6.

Népszabadság, Bp. 1970. márc. 27.

Scheiber (Hugó)

Képviselve van Sós Endre rajzgyűjteményében.

P. Szűcs Julianna: Értelmes gyűjtemény; Műgyűjtő, 1970. 3. sz. 8. l.

Scheibes (Hugó)

Önarcképe Sós Endre grafikai gyűjteményében.

D. Szűcs Julianna: Értelmes gyűjtemény; Műgyűjtő, 1970. 3. sz. 8. l.

Scheiber Hugó (1873-1950)

„Hintó" színes kréta 29x40 cm

J. l. j.: Scheiber H. (Szerult)

Ziáltási ár: 2000 ft.

BÁV. ~~4~~ 43. Képaukció, Budapest, 1977. szeptember

Scheiber Hugó,festö

Saxofonos.	Jelzett.	Pasztell.
Téli táj.	"	"
Nöi fej.	"	Szines rajz.
Tanulmányfej.	"	Szénrajz.
Jazzmuzsikus.	"	Olf.

Árverési Hirdetmény. Festm.,rajzok. 1936 okt.4. rk.sz.
42.l.

Scheiber Hugo

Szerepel a művészcsoportok műcsarnoki ki-
állításán.

EK. 1931. II. 24.

Scheiber Hugó

Szerepelt a művészcsoportok műcsarnoki kiállításán.

PK 1931. II. 22.

Scheiber Hugó

csoportkiállításon szerepelt a Tanács-galériában.

M H 1931. II. 22.

MDK

Scheiber Hugó,

Konstrukció.

Bp.Mücs.-OMKT Nemz.Képzömüv.kiáll. /Rend.M.Kir.Vall.-és Közokt.Min./ 1933 ápr.-19.-máj.25. Kép.tm. 42.1.

MIK.

Scheiber Hugó festő

"Nő fátyollal" /tempera/
"Tálcát tartó nő" /tusfestés/

Árverési Közlöny 4.sz. 1939. december.
46.1.

Scheiber Hugó

— **Kiállítás a Tamás-galériában.** A Tamás-galériában (V., Akadémia-utca 8.) szombaton, február 21-én, délután 5 órakor nyilik meg *Scheiber* Hugó festőművész és *Boda* Gábor, *Grandtner* Jenő, *Langsfeld* Károly és *Szőllősi* Endre szobrászművészek gyüjteményes kiállítása.

N.U. 931. II. 21.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 14
ciós Központ számlaszámára utalandó.
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból "
mely a terület épitészeti állagának a t

MDK

Scheiber Hugó, festö

az UME I.bp.-i kiállitásán résztvett.

UME.- Nemz. Szal. 1928.II. I.kiáll.

SCHEIBER HUGÓ festőművész

177. Tabarin
178. Duna
179. Táncgörlök.

SCHEIBER HUGÓ festőművész

173. Városliget napsütésben
174. Körforgás
175. Utrészlet
176. Lovasok.

Az Ernst Muzeum kiállitásai XCIII.
Csoportkiáll.kat. 1927.október 14.oldal

SCHEIBER HUGÓ festőművész

169. Önarckép
17o. Bohóc
171. Ringlispiel
172. Reflektorfényben

Az Ernst Museum kiállitásai XCIII.
Csoportkiáll.kat.1927.október 14.oldal

SCHEIBER HUGÓ festőművész

165. Müjégpálya
166. Luftballonos ember
167. Fejkompozició
168. Óbudai kikötő

Az Ernst Muzeum kiállitásai XCIII.
Csoportkiáll.kat.1927.október 14.oldal

SCHEIBER HUGÓ festőm.

161. Vasárnapi mulatság
162. Térkompozició
163. Ringlispiel
164. Kabaré

Az Ernst Muzeum kiállitásai XCIII.
Csoportkiáll.kat.1927.október 14.oldal

SCHEIBER HUGÓ festőművész

156/a. Világváros
158 Fejkompozició
159. Tánc
160. Félvilági hölgy

Az Ernst Muzeum kiállitásai XCIII.
Csoportkiáll.kat.1927.október 14.oldal

SCHEIBER HUGÓ festőművész

154. Táncmozdulat
155. Tanulmányfej
156. Hidrészlet
157. Kabaré

Az Ernst Muzeum kiállitásai XCIII.
Csoportkiáll.kat.1927.október 14.oldal

Scheiber Hugó

Kismit

Kisség 1930. X-12.

Scheiber Hugó

Kiállít

PH. 1930. X. 12.

Scheiber Hugó

Kiállít

Et 1930. X. 12.

Scheiber Hugó

Kiállit

Pón. 1930. X. 14.

Scheiber Hugó MDK

Ut a faluba, olf.

Margit-hid, 1932. olf.

Lány virággal, 1922. olf.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Önarckép 19oo.k. repr.

Margit-hid, repr.

Lány virággal, 1912, repr.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Hajóépitők, olf.

Rajzoló, kréta

Bérház, paszt.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Marx Károly kréta

Kassák Lajos portréja, kréta

Női portré, 1937, pasztl

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó

MDK

Babits Mihály, repr.

Este, repr.

Csendélet, repr.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Szakállas fej-tanulmány, olf.

Erdő széle, olf.

Városligeti tó, olf.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Önarckép kalapban, paszt.

Gyermekkori önarckép, olf.

Szobasarok, paszt.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Tanulmány, ceruza

Önarckép pipával, paszt.

A virág meg a készitője, paszt.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó

Önarckép, kréta

Önarckép, temp.

Virágok és emberek, paszt

Magyar Nemzeti Galéria 1964. nov. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Velencei látkép, temp.

Interieur/ három nővel, paszt.

Babits Mihály arcképe 1918, szén

Magyar Nemzeti Galéria 1964. nov. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Kukoricalevelek, olf.

Virágcsendélet, paszt.

Tavasz, paszt.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. nov. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Tó partján, paszt.

Dob utcai udvar, 1945. paszt.

Utca este, paszt.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. nov. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Könyöklő férfi, temp.

Ülő lány,

Interieur 1918. olf.

Magyar Nemzeti Galória 1964. nov. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Önarckép, olf.

Gitáros lány, temp.

Táncolók, temp-paszt.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. nov. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Macska, temp.

Konyhabelső, olf.

Komor András arcképe, olf.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. nov. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Önarckép, kréta

Pipás paraszt, kréta

Alvó férfi, temp.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. nov. Scheiber H.

Scheiber Hugó

MDK

S.D. arcképe, grafit

Csendélet, paszt.

Vitorlások, temp.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. nov. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Három asszony, kréta

Városi táj, olf.

Férfi arckép, olf.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. nov. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Önarckép, szén

Cirkusz, paszt.

Munkában, temp.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. nov. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Könyöklő nő 1918. kréta

Külváros, temp.

Önarckép, temp.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. nov. Scheiber H.

Scheiber Hugó

MDK

Napfényes utca, paszt.

Szegények szobája, kréta

Ócska konflis, temp.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. nov-Scheiber H.

Scheiber Hugó

MDK

Virágok fényben, paszt.

Ablaknál, pazt.

Zöld növény, temp.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Katona, temp.

Sok virág, paszt.

Napraforgók, paszt.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó MDK

Teraszon, paszt.

Női portré, szén

Mezei A. portréja, paszt.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó

MDK

Mezei Gábor portréja, kréta

Önarckép, 1942. kréta

Önarckép 1925. temp.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. Scheiber H.

Scheiber Hugó

— **Két kiállítás.** A Tamás-galériában egy teremre való képet állít ki *Scheiber* Hugó, aki a képzőművészetnek egészen új fajtáját: a modern képek karikaturáját találta ki. Ami a kiutat kereső komoly művészeknek véres próbálkozás, megható erőfeszítés, az nála könnyed szellemesség. Kétségtelenül tehetséges művész, aki olyan technikai felkészültséggel rendelkezik, mint kevesen, de csak a felület érdekli és az ötletes dekoráció. A négy kiállító szobrász közül *Boda* Gábornak vannak szép elgondolásai, *Gartner* Jenő, *Langsfeld* Károly és *Szőllősi* Imre egy-egy tanulmányt mutatott be. — A *Kovács szalónban* *Krocsák* Károly álmodik freskófestésről. Fára érdekes eljárással különleges mázat helyez el és arra festi dekoratív elgondolásait. Kétségtelenül van benne monumentalitás, vonalai erősek és színei melegek. Egy csendélete nagyon eredeti megoldás. *Jakobi* Elza szobrai finom tanulmányok. *(p. ö.)*

Szeretettel meghívjuk

HOME GALÈRIA

ZENE SZEMEIMNEK

c. kiállításunkra

Kádár Béla: Gitározó nő

Megtekinthető: 2002 szeptember 3. – szeptember 28.-ig

SCHEIBER HUGÓ

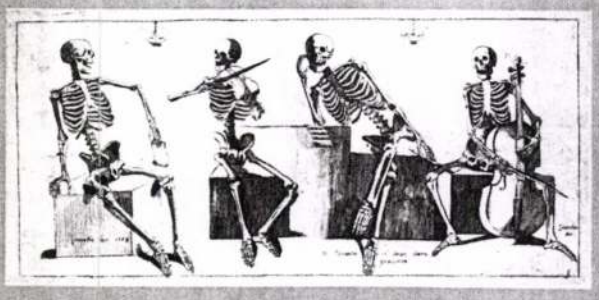

XVIII. sz. olasz mester: Csontzene

„Ha megkérdeznék mit akar a művészetem, akkor két óriás nevével kell válaszolnom: Bartók és Picasso"

Korniss Dezső (1947)

Gross B. Jolán: Orchestra

Scheiber Hugó: Quintett

Kaján: Picasso

Scheiber Hugó

Szombaton nyitja meg Balogh István Scheiber Hugó kiállítását

Szombaton este 9 órakor nyitja meg a Fészek Klubban *Balogh* István *Scheiber* Hugó kollektív képkiállítását, amelyet a kiváló festőművész 60 éves művészjubileuma alkalmából rendez a művészek klubja és a Rippl-Rónai társaság. A 76 éves mestert pályafutásának ezen a kivételes állomásán őszinte szeretettel és elismeréssel veszi körül a művésztársadalom és a közönség.

Scheiber Hugó magyar úttörő mestere az expresszionista művészetnek. Művészi pályáján nemzetközi vonatkozásban is jelentős sikerei voltak. A budapesti Iparművészeti Főiskolán végezte tanulmányait, amelyeket később Berlinben, Bécsben, Rómában folytatott. Mindezekben a városokban többször rendezett kollektív kiállításokat, amelyeknek a külföldi sajtóban is élénk visszhangja volt. Különösen emlékezetes az a kiállítása, amelyet az olasz fővárosban *Marinetti*, a futurista művészet vezére rendezett. Amikor Berlinben volt, megfestette az akkori kormány valamennyi tagjának portréját is.

Nemzetközi vonatkozású sikereinek egy-egy állomásai voltak a newyorki Brooklin-múzeumban, az Andersen-galériában, a Little Rewuev-ban, valamint Boliviában, La Pasban rendezett kiállítások. Több képe van a Szépművészeti Múzeumban, a Fővárosi Képtárban, a

Magyar Nemzet
1948 ápr. 17

kelmefe

Telefon: 138-

IX., Mester-u. 33-3

Speciális függöny tiszti

fon hivásra munkáért házhoz küld

weimari múzeumban, többek
között Luther portréja. Képei
egyébként a hazai és külföldi
reprezentatív kiállításokon ál-
landóan szerepelnek.

Szalai Jenő Budapest

Scheiber Hugó

festő, szül 1873 Bpest

irod

Krück II. 468. l.

Comorra l. Komárom

Scheiber Hugó

Bpest.

Munkacsnok
1900. tav. Erall.

Ferenczy István nobrász ~~[illegible]~~ levele

VI. 146.

Scheiber Hugó

Szül. Bpest 1873. Sept. 29

1926. Koll. Eiall.

a Nemzeti Halonban

968 Bécsi (?) festő a XIX. századból.

Sarantok egy fa alatt. Vízfestmény

K. 25. —

102 m, 133 sz.

Scheiber Hugó

szül. Bpest. 1873 szept. 29-

~~1927~~ 1926. koll. Ei ält.

a Nemzeti Halomban -

Életv. 33 min -

793 Lesschée C. A.

Mocsaras táj. Kny.

K·0·50 264 m. 240 gr.

Scheiber Hugó

Kállai E. 124–125, 126

52

1791-909-5

~~Térey-szobája~~ Oktatógörgető

207. Asztal.

Egy egészen sima [illegible] fényezett tölgyfa-asztal, a melynek méretei 180 cm. széles és 180 cm. hosszu, mig magassága 76 cm.

Ára.....129.00 K

Készitette Csepreghy Janos és fia az 1905:I. 25-én kötött és 1905: III. 23-án 17753 sz. alatt jóváhagyott szerződés alapján (1494-907).

Scheiber Hugó

Hajf. a

Szépm. Múzeumban

Fegyverek, római V. 246.

Scheiber Hugó

1924. januárjában

és februárban kollektív kiállítást rendezett Berlinben a Der Sturm cz. állandó kiállítási helyiségben

1924. októberében Londonban volt kollektív kiállítása a Germinal Circle-ben

1921-ben Bécsben a Hevesi szalonban volt nagyszerű kiállítása.

Sajat közlése.

SZERDA 1	
CSÜTÖRTÖK 2	
PÉNTEK 3	
SZOMBAT 4	

POLDIACÉL

Scheiber Hugó

U. 4252

…kor van ábrázolva, midőn őt III

693 (1857).
809 (44).

tartalmazza.

látható

…os lépcsőn, jobbra halad, va arczél-
…mariazelli templomot kezelő egyhá-
…tte kísérete ~~közelebb egy~~ Mária
…ban a király adományá ~~van~~. A menet
…fel ~~pompát fejt ki~~. Nagy Lajos vértet
… bajusza és körszakálla rövid,
…s.

… cm.
…scójának eredeti cartonja.
…rjesztésre 1898: XII. 31-én kelt
…ett (384/98). ~~a vételén~~ Elszámolta-
…az elszámolást 1900: III. 4-én a
…00.).
…0: XI. 5-én. (550/900).

77

Scheiber Hugo

élete, koll.

Alkotás 1923.

Scheiber Hugo

Elektr. Koll.

1922. Okt.

Belvedere

Scheiber Hugó

Született 1873 Budapesten. Az iparművészeti iskolában Papp Henrik vezetése alatt tanult. 1920. ápr. a Nemzeti Szalonban koll. kiállítást rendezett.

Katalógus.

Żolkiewi vár ingóságai ~~[illegible]~~
(V. 1. –)

(leltára 1726-ból. V. 1.

Scheiber Hugó

Műcsarnok
1919. Ladvisolt műv. Eiáll.
209, 213, 261, 265
karcteren nem volt.

Sártapasztöredék, Kőkori V. 178.

Scheiber Hugó

1927-ben az UME tiszteletbeli tagjává lett.

UME 1931. évi kiáll. kat.

1928-ban a berni Künstlerbund Hagen külföldi levelező tagjává választotta.

604. Giacopo F

Szü~~letett~~ Velencében 1544-ben, m

Krisztus sira

A Madonna ölében, fejjel
dövel van körülkötve. Ma
Mária támogatja, ki mell
kinek feje dicsfényt sugár
arimathiai szent József f
magas ruhája rózsaszín
piros palástot hord. Mária
rázolva s az ősz arimath
köpenyt visel. A háttérb

Vászon méretei
Pyrker János L

58

Scheiber Hugó

szül. 1873 szept. 29.
Bpest

1926. okt. Koll-Eiáll
a Nemzeti Szalonban.
Élet - 33 mű.

9. HÉT

VASÁRNAP

Húsvétra jelenik meg a Könyvbarátok Kis Könyvei legújabb kötete: *Herman Ottó élete.* A nagy természettudós és etnografus tettekben

HÉTFŐ

gazdag, regényes életét tanítványa: *Lambrecht Kálmán* írta meg a *magyar ifjúság számára.* Ez a kötet a Könyvbarátok Kis Könyve hetedik kötete.

KEDD

Már előbb megjelent kötetek:

1. Velősy: Miska, cserkészregény.
2. Tamás: Szabadkai diákok.
3. Hankó: Vízen és vízparton.

SZERDA

Scheiber Hugó

Roll. Kiáll. az Ernstben
1927. okt.

fel, de a nézők felett lebegő, ~~szikrázó szemű~~ Nemtő elparancsolja. Jelzése alól balra ez: »*Danhauser fecit 1826.*«

Vászon, méretei 60·5 : 75·5 cm. — Felajánló jegyzék

1868: IV. 153. — 1870: VI. 51. — 1871: VI. 51. — 1873: VI. 51. — 1876: IV. 72. — 1878: V. 40. — 1880: V. 40. — 1881: V. 40. — 1883: V. 188. — 1884: VII. 243. — 1885: VII. 243. — 1886: VII. 243. — 1887: VII. 243. — 1888: VII. 243. — 1889: VII. 278. — 1890: VII. 278. — 1891: VII. 288. — 1892: VII. 288. — 1893: VII. 362. — 1894: VII. 15. — 1895: VII. 15. — 1896: VII. 15. — 1897: VII. 15. — 1898: VII. 15.

A Pyrker-gyüjteményből 186. — Ltsza 11.

1846: II. 186. —
1851: II. 186. —

151. — Atadási lajstr.
V. — Uj lelt. fr.
11. — 1905. átad.
fev. 428. —

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban:

— 1900: VII. 15. — 1901: VII. 15.
— 1903: VII. 15. — 1904: VII. 15. — 1905: VII. 15.

Py 186.
Lyl. 11

400.

Viktória-nyomda.

Feladó:

Scheiber Hugó

MAGYAR MÜVESZET

1926. 530
1931. 312
1929. 120, 168

LEVELEZŐLAP

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Scheiber Hugo

A Mübarát 1922.

204

Koll. Eiäll.
Belvedere 1922

Madonna.

780. Bartalomé Estéban
Murillo.

SCHEIBER HUGÓ

ÚJ MŰVÉSZET

1998/jún.

P -9396

2.0.

Scheiber Hugó

Lap: Képes Figyelő
Megjelent: 1948 ÁPR. 24

93

Scheiber Hugó 60 éves művészi jubileuma

A Fészek Klubban ünnepi közönség gyült össze a napokban. Mindössze az történt, hogy *Scheiber* Hugó, a magyar festővilág népszerű »Scheiber bácsija« hatvan esztendeje járja a piktorok rögös útját és a hosszú szünet után, amely egykori külföldi sikereit követte, tiszteletére kiállítást rendeztek legújabb műveiből. Nagy szó egy *hetvennyolcéves* festő kiállítása. A legtöbbje ilyenkor már csak önmaga ismétléséből él és mindössze a mult sikereinek enyhe viszfényében melegszik, de Scheiber bácsi új, az eddiginél is jóval elragadóbb festői mondanivalóval lép elénk, a világ szürke jelenségeit a maga csodálatos művészi szemüvegén és hitén keresztül eleveníti meg. Tájak, szobarészletek, csendéletek váltakoznak kiállítási anyagában és az izgalmas ritmusú fekete konturok, tiszta keveretlen tüzű színeket zárnak magukba. Szellemes, pompás önarcképe ott függ a terem főfalán s az öregség bölcs fölényével néz az emberekre, akik tisztelegnek egy nagy úr, a »Tehetség« előtt.

Berend Ilona

A művész önarcképe

Mindenki tudja jól, ki törte szét a korsót, mintha már a tárgyalást felügyelő Walter jogtanácsos előtt is derengene, a tárgyalás azonban folyik tovább. Amikor már veszedelmesen közel járunk a valódi tettes leleplezéséhez, csodás megoldás következik annak bizonyításával, hogy a korsót az ördög törte szét. Látták patáinak nyomát a hóban. A brutális falusi bíró, a helyi hatalmasság fellélegzik, legszívesebben mi is ezt tennénk a szerencsés körülmény hallatán. Tudjuk, hogy világunkban jelen van a gonosz, és minden jó elgondolásban is benne rejtőzik. Ha pedig mindenütt ott az ördög újja, mert hogy ott van, akkor ebbe bele kell nyugodni, senkit sem vádolva a széttört korsóért, a nacionalizmusért, és visszatérni a Summi theologicae-hez: nincs mit tenni. Ki ítélhetné el a korsó széttörőjét, ha az eleve ott ül a pokol fenekén? Igen, ez a megoldás a mi bíráink meg a tegnapi marxista központokból származó híveik, filozófusok, publicisták, és igen, írók számára is, akik sub specie aeternitatis tekintenek a mi nyomorúságos nacionalista, demokratizációs meg egyéb evilági küszködéseinkre. Nem megoldás azonban az olyan író számára, amilyen Kleist. Az ő vígjátéka könyörtelen: nála az ördög nyomai egyenesen a törvényházba vezetnek. Ott lakik az ördög, nem máshol.

Itt, a legvégén kell megállnunk Walter jogtanácsos figurájánál, az igazság fennkölt és semleges védelmezőjénél, aki e pillanatban ugyancsak belekeveredett az ördögi játékba. Walter jogtanácsost ma leginkább úgy látjuk magunk előtt, amint reggeli tejeskávéját kavargatja valamelyik nyugat-európai fővárosben, rosszkedvűen olvassa az újságját, amely furcsa keleti vidékekről szállítja a híreket, odaátról, odalentről, aztán még rosszabb kedvvel indul munkahelyére a tizenkettek tanácsába vagy az Európa tanácsba vagy csupán a kormánypalotába, hogy ott mindjárt az értekezlet legelején azt kérdezze: „Csak egy korsó? Egy tört korsó, semmi több?"

De a korsó nincs többé, amit a bíró lát, az valami más.

— Látják a korsót? — kérdi Kleist vígjátékában a panaszos.

— Látjuk, ó igen.

— Semmit sem látnak, csak a cserepét.

Walter jogtanácsost nem érdekli, miféle történelmi jelenetek voltak a korsón, amikor az még korsó volt, nem pedig cserép, ki ivott belőle, miféle tüzekből, ostromokból került ki épen. Walter úr meg van lepve, amiért ennyi lárma, szerelmi csalódás, betört fej és perpatvar keletkezik ezen eltört korsó körül, Walter úr látja a cserepeket, Walter úr látja, hogy ugyan ebben a faluban helyi szokások szerint, mégis a törvények alapján ítélkeznek. Walter úr a keleti tartományban elveszti a tájékozódási képességét, hisz azelőtt sohasem járt itt. S ami a legszörnyűbb, Walter úr élete azelőtt nyugodt volt, most viszont egyszerre összezavarodott. Walter úr ezért úgy dönt, hogy a bíró védelmére kel, aki ugyan brutális alak és helyi szokások szerint ítélkezik, viszont fenntartja a rendet, s aki a botlás kövében maga botlott el. (Elbotlott? Miben? Az igazat megvallva, saját magában.) Világos, hogy ő törte el a korsót, de legalább biztosítani fogja a nyugalmat és eloszlatja a reggeli kávét befelhőző rosszkedvet. A jogtanácsos úr legfőképpen békét akar. Ezért barátkozik meg magával az ördöggel is, illetve annak esetleges tettes voltával. Csak akkor rendezi el tessék-lássék az ügyet, amikor kiderül, hogy az ördög a bíróban lakozik, azaz az ördög maga Adam bíró. És ez a felismerés illetve a dolgok tessék-lássék elrendezése a bíró leváltásával e történet utolsó tanulsága és a valós világ utolsó reménye. Ha ugyan Walter jogtanácsosra hagyatkozunk és az ő unott bár kissé ideges véleményére a széttört korsóról. Túlságosan azonban nem hagyatkozhatunk rá, mivel a vígjáték végén még mindig nem tudjuk biztosan, vajon nem ártatlant ítélnek-e el, és a vígjáték nem fordul-e szomorújátékba, továbbá azt sem tudjuk, ki fogja összeragasztani az eltört korsót vagy ki ad helyette másikat. Ezt egy következő tárgyalás döntheti el. Azon aztán mi is terítékre kerülünk, és könnyen megeshet, hogy minket ítélnek el, mint az ügyben vétkeseket.

(Elhangzott 1991. május 14-én Bledben, a Szlovén PEN Központ 24. nemzetközi írótalálkozójának bevezető referátumaként.)

Gállos Orsolya fordítása

Scheiber Hugó

Bármily hihetetlen, a huszadik századi magyar képzőművészetről Nyugat-Európában, de főként Amerikában azt tudják, hogy Breuer Marcell, Moholy-Nagy László, Kádár Béla, és — Scheiber Hugó. Nos, a két utóbbi úr szerepel ugyan a hatályos magyar művészettörténet-kézikönyvekben, de még csak a közelében sem az előttük említett világnagyságoknak. Ami azt illeti, ha jól beleásunk a két világháború közötti negyedszázad magyar képzőművészetébe, találunk azért néhány, nemcsak magyar mércével mérhető nagyságot, rajtuk kívül is. Róluk azonban egyáltalán nem tudnak e haza határain kívül. A századunk első felében megtett történelmi és politikai kanyargók meglehetősen gyalázatos hatással voltak — egyebek közt — képzőművészetünk fejlődésére, a nemzetközi művészeti életben betöltött szerepére, megítéltetésére és sajnos utóéletére is. Nevezetesen eltelt hetven olyan év ebből a századból (jószerével a mai napig), amikor a magyar művészet (s benne a képzőművészet) kevés kivételtől eltekintve egyáltalán nem volt jelen Európa és a világ művészeti közéletében; és sajnálatosan mindig valamilyen ideológiai okból. Az 1873-ban született és 1950-ben elhúnyt Scheiber Hugónak az volt a szerencséje, hogy már életében eljuttottak alkotásai Nyugat-Európa különböző városaiba, s hogy halála után (néhány évvel) egy New York-i magyar galériatulajdonos, Kövesdi Pál, tudatos, következetes munkával a szó szoros értelmében becipelte műveit a nemzetközi műtárgypiacra. Most Budapesten, a Műgyűjtők Galériájának Kossuth Lajos utcai helyiségében látható a mintegy száz Scheiber-műből szervezett kiállítás, melyet a múlt héten Hernádi Miklós író nyitott meg. Heti mellékletünket Scheibernek a kiállításon látható műveivel, illetve azok reprodukcióival illusztráljuk, közreadva a kiállítási megnyitó gondolatait.

K. A.

Scheiber Hugó kiállításának megnyitójára

A csodálatos mandarin

res erővel, aki egyszer már benne, az anyában, a partnerét megtalálta — és elvesztette? Az elhalálozott anya adott esetben egy életre eltántoríthatja a szerető fiút a párkereséstől, a nősüléstől, Scheiber Hugóval pontosan ez történt.

Félszeg, visszahúzódó férfi lett belőle, lelki vagy akár csak kommunikációs kapcsolatot igen nehezen teremtett másokkal. Csak húgaival értett bensőségesen szót (élethossziglan velük élt a Kertész utca 12-ben — a két nő is örökölt valamit a címfestő apa ügyességéből: művirágkészítéssel foglalkoztak), és noha művészként olthatatlanul szomjazott az emberi alakok-arcok után (tanúsítják ezt szép számú portréi is), feljegyezték róla, hogy nem mert nyíltan amúgy festő módjára a járókelők arcába nézni: lopva pillantott utánuk, így gyűjtötte és raktározta el a vízuális információkat.

Sok mindenhez értett, de a pénzzel nem tudott bánni. Nagyevő volt (számos képét egy-egy ebédért, szál kolbászért készítette), de amilyen fontosnak tartotta, hogy jól egyék, olyan kevéssé ügyelt megjelenésére, ruházatára. A befutott festők anyagi biztonsága, társadalmi rangja elérhetetlen messzeségben lebegett előtte — már zsidó volta miatt is. Noha szerte a világon, még Dél-Amerikában is megismerték a képeit, mindvégig „hun festő" maradt, mint maga kesernyésen emlegette, festő, akinek „hun nincs pénze, hun pedig kéne".

Igen sokat festett, olykor naponta öt-hat lapot is, de ezek szétszóródtak. S ha egy-egy kiállítása sikeres volt, a bevételt, megesett, már néhány napon belül elverte, például eltőzsdézte. Képeit hol nyakra-főre elajándékozta, hol hajtóvadászatot rendezett visszavásárlásukra. Csak addig volt tehát biztos a dolgában, amíg festett. Mihelyst szignálta képeit, végzetes bizonytalanság, kétlelkűség kerítette hatalmába.

Az életrajzi körülmények tehát felettébb gyanúsak, cseppet sem öntudatos, magabiztos művészre vallók. Gyanús lehet már az is, hogy rendszeres festői képzésben nem részesült, csupán iparművészeti iskolát végzett. Mi magyarázza mégis, hogy halála után több mint negyven évvel összegyűltünk ebben a teremben, hogy tisztelegjünk alkotó energiái előtt?

A magyar művészettörténet egyenetlen termést, változó kvalitást emleget munkáiról szólva. Sokan „kávéházi festőként" parentálják el. Kállai Ernő „gyorsrajzolói", „riporteri" ötletességéről, „plakátszerűségről" beszél, igaz, még 1926-ban. Gyűjtőkörökben viszont, külföldi és hazai árveréseken olykor kiugró árakat érnek el jól eltalált, robbanékony képei. Kiknek van igazuk Scheiber értékelésében?

Szeretném, ha ez a kiállítás is moccantana egyet Scheiber Hugó műtörténeti ázsiójában. Képpiaci elégtételben búsásan részesült; talán olykor a műtörténet is igazodhat a gyűjtők ítéletéhez. A következő szempontokat ajánlom megfontolásra.

Azokban az évtizedekben, amikor a magyar avantgárd szinte teljes egészében külföldön működött, és fájóan hiányozhatott az itthoniaknak a mással, az újjal való szembesülés puszta lehetősége is, Scheiber szinte egymagában vitte tovább és népszerűsítette az avantgárd által kidolgozott konstruktivista, mozgást és tömeget felbontó látásmódot, illetve a felszín mögül merítő, nem ritkán drasztikus, csúfondáros expresszivitást. Én Scheibert mindenekelőtt csúfondáros festőnek, szatírikusnak tartom. Amilyen gátlásos és slampos jelenség volt ő maga pocakjával, tar koponyájával, olyan elegánsan és végérvényes ítélkezéssel futott mindkét keze (mert bal és jobb kezét egyaránt használta munka közben) a rajzlapon, a fán. Közben klasszikus zeneműveket fütyörészett. Ekkor engedett csak fel, ekkor volt szabad. Szinte a mai gesztusfestők ősét lehet látni benne, oly végérvényesek portréin, jelenetein a merész, egy lendületből meghúzott kontúrvonalak. Mélységet, perspektívát nemigen ismert; a holt tér nem érdekelte. Viszont mindent tudott az élő tömegről, annak legapróbb rezzenéseiről. S ezeket csavargókban épúgy megtalálta, mint komoly pénzemberekben. A tánc és a muzsikálás mint téma ugyancsak érdekelte, akárcsak a vásári Gesamtkunstwerk, a cirkusz. Itt lelte meg legtöményebben a villódzást, a vibráló mozgást, azt, aminek két dimenziós foglyul ejtése örök ambíciója volt.

Egyszerre előzte meg kora derékhadát, a Horthy-éra hazai festészetét, s vált ugyanakkor megkésetté a külföld szakadatlanul fejlődő festészetéhez képest. Pedig 1933-ban, római sikere nyomán (bár álló napig várakozott a Termini-pályaudvaron, mert eredetileg nem számítottak rá), vagy amikor Chaplin meghívta Hollywoodba díszletet festeni, fölkerekedhetett volna. Ő inkább maradt, és a berlini Sturm-hoz fűződő kiváló kapcsolatai ellenére is Budapesten kóborolt tovább. Igaz, a Sturmot szétkergette egy bornirt festő, akit Adolf Hitlernek hívtak. Maradt makacsul, túlélte a gettót, és még élete alkonyán, Fészek-beli 1948-as kiállítása után sem adatott meg néki egy nem túlságosan dicső, neki mégis fontos siker, hogy a Művészeti Alap tagja lehessen.

Meghurcolta ez a század alaposan a Móricz Zsigmonddal, Adyval kortárs művészt. Ő cserében fényt, szellemet, szatírát, robbanó energiákat adott. Ha valaki ezt dekadenciának nevezi, lelke rajta.

Bartók csodálatos mandarinját háromszor kellett meggyilkolni, hogy végre kilehelje lelkét. Mert cél lebegett előtte, amelyet még földi életében, mindenképpen véghez kellett vinnie. Scheiber Hugó hármas gúzsban élte le életét: az árváéban, a szegényében és az el nem ismert emberében — de a célját mindvégig tisztán látta. S utolsó szivarjának füstjében, biztosak lehetünk benne, meg is érintette.

HERNÁDI MIKLÓS

SCHEIBER Hugó

Beszélgetés Sziklai Lászlóval Lukács Györgyről és a marxizmusról

Praxis és teória között, válaszúton

Itt Kelet-Közép-Európában korszakok, ideológiák jönnek-mennek, és úgy tűnik, menetrendszerűen kidobják az ablakon az előzők által elismert értékeket. Lukács György munkássága az egyik „nagy vesztese" a legutóbbi rendszerváltásnak, bár esete korántsem nevezhető tipikusnak: Nyugat-Európában s a világ más tájain könyvek tőle és róla szép számmal jelennek meg, konferenciák foglalkoznak életművével. És — bár manapság talán sokan tiltakoznak ellene — a 20. századi marxizmus e jeles képviselője leginkább „exportálható" szellemi értékeink egyike. Sziklai Lászlóval, a Lukács Archívum igazgatójával, a filozófus egykori lakásában berendezett archívumról, Lukács Györgyről és általában a marxizmus jövőjéről, avagy perspektívátlanságáról beszélgettünk.

— 1971-ben létesítette a Magyar Tudományos Akadémia a Lukács Archívumot — mondja Sziklai László az archívum történetéről. Az MSZMP Agitációs és Propaganda Osztály 1971. július 20-án kelt engedélyének az volt a célja, hogy megfelelő ideológiai kontroll alatt lehessen tartani a politikailag kényes Lukács-kéziratokat. Hiszen, bár 1967-ben Lukácsot pártba való visszavételével hivatalosan rehabilitálták, azok a dokumentumok, amelyek alapján 1956 után a revizionizmus bélyegét nyomták rá, továbbra is léteztek Magyarországon. Utoljára egyébként 1984-ben tiltották be Lukács A demokratizálódás jelene és jövője című munkját, amely csak hosszú késés után jelenhetett meg.

Az archívum, elsődleges céljának a Lukáccsal kapcsolatos történeti kutatást, valamint a 20. századi magyar és európai filozófiai áramlatok feldolgozását tekintette, amelyet jól tükröz az általunk kiadott negyven kötet könyv is. Ezenkívül igyekeztünk és igyekszünk ápolni kiterjedt nemzetközi kapcsolatainkat. „Forgalmunk" egyébként az utóbbi időben különösen megnövekedett. Japántól Dél-Amerikáig a világ minden tájáról érkeznek kutatók, egyetemisták, akik szakdolgozatuk, monográfiájuk, tanulmányuk elkészítéséhez veszik igénybe az archívum anyagát.

Legnagyobb eredménynek azonban azt tartom, hogy 1989-ig sikerült megteremteni a magyarországi Lukács-kutatást, hiszen ezt megelőzően — Nyugat-Európával ellentétben — hazánkban a Lukács-kritikán kívül semmilyen kutatómunka nem folyt e téren. Ráadásul egy időben ebbe sikerült bevonni a Lukács-tanítványok fiatalabb nemzedékét, az úgynevezett „Lukács-óvoda" tagjait, és a demokratikus ellenzék prominens képviselőit is.

— Lukácsot azonban „renitenssége" ellenére is, a totalitariánus rendszer, a párt kevés kortárs ideológusai egyikének tartják...

— Ő egyik meghatározó személyisége volt annak a századfordulón erőteljes antikapitalista meggyőződéssel induló filozófusnemzedéknek, amely a kapitalizmust — Fichte szavaival élve — a „tökéletes bűnösség" korszakának tekintette. E generáció antikapitalizmusának alapélményei elsősorban a századelő nagy világégései és összeomlásai voltak. A világháborúk és különböző forradalmak korszaka tulajdonképpen most a rendszerváltást követően vált történelemmé. Ennek ellenére Lukács sohasem volt abban az értelemben szokványos „marxista-leninista" ahogy manapság talán vulgáris publicisztikai megfogalmazásokból kiderül. A húszas évektől kezdődő és lényegében évtizedenként megismétlődő Lukács-vitákból-perekből kiderül, hogy sohasem volt a hivatalos bolsevik pártpolitika elkötelezett híve. A keletiekkel szemben — Gramscival egyetemben — nyugati marxistának számított. Munkássága az antisztálinizmus történetének jelentős fejezete.

— Fizikailag hogyan élhette túl egyáltalán Lukács a moszvai éveket, és túlélhette-e szellemileg ezt az időszakot?

— Van erről egy anekdotikus verzió, amely szerint a Szovjetunióban az értelmiségiek közül azokat irtották elsősorban, akiknek jó lakásuk volt. Neki pedig Moszkvában soha nem volt jó lakása, csak albérlete... Természetesen a valóságban korántsem erről van szó. Lukácsot 1941. július 29-én letartóztatták, és az NKVD speciális ügyosztályára vitték, ahol augusztus 26-ig tartották fogva. Többek között ekkor kobozták el már teljesen kész Goethe-könyvét is.

„Jó esélye" volt tehát arra, hogy ne ússza meg a sztálini időket, ahogy nevelt fia Jánossy Ferenc is csak szibériai munkatábor után került haza. Máig sem tisztázható pontosan, de valószínűleg Togliatti közbenjárása mentette meg az életét.

Lukács tehát teljes mértékben szemben állt a sztálini terrorral. Ugyanakkor az volt — a korszak legtöbb baloldali értelmiségije által osztott — véleménye, hogy a Szovjetunió és a sztálinizmus közvetlenül azért nem bírálható, mert az egyetlen olyan erő, amely képes lehet a fasizmusnak ellenállni. Ma már persze világosan láthatjuk, milyen borzalmas volt a sztálini „antifasiszta" politika...

1956-ban, amikor Nagy Imre kormányában miniszterséget vállalt, akkor is egy demokratikus reform elősegítésének szolgálata vezette, amely az általa nem szocializmusnak tekintett Rákosi-időszakot felválthatná.

— A József Attila által „fasiszta kommunizmusként" aposztrofált rendszerek, amelyek veszteségeinek feltárása még „folyamatban van", úgy tűnik, végérvényesen kitörölték a választható perspektívák köréből a marxizmus ideológiáját...

— Lukács egyik művében a fiatal Hegel munkásságából kiindulva párhuzamot von a Nagy Francia Forradalom utáni és az Októberi Forradalmat követő időszak között. Az előző korszak legnagyobb vívmányainak az emberi szabadságjogok deklarációját, az egyenlőséget, a termelőerők fejlődését előmozdító társadalom igenlését tekinti, amely felszámolja a középkori hierarchiákat, az egyház uralmát, szabad utat nyit az egyéni képességek kibontakoztatására. Példaként tekint a klasszikus német filozófia nagyjaira, akik minderre igent mondanak. De akik egyben nemet mondanak mindarra, ami ebben a polgári társadalomban emberellenes és halálhozó, ami az emberek egymás elleni harcát, az elidegenedést jelenti.

Ennek analógiájára — és természetesen egy filozófus válaszaként a sztálini korra — mondta ki Lukács, hogy mi is egy forradalom utáni időszakban élünk, és igent mondunk a szocializmus társadalmára, amelyik — hite szerint — tényleges szabadságjogokat hivatott biztosítani, amely megszünteti az ellentétet a társadalmi termelés és az egyén kiszolgáltatottsága között. Ugyanakkor nemet mond mindarra, ami benne emberellenes és halálhozó. Pontosan a filozófus feladata, hogy kíméletlenül felmutassa ennek a társadalomnak a belső ellentmondásait, ugyanakkor azokat a lehetőségeket is, amelyek ezeknek az ellentéteknek a feloldásához vezetnek.

— Lukács hite viszont utópiának bizonyult. A marxizmus tehát halott?

— A megvalósult szocializmus marxista-leninista ideológiája valóban kimúlt. A kérdés tulajdonképpen az, felfogható-e a marxizmus továbbra is értékhordozó történeti örökségként, vagy átfogó társadalom- és történelemmagyarázatként. Sokan úgy vélik — ezt a nézetet magam is osztom — hogy a marxizmusban mint elméletben elválaszthatatlanul összekapcsolódott a proletariátus elmélete a proletárforradalom gyakorlatával. A teória a praxissal. Nos, a praxis csődöt mondott.

Ami viszont a marxista teóriát, benne Lukács elméletét illeti, az hallatlanul fontos elméleti kulturális értékeket mutatott fel, amelyek elengedhetetlenek a 20. század szociális folyamatainak megértéséhez. Ezeket az — egyszerre nemzeti és egyetemes értékeket — számon tartják a polgári gondolkodók éppúgy, mint a baloldal nyugati hívei.

BÓDAY PÁL PÉTER

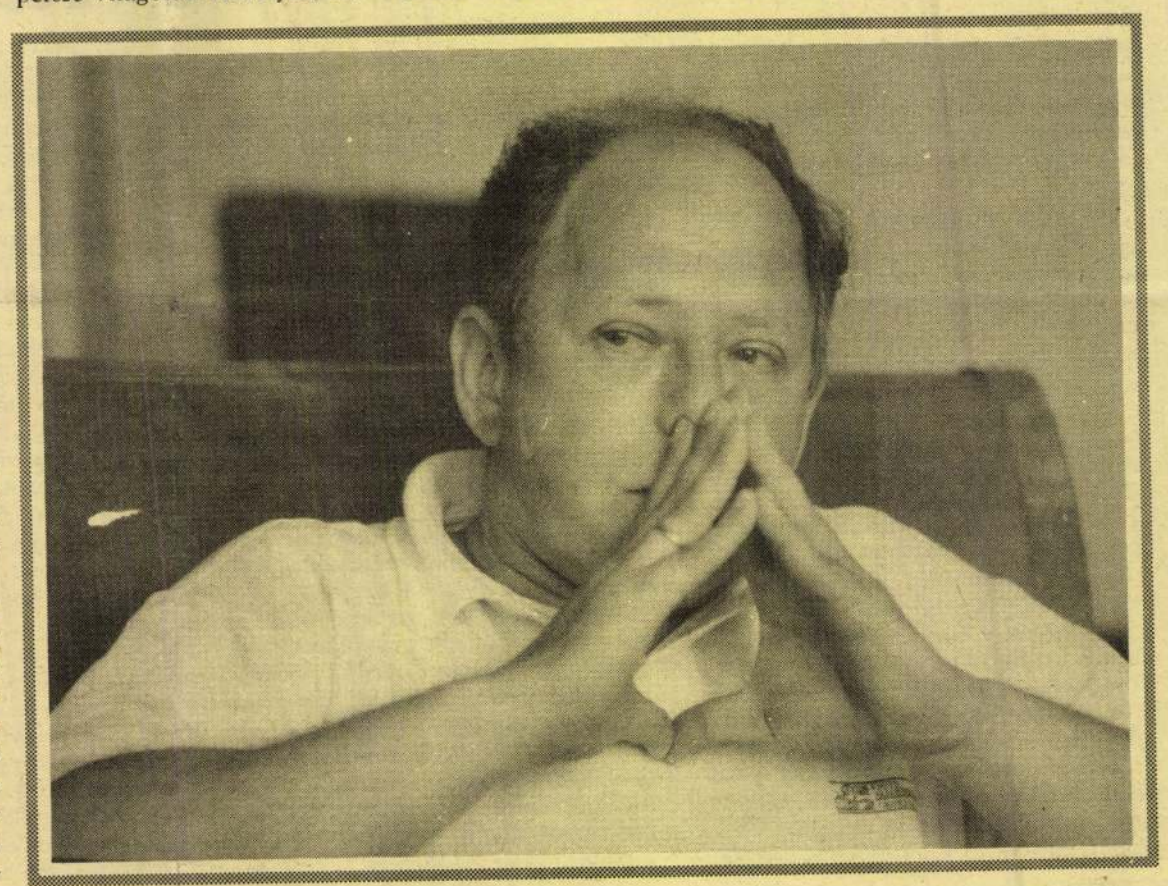

SCHEIBER HUGÓ
1873 - 1950

Festő, a korai magyar avantgárd művészet egyik legszínesebb, csupán az utóbbi időben újrafelfedezett egyénisége.

1898 és 1900 között a budapesti Iparművészeti Iskolában tanult. A huszas évek elején kapcsolatba került Herwarth Waldennel, a Der Sturm berlini főszerkesztőtulajdonosával, aki nemcsak kiállította műveit a Sturm Galériában, de gyakran reprodukálta is azokat folyóiratában.

A két világháború között kiállításai voltak Londonban, New Yorkban, La Pazban, Rómában, itthon pedig állandó szereplője volt a KÚT, az UME és a Tamás Galéria tárlatainak.

FEJEK
papír, pasztell, 380x560 mm.
j.k.l.: Scheiber H.
Ltsz.: K. 85.98.1.

TÁJKÉP
papír, tus, 295x490 mm.
j.k.l.: Scheiber H.
Ltsz.: K. 85.147.1.

"Előszeretettel rajzoltam kültelki tájakat, önarcképeket, aktokat, mindent a magam brutális, egyedi festésmódján, megragadva a legfontosabbat. Állítom, hogy ez nem impresszionizmus a banális értelmezésben, nagy súlyt fektettem a nagy kultúrákra, amelyeket rögtön ultramarinnal vázoltam, aztán nagy színfoltokat helyeztem rá; idővel olyan biztonságot nyertem, hogy a témát egy egy méteres kartonra egy félóra alatt odafestettem. Soha nem voltam képes az ún. kidolgozásra. Szerettem a napot, a sugarakat, a puritán témát és mindent olyan proletár módra festettem, ahogyan igen sok koldusalakot, elhanyagolt személyt, jellegzetes fejet, púpos-basedovos gyereket dülledt szemmel is festettem" -

Scheiber Hugó

IRODALOM

Barát Endre: Scheiber Hugó és képei. Múlt és Jövő. 1941. XXX. évf., 183.o.
g.l.: Scheiber Hugó kiállítása. Magyar Nemzet. 1948. április 20.
László Ferenc: Egy elkallódott művész. Magyar Nemzet. 1950. március 15.
Scheiber Hugó emlékkiállítása. MNG - 1964. Katalógus Oelmacher Anna bevezetőjével és a művész önéletrajzával.
Frank János: Scheiber Hugó. Élet és Irodalom. 1965. január 9.
Haits Géza: Scheiber Hugó emlékkiállítása. Művészet. 1965. VI. évf., 6. sz., 32-33.o.
Láncz Sándor: Egy mappa története. Művészet. 1985. XXVI. évf., 11-12. sz., 28-33.o.
Haulisch Lenke: Scheiber Hugó. Serpent Kiadó, Budapest, 1995.

ALMÁSI TIBOR

A PATKÓ IMRE GYŰJTEMÉNY

XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM
GYŐR, 2000

75?

Forrong Afganisztán a királygyilkosság után

A trónkövetelők harca Nadir kán véres trónjáért
Angol-orosz versengés Afganisztánban

Irta: RÁTZ KÁLMÁN őrnagy

Afganisztán a történelem folyamán ritkán szerepelt mint politikai egység és még kevésbé élt önálló nemzeti életet, mert a história elzúgó viharai nem csupán az ország határait, hanem népességét is gyakran megbolygatták és változtatták.

A véres afgán trón

Már az árják nagyrészben a mai Afganisztán területén át törtek be Indiába, később pedig a perzsa világhatalom vette birtokába. *Nagy Sándor* is ezen az úton támadta meg Indiát s *Herat*, valamint *Kandahár* az ő alapításai. A mohamedán hitet a hódító arabok terjesztették el a VII. században s ezután hosszabb ideig — kb. 800-tól 1200-ig — kisebb nemzeti államok alakultak az ország területén, mely később mongol, majd pedig ismét perzsa uralom alá került. A nagy hódító *Nadir* perzsa sah halála után *Ahmed* emir (1747—73) függetlenítette magát Perzsiától s megalapította a *durráni* dinasztiát. Az ország azonban mindmáig klánokban és faluközösségekben élő, részben még teljesen nomád életmódot folytató törzsek elég laza szervezete maradt, amelyeket időnként leginkább csak a külháború tud egységre bírni.

Afganisztán jelenlegi területe 770.000 □-km, körülbelül tízmillió lakossal. Az afgánok országukat *Urlajat*-nak, magukat pedig »*pustánok*«-nak nevezik. Rajtuk kívül — kik kevertvérű irániak — számos *török-tatár*, sőt *mongol* törzs is él az országban. Így Afgán-Turkesztánban *üzbégek* és *tadzsikok*, északnyugaton a nyugati mongolsághoz tartozó *aimákok* s ezek valamennyien szunnita-mohamedánok (mint a törökök), míg a turk *hazárák siiták* (mint a perzsák). Az északon lakó afgánok különös módon magukat *Izrael* egyik elbujdosott törzsétől származtatják, tévesen identifikálva eredetüket a Bucharában lakó keleti zsidókkal.

A trónutódlás — mint számos más keleti népnél is — nincs szorosan rendezve s a trónörököst az »egész nép« választja a királyi házból.

Ez természetesen állandó trónvillongásokra adott alkalmat és a központi, uralkodói hatalom teljesen személyes jellegűvé vált. A személyek pedig gyakran változtak s elmondhatni, hogy *alig volt afgán uralkodó, aki természetes halállal halt volna meg trónusán*, bár itt meg kell jegyezni, hogy a természetes halál fogalma Afganisztánban kissé más, mint például Európában.

Angol-orosz versengés Afganisztánért

Az ország már több mint száz éve az angol, majd pedig az orosz, illetőleg mindkét világhatalom imperialista szférájába került. Az India felől közeledő angolok érték el hamarább és a mult évszázadban számos hadjáratot vezettek Afganisztánba. Először — felhasználva a szokásos trónvillongásokat — 1838-ban Doszt Mohamed emir ellen viseltek háborút s 8000 emberrel — de csaknem 50.000 főből álló trénnel, amelynek a nagyrésze nőkből állott — benyomultak és elfoglalták Kandahárt, majd pedig a fővárost, Kabult.

Alig kétévi megszállás után már lángra gyúlt az elégedetlenség, amit még fokozott a *Khaiberszoros* környékén lakó törzsek lázadása, akiknek évdíját az angolok leszállították, amire azok elzárták a szorost, az egyetlen jól járható utat India felé.

Doszt Mohamed fia: *Akbár* emir vette át az afgán seregek vezetését, aki ugyan az angolokhoz tartozó nőket és gyermekeket megkímélte, de az angol sereget tökéletesen megsemmisítette. Szinte példátlan módon *egyetlen ember menekült meg, dr. Brydon*, aki elvihette Indiába a szörnyű pusztulás hírét.

A nagy kegyetlenséggel lefolytatott megtorló hadjárat egyelőre helyreállította az angolok tekintélyét, akik ismét Doszt Mohamedet helyezték vissza a trónra s vele haláláig békében éltek.

De elkövették azt az angol történelemben nem gyakori hibát, hogy nem gondoskodtak Afganisztán teljes leigázásáról, bár a mult század közepe után már hallatszottak az észak felől közeledő, meleg tengert kereső *orosz kolosszus léptei*. Az orosz befolyás egyre nőtt és az angolok újabb és újabb hadjáratokat voltak kénytelenek vezetni Afganisztánba, amelyeknek során 1880-ban újra borzalmas katasztrófa érte *Burrow* angol tábornok hadseregét. A csorbát *Roberts* lord köszörülte ki, akinek győzelme után helyreállott az angol és orosz befolyás egyensúlya. Az afgán uralkodók ezentúl ügyes *hinta-politikát* folytattak a két világhatalom között. Az ország függetlensége — India miatt — rendkívül fontos volt — és ma is az — az angolok számára.

Afganisztán a világháború után

A világháborúból Afganisztán kimaradt, mert érdeke nem volt és sem egyik, sem másik fél nem tudta oldalára kényszeríteni. Néhány törzs ugyan német és török biztatásra betört Orosz-Turkesztánba, majd Peshavár környékén Indiába is, de nagyobb eredmény nélkül. Habibullah emir — aki meglepően sokáig uralkodott — megőrizte semlegességét, még akkor is, amikor már a háború negyedik évében *Sir Percy Sykes* tábornok angol és *Baratoff* tábornok orosz serege mélyen benyomult a szomszédos Perzsiába.

1919 február 20-án a régen uralkodó *Habibullaht* végre is *meggyilkolták*. A gyilkosságban az emir második fia és utóda: *Amanullah* is részes volt. Amikor az orosz tanácsköztársaság csapatai legyőzték és kiszorították a fehéreket Turkesztánból, a szovjet *Raszkolnyikov* vörös tengernagyot küldte követnek Kabulba, aki a fiatal uralkodót többé-kevésbé megnyerte a forradalmi eszméknek. 1921 március 17-én közzéteszik az orosz-afgán barátsági szerződést, amely a török és perzsa mintájára készült. A szovjet nagylelkűen visszaadta a cári uralom által 1884-ben és 1895-ben elvett afgán területeket s egyben szoros vámszerződést kötöttek.

Az angolok ezt azzal akarták ellensúlyozni, hogy újból kötelezettséget vállaltak az emiri évjáradék fizetésére s egyben néhány törzsnél hasonló anyagi áldozatokkal megerősítették befolyásukat.

Amanullah nagybátyja, *Nadir* kán — a most meggyilkolt emir — segítségével gyökeresen át akarta szervezni az országot, amit azonban a felfegyverzett törzsek vezetői rossz szemmel néztek. Amanullah az oroszokra támaszkodott, akiknek segítségével vasutakat kezdett építeni s légi közlekedést szerveztetett Kabul, Kandahár és Taskent között. Ez már több volt, mint amennyit Anglia eltűrhetett. *Sir Francis Humphry* kabuli követ jelentései felriasztották a Downing Streetet és az »Intelligence Service« munkába állította a legendás hírű *Lawrance* ezredest, aki a világháborúban többek között az arab törzsek megnyerésével óriási szolgálatokat tett Angliának, amelynek legkiválóbb keleti szakértője, tudósa és legvitézebb katonája.

Egészen elvonult, titokzatos személy — akinek talán nincs is magánélete — s magát teljesen hazája szolgálatának szenteli. Időről-időre azt híresztelik, hogy meghalt, repülőgéppel lezuhant, tengerbe fulladt — *hogy nyomát veszítsék egy másik hatalom ügynökei*...

Amikor Amanullah 1928-ban európai körútjára indult, *Lawrance ezredes már átlépte a Khaiberhágót* s megkezdte munkáját. Az afgán uralkodó éppen a szovjettel barátkozott Moszkvában, amikor Lawrance ezredesnek sikerült fellázítani a harcias és jól felfegyverkezett *sinvári* törzset. Nemsokára általános anarchia tört ki az országban és Amanullah, majd testvére, Inayatullah is, rövidesen elvesztette trónját. Egyelőre a banditavezér *Bacsi-i-Szakaó (A Vízhordozó Fia)* maradt felül, akit azonban a külföldről visszatért *Nadir* kán — Amanullah nagybátyja — hamarosan legyőzött s a bitorlót kivégeztette, a trónt pedig — amelyet 1929 október 17-én foglalt el — megtartotta magának.

Nadir kán tragédiája

Nadir *folytatta elődei hinta-politikáját Anglia és Oroszország között*. Megerősítette az afgán-orosz barátsági és kereskedelmi szerződést, de az angolokkal sem rontotta el a dolgát. Szemet hunyt afelett, hogy a turkesztáni határon lakó, angol zsoldban álló »baszmadzsi« törzs afgán területről be-betört orosz területre, amire viszont a szovjet az indiai határszélen, angol területen lakó afgán törzsek fellázításával felelt, ami nem kevés gondot okoz az angoloknak.

Belviszonylatban eltörölte a szovjetbarát s egyben *Kemált* és *Riza Pahlawi* perzsa saht utánzó Amanullah reformjainak legnagyobb részét s inkább arra törekedett, hogy az uralkodói hatalmat megerősítse. Főleg török és német instruktor tisztek segítségével nekilátott a hadsereg átszervezésének, hogy megbízható karhatalmat teremtsen. Ezért elfogadta az angolok pénzét, aminek fejében igyekezett semlegességét betartani, — bár hatalma a különböző törzsfőnökökkel szemben *inkább névleges volt*.

Ugylátszik, *az oroszok kevésbé kímélik a pénzt*, mint az angolok, mert az afganisztáni törzsek nagyobb része angolellenes, különösen az *afridik*, *vaizirik* és *mohandik*, akikből a legvitézebb és legügyesebb, minden viszontagsággal megbirkózó harcosok rekrutálódnak.

Már hónapok óta folyik az angolok küzdelme ezekkel az indiai határszélen s a harc csak nem akar megszűnni. A betörésekkel egyetemben az indiai benszülött katonaság is lázadozik az északnyugatindiai tartományokban. És Amritsárban, — ahol Dyer angol tábornok az emlékezetes szörnyű vérengzést rendezte — Dewa Izmail Kánban és Multanban feltűntek *Abdul Dzsaffár* kán »vörösingesei«, akik nyiltan hirdetik az angolok teljes kiűzését és a szocialista forradalmat.

Nadir kán négyévi uralkodás után immár halott. Afganisztánban újra fellángol a harc és a trónkövetelők vitássá teszik majd a meggyilkolt uralkodó fiatal örökösének trónját.

Nagy kérdés, hogy a meginduló küzdelmek csupán a hegyes, vad országra lokalizálódnak-e, vagy pedig túlcsapnak a határokon és fokozzák az ázsiai háborús veszedelmet.

Scheiber Hugó római megdicsőülése

Róma, november.

(A Pesti Napló római szerkesztőségétől.)

Egy »fiatal« magyar festő Rómában karriert csinált. A lapok cikkeket írnak róla, a legkomolyabb kritikusok mondanak véleményt és hozzá kell tenni: igen-igen hízelgő véleményt, képeiről. A fiatal festő korára nézve nem mai gyerek: ugyancsak bent jár már az ötvenes években, de úgy fest, mintha tizennyolc lenne. Pesten mindenki ismeri pirosképű köpcös alakját, ahogy szájából kilógó szivarral, örökösen izgatottan, nagy mappával a hóna alatt rohan az aszfalton és keresi a vevőt, aki alig egy vacsora áránál többért képet vegyen tőle. *Scheiber* Hugónak hívják. Tíz nappal ezelőtt úgy látszott még, hogy élete végéig így fog gurulni az aszfalton, egyszerre két kézzel festett képeire vásárlót vadászva, szivében a nagy vággyal, hogy Marinettinek az olasz futurizmus vezérének meghívására Rómába jöjjön kiállítást rendezni. De Scheiber szegény ember, talán életében nem volt egyszerre annyi pénze, amennyi egy Rómába szóló vasúti jegy megváltásához szükséges. A kiállításból nem is lett volna semmi, ha egy barátja, a Párizsban élő esztétikus, *Lehel* (maga sem gazdag ember) segítségére nem jön.

Scheiber Leheltől pénzt kapott, a Magyar Intézettől olcsó lakást és ellátást. Felpakkolta nagy mappáját és elutazott az Örök Városba. Megérkezett a Termini pályaudvarra és kereste barátját, Lehelt, aki már előbb jött ide. Állt tétován nagy mappával a hóna alatt, ahogy csak egy olaszul kukkot sem beszélő, pesti aszfalthoz szokott Scheiber állhat vadidegen városban a pályaudvaron. A reggeli vonatnál nem találkoztak és Scheiber egész nap — tizennégy órán keresztül — üldögél a pályaudvar egyik padján, Lehelre várva. Már kezdett gyanús lenni a piros képével, bizonytalan tekintetével és nagy mappájával, ahogy a vasúti milicisták kérdéseire nem tudott válaszolni. Szerencsére Lehel az esti vonathoz is kiment a pályaudvarra, különben Scheiber talán másnap reggel felszállt volna a visszatérő vonatra Budapest felé.

Nem lehet mondani, hogy az első fogadtatás kellemes lett volna. Rómában pár nappal ezelőtt nyilt meg a nemzeti futurista kiállítás, melyet Marinetti nyitott meg. Első reggel idementek és Marinettit keresték. A futurista vezér Román kívül volt, de a kiállítás igazgatója közölte Scheiberrel, hogy nyilván tévedésről van szó, Marinetti nem is hívta meg, ellenben bizonyára szívesen utazik el Budapestre, ha a magyar futurista festő kiállítást rendez. Sőt azt hiszi, az eccellenza hajlandó meg is nyitni!...

Itt álltak Scheiberék nagy mappákkal a hónuk alatt, a töméntelen költséggel és az elutasítással. Nemzeti kiállítás! — mondták. — Nem vehet részt rajta idegen! Lehelnek jó ötlete támadt: Scheiber festményeit elvitték Marinetti lakására, otthagyták azzal az üzenettel, hogy a következő nap érkezendő vezérnél tisztelegni fognak. A többi már drámai gyorsasággal pergett le. Marinetti megnézte a képeket, el volt ragadtatva tőlük, *azonnal két termet ürittetett ki a magyar festő számára* és megígérte, hogy teljes személyi presztizsét latba fogja vetni a Scheiber-kiállítás sikerének érdekében.

A megnyitás lefolyt. *Nem frázis: ott volt Róma műértőinek legjava. Marinetti* beszélt. Beszélt a magyar művészetekről, a magyar földről és fajról, mely az új művészetnek olyan reprezentánsát tudta kitermelni, mint amilyen *Scheiber* Hugó. Előkelő urak és gyönyörű hölgyek voltak jelen, a teljes magyar kolónia a követség vezetésével. És a széksoroktól kissé oldalt ott ült *Scheiber*, piros arcával és nyugtalan tekintetével, nem értett Marinetti előadásából kukkot sem, csak folyton a saját nevét hallotta és magán érezte az emberek kíváncsi pillantásait.

És azóta a római mecénás és művészkörökben téma Scheiber Hugó. Dicsérik a színeit, az ujságát, a merészségét, a lendületét. Kissé — mondják — úgy látszik, mintha sietne a dolgok megfestésével és ha jobban koncentrálná magát egy-egy képre, sokkal nagyszabásúbbat alkothatna. Befutott Scheiber, nagy fiú lett. Ha olasznak születik, talán már évtizedek óta villája van a Janiculuson és folyószámlája a Credito Italianoban, mint az olasz futurista festészet néhány legkiválóbbjának. Így azonban: de nagy dolog, hogy ötven egynéhány éves korában sikert aratott Rómában. Akár értjük a futurizmust akár nem, örüljünk a sikernek, hiszen a művészet egy meghatározott területén hangsúlyozottan magyar sikerről van szó.

Barcs Imre

„Itt született Hitler Adolf..."

Pillanatfelvételek Braunauról, a Führer szülőfalujáról

(Copyright by Pesti Napló. Utánnyomás tilos.)

Braunau, november.

Delet harangoztak. Braunau főterén néhány lompos kuvasz hentergett a porban, élvezve a késő őszi napsütést, amely folyékony ezüstté látszott változtatni a fehérre meszelt házak bádogereszeit. Egy árva lélek sem volt az uccán és jó egynéhány percig jártam fel és alá, amíg végre sikerült felfedeznem egy térdnadrágos, tirolikalpagos férfit, aki nagy léptekkel haladt a templom irányába. Mellette hosszúszőrű kutya loholt. Mielőtt a mellékuccába fordult volna, elcsíptem a kutyás embert.

Osztrák vámőrök egy Németországból jövő autót motoznak Braunauban

— Bocsásson meg, hogy zavarom, — fordultam hozzá — lenne szíves megmondani, merre van a Pommer-féle vendéglő?

Az osztrák végignézett és látszott rajta, hogy legszívesebben rámuszítaná az ebet. Néhány pillanatig gondolkozott, majd így szólt:

— A Barna Házat keresi?... Fel kell hívnom figyelmét, hogy *tisztességes ember nem jár oda és különben is nagyon rossz a konyha*...

Pár perc mulva megállapíthattam, hogy az osztrák — aki valószínűleg lelkes Dollfuss-párti volt — nem mondta a százszázalékos igazságot. A Pommer-féle vendéglőben ugyanis nem volt se tisztességes, se tisztességtelen ember, *egyáltalán senki sem volt*, viszont az ebéd, amit tíz perccel később Frau Pommer felszolgált, nem is volt túlságosan rossz.

A horogkeresztes család

A Pommer-család az asztalomhoz telepedett. Herr Josef Pommer rövidlátó, kövér, lomha észjárású és náci... Frau Josef Pommer sovány, jószemű, fürgeeszű és náci... Ifjabb Pommer tömpeorrú, térdnadrágos, piszkoskörmű és náci... Szóval, eme szép őszi délután összesen ketten voltunk a braunaui Barna Házban, akik nem voltunk nácik: a kutya és én... Bár az igazat megvallva, az ebet illetőleg később keserű csalódás ért: *örvébe vésve a kutya is horogkeresztet viselt.*

— Szörnyű a helyzet, — sopánkodott Pommer úr. — Képzelje el, uram, alig nyolc hónapja a vendéglőm a legjobb üzletek egyike volt nemcsak Braunauban, de az egész vidéken. Százszámra jöttek naponta Németországból a turisták, hogy megtekintsék a Führer szülőházát. Mint látja, renováltattam az épületet, vettem egy rádiót, hogy esténként hallhassuk a müncheni urak szónoklatait. Egyszerre csak beütött az istennyila... Mióta az ezermárkás rendelet életbelépett, a németek egyáltalán nem jönnek, a heimwehrparancsnok pedig megtiltotta a katonáknak, hogy a vendéglőmbe járjanak. Münchent sem szabad többé rádión hallgatni, így az esti vendégeim is elmaradtak... Tönkremegyek, uram, tönkremegyek. Mondja, mit csináljak?...

— Írjon Hitlernek, — tanácsoltam mély meggyőződéssel. — Ő bizonyára talál majd módot...

— Nem ér ő rá Braunauval foglalkozni, — vágott közbe Pommer úr. — Tizenhárom évvel ezelőtt volt itt utoljára, megnézte a házat, azután elment, ahogy jött... Igaz ugyan, hogy mindig segít azokon a braunauiakon, akik ügyes-bajos dolgaikkal hozzá fordulnak... Ez évben hárman is jártak nála közülünk... De mit tehet a Führer az én vendéglőm érdekében?...

Úgy éreztem, hogy erre a kérdésre nem vagyok feljogosítva válaszolni. Így röviden arra kértem Pommer urat, hogy mutassa meg a szentélyt, ahol Hitler született. Az öreg gazda szuszogva vágott neki egy szurtos, sötét lépcsőnek, amely félelmetesen recsegett lépéseink súlya alatt. A második emeletre érve, Herr Pommer egy ajtóra mutatott:

— *Itt született Hitler Adolf*...

Pommer úr és a kísértés

— Nézze, Herr Pommer, — mondottam — ön azt mondja, hogy rosszul mennek az üzletei... Hajlandó vagyok önnek jelentős összeget fizetni, ha kiadja nekem egy napra ezt a szobát...

Pommer úrnak elakadt a lélekzete. Úgylátszik, először történt, hogy valaki ilyen szentségtörő ajánlattal fordult hozzá. Hogy elhatározásra bírjam, kivettem tárcámból egy ötvenmárkás bankjegyet.

— Ötven márkát fizetek a szobáért... Ma este beköltözöm és holnap délután elmegyek... Igen nagy tisztelője vagyok a Führernek és egy különösen szép cikket akarok róla írni... Ihletre van szükségem és azt hiszem, hogy ihlet céljából ez a szoba nagyon megfelelne...

Herr Pommer e pereben Szent Antalhoz hasonlított. Ötven márka... A heimwehrek nem jönnek!... Adót kell fizetni!... A rádiót részletre vette!... De ha megtudják a nácik?... És ha megtudja a Führer?...

Percekig tartott a küzdelem... Végre is győzött a becsület, vagy talán a félelem... Herr Pommer némi bánattal ingatta fejét.

— Nem tehetem... nem tehetem... Mit szólnának az emberek... A város közepén van egy vendégfogadó, ahol Napoleon megszállt egy éjszakára. Azóta sem adták ki a szobát... Hogy adhatom én ki azt a szobát, ahol Hitler született?

Feladtam a harcot. Az öreg kinyitotta az ajtót és beléptünk a híres szobába...

A híres szoba

Semmi különös. Egy ágy, egy asztal, egy szekrény és egy mosdó. Hitler szülei nagyon szegény emberek voltak... Egy szobában lakott az egész család. A falon fotográfiák, az ablakban egy cserép muskátli. *A legszebb az egészben egy fénykép Hitlerről, hathónapos korában, meztelenül*... Nagyon szép, egészséges gyerek, kicsit nagy a feje.

Az asztalon vászonba kötött hatalmas könyv. A látogatók beírják neveiket és a világproblémákra vonatkozó véleményüket. »Heil«, »Sieg«, »Auferstehung«, »Kampf«, stb. ismétlődnek meg százszor minden oldalon. Egy flamand náci flamandul írja, hogy »a német faj fel fog támadni« és neve után megemlíti, hogy ő a gand-i hitlerista »Dinaso-Milicia« parancsnoka... Egy Swoboda nevű náci, szegény, osztrák náci és mint nevéből látható, faj-germán, ezt írja: »A gondolat szabad. Heil Hitler...« Kevésbé mulatságos, viszont jellemző az a mondat, amelyet egy szubtilisan finom, valószínűleg szőke bécsi hölgy vetett hosszú betűkkel a papírra. Ez a mondat, amelyben megnyilvánul és összegeződik egy hitlerista nő lelkének minden lehelletszerű bája, így hangzik: »Dollfuss ersticke, heil Hitler... Fulladj meg, Dollfuss, heil Hitler...« Aláírás: Emmy Hertenstein, Wien.

Nem akartam Pommer urat elkeseríteni és sürgető felszólításának engedve, beírtam nevemet a könyvbe. A vendéglős közlékenyebb lett és lefelé menet elmondotta, hogy egész Braunaut tönkreteszi az ezermárkás rendelet és hogy a lakosság nagyon elégedetlen... A braunaui börtönben százával senyvednek a nácik, a heimwehrek kínozzák őket, nem adnak nekik enni, csoda, hogy még életben vannak... Herr Pommer olyan dramatikusan ecsetelte a braunaui horogkeresztesek sorsát, hogy elhatároztam, megnézem ezt a híres heimwehr-inkvizíciót.

Látogatás az anyakönyvnél

Előbb azonban betértem a braunaui parochiára. Néhány hónappal ezelőtt ugyanis azt olvastam egy angol ujságban, hogy Hitler ősei között lenne egykettő, akik állítólag rendezetlen vérindex-viszonyok között éltek és — a kitűnő Günther professzor szavait használva — »negroid domborulatokat viseltek koponyájukon...« Szerettem volna megtudni, mi is az igazság és így bejelentettem magam páter Bindernél, a braunaui parócha plébánosánál, akinek elődje negyvenhárom évvel ezelőtt Hitlert megkeresztelte. Páter Binder a braunaui »fekete párt«, vagyis a keresztényszocialisták vezére, a hitleristák legelszántabb ellenfele és egy évvel ezelőtt az ő ellenállásán hiúsult meg a hitleristák törekvése, akik a Führert Braunau díszpolgárává akarták megválasztatni.

— Hitler Adolf anyakönyvi lapját óhajtanám megtekinteni... — mondottam páter Bindernek, aki mosolygós, kedves és kövér, mint ahogy az egy tiroli plébánoshoz illik. Szavaimat hallva, a pap égnek emelte kezeit, mintha segítséget kérne ebben a nagy megpróbáltatásban:

— Ön a kétszázhetvenedik személy, aki ezzel a kéréssel fordul hozzám... Sajnálom, a törvény nem engedi meg az anyakönyv megtekintését. Ellenben, ha sikerül egy írásbeli engedélyt kapnia az érdekelttől, vagyis a német birodalom kancellárjától, nagyon szívesen megmutatom az anyakönyvet...

Láttam, hogy a plébános ragaszkodik a formákhoz — Hitlerről állandóan mint a *»német birodalom kancellárjáról«* beszélt — és hogy nem érdemes az ügyre sok szót vesztegetni. Megkérdeztem:

— Főtisztelendő úr látta a német birodalom kancellárjának anyakönyvi kivonatát?...

— Természetesen, — felelte a plébános — az okmány többizben megfordult kezeim között...

— Igaz, hogy Hitler nagyszülei között lenne egy vagy kettő, akik, ha manapság Németországban élnének, nem lehetnének rohamcsapatparancsnokok?...

— Értem, — válaszolt nevetve a pap. — Hitler nagyszüleit nem ismerem, a kancellár geológiájával sohasem foglalkoztam... *Ellenben papi szavamat adom önnek, hogy a kancellárnak sem az apja, sem az anyja nem voltak zsidók.* Természetes, hogy ez még távolról sem garantálja a hitleri értelemben vett fajtisztaságot...

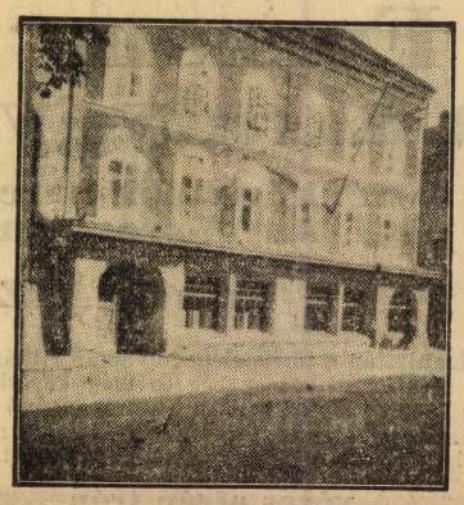

A braunaui »barna ház«, ahol Hitler született

A börtönőrnő

A paróchárol kijövet a patika felé vettem utamat, a gyógyszerészt keresve, aki a braunaui horogkeresztesek vezére és a hitleristák politikai orákuluma. Sajnos, a jó patikus távol volt és így a rendőrségre mentem, ahol néhány perc alatt engedélyt kaptam a braunaui börtön megtekintésére. A Barna Ház lakóinak elbeszélése szerint ugyanis azt képzeltem el, hogy a börtönben az inkvizíció legszebb jelenetei fognak előttem megelevenedni. Marcona heimwehrhóhérokat láttam szemeim előtt, akik roston sütik, olajban főzik, furesszel hámozzák Hitler szerencsétlen braunaui híveit.

Kezdem ott, hogy a braunaui börtönben összesen huszonnyolc hitlerista van és a börtönőr teendőit egy jól megtermett asszonyság látja el, aki a magánéletben törvényszéki szolga felesége. Sohasem hittem volna, hogy a feminizmus ilyen léptekkel halad Braunauban... A »börtönőrnő« gondosan megvizsgálta a rendőrségről hozott engedélyt, majd leakasztva a szegről egy jó ötkilós kulcsot, katonásan rámszólt:

— Jöjjön utánam...

Az első cellaajtóhoz érve, kinyitotta a lakatot, félretolta a hatalmas reteszeket és dörgő hangon bekiáltott: »Látogató...«

A priccsen borzoshajú, szürke pulóveres fiatalember ült. Íme, a beszélgetésünk:

— Foglalkozása? — Szabó. — Mennyire van elítélve? — Három hétre... — Miért? — Festettem... — Mit festett? — Horogkeresztet a városháza falára... — Ez minden? — Röpiratokat is találtak nálam... — Milyen a koszt? — Hazulról hozatom... — Megverték a börtönben? — Nem... — Igaz, hogy a cella tele van patkányokkal? — En még nem láttam... — Hitlerista? — Igen... — Hány éves? — Tizennyolc.

Két túsz

Tizenhét-, tizennyolc- és húszévesek. Három, négy, vagy hat hétre vannak elítélve. Horogkereszteket mázoltak, röpiratokat csempésztek Németországból, fegyvereket rejtegettek. Mindegyik hazulról hozatja a kosztot, egyiket sem verték meg, patkányt egyikük sem látott. Az egyik celláában ketten ülnek. Mikor beléptem, felálltak és kezet nyujtva bemutatkoztak:

— Schopl bankpénztáros, Kolb könyvelő...

Honny soit qui mal y pense... a braunaui bankvezérek nem *azért* ülnek börtönben... Ők is hitleristák. »Mi túszok vagyunk...« — mondják.

— Túszok? Nem értem...

— Vaugoin hadügyminiszter beszédet tartott Braunauban, — magyarázzák. — Illetlen népek fütyülni kezdtek, trombitákat fújtak és záptojásokat dobáltak. A rendőrség nem volt képes elfogni az igazi tetteseket és így bennünket tartóztattak le, mert véletlenül a fütyülők mellett álltunk. Ártatlanok vagyunk, mind a ketten... Mi sohasem szokunk fütyülni, mikor egy miniszter beszél...

A braunaui börtönben különben mindenki ártatlan, mint egy ma született bárány. Tévedésből beléptem egy nem politikai fogoly cellájába. Ez volt az egyetlen, aki nem hangoztatta az ártatlanságát. Majdnem mosolyogva mondta: »Én nem vagyok hitlerista. Csak fát loptam...«

Ezt láttam és ezt hallottam Braunauban. Furcsa kis város. Napoleon itt töltött egy éjszakát, Vandemme itt lövette agyon Palmt, a híres nürenbergi könyvárust, itt született Hitler Adolf, egy nő a börtönőr, a nácik lakat alatt vannak...

Demeter Ödön

Most jelent meg! **A FÉNYKÉPEZÉS** Most jelent meg!
Irta: **Sevcsik Jenő**, a szfőv. fényképész ipt. iskola szaktanára
I. Fényképészeti optika és kémia, 62 ábrával. — Ez a könyv az objektívek ismertetését, továbbá a vegyszerekre vonatkozó tudnivalókat tartalmazza. ——— Ára **3.50** P.
Kapható Az Est könyvkereskedésében, Erzsébet körút 18—20.

SCHEIBER HUGÓ
(1873–1950)

Emlékkiállítása a Magyar Nemzeti Galériában (1964)

A legújabb kori magyar művészet térképén még mindig akadnak fehér foltok Századunk első felének festészeti mozgalmaiból s e mozgalmak mozgatóiból csak a legélenjáróbbak ismertek. De vajon a csúcsok nem a lágyabb vonulatokból emelkednek magasba, vagy a vertikális teljesítményeknek nem a horizontális alap adja valóságos arányát? Rembrandt nagyságához mérce az őt megelőző, körülvevő és követő kismesterek munkássága is. Előzmények és következmények vizsgálata nélkül nem lehetséges hiteles értékrend.

A Magyar Nemzeti Galéria sokirányú tevékenységének egyik legizgalmasabb és egyben leghasznosabb része az „elsüllyedt művészet" feltárása. A közönség, de a szakma is hamar felejt, és ezért lehetséges, hogy felfedezésként fogad el olyan — látszólag — új festői formát, amit már előbb valaki nem is akármilyen színvonalon kimunkált. Ez a helyzet a nem ismert vagy félreismert Scheiber Hugó művészetével is, de tán ennél is rosszabb, hiszen a kortársi köztudatban mint valami routinier- és Gargantua-ötvözet maradt fenn, a fiatalok meg egyáltalán nem tudnak róla.

Most megnyílt kiállítása jogos helyére teszi a félszázadon át avantgarde-nak számító festőt. A halála óta eltelt tizenöt esztendő alatt nem csupán képei tűntek el a kiállítások falairól, de szinte teljesen kihullott az emlékezetből is. Holott művészetében végigkísérhetjük a XX. század első felének számos, azóta polgárjogot nyert formakísérletét. A kísérlet kifejezést nem a befejezetlenségre, végig nem vitt kompozíciós, szín- és térbeli próbálkozásokra értjük, mert itt éppen kiérlelt, de sokféle, bár egymásból következetesen alakuló formanyelvvel állunk szemben. Már 16 éves korában (1890 körül) festett kis önarcképében is határozottságot és olyan biztonságot látunk, mint a veszélyt nem ismerő gyermek bátorsága. Később olyan briliáns rajztudásra és látási gyakorlatra tett szert, hogy analízist, szintézist, szín-fény-formabontást megengedhetett magának, mert aranyfedezete volt a vitathatatlan tudás. Minden stílusváltásának fogékony kor-érzéke és mesterségbeli felkészültsége adott hitelt. Képeit, bármilyen anyagban dolgozott, „alla prima" festette, és ezek varázsa a frisseség, a megismételhetetlen egyszeri lendület. Ez a nagyszerű képesség vitte azután a körülményeivel magyarázható, tehát megbocsátható könnyelműségbe.

Oelmacher Anna

A szocialista tejzőművészet nyomában

Bp. Kossuth 1975

De vajon vádolhatunk-e valakit könnyelműséggel, ha legelemibb feltételeit biztosítandó, többet produkál a kívánatosnál? A művész maga is tudta, hogy mennyiségi termelése nem válik minőséggé, s így érthető, hogy hagyatékában, a titkos mappában rejtőztek legszebb, legtisztább képei, azok, melyeket nem kívánt könnyen-gyorsan kenyérre váltani.

Ezek a művek most első ízben kerültek kiállításra, és hivatottak az igazi művészi kvalitást bizonyítani. A rettenetesen szétszórt és egyenetlen színvonalú életműnek minden korszaka képviselve van a kiállításon, és az 1910-es évek gyöngyház színű olajképei, a húszas évek tomboló expresszionizmusa, az 1930 utáni kubista-futurista kompozíciók és a már említett rejtegetett, csendes lírájú művek együttesen mutatják a csak kevesek által ismert valóságos értékeket.

Bécs, Berlin, Róma, New York, La Paz megtanulta nevét és művészetét becsülni, s bár itthon állandóan szerepelt a KÚT és az ÚME kiállításain, és számos gyűjteményes kiállításáról (Ernst Múzeum, Tamás Galéria stb.) elismeréssel írtak a jó szemű kritikusok, mégis — perifériku s művész maradt. Pedig munkáinak java — mint most kiderült — a két világháború közötti festészetünk nagyon is értékes, korszerű, tehát maradandó részét alkotja. Kiváló alakító készsége alig magyarázható azzal a rövid kétesztendei tanulmánnyal, amit az Iparművészeti Iskolán — bár kitüntetéssel — Papp Henrik vezetésével folytatott.

Bámulatos erő feszítette és páratlan szívósság késztette, hogy fessen, noha hosszú időn át csak visszautasításban volt része. Egy megható kis önéletrajzi töredékében — kitépett noteszlapokon — erről így vall: „A Művészház évtizedekig visszautasított, s ha valaki beszélt rólam, mint teljesen lehetetlen mázolót ignoráltak; ott, ahol giccsgyártók befészkelték magukat, megvetőleg beszéltek rólam. Előszeretettel rajzoltam kültelki tájakat, önarcképeket, aktokat, mindent a magam brutális, egyedi festésmódján, *megragadva a legfontosabbat*... Soha nem voltam képes az úgynevezett kidolgozásra. Szerettem a napot, a sugarakat, a puritán témát, és mindent olyan proletár módra festettem, ahogy igen sok koldusalakot, elhanyagolt figurát, jellegzetes fejet, púpos-bazedovos gyereket, kidülledt szemmel is, festettem."

Ám a titkos mappa anyagában csodálatos harmóniájú kompozíciókat találtunk, s már előbb is, a pompás *Babits*-portré, vagy a teljesen átfényesedett *Esztergom* című tájkompozíció, ahol a valóságban nem együtt jelentkező elemeket belső összetartásuk miatt szinte egymásra kopíroz a szürrealizmus halvány szándéka nélkül, de teljes érvénnyel. Ezek a képek az önmagára talált és belső világával békét kötött művészt mutatják.

De mind a többi, a tarka művirágcsokrok a szegényes szobákban, grundok, gyárudvarok ritmusos vágányhálózata, tűzfalak, táncosok tartózkodóbb vagy harsány színekben, és nem utolsósorban önarcképeinek változatos, a fél évszázad gazdag formáiban jelentkező sora nem csupán egy eruptív, nagy tehetséget állítanak elénk, hanem ezen túl és ezzel együtt századunk forgószél-gyorsaság-

gal váltó, változó olyan stílusformáit, amelyek törvényszerűen következtek, az adott társadalmi viszonyokból, s így híven tükrözik azokat.

Életműve korkép, s benne az egyéni szegénység, szorongás, életszomj és ritka öröm váltakozik. Minden mellőzésen túl is bizakodás, gyermeki remény, ami azonban csak most teljesült: *befogadta a magyar művészet.*

(Magyar Nemzet, 1964. XI. 21.)

ZICHY MIHÁLY
(1827–1906)

Faust-illusztrációi a Magyar Nemzeti Galériában (1965)

Az évről évre ismétlődő múzeumi hónap rendezvényei mindig tartogatnak meglepetést a művészet barátainak. A Galéria újonnan szerzett, fennállása óta vásárolt Zichy-rajzainak kiállítása is a ritka megbízható tudás és a gondolati gazdagság nemes ötvözetével szolgál.

A XIX. századi nagymester nálunk igazában kevéssé ismert, tehát kevéssé értékelt művészetének döntő része a rajz, olyannyira, hogy nagy vásznai is rajzi értékeikkel tűnnek fel. Zichy Mihály sohasem volt olyan „festői" festő, mint a kortárs francia művészek. Így aztán nem is meglepő, hogy párizsi évei alatt szerzett barátai között a legmélyebben Gustav Dorée-hoz és Félicien Ropshoz vonzódott, mint szemléletben és kifejezőeszközökben leginkább rokonokhoz. Bámulatosan könnyed járású ecsete, tolla, ceruzája minden téma megformálására alkalmas és képes volt, és lehetett az mondén vagy tragikus erotika, de lehetett a világ költészetének legsúlyosabb mondanivalója, Zichy hihetetlen azonosulással követte és szolgálta a témát, s találta meg hozzá a legalkalmasabb formát. De nem tekinthető véletlennek a kiválasztott költői mű, mert Byron, Gogol, Lermontov csakúgy, mint Arany, Madách, Petőfi, a művészhez hasonló harcos igazságkeresők voltak.

Goethe *Faust*jának illusztrálására nem egyedül és nem elsőként vállalkozott Zichy. Németek és franciák — többek közt Delacroix — is megküzdöttek vele több-kevesebb sikerrel. A XIX. századi magyar művészek közül — német professzorként — Liezen-Mayer Sándor is célba vette. Ám — Delacroix-t kivéve — Zichy *Faust*ja a gondolatilag legteljesebb, mert a férfikora delelőjén álló művész számára mi sem volt ismerősebb és a saját gondjaival egybevágóbb, mint Faust küzdelme a megismerésért, gyötrődése a tudomány akkori korlátai, valamint a szellemi és anyagi világ végtelensége láttán. A Zichy-művekből, minden nagy kompozíciójából és az illusztrálásra kiválasztott költői alkotásokból félreérthetetlenül kiolvasható a művész morális elkötelezettsége, minden igaz ügyért való harckészsége.

A Faust-rajzok 1874 és 1878 között Párizsban, a mecénás Horace Günsburg báró megbízásából készültek, de a kiállítás egyéb darabjai is a hetvenes évek, az érett Zichy termése. A húsz remekmű csak a *Faust* első részét fogja át, a *Prológus*tól a *Boszorkánykonyha* bűvös italáig. Rajzi érzékenységben túltesz

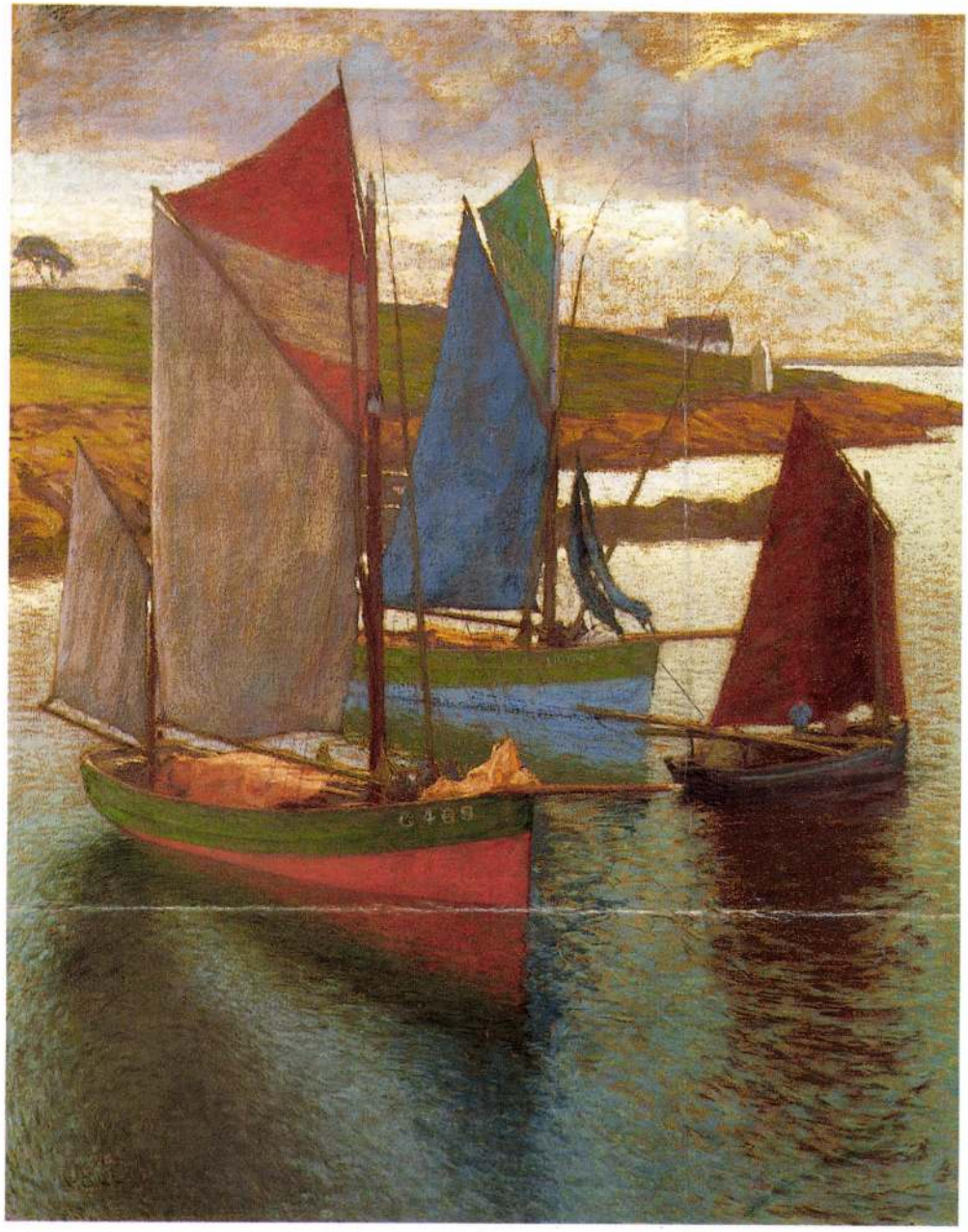

111

111 ▪ POLL HUGÓ (1867–1931)

Vitorláshajók

80 x 65 cm
Pasztell, vászon
Jelezve balra lent: Poll
Kiállítva és reprodukálva:
Országos Magyar Képzőművészeti
Társulat Tavaszi Kiállítása.
Műcsarnok. 1908. kat. sz. 19.

Kikiáltási ár: 140 000 Ft

112

112 ▪ HERRER CÉZÁR
(1868–1919)

Velence

24,5 x 31 cm
Olaj, karton
Jelezve jobbra lent: Herrer C.

Kikiáltási ár: 120 000 Ft

113 ▪ VASZARY JÁNOS
(1867–1939)

Siófoki kikötő, 1906

27,5 x 42,5 cm
Olaj, fa
Jelezve balra lent: Vaszary J. 1906
Hátoldalon felirat: Kikötő Siófokon

Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft

Scheiber Hugó (1873-1950)

Eszpresszóban, 1930 körül
Vegyestechnika, papír 59x40 cm
Jelezve balra lent és jobbra lent: Scheiber H.

Irodalom:

- Haulisch Lenke: Scheiber Hugó. Serpent, Budapest, 1995.
- Láncz Sándor: Egy mappa története. Művészet, 1985/11-12. 28-33.
- Scheiber Hugó. Műgyűjtők Galériája, Budapest-Thebes Gallery Inc. Toronto, 1991.

Scheiber Hugó számára 1933-tól egy történésekben és eseményekben nem bővelkedő évtized következik. Túl az 1931-es Tamás Galériabeli kiállításán, az 1933-as római futurista kiállításon és egy berlini utazáson, Scheiber *"visszaszorul"* Budapestre és haláláig talán még a városból sem mozdul el. A súlyos megélhetési gondokkal küszködő, egyszersmind a pesti éttermek és kávéházak *"couleur locale"*-ját színező festőről a 30-as években leginkább a beszélt történelem, esetenként a hírlapok társasági rovatai adnak hírt, vicces, anekdotikus formában. Mégis ez az a közeg, amelyben Scheiber otthonosan mozog, és amelynek életét az obszervatőr éleslátásával és a krónikás igyekezetével rögzíti. Scheiber életének, mint annyi másénak is ekkoriban, egyik fontos színtere a kávéház volt. Nem véletlen hát, ha ezek az életműben is jól elkülöníthető tematikus csoportot képeznek, monokróm pasztellképünk pedig annak is egy borongósabb, kétértelműbb változatát képviseli.

Első pillantásra egy szűk térben időző sokaság képe rajzolódik ki. Pedig csak hat-hét figuráról van szó, akik az arányok elmosása és a szűk tér miatt látszanak többnek, mint ahányan valóban vannak. A kompozíció tengelye és a tér egyetlen vonatkozási pontja, a padlótól a plafonig húzódó, jellegzetes kávéházi kirakat-ablak és a fal által bezárt sarokvonal. Ebben, a néző felé megnyíló, a kép felső harmadában függönnyel határolt térben állnak és ülnek szereplőink. A függöny térelválasztó, de színházi kellék is, amely látni engedi a kávéházi társaság megrendezett csoportjelenetét - akár egy kukucskáló színpadon. Ekként láthat a néző is a képbe. Az alakok rezzenéstelenül és személytelenül tekintenek a tér egyetlen irányába, mintha ott éppen történne valami, ami azonban a kép nézője előtt - részben a függöny miatt és a bal oldalon a képszélnek támaszkodó staffázsfigura miatt - rejtve marad. Az egyetlen, individuális vonásokkal ellátott alak a kép középső harmadában lévő fejkendős, bal profilból láttatott asszony. Finom arcélét dekoratívan hullámzó hajtincsei övezik, erre felelnek a szemöldök és a keményebb ívekben megtörő kendő vonalai. Amíg az arc a realitás közelében marad, - legyen az mégoly stilizált is- alakja az előtér testetlen forma nélküli szövetében oldódik fel.

Az ablak szférájában, a falon lévő ovális keretek és a hármas osztású kép kiegyenlítettek, az ablak fekete és a plafon sávozására épített kontraszthatás valós viszonyokat teremt a kép síkján. Fentről lefelé azonban Scheiber a vonalakat tónusokkal *"tölti fel"*, amelyek az eddigi sík formáknak teret adnak, s mintha éppen ezek a duzzadó, egyre kevésbé beazonosítható alakzatok szorítanák ki a reálisan létező asztalokat, székeket, embereket. Ebben a puha és vegetatív *"alsó"* világban tűnik fel egy cilinderes törpe, és egy jelzésszerű női alak. Mellettük az egész alakos férfi óriásnak hat, az előbb individuálisnak tekintett arc nagyságával fenyeget. Tudvalevő, Scheiber gyermekkorát a bécsi Práterben töltötte, ahol apja díszletfestő műhelyében inaskodott, ahol *"(...) mindjárt különös világba kerültem: törpék, óriások, törzsemberek és vademberek a világ minden tájáról: eszkimók, aztékok Peruból és Pastrana a hajleány, a Sziámi-ikrek és az anatómiai múzeum (...)"* A realitás burka Scheiber pasztellképén valahogyan megreped, és az ellágyított konstruktív elemek párás és puha ködéből egy vízió száll föl: a kávéház és *"lakói"*, mint egy világi színház szereplői jelennek meg egy pillanatra, benne az egykori bécsi Práter furcsaságainak és extrémitásainak szublimált emlékképével.

Scheibernek több kávéházi témájú pasztellképe létezik. Az elemzett kép legközelebbi analógiája szintén egy 1933 körül készült rajz lehet (Haulisch, Serpent, 238. kép), amelynél a tér tágasabb és valós arányok szerint szerkesztett, s ahol a lila papíron megvillanó fekete-fehér kréta ritmust és derültséget visz a különben hasonló elvek alapján szerkesztett kompozícióba.

Scheiber emitt lemond a színről és a ritmusról, s pusztán a vonal és tónus ábrázoló erejével teremt meg egy olyan világot, amely éppolyan közel áll a valósághoz, mint a köznapi víziókhoz és az álmokhoz.

A.K.

191. ▶
Scheiber Hugó (1873-1950)

Eszpresszóban
Vegyestechnika, papír 59x40 cm
Jelezve jobbra lent: Scheiber H., balra lent: Scheiber H.
Kikiáltási ár: 1.000.000 Ft

Kádár Béla (1887-1956)

Menekülők, 1944
Tus, papír 60x42 cm
Jelezve középen lent: Kádár Béla

Irodalom:

- Kádár Béla gyűjteményes kiállítása. Művészház, Budapest, 1918. Katalógus, bevezető tanulmányt írta Rózsa Miklós.
- Hevesy Iván: Kádár Béla. Budapest, 1922.
- Bela Kadar. Galleria dell'Incisione, Miláno, 1970. Katalógus, bevezető tanulmányt írta Mario de Micheli.
- Béla Kádár. Galerie Jean Chauvelin, Párizs, 1970. Katalógus, bevezető tanulmányt írta Pán Imre.
- Kádár Béla emlékkiállítása. Magyar Nemzeti Galéria, 1971. Katalógus, bevezető tanulmányt írta Bedő Rudolf.
- Béla Kádár, retrospective exhibition. Kövesdy Gallery, New York, 1985. Katalógus, Paul Kövesdy, Mezei Árpád, Pán Imre és Carter Ratcliff szövegeivel.
- Sümegi György: Kádár Béla önéletrajz-vallomása. Művészet, 1987. 11-12. 56-61.
- Szíj Béla: Kádár Béla emlékének idézése. Új Művészet, 1991. I. 40-44.
- Béla Kádár oeuvres de 1910 á 1940. Galerie Nabert, Genève, 1992.
- Bela Kadar. Roland, Browse and Delbanco Gallery, London, é. n.
- Kádár Béla (1877-1956). Műgyűjtők Galériája - Thebes Gallery, Budapest-Toronto, 1992. Katalógus, bevezető tanulmányt írta Szíj Béla.

1944 tavaszán a zsidó származású Kádár Béla festőművész életének legtragikusabb periódusa kezdődött meg a németek bevonulásával Budapestre. *"A legnagyobb megpróbáltatásokat 1944 nyarán kellett elviselnie. Feleségével és két lányával kénytelen volt a Dohány utcai zsinagóga környékén kijelölt kényszerszállásra költözni. Az embertelen körülmények között is rajzolt - hacsak tehette. Több tusrajza maradt fenn ezekből a tragikus időkből."* - írta Kádár közeli barátja és festészetének talán legavatottabb ismerője, a művészettörténész Szíj Béla. A pesti gettó falai közé zárt Kádár Béla pokoljárása során elvesztette feleségét és fiait, a gettóban szerzett szembetegségének következményeként az 1950-es évek elejére félig megvakult. Az üldöztetést követő éveit magányosan töltő festő *Menekülők* című tusképe 1944-ben készült.

A képen a két - a keleti nők öltözékéhez hasonló - kockás lepelbe burkolt nőalak látható, egymásnak támaszkodva, egymásban menedéket keresve. Mögöttük, a kép jobb oldalán, nők, gyerekek és egy szakállas férfi látható: a geometrikus és növényi ornamentikával teli drapériákba burkolt, monolit alakzatba rendezett testek tömegét stilizált fejek tagolják. A gyerekrajzokat idézően egyszerű formákból álló szemek, félig lehajtott fejek és kiáltásra nyíló szájak éppen esetlenségükkel, keresetlen, szinte archaikus primitívségükkel rázzák meg a nézőt. A központi figuracsoport balján már nincsenek testek, csak két arc töredéke tűnik elő: egy szakállas, kipát viselő férfié és egy másik, azonosíthatatlan nemű és korú figuráé. A kép hátterét kusza, egymásra torlódó síkokra bontott épületroncsok, tojásléc motívummal díszített párkánytöredékek, cseréptetők, falak, kapuk, ablakok töltik ki.

A két lepelbe burkolt nőalak Kádár több, az 1930-es évek második fele utáni művén megjelenik. A *Menekülők* kompozícionális és motívikus előképe Kádár két, a kendőbe burkolt nőalakokra épített műve, az 1936 körüli *Két nő a téren* című temperafestmény és egy 1940 körüli akvarell, az *Utcai jelenet*. Képünk a drapériás női kettős expresszív, drámai átfogalmazása. Az *Utcai jelenet* hátterében feltűnő meseszerű kisváros képe és a *Két nő a téren* című kép monumentális égboltja a *Menekülők* című festményen az eget eltorlaszoló architekturális töredékekké, roncsokká válnak. Az előképeken látható járókelők csoportjai képünkön riadt vagy éppen rezignált tekintetű üldözöttekként jelenítődnek meg. A központi figurák intim együttlétét (*Két nő a téren*) vagy idegenkedő eltávolodását (*Utcai jelenet*) a *Menekülők* című képen két egymásra utalt, kiszolgáltatott és megalázott, képi megfogalmazásában mégis monumentális nőalak képe váltja fel.

Kádár Béla *Menekülők* című tusképe - hasonlóan Gedő Ilka gettó-rajzaihoz - az üldöztetés éveinek, a pesti gettóban töltött hónapoknak a megrázó erejű rekvizítuma. B.Á.

192. ▶
Kádár Béla (1877-1956)

Menekülők
Tus, papír 60x42 cm
Jelezve középen lent: Kádár Béla
Kikiáltási ár: 1.600.000 Ft

Telepy Katalin

Megjelent a Scheiber monográfia

Régóta várt művész-monográfiát írt és jelentetett meg Scheiber Húgó művészi pályájának, festészeti eredményeinek értő, kitűnő kutatója, Haulisch Lenke. A kézirat évek óta készen várt a kiadásra, és hogy ez csak most sikerült, nem a szerző rovására írandó. Nyilvánosságra hozatalát bizonyos tendenciák is hátráltatták, végülis nagy gondok árán, saját kiadásban valósulhatott meg közzététele. Megjelenésére régóta meg volt az igény, mivel az elmúlt évtizedekben előkerült Scheiber képek elismerése már megindult s ez a művek árában is egyre inkább megmutatkozott. A sors fintora, hogy a nehéz anyagi körülmények között élő festő képei, amelyeket nyomorában egykor fillérekért, vagy egy-egy vacsoráért szereztek meg, most nagy összegekért cserélnek gazdát. Érthető, hogy a hamisítók is színreléptek s ma már szép számmal igyekeznek a ál-Scheiber képekkel jó üzleteket kötni. Haulisch kitűnő ismerője a festő képeinek, mivel évtizedeken át a Magyar Nemzeti Galéria bírálatán dolgozott – vezetője is volt – így az akkor még számos ott bemutatott Scheiber képet is tanulmányozhatta.

Scheiber festészetének késői megértése abból adódott, hogy minden új irányzat megjelenése kezdetben kétkedő ellenérzéseket vált ki, majd hosszú időn át megnemértés fogadja, ahogy az a múlt században Európa-szerte megnyilvánult. Az új festői kifejezésmód, így az expresszionizmus, vagy az avantgard elvek megemésztése is eleinte általános probléma volt.

A jó stílusban írt, vaskos kötet végigkíséri az olvasót az utóbbi években már érdeklődéssel, elismeréssel fogadott szerény művész küzdelmes életútján. A fejezetek rövidek, lényegretörően tartalmas mondanivalóval, áttekintést adnak a művész szépszámú alkotásáról. A gazdag illusztrációs anyag pedig találó válogatás a mondanivalóhoz. Európára kitekintéssel magyarázza a festő küzdelmeit, nyomorgását és sikereit a csaknem 280 (117 színes) képpel illusztrált kötetben, 190 nagyalakú oldalon.

Scheiber kilenc gyermekes zsidó családban elsőként született, 1873-ban. A Kertész-utcai udvari lakás, mely haláláig otthona volt, a szegényes környezet határozta meg életét. Korai emlékei a nagyvárossá fejlődő, századvégi Pesthez kötődnek. Apja a megélhetés perifériáján tengődve cirkuszi- és mutatványosbódék dekorálásával keresi a szerény megélhetéshez szükséges anyagiakat. A nyomort korán megismeri, de elhatározása a festészet irányában már fiatalon tanulásra ösztönzi. Apja korai halála után a nagy család eltartásának gondja rá vár. Elvállalt mindent, szorgalmas és kitartó munkálkodással plakátok, illusztrációk, dekorációk festését, de képeinek vidéken történő eladásával is gondoskodott családjának eltartásáról. Naplójában írta, hogy sokszor még a legszükségesebb ruhadarabjait is zálogba kellett vinnie. Ugyanakkor megragad minden lehetőséget festészetének fejlesztésére is. Szorgalmasan vesz részt kiállításokon, s a kötetben nyomon kísérhetjük, mint válik a magyar művészetben hasonlíthatatlanul modern, új utakat követő egyéni stílusának, mozgalmas variációinak megteremtőjévé.

A Belvederé-ben, 1922-ben rendezett első kiállításán a korszak zseniális művészettörténésze, az akkor fiatal Genthon István, elismerően, értően nyilatkozik a tárlatról: "...művészete érett teljességében bontakozik elő. Sokféle stílussal próbálkozott, mégis valamennyi képéből egység tükröződik. Az igazi Scheiber barbár, őserejű művész, akinek jelentéktelen a külsőség, ha alkotni kezd. Színharmóniája világos és robusztus, grafikájában bámulatos frissességet egyesít vidám groteszkséggel...fiatalos és merész, dekadens kor gyermeke, és nincs benne semmi dekadencia."

Életének talán legnagyobb kalandja a berlini Sturm alapítójának és mindenható vezéralakjának, Herwarth Walden-nek megismerése, aki felkarolja. Így kiállítása Berlinben a Sturm helyiségében többször is lehetővé válik. Az elsővel 1924-ben már nemzetközi sikert ért el.

Másik meghatározó kapcsolata a futuristák vezéralakjával, Tomaso Maronettivel volt. Az 1933-ban rendezett római kiállításán

Babits Mihály arcképe, 1926

mutatják be műveit, és a siker, az elismerés itt sem marad el. Így itthon azután megnyílt a lehetőség a későbbi kiállításokon való részvételre. A KUT és az UME tagjai közé választják. Scheiber ekkor már érett művész, sziporkázó ötleteivel művészetünk modern vonulatának karakteres alakjai közé tartozik.

Témái a nagyvárossá vált Pest utcái, kávéházak jellegzetes alakjai, a cirkusz világa, konflisok, stb. Olyan témákat választ, ahol egyrészt igazodik a kubisztikus formaadáshoz, másrészt a forgás, mozgás, tánc visszaadásának festői örömét fedezzük fel.

Arcmásait haláláig festi. A monográfia szerzője kiemelten kezeli az önarcképeket, melyeket a festő sok esetben félelmetes bohóc álarcba rejt. Az indító fejezet címe is "Közép-Európa Klaun-ja". De a kor jelentős íróiról is erőteljes ábrázolásai maradtak fenn (Babits, Móricz, Karinthy).

Haulisch rámutat, hogy művészi eredményeit tekintve a festő a kor expresszionista-futurista irányzatának vonulatába illeszkedik, de magyar voltát és jellegét – ahogy erre külföldön is felfigyelnek – mindenkor megtartja.

A negyvenes évek megaláztatásai, a keserves mellőzés után 1948-ban művészetének értékelő, elismerő tisztelői 50 éves jubileumi kiállítást rendeznek a Fészek-ben. Ekkor a sajtó megbecsüléssel ír róla, ünneplik. A nagybeteg művész ezek után sorsa jobbrafordulását remélve kérte felvételét a Magyar Képzőművészek Szövetségébe. A sors kegyetlen csapása folytán halálos ágyán, 1950-ben kapta meg az elutasító választ.

Életében az az elismerés, amelyet megérdemelt volna, soha nem volt osztályrésze – életét végignyomorogta, képei szétszóródtak – így életművének teljes számbavétele lehetetlen.

A szívós kitartással összegyűjtött oeuvre kiváló darabjai egy új, friss szemléletű művész jelentős produktumai. Gazdagítják a modern magyar festészet jelentős alakjainak vonulatát, mely számunkra az európai művészethez való felzárkózás egyik biztosítéka.

Benedek Katalin

HITTEL ÉS KORONGGAL

Hatvan éves korában 1994-ben Zalaegerszeg díszpolgárainak sorába lépett Németh János, lelke szülőföldjének, a zalai vidéknek egyagba-korongra álmodó mestere. A büszke város tisztelettel, őszinte szeretettel ünnepelt, az eddigi életmű legjavát a kiállítási célokra is átalakított hajdani zsinagóga fogadta falai közé. A lelkesedés, szakértelem emlékezetes kiállítást hozott létre; a művészt, a művek rangját megbecsülő, szemnek, szellemnek szóló látványt.

A magyar agyagművesség múltjának legrégibb fennmaradt céhlevele 1307-ből való. Honi kerámiakultúránk gyökerei mélyre nyúlnak, a távoli idők homályából szólítanak meg bennünket. Kultúránk megtartásának tudatos, teremtő folytatója Németh János. Szűkebb hazája, a zalai fazekasság remekeit bűvöli meg. Kicsit elvarázsolja őket, s mire leperdülnek a korongról és az alkotó keze közül, már jelen idejűre suhintotta őket tehetségének varázspálcája. A tamáskodókat erről nyilván meggyőzte a kiállítás.

Jókedvvel, gyengédséggel, együttérzéssel és éleslátással mesél hőseiről: emberekről, állatkákról, mindazokról, akiket fantáziája és élményei műtermébe meghívtak és keze megmunkált. Egy födél alatt élnek Lajos bácsi, a fazekas, Háry

Korpusz, agyagmázas samott, 1986

Alvó-ülő asszony, agyagmázas samott, 1985

János színes mázzal borított cégér képében, karosszékében terpeszkedve a pletykás szomszédasszony. Borsos Miklós és Gádor István főiskolai útmutatása mellett iskolázott ízlése, teremtő képzelete és mesterségbeli jártassága, talentuma otthonának lakóivá domesztikálja a medvét, mint szalonnasütőt, kecskét, lovat, kost, a megnevesített korsókat, butéliákat, a frakkja végével megtámasztott bohócot, a műlovarnőt olcsó mutatványa közben. ...És a mitológia, a Biblia szereplőit: az elrabolt Európát, Vénuszt, a Kentaurt, Poszeidont, Jézust, aki érettünk emberré lett, Keresztelő Szent Jánost, Szent Ferencet angyali jámborságával. Korongolt pihenő, alvó, dolgos lelkű emberei csövekből, kúpokból, gombökből, hengerekből képződnek bronz-vagy kőszoborral egyenlő fajsúlyúvá. Egy spontán mozdulattal életutakat, históriákat, jellemeket idéz fel, epikává oldva a látszólagos szűkszavúságot.

Az eddig megtett művészút súlypontjaira ügyelt a rendezés. Pályájának egyik fordulópontja, alakuló önálló stílusának mérföldköve, az 1959-es keltezésű "Kakas" a tárgyegyüttesben hangsúlyozott helyet kapott. A szoborértékű plasztika, a forradalom kakasa nála is a változás hajnalát jelentette: megszületett az első igazi kerámiaszobra. Művészetében megjelent az az egyszerűsítési folyamat, amely a mai napig tart. A "Kakas" után félreteszi a színes mázat, mert úgy érzi, hogy a túl sok szín érdektelenné teszi a munkát, nem domborítja ki eléggé a plasztikát. A mese nagyszerű nyersanyag számára, képlékeny ahhoz, hogy korongolt formákból, csekély plasztikával színre vigye a történeteket. A harkányi fürdő, zalaegerszegi kórház frizei, a zánkai Neptun-kút e sornak egy-egy fontos láncszeme. S közben készíti bográcsait, céhkorsóit, butéliáit. Igazi fazekasmunkák, megjelenik bennük a fazekasság letisztult formája. Tartalommal telített gömbedényei tanúként álltak a posztamenseken. Hol Svejkként, hol kanonokként, hol meg házaspár-szilke képében kerültek elénk. Nosztalgia, hagyományféltés, művészi ösz-

Férfiak, ha találkoznak

Irta: Gról Haller Gábor

Míg élek, sohasem felejtem el. Egy kicsi, boldog nyugateurópai országban voltam és éppen egy grachtfélécske felől jöttem hazafelé, a hotelem felé, ahol laktam. Szívem becézgette még a kora délután tündéri képét: sirályok szálltak a grachtok felett s az enyhén hulló napsugártűzben úgy huncutkodtak a vizekkel, mintha angyalszárnyú gyermekek volnának, mikor a hotel puha szőnyeggel itatott halljában két férfi találkozását láttam. A két férfi délcegen állott meg egymással szemben. Úgy éreztem: itt gránitok találkoztak. Volt valami masszivitás, áramszerűség, jellemtelitettség ebben a találkozásban, amit tudat alatt is megérez az, aki mágneskörébe jut. Pár percig halkan és röviden szót váltottak egymással, aztán erősen kezet fogtak, majd egy sarokba ülve, teát rendeltek, éppen úgy, mint a többiek. A szálloda direktora s én láttuk csak ezt a jelenetet. Én önkéntelenül is a forgóajtónál megtorpantan, a direkor csöndes tapintattal pultjához húzódva tanuskodott e férfias találkozásnál.

— A 324-es kulcsot! — szóltam a direktor felé.

— Azt hiszem, ez az, — nyúlt egy kulcs után ügyetlenül — nincs itt a portások közül egy sem s nem értem egészen mesterségüket. Egyébként szép volt, úgy-e?

— Igen, csak nem értettem egy szót sem, — feleltem.

— Ez két politikus volt. Ellentétes pártállásúak. Délelőtt az egyik kétségbevonta a másiknak korszerű gondolkozását s jóhiszeműségét. Most eljött. s bocsánatot kért, ezért. Szép volt úgy-e? No, tudom, nem rendkívüli, de azért szép... Különben, maguk lovagias magyarok, e téren igazán példamutatók...

— Igen — feleltem s mint meghatódva elpiruló gyermek az ágypárnákba, úgy fúrtam bele tekintetemet dicső és lovagias magyar nemzetem százszorszent történetébe...

Azóta ez a kép sokszor felgyulladt előttem. Esti töprengéseim idején, valóban, szinte égve látom e két szép férfijellem gránitalakját s hallom, amint uszálytalan, őszinte függelékként megjegyezte a tapintatos hoteldirektor: no, tudom, nem rendkívüli, de, azért szép s éreztem még amint szívemre akasztotta a roppantértékű ördöt: Különben, maguk lovagias magyarok e téren igazán példamutatók...

Igen, vannak jelenetek, melyek szándékos rágondolás nélkül, anélkül, hogy elkészítenénk számukra az előhívó aranyfürdőt, hivatlanul, de élesen, mint egy fénykép, megjelennek előttünk. Nem tudom egész pontos okát adni annak, hogy ez miért van így, de hogy most mind többször jelenik meg előttem e két férfiú találkozása, azt hiszem, azért van, mert szomjazom a jelenet magyar változatára. Ami nincs, vagy ritka, éhségünk tárgya s hiányzik nekünk. És én azt hiszem, nem tévedek, ha a magyar történelem lovagias szellemének ezek a jelenetei mind sűrűbb megismétlődésre várnak. Mert ez így, ahogyan van, elviselhetetlen már. A rágalmaknak, személyi hajszáknak, sárgombócozásoknak olyan pergőtüzében élünk, amelyek néha már azt az aggódó kérdést is kiriasztják szívünkből, hogy az a világ, melyben élünk, valóban a kultúra világa-e, hogy a gondolkozás nemességére, tisztességére, elvi megalapozottságára, a műveltségre lehet-e egyáltalában támaszkodni, s az egész nemzet csak délibáb-e, mely szomjas emberek vágyálma volt? Higgyétek el, nem ábrándos lírikusok szívéből sikolt ki e kérdés, nem a reális erők félelmetes mérkőzése idején fuvolázó almanach-émelygés ez, — sorsunk boldogsága, hivatásunk beteljesítése, életünk minden értelme függ ennek a keretnek a történelmi folytonossághoz hű biztosításától. Még akkor is drámai fontosságú, ha a szamaraknak és gorombáknak eszeveszett légiói törnek is e nemes minőségű szellem kiirtására. Igen, mondjuk meg egyszerűen, kerekperec napjainkra alkalmazva: a közéleti harcok módszereiről van szó, azaz arról, hogy milyen fegyverekkel harcolunk...

Kezdjük el a mesét. Komoly és valóságos mese ez. Volt egy korszak. A maga módján épített. Sok jót és sok rosszat. Bizonysága ez annak, hogy élt benne sok angyal és sok ördög, meg azután tanuskodik ez arról is, hogy az ember-angyal néha ördögi rosszat alkotott s hogy az ördög ritka önfeledtségében olykor esetleg angyalit is tett. Mindegy, — e korszaknak emitt is, amott is akadtak seregei, mélyek azt mondják: e mögöttünk lepergett korszak — igazságtalan és bűnös volt. Nosza érzelemből, agyvelőből, indulatból, idegen példákra hivatkozásból erők törtek fel. Az erő cselekvésre hajt. Megzendül a torok, megzúg a lebontásra kész csákány, megpezsdül az erekben egy korszak vagy rendszerek eltemetése, megsemmisítése, kiirtása iránti mozgalmi lendület. Ez nem új dolog. A történelemben egymást temették el korszakok. Legtöbbször az ilyen temetések nem voltak olyan szépek, mint amilyen kegyeletes szépen a fiú az apját szokta eltemetni benne, mert míg itten a temető pap prédikációja rendszerint az apa érdemeit szokta méltatni, korszakok eszmeovációi, pamflettjei, programjai egyáltalában nem ilyen méltató hangúak, ellenkezőleg szenvedélyesen vádlóak és tetemrehívóak szoktak lenni. Így beszél a tegnapról is a vajudó holnap, s én kérlek, nemzedéktársam, bocsáss meg a korszaknak. Akkor is, ha öreg, mint a nagyapád, akkor is, ha fiatal, mint a kappanhangú serdülő. Korszak is lehet meddő öregasszony vagy botor, csokornyakkendős, indulatosan ábrándkergető hatodikos.

Csak egy nem lehet egy korszak: aljas, rágalmazó, hazug, kígyósziszegésesen alattomos és rossz. Ez nem lehet se vén, se fiatal korszak. Ez csak ember lehet. Igen, ilyenek csak emberek lehetnek. Irtózatos volna, ha ezek elszaporodnának, élet és halál urai lennének, közéletet irányítanának, tetszetős jelszavak, indulati erők felhecelődése folytán a mámoros igazak lendületével és tógájában grasszálnának. Tudván az eredendő bűn örök terhét cipelő ember végletekre kész hajlamait, ezt e nemzetben is meg kell akadályozni. Reformokra szükség van, de ahogy a miniszterelnök is mondta, a rendnek és a fegyelemnek keretében jöhetnek csak ezek. Az idő nem áll meg — új korszak hajnala ránkköszönthet, de csak egyenes, tisztességes emberi harcok terein. Ahol volt aki mondta, igen, — s ahol mondták, nem — de mindig elvi alapon, mindig a nemzet iránti olthatatlan s izzó szeretettel eltelten.

Lehetnek pártok. Nemzeti alapon álló pártok, de mindig mint elveket hordozó, ideálokért küzdő pártok s benne seregek. Cikkázhatnak vélemények, folyhatnak küzdelmek, lehet a szó könnyrefakasztó vagy pörölyerejű, — de férfiak és ne sötét becsületbegázolók vagy hazudozók álljanak mögöttük. Ez a tiszta szabályzat és nemes fegyverzet nem itt e földön készült. Isten a történelemben adta minden korszaknak. E magyar nemzetnek is tehát. Emúlt korszakok legendás lovagjainak éppen úgy, mint e roppant vajudások méhében foganó új korszakunknak, melynek igazi arcát még nem is látjuk. Úgy adja Isten e közéleti módszert, erkölcsi útmutatást, tiszta fegyverzetet, mint a kenyeret és a Mi Atyánkot adja — öregnek és fiatalnak. De jaj, végzetes volna, ha e vajudó korszak méhénél a gonoszok egy halálthozó, köpködő, brutális és műveletlen módszerrel megölnék a meg sem születettet: a jobb kort...

A sajtó a közvélemény nevelésére hivatott. Mindig nemesebbet, szebbet írni az oly sokszor boldogtalan, de mégis emberi kötelességét, a reménykedést soha fel nem adó emberiség számára. Elvek tollával, jószándékkal eltelten. És ha tévedtünk, tegyünk úgy, mint azok a férfiak ott a hotel halljában tettek: kérjünk egymástól bocsánatot. A világ egyik legnagyobb hőstette és kötelessége: bocsánatot kérni...

Aki ezt nem teszi, vérezzen a szíve addig, míg meg nem indul e felé. Isten a vérező tövist, a lelkiismeretfurdalást nem pusztította ki még e világból...

BEVALLOM!

Letagadtam a multamat!

ABEL GANCE
MESTERI RENDEZÉSE
ANNIE DUCAUX
JULES BERRY
JEAN MAX

Erről szól a legújabb francia filmremek: a

INGOVÁNY

Ma premier! Décsi

Franco megbeszélést kezdeményezett Hitlerrel és Mussolinival?

London, február 17.

(Daily Telegraph and Morning Post.)

A Daily Telegraph berlini tudósítójának értesülése szerint *Franco* tábornok abban a sajátkezű levelében, amelyet az elmúlt hét szombatján *Hitler* kancellárhoz intézett, azt javasolta, hogy *Hitler, Mussolini és Franco személyesen tárgyalják meg egy összejövetel során az aktuális kérdéseket.* Ezt a hirt hivatalos helyen *még nem erősítették meg, de nem is cáfolják.*

Monarchia vagy totális köztársaság lesz Spanyolország?

Róma, február 17.

A *Giornale d'Italia* lisszaboni tudósítója beszélgetést folytatott *Franco* Miklóssal, Franco tábornok testvérével, a nemzeti Spanyolország portugáliai nagykövetével. Franco nagykövet kijelentette, hogy a köztársaságiak számára nem marad más hátra, mint feltétel nélkül megadni magukat. Olaszország és Spanyolország között a polgárháború alatt vérrel megpecsételt bajtársi viszony alakult ki. Biztosíthatok mindenkit, — mondotta a nagykövet — hogy Spanyolország nem fogja elfelejteni Mussolini Olaszországának baráti magatartását. A többi országgal is keresni fogjuk a békét, de csak olyan békét, amely megfelel a spanyol függetlenségnek.

A tudósítónak arra a kérdésére, vajjon Spanyolország *monarchia vagy totális köztársaság* lesz-e, Franco nagykövet kijelentette, hogy erre a kérdésre *ma még nem lehet válaszolni*, Sanyolország idejét az állam újjászervezése és a szociális kérdések megoldása foglalja le. A nemzeti Spanyolország *megszünteti a demokratikus törvényhozást* és a nép érdekeinek megfelelő új törvényhozórendszert fog létesíteni.

A tudósító végül azt a kérdést tette fel, vajjon a nemzeti Spanyolországnak lesznek-e *gyarmati igényei?* Franco nagykövet erre azt válaszolta, hogy az ország újjáépítésének munkája, különösen a polgárháború nagy vérveszteségei és a kivándorlás ezt a kérdést jelenleg *időszerűtlenné* teszi.

Fegyverszünet?

Párizs, február 17.

A Temps jelentése szerint Del Vayo spanyol köztársasági miniszter pénteken elhagyta a francia fővárost, hogy visszatérjen Madridba. Jólértesült körökben úgy tudják, hogy Azanának, aki Párizsban maradt, már zsebében van *a fegyverszünetre vonatkozó nyilatkozat*, amelyet annakidején *Dal Vayoval egyetértőleg fognak nyilvánosságra hozni.*

Franco a katalán nyelv ellen

Burgos, február 17.

Franco tábornok rendeletet írt alá, amely eltiltja a katalán nyelvnek, mint második hivatalos nyelvnek használatát. Katalóniában is *a spanyol lesz a hivatalos nyelv.*

Párizs, február 17.

Bérard este 8 óra 50 perckor elutazott Párizsból, hogy *hivatalos megbizatással Burgosba menjen.*

„Amerika felkészületlensége megnövelt a világ minden részében megnyilvánuló étvágyakat"

London, február 17.

Washingtonból jelentik: Aranha braziliai külügyminiszter a washingtoni sajtószövetség előtt mondott beszédében kijelentette, hogy az amerikai nemzetek felkészületlensége szükségképpen gerjesztő hatást gyakorol a világ minden részében megnyilvánuló étvágyakra. A nyugati félteke nemzeteinek hatalmas társaságát kell kiépíteni. Az egész világon egyedül Amerikában vannak még óriási termékeny, gazdag és még kiaknázatlan területek. Amerikának résen kell lennie a mai veszedelmes világban. A pánamerikanizmus eddig csak eszme volt, most kezdjük azt gyakorlati valósággá változtatni — fejezte be beszédét Aranha.

A kisasszony és a kifutó

*

A gyerekek iskoláztatása ma sokba kerül; ezt tudja is mindenki, kivéve azokat, akik a szociális politikát intézik és ezért a világi elmélet szerint a parlamentnek, az egyházi elmélet szerint pedig az Úristennek felelősek. (E földi életben mind a kétféle felelősségnek a gyakorlati érvényesülése egyenlő.)

Amíg egy leány elvégzi a gimnázium nyolc osztályát és az érettségi után megszerzi a kereskedelmi főiskolai képzettséget is, bizony sokezer pengőt kell ráköltení. Azonban az apa szívesen áldoz reá, mert a gyerek tehetséges, szorgalmas és mire a kereskedelmi képesítést megkapja, angolul és németül hibátlanul levelez és gyorsír.

Ennyi képességgel hogyne remélhetné, hogy meg fogja keresni a kenyerét? Összeköttetéseinek segítségével kap is állást egy igen nagy gyárban, de sajnos, Ujpesten.

A kezdő fizetés, amit számára a bölcs szociálpolitika megfelelőnek és méltányosnak tart, havi nyolcvan pengő.

Ennyit kap az »állástalan diplomás« is, aki, ha szerencsésen bejut az államhoz, a nyolcvan pengő mellé a »tudományosan foglalkoztatott munkaerő« vagy az »ideiglenesen foglalkoztatott tudományos munkaerő« nevét, címét, jellegét, rangját és mostoha sorsát kapja.

De maradjunk a föntebb említett kisasszonynál, aki nem államilag »foglalkoztatott munkaerő«, hanem csak gyári tisztviselő. Címe, rangja: »kisasszony«. Fizetéséről azt mondottam, hogy havi nyolcvan pengő; de ezt, kérem, ne tessék elhinni, mert hazudtam.

Ugyanis a gyár innen, Pesttől, kilenc kilométerre van; nem lehet gyalog olyan messze menni, villamoson kell járni. A bérletjegy tizenhárom pengő ötven egy hónapra. A betegsegítőbe be kell fizetni négyötvenet. Ez tizennyolc pengő, — marad a fizetésből hatvankét pengő. Azonban a gyárban kell ebédelni és ezért levonnak havonként huszonöt pengőt. Marad harminchét pengő. A valóságos fizetés tehát havi harminchét pengő és minden munkanapon ebéd.

— Hát akinek még annyija sincs?! hallom az ellenvetést.

Kérem, az ellenvetés jogos. A kisasszony neveltetésének költsége és fáradsága nincs ugyan becsületes arányban a havi harminchét pengővel, (mert egy szobaleány vagy egy mindenes háztartási alkalmazott ilyen fizetés mellett nemcsak ebédet, hanem reggelit, uzsonnát, vacsorát, lakást, fűtést és világítást sőt karácsonyi ajándékot is kap, míg a szőrösszívű gyár nem adott »remunerációt«), — de a mai világban mégis őrülni kell minden olyan állásnak, amely »van«. Őrült is a kisasszony, de csak rövid ideig.

Ugyanis a szociális politika következtében a gyár vezérigazgatóját, helyettes vezérigazgatóját, igazgatóját és negyven tisztviselőjét egyszerűen kipenderítették a gyárból, kizárólag azért, mert annak idején a gólyamadár nem olyan családi körbe hozta őket, mely a mai kor ízlésének és kívánalmainak megfelel. Elveszítette tehát dúsan javadalmazott állását a kisasszony is, egy olyan hiba miatt, melyet nem is ő követett el, hanem a gólyamadár, — olyan nagyon régen, hogy annyi idő alatt minden más bűncselekmény már régen elévült, a rablógyilkosság is. Így kívánja ezt az egyre gyérebben emlegetett felebaráti szeretet.

Miután fenn, a felhők felett létezik Valaki, akinek minden parancsával ellenkezik az ilyen szociálpolitika, én a kisasszonyt, aki jól felkészült arra, hogy az emberi társadalomnak munkás és hasznos tagja legyen, egyáltalán nem féltem. Meg fog ő élni a szociális politika dacára is, — nem is foglalkozom a sorsával.

Jöjjön elő az a kifutófiú, akinek sorsa sokkal érdekesebb. Tessék csak figyelni, mit csinál övele a szociális politika!

. . . Az üzlet három hónappal ezelőtt még ment valahogy (ma már sehogy sem megy, pedig keresztény üzlet) és szükség volt egy kifutófiúra.

A főnök úr rendszerető ember lévén, elment a Munkaközvetítőbe, ahonnan kiutaltak neki egy kifutófiút, aki huszonhétéves.

Az öreg fiúnak a főnök úr nem igen örült és nagyon érdekesnek tartom kedvetlenségének az okát.

Ugyanis a szociálpolitika következtében a kifutófiúnak húszéves korig heti tizennyolc, huszonnégyéves korig heti huszonkét, a huszonnégyéves koron túl pedig heti huszonöt pengőt kell fizetni. A cégnek elég jó lett volna egy tizennyolcpengős kifutófiú is, de a huszonhétéves »fiúnak« huszonöt pengőt kell fizetni.

A huszonnégyéven felüli kifutófiúnak minimális havi fizetése száztizenkét pengő ötven fillér, a »foglalkoztatott tudományos munkaerőé« pedig nyolcvan pengő. Aki főiskola helyett csak négy elemit végzett, az jutalmul negyven százalékkal magasabb fizetést kap.

Ezt mások úgy hívják, hogy szociálpolitika; de hogy én minek hívom, azt persze nem írom le, mert én nem szoktam senkit sértegetni.

Nem szeretem az »ördögbőr« ujjast viselő kifutókat, mert ők sem szeretnek engem, — hiszen minden uccasaroknál megpróbálják, hogy nem tudnak-e elgázolni? Ez végül is sikerülni fog nekik, mert a közlekedési rendőrt a minap figyelmeztettem a Gróf Tisza István ucca sarkán, hogy a biciklisták akkor is vígan karikáznak, amikor a lámpa tilost mutat, — de a biztos úr mosolyogva azt felelte:

— Kerékpárosnak szabad!

Ha nem egyenruhás hatósági közeg mondta volna, el sem hinném.

A cégek csak olyan kifutót alkalmaznak, akinek biciklije van. Megkérdeztem, hogy mi ennek az oka? Ezt a választ kaptam:

— Ha én adnék biciklit, már másnap jönne a fiú, sunyi pofával, hogy ellopták a biciklit. Pedig a Teleki tér felé karikázott és ott eladta.

Hallom, hogy a kifutók hetenként három pengő biciklipótlékot kapnak. Tehát egy huszonötéves kifutó a cégnek havonként százhuszonhat pengőbe kerül.

Ha a kifutó minisztériumi tisztviselői fizetést kap, bolond lett volna, ha elment volna inasnak, hogy valami ipart kitanuljon.

Tessék megítélni, ki volt szerencsésebb: az-e, aki kisasszonynak, vagy az-e, aki kifutófiúnak jött erre a világra?

És azután tessék felelni (de csak gondolatban), jól van-e ez így?

Vigyázat!

A Darmol hashajtót utánozzák. Ügyeljen, mert minden tablettán a „DARMOL" szónak és T alaku bevágásnak kell lenni. Kimondottan eredeti csomagolásban kérje.

DARMOL

„Az idegen elméletek nem méltók Szent István országához"

Kühár Flóris érdekes felszólalása a Központi Credo előadásán

A Központi Credo a Szent Domonkos-rendi plébánia nagytermében »Szent István országa« címmel több napon át tanulmányi estet rendezett. A pénteki befejező előadáson P. *Böle* Kornél, utána *Kühár* Flóris rendfőnök beszélt a katolicizmus hivatásáról. Beszédében időszerű politikai kérdéseket is érintett. Új áramlat jelentkezett, — mondotta — amely ősi jelképeket próbál felidézni, de *ennek a magyar lélekre nincsen semmiféle hatása.* Sok szó esik ma a fajelméletről és igen érdekes, hogy az úgynevezett árjaelmélet idegen, francia íróktól származik. Hallottuk, hogy a német rádióban például a csehekről, mint alacsonyabbrendű fajtáról beszéltek, holott *éppen olyan árják, mint a németek.* Kétségtelen, hogy *a cigányok az igazi árják,* akik Indiából Afrikán, Egyiptomon, Spanyolországon keresztül kerültek ide. Mi ezt az árjaelméletet nem fogadhatjuk el, mert a magyar faj nem árja, finn-ugor eredetű török-tatár vonással, de merem állítani, *van olyan kemény fajta, mint bárki.* A nép nagyságát nemcsak a szám jelenti. A görög kis nép volt, és az egész európai kultúra át van itatva a görög hatással. A faj mítoszért azért sem kell lelkesedni, mert ennek megalapítói, Paul *Delegarde* és *Gobine,* azt hirdetik a középeurópai fajokról, hogy *az valami népek alja, gyülevész nép.* Semmi értelme sincs annak, hogy rajongjunk olyan elméletekért, amely minket cigánynak, gyülevész népnek tart, amely nem képes értékelni azt, hogy mi a saját vérünkkel és testünkkel védtük a Nyugat békéjét a törökkel és tatárral szemben. Ezek az idegen elméletek megfertőzik a magyar nép lelkét, kiszolgáltatnak bennünket és *nem méltók Szent István országához.*

Előadásának további során *a zsidókérdésről* beszélt a rendfőnök.

— A zsidókérdést anélkül is meg lehet oldani, — folytatta — hogy fajelméleteket vennénk át. Arra kell törekednünk, hogy a zsidóságot tényleg visszaszorítsuk, de úgy, hogy *a magyar célért, a magyar életért használjuk fel őket eszközül a maguk arányszámának megfelelően.* Főleg gazdasági téren kell felvennünk a harcot, de *nem úgy, hogy magunkat jogtalansággal, idegen vagyon rombolásával szennyeznők be.* Ahogy a törvény módot ad a zsidóság visszaszorítására, ezt a lehetőséget ki kell használnunk és saját fajunknak kell beállnia a munkába. Ehhez dolgozni, tanulni kell, de nem azt képzelni, hogy ha valaki leérettségizik, *annak már joga van a vezérigazgatóságra.* Velük szemben is 100 százalékosan *kereszténynek és katolikusnak kell maradnunk.* A mi hivatásunk minden emberhez szól. Büszkék vagyunk ősi fajtánkra, amely megtette a magáét, *de nem nézünk le egyetlen népet sem pusztán fajisága miatt.*

A nagy tetszéssel fogadott előadás után P. *Böle* Kornél bejelentette, hogy *az előadássorozat ezzel a felszólalással lezárult.*

VASÚTI JEGYEIT
BEL- ÉS KÜLFÖLDRE
HAJÓJEGYEIT
TENGERENTÚLRA ÉS
REPÜLŐJEGYEIT
VÁLTSA MEG ÉS
VALUTAIGÉNYLÉSÉT
NYUJTSA BE

AZ ÉST Utazási és Menetjegyirodájában
VII., Erzsébet-körút 18—20

LÍRA, SVÁJCI FRANK ÉS MÁRKA
csekkek és hitellevelek.
Gyors és pontos, előzékeny elintézés!

Rongyosbál a Fészekben

pofozóemberrel, szakállas nővel, ringlispillel, céllövöldével és öt rongyos nagyestélyivel

(Saját tudósítónktól.) A budapesti művészek idei »rongyosbálja« talán az egyetlen bál a világon, amelyre — *elővételben kelnek el a jegyek.* A Fészek szombati mulatsága iránt olyan páratlan az érdeklődés, hogy *pénteken éjjel a rendezőségnek már csak néhány belépőjegy állott rendelkezésére.* Annyi jegyet adnak csak ki, amennyien befférnek a Fészek három emeletére és — *végeredményben mindenki mégsem férhet el.*

Bejutni egyébként a bál megnyitása előtti napon sem sokkal könnyebb. Létrák alatt, festékescsöbrök között, földreterített hatalmas festmények felett vezet az út. A falakat már a báli dekorációk borítják, olyan páratlan gazdagsággal, hogy a szobákban *talán összesen sem látni egy négyzetcentiméternyi falat.*

A régi, igazi liget hangulata elevenedik meg egy éjszakára, szinte varázslatszerűen. A rongyosbál előcsarnokában verkli, amatőrkoldusok és csíkostrikós *Liliomok* fogadják a belépőt. Csak a jegyszedők lesznek civilben és szigorúan ellenőrzik, hogy *mindenki minél rongyosabban jelenjék meg.* A rongy *pénzt ér ezen az estén:* aki szabályos estélyiruhában érkezik, az *a belépődíj kétszeresét fizeti.*

Az első emeleten látható a *Barnum*-cirkusz. Itt *Barna Elek, Biai Föglein* István és *Tóth* László festményei mutatják be a kígyóember családját egy *ágasbogas fán,* a szakállas nőt, aki *csecsemőjét szoptatja* és a háromlábú szörnyszülöttet, aki *a harmadik lábát feleségétől kérte kölcsön.*

A nagy táncteremben a modern szín- és képzőművészet életnagyságú és *elképesztően élethű képmásai láthatók.* Az ablakok különös dekorációjánál az idén a képzőművészeti főiskola növendékei jutottak szerephez. Dícséretükre szolgáljon: *nem maradnak el a »nagyok« mögött.*

A többi helyiségben minden megtalálható, ami csak a ligetet ligetté teszi. *Céllövölde,* amelynek kerítésén szívderítő ákomkákomok olvashatók, *panoptikum,* melyben közéleti és művészeti nagyságok vannak, *vendéglő* »A trieszti nőhöz«, *bábszínház* és *pofozóember.* Külön látványosság *Szigethy* István »cirkuszi öltözője« és a legnagyobb meglepetés talán, hogy *igazi, hús-vér ringlispilt állítottak fel a Fészek egyik kerek szobájában,* melyet mintha *pont erre a célra építettek volna.* A ringlispilre mindenki ráülhet és közben kedvére szórakozhat a falakat díszítő *Pásztor* rajzokon.

A »Zöld vadász« kisszínpadán a *fővárosi művészek lépnek fel,* a kanyargós lépcsőkön pedig a híres »Harlem« bárba jutnak majd a bál vendégei. Közben mindenki meg fogja nézni *Scheiber* Hugó »Ligeti karneválját és *Eric* mulatságos »Éjjeli liget«-jét.

A *Harlem maradt a régi.* Hiszen emlékezetes, hogy a tavalyi Fészek bál után *nem engedték szétbontani, olyan nagy sikere volt.* Néhány új ötlettel színesítette a fáradhatatlan rendezőség és a technikai munkák legfőbb irányítói: *Lugosy* Bálint és *Albin* János egy szünni nem akaró létra tetejéről kiáltják:

— A koktél is maradt a régi. *Csak a rum lesz több benne!*

A rendezőség egyébként *kedves levelet kapott a bál előestéjén.* Egy belvárosi divatszalón tulajdonosnője írja, hogy öt »rongyos« toalettet rendeltek nála. »Előbb igazi rongyokat akartam adni, — hangzik a levél — *de a hölgyek ragaszkodtak, hogy »modellt« kapjanak.* Ha modell, hát legyen modell: *a rongyos toalett másfélszer annyiba kerül nekik, mint egy estélyiruha.* Köszönet érte, *mind magam, mind személyzetem nevében.«*

K—ly K

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ORSZÁG VILÁG

Scheiber Hugó

1965 SZEP 18.

1021

Délegyet

Régi művészsors

Scheiber Hugó, az egész életén át nyomorgó kiváló festő emlékének.

A csillogó eszpresszógép sziszegve csurrantja a forró, ízes feketét. Finom, erős kávé, kényelmes székek, hangulatkeltő világítás, mindez alkalmas arra, hogy vendéget vonzzon. De a „Honolulu" főattrakciója az a pompás művészi freskó volt, amely tengerpartot varázsolt a körúti helyiség falára, mennyezetére. A festő hónapokig dolgozott a létrán, míg elkészült a nagy munkával. Ecsetje nyomán ragyogó kék ég támadt, hullámzó tenger és aranyhomokos part. A háttérben latániapálmák terjesztették legyezőiket. Aki hosszan nézte a képet, úgy láthatta, — szinte bólogatnak. S tán az édes szellőt is ráfestette a művész a falra s a tenger nyers, sós szagába oldott orchidea illatot, s a hullámok ütemes loccsanását, amint selymes-simára nyalják a homokot...

Este, a villanyfényben hatásosan tündöklött a freskó, s felvidította a vendégeket. Szinte érezték a lágy illatot, a friss szelet, a szabad, gondtalan élet levegőjét.

Aki eléjük varázsolta a tengert, föléjük az eget, — a festőművész ott ült közöttük; figyelte, milyen hatást kelt az ő tengere, tengerpartja. Olyan érzés volt ez, mint egyszer, amikor nagynehezen, kiállítást rendezhetett. Akkor a látogatóknak tetszettek a képei. De most még nagyobb a siker, hiszen itt többen láthatják a művét, mint a kiállításon.

Jó volt itt üldögélni. Kihozták a feketéjét. (Ez járt a művésznek, ki volt alkudva, hat hétig a mindennapi dupla. Ráadás a 120 pengőre. Ennyit kapott a freskóért. Elég kevés, de a festéket a kávés vette.)

Újabb vendégek jöttek, a pálmafák árnyéka alatt már semmi hely. Az embereket szinte behívta az utcáról a tündöklő táj. A tenger, az ég, az ő ege, igen, az ő tengere.

Hörpölni kezdte a feketét. Ekkor hozzálépett a felszolgálónő.

— Művész úr, ne haragudjon, de a főnök... Ő szólt. Kevés a hely. Nem, ne tessék elmenni, ott hátul... van ott egy szék.

Eltűnt a tenger, a fény, a pálmasor. Egy fülkeszerű sarokba ültették, a toilette és a ruhatár közé. Onnét nem látszott a freskó. Kóstolgatta a feketét, nem ízlett, már kihült. Egy ideig ott ült még, külön, kiközösítve, mint a néger a madárijesztő-szakaszban. Szerényen összehúzta magát, de a felszolgálók minduntalan belebotlottak. A ruhatáros gyűlölködve rászólt: „Nem látja, hogy útban van itt?!"

Lehörpintette a hideg kávét, felállt. Lassan ment kifelé, a vendégek között, akik jókedvűen csevegve, elégülten pihentek a csodálatos kék ég alatt, a tenger és a pálmák káprázatában.

Barát Endre

„HÁROMBÓ

— Apa, miért sír az a gyerek?

— Talán éhes.

— Éhes? Akkor miért nem kér egy vajas kenyeret a mamájától?

— Mert, nincs ennivalójuk.

— Miért nem vesznek?

— Mert nincs rá pénzük. A világon minden három gyerek közül kettő mindig éhes. Nem lakhat jól, amikor szeretne.

A beszélgetés egy tárlaton látható kép előtt folyik. A tárlat — díszlet. A kisfiú és papája — színes bábuk. A Pannónia filmstúdió műtermében vagyunk, ahol új bábfilm készül. Rendezője *Imre István*, a magyar bábfilm-művészet megalapítója, számos jól ismert külföldi fesztiválokon nagy sikert aratott mű alkotója, mint például a „Mese a mihaszna cserépkorsóról", a „Vetélytársak", vagy „A szentgalleni kaland". — Most milyen film forgatásán dolgozik?

— Az UNICEF, az ENSZ nemzetközi gyermekvédelmi alapjának megbízásából tízperces bábfilmet készítünk. Ennek a filmnek az a célja, hogy felkeltse a figyelmet a gyermekvédelem problémái, a fejlődésben levő országok gyermekeinek helyzete iránt.

— Hogyan sikerült ezt a feladatot a bábfilm nyelvére átültetnie?

— Egyszerűen közelítettem meg a kérdést: megpróbáltam, hogyan beszélgetnénk erről a témáról első osztályos kislányommal? A gyermekek helyzetéről szóló adatokat jól ismertem az UNICEF kiadványaiból. A témáról többször elbeszélgettem kislányommal, majd ezeket a beszélgetéseinket igyekeztem „lefordítani" a film nyelvére. Így alakult ki a forgatókönyv.

— A film egy képzeletbeli tárlaton játszódik. A tárlat anyaga: fényképek, művészeti alkotások, festmények, rajzok, szobrok, gyermekrajzok, amelyek kivétel nélkül gyerekeket ábrázolnak. Gyerekeket édesanyjuk karján, vagy játék, tanulás közben — elgondolkodva, vagy önfeledten, nevetve, szemükben könnyekkel, vagy a világgal való ismerkedés mosolyával ajkukon. Gyerekeket — nemre, bőrük színére, nemzetiségükre, vallásukra, szociális helyzetükre való tekintet nélkül.

— Ezen a tárlaton n
jár-kel, kicsit megilleté
szereplőnk: a *kisfiú* és
ja. Az ő beszélgetésüket
Amikor őket látjuk, t
érdeklődve vagy me
állnak egy-egy kép, ra
Amikor hangjukat hallj
a fényképek, művészeti
sok montázsát látjuk,
kisfiú képzeletében a
tés egy-egy mondatána
sára kialakult fantázia

**— Apa, sok gyere
világon?**

— Sok, nagyon so

**— A nagyon sok,
számít. Hány gyere
világon, apa?**

— Egymilliárdnál

**— Hűűű!... Az
Egymilliárd az me**

„... három gyerek közü

**— Hogy mennyi
ha... képzeld el, h
dapesten egyetlen
sem lakik, csak gy
felnőttek helyett i
kek... Akkor több
száz ilyen nagyváro
ne egymás mellé
hogy a világ val
gyereke elférjen be**

— Mialatt a beszélget
juk, várost látunk, a
mindenki gyerek. Gyer
irányítja a forgalmat,
kek vezetik a villan
autókat. Komoly, sze
kisfiúk sietnek, hónuk
tatáskával, és az eszpre
raszán csupa gyerek ü

Scheiber Hingó
festő

4

Katherine S. Drever, 1926-ban vezta a Modern Art amű könyvet, a huszas évek különböző törekvéseiről. Ebben szerepel a művész munkássága.

Passuth Kiesztinez: Modern művészet Amerikában
Művészet, 1974. augusztus - 41 lap.

Scheiber Hugó

40 és 41 sz. reprodukciók: „Setálók"
ceruza rajz, 35 x 26.4 cm.
„Sebesség + erdő", pasztell és gouache.

Körner Éva: Ungarische avantgarde,
München, 1971.

Scheiber Hugó

a „Der Sturm" tárlatain mutatta be műveit:

Kassák Lajos: Az izmusok törlénete.
Budapest, 1972 3150

801

Scheiber Hugó

a berlini „Der Sturm" rendszeres magyar kiállítóművész. Utóbb Milanóban rendezett kiállítást Marinetti vezetése alatt.

Kassák Lajos: Az izmusok története, Budapest, 1972

2611

Scheiber Hugó

a Váci utcai „Belvedere" kiállító-helyiségben mutatta be műveit.

Kassák Lajos: Az izmusok története;

Budapest, 1972

2840

Scheiber Hugó

A róla festett Fényes Adolf portré a 27. hép-aukción nem talált gazdára.

E.K.: Aukció-kritika; Mügyüjtő, 1972/3. sz. 57. l.

MDK

Scheiber Hugó festőm.

Magyarok a Brooklyn Museum nemzetk. kiállitásán.
Ujság, 1927, jan. 4.

Scheiber Hugó

koll. kiáll. Belvedere

vrod

Az Ujság 1922.
okt. 1. (e. a.:
S. H. kiállitása.)

Pöstyén:

A Vág jobb partján
től nem messze van a kis
egy férfi áll s a folyón
ereszkedik lefelé. A kikö
nak. A háttér hegyes vidék

a kép alatt: „P
s a felső jobb sar

Könyomat, méretei a vona

4115

Seiber Hugó

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

8 órai lájság 1931. II. 22.

SZEMLE

Az olvasóhoz!

A „Műbarát" legközelebbi füzete kettős szám lesz (11—12) és kétszeres terjedelemben karácsonyra jelenik meg.

MÚZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK

A MODERN MŰVÉSZET ÚJ HAJLÉKA BÉCSBEN. A bécsi Staatsgalerie, amely körülbelül tiz évvel ezelőtt az alsó Belvedere épületében kapott hajlékot, a modern művészetnek inkább csak változó anyagú kiállitása volt, mint igazi múzeum. A gyüjtemény anyagának tervszerű és teljes egészében állandó kiállitását lehetetlenné tette a helyszűke. Most ezen segiteni fognak, még pedig olyan módon, hogy a felső Belvedere épületét is erre a célra használják föl. A háború előtt Ferenc Ferdinánd trónörökös lakott benne, a forradalom után pedig a császári gobelinekből rendeztek ott több kiállitást. Ezután a tizenkilencedik és huszadik század, valamint az osztrák barokk művészetének lesz múzeuma benne és az alsó Belvederében.

OROSZ MÚZEUMOK. 1. *A Stroganow-múzeum.* Három nemzedék gyüjtésének eredménye van ebben a múzeumban összefoglalva, melynek alapját gróf Stroganow Szergejevics Sándor (1733—1811) vetette meg, aki a szentpétervári művészeti akadémiának volt elnöke és korának egyik legnemesebb mecénása. A gyüjtést utána Grigorievics Szergej gróf (1794—1882), majd ennek fia, az 1911-ben elhúnyt gróf Stroganow Pál folytatta és egészitette ki. A múzeum a Newsky-Prospekt egyik legszebb palotájában van elhelyezve, melyet a gyüjtemény alapitója a XVIII. század közepén épittetett egy olasz épitőművésszel, gróf Rastrellivel. A palotát egy félszázaddal később átépitette az oroszoknak e korban legkiválóbb épitőmestere Woronichin Andrej (1760—1814), aki a Stroganowok jobbágya volt. Tőle származnak a gyönyörű képtártermek is.

Az impozáns galériában a mult század első feléből való orosz festményeken kivül a régi mesterek közül képviselve vannak Luca Giordano, Furini, Strozzi, Bronzino; a hollandusok közül I. Ruysdael (Haarlemi látkép), Em. de Witte, A. v. d. Velde, G. Flinck, B. v. d. Helst és mások. Van Dycknak három pompás portréja van a gyüjteményben, a franciákat pedig Poussin, Cl. Lorrain és de Troy képviselik. Az utóbbitól való egy gyönyörű gobelin-sorozat is, mely a Jázon-mondát ábrázolja. A francia Hubert Robert-tól hat festménye van a múzeumnak, melyeket maga az alapító rendelt meg annakidején a művésznél és amelyek most két Pannini-festménnyel és egyéb olaszokkal egy külön teremben vannak elhelyezve. Az egykori ebédlőt egy Watteau, Wouwerman egy nagy tájképe, Gabriel Metsu »Motollása« és egy hadvezérnek Tintoretto modorában festett portréja diszitik. Az antik és renaissance szobrászat anyaga az ú. n. Raffael-termekben van elhelyezve, melynek falaiba a Loggiákról készült kópiák vannak beillesztve, amelyeket valószinűleg Unterberger (az Eremitage hasonló kópiáinak festője) készitett.

A kis galéria speciálisan gróf Stroganow Pál olasz és németalföldi primitiv-gyüjteményének van szánva, de e művek nagyobb része néhány más képpel együtt, amelyeket annakidején Moszkvába szállitottak és csak tavaly hoztak vissza Szt-Pétervárra, jelenleg az Eremitageban van. Ez az áthelyezés egyrészt kiállitási célok érdekében, főképp azonban a nagyobb biztonság kedvéért történt.

Az emlitetteken kivül még egy jelentős művészi értékű portré-sorozat egészíti ki a múzeum anyagát, amelyből kiemelendők: Iwan Nikitin Nagy Péter cárja, gróf Rastrellinek, a palota épitőjének portréja Rotaritól (vagy Toquétól), a Stroganow-grófnők arcképe id. Lampitól és Vigée Lebruntól, I. Sándor és felesége arcképe J. Mosniétől, néhány mellszobor Houdontól, továbbá Rastrellinek, id. Rachettenek és Koslowskynak a szobrai.

A múzeumról az új vezetőség mostanában »Vezető«-füzetet adott ki.

2. *Carskoje Szelo.* Ugyancsak ismertető-füzetet adott ki a »műemlékvédő bizottság« az orosz cár nyári palotájáról, a Carskoje Szeloról, amelyet most Djetskoje Szelonak (gyermekek falvának) neveztek el. E. F. Gollerbach, a népszerűsitő célzattal megirt füzet szerzője, először a múzeumokká alakitott cári paloták, a nagy parkok és különböző pavillonok keletkezésének történetét ismerteti, majd részletesen a »Nagy palota« belsejét és a 130 festményből álló képtárt. E képek között különös figyelmet érdemel Daniel Schultznak, a danzigi festőnek, rendkivül érdekes, de még közelebbről meg nem határozott lengyel-tatár családi képe. Sok új adattal szolgál a füzet a berlini Monbijou-kastély hires »Bernsteinsaal«-járól is, amelyet I. Frigyes ajándékozott — nem éppen jószántából, inkább kényszerűségből — I. Péter cárnak. Hasonló részletességgel ismerteti az iró azután a Guarenghitől épitett Sándorpalotát is kb. 40 termével, amelynek portré-termében több hires Krüger-arckép van a cári család tagjairól. Végül leirja a füzet a parkokat, a bennük elhelyezett számos kiváló szobrot és a különböző dekorativ épitményeket.

3. *Az Eremitage kora-renaissance képei.* A »műemlékvédő bizottság« egy gazdagon illusztrált és tudományos alapossággal megirt katalógusban ismerteti az Eremitage idei kiállitását, az olasz korai renaissance festményeit. Mindössze 80 képről van szó, amelyeknek körülbelül egynegyede a trecentóra, a többi a XV. századra esik. A kiállitáson nemcsak az Eremitage e korból való képei szerepelnek (amelyek nem is nagyszámúak), hanem más múzeumokból, magángyüjteményekből és az egykori cári palotákból is összeszedték mindazokat a képeket, amelyek a kiállitás keretébe tartoznak. A Stroganow-múzeumból való pl. a kiállitás két fénypontja: Gentile da Fabriano »Madonna az angyalokkal« c. képe és egy Botticelli-oltár négy része. A kiállitáson minden együtt van most, ami eddig az olasz trecento és quattrocento festményeiből szétszórtan volt Szent-Pétervároń látható.

A VELENCEI CORRER-MÚZEUM. Velence város múzeuma, melyet egykori alapitójáról, Teodoro *Correr*-ról neveztek el, a Canale Grande melletti Fondaco dei Tedeschin lévő székházából, ahol 1880 óta volt elhelyezve, a Palazzo Realeba köl-

tözött át. Az új székházat az olasz király ajándékozta Velence városának. A Correr-múzeum Velence egész kultúrtörténetét felöleli és illusztrálja. Két emeletet foglal el a múzeum. Az alsón vannak elhelyezve: a Canova-gyüjtemény, a teatinus atyák könyvtára, az illuminált kéziratok gyüjteménye, a kosztüm-, fegyver-, zászló- és címergyüjtemények és a velencei köztársaság egykori szárazföldi és tengeri hatalmának minden történeti emléke. Külön osztályokban vannak az érmek és pénzek, az antik gyüjtemény, az Andrea Brustolontól faragott rendkívül értékes bútorok, a velencei színészetnek és a régi velencei lakberendezéseknek emlékei és egy XV. századból való tökéletes épségben megmaradt patika. A felső emeleten van az iparművészeti osztály régi textil-gyüjteménye (rendkívül értékes egyházi ruhákkal), továbbá bőr-, bronz-, elefántcsont-, üveg-, email-, porcellán- és majolikagyüjteménye. Külön osztályba vannak csoportositva a metszetek, rajzok, festmények és szobrok. Az elrendezésnél nagy gonddal alkalmazkodtak az adott millieuhöz. Igy a Canova-gyüjteményt az empire termekben helyezték el, a Brustolon-bútorokat pedig egy gobelinekkel diszitett dixhuitièmestilü teremben. A múzeum anyaga több mint 30 termet tölt meg.

KIÁLLÍTÁSOK

»MAGYAR TÁJAK.« Ilyen cimü kiállitást rendezett régi, főként biedermeierkori osztrák és újabb magyar művészek rajzaiból meg vizfestményeiből a Szépművészeti Múzeum grafikai osztálya. (Megnyitása november 12-én.) Az ötlet szokatlan azon a helyen, ahol inkább művészettörténeti vagy művészetesztétikai szempontok szerint szokták a kiállitásokat rendezni, de a művészet népszerüsitésére, a közönség vonzására nem kevésbbé alkalmas. Az anyag összeválogatása és elrendezése jól szolgálta ezt a célt. Helyet a kiállitáson elsősorban azok a festők kaptak, kik a tájat úgy szeretik ábrázolni, mint ahogy arcképfestők az emberi arcot festik: hasonlatosnak, olyannak, hogy mindenki rájuk ismerjen. Az ilyen természetü tájfestőknek nem mindegy a motivum milyensége; nekik olyan tájképrészlet kell, amely akár geológiai alakulásánál, akár a vegetációjánál, akár a rajta elhelyezett épületek alakjánál fogva *tárgyi érdekességü*, — olyan, mint az arcképfestőknek a markáns arc. Igy kapott dominálo helyet a kiállitáson a bécsi Thomas Ender vizfestménysorozata, melyet annak idején Waldstein János gróf megrendelésére festett. Ender az egész országot bejárta akkoriban és minden históriai vagy táji nevezetességü tájrészletről akvarellképet festett. Képei igen hüséges utánzatai a valóságnak, de festői tekintetben kevésbbé jelentősek. Túlságosan emlékeztetnek egymásra, a színkép, a levegő színeződése, a megvilágitás csaknem ugyanaz valamennyin. Mégis érdekes munkák, és ma, hogy Magyarország legszebb tájékai idegen kézre kerültek, fájó emlékek is. Szep gondolat megvalósitása lenne az egész sorozatnak albumban való megjelentetése. Enderénél különb munkákkal ábrázolta a magyar tájat Libay Lajos, a besztercebányai Libay Sámuel ötvösmester fia. Rajzai csak kevéssé színesek, de igen finom húzásu vonalakból összerakottak. Ez a művész ábrázolásaiba már a maga érzését is belevitte. Pettenkofennek és Rudolf Altnak is vannak vizfestményei a kiállitáson. A mieink közül Székely Bertalant és Lotz Károlyt képviselik kiváló alkotások. Csak persze egyik sem volt tájportraitfestő, nem az érdekes vagy éppen rendkivüli motivumot keresték, hanem a természetet azon a pontján kapták le, amely sajátos festői tulajdonságainál, megvilágitásánál fogva leginkább érdekelte őket. Tájképeik ilyenformán nem tipikus »magyar« tájak, csak tájak, de festőien szépek. Élő magyar művészek csak gyéren fordulnak elő a kiállitáson, pedig hát az igazi tájképábrázoló művészet velük kezdődik művészetünk történetében.

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM ÚJ INTÉRIEURJEI. Október nyolcadikán mutatta be Végh főigazgató az Iparművészeti Múzeum első emeletén felállitott új interieurjeit, köztük a sümegi püspöki könyvtár bájos kis könyves-szobáját. Erről a kiállitásról közelebb hivatott tollból közlünk részletes ismertetést.

A MŰCSARNOK ŐSZI TÁRLATA. A Műcsarnok tizenhárom terme közül csak tizenegyet töltöttek meg ezúttal az őszi tárlat képei és szobrai. Azokban is »levegősen«, vagyis tágan elhelyezve függtek a festmények. Jólesö rostálásnak volt ez az eredménye s ha egyéb következménye nem is volt, mint hogy a termek ezúttal jól elrendezett helyiségek hatását keltették, melyekben nincsen zsúfoltság, ezt az eredményt is örömmel köszöntjük. Egyéb jót úgy sem igen mondhatunk erről a kiállitásról, amelyről legjobbjaink megint testületileg távolmaradtak. Néhány kollekció tette érdekesebbé. Köztük *Knopp* Imréé volt a legjelentősebb. Ez a sok sikert látott régi művészünk válogatott darabokon az egész oeuvrejét bemutatta. Bennük ifjúkorának alkotásai hatnak legmeggyőzőbben, mert azokban korának szintjén mozgott az ifjú művész: arra törekedett, amire korának legjobbjai: a természet elmélyedő tanulmányozásán át új stilus felé. Fejlődése kevésbbé volt szerencsés. Az ihlet helyett a routine vitte sokaktól megjárt, kietlen utakon. *Basch* Árpád tetszetős, de igazi elmélyedést sohasem érezteto rajzoló. *Bory* Jenő szoborgyüjteménye semmivel sem okolta meg külön kiállitását. Meglehetősen érdektelen egyéniségnek átlagos jóságú munkáit foglalja magában. A tárlat többi képe és szobra között nem volt egyetlenegy sem, amely csak valamennyire is eseményként hatott volna. Uj tehetséget sem bukkantott föl a kiállitás.

SCHEIBER HUGÓ. Ennek a festőnek kiállitásával nyitotta idei évadját a Belvedere (október 1-én). 1919-ben volt az első gyüjteményes kiállitása Scheibernek, ennek a félreszorított művésznek, kinek képei a nagy tárlatok képtömegében többnyire elvesztek. Pedig markáns egyéniség, vaskos és súlyos jelenség a festészet világában. Képei szinte marokra fogott ecsettel és hatalmas temperamentummal megérzékitett belső indulatok, melyeken keletkezésük módja megérzik. Scheibernek két festett önarcképe hodleri erejü. Kár, hogy ezt a nagyszerü temperamentumot nem zabolázza művészi meggondolás. Képei igy impressziónál alig többek, azoknak azonban kevéssé színes mivoltukban nem elégségesek. Több rajzán az expresszszionizmussal való próbálkozás volt megfigyelhető. Veszedelmes játék, amely könnyen kátyúba viheti ezt a nem közönséges tehetséget.

AZ ERNST-MÚZEUM KÉT CSOPORTKIÁLLÍTÁSA. Huszadik és huszonegyedik csoportkiállitásán (megnyitásuk szeptember 24-én és október 15-én) fiatal művészeket vonultatott föl az Ernst-múzeum, Aba-Novák Vilmos, Jeges Ernő, Szinyei Merse Rózsi és Karácsonyi Géza (szobrász) voltak az előbbinek szereplői, Fáy Dezső, Pólya Tibor, Vass Elemér, Petri (Pick) Lajos és Pállya Celesztin az utóbbiéi. Aba-Novák és Jeges egészen fiatal művészek. Az előbbi csak grafikai munkáit állitotta ki: rézkarcait és rajzait. Hatalmas formaerővel vannak teli, bár épp ebben a tekintetben sok a túlzás

A. Mühsai
1922. II.

Scheiber Hugo

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1964 NOV 14.

— Scheiber Hugo emlékkiállítását ma 12 órakor nyitják meg a Nemzeti Galériában.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Schreiber Hugó

NÉPSZABADSÁG

1965 JAN 24.

LIS HÍREK

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIÁBAN rendezett, nagy sikerű Schreiber Hugó emlékkiállítás január 24-én zárul, tehát ma este 7 óráig tekinthető meg utoljára.

*

osztályba

Scheiber Hugó

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 NOV 15.

NÉPSZAVA

— Scheiber Hugó festőművész emlékkiállítását szombaton ünnepélyesen megnyitották a Magyar Nemzeti Galéria díszermében. A kiállítást december végéig tekintheti meg a közönség.

× **Köszönetnyilvánítás.** Köszönetet mondok mindazoknak, akik szeretett férjem Bajor Béla elhunyta alkal-

Másnap munka után ha
megmosakodtam, felvettem
mat, bekaptam pár falatot

Scheiber Hugó

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 NOV 15.

MAGYAR NEMZET

Megnyílt a Scheiber Hugó emlékkiállítás

Szombaton a Magyar Nemzeti Galéria dísztermében ünnepélyesen megnyitották *Scheiber* Hugó festőművész emlékkiállítását. Az ünnepségen megjelent nagy számú közönséget dr. *Pogány* Ö. Gábor, a Galéria főigazgatója köszöntötte.

külit ingmelle egész átnedve-
sedett.

Bihari — engedve társai
unszolásának — menni készült

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Scheiber Hugo

MAGYAR NEMZET

1964 NOV 14.

ra.

1021

A Scheiber Hugó-emlékkiállítás sajtóbemutatóját pénteken tartották meg a Magyar Nemzeti Galériában. A tárlat megnyitóját ma délelőtt rendezik meg. Megnyitót mond Kisfaludi Stróbl Zsigmond.

»Szer[illegible] levelei

mar az utcan fustolgo villa-
most. Lángra lobbant a motor-
ja. Túlmelegedett a nagy erő-
mágnestekercsek

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Scheiber Hugó

MAGYAR NEMZET
1964 NOV 13

Scheiber Hugó emlékkiállítás nyílik november 13-án, pénteken délelőtt 11 órakor a Magyar Nemzeti Galériában. Megnyitót mond Oelmacher Anna, a Nemzeti Galéria osztályvezetője.

Scheiber Hugó

1923. dec. kollektív kiáll. az Alkotás-Műveszházban.

Irod

Scheiber Hugó kiállítása. Alkotás-Műveszház. (H. és év nélkül.) Önarcképének repr.

Édesatyja díszlet festő s egyben cimfestő volt, öt a négy elemi s két polgári elvégzése után lakatosinasnak adták. Egy esztendei inaskodás után atyja vette magához s ez időtől rabja az ecsetnek. Hat hónapi katonáskodás után végkép a festői pályára lép s az Iparművészeti Iskolába iratkozik, ahol Pap Henrik kez alá Elrül. Aktrajzolást tanul itt s a növendékek aktpályázatán, mint

forolitt

a legjobb akt rajzolója, díjat nyer. Öt esztendőt tölt Pap Henrik mellett. Törekvései a legnyább festői irányzat hívei közé utalják, amelynek vezető csillaga Chagall. E kiállítással egyidőben Erdőnek bemutatóra képei Walden rendezésében Berlinben. Max Havesi rendezésében 1922-ben Bécsben volt kollektív kiállítása. 1923. dec. kollektív kiállítása volt az Alkotás Művészházban. 50 olaff és 80 grafika.

Római aggagedény IV. 126.
Csúcsos IV. 126.

Scheiber Hugó (1873–1950)
festő

A budapesti Iparművészeti Főiskolán végezte tanulmányait.
A 20-as, 30-as években gyakran állított ki Budapesten
1964-ben a MNG-ben emlékkiállítása volt
Dévény Iván: Scheiber Hugó
Magyarország 73/10 1961.0.

Scheiber Hugó

Szörg említi a Magyar Nemzeti Galériában rendezett emlékkiállítását.

Műveit nem említ.

Népszava, 1964. dec. 25.

Scheiber Hugó MDK

Este, pasztl

Virágkészitők, paszt.

Olvasó nő, paszt.

Magyar Nemzeti Galéria 1964. nov-Scheiber H.

Exp

Scheiber Hugo

wed

Ujvidtsz

770.l.

Scheiber Hugó

1919. év végén Orbán Dezső Kobel Lévval együtt kiállítást szervezett Temesváron, magyarországi festők és grafikusok műveiből, amiket ők hoztak Temesvárra. A kiállítók között szerepelt a művész.

dr. Bürger Ervő (a hajdani Gyór-Tál) Temesvár: Orbán Dezső 90. éves.

Magyar Nemzet, 1974. dec. 1.

Scheiber Hugó

Sotheby's árverés

Magyar Nemzet 1987. IV. 9.

Scheiber Sándor

Sotheby aircra

Magyar Nemzet 1987. 11. 19.

Az eredeti az MKCS-C-I-107-22 fondba

Der Sturm

Kurfürstendamm 53
BERLIN W 15

SEPTEMBER 1928

HUGO SCHEIBER

Neue Gemälde

KURT SCHWITTERS

Neue Merz Zeichnungen

Volkskunst — Kunstgewerbe

[redacted]

[redacted]

Geöffnet täglich von 10—6
Sonntags von 11—2

Mitglieder der G. d. St. haben
[redacted] freien Eintritt

DER STURM

DIREKTION: HERWARTH WALDEN

BERLIN W 15, KURFÜRSTENDAMM 53
FERNRUF: AMT BISMARCK 2370
POSTSCHECK: BERLIN 120658

Benutzt die Luftpost!

POSTKARTE

BERLIN-CHARLOTTENBURG 10 9 28 8-9 N 2 Deutsches Reich

Herrn Kunstmaler
Szentiványi
Museum der schönen Künste

Budapest VI/Ungarn

Aréna út 41

MDK

Schieber Hugó

Arckép

KUT 3. kiáll. Ernst Muz. 1926. márc. 14 l.

~~147. Margit~~	80.—
~~148. Zsellérház~~	80.—
~~149. Szentendre~~	80.—
~~150. Kovácsműhely~~	80.—
~~151. Halásztanya~~	100.—
~~152. Tabán~~	80.—
153. Tornác	100.—

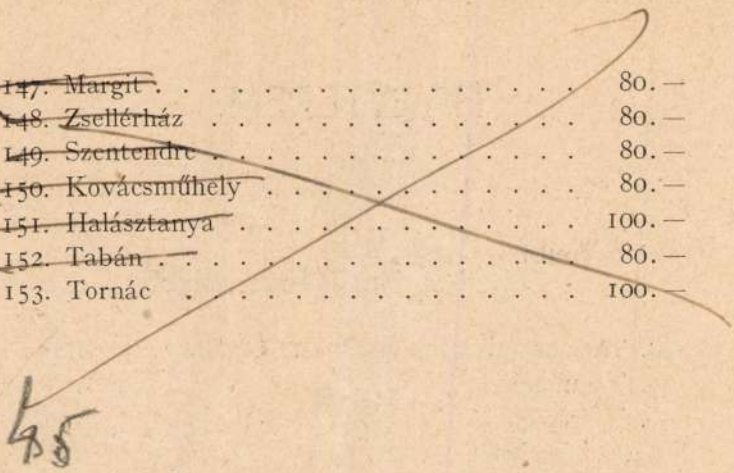

Scheiber Hugó

Scheiber Hugó

Uj Szó 1931. 93. l.

Scheiber Hugóban sokan a mai magyar piktúra legszélsőbb balját látják. Ő maga szintén annak vallja magát és művészetének minden új periódusával csak erősíteni igyekszik ezt a pozícióját. Megható és rokonszenves ez a következetesség azon az úton, amely mindinkább a megnemértés felé halad. Az ötven évét meghaladt és joviális Scheiber Hugóban tagadhatatlanul van valami a mártírokból. Őszintén bevallom, hogy Scheiber mai képeinél jobb szeretem pár év előtti, problémáktól még ment és képnél többnek lenni nem akaró képeit. Ma, hangsúlyozottan korszerű, kozmikus, meg filozófikus aspirációjú képeiben is elsősorban ösztönös művészi ízlése fog meg, az a primär, dekoratív és a festészet csínját-binját ismerő érzés, amely a képet minden filozofáláson át és minden filozofálás dacára egésszé tudja fogni. Ez az ízlés egyszerűsíti le Scheiber legújabb képein a kánkánt táncoló színeket, divergens és sokszor csak szeszélyesnek ható vonalakat és viszi Scheibert egy részleteiben egyszerűbb és indokoltabb festői forma felé.

1905. XI. 10

Kim S. nek: felhívás, hogy néhai chátyás flórián saját műveinek esetleges megszerzése felől ajánlatát benyujtsa (946/905)

MDK

Scheiber Hugó

rendes tag

KOT 3. kiáll. Ernst Mus. 1926. márc. 2 l.

Scheiber Hugó

wód

Szegi Pál = Scheiber Hugó. Élőszó

1927. 2-3 sz

126. l.

Scheiber Hugó

U. 4008

Magyarság.

1925. máj. 14.

(Magyar művész sikere Berlinben.)

A Sturm-vállalat helyiségeiben kiállítást rendezett műveiből, melyeket a berlini kritika elismerésével fogadott –

III

776 (3616)

817 (44).

720.

1905.

nő.

nő,

i jobb kezével a vállára tett Thyrsos-botot fogja és
telt csésze van, a jobbról látható
kinek lábainál a menekülő
Fejdet leveles venyige diszitiés tes-
ja. A háttérben balról függöny lóg,

34:182 cm.
i 20578 sz. leirattal 10 K-án.

296

MDK

Scheiber Hugó, festő

43. Táx abstraktion

49. Utrészlet

50. Uccarészlet

Alk. Művészház. – III Moderne Grafika. – Bp. 1923 – 4. l.

Magyar Nemzet

Újra látnak

A *Fáklya* mozi, mely közismert rövid dokumentumfilmjeivel Budapest egyik legnépszerűbb intézménye lett, legújabb filmjében *Filatov* professzornak, a világhírű szovjet szemoperatőrnek munkáját mutatja be. Rövid előadásban azt is felvázolja a film, hogy mik voltak a szemoperáció korábbi nehézségei és veszélye. így *teljes nagyságában tárja fel Filatov professzor világraszóló eredményeit.*

Filatov nemcsak mint gyakorlati orvos, de mint tudós kutató is a legnagyobbak közül való. Egész sereg mechanikai segédeszközt, a mikroszkópikus pontosságú szem-sebészi beavatkozást megkönnyítő műszert konstruált, melyek nélkül ma már a modern szemgyógyászat szinte elképzelhetetlen

A film Filatov professzor világhírű odesszai kórházában játszódik és teljes részletességgel, *bravuros felvételekben mutatja be a kiváló tudós nyolcszázadik szemoperációját.* Tanúi vagyunk a film kockáin annak a lélekzetállító küzdelemnek, melyet az élenjáró szovjet tudomány egyik legkiválóbbja, az egyszerű emberek érdekében folytat, annak a viaskodásnak, melyben a szemet fedő hályogon, a világ szépségét elfedő homályon és a munkaképtelenné tevő betegségen úrrá lesz az emberi tudomány

A műszaki, orvosi kisfilmnek és a dokumentfilmnek igen szerencsés ötvözete az *«Újra látnak»*, mely nemcsak a szoros értelemben vett orvosi eljárást mutatja be nagy precizitással és szemléletesen, de *kellő eréllyel figyelmeztet arra is, hogy míg a tudomány a nyugati «demokráciákban» csak a gazdag osztályoknak van segítségére, addig a Szovjetúnióban a haladás gyümölcseit az egyszerű emberek milliói is élvezik.* Egymás után hagyják el az odesszai kórházat visszanyert látással, helyreállított munkaképességgel a szovjet dolgozók és így ez a film szépen illusztrálja *a magas tudománynak és az egyszerű embereknek egymásért dolgozó harmónikus egységét*, ami a Szovjetúnióban megvalósult. (—l.)

Operavizsga a Zeneakadémián

A Zeneművészeti Főiskola operatanszakos növendékeinek félévi vizsgaelőadásán kilenc dalműrészlet adott alkalmat a fiataloknak a nyilvánosság előtti bemutatkozásra a «kiki a maga tehetsége szerint» elv hasznos érvényesítésével. Általánosságban csakugyan ez a helyes elv valósult meg az előadás során, s azt hisszük, a *tanszak jeles professzorainak céltudatosabb, tervszerűbb munkája* hozta meg nem kis részben az eredményt.

Több, kiemelkedő operaénekestehetség ébresztett maga iránt jó reményeket: így a *Varázsfuvola*-jelenetben *Kenderessy* Zoltán a maga igen kellemes színezetű, hajlékony tenorjával, vagy *Tekeres* Sándor, aki ösztönös buffo-tehetsége mellé komoly baritonorgánumot kapott. (Papageno!) Mind a ketten értékei lehetnek még a Mozart-színpadnak, ha következetesen haladnak tovább ennek a stílusnak ösvényén. *Melis* György már az Operaházból ismert név, muzikalitásban és ízlésben egyaránt fejlődik. Kitűnő lírai anyag *Pintér* Margit, külső, kedves bája is inkább Mimi szerepére utalja, mint Leonoraáriára. Még fejletlen az alsó regisztere. Útja: a színpad. Jelentékeny hang *Brascsajkó* Natália, mélyen érzi szerepét, művész. A népes szereplőgárdából az üde *Cserhát* Zsuzsannát, *Sík* Rudolfot és *Kenéházi* Lajost említjük még. *Tóth* Lajos, az Opera kitűnő művésze szívességből működött közre. A szerepgyakorlat két tanára, *Pless* László és *Lukács* Miklós, felváltva szolgáltatta a Bösendorferen a «zenekart».

szi

A Piatnyickij-kórus sikere Győrben

A *Pjatnyickij kórus* hétfőn Győrbe látogatott el. A szovjet vendégek tiszteletére feldíszítették a Városháza homlokzatát. A *Magyar-Szovjet Társaság* nevében *Kolvalszky* Károly, a szovjet vendégek nevében *Zahárov*, a világhírű zeneszerző mondott köszöntőt. Este a színházban zsúfolt nézőtér előtt diadalmas sikerrel mutatkozott be a város közönségének a kórus és tánckar.

Japánban 163.000 bányász 48 órás sztrájkba lépett

Az elkallódott művész

(Scheiber Hugó halálára)

A századforduló magyar piktúrájának és pesti «bohémvilágának» érdekes figurája tűnt el *Scheiber* Hugó halálával. Élete és művészi pályafutása komoly *tanulsággal* szolgál és ezért kell foglalkozni vele.

Scheiber Hugó a kapitalista burzsoá társadalom áldozata. Munkásból lett festővé és kétségtelenül nemcsak technikája volt fejlett, hanem kitűnően tudott rajzolni és komponálni is, rengeteg ötlete volt s minden előfeltétele megvolt annak, hogy nagy festő legyen, hogy realista képeket fessen.

A századforduló éveiben ez a rendkívül komoly piktor-tehetség természethű képeket kezdett festeni és csakhamar te figyeltek rá. Később azonban Scheiber Hugó a futurizmus hatása alá került és azt expresszionizmussal keverte. Kétségtelen, hogy Scheiber Hugónak vad «stílusaival» voltak nem is jelentéktelen sikerei külföldön. Berlinben például annak idején Herwarth *Walden*, a német «Sturm» kiállítóhelyiségben mutatta be képeit és Rómában a később fasisztává lett, rosszemlékű futurista-vezér, *Marinetti* rendezett kiállítást Scheiber műveiből. Ezekről a kiállításokról akkor a külföldi sajtó nagy elismeréssel írt.

Jellemző Scheiberre az az *öngúny*, amivel berlini kiállításának megnyitásán jellegzetes német beszédével a következő szavakka konferálta be a vernisszázs közönségének egyik képét: «Amit eddig láttak, az semmi, most jön az önarcképem, amelynek három füle és öt orra van».

Ez a gyilkos, fanyar önbírálatnak is beillő kijelentés bizonyítja, hogy Scheiber Hugó *fölényes* gúnnyal alkotta «hatromfülű és ötorrú» önarcképeit és portréit. Amit elő az időtől kezdve festett, az nagyrészt *a futurizmus karikatúrája.* Rendkívül termékeny volt, sokat dolgozott és olyan gyorsan, hogy ezt művésztársai csodálták a legjobban. A futurizmusnak úgyszólván utolsó képviselője volt, Olaszországban és másutt már régen megszűnt a futurizmus hóborja, amikor ő még mindig makacsul ragaszkodott ehhez a stílus-elfajuláshoz.

✱

Miért lett a tehetséges Scheiber Hugóból a «rejtvény-festészet» egyik legmakacsabb képviselője? Az 1910-es években igen sok kitűnő művészünket fertőzte meg az «ultramodern» iskolák irányzata. A degenerált nyugati burzsoá-társadalmak termelték ki ezt a furcsa divatot. Sok művész később levetette a stílus-hóbortok sallangjait és egészséges irányban fejlődött tovább. Nem ez történt Scheiber Hugóval, aki pedig komoly tehetség volt és így jobb sorsot érdemelt volna.

Scheiberben volt valami *művész dac*, amellyel az akkori viszonyok között próbált szembehelyezkedni a polgári társadalommal. *«Épatez le bourgeois!»* — botránkoztasd meg a polgárt! — ez volt az indító oka annak, hogy futurista képeket kezdett festeni. Kezdetben még valóban hitt az új „irányzatban”, később azonban már *tudatosan* minél érthetetlenebb képeket *akart* festeni, hogy annál jobban megbotránkoztassa a nyárspolgárokat.

Scheiber Hugó észrevette, hogy ezek a zűrzavaros képek kellenek a sznoboknak. A hanyatló polgári társadalomban közismertek voltak az unatkozó, a művészettel kacérkodó polgárok, akik az irodalomban, a képzőművészetben, a színházban, a zenében csak valami idegborzoló szórakozást kerestek, akik valósággal *hajszolták a rendkívülit.* Ezek csináltak lassanként divatot Scheiber Hugó festészetéből.

✱

Scheiber Hugó mindvégig nagyon szegény ember volt s emellett a sors azzal átkozta meg, hogy három ember helyett is tudott enni. A legzordabb időben is meleg télikabát helyett két kiskabátban jelent meg a régi Fészekben és sokszor komoly gondjai voltak, hogy miből fizesse ki ebédjét vagy vacsoráját. Miután termékeny volt, sokat és könnyen dolgozott, idővel egy-egy rostélyosért vagy bécsiszeletért festett egy képet. A pénzes sznobok így fillérekért jutottak egy-egy Scheiber-kép birtokába; voltak közöttük olyanok, akik szinte specializálták magukat képeire és a kifizetett ebédek vagy vacsorák fejében egész galériát gyüjtöttek Scheiber festményeiből. A művészben még ekkor is élt a dac és most már csak azért is, cinikus gúnnyal fizette ki a menüket a legzavarosabb ákombákomokkal.

Saját kijelentése szerint mintegy *tízezer képe festett* így Scheiber Hugó, aki most hetvenhét éves korában halt meg. Megdöbbentő tömegű kép ez és sok mindenre ad magyarázatot. Hogy ezeknek a szinte futószalagon gyártott vásznaknak ritkán volt művészi értékük, azzal legjobban Scheiber Hugó volt tisztában. Amikor néhány évvel ezelőtt valaki egy műkereskedésben felfedezte és megvette Scheibernek egy a futurizmus korszaka előtti időből származó vásznát és amikor erről a festő értesült, *azt ajánlotta, hogy húsz-harminc újabb képét adja ezért a régiért.* Ebben az «üzleti ajánlatban» benne van Scheiber Hugó egész *tragédiája.*

✱

Miért kellett Scheiber Hugónak a kapitalista társadalomban elkallódnia? A művész pályája kezdetén *szembefordult a megcsontosodott konzervativizmussal, de rossz irányban indult el*, amikor új utat keresett. Nem akadt *kritikus* Magyarországon, aki helyes irányba terelte volna, hiányzott a régi rendszerben az állam és a közületek támogatása, amely lehetővé tette volna a kicsinyes anyagi gondoktól mentes munkát és a művész fejlődését. Ezzel szemben a gazdag sznobok — a maguk módján fillérekkel — támogatták eltévelyedését, mert hiszen nekik Scheiber festészete «műhelymulatság», az unikum hajszolása, perverz játék és szórakozás volt. Jellemző, hogy Scheiber Hugót a magyar állam először a felszabadulás után támogatta, utolsó éveiben tehetségét a népi demokrácia ismerte el.

A kapitalista rendszer egész hazug «művészet-szemléletével» nem egy kiváló alkotóművészt kergetett művészetellenes, sőt társadalomellenes utakra. Voltak festők, akik mint jó portrétisták, uralkodók és más nagyurak pénzéért, rangért, címért szakították minden művészi becsvággyal és megelégedtek az idealizáló fényképész szerepével. Voltak viszont festőművészek — mint Scheiber Hugó —, akik fillérekért, egy tál ételért festették a különböző «izmusok» torzképeit. Mindkét túlzásba és végletbe *a kapitalizmus hajszolta* őket.

Scheiber Hugó pályafutása tipikus példája annak, hogy mivé lett sok, egyébként nagytehetségű művész a kapitalista világban. Ez az elkallódott művész életének tanulsága.

László Ferenc

Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület március 16-án, csütörtökön délután fél 6 órakor V., Szalay-utca 4. alatt «Tapasztalatok a Szovjetúnióból» címmel ankétot rendez.

LUDAS MATYI

4. HÉTRE
PROLONGÁLVA.

Május 1. (Átrium), **Pest** (Corso), **Rákóczi** (Omnia)

Május 1-én megjelenik a

Törvények és rendeletek hivatalos gyüjteménye

I—III. kötet
(1949)

tárgy-, tartalom-, szám- és közigazgatási rendszámmutatóval.
Ára félvászonkötésben Ft. 150.—
ELŐJEGYZÉSBEN FT. 120.—
Az előjegyzési határidő március 15-ről
március 31-ig meghosszabbítva.
Megrendelhető az előjegyzési ár előzetes beküldése mellett az
ÁLLAMI LAPKIADÓ N. V.-nál,
Budapest, V., Vécsey-u. 4.
Telefon: 126—247.
Csekkszámla: 61.067.

„Nemcsak megvalósítottuk és bevégeztük azt, amit 1848 március 15-e elkezdett, hanem túl is haladtunk ezen a programmon"

Losonczy Géza beszéde az újságírók Szabadság-ünnepén

A Magyar Ujságirók Országos Szövetsége a Művészeti Szövetségek Házában rendezte meg hagyományos Szabadság-ünnepét.

A meghívott vendégek között megjelent *Dobi* István, a minisztertanács elnöke is.

A sergebeszédet *Losonczy Géza*, a népmüvelési minisztérium államtitkára mondta:

— A Magyar Újságíró Szövetség idei márciusi ünnepségének különös jelentőséget ad az a körülmény, hogy néhány hét mulva ünnepli dolgozó népünk hazánk felszabadulásának ötödik évfordulóját. Március 15. és április 4. időbeli közelsége véletlennek mondható. *De nem mondható véletlennek az a mély történeti és eszmei összefüggés, amely 1848 március 15. és 1945. április 4. között fennál*

— 1945 április 4-e,

amikor a Szovjet Hadsereg a német és a magyar fasiszták utolsó hordáit is kiverte az országból s ezzel hazánk egész területe felszabadult, a legnagyobb fordulat nemzetünk történelmében. Április 4. nemcsak folytatta és bevégezte mindazt, amit *Kossuth, Petőfi, Táncsics* lobogója alatt a magyar nép 1848-ban elkezdett, s amit a szabadságharc bukása s a magyar nagybirtokosoknak és nagytőkéseknek az osztrák és a német reakcióra támaszkodó osztályuralma miatt majdnem egy évszázadon át nem sikerült megvalósítani, hanem *továbbá is ment március 15. programmján:* szabadabbá tette az utat a magyar dolgozó nép teljes felszabadulása — a kapitalizmus szétzúzása és a szocializmus felépítése — számára.

— Felszabadulásunk ötödik évfordulóján dolgozó népünk méltó keretek között ünnepelni fogja azokat a nagy eredményeket, amelyeket a Szovjetunió segítségével népi demokratikus fejlődésünk első öt esztendejében elértünk. Engedjék meg, hogy az idei márciusi ünnepségünk alkalmából és azokról az eredményekről szóljak néhány szót, amelyeket a felszabadulás óta a demokratikus tájékoztatás frontján elértünk, s ugyancsak néhány szóval beszéljek azokról a feladatokról, amelyek ezen a téren előttünk állanak.

— A sajtóra vonatkozóan is érvényes az a megállapítás, amit az előbb 1848 és 1945 viszonyáról tettünk:

nemcsak megvalósítottuk

és bevégeztük azt, amit 1848. március 15. elkezdett, hanem túl is haladtunk ezen a programmon. A pesti forradalom a demokratikus követelések sarkalatos pontjaként proklamálta ugyan a sajtószabadságot, de a szabadságharc bukása s a magyar nagybirtokosok és nagytőkések osztályuralma miatt a sajtószabadság majdnem egy évszázadon át alig volt egyéb Magyarországon, puszta szónál és népcsalásnál. A *sajtó túlnyomó részt a nagybirtokosok és a nagytőkések kezében volt, s az uralkodó osztályok egyik vagy másik csoportjának a véleményét tükrözte.*

— Ennek ellenére volt az elmult évszázad — és közelebbről az ellenforradalmi negyedszázad — folyamán demokratikus sajtó Magyarországon. Dicsősége a magyar munkásosztálynak és a magyar dolgozó népnek, dicsősége a demokratikus magyar újságírásnak, hogy dacolni tudott a reakció és a fasizmus terrorjával és *soha sem engedte végegesen kicsavarni a dolgozó nép kezéből a demokratikus sajtó hatalmas fegyverét.* A demokratikus és kommunista sajtóért vívott küzdelem szerves és fontos része volt dolgozó népünk és illegális Pártunk nagy harcának a reakció, a fasizmus és az imperialista háború ellen. Ez a harc kemény volt és sok áldozattal járt. Ennek a harcnak esett áldozatul feledhetetlen elvtársunk, a Szabad Nép megalapítója és első szerkesztője: *Rózsa* Ferenc s ennek a harcnak lett mártírjává annyi demokratikus, szocialista és kommunista újságíró.

— A sajtószabadság

megteremtését és intézményes biztosítását a felszabadulás tette lehetővé hazánkban. Azoknak a győzelmes harcoknak eredményeként, amelyeket dolgozó népünk a Magyar Kommunista Párt, majd a Magyar Dolgozók Pártja vezetésével folytatott a felszabadulás óta a belső reakció és a nyugati imperialisták beavatkozási kísérletei ellen, kivívtuk és megszilárdítottuk a dolgozó parasztsággal szövetséges munkásosztály hatalmát.

— Nálunk a sajtó és rádió megszabadult a tőke uralmától és ellenőrzésétől s feladatának a nép érdekeinek szolgálatát és a nép nevelését tartja. Ezeket a vívmányokat csak a népi demokratikus fejlődés biztosíthatta számunkra — ilyen viszonyok kapitalista országokban elképzelhetetlenek.

— A sajtószabadság azonban nem öncél. A reakció és a fasizmus sötét éveiben azért harcoltunk és hoztunk áldozatokat a sajtószabadságért, hogy az igazat írhassuk és dolgozó népünket a demokrácia és a szocializmus szellemében nevelhessük és mozgósíthassuk. A magyar tájékoztatás nem a nagybirtokosok és a nagytőkések monopóliuma többé; nem azoké az osztályoké, amelyek kizsákmányoló, elnyomó és az országot véres háborús katasztrófákba kergető uralmuk érdekében a dolgozó népet igyekeztek félrevezetni, becsapni, öntudatát megmételyezni.

— A mi sajtónk és rádiónk

nem hazudik, nem csapja be és nem vezeti félre a népet. A mi sajtónk és rádiónk a béke támaszairól és barátairól nem hazudja azt, hogy a béke ellenségei; a munkásosztály és a dolgozó nép árulóiról nem állítja, hogy a munkásosztály és a dolgozó nép érdekeinek képviselői; leleplezi azokat a manővereket, amelyek a belgrádi fasiszlákat kommunistáknak, az egyházi reakciót önzetlen népbarátnak, Vogelert és Sanderst jámbor kereskedőknek akarják álcázni.

— A magyar sajtó szabad: szabadon írhatja és terjesztheti az igazságot, szabadon harcolhat az imperialista háborús uszítás ellen, szabadon szállhat síkra a békéért, a szocializmus építéséért, a dolgozó népek megértéséért, testvériségéért, szolidaritásáért. A magyar sajtó megtanult élni ezekkel a lehetőségekkel, és ezért állíthatjuk büszke öntudattal, hogy *a legkisebb vidéki demokratikus magyar lap, amely a béke védelmét és a szocializmus építését szolgálja, mérhetetlen politikai és erkölcsi magasságban van a legnagyobb imperialista sajtóorgánumok felett is,* amelyek a tőke uralmát és az új háború előkészítését szolgálják.

Ezután Losonczy Géza rámutatott a sajtó területén még mutatkozó hibákra és részletesen ismertette a sajtó dolgozóinak legközelebbi feladatait, majd így

A szovjet válas a kommu tömbjéne

Moszkvából jelentik: A Szovjetunió Legfelső Tanácsa képviselőinek vasárnapi választásáról a Szovjetunió Legfelső Tanácsa választásai Központi Választóbizottsága közleményt adott ki, amely a többi közt ezeket mondja:

A választókerületek választói névjegyzékeiben *111,008 625 választót* vettek fel az 1946. évben tartott választások 101.717.686 választójával szemben. A kerületi választási bizottságok jelentése szerint a Szovjetunió Legfelső Tanácsa képviselőinek mostani választásában *110,964 ezer 172 választó, vagyis a vá-*

„A világ nincs és az elle

A Vegyipari Dol Szövetsége alaku

Kedden délelőtt folytatódott a vegyipari nemzetközi konferencia.

A jelentés szerint az értekezleten 12 nemzetnek, összesen 1,668.000 vegyipari dolgozójának és dolgozónőjének képviseletében jelentek meg a kiküldöttek.

A Csepeli Papírgyár ifjúmunkás küldöttsége üdvözölte ezután a konferenciát, majd a dolgozó parasztság küldöttei üdvözölték őszinte szeretettel a külföldi vendégeket és átadták ajándékukat.

A Hungária Gumigyár küldöttsége üdvözlése után Paul *Pigeot*, a francia delegáció vezetője felolvasta a konferenciának a világ vegyipari dolgozóihoz intézett felhívását.

A felhívás rámutat arra, hogy a konferencia, amelyen több mint 1,600.000 szervezett dolgozó képviselői vettek részt, részletesen megvizsgálta a különböző országok vegyiparának és rokonszakmáinak, valamint az ezekben az iparágakban dolgozóknak a helyzetét. A konferencia megállapította, hogy a kapitalista országok vegyiparában hatalmas mértékben megnövekedett a nemzetközi kartellek és trösztök hatalma. A koncentráció következtében jelentősen emelkedett a tőkések profitja, ugyanakkor az egyre mélyülő gazdasági válság fokozódó munkanélküliséget és nyomort hoz a kapitalista országok dolgozói számára.

A konferencia megállapítja, a háborús készülődés arra készteti az imperialista országok kormányait, hogy egyre jobban korlátozzák a dolgozók szabadságjogait.

A konferencia elhatározta: a lehető legszélesebb demokratikus alapokon építik fel a Vegyipari Dolgozók Szakszervezeteinek Nemzetközi Szövetségét.

A kiáltvány ezután részletesen felsorolja a Szövetség célkitűzéseit. A Szövetség főcélja *a szakszervezetek egységének biztosítása fajra, nemzetiségre, politikai és vallási nézetre való tekintet nélkül.*

A szövetség fontos feladatának tartja a háborús uszítók elleni küzdelmet, s állandó békevédelmi bizottságok megalakítását. Küzdeni kell azért, hogy a vegyipar minden terméke, közülük az atomenergia is, csak békés célokat szolgáljon.

A szövetség harcol a dolgozók reálbérének emeléséért,

Lakberendezési gondjaitól
megszabadítja a
Lilas
ÁRA 1 FORINT
Okvetlen lapozza át a legújabb számot!
ÁRA 1 FORINT

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Scheiber Hugó

NÉPSZABADSÁG
1964 DEC 5.

1021

SCHEIBER HUGÓ EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

Az Új Magyar Lexikonban hiába keressük nevét. Holott a két világháború között nem volt a magyar képzőművészetnek egyetlen oly barátja sem, aki ne ismerte volna különös, bohémnek és tragikusnak egyszerre látszó karakterfiguráját, és ne értékelte volna érdeklődéssel legalább néhány alkotását a különböző kiállításokon. A nyomor, majd az üldöztetés évei után, a felszabadulás után is feltűnt alakja a művészkörökben, és Scheiber Hugó az őt ért sérelmek miatt megbántottan, keserűen is, de igyekezett szorgalommal a mi eszményeink szolgálatába állítani művészetét, virtuóz mesterségbeli tudását.

A Nemzeti Galériáé s az emlékkiállítás rendezőjéé, *Oelmacher Annáé* az érdem, hogy sikerült *Scheiber Hugó* mennyiségben igen nagy (egy időben kommercializálódott, és ezért a műértők, a kritika által okkal „félretolt") munkáiból kiválogatni a megemlékezésre, megtekintésre érdemeset. Kihántva az olykor szériában „gyártott" festmények és rajzok tömegéből a valóban értékeset, így sikerült kiállításaink új közönsége elé állítani egy egyéniségében, törekvéseiben, eredményeiben egyaránt figyelemre méltó művészt.

Valaha úgy ismertük őt, mint az avantgardista — expresszionista s futurista — törekvések virtuózát, aki sajnos, aprópénzre váltotta fel kétségtelen tehetségét. Különös, öngúnnyal vegyült szemérmességében nem árulta el, hogy milyen családi kötelezettségek, milyen komor életkörülmények, és főként az őt körülvevő s megalázó kapitalista világ cinizmusának a nyomására érezte ennek a szükségességét. Hagyatékából most előkerültek azok a kisebb-nagyobb művek, amelyek őszintén ábrázolták mind érzelmi világát, mind környezetét: a létbizonytalanság, a nyomor mélységét. Virtuozitása ezekben a művekben is érvényesült: rajzának szinte csak egy-két vonása életre keltette az akkori csupasz otthonok, szomorú bérkaszárnya- vagy gyárudvarok hangulatát, és a hangulat mélyén rejlő valóságtartalmat. E művei meglepetés erejével hatnak azokra is, akik egyéb munkásságát ismerve, értékelték tehetségét.

Azokat, akik nem ismerték eddig, nyilván megragadja majd művészetének számos értéke. Elsősorban talán Scheiber Hugó jellemábrázoló ereje, mely oly változatosan érvényesült portréiban. (Ezek közül a legkiválóbbak íróportréi: a tragikusan elpusztult Komor András hitet és kétséget, gúnyt és optimizmust egyaránt sugárzó egyéniségének egyszerű festői eszközökkel is megrázó megragadása; Babits Mihály változó hangulatait és jellemét egyaránt tükröző, két különböző stílusú portréja; vagy Mezei Árpád egyénisége iránt még a torzításban is megnyilvánuló művészi rokonszenv tükröztetése.) Nagy változatosságban és mindig megkapóan érvényesül önábrázolásaiban (portré és alakoskép) az öngúny, valamennyi önarcképe ezt sugározza, és ennek a szolgálatába állította a művész erős, torzító képességét is. Ezen az emlékkiállításon nem bánthatja a nézőt az azonos témák sorozatos megfestése (amiben kommercializálódott Scheiber Hugó művészete), mert ha a néző rá is talál itt azonos tárgyra, témára, minden mű valóban kiérlelt és egyedi alkotás.

Az erőteljes fénymetszések mellett, az igen egyéni s a valósághoz mégis hű kubista bontású képek mellett kiállított ifjúkori alkotásai nemcsak a magyar realista festészet legjobb hagyományainak emlékét idézik, hanem ezek azután minden látszatvirtuozitás nélkül, minden „divatos" torzítás nélkül mutatják meg Scheiber Hugó valóságábrázoló tehetségét. Ám hiba volna, ha e korai képeket értékelnők a legtöbbre, és nem látnók meg, hogy később, az akkor kortársi avantgardista törekvések stílusjegyeit átvéve, hangulatban is milyen egységes alkotásokat tudott teremteni ez a művész, akinek nem csupán mondanivalója volt mindig, hanem ezt majd mindig igen érzékletesen ki is tudta fejezni. Meggyőződésünk, hogy jó néhány alkotásának nemcsak e nagyon érdekes és valóban elgondolkoztató emlékkiállítás idejére van helye a Nemzeti Galériában, hanem véglegesen is a gyűjteményébe kellene kerülnie.

Murányi-Kovács Endre

...kapcsolatok sokat számítanak, de *„hosszú távon rendszerint a nagytőke s a velük tartó katonák és tudósok nyernek"*. Roger már miniszter, s felesége révén a „kiválasztottak belső köréhez" kapcsolódik, de az ő köreiben sincs fogalma senkinek arról, ki lesz egy választás után az új miniszterelnök, újra beveszik-e őt a kormányba, és meddig süt rá a legfelső kegy napja? Éreznie kell, hogy felesége körében, sikerei teljében is idegen marad, mert azok jobban kedvelik őt, és tehetségesebbnek tartják ugyan, mint egymást, de *„egymásban biztosak lehetnek, mint ahogy benne nem"*.

EZ A NAGYON IS OSZTÁLYTUDATOS KÖR természetesnek és feltétlennek látja az egyéni szabadságot a magafajtájúak számára, s nem bánja, nem is látja, hogy ez önmaga ellentétévé, önző individualizmussá idegenedik, Roger sógora kimondja: nem sokat törődik az emberek életével. *„Néhány emberével igen, ami a többit illeti, nem adok érte egy lyukas garast. És ez sokkal több emberrel van így, mint ahogyan bármelyikünk is szívesen elhinné."* Roger felesége képes bármely áldozatra férje karrierjéért, azt akarja, hogy miniszterelnök legyen, de közömbös neki az ügy, amiért Roger azzá akar lenni. Erről a kiváltságos belső körről mondja el a regény: *„Mérsékelten jóindulatú hozzád, amíg nem vagy bajban. De ha odajutsz, csak magadra számíthatsz."* Róluk mondja el Roger, hogy *„ha a játék piszkosra fordul, az arisztokraták mindenkivel szemben verhetetlenek. Nagyon is előnytelen, ha a polgári középosztály erkölcsi gátlásai fékezik az embert"*. Ez az a ...berális lapokat, min... Observer, olyannak ... *Lenin Iszkrája, ann... mibb szakaszaiban"*. ... ben támadják Roger ... *„véget akar vetni az ... hatalmi pozíciójának* ... mint egy főrangú hi... keseredetten kiáltja: ... *lágban élnek ezek a...* ... *Komolyan azt hiszik, hogy ha volna földön vagy égen egyetlen oly mód, amellyel ezt az átkozott országot megtarthatnók nagyhatalomnak, nem akadt volna köztünk egy se, aki inkább megöleti magát, de megtalálja ezt a módot?"* Ezek azok az emberek, akikről David Rubin, a regény Nobeldíjas amerikai atomtudósa így beszél: *„Nincs még egy ország, amelynek uralkodó osztálya hozzájuk hasonlítható. Nem tudom, miben reménykednek, és nem tudják ők maguk sem. Mégis úgy érzik, mintha Ők lennének a Világ urai."*

Roger tragédiájához hozzátartozik, hogy nemcsak ezekkel a kiváltságosokkal, saját felesége rokonaival, s a hatalom csúcsain állókkal szemben bukik el, hanem azokkal szemben is, akik egyetértenek és együtt éreznek vele, akik *tudják, hogy igaza van*. David Rubin megmagyarázza Rogernek: *most* vissza kell vonulnia, meg kell tagadnia az ügyet — a bomba feladását —, s akkor később talán még újra eljuthat a hatalom csúcsaira. Ha nem hátrál meg, vége. Mindegy, hogy igaz: az angol atomfegyver jelentősége csak „2%" — s az atomveszedelem elterjedésére ösztönöz. Mindegy, hogy néhány év múlva az amerikaiak kérnék, tegye meg Nagy-Britannia azt, amit Roger most akar megtenni. Másról van szó:

ROGER, aki keresztül akarja hajtani elgondolásait, egy kabinetülésen a „nyilvánosságot" említi — egyik tanácsadója és barátja felveti: talán a tömegekhez, a néphez kellene fordulnia segítségért! Egy beszédében kimondja, hogy az emberiség békéjéért áldozatot is kell hozni — mindez együttvéve: *gyanús*. A regény leírja, hogyan vizsgálja meg a Biztonsági Szolgálat Roger munkatársait, s őt magát, feltárva életük minden részletét, belevájva szerelmeikbe és gyerekkoruk botlásai közt piszkálva. Mind *„rendben találtatik"*. Mind antikommunista, Roger maga szovjetellenes, vallásos, és oly kevéssé szocialista, mint a római pápa. De az emberiség és hazája sorsáért aggódik, ezért akar cselekedni. *Nem* az antikommunizmus, nem a szovjetellenesség, nem a szocializmus elleni osztályharc ki nem mondott, de a maga körében mindenekfölött álló szempontja volt számára *a legfőbb*. Ezért kellett elbuknia. Talán éppen ezért nem ír erről a hivatalos kritika, s a tvben rendezett vitán még olyasmit is emlegettek, hogy egy „nőügy" miatt törik ki Roger nyakát a könyvben; utalva egy szép és emberi epizódra, amelynek szerepe távolról sem ilyen felületes, nem ilyen botrány-csattanó szerepet játszik a történetben.

A hatalom folyosóin — ha nem is *nagy* regény, de *jó* regény —,

IRÓK és KÖNYVEK

Komáromi János: Esze Tamás, a mezitlábasok ezredese

(Hösi ének — regény —, Géniusz kiadása, Budapest, 1922)

Az irodalomtörténetiró meg lesz akadva Komáromi Jánosnak, a prózai elbeszélőnek elrubrikázásával. Hová helyezze őt, aki a most kibontakozó uj irodalomtörténeti korszakban, a világháboru és a betetőző forradalmak után kezdette pályáját. A mai irányregényirás, expresszionizmus, uj szimbolizmus, uj klasszicizmus és egyetlen más mai izmus rubrikájába bele nem fér, sőt bosszankodva és nevetve leráz válláról minden osztályozó cédulát. Talán a letünő dekadencia irójának tartsák vérbeli humora, megfigyelése toprongyos alakjainak realizmusa, mindig lázadó alakjaival való magaazonosulása révén? De nem lehet, mivelhogy ez az iró és hősei teli vannak tekintély-imádattal, sőt képesek egy nagybusulásu lázitónak is áhitatos apotheozist zengeni a hősi epika minden prasopopeiájával, sőt alig van elbeszélései közt olyan, még ha a legtrágárabb toprongyosokat irja is meg, hogy egy-egy hőse, esetleg éppen a legmezitlábasabb, a fönségig ne emelkedjék, gyakran az eiragadtatás tulzásaival megénekelve. Komáromi, mint akár a klasszicizmus korában élő rakoncátlan Csokonai, nem talál s tán nem is fér be semmiféle mai közös kalap alá. Időhöz, kora szolidáritásaihoz nem kötött fajbeli magyar ő, aki látszólag évszakoktól nem függve spontán költészetben termi ki a maga talajának örök tulajdonságait.

Pedig mennyire éppen mai szemmel gyönyörködünk Esze Tamás hősi eposzában! Az elnyomók ellen örök lázadást tajtékozó Esze Tamás és fölkelő társai haragjában mennyire legmaibb érzéseink, busult elkeseredéseink, magyarnak is nekitámadó bosszuink buzognak, — a programotadó irredenta minden szavalása nélkül azonban és tán még a szerzőnek is öntudata alattin. A Rákóczi-kort bevezető és annak már minden szinét-hangját szimfonikus preludiumként magában foglaló szerencsétlen végü Tokaji Szalontay fölkelést veszi tárgyául, láthatólag vonzódva a magyarosan reménytelen fölkelőharcok festéséhez. Főhőse a nagyerejü és kegyetlen Esze Tamás, epikai méretü és aposzi hősként kezelt alak. Körülötte sorakoznak az eposzi mellékalakok ökonomiájával, Thuróczy Miklós, Tokaji Ferkó, Szalontay, a kilenc gyalázó diszjelzővel ökes Majos Ferenc és mások, aránylag bő seregszámla, mint eposzokban szokásos. A tulsó seregbeliek, köztük Bercsényi Miklós gróf s pár magyar és idegen várkapitány, csak innenről átnéző eposziról szemmel vannak rövidebben fölvázolva. Egyáltalán indokolt, hogy a szerző nem regénynek, hanem »énekekre« osztott vitézi éneknek, vagyis eposznak nevezze müvét, mely közelebb áll müfajilag az eposzhoz, mint a regényhez, sőt közelebb a népi naiv eposzhoz, mint a müeposzhoz. Forrása — lett légyen a szerzőnek történetirási forrása is — igazában a népi hagyomány, a szerző csak erre az egyre utal bevezetésében és többször is — a dormitáló Homeposként — rá-ráfelejtkezik e forrására, szivével, szavával. Koncepciója is eposzi: emléket akar állitani a nagyszenvedélyü, egyaránt imádott és gyülölt rettenetes hősről. Nem is a müeposzok piedesztáljára állitja főhősét, hanem a népi epikus emlékezés se nem rokonszenves, se nem ellenszenves, de mindig bámulható hősének rajzolja. Nem regényi bonyodalmat szö köré, csak epikai folyamatu mesét. Egyetlen igazán megrajzolt jellemvonása van ez epikus hősének, Esze Tamásnak: a magyaros keserü nekibuszulás, aminek megrajzolásával Esze Tamás egyik legmagyarabb eposzi hősünkké válik.

Előadásmódja a münek legnagyobb értéke, s ez a legjellegzetesebben epikai tulajdona. A népi csodálással való glorifikálás ez előadás célja, nem regényiről tárgyilagosság, hanem elragadtatás, sőt gyakran öntudatlannak érző elragadtatás hangján beszél hőseiről, kiknek legfőbb cselekedetük a magyar vitézkedés. Gyakran olyan tulzásba esik, ugy elveti a sulykot, mint a népmesék előadója, vagy a Toldi és Kinizsi-mondák megéneklői. Tisztán regényhang inkább csak ott szövődik a mübe, ahol Thuróczy Miklós urfi és Annuska szerelmi történetét irja meg. A szerkezeti elrendezése ennek is epikai, a történet elhelyezése olyan a müben, mint akár Barbarának Zrinyiászbeli, Hajnának Zalán futásabeli szerepe, bájos virág a zordon fönségü sziklák tövén, de az előadása e részeknek egészen mai novellaszerü. Ezt a bájos, pihentető pázsitos szigetet véres és orditófolyamu harcok folyják körül, olykor tuláradó harsogással. Az elbeszélő a hősöknek epitheton ornánsait soha el nem hagyja és mindig friss méltósággal zöngeti előttünk végig refrénszerü intermezzó-kobozpengetésként például »a hamis, istentelen, tolvaj, ördögi praktikáju, eretnek, országpusztító, tökéletlen, bitang Majos Ferenc, rebellis latroknak huszonhét esztendő óta bujdosó szegény rezesorru gyalogsági kapitánya« teljes cimét, amit párharcszerü mérkőzések előtt maga Majos Ferenc is minden alkalomadtán maga is nagybüszkén kiutalványozgat magának.

Mennyire magyar szót, tettet, busulást, dühöngést árasztanak magukból ezek az emberek! Seholsem érzik ezen az irónkon a történeti tanultság tudákos szava, alakjai, egyébként egymással közelrokon történelmi genre leszármazottjai, mai irodalmunk legelőbb alakjai és föltőtlenül a legmagyarabbak közé tartoznak. Emanálják magukból a magyarságot, penetránsul, kikerülhetetlenül meghódító hatással. Alig van ma irónk, kiből az epikum költészete, és pedig a magyar epikure spontánabbul csordulna ma, mint Komáromiból, akit magyar olvasóközönségünk oly gyorsan magáévá fogadott. A legmagyarabb történelmi korszaknak, a kuruc világnak ösztönösen hazatalált költője ő, és pedig nem a kivülről csillogó, Herczeg Ferenc sulyos méltóságával és pompájával bevont csillogásu kuruc világé, hanem egy — ugy érezzük — igazabb, belülről valóbb szemléletü, hozzánk közelebbi és magyarabbnak érzett kuruc világé, amelynek jellegzetes alakjai az Esze Tamások és az ő gyakran nagyidai humoru hadinépe. Humorát említjük, amelyről leginkább vált ismertté Komáromi neve; — ez a humor itt eddigelé legnemesebb kiforrottságában jelentkezik, majdnem mindig társaságában a fönségnek és pedig őszinte és nem papirmasé fönségnek és oly finoman, hogy e humor talán soha az egész könyvön végig nem fakaszt kacagást, mosolygást is alig, de megüli a kedély legalját és ugy táplál, mint a növényekben feszülő friss tavaszi nedv.

Ha ma jóleső és kell magyarságunkból táplálkoznunk és magyarságot nevelnünk, — már pedig mikor kellett inkább? — akkor ennek a könyvnek ki kell kerülnie — s kétségkivül mielőbb elfoglalja ezt a helyet is — a nép könyvesszekrényeibe és mestergerendáira s az ifjuság tizezrei, jutalomkönyvei és kötelező olvasmányai közé, hogy ujabb nemzedékünk igazabban és szebben magyarabbá, multján nevelt, hivebb magyarrá váljék általa. *B. A.*

(A Magyar Nyelvtudomány Kézikönyve.) Megemlékeztünk már előzetesen arról a hatalmas koncepciójú vállalatról, amelyet az Akadémia nyelvtudományi bizottsága tervez: a magyar nyelvtudomány eddigi eredményeinek összefoglalása egy többkötetes kézikönyvben. A *Melich* János, *Gombocz* Zoltán és *Németh* Gyula szerkesztésében megindulló vállalatnak már meg is jelent három füzete. Az első füzet *Gombocz* Zoltán munkája és a *Nyelvtörténeti módszertan* problémáit és fejlődését ismerteti nagy elmélyüléssel és tudással. A tanulmány, mely bizonyára termékenyitő hatással lesz a magyar nyelvfilozófiára és nyelvészeti gondolkozásra, megérdemelné, hogy *németül vagy franciául is megjelenjék*. A magyar kultura és tudomány elszigetelt és céltalan erőfeszités marad, ha nem tud belekapcsolódni az egyetemes emberi kulturába és az európai tudomány fejlődésébe. A magyarnyelvüség elvének merev alkalmazása miatt a világ ignorálja a magyar szellemi életet, pedig tudományunk sokszor fölötte áll a nyugati tudománynak és *éppen a nyelvtudomány terén gyakran megelőzi a nyugati tudományosságot*, de a magyar tudósok munkái nyomtalanul és észrevétlenül maradnak. Legyen az idegennyelvü publikáció egyuttal kiválasztó és rostáló eszköze is a magyar tudomány eredményeinek, mert a kizárólagos magyarnyelvüség elég gyakran takarója volt már az eredetiség hiányának, sőt a plágiumnak is. Az északi népek — *svédek, finnek, dánok* — régóta felismerték már a német és francia nyelv használatának szükségességét: ennek köszönhetik azt az élénk csereviszonyt, amelyben a nyugati tudományos élettel állanak. A Kézikönyv másik két füzetében *Pápay* József ismerteti *a finnugor népeket és nyelveket*, valamint a magyar nép nyelvrokonaival foglalkozó kutatás történetét. A három füzet bolti ára 230 korona.

(Ungersk Lyrik.) E cim alatt a gyomai Kner-cég kiadásában és nyomásában egy rendkivül előkelő müizléssel kiállitott könyv jelent meg a stockholmi könyvpiacon. A kötet a magyar lirának Csokonaitól jelenkorig terjedő időszakából nyujt gondosan kiválogatott szemelvényeket *Lefler* Béla forditásában és bevezetésével. A bevezetés egyszersmind a szó legnemesebb értelmében vett propaganda, vagy védőirat is, amely az ezeréves magyar lélek irodalomtörténeti képét mutatja be, amint lirai költészetünkben a Gellért püspöktől hallott magyar népdaltól mai költészetünkig visszatükröződik. A magyar kultura, mely ezeréves történelmi élete alatt körülbelül a lirában és a festészetben nyujtott leghalhatatlanabb ajándékot és gazdagodást az emberiség lelkének, méltó önérzetes képviseletben jelenik meg e kiadványban, melyben Csokonai, Vörösmarty, Petőfi, Arany, Ady és népköltészetünk java termékei követelik vissza a magyar faji géniusznak megtagadhatatlan és mai rabsorsunkban tőle mégis barbárul megtagadott apotheozisát.

(Aquila. A madártani intézet legujabb évkönyve.) Most jelent meg a huszonnyolcadik kötete annak az eredetileg negyedéves folyóiratnak, amelyet *Herman* Ottó, a Magyar Királyi Madártani Intézet megalapitója inditott meg és amely az ornitológusok köreben világszerte tiszteletet szerzett a magyar névnek. A magyar föld madárvilágának tudományos megismeréséről megindulása óta többnyelvü közleményekben számol be az évkönyvvé nőtt folyóirat valóban nemzetközi fórum előtt. A legujabb kötet élén *Almásy* György dr. és *Csörgey* Titusz bucsuztatják el a madártani intézet tulkorán elhunyt igazgatóját, *Herman* Ottó székének méltó örökösét, chernelházi *Chernel* Istvánt. Az elhunyt posthumus dolgozata a trianoni békének Magyarország madárvilágára gyakorolt csonkitó hatásáról számol be. Kimutatja, hogy a történelmi Magyarország, mint földrajzi egység területén élt 411 madárfaj közül 71 fajt elveszitettünk, ugyhogy Csonkamagyarország madárvilága már csak 340 fajból áll. *Nagy* Jenő dr. a pancsovai nagy rét madáreldorádójában végzett nyolc évi megfigyeléseit ismerteti. *Greschik* Jenő dr. a batla nyelvének anatómiáját világitja meg, *Schenk* Jakab az elmult év madárvonulását foglalja össze, *Szemere* László törvényjavaslatot dolgozott ki a madarak védelméről, *Csörgey* Titusz pedig madárvédelmi tapasztalatairól számol be. Sok érdekes apró közlemény egészíti ki a diszesen kiállitott vaskos kötetet. *(l. k.)*

(Magyar antológia jelent meg Lipcsében.) A Berlini Magyar Intézet igazgatója, *Gragger* Róbert dr. egyetemi tanár ma érkezett Budapestre és magával hozta legujabb munkáját, amely *Anthologia Hungarica* cimmel az Insel-kiadócég *Bibliotheca Mundi* fölirásu sorozatában jelent meg: diszes kiállitásu, finom papiron, müvészi metszésü betükkel nyomott *magyar könyv* a német könyvpiacon. Örömmel üdvözöljük Gragger tanár szép munkáját, amely a *külföldi* magyarságnak bibliája lehet és sikeresen veszi föl a harcot a Csonkamagyarország határain kivül megjelenő magyarnyelvü, de idegen sajtótermékekkel. A magyar lira ötszázéves terméséből — a XV. századtól kezdve *Végvári*-ig — egy vastag kötetre valót válogatott össze a szerkesztő és az összeválogatásnak érdeme, hogy visszatükrözi a modern Magyarországot is, bőkezüen osztogatva a helyet az élő magyar irodalomnak. Az ilyen antológia ellen persze mindig lehet kifogásokat tenni: a válogatás szempontja végső elemzésben egyéni izlés dolga. Mi a magunk részéről aránytalannak tartjuk például, hogy *Szabolcska* Mihály csak két, *Reviczky* Gyula csak egy verssel szerepel a magyar lirikusok között. *Babitsnak* vannak szebb versei, mint amiket az Antológia közöl. A kuruc balladákból — filológiai okokból — kimaradtak a szép balladák. Ha kimaradtak, akkor *Thaly* Kálmán nevére utalva kellett volna megörökiteni őket. A *Pesti gyermekek utcai éneke* nem a XV. századból való. Elkerülhetetlen volt ugylátszik néhány sajtóhiba. De mindez nem von le semmit az Antológia értékéből. *Gragger* nagy szolgálatot tett vele az ötfelé osztott magyarságnak. *(zb.)*

Fenti könyvek **Pfeifer—Zeidler** *nemzeti könyvkereskedésében kaphalók. Budapest, Kossuth Lajos-utca 7.*

SZINHÁZ és MŰVÉSZET

Színházi körökben

most a sok próba a legfőbb beszéd-téma. A Nemzetiben egyebek közt a »Kaméliás hölgy« reprizére is készülnek, ebben fog bemutatkozni a szinház uj szerelmes szinésze, Petheő Attila, aki, természetesen Armand-ot játssza. Partnere Márkus Emilia asszony, aki még mindig utólérhetetlen ebben a szerepben.

A Városiban is erősen készülnek az uj operett bemutatójára. A darabot Sziklai József rendezi és mindenki megnyugtatására közölhetjük, hogy már megtörtént az első összekoccanás rendező és librettóiró közt. A kangos szóváltás azzal végződött, hogy az erélyes Sziklai egy félre nem érthető gesztus kiséretében

hazaküldte a szerzőt

és ez a távozásra való felhivása a szinház összes tagjainál viharos tetszésre talált.

A Fővárosi Operettszinház nem hajlandó tudomásul venni az akadályokat, amelyek a megindulás elé tornyosulnak. Sőt ellenkezőleg, a jövő héten már játszani is fog a szinház együttese a — Vigszinházban. A »Három a kislány«-ban fog bemutatkozni a társulat, amelynek egyik meglepetése

egy uj primadonna,

akiről csodákat beszélnek a szinháznál. A primadonnát Tapolczai fedezte fel, tizenkilencéves, soha sziniiskolába nem járt, a kvalitásai azonban — hir szerint — olyanok, hogy hamarosan verni fogja az összes pesti primadonnákat. Huber Hildének hivják egyelőre, holnap fog összeülni a bizottság, amely meg fogja keresztelni arra a névre, amellyel »meg fogja hóditani a világot«.

A Renaissance is készül a kapunyitásra. A szinházban rengeteg sok átalakitás történt, nemcsak a személyzetben, hanem a nézőtéren és szinpadon is. Még most is dolgoznak, közben azonban erősen készülnek

a Mandarin bemutatójára,

amelytől nagy sikert várnak.

Az Unio szinházai is erősen belefeküdtek a munkába. A Király-Szinház a »Bajadér« bemutatójára készül. Az a hir terjedt el szinházi körökben, hogy a bonvivant szerepét, mint vendég, Rajnai Gábor fogja játszani, ebből azonban egy szó sem igaz. A szerepet, jobb hiányában, Nádornak osztották ki és valószinüleg ő is játssza.

A bonvivant-kérdés azonban még mindig sok gondot okoz a szinházaknak. Az Unio leszerződtette ismét

László Andort,

aki a »Lili bárónő«-ben mint vendég szép sikerrel debütált Aradról való visszatérése után. A Blaha Lujza-Szinház most a »Szép Heléna« felujitására készül, utána pedig a »Dedé« cimü francia operett bemutatóját vette programjába. Ebben a darabban ismét uj bonvivant-tal kisérletezik,

Uray Tivadarral,

aki eddig prózai szinész volt. Egészen bizonyos, hogy Uray ebben a szerepkörben is meg fogja állani a helyét és lesz olyan jó, mint a milyen rosszak a mostani bonvivant-szinészek. A »Dedé«-től nagy sikert várnak, amit az is bizonyit, hogy a két női főszerepet Péchy Erzsi és Biller Irén fogja játszani.

A Belvárosi Szinházban Bárdos helyébe a fiatal Baróthy József került, ő vezeti most a szinház ügyeit. Azok, akik ragaszkodtak Bárdoshoz, mindig azzal érveltek, hogy igaz, Bárdosnak nincs érzéke a szinház vezetéséhez, igaz, hogy rossz direktor ezért meg azért, de viszont igen müvelt tanult direktor és ez sokat pótol. Nos, a fiatal Baróthyról már eddig is kisült, hogy

sokkal intelligensebb,

mint elődje volt és százszor alkalmasabb a szinház vezetésére. A tagok is meg van-

nak vele elégedve, az Unio is, majd elválik, hogy a közönségnek is tetszeni fog-e, amit produkál.

A színházi konjunktura ragyogóan jó. Az összes színházak zsufolva vannak, ilyen szezonkezdésre, mint az idei, a legöregebb színházi rókák sem emlékszenek. Táblás házai vannak napról-napra az Unio mind az öt színházának, a Vignek, Nemzetinek, Városinak, megtelnek az összes kabarék és napról-napra uj kabarékat nyitnak. Csupán egy színház van, amely sohasem telik meg.

Az Operaház nézőtere üres

Vagy ha nem is üres egészen, de nem telik meg sohasem. Tavaly és két év előtt élet-halálharc folyt egy operajegyért, idén meg senkinek sem kell. Oka ennek az, hogy rettenetesen drágák az Opera helyárai, a magyar közönség nem birja el ezeket az árakat.

---

* **(A tolonc.)** *Bemutató a Nemzeti Színházban.* Annyi bizonyos, hogy a Tolonc drámai fölépitése inkább emlékeztet a Thespis kordélyából kikerült hevenyészett deszkabódéra, mint a drámaépitő müvészet kyklopsi falaira, de a Falurossza melegszivü költőjének még e bágyadtabb müvében is megvan az a nagy erény, mely könnyen feledtet minden apróbb fogyatékosságot, s ez a szinészeknek gondos, tudatos, sokoldalu foglalkoztatása. Nem véletlen, hogy ebben a tisztára szinpadra irott müben komorszavu és csurgatottméz-romantika, nyers naturalizmus és bohózati torzitás oly tarka-barka egyvelegben halmozódnak egymásra. Olyasvalaki irta, akinek a szinészi munka volt a legfontosabb és aki egy egész truppot akart mindenestül, a lehető legjobban foglalkoztatni vele. Aki szereti a könnyü patinát s fátyola mögé tud látni, annak mosolygós gyönyörüség volt elnéznie ma este, hogyan válogatta össze Tóth Ede, félszázaddal a halála után, a Nemzeti Színház ragyogó gárdájából a maga hajdanvaló *egész* truppját. Akkoriban nem igen telett volna többre háromnál, négynél, annyi hát csak benne a nagyobb erőpróbát követelő szerep. Ezek azonban, az egy Miklósét kivéve, hatalmasak, hálásak, ahogy az ő korában mondogatták: parádésak. Ez a hálátlanabb, kelleténél soványabban, tétovábban, vérszegényebben megirt szerep *Kiss* Ferencnek jutott. Ugy éreztük, hogy bárha alaphangja egyéniségéhez talál: maga a szerep sekély és tevés az efféle szerepekben mindig kitünő szinésznek, aki ugyancsak sulyos tartalommal tudja megtölteni azt, amihez az élet mély, nagy igazságai a keretek. Annál hálásabb Mravcsák Johan vándorlólegény hires jó szerepe, melyet aprólékos külsőségeiben is kedves, meleg humorában is teljes gyönyörüségünkre játszott *Gál* Gyula. *Jászai* Mari asszonynak nemhiába egyik legkedvesebb szerepe Ördög Sára, a bünebánt vén koldusasszony; utolsó imádságát, — hangjával, szemével, arcának minden redőcskéjével, egész testének minden idegével, — ugy mondta el, ahogy talán csak maga a költő képzelte el az alkotás első lázában. Jászaival kapcsolatban fejtegettem egyszer, hogy az az igazi, az a tökéletes szinész, akinek egyetlen porcikája sem marad kivül a szerepén, akinek egész lénye maradék nélkül azzá változik át a szinpadon, akit ábrázol. Ez a legtöbb, amit szinész elérhet. Efelé a megteljesedés felé közeledik immár nem is évről-évre, de szerepről-szerepre *Bajor* Gizi, akit ma (Angyal Liszka) talán már csak egy velőt rázni akaró szinpadi sikoltás választott el ettől az ő korában vajmi kevesek által elérhetett céltól.

A kisebb szerepekben kitünő volt *Bartos* Gyula (János bácsi) s igen mulatságosak és kedvesek a tulontul naiv, de hamvas és patinás cseresnyési bohózatos jelenetben *Nagy* Teréz (Rézi), *Iványi* Irén (Fáni), *Kürthy* György (Lőrinc), *Almássy* (Kontra Fridolin) és *Fáy* Szeréna (Kontráné). Nem feledkezhetünk meg azonban *Lavotta* Rezsőről, a Nemzeti Szinház ujonnan szerződtetett kitünő karnagyáról sem, ki tulajdonképpen ma mutatkozott be először a közönségnek, mert ma már nem ráörökült vezérkönyvből, hanem a magáéból vezényelte finoman, előkelő nyugalommal és mégis temperamentumosan a zenekart. *(H. K.)*

---

* **(A Belvedere kiállitása.)** Hosszu, megállapodott festői mult ivel uj utakra azon a kis kollektiv kiállításon, mely vasárnap nyilik meg a Belvederében. Erős lendülettel emelkedett ki *Scheiber* Hugó az impresszionizmusból az expresszionizmus friss atmoszférájába, hogy szigorúan festői problémákon próbálja ki a megtalált uj formák kifejező erejét. Ez a lendület minden képéből kiütközik, de különösen erős alkotások ebből a szempontból: a *Vasárnap, Hid alatt* és *Gyárvidék* cimü képei. Grafikája már ezen a téren teljesen kialakult egyéniséget revellál, olajfestményei pedig arról beszélnek, hogy azok a festői elvek, melyekre saját egyéniségén keresztül most rátalált, a legbiztosabb utat jelentik számára a további tökéletesülés felé. *(n. a.)*

* **(Erkélyzene.)** A fővárosi római katolikus karitativ osztályaiból alakult ruhagyüjtő-akció által ez év október hó 2-án, hétfőn, az esti hétórai harangszó után tartandó erkélyzene müsora a következő lesz: 1. »Ez nagy szentség valóban« Bozóky Mihály Énekeskönyvéből, Vác, 1797. 2. »Csudákkal tündöklő isteni nagyerő« Bozóky Mihály Énekeskönyvéből, Vác, 1977. 3. »Boldogasszony Anyánk« Szentmihályi Mihály Énekeskönyvéből, Vác, 1779. 4. »Krisztus Urunk panasza« Kájoni János Cantionale catholikum, Csik-Somlyó, 1686. 5. Ének Szent Erzsébet Asszonyról, Náray György Lyra coelestis, Nagyszombat, 1697. 6. »Fölvitetett magas mennyországba«. Kisdi Benedek Cantus catholici, 1651. 8. »A reményhez« Lavotta János, 1794. 8. Nemzeti Himnusz. Erkel Ferenc. Előadja a magyar királyi Operaház tagjaiból összeállitott rézfuvó-együttes. Az előadandó müveket ez alkalomra átirta és vezényli Geszler Ödön. A müsor körülbelül egyórai időtartamot fog igénybe venni.

* **(Budai Szinkör.)** Kapuzárás előtt még egy elismerésreméltó művészi munkával lépett Sebestyén szintársulata a közönség elé: Erkel Ferenc *Bánk bán*-ját mutatta be uj betanulásban. Nivós, komoly előadás volt, melynek zenei betanitásáért föltétlen dicséret illeti *Simándy* karmestert. A cimszerepet *Halmos* János énekelte. Lirai tenorja pompásan fejlődik a hősi szerepkör felé, meglepett izlése és zenei készsége is. Csengő hangon és sok melegséggel énekelte *Szász* Edit Melinda szerepét, igen jó Tiborc volt *Pajor* Ödön és ügyes jellegzetes alakitással illeszkedett az együttesbe *Baksay* Judit királynője. A közönség a hüvös őszi idő ellenére is egészen megtöltötte a nézőteret s nyilt szinen és felvonás után lelkesen ünnepelte a szereplőket.

* **(Az országos müvészi fényképkiállitás dijainak kiosztása.)** Az országos művészi fényképkiállitás dijazó zsürije következőknek itélte a dijakat: *Tomcsányi* Béla aranyérem, *Szakál* Géza aranyérem és a kultuszminiszter tiszteletdija, ezüstérem: *Markó* István dr., *Kodár* Jenő, *Weszely* János, ki a fotokereskedők tiszteletdiját is elnyerte. Bronzérmet kaptak: *Tomcsányi* István, *Csányi* Lipót, *Bartner* Endre, *Regenhardt* Pál, ki tiszteletdijat is nyert és *Heim* Jaques, a honvédelmi minisztérium tiszteletdiját *Gerő* László, a »Foto« 20.000 K tiszteletdiját *Vydarény* Iván, a Vámos-cégét *Stolz* Róbert, a főváros tiszteletdiját *Scherman* József, Kodak-társaságét *Kerny* István, a Szövetség tiszteletdiját *Kankorszky* Ervin nyerte el. A kiállitás az Iparmüvészeti Muzeumban október 15-ig megtekinthető, azután a kiállitás válogatott anyaga meghivások folytán külföldre megy.

A Mozgókép-Otthon nagysikerü premierje

***A Labrodori menyasszony** egy meszticleány regénye 6 felvonásban. Főszerepben: Mabel Julienne Scott és Milton Silis. **Monroe kapitány**, egy szerelem története, 4 felvonásban. Főszerepben: Catharine Mac Donald és William S. Hart.*

Pár héttel ezelőtt emlékeztünk meg Amerika egyik legnagyobb filmgyáráról, az *Universal Film Co*-ról, amelynek egyik remekét mutatta be a Mozgókép-Otthon. Tegnap Amerika egy másik hatalmas filmgyárának, a *Famous Player and Lasky Corporation* két kiváló nagy produktuma került szinre. Hogy mennyire elüt az egyik nagy amerikai gyár terméke a másikétól, annak legszembetünőbb dokumentuma ez a premier.

A Labradori menyasszony regénye abból alakul ki, hogy Anglia egyik legelőkelőbb nemzeti sarja Labradorba megy az ottani élet tanulmányozására. Csakhamar azt a hirt kapja, hogy menyasszonya Londonban máshoz ment nőül. Miután ezt családja befolyásának tulajdonitja, rögtön megnősül Labradorban és a hir válaszául hazaküldi feleségét családjához. Ennek az angolos »elintézésnek« rendkivül érdekfeszitő következményei vannak ugy Labradorban, mint Londonban. Amig az élmények egyik része zord, addig a történet másik fonala Londonban bájos, gyönyörü, elragadó. A szembeszökő kömyeket napsugaras derü száritja fel. Az érdekfeszitő cselekmény elragadó szép tájakon játszódik le, amelyek csodás kaleidoszkopszerüen váltakoznak a nézö szemei előtt. A rendezés, müvészi játék, mesteri és mindvégig finom, előkelő.

Szóról-szóra ugyanez áll a *Monroe kapitány* cimü filmről, amelyet az amerikai szakma joggal ruházott fel *a legszebb film* jelzővel. Igen kevés filmet láttunk, amely 4 felvonásban annyi szépséget tömöritsen össze, mint a *Monroe kapitány*. Emellett beleveszi magát az idegekbe, amiről a bravuros William S. Hart gondoskodik az ő nagy erős müvészetével. A müsor valóságos kincsesháza az amerikai filmmüvészetnek. A kisérő apró filmek kedvesek és érdekesek.
(4, 3/4 6, 1/2 8, 1/4 10.)

Grand Guignol a Renaissance-moziban

*(Bemutatásra kerül: **Drakula** Bralm Stooker regénye 5 felvonásban. **Saskeselyü**, amerikai dráma a farkasok országából 5 felvonásban és egy 2 felvonásos **Zigoto-burleszk**).*

Sok álmisztérium és tulzó jelzőkkel fantasztikus filmjátékká dagasztott kalandorkép után végre egy igazán misztikus, igazán müvészi becsü filmalkotás, mely *Poe* Edgar és *Hans Heinz* Ewers képzeletének kisérteties csodavilágát viszi vászonra, a *Drakula*. A vadregényes Kárpátokban, egy félig rombadőlt, ódon várkastélyban tanyázik *Drakula* a démonkarmu, keselyüarcu rém. Nappalait koporsójában alussza át, holdvilágos éjszakákon azonban ott setteng az alvó emberek körül, hogy vérükkel hosszabbitsa meg vámpiréletét. Évszázadokat virraszt igy át e szörnyü lény, mig végre egy tisztaszivü asszony önfeláldozása meg nem váltja tőle az embereket: a démon megrészegedik az angyallelkü nő vérétől és a harmadik kakasszó előtt már nem tud visszamenekülni koporsójába, alakja minden időkre semmivé foszlik a derengő hajnal fényében. Drakula szerepét Max *Schreck* játssza meg szuggesztiv erővel, grandiózus alakitása tökéletes illuziót kelt. A Renaissance-mozi grand Guignol müsorának másik nagy attrakciója a fantasztikumok birodalmából Alaska hómezőire vezet bennünket, kutyafogatok, farkasfalkák kergetik egymást az örök tél vadonában és a csodaszép felvételek poetikus szüzsé kétségtelenül a legszebb téli filmek egyikévé teszi a *Paramount Pictures-gyár* remekét, a *Saskeselyüt*, melynek főszerepét magyar ember, *Sugár* Károly játssza, kit Charles *Ray* néven ünnepel az amerikai filmvilág. A müsort egy pompás kétfelvonásos *Zigoto*-burleszk egészíti ki. Előadások vasárnap 4, 6, 8 és 10, hétköznap 6, 8 és 10 órakor.

Mabuse dr. a Kamarában és Omniában

(A mai bemutató előadás.)

Az a nagy siker, amely a *Mabuse dr.* cimü monumentális film bemutatását a főpróbán követte, folytatódott és fokozódott a mai bemutató előadáson. *Mabuse dr.* izgalmas kalandjai teljesen lenyügözték a nézőközönséget és a modern Svengali nemcsak a darab meséjében, hanem a valóságban is valósággal uralkodott az öt környező embereken: a nézők nem tudták kivonni magukat egyénisége szuggesztiv ereje alól és nem tudtak betelni a film szépségeivel és ujszerüségével. Különösen a megkapó korrajz, mellyel a film a világháborut követő destrukcióban sinylődő mai társadalmi rendet elevenitette meg, volt az, ami nagy hatást gyakorolt. Ebből a miliőből kiemelkedő Mabuse dr. gaztetteinek első sorozata, mely 10 felvonásban pergett le a bemutató előkelő közönsége előtt, a legnagyobb várakozásokat ébresztette a *Mabuse dr.* második része iránt.

Külön kell megemlékeznünk a darab kiváló rendezéséről, mely — mint emlitettük — Fritz *Lang* érdeme. Különösen megkapta a nézőket annak a részletnek a megrendezése, mely Stolberg grófnő kastélyának nagystilü, futuristamódon berendezett lakosztályait vitte a vászonra.

Az előadások a Kamarában és az Omniában egyformán 4, 6, 8, 10 órakor kezdődnek.

---

* **(Két Puccini)** megy egymásután a Városi Szinházban, hétfőn *Pillangó kisasszony*, kedden a *Bohémélet*, melyben Mimit, *Apuila-Adler* Adelina énekli, a *Hamburgi menyasszony Petrass* Sárival a cimszerepben, szerdán és pénteken van müsoron s csakhamar eléri harmadik jubilenmát. Csütörtökön *Bajazzók* és *Parasztbecsület*, szombaton *Traviata* kerül szinre *Apuila-Adler* Adelinával, vasárnap délután a *Cigánybáró*, este a *Hegyek alján*, következő hétfőn *Rigoletto* tölti ki a Városi Szinház gazdag müsorát.

* **(A Cserebere ötödik hete.)** A *Cserebere* tölti be a Vigszinház müsorát a jövő héten is. A mulatságos szövegü és gyönyörü zenéjü operettet minden este fél nyolckor kezdik, csak a szombati előadás kezdődik hét órakor. Szombat éjjel 10 1/4 órai kezdéssel a *Kék frakkot* adják, amelynek most vasárnap lesz az első délutáni előadása. Jövő vasárnap délután uj betanulással a *Három a kislány*, világhirü Schubert-daljáték kerül szinre.

* **(Micsey Józsa)** ária- és dalestélye okt. 14-én este 1/2 9-kor a Zeneakadémián. Jegyek »Teréz-tőzsde« Teréz-körut 22. sz.

* **(Uránia — A labradori menyasszony)** ma, vasárnap, 3, 3/4 5 1/2 7, 1/4 9 és 10 órakor.

* **(A vakok megmentését elősegitő Homeros-mozgó)** VII., Hermina-ut 7., Tököly-ut sarkán október 1-én bemutatja az *Arany az utcán* cimü hatfelvonásos tragédiát. E film főszereplői: Liáne *Haid* és Reinhold *Schünzel*. A müsort egy ügyesen összeállitott trükk, *Egzotikus vizilakók* egészíti ki.

* **(Mabuse dr. monumentális filmalkotás és Fatty a minta cherif naponta 4-6-8 és 10 órakor kerül bemutatásra az Omniában.)**

* **(Farsang éjszakája.)** A Royal-Apolló tegnapi premierjén igen nagy sikert aratott az »orosz Reinhardt« filmje, a *Farsang éjszakája*. A bravuros ujdonság, melynek cselekménye Nizza farsangi forgatagában játszódik, ma, *vasárnap* 1/2 4, 1/2 6, 1/2 8 és 1/2 10 órakor, holnap *hétfőn* pedig 1/2 6, 1/2 8 és 1/2 10 órakor kerül bemutatásra.

* **(Harry Piel)** szenzációs filmbravurja, a *Havasok fia* hétfőtől az Est-moziban.

* **(F. Boda István)** egyet. előadó az Emberi értelem munkája cimü előadás sorozatának II. előadását *(Megértés és intuició)* cimen szerdán délután 1/2 4 órakor tartja az Urániában.

* **(Gáspár Ferenc dr. Hires asszonyok és koruk)** cimü ciklusának előadását tartja szombaton délután 1/2 4 órakor az Urániában.

* **(Deputáció a Faunban.)** *Szentiványi* Kálmán vezetésével minden este deputáció jelenik meg a Faunban, hogy *Tanayt*, *Kmochnét*, *Sándor* Stefit, *Virágh* Jenőt, *Pázmánt*, *Fodor* Frigyest és a Faun pompás októberi müsorát megtekintse.

		M. kir. Opera (7)	Nemzeti (1/4 3, 7)	Városi (3, 1/2 8)	Vig (3, 1/2 8)	Magyar (3, 1/2 8)	Király (3, 1/2 8)	Belvár. (3. 1/2 8)	Budai (3, 1/2 8)	Andr.-uti (1/2 9)	Blaha (3, 1/2 8)	Bpesti (1/4 4, 1/4 8)
Vasárnap	délután	—	Nóra	Trubadur	A kék frakk	Színház	János vitéz	Casanova	Heidelb. d.-élet	Ó-breton ball.	Fi-Fi	Jézus kinsz.
	este	Sába királynője	A tolonc	Hamb. men.	Cserebere	A pup. Boldizs.	Offenbach	A vig halál	Haz. a muzs.	Ó-breton ball.	Lili bárónő	Jézus kinsz.
Hétfő	este	—	Figaro házas.	Pill. kisasszony	Cserebere	Tüzek	Offenbach	A vig halál	Iglói diákok	Ó-breton ball.	Lili bárónő	Jézus kinsz.
Kedd	este	Rigoletto	Gyurk. lányok	Bohémélet	Cserebere	A pup. Boldizs.	Offenbach	A gazdag lány	—	Ó-breton ball.	Lili bárónő	Jézus kinsz.
Szerda	este	Mesterdaln. (6)	A tolonc	Hamb. meny.	Cserebere	Tüzek	Offenbach	A vig halál	—	Ó-breton ball.	Lili bárónő	Jézus kinsz.
Csütörtök	este	Varázsfuvola	Gyurk. lányok	Baj., Paraszth.	Cserebere	A pup. Boldizs.	Offenbach	A gazdag lány	—	Ó-breton ball.	Lili bárónő	Jézus kinsz.
Péntek	este	Hunyadi László	Mohács	Hamb. meny.	Cserebere	Tüzek	Offenbach	A vig halál	—	Ó-breton ball.	Lili bárónő	Jézus kinsz.
Szombat	délután	—	—	—	Cserebere (7)	—	—	—	—	—	—	—
	este	Rózsalovag	Vadkacsa	Traviata	Kék frakk (1/2 11)	II. Lajos király	Offenbach	A gazdag lány	—	Ó-breton ball.	Lili bárónő	Jézus kinsz.
Vasárnap	délután	—	Aranyember	Cigánybáró	Háromakislány	Színház	János vitéz	A buta ember	—	Ó-breton ball.	Fi-Fi	Jézus kinsz.
	este	Jean. menyegz.	A tolonc	Hegyek alján	Cserebere	A pup. Boldizs.	Offenbach	A vig halál	—	Ó-breton ball.	Lili bárónő	Jézus kinsz.

1024

Utókor a látóhatáron

Az ember mindent megér, és megéri mindennek az ellenkezőjét is. Csak elég ideig kell élnie hozzá. Mostan, például Scheiber Hugóról olvasok hódoló sorokat az újságban. Hugóról, a harmincas évek, ebek harmincadján tengődő Pestjének kiröhögött modernistájáról, a külső-terézvárosi pálinkamérések Hugójáról, akit, immár a háborúközi esztendők „egyik legnépszerűbb avantgardista festőjeként" emleget a sajtó és megállapítja róla, hogy „újra felfedezték". A pesti Nemzeti Galéria Scheiber-emlékkiállításra készül, ahol „a művész életművét, alkotásainak különböző korszakaiban fogják bemutatni".

Az újsághír varázslatára, a temetetlen távol tótükrén így dereng fel nekem is Hugó szivacsos, betegesen püffedt képe, a hunyorgó szemekkel, melyeknek holtsúlyát lebegő könnyzacskók fordított boltívei tartották. A szánalmas pókhas rojtos nadrágba bújt rövid lábakon ingott. Igazán, mindenkire emlékeztetett szegény, csak valőrökkel viaskodó piktorra nem. Nem is élt talán soha nála festőietlenebb külsejű, színehagyottabb sorsú színkeverő ezen, — illetve azon — a bajkeverte világon.

Szegény ember vizzel fest, és Hugó nagyon szegény ember volt, olajat ritkán önthetett látomásai tüzére. Sőt, embernek, egyenesen slemil volt Húgó, ami reménytelenséget, gyámoltalanságot, sikertelenséget és, belet kitaposó balcsillagzatot jelent akkor is, ha nincsen rá magyar szó. Most felrémlik nekem a Kertész-utcai „műterem", amely papírflastromos ablakával egy sötét kor sötét lichthófjára nézett, bemenni pedig a konyhán át kellett. A konyhában mindig nagymosás folyt, lúg forrott, víz zuhogott, és nedves alsónemű párázatában fuldoklott a nappalok fénye. Itt alkotott a művész, itt boronálta be borongó színekkel olcsó rajzlapok tömegét, hogy azután, éjfél körül, hóna alá csapja a napi termést, és egy kenyéren a gyufaárussal meg a virágot kínálgató kofával, utánuk ő is végigházalja vele az éjszakai kávéházakat. Pengőért, pengő-ötvenért vesztegette rajzlapjait Hugó, de ha a kapca szorult, odaadta őket ötven fillérért is, egy kifőzdei kelkáposzta-főzelék áráért.

Milyenek voltak ezek a képek? Egyetlen szóval: csúnyák. A tekintet visszahökölt Hugó tragikusan torz portrétanulmányaitól, részegen tántorgó, sívár kockaházaitól, segítségért gesztikuláló furcsa táitól, de a lélek felindult rajtuk, mint egy magasba vivő liften. Szorongásról beszéltek ezek az otthontalan kompozíciók. Vibrálásuk módjában, sávokból, idomokból, meztelen térfogatokból épült szerkezetükben benne lehettek ugyan valami, félfüllel fogott, teátrális szürrealizmus ihletései, lehettek bennük persze, védhetetlen picassói beütések is, ám, kimunkálásuk sugallatában, mondanivalójukban, pontosabban: sírnivalójukban mégis, sajátosan **egy** kor, **egy** táj, **egy** város kínjait kiáltották. Ezeken az ocsmánnyá álcázott, fájdalomnyomorította képeken a kormot hullató, fasiszta radioaktivitás kőde, a bilincsbe vert inség lárvája ült. Senki festő tán oly rút Gorgó-fejeket, rútnál-rútabbá sminkelt férfi- és női arctanulmányokat ki nem agyalt, mint Scheiber. Maga a keserű élet ült ezeken a fejeken, a lebiggyedt szájakból szinte fröcsköit a beléjük fojtott szó. Ez a festő még a grüberlis primadonnát is boszorkányrúttá tudta kikenni. Ez volt az ő ijedelmes stílusjegye, szembefordulása a korral és személyes balsorsával is. Ebben az agresszív, kérkedő rondaságban leplezte le a merev, gonosz Rendet, mely megannyi Quasimodóvá púpozta az embert.

Eszembe jut most, a Hugó kései felmagasztalása nyomán, hogy újságcsinálói minőségemben, egy ízben néhány szövegrajzot rendeltem tőle valami szirupos novellához. Ő aztán itt is olyan kifogástalan rémfejeket remekelt a gyönyörűnek írt novellanő párductörzsére, hogy a hatalmas lapvezér, aki féltő gonddal őrködött a képes családi lap idilli profilján, fejemhez akarta vágni a kérdéses számot, a benne megjelent Scheiber-illusztrációkkal együtt.

Néhány birtokomban volt képe egyébként, csodák-csodájára visszakerült hozzám a háború után. Itt hevernek egy foszló mappában, évek óta. De én fejet hajtok az utókor döntése előtt, a művészettörténetet is tiszteltem mindig, és ha már így, ilyen halhatatlanul áll a dolog szegény Scheiber Hugóval, be is fogom rámáztatni őket, úgy elseje körül, ha lesz rá keretem.

DEBRECZENI József

Kairóból jelenti a MEN:

Illetékes kairói katonai körök szerint az EAK katonai repülőgépei lelőttek egy izraeli repülőgépet, egy másikat pedig súlyosan megrongáltak. Ez a két repülőgép részét képezte annak a négy gépből álló izraeli alakulatnak, amely megpróbált behatolni az EAK légiterébe. Az EAK vadászgépei az ország légiterén kívül is üldözték a behatolókat.

Egy izraeli repülőgép a tengerbe zuhant, egy másik eirepült ugyan, de valószínűleg később szintén lezuhant. Az EAK haditengerészete parancsot kapott, hogy kutassa fel a lezuhant repülőgép roncsait. Kairói vélemények szerint az izraeli gépek a Nílus deltája felett akartak földerítő repülést végezni, de azonnal szembetalálták magukat az EAK vadászgépeivel.

Az izraeli hadsereg képviselője megcáfolta a kairói rádiónak azt a jelentését, hogy az EAK repülőgépei lelőttek egy vagy két izraeli gépet. A cáfolat szerint ezekben a napokban egyáltalán nem volt harc a két ország repülőgépei között.

Az izraeli hadsereg képviselője megcáfolta azt a Damaszkuszból érkezett hírt is, hogy tegnapelőtt egy szíriai—izraeli határincidensben hat izraeli katona életét vesztette.

U Thant Párizsba érkezik

DE GAULLE-LAL TÁRGYAL

Párizsból jelenti a Tanjug:

U Thant ENSZ-főtitkár ma Genfből egynapos látogatásra Párizsba érkezik. Még a délelőtt folyamán találkozik de Gaulle francia elnökkel. Utána az elnök ebédet ad vendége tiszteletére.

Ezt a találkozót még április végére tervezték, de akkor kénytelenek voltak elhalasztani, mert de Gaulle-on műtétet hajtottak végre.

Novotny, a Csehszlovák KP Központi Bizottságának első titkára és Ulbricht, Németország Szocialista Egységpártja Központi Bizottságának első titkára ma a a LEMP Központi Bizottságának meghívására Varsóba érkeznek, hogy részt vegyenek a Lengyel Népköztársaság 20. évfordulójának ünnepségein.

Rodoljub Čolaković hazaindult Párizsból

Párizsból jelenti a Tanjug:

Rodoljub Čolaković, a JKSZ Központi Vezetőségének tagja és Dragan Gligorić, a Szerb KSZ Központi Vezetőségének tagja, akik részt vettek Maurice Thorez, a Francia KP elnökének temetésén, tegnap Párizsból visszautaztak Belgrádba. Az Orly repülőtérre a jugoszláv küldöttség tagjait Rossete és Zaidner, a Francia KP Központi Vezetőségének tagjai kísérték ki. Jelen volt Mita Miljković, hazánk párizsi nagykövete is.

unnepségen, amelyet a varsói Kultúrpalotában tartanak. A lengyel nemzeti ünnep napján, július 22-én végignézik a lengyel hadsereg és ifjúság nagy felvonulását.

Megfigyelők föltételezik, hogy a négy államférfi megvitatja a négy országot érintő kérdéseket, a közép-európai helyzetet, főképp Nyugat-Németország politikáját és törekvéseit. Tárgyalnak lomban beállt helyzetről és a legfontosabb nemzetközi problémákról.

A Lengyel NK 20. évfordulójának ünnepségei tegnap kezdődtek Chelmben, az első felszabadított lengyel városban. 1944. július 22-én a nemzeti felszabadulás bizottsága kiáltványt intézett a néphez, s ismertette a Lengyel NK szocialista berendezésének irányelveit.

MIŠA PAVIČEVIĆ LIBANONBAN

Befejezte ázsiai körútját

Miša Pavičević külügyi államtitkár-helyettes Colomboból hazatérőben tegnap Bejrútba érkezett.

Ceylonban megbeszélést folytatott Felix Bandaranaike külügyminiszter-helyettessel, aki egyben a miniszterelnököt is helyettesíti. Ezenkívül tárgyalt a ceyloni külügyminisztérium főtitkárával az el nem kötelezett országok értekezletének előkészületeiről. A tárgyalások megmutatták, hogy azonos álláspontonvannak e fontos nemzetközi eseménnyel kapcsolatos kérdésekben. Tárgyaltak a délkelet-ázsiai helyzetről is.

Ezzel befejeződött Miša Pavičević ázsiai körútja. Indonéziában, Burmában, Indiában és Ceylonban járt. Kétnapos libanoni tisztelgő látogatás után visszatért Belgrádba.

Scheiber Hugó festő

Ujság, 1925. máj. 13

1925. 13.

KÉPZŐMÜVÉSZET

** **Magyar festő rajzai egy berlini ujságban.** *Scheiber* Hugó, a jeles magyar festő két berlini kiállításával szemlátomást népszerüségre tett szert a német fővárosban. Erre látszik vallani, hogy a *Sturm* folyóirat után most a régi és igen elterjedt *Berliner Börsen-Courier* képes melléklete, a *Bilder Courier* is több rajzát közli május harmadiki számában. Az ábrázolatok berlini hiresség ek arcképei: a nálunk is járt Herwarth Waldené, a *Sturm* szerkesztőjéé és kiadójáé, A. R. Meyer iróé és Roseberry d'Argutoé, „az abszolut énekmüvészet megalkotójáé". A karrikaturaszerüen jellegzetes rajzok részint gyors kézzel készült vázlatok, részint — mint a Waldent ábrázoló — expresszionistáskodó festmény. Scheibernek ez az utóbbi müve a müvésznek a *Sturm* helyiségében rendezett kiállitásán is szerepelt.

Gmunden, XVIII. sz. v. — Kleiner Becher, Fayence, XVIII. Jh.

sszel. Osztrák. XVIII. sz. — Kleine Kanne, Fayence, :h, XVIII. Jh.

ılt virágdisszel (csorba). Osztrák, XVIII. sz. — Kleine tilisiertem Blumendekor. Österreich, XVIII. Jh.

kerek oszlopos állvánnyal, ecet-, olajtartó, két cukor- empire. — Essig und Ölkaraffe, Steingut. Böhmisch,

, födelén körteidomu gomb. Tata, XVIII. sz. m. f. — ım Deckel birnförmiger Griff. Tata, zw. H. XVIII. Jh.

oldalán szalagos kék kartus. Holics, 1780 k. — Apo- blauer Kartusche. Holics, um. 1780.

Holics, 1750 k. — Gerippte Kanne, weisse Fayence.

ehér fajánsz, gerezdes alak, tetején leveles gomb. Holics, t Deckel, weisse Fayence, Gerippt. Holics, XVIII. Jh.

KUNOSSY
RÉSZV. TÁRS.
BUDAPEST

Scheiber Hugó

SCHEIBER HUGÓ

Az eredeti az MKCS-C-I-107 sz. fondban

VI. KIÁLLITÁS

SCHEIBER HUGÓ
KIÁLLITÁSA

ALKOTÁS-MŰVÉSZHÁZ

IV., KOSSUTH LAJOS-UCCA 11. SZÁM, FÉLEMELET

A Kertész-ucca egyik régi, vakolathullta bérházában él immár 15 esztendeje, két udvari szobában, amelyben a festőállványon kivül egy vaságy húzódik meg — minden egyéb: kép. Az édesatyja diszletfestő — s egyben cimfestő volt, őt, a négy elemi s két polgári elvégzése után lakatosinasnak adták. Egy esztendei inaskodás után atyja vette magához s ez időtől rabja az ecsetnek. Hat hónapi katonáskodás után végkép a festői pályára lép s az Iparmüvészeti Iskolába iratkozik, ahol Papp Henrik keze alá kerül. Aktrajzolást tanul itt s a növendékek aktpályázatán, mint a legjobb akt rajzolója, dijat nyer. Öt esztendőt tölt Papp Henrik mellett s midőn az Iparmüvészeti Iskolát elhagyja, ezzel egyszersmindt örök búcsút mond az iskolai tanulásnak. A muzeumok tanitásához fordul s hosszu évek az igy szerzett ismeretek jegyében telnek el életében. Ez időszak a minden egyéniség nélküli képeket termeli ki müvészetéből; képek ezek, emóciók, a látás izgalma, a mondanivalók lázas igyekezete nélkül. Érzi ezt s

vágyakozása mind erősebb lesz a hang után, mely az ő hangja, a nyelv után, mely az ő forma-nyelve egyedül s mellyel kifejezésre juttathassa mindazt, ami vajudva nyügösködik lelkében. Ekkor fordul a természethez, mely kiindulója minden jó müvészetnek s mely a szinek káprázatára tanitja. Első mesterének a Természetet vallja s Cezanne müvészetét ama hatalmas áramlatnak, mely ellenállhatatlan erejével uj vizekre sodorta az ő cirkáló hajóját.

Scheiber Hugó ma 50 éves — fiatalember. Fiatal nem csupán temperamentumánál fogva; törekvései a legujabb festői irányzat hivei közé utalják, amelynek vezető csillaga: Chagall. (E kiállitással egyidőben kerülnek bemutatóra képei Walden rendezésében Berlinben.)

Max Hevesi rendezésében tavaly Bécsben mutatta be munkásságának komoly törekvéseit feltünő sikerrel s példátlan szorgalmát bizonyitja az az imponálóan gazdag gyüjtemény, amellyel egy év leforgása után e kiállitása keretében megizmosodott eredményekkel lép a magyar közönség elé.

Müvészetének legigazabb kifejezője a vonal; ennek szinte bravuros szükszavuságával jeleniti meg előttünk egy ucca kanyargó utját, egy arc ritmikusan összefutó ráncait, önarcképeinek duzzadó formáit, oly derüs életérzéssel, mely küzdelmes pályafutása dacára is alaptermészete egyéniségének. Önarcképein valami bizarr grimász látható — valahogy szétröpiti a vonalak megszokott egyhanguságát s elevenekké korbácsolja még a groteszkség árán is őket. A tömeget, mint vonalak izgalmas sürüjét ugy ragadja meg, mintha egy test volna — s ugy helyez el egy szint a fekete vonalerdő sürüjében, hogy általa az egész erőre kapjon. Balkézzel dolgozik. Kávéházban, uccák sarkain, egy épitkezés előtt, egy elsötétült nézőtéren, mindenütt.

Rossz magyarsággal beszél, mint egy tőzsdés. A ceruza az ő igazi anyanyelve, ezzel ugy tud beszélni, mint a legragyogóbb diplomata.

Bálint Jenő.

KÉPEK JEGYZÉKE:

(Az árak keret nélkül ezer koronákban értendők.)

1—50-IG OLAJFESTMÉNYEK

1. Átjáró hid --- Magántulajdon
2. Építkezés --- 1200
3. Önarckép --- Magántulajdon
4. Napsütéses tájkép --- 900
5. Liget --- 2500
6. Férfifej --- 1000
7. Egy festő barátom --- 900
8. Grimasz --- 1500
9. Fasor --- 1400
10. Villanegyed --- 1600
11. Festés közben --- 1200
12. Villamostelep I. --- 1000
13. Országház-tér --- 1600
14. Kacsintó önarckép --- 3000
15. Budai részlet --- 1200
16. Város széle --- 1800
17. Önarckép --- 2000
18. Kőbányai gyártelep --- 4000
19. Jassz --- 1500
20. Margithid --- 900
21. Házcsoport --- 1000
22. Alvó leány --- 800
23. Gondolkodó férfi --- 700

24. Margithid alatt --- --- --- --- --- --- 1500
25. Önarckép --- --- --- --- --- --- --- 1600
26. Varró leány --- --- --- --- --- --- --- 850
27. Napsütés --- --- --- --- --- --- --- 700
28. Utrészlet --- --- --- --- --- --- --- 1200
29. Pihenő férfi --- --- --- --- --- --- --- 1000
30. Villamostelep II. --- --- --- --- --- --- --- 900
31. Tórészlet --- --- --- --- --- --- --- 1200
32. Kültelki ut --- --- --- --- --- Magántulajdon
33. Dunapart --- --- --- --- --- --- --- 1500
34. Önarckép --- --- --- --- --- --- --- 2000
35. Önarckép --- --- --- --- --- --- --- 3000
36. Építkezés I. --- --- --- --- --- --- --- 5000
37. Építkezés II. --- --- --- --- --- --- --- 3500
38. Országut --- --- --- --- --- --- --- 1800
39. Erkély --- --- --- --- --- --- --- --- 1500
40. Házak --- --- --- --- --- --- --- --- 1000
41. Fák között --- --- --- --- --- --- --- 800
42. Térrészlet --- --- --- --- --- --- --- 800
43. Városliget --- --- --- --- --- --- --- 800
44. Önarckép --- --- --- --- --- --- --- 850
45. Ligeti ut --- --- --- --- --- --- --- 1200
46. Uccarészlet --- --- --- --- --- --- --- 800
47. Házcsoport --- --- --- --- --- --- --- 900
48. Őszi táj --- --- --- --- --- --- --- --- 1500
49. S. M. festő --- --- --- --- --- --- --- 1000
50. Zugló --- --- --- --- --- --- --- --- 1500

51—130-IG GRAFIKA

51. Park --- --- --- --- --- --- --- --- 500
52. Zenekar --- --- --- --- --- --- --- --- 400
53. Tánctrió --- --- --- --- --- --- --- 500
54. Korcsma --- --- --- --- --- --- --- 600
55. Építkezés --- --- --- --- --- --- --- 600
56. Vasuti hid --- --- --- --- --- Magántulajdon
57. Őszi hangulat --- --- --- --- --- --- 500
58. Kültelek --- --- --- --- --- --- --- 450
59. Fáskocsi --- --- --- --- --- --- --- 400
60. Olvasó férfi --- --- --- --- --- --- --- 380
61. Dülő ut --- --- --- --- --- --- Magántulajdon
62. Tánc abstraction --- --- --- --- --- --- 350
63. Külváros --- --- --- --- --- --- --- 350
64. Töprengő férfi --- --- --- --- --- --- 600
65. Ucca napsütésben --- --- --- --- --- 600
66. Vilmos császár-ut --- --- --- Magántulajdon
67. Téli napsütés --- --- --- --- --- --- 600
68. Falusi részlet --- --- --- --- --- --- 600
69. Jazz-band --- --- --- --- --- --- --- 800
70. Tánctrió --- --- --- --- --- --- --- 650
71. Gyártelep --- --- --- --- --- --- --- 500
72. Mézeskalács-sátor --- --- --- --- --- 600
73. Angyalföld --- --- --- --- --- --- --- 600
74. Pierrot --- --- --- --- --- --- --- --- 500
75. Elvira --- --- --- --- --- --- --- --- 450
76. Nyaralóban --- --- --- --- --- --- --- 500

77. Kabaré --- --- --- --- --- --- --- --- 650
78. Önarckép --- --- --- --- --- --- --- 800
79. Dunapart --- --- --- --- --- --- --- 400
80. Szőkehaju, pirosarcu leány --- --- --- 400
81. Szőkehaju, feketeszemü nő --- --- --- 400
82. Körbe-körbe --- --- --- --- --- --- 450
83. Konflis --- --- --- --- --- --- Magántulajdon
84. Nagykalapos nő --- --- --- --- Magántulajdon
85. Kávéházban --- --- --- --- --- --- 350
86. Süt a nap, megy a kocsi --- --- --- --- 500
87. Táncduett --- --- --- --- --- --- --- 400
88. Kevély férfi --- --- --- --- --- --- --- 650
89. Jardin --- --- --- --- --- --- --- --- 850
90. Tangó I. --- --- --- --- --- --- --- --- 800
91. Fiakker --- --- --- --- --- --- --- --- 500
92. Kávéház --- --- --- --- --- --- --- --- 400
93. Ucca alkonyatban --- --- --- --- --- --- 600
94. Csecherli --- --- --- --- --- --- --- 600
95. Fürdik a holdvilág --- --- --- --- --- --- 500
96. Démon --- --- --- --- --- --- --- --- 400
97. Sétáló emberek --- --- --- --- --- --- 400
98. Táncmozdulat --- --- --- --- --- --- 400
99. Sétány --- --- --- --- --- --- --- --- 600
100. Uccasarok --- --- --- --- --- --- --- 600
101. Este --- --- --- --- --- --- Magántulajdon
102. Üres telek --- --- --- --- --- --- --- 450
103. Palánk --- --- --- --- --- --- --- --- 400
104. Bakterház --- --- --- --- --- --- --- 500
105. Egyedül --- --- --- --- --- --- --- 600
106. Verőcze --- --- --- --- --- --- --- 400
107. Hangverseny --- --- --- --- --- --- 1200
108. Vasuti teherkocsik --- --- --- --- --- 500
109. Széles ut --- --- --- --- --- --- --- 500
110. Falusi házak --- --- --- --- --- --- 400
111. Gellérthegy --- --- --- --- --- --- --- 500
112. Budai házak --- --- --- --- --- --- 600

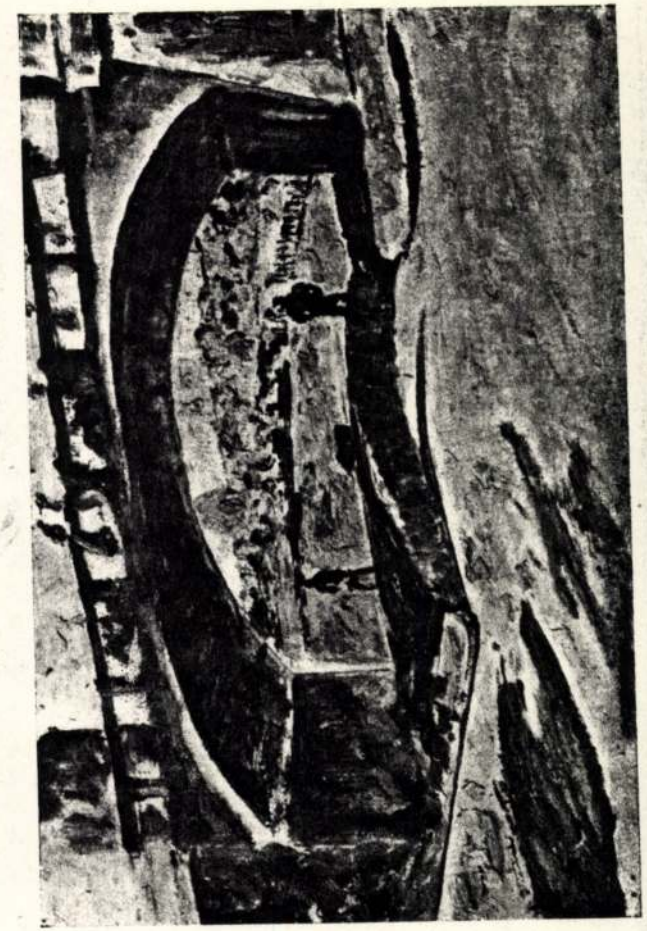

113. Tavasz	650
114. Tangó II.	800
115. Kávéházi asztal mellett	400
116. Koncert	400
117. Fröccs mellett	350
118. Olvasó férfi	400
119. Varró leány	400
120. Női fej	600
121. Körut	400
122. Táncmozdulat	300
123. Önarckép	450
124. Keleti táncos	500
125. Balett-táncosnő	600
126. Egy iró barátom	600
127. Tanulmányfej	400
128. Kocsistand	500
129. Ucca hóban	600
130. Kabaré	500

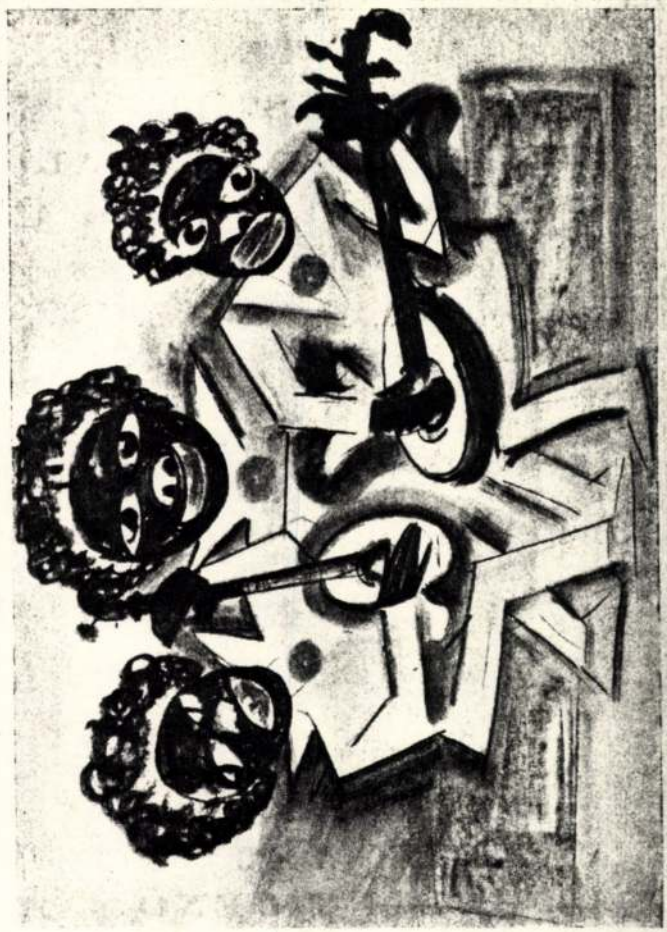

NAGY BALOGH JÁNOS

ÉLETE
ÉS MŰVÉSZETE
(35 ILLUSZTRÁCIÓVAL)

IRTÁK:

PETROVICS ELEK
ELEK ARTÚR
BÁLINT JENŐ

AMICUS-KIADÁS 1923

BENEDEK PÉTER

FÖLDMIVES-FESTŐ
(ILLUSZTRÁCIÓKKAL)

IRTA: BÁLINT JENŐ

AMICUS-KIADÁS 1923

»AMICUS«

BIBLIOPHIL
KÖNYVKIADÓVÁLLALAT

BUDAPEST
IV., NAGYKORONA-UTCA 23.

Scheiber Tamás
Szigethy István

19-19

KIÁLLÍTÁSOK

A Fészek klub művészei

— mint általában minden esztendőben — ez évben is csoportosan bemutatták karikatúráikat a klub helyiségeiben. Szokás szerint önmagukat, egymást és a *Fészek Klub* életével összeforrt személyeket és jelenségeket karikirozzák ki most is. Igazemberi hálájukat szokták így kifejezni azokért a gondfelejtető félórákért, amiket a klub melegségében kapnak rendszeresen, naponta, évtizedek óta. Az ezévi kiállításuk nemcsak ötletekben és színvonalban a legsikeresebb a felszabadulás óta, de a legigézőbb hangulati összképet is adja a klub utolsó évtizedbeli karikatúrakiállításai közül. E karikirozó képek optimizmusa tökéletesen valóságosnak, vagyis illúzióktól mentesnek hat itt. *Szigethy* István, *Scheiber* Tamás, ~~*Dienes Dénes*~~ Rudolf, *Vörös* Géza, ~~*A. Weil* Erzsi~~, ~~*Frank* Frigyes~~, ~~*Gül* István~~, *Bolmányi* Ferenc és mások érzékletes karikirozó festményei és rajzai nemcsak élvezetesek, de tanulságosak is. Híven tanusítják, hogy élményekben gazdag embereknél a nem-alkotó igényű szórakozás sem jelenthet elszórást: pihenő barkácsolásaikból is művek tudtak születni — alkalomadtán esetleg még különbek is a komolyigényű munkáknál...

AZ EPERJESI S

1907. ÉVI OKTÓBER HÓ 13.-ÁN

EPERJESEN, A VÁROSI

BÁRÓ EÖT

EM

EMLÉKÜN

:: :: RENDEZ, MELYRE T. CZÍM

EPERJESEN, 1907

BR. GHILLÁNY IMRE,
A SZÉCHENYI-KÖR ELNÖKE.

SEMSEY
A SZÉCHENYI-K

Az ünnepély programm

Scheiber Olga

festő

Mezei virágok, vírf.

Nemzeti Szalon

1915. szept.

őszi kiáll.

MDK

Scheiber Olga

Nymphák, vf.

N.Szal. 2.zsürimentes kiáll. 1916. máj. 18 l.

ifj. Schreiber Olga

szerepelt a Nemzeti Szalon tavaszi tárlatán.

EK 1933. IV. 16.

Scheiber István

festő

laid

Somorjai Scheiber

István alatt

MKSz 1947

Scheiber Hugó

Közös kiállítása volt
Kádár Bélával.

Gál György Sándor: „Dies Irae"

Új Élet, Bpest, 1971. nov. 1.

Scheiber Hugó

annak idején a „Ma" körrel állt kapcsolatban.

Körner Éva: Ungarische avantgarde, München, 1971.

oldalszám nélkül

Schreiber Hugo

neve emlitve

Művészettörténeti Értesitő 1972

135, 136. old.

Scheiber Hugó

Műveit a 20-as években gyűjtötte Révész István.

Dévényi Iván: In memoriam Révész István; Műgyűjtő, 1973/2. sz. 64. l.

Scheiber Hugó

A festészet expresszionistái/ magyar Scheiber Hugó, Uitz Béla, Tihanyi Lajos, Tornyai János, Holló László, Duray Tibor, Lőrincz Gyula/ mai izlésünk, számára is fontosak.

Koczogh Ákos: A modern művészet utjai
Népmüvelési Propaganda Iroda 1972 109. old.

Egyes sz. cédula.

M.D.K.

Scheiber Hugó

Pekáry Dagmar: "Hetvenhárom éves Scheiber Hugó üzeni a fiataloknak..." cimmel folytat interjut a müvésszel.
1924-ben Herwarth Walden kivitte Scheibert Berlinbe, ahol együtt dolgozott Archipenkoval, Chagallal, Kokoschkával, Picassoval, Kandinskyval.
Herwarth Walden küldte ki először a képanyagot Amerikába.

Szinház, Bp. 1948. febr. 17-23. IV. évf. 8. sz.

Scheiber Olga

1915. sept. kiáll. V. halom
Merei virágok, virf. 100.—
1915. dec. - kiáll. u. o. -
virágok, virf. 60.—

Villák, római X. 52.

Scheiber Hugó

U. 4292

Ujság. 1927. febr. 4.

(S. kiállítása Amerikában és Berlinben.)

Amerikában a brooklyni nuvrenban, továbbá a newyorki Little Review Galleryben mátto koll. kiáll-

Jegy

az 1948 évi Január havi villa

Január 2 án Sorokszári út 48 Gabon

" 3 " " " 5

" 5 Vallás és Közoktatásügyi

" 7 Miniszterim Müveszeti üg

" 8 Illetmény Hivatal, vá

" 12 Államvasutak Üzletvezet

" 14 Vallás és Közoktatásügyi

" 20 Vallás és Közoktatásügyi M

M.D.K.

Scheiber Hugó

"Láttak már ilyen furcsa jazz-bandet?" cimmel képének repr.-ját hozza a lap és megjegyzi, hogy "az európai hirnévre emelkedett festő ilyennek látja a jazzt uj képein, amelyeket most állitott ki Budapesten."

Szinházi Élet. Bp. 1929. márc. ~~17-23.~~ 24-30.
XIX, évf. 13. sz. 19. lap.

MDK

Scheiber Hugó, festöm.

Interieur. Olf. J.l.j.

Árv.Közl.1933. 3.kk.sz. 66.l.

MDK

Scheiber Hugó, festöm.

Tabáni részlet.	Of.
Férfi akt.	"
Tanulmány.	"

Nemz. Szal. - 1919. okt. kiáll. Kat. 13.1.

Scheiber Hugó

Kishíd

Ujvidék 1931. X. 11.

Scheiber Hugó festőművész

Magyar Poszimpresszionisták kiállítása a Könyves Kálmán Arany János utcai termében - képével vesz részt "Gitáros"

Pesti Hirlap 1928.V.

Scheiber Hugó.

Az VME tiszteletbeli tagja.

Az VME béczi kiállítása alkalmából az osztrák vezető művészek egyesülete: a Hagenbund, egyhangulag külföldi levelezőtagul választotta.

Magyarság, 1928. febr. 1.

Scheiber Hugó.

az UME tiszteletbeli tagja.

Az UME bécsi kiállítása alkalmá-
ból az osztrák Hagelbund külföl-
di levelező tagjául választotta.

Nemzeti Ujság, 1928. jan. 31.

Scheiber Hugó.

A VME bécsi kiállításán magyobb kollekcióval fog szerepelni.

Magyarság, 1927. dec. 2.

Scheiber Hugó

Az UME Bécsben rendezte első kiállítását, melyen mi is részt vettünk.

Nemzeti Ujság, 1924. jan. 14.

Scheiber Hugó MDK

Vöröshaju nő, temp.
Szőke szépség, temp.

Munkácsy Céh IX. kiáll.
Nemzeti Szalon 1936. máj.

MDK

Scheiber Hugó, festöm.

ujabb név, egy-egy képén nemcsak törekvés, de tehetség is nyilvánul.

Farkas Zoltán: A Kemz.Szal.tav.kiáll.-a. Vas.Ujs. 1911. 25.sz.53.évf. 493.

MDK

Scheiber Hugó

Csoport kiáll. N. Szal. 192o. ápr.

MDK

Scheiber Hugó , festöm.

Eötvös Károly arcképe. Jelz.: Schreiber H. 1912.
36x28. Vászon.

Tanulmány. Jelz.: Schreiber Hugó 1918.
Lemezpapir. 41x33.

Ernst Muzeum aukciói. XXXVII. Kat. 44.1.
Lvsz. ?.

MDK

Scheiber Hugó

1.

UME bécsi kiáll.1928.
Ugyanez az anyag kiállitva Bpesten
1928.febr.

1.

MDK

Scheiber Hugó

KUT.II.kiáll.Nemzeti Szalon 1925.márc.

Schaibar Hugó

Walden, Herwarth:

Az új festőművészet:
Expresszionizmus.
H. és. é. n. Amicus
Kiadás

D Á S

SZANTÓ GYÖRGY

Stradivari

Egészvászonkötésben . . . P **4·80**

A mesterhegedű, a hangszerek királynője köré fonódó monumentális regény, amely a régi Cremonában kezdődik és a háború utáni Berlinben végződik.

RÉVAI-GENIUS

MDK

Scheiber Hugó

Vázlat. Fiufej. Of.

Képzőm. Társ. 1909. tav. kiáll. kat. 42.l.

Scheiber Hugo

Pátoly c. Eepe
repr.

Kut 1926. I cif
2 n. 10 l.

BUD
NYO.

R TESTVÉREK
ZETI GYÁR R. T.
VI., LEHEL-UTCA 27-29.

BEN VAGY KÖZVETLENÜL
A GYÁRBAN.

Scheiber Hugó

kollektív kiáll. a Tanács Sa-
lonjában XXXI. kiáll-
1931.

A kaotikus nyüzsgés
állandósaját, a mozgásnak
szinte architektonikus kon-
strukcióját keresi és hang-
súlyozza.

Macs – hajdan Hosszú-Macs –

története VIII. 121.

1965 JAN 1

Egy boldogtalan művész élete és munkássága

Megrendítő emlékkiállítás a Nemzeti Galériában

Akik jelen voltunk emlékkiállításának megnyitásán a Nemzeti Galéria dísztermében és meghallgattuk *Kisfaludi Stróbl Zsigmond* emlékező-beszédét, csaknem valamennyien a személyi érintkezés közelségéből ismertük *Scheiber Hugót*, ezt a tragikus életű nagy művészt, aki a vásznak, kartonok, rajzlapok ezreit rajzolta tele, hogy elérje, ami a legnagyobbaknak is csak ritkán sikerült: a mozgás pillanatában rögzítse meg az elröppenő pillanatot. Mindennapjaink társa volt, hiszen nemcsak a törzskávéházunkban, vagy a vendéglői asztalnál tűnt fel felénk himbálózó tömzsi alakja, kurta nyakán ülő nagy kerek feje, rovátkás homloka alatt bánatos évek fájdalmas élményeiről búsongó szemével, fáradt s mégis gyermekien bizakodó mosolyával — gyakran üdvözölhettük otthonainkban is. Mert — mint maga írja puritánul egyszerű szavakkal beszámoló önéletrajzában — hóna alatt vastag rajztömbjével naponta harminc embert látogatott végig, hogy képeit, rajzait eladhassa, pontosabban: elpotyázhassa. Hiszen végső szorultságában egy ebéd áráért is odaadta egy-egy színes krétarajzát, köztük olyant is, mely most emlékkiállításának kiemelkedő alkotása... S nem a bankigazgatók, gyárosok ajtaján kopogtatott, az értelmiségi pályákon nyüzsgő vékonypénzű fiatalokat kereste fel, nemcsak a saját újszerű alkotásait igyekezett megértetni, hanem általában az avantgardista művészetet, melynek külföldön már nagyszámú lelkes tábora alakult. Ő volt a legmodernebb művészeti irányzatok leghatásosabb propagandistája, mind művészetével, mind sűrűn ismétlődő látogatásaival s nem utolsó sorban alacsonyan megállapított áraival, hiszen így olyan réteg válhatott művészetpártolóvá, mely nem is álmodhatott róla, hogy a Műcsarnok és a többi konzervatív kiállítás vásárlója lehessen, de meg ízlése is visszautasította a giccsé merevedett régi stílust s valami új szépet keresett, amivel otthona falait díszíthesse. Scheiber tört utat a többi fiatal új utat kereső festőnek is, nagy része volt annak a folyvást szélesedő „műpártoló" gárdának a megnyerésében, kialakításában, mely szerény vásárlásaival, de rendszeresen támogatta az avantgardista művészek törekvéseit.

Rendkívül gyorsan s felette sokat dolgozott. Következésképpen gyakran jelent meg egy-egy „mecénásánál", aki néha már csak együttérző rokonszenvtől vezetve vette meg újabb képét, grafikáját. Így nemsokára nemcsak a fiatal orvosok, tanárok, jogászok, mérnökök, s más művészetkedvelők váró és dolgozószobáiba jutott Scheiber-kép, kiszorult az előszobába. Akkor is, mikor már külföldi, bécsi, berlini, római, New York-i, la-pazi kiállításain világsikert aratott s a modern művészetek híres esztétikusai — köztük *Marinetti*, a futuristák vezéregyénisége — a korszak legkiemelkedőbb haladó művészei között ünnepelték. Tíz, sőt öt pengőkért prédálta el rajzait azután is, hogy bécsi és római kiállításának teljes anyagát megvásárolták a modern művészetekért lelkesedők. A balsors ugyanis következetesen üldözte. Bécsben schillinget kapott a képeiért s mire a kiállítás befejezése után hazajött az infláció következtében a schilling teljesen elértéktelenedett. Római világsikere hatása alatt magas áron megvásárolt kiállítási anyagának ellenértékét, baráti tanácsra most már értékálló dollárra váltotta be s hazakerülve átadta megőrzésre egyik bankármecénásának, aki azonban tönkrement, így Scheiber Hugó ismét elölről kezdhette a küzdelmet a mindennapi betevő falatjáért s ami annál gigászibb harcra késztette, mert művészetén kívül egyetlen szenvedélye volt: a lehető legbőségesebb étkezés, ami után szivarra gyújtva egy-két órácskáig megbékélt a világgal s benne a maga méltatlan sorsával. Ez nem eshetett meg gyakran, hiszen a vállára nehezedő anyagi gondokon túl el kellett viselnie a mellőzés, a kisemmizettség kínját is. — „A Művészház évtizedekig visszautasított és mint teljesen lehetetlen mázolót ignoráltak, ott, ahol a giccsgyártók jól befészkelték magukat, megvetőleg beszéltek rólam" — panaszolja az önéletrajz s hozzáfűzi: „talán azért, mert szerettem a napot, a sugarakat, a puritán témát és mindent olyan proletár módra festettem, ahogyan igen sok koldusalakot, elhanyagolt személyt, jellegzetes fejet, púpos-bazedovos gyereket dülledt szemmel is festettem." Hogy ez megbotránkoztatta a jóllakottakat a két világháború között, nem lehet felette csodálkozni. De az már tragikusan elgondolkoztató, hogy mint *Oelmacher Anna* közli a mostani emlékkiállítás katalógusának bevezető írásában, az 1949-ben megalakult Képzőművész Szövetség azzal az indokolással utasította el felvételi kérelmét, hogy „nem mélító" a szövetség tagságára. Fellebbezésére nem került sor. Belebetegett az elutasításba s nemsokára befejezte életét.

Scheiber Hugó önarcképe (A Zsidó Múzeum tulajdona)

Nem lehet feladatunk Scheiber Hugó művészetének értékelése. Meggyőzően szólanak helyettünk a Nemzeti Galériában kiállított művek, noha csak érzékeltetik, ki volt, milyen művésze a ceruzának, krétának, ecsetnek ez a díszlet és cégtáblafestéstől a legtisztább művészeti feladatok megoldásáig emelkedett művész. Itt az egykori kortárs s a tragikus sorsú művész alkotásaiért lelkesedő barát csak megilletődötten emlékezik a boldogtalan festőre, aki proletár volt életmódjában, túlságosan is szerény kispolgár kedvteléseiben, de arisztokrata művészete legkiemelkedőbb pillanataiban, mikor azokat a műveit alkotta, melyek értékével maga is annyira tisztában volt, hogy legnagyobb ínsége, rászorultsága idején sem akart megválni tőlük. Voltak tömött mappái, melyeknek anyagát féltékenyen rejtette az emberek elől s csak egy-egy hívének mutatott néhány lapot, melyek közül, sajnos, egyiket sem láttam viszont az emlékkiállításon. Úgylehet, előkerülnek még, ugyanúgy ismeretlen helyeken rejtőzködő legjellemzőbb művei is, félő mégis, hogy legtöbbjük elveszett, mint az a két rajztömb, melyet egyszer előttem lapozott végig Kertész utcai lakásán, ahol két virágkészítő nővérével éltnyomorgott. Ezek a rajzok kivétel nélkül a Kazinczy, Dob, Rumbach és Dohány utcák környékén születtek, jórészük utcarészlet, kaftánba öltözött, hagyományos hajviseletű alakokkal, de volt köztük nem egy portrévázlat s egy sorozat a jellegzetes ruhákba öltöztetett gyerekekről. És egy taleszes, sipkás önarckép, mely olyan félelmetes fájdalomról tanúskodott, amit szinte lehetetlen elviselni. Ez is eltűnt, mint ahogyan a többi zsidó tárgyú rajznak nyoma veszett, az emlékkiállításon csak egy Dob utcai udvarrészlet látható, mely a Zsidó Múzeum tulajdona, de nem jellegzetesen zsidó vonatkozású. És a Zsidó Múzeum tulajdona Scheiber Hugó önarcképe is, mely az értő számára jóval többet árul el erről a sorslátogatott nagy művészünkről, mint amennyit szavakkal elmondhatnánk róla és művészi nagyságáról.

Lengyel István

Kp. Bérm. Bp. 72.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Új ÉLET

ÉLET

Az Általános Értékforga

Debrecen, 1945 — a zsidótörvény eltörlése

Zsidó humor

MAGYAR IZRAELITÁK LAPJA

EGYES SZÁM ÁRA: 2 FORINT

...lkülöznek minden erkölcsi alapot...

...net kormánynak ...ózása, hogy 1945 ...kezdve a hábo... ...e és a háborús ...ondja az elévü... ...haladó és a fa... ...emberben mély ...keltett. Ezt tük... ...szovjet kormány ...amelyet ezzel ...adott ki. ...at megállapítja, ...nelyekkel a bon... ...t az elhatározá... ...sztani próbálja, *...mindennemű po... ...gy erkölcsi ala...* ...tkozat továbbá ...y a nyugatné-met kormány döntése, amely tulajdonképpen azt jelenti, hogy mentesíti a büntetés alól a fasiszta gyilkosokat, mindenütt — Nyugat-Németországban is — mély felháborodást keltett a becsületes emberekben, akik ezt a lépést úgy tekintik, hogy *az megcsúfolja annak a sok millió embernek az emlékét, aki az elmúlt háború idején a hitlerizmus áldozatává vált.*

Rámutat a szovjet jegyzék arra is, hogy Nyugat-Németországhoz viszonyítva a Német Demokratikus Köztársaság kétszer annyi háborús bűnös fölött mondott ítéletet, bár, mint ismeretes, a náci háborús bűnösök zöme annak-idején Nyugat-Németország területén rejtőzött el.

Végül a szovjet kormánynyilatkozat határozottan leszögezi, a német büntető törvénykönyvnek azok az intézkedései, amelyek a bűnügyek elévülésére vonatkoznak, nem alkalmazhatók a hitlerista háborús bűnösökre. *Senki és semmi sem mentheti fel a Német Szövetségi Köztársaságot attól a kötelezettségtől, hogy meg kell büntetni minden háborús bűnöst.*

... Lucas ismét Auschwitzban

Az „Új Élet" helyszini tudósítása

...y nézett ki az ...yugat-Németor... ... Köreinek nyo... ... folyó hitleris... ... egyre jobban ...k és jövőre ... borítanak a ...an váratlan ese... ...lhúzta a volt ...nogatóinak szá...

... perben lengyel ... minőségben ...ieta az ausch... ... lakója javas... ... perben felme... ...lések tiszázásá-kai az itt elkövetett borzalmaknak.

A nyugatnémet küldöttség tagjai között teljesen önként jelentkezők vehettek részt és ennek nyugatnémet részről igyekeztek félhivatalos jelleget adni. Az ötven tagú küldöttség auschwitzi—birkenaui táborban tett látogatása azonban világszenzációvá dagadt! Kaduk védője aki a per során mindent elkövetett védence érdekében, a 11 halálblokk úgynevezett „halálfalának" szemléjénél kénytelen volt megállapítani: *„ami igaz ...ények letagadha-*évek óta figyelemmel kíséri az összes hitlerista bűnpereket és aki végigülte a frankfurti pert is és nem sajnálta a fáradtságot, hogy eljöjjön az auschwitzi szemlére is a legnagyobb büntettnek minősítette a háború szinte utolsó pillanatában, több, mint 600 000 magyar állampolgár legyilkolását. Ezeket akkor már a világközvélemény nyomásával a szövetségesek tömeges stratégiai bombázásával meg lehetett volna menteni!

Sokan felvetették az egyetlen jelenlevő vádlott dr. Lu-

Az igazi hős

Írta: Raj Tamás szegedi rabbi

„Fegyvert s vitézt éneklek."

Ez a közismert sor Vergiliusz „Aeneis"-éből került a magyar irodalomba. 300 évvel a „Szigeti veszedelem" költőjének elhúnyta után érdemes kissé elgondolkodni felette.

Tempora mutantur — tartja a latin szólásmondás, s a folyvást haladó idővel együtt változnak az eszmék és a fogalmak is.

Így vagyunk a hősről alkotott képzetünkkel. Nem is olyan régen, ha ez a szó elhangzott, szinte kivétel nélkül egy Zrínyi Miklós-szerű fegyveres vitézre gondoltunk. A köztudatban a hős fogalma egyet jelentett a háborúban diadalmaskodó hadvezérrel. Hiszen a ma már talán bizarrnak tűnő párbaj nemrég a hősiesség fokmérője volt. A filozófus Nietzsche szerint is az igazi férfiúi jellem, a bátorság és a hősiesség elsősorban a nyílt háborúban mutatkozik meg. Ez a jellegzetesen porosz-német felfogás szellemi előkészítője volt az elaljasodott fasiszta rendszernek, amely hőssé tudott avatni vandál gyilkosokat, ártatlan gyermekek hóhérait rendjelekkel tüntetett ki. Alkalmunk volt megismerni ennek a káros gondolatnak a következményeit. Tapasztalhattuk, hogy a háború nem „Übermensch"-eket formál, hanem az állatnál is mélyebb szintre alacsonyítja le az embert.

Napjainkban már másként látjuk mindezt. A társadalomnak, a munkának és a tudománynak is hősei vannak. Hősök, akik életüket áldozzák embertársaik megsegítésére, vagy egy tudományág fejlesztéséért, akik a magánérdeknél előbbre helyezik a mások boldogulását, akik a közerkölcsöt és a munka becsületét hirdetik. A hétköznapok hősei ők. Talán nem érdeklik meg ezt a címet olyannyira, mint a Zrínyi megénekelte fegyveres vitéz?

A Szentírás soronlevő olvasmányában a tíz csapás történetét találjuk. Drámai küzdelem alakul ki az elvakult fáraó és a nép küldötte, Mózes között. Az isteni ítélet azonban nem csupán a kegyetlen zsarnokot sújtja, hanem az egész bűnös társadalmat jelképező bálványkultuszt is. Az egyiptomiak által imádott Nilus vize elriasztóvá válik, a tabuként tisztelt állatok elpusztulnak, a napisten ragyogását sötétség homályosítja el, Izrael népe pedig csodálatos módon megmenekül.

A fáraók emlékét hatalmas piramisok hirdetik, mégis a Tóra nem bennük találta meg az igazi hőst, hanem a megalázott rabszolgában, aki nyomorúságában egy jobb világról álmodott.

Ezt a zsidó felfogást talán Zecharja próféta látomása szimbolizálja legkifejezőbben.

2000. 08. 31.

Magyar zsidó festők kiállítása a Budapest Galériában

Az élet ünnepi színterei

■ P. Szabó Ernő

Néhány évvel ezelőtt nagyszabású kiállítást rendeztek a budapesti Zsidó Múzeumban magyarországi zsidó művészek munkáiból. Mintha csak erre az eseményre utalnának vissza a Zsidó Nyári Fesztivál szervezői, amikor megfogalmazzák: „a magyar kultúra a képzőművészet területén is számtalan olyan művészt tud felmutatni, aki zsidó származású". A fesztivál részeként közülük három alkotó művei szerepelnek a Budapest Galériában augusztus 27.–szeptember 3. között látható kiállításon. *Kádár Béla* (1877–1956), *Scheiber Hugó* (1873–1950) és *Schönberger Armand* (1885–1974) közös tárlata a Nekem szülőhazám... címet viseli, arra utalva, hogy mint a rendezők fogalmaznak, „a bemutatott művészek alkotásaiban azon túl, hogy sajátos és különleges zsidó szemlélet is érződik, mégis egy sajátos, magyar elkötelezett hazafiság van jelen."

Hogy a már említett, a Zsidó Múzeumban több termet megtöltött kiállítás alkotói közül miért éppen e három alkotó művei kerültek egymás mellé a fesztivál alkalmából? A kiemelés és a sorrend – szintén a rendezők megfogalmazása szerint –, mindig önkényes és kissé esetleges, ugyanakkor a három mester művészete számos közös vonást, stílusjegyet mutat. Lévén pedig szó arról, hogy a tárlattal, *Radnóti Miklós* szállóigévé vált verssora jegyében sorozat indul, az idő múlásával sajátos összkép kerekedhet. Olyan összkép, amelynek formálásához az említett „diaszpórakiállítás" mellett a többi között a Zsidó Múzeum más korábbi kiállításai is hozzájárultak. A fesztivál rendezői pedig a következő évben *Czóbel Béla* és *Frank Frigyes* festményeinek bemutatásával szeretnék gazdagítani a magyarországi zsidó képzőművészetről alkotott ismereteinket.

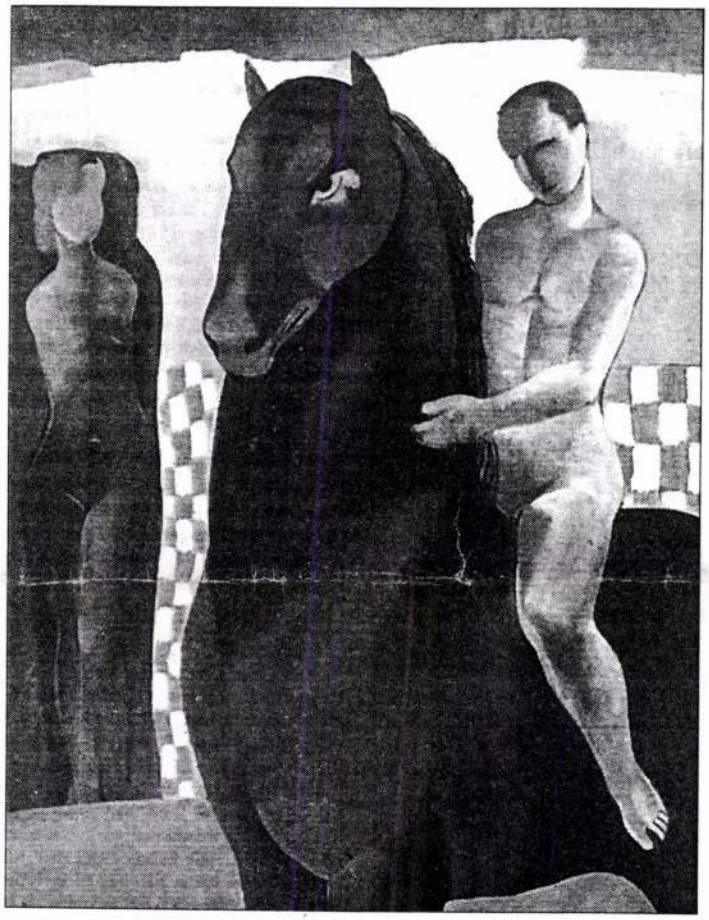

Kádár Béla: Lovas és nő, 1930 körül

Akár telitalálatnak is nevezhetnénk, hogy éppen Kádár, Scheiber és Schönberger művei szerepelnek a sorozatot indító tárlaton. Mindhárman a XX. századi magyar művészet kiemelkedő alakjai közé tartoznak, akik számára egyszerre volt fontos, inspiráló hatású a magyar falu, város, az élet hétköznapi és ünnepi színtereinek látványa, hangulata, ugyanakkor mindhárman szenvedélyesen fordultak a művészet új kifejezőeszközei felé, keresték – és meg is találták – a kapcsolatot a fontos európai művészeti központok alkotóival, fórumaival. Kádár és Scheiber már a XIX. század utolsó éveiben ott volt az újat kereső fiatalok között, 1920 körül döntő hatást gyakorolt művészetükre a berlini avantgárd körökkel való találkozás, a Der Sturm kínálta nyilvánosság. A náluk egy évtizeddel fiatalabb Schönberger a nagybányai neósok közé tartozott, majd párizsi útja, a kubizmus, futurizmus gyakorolt rá hatást. Rá is hatott a két idősebb művész munkássága, amely mintegy közvetítette a friss európai törekvéseket a Lajtától keletre. S mindhármuk művészete szemléletes példája annak is, hogy milyen erőszakos módon jelent meg, okozott torzulásokat a politika a XX. század művészetében. Kádár egyik művének reprodukciója a hírhedt Entartete Kunst című tárlat katalógusának címlapjára került, Scheiber, akit 1933-as, nagy sikerű római kiállításán a „hivatalos művésszé vált" futurista *Marinetti* nem kis részben „nagyszerű" duceportréjáért dicsért, 1940–45 között csak a Budapesti Zsidó Múzeum kiállításain vehetett részt, 1948 után pedig mindhármukat a politikai fordulat, a „szocreál" késztette hallgatásra. Schreiber és Kádár már nem is, csak Schönberger élte meg életműve rehabilitálását.

Talán éppen ezért válik igazán élővé a (Haas Galéria közreműködésével) magángyűjteményekből válogatott tárlat, amelynek számos darabjával találkozhatott a látogató az elmúlt években. Nemcsak azt érzékeltetik e művek, hogy miként alakult ki Kádár jellegzetes, síkban, dekoratív formákban fogalmazó, a magyar falu jelenetei által egyre inkább inspirált világa, hogyan fogta egységbe felülnézetes képeiben Schönberger a nagyváros részleteit, hogyan emelte a művészetbe Scheiber a nagyvárosi lét addig művészietlennek tekintett helyszíneit – stadion, mulató, revü, cirkusz-, hanem azt is, hogyan foglalták el újra méltó helyüket e művek a magángyűjtemények mellett a művészetről való közgondolkodásban is.

SCHEIBER HUGÓ

KIESELBACH
ŐSZI KÉPAUKCIÓ

SCHEIBER HUGÓ

A KIESELBACH GALÉRIA

tisztelettel meghívja Önt és barátait szeptemberi festményárverésének kiállítására, mely 1998. szeptember 12-én, szombaton 10 órakor nyílik a Budapest V., Szent István krt. 5. szám alatt.
A kiállítás megtekinthető 1998. szeptember 12-től 24-ig minden nap 10–18 óráig.
Az aukció 1998. szeptember 25-én délután 5 órai kezdettel kerül megrendezésre a Vígszínház színháztermében.
Katalógus és vételi információk:
Kieselbach Galéria, Budapest V., Szent István krt. 5.
Tel./fax: 269-3148, 269-3149, E-mail: kieselb@mail.matav.hu

DECEMBERI NAGY AUKCIÓNKRA A FELVÉTEL MEGKEZDŐDÖTT ÉS NOVEMBER 6-IG TART.

The GALLERY KIESELBACH

cordially invites you and your friends to the exhibition of the autumn painting auction. The opening ceremony commences at 10 o' clock a.m. 12th September 1998.
at Budapest V., Szent István krt. 5.
The exhibition is open from 12th September until 24th September every day from 10 a.m. until 6 p.m.
The auction will be held on 25th September 1998. at 5 o' clock p.m. at the theatre hall of Vígszínház.
Next auction: 11th December, 1998.
For further information and catalogue please contact
H-1055 BUDAPEST, Szent István krt. 5.
Phone: 00-36-1-269-3148, 00-36-1-269-3149.
URL: http://www.kiselbach.hu

HYPOBANK

Scheiber Hugó (1873–1950): *Tangó* (67×50 cm, vegyes technika, karton, j. k. l.: Scheiber H.)

Szeretetre méltó és szívszorító festő

Ötven éve halt meg Scheiber Hugó

„Különös csetlő-botló, árva alakja a magyar képzőművészet történetének *Scheiber* Hugó. Szeretetre méltó és szívszorító jelenség" – így kezdi az életrajzi kötetét szakavatott méltatója, *Haulisch* Lenke. S mindjárt meg is magyarázza, miért szolgált rá erre a furcsa jellemzésre éppen az a magyar festő, akinek a nevét külföldön ma leginkább számon tartják, és képeit az európai aukciós házak magas árakon kínálják eladásra, akit éppen – ezért talán a legtöbben, és tegyük mindjárt hozzá, a legkönnyebben hamisítanak. Jóllehet remek rajzkészségét és erőteljes előadásmódját korán felfedezték, élénk és friss rajzait, érzékletes sílusát sikerrel fogadták, de szinte ezzel egyidejűleg már fanyalgás is vegyült az értékelésbe. Elismerése korántsem egyenletes, s szinte valamennyi életrajzi ismertető megjegyzi róla, hogy műveinek színvonala egyenetlen.

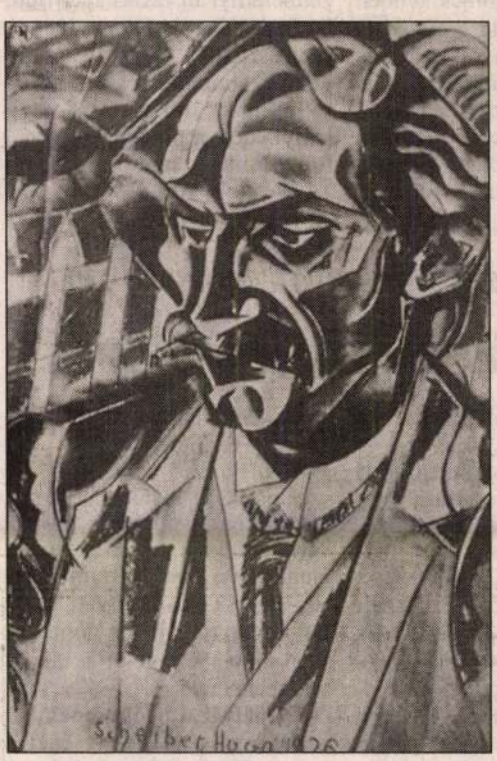

Babits Mihály (1926)

1873-ban született és az Iparművészeti Iskolában *Pap* Henrik vezetése mellett tanult. Apja halála után családfenntartó lett, s kénytelen volt rajztudását cégérfestéssel, kisebb fizetett megbízatásokkal, legyezőkre, bútorokra pingált virágokkal kamatoztatni. Ez a tevékenység sokáig stigmaként tapadt rá, olyannyira, hogy a Műcsarnokban a „visszautasítottak" kiállításán szerepelt. A maga útját járta, és még a húszas években is arról panaszkodik – megélve akkor már katonaként mind a háborús, mind pedig a Tanácsköztársaság éveit –, hogy a Nemzeti Szalon kiállításain ugyan rendszeresen szerepel, semmilyen művészi közösség nem fogadja tagjai közé. Ellentmondásos megítélését mutatja az is, hogy jóllehet, a kritika nem kényeztette, életében mindig voltak szenvedélyes gyűjtői és vásárlói. Nem véletlenül. Hozzásegítette ehhez képeinek hangvétele is: a könnyed és gondtalan derűt sugározta, még akkor is, amikor a világ erre semmi okot nem szolgáltatott. Tipikusan városi figura volt, pontosabban pesti, témáit is elsősorban innen merítette. Nagyszerű portrék maradtak utána, század eleji hangulatot árasztó kávéházi jelenetek, városligeti emberek, lokálok jellegzetes figurái, arcai, és érzékeny modorban megfestett városrészletek. Kezdetben a német expresszionisták közé sorolták, együtt emlegették és állították ki velük, később az olasz futuristákkal hozták rokonságba, majd az orosz konstruktivistákkal. (Ez a többszöri sílusváltás ugyancsak megkönnyíti a hamisítók dolgát.)

A húszas évektől kezdődően rendszeresen szerepel határokon túli kiállításokon – Bécs, Berlin és Róma tárlatain –, így művei közül is jócskán maradt külföldön. 1925–26-ban részt vett a Képzőművészek Új Társasága (KÚT) nagy tárlatán, és pályáját *Vaszary* János után méltatta a sajtó, a háború után bár visszavonultan élt Kertész utcai szerény otthonában húgaival. Még megérte, hogy hatvanadik művészjubileumát 1948-ban a festővilág nagyszerű egyéniségeivel együtt megünneplik, jómaga azonban többnyire visszavonul, képeket sem küld a kiállításokra. Amikor azonban az újonnan megalakuló Magyar Képzőművészek Szövetségébe kérte felvételét, kíméletlenül elutasították. 1950. március 7-én halt meg hetvenhét éves korában. Kevés elismerés jutott osztályrészéül, és sok érdemtelen megaláztatás. A sors különös fintora, hogy ma a legkeresettebbek között tartja számon az aukciós világ.

(fekete)

Biztonságos lehet a radioaktív hulladéktárolás

Kutatásokat javasolnak

Lényegében megerősítette a kis és közepes aktivitású radioaktív hulladéktároló helyszínének kiválasztásával és kutatásával kapcsolatos korábbi álláspontját a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) szakértői gárdája. *Rónaky* József, az Országos Atomenergia-hivatal főigazgatója elmondta, 1999 májusában kérték föl a NAÜ-t arra, hogy szervezze meg az Üveghuta (Bátaapáti) térségében 1996–98 között folytatott kutatások nemzetközi felülvizsgálatát.

A NAÜ szakértői 1999. november 22–26. között a nekik átadott dokumentumok, továbbá a magyar szakemberekkel folytatott megbeszélések alapján a helyszínen is tanulmányozták a problémát. A napokban, angol és magyar nyelven is megjelent részletes jelentésük főbb megállapításai szerint megfelelő volt a telephely kiválasztásának módszere. Eddig nem találtak olyan körülményt vagy adatot, amely megkérdőjelezné a helyszín alkalmasságát. Mindazonáltal még a tároló létesítésének megkezdése előtt további földtani kutatásokat, mindenekelőtt kőzetfizikai vizsgálatokat tartanak szükségesnek.

A jogi szabályozás terén nagyobb rugalmasságot javasolnak a NAÜ szakértői. Szerintük a teljes rendszer biztonságát garantáló mérnöki és természetes (földtani) gátak együttesen is megfelelnek a követelményeknek, így nincs szükség arra, hogy – a jelenlegi rendelkezéseknek megfelelően – külön-külön is kielégítsék e feltételeket. **(s. m.)**

Profi munka kell a talpon maradáshoz

Rend a takarítóiparban

A hazai környezeti kultúrára jellemző, hogy takarítók munkája mind a mai napig nincs kellően megbecsülve, pedig a társadalmi elismerést ez a kétszázezres „lélekszámú" szakma is megérdemelné – hangzott el a Takarítási Szövetségek közép-európai elnökségi találkozóján. A tizenöt évvel ezelőtti takarítókocsit tologató „rabszolgamunka" már a múltté, a sok millió négyzetméternyi új takarítandó felület hazánkban is felpezsdítette a professzionális eszközökkel dolgozó szakmát. Tavaly körülbelül kétezer takarítócég tevékenykedett a magyar piacon, s több mint százmilliárd forint árbevételt értek el. **(-ar)**

A halászati jogra pályázatot írnak ki

Enyhén emelik a jegyárat?

A halászati törvény értelmében legkésőbb 2000. július 1-jéig minden állami tulajdonban lévő vízterület halászati jogára nyilvános pályázatot kell kiírni. Hónapok óta folyik a dokumentációk megyei szintű előkészítése, de a körülbelül 1500 halászati vízterület közül eddig még tíz sorsáról sem sikerült dönteni – válaszolta lapunk kérdésére *Pintér* Károly, a földművelésügyi tárca főosztályvezetője. A pályázatokat minden esetben a megyei halászati felügyelet állítja össze és a minisztérium írja ki. A szakhatóságok már a kiírási dokumentációban véleményt mondanak a vízügyi, természetvédelmi és környezetvédelmi követelményekről. Egységes kezelésről szó sem lehet, minden vízterület esetében egyedi feltételrendszernek kell megfelelni. Azok, akik eddig az úgynevezett „átengedő határozatok" értelmében az állami vízterületek gazdái voltak – s most esetleg nem ők lesznek a pályázat nyertesei –, kártalanításban részesülnek. A kártalanítás a még meg nem térült befektetések után jár, amelyek legjobban az adott gazdálkodási területet – így valószínűleg az ő pályázatuk lesz szakmailag a legalaposabb –, s nekik nem kell senki részére kártalanítást fizetni. A pályamunkákat a minisztérium bírálja el – az országos halászati bizottság bevonásával –, a döntéshozatal előtt mérlegelve a társtárcák véleményét is.

A pályázat nyertesének halgazdálkodási tevékenységét és a szerződésben foglaltak betartását továbbra is a megyei halászati felügyeletek fogják ellenőrizni. A nyilvános pályázatot egyébként a Balatonra is ki kell írni, bár a Balatoni Halászati Rt.-t milliárdos kártérítés illetné meg, ezért új bérlők jelentkezésére a minisztérium nem lát reális esélyt. A magyar tengeren folyó halgazdálkodás egyébként régóta veszteséges, de ökológiai karbantartására a jövőben is szükség lesz. A hagyományos halásztelepülésekhez igazodó folyószakaszokon nem változtatnak, csak a Szigetközben, a főmedren kívüli vízterületeken várható valami-

Scheiber Hugó

Magyar Nemzet:
2000. március 7., kedd

Szeretetre méltó és szívszorító festő

Ötven éve halt meg Scheiber Hugó

„Különös csetlő-botló, árva alakja a magyar képzőművészet történetének *Scheiber* Hugó. Szeretetre méltó és szívszorító jelenség" – így kezdi az életrajzi kötetét szakavatott méltatója, *Haulisch* Lenke. S mindjárt meg is magyarázza, miért szolgált rá erre a furcsa jellemzésre éppen az a magyar festő, akinek a nevét külföldön ma leginkább számon tartják, és képeit az európai aukciós házak magas árakon kínálják eladásra, akit éppen – ezért talán a legtöbben, és tegyük mindjárt hozzá, a legkönnyebben hamisítanak. Jóllehet remek rajzkészségét és erőteljes előadásmódját korán felfedezték, élénk és friss rajzait, érzékletes sílusát sikerrel fogadták, de szinte ezzel egyidejűleg már fanyalgás is vegyült az értékelésbe. Elismerése korántsem egyenletes, s szinte valamennyi életrajzi ismertető megjegyzi róla, hogy műveinek színvonala egyenetlen.

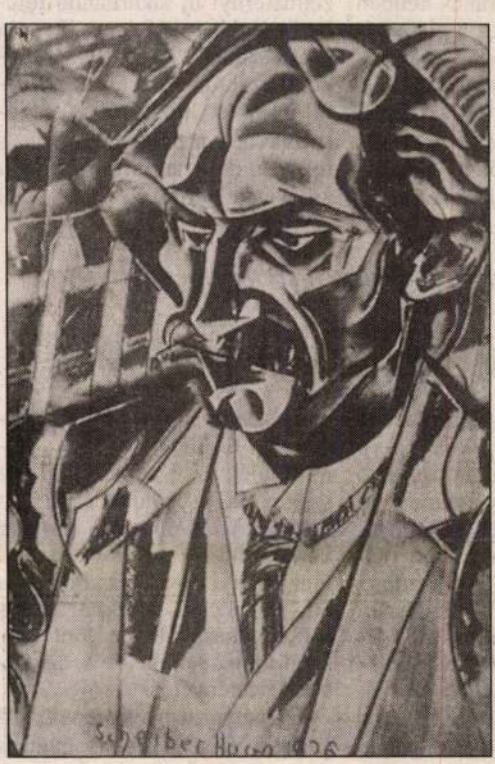

Babits Mihály (1926)

1873-ban született és az Iparművészeti Iskolában *Pap* Henrik vezetése mellett tanult. Apja halála után családfenntartó lett, s kénytelen volt rajztudását cégérfestéssel, kisebb fizetett megbízatásokkal, legyezőkre, bútorokra pingált virágokkal kamatoztatni. Ez a tevékenység sokáig stigmaként tapadt rá, olyannyira, hogy a Műcsarnokban a „visszautasítottak" kiállításán szerepelt. A maga útját járta, és még a húszas években is arról panaszkodik – megélve akkor már katonaként mind a háborús, mind pedig a Tanácsköztársaság éveit –, hogy a Nemzeti Szalon kiállításain ugyan rendszeresen szerepel, semmilyen művészi közösség nem fogadja tagjai közé. Ellentmondásos megítélését mutatja az is, hogy jóllehet, a kritika nem kényeztette, életében mindig voltak szenvedélyes gyűjtői és vásárlói. Nem véletlenül. Hozzásegítette ehhez képeinek hangvétele is: a könnyed és gondtalan derűt sugározta, még akkor is, amikor a világ erre semmi okot nem szolgáltatott. Tipikusan városi figura volt, pontosabban pesti, témáit is elsősorban innen merítette. Nagyszerű portrék maradtak utána, század eleji hangulatot árasztó kávéházi jelenetek, városligeti emberek, lokálok jellegzetes figurái, arcai, és érzékeny modorban megfestett városrészletek. Kezdetben a német expresszionisták közé sorolták, együtt emlegették és állították ki velük, később az olasz futuristákkal hozták rokonságba, majd az orosz konstruktivistákkal. (Ez a többszöri sílusváltás ugyancsak megkönnyíti a hamisítók dolgát.)

A húszas évektől kezdődően rendszeresen szerepel határokon túli kiállításokon – Bécs, Berlin és Róma tárlatain –, így művei közül is jócskán maradt külföldön. 1925–26-ban részt vett a Képzőművészek Új Társasága (KÚT) nagy tárlatán, és pályáját *Vaszary* János után méltatta a sajtó, a háború után bár visszavonultan élt Kertész utcai szerény otthonában húgaival. Még megérte, hogy hatvanadik művészjubileumát 1948-ban a festővilág nagyszerű egyéniségeivel együtt megünneplik, jómaga azonban többnyire visszavonul, képeket sem küld a kiállításokra. Amikor azonban az újonnan megalakuló Magyar Képzőművészek Szövetségébe kérte felvételét, kíméletlenül elutasították. 1950. március 7-én halt meg hetvenhét éves korában. Kevés elismerés jutott osztályrészéül, és sok érdemtelen megaláztatás. A sors különös fintora, hogy ma a legkeresettebbek között tartja számon az aukciós világ.

(fekete)

Biztonságos lehet a radioaktív hulladéktárolás

Kutatásokat javasolnak

Lényegében megerősítette a kis és közepes aktivitású radioaktív hulladéktároló helyszínének kiválasztásával és kutatásával kapcsolatos korábbi álláspontját a Nemzetközi Atomenergia-ügynökség (NAÜ) szakértői gárdája. *Rónaky* József, az Országos Atomenergia-hivatal főigazgatója elmondta, 1999 májusában kérték föl a NAÜ-t arra, hogy szervezze meg az Üveghuta (Bátaapáti) térségében 1996–98 között folytatott kutatások nemzetközi felülvizsgálatát.

A NAÜ szakértői 1999. november 22–26. között a nekik átadott dokumentumok, továbbá a magyar szakemberekkel folytatott megbeszélések alapján a helyszínen is tanulmányozták a problémát. A napokban, angol és magyar nyelven is megjelent részletes jelentésük főbb megállapításai szerint megfelelő volt a telephely kiválasztásának módszere. Eddig nem találtak olyan körülményt vagy adatot, amely megkérdőjelezné a helyszín alkalmasságát. Mindazonáltal még a tároló létesítésének megkezdése előtt további földtani kutatásokat, mindenekelőtt kőzetfizikai vizsgálatokat tartanak szükségesnek.

A jogi szabályozás terén nagyobb rugalmasságot javasolnak a NAÜ szakértői. Szerintük a teljes rendszer biztonságát garantáló mérnöki és természetes (földtani) gátak együttesen is megfelelnek a követelményeknek, így nincs szükség arra, hogy – a jelenlegi rendelkezéseknek megfelelően – külön-külön is kielégítsék e feltételeket. **(s. m.)**

Profi munka kell a talpon maradáshoz

Rend a takarítóiparban

A hazai környezeti kultúrára jellemző, hogy takarítók munkája mind a mai napig nincs kellően megbecsülve, pedig a társadalmi elismerést ez a kétszázezres „lélekszámú" szakma is megérdemelné – hangzott el a Takarítási Szövetségek közép-európai elnökségi találkozóján. A tizenöt évvel ezelőtti takarítókocsit tologató „rabszolgamunka" már a múltté, a sok millió négyzetméternyi új takarítandó felület hazánkban is felpezsdítette a professzionális eszközökkel dolgozó szakmát. Tavaly körülbelül kétezer takarítócég tevékenykedett a magyar piacon, s több mint százmilliárd forint árbevételt értek el. **(-ar)**

A halászati jogra pályázatot írnak ki

Enyhén emelik a jegyárat?

A halászati törvény értelmében legkésőbb 2000. július 1-jéig minden állami tulajdonban lévő vízterület halászati jogára nyilvános pályázatot kell kiírni. Hónapok óta folyik a dokumentációk megyei szintű előkészítése, de a körülbelül 1500 halászati vízterület közül eddig még tíz sorsáról sem sikerült dönteni – válaszolta lapunk kérdésére *Pintér* Károly, a földművelésügyi tárca főosztályvezetője. A pályázatokat minden esetben a megyei halászati felügyelet állítja össze és a minisztérium írja ki. A szakhatóságok már a kiírási dokumentációban véleményt mondanak a vízügyi, természetvédelmi és környezetvédelmi követelményekről. Egységes kezelésről szó sem lehet, minden vízterület esetében egyedi feltételrendszernek kell megfelelni. Azok, akik eddig az úgynevezett „átengedő határozatok" értelmében az állami vízterületek gazdái voltak – s most esetleg nem ők lesznek a pályázat nyertesei –, kártalanításban részesülnek. A kártalanítás a még meg nem térült befektetések után jár, amemerik legjobban az adott gazdálkodási területet – így valószínűleg az ő pályázatuk lesz szakmailag a legalaposabb –, s nekik nem kell senki részére kártalanítást fizetni. A pályamunkákat a minisztérium bírálja el – az országos halászati bizottság bevonásával –, a döntéshozatal előtt mérlegelve a társtárcák véleményét is.

A pályázat nyertesének halgazdálkodási tevékenységét és a szerződésben foglaltak betartását továbbra is a megyei halászati felügyeletek fogják ellenőrizni. A nyilvános pályázatot egyébként a Balatonra is ki kell írni, bár a Balatoni Halászati Rt.-t milliárdos kártérítés illetné meg, ezért új bérlők jelentkezésére a minisztérium nem lát reális esélyt. A magyar tengeren folyó halgazdálkodás egyébként régóta veszteséges, de ökológiai karbantartására a jövőben is szükség lesz. A hagyományos halásztelepülésekhez igazodó folyószakaszokon nem változtatnak, csak a Szigetközben, a főmedren kívüli vízterületeken várható valami-

SCHEIBER HUGÓ

Wechselwirkungen – Ungarische Avantgarde in der Weimarer Republik

Szöveg:.59, 60, 62, **93-95**, 100, **125-128**, **584-585**.

Kép: 8, 9, 61.

SCHEIBER HUGÓ

Szellemi portré képekből, rajzokból

Kiállítás Füst Milán gyűjteményéből a Magyar Tudományos Akadémián

P. Szabó Ernő

Uram, ha ezt a képet megvehetném! – kiáltott föl *Füst Milán* egy festmény láttán 1909-ben, az Uránia helyiségében. A képet *Gulácsy Lajos* festette, a Veronai álmok című ciklus egy mára már elveszett, csak leírásokból ismert darabjaként. A gyűjtőszenvedélyről és elragadtatásról tanúskodó felkiáltás ellenére ez a mű nem került a költő tulajdonába, valamikor később azonban egy másik Gulácsy-alkotás igen. Mégpedig a *Descartes-ot* idéző bolond filozófus portréja, a Cogito ergo sum című alkotás, az a főmű, amely nélkül bizony szegényebb volna a Gulácsy-életmű. És persze szegényebb lenne az a válogatás is amely, ha jelzésszerűen is, de a költő műgyűjteményét tekinti át, éppúgy, mint az a bemutató, amely pénteken délután nyílt meg a Magyar Tudományos Akadémia művészeti gyűjteményében. A mintegy harminc festményt, rajzot, sokszorosított grafikát magába foglaló tárlat mintegy ötödrésze annak a gyűjteménynek, amelyet Füst Milán és felesége, Erzsébet asszony létrehozott. Tekintélyes szám – noha valójában nem is volt gyűjtő a költő a szó klasszikus értelmében. Elsősorban barátaitól, a hozzá szellemi-művészi tekintetben közel álló alkotóktól kapott – róla vagy feleségéről készült – képekkel, rajzokkal vette körül magát, de adott esetben vásárolt is, csak éppen nem azzal a szándékkal, hogy az általa birtokolt művek szisztematikusan fogjanak át egy-egy korszakot, műfajt, technikát.

Jól érzékeltette ezt a tulajdonosok halála után az MTA Füst Milán

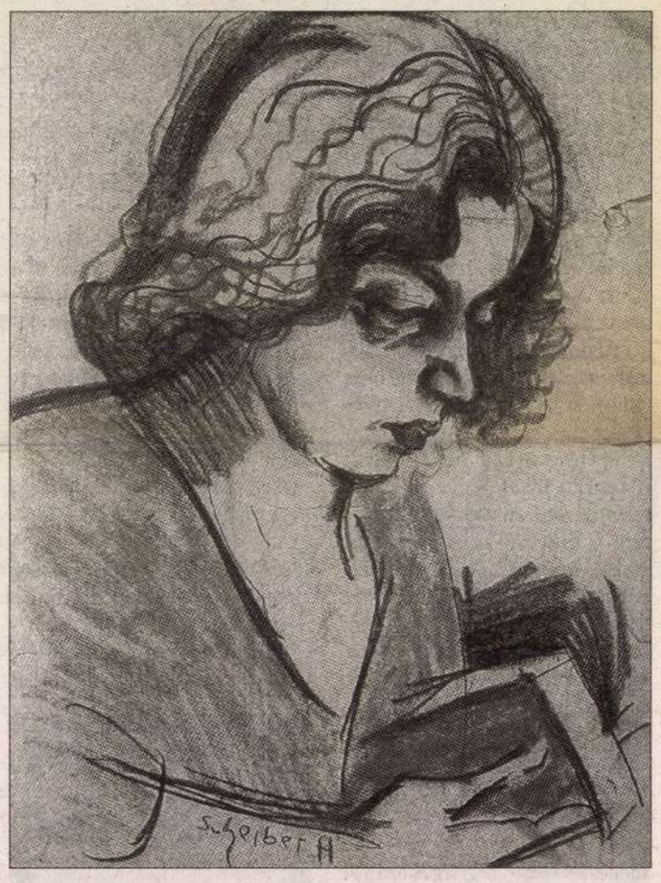

Scheiber Hugó: Olvasó nő (Erzsi?), 1920-as évek

rült művekből rendezett első, a mostaninál nagyobb, 1992-es kiállítás a Petőfi Irodalmi Múzeumban, de jelzi a mostani bemutató is. A figyelemre méltó régi művészeti anyagból csak két festmény van jelen e tárlaton: egy, a XVI. század közepéről való ismeretlen olasz festő Háromkirályok imádása című vászna, s az 1760 körül festett muzsikusportré, amelynek mestere azonban az előbbiéhez hasonlóan jelentősek, így elképzelhető, hogy egykor főúri gyűjteményben őrizték. A régi művészetet képviselő több értékes kép mérete miatt nem szerepelhet a művészeti gyűjtemény állandó anyaga mellett paravánokon kiállított anyagban.

A rendező *Szabó Júlia* művészettörténésznek köszönhetően a XIX–XX. századi magyar festészet, a környezetben kapott helyet, ami egy-egy esetben különösen izgalmas színbeli, formai, stilisztikai párhuzamokat, ellenpontokat eredményez, vagy éppen összeköti egymással a kétféle összeállítást, mint például *Mednyánszky László* két tátrai tájrészlete, amelyek mellett mestere, *Thomas Ender* két akvarellje látható. Ezekből nemrégiben külön kiállítást is láthattunk a művészeti gyűjteményben.

A magyar avantgárd olyan remekművei szerepelnek a kiállításon, mint *Tihanyi Lajos* Falusi kentaur című festménye, vagy a korábban az Akadémián szintén külön tárlattal reprezentált *Berény Róbert Weiner Leóról, Varró Istvánról* készült portréja. Méltán híres grafikák képviselik *Pór Bertalant* és *Uitz Bélát* is. A gyűjtemény kiemelkedő jelentőségű darabjai közül jó néhány Füst Milánt vagy feleségét, *Hefler Erzsébetet* ábrázolja. A húszas évek végén készült *Berény Róbert* portréja a költőről, néhány évvel korábbi a feleségét ábrázoló Rippl-Rónai-pasztell. Izgalmas tanulmány, hogy az Erzsébet asszonyról készült portrék különböző vonásokat emelnek ki: *Scheiber Hugó* húszas években készült remeke könyvvel a kezében, elmélyedő arccal ábrázolja, *Benedek Péter* 1920-as összefogott, tömör portréja a nyitottságot hangsúlyozza. Az érdeklődők hamarosan talán újabb művészi nézőpontokat is megismerhetnek, s persze a gyűjtemény további értékeit is, hiszen az MTA Füst Milán Fordítói Alapítványa jóvoltából a jelenleg egy sötét lakásban őrzött többi műtárgy is hamarosan bekerülhet az Akadémia falai közé.

■

A Magyar Tudományos Akadémia Füst Milán Fordítói Alapítvány kuratóriuma az idén az Oriola lantja orosz független íróegyesülés alkotóközösségét és *Jean-Luc Moreau* költő-műfordítót, a párizsi Keleti Nyelvek Főiskolája tanárát részesítette fordítói nagydíjban, az elismerést tegnap adták át az Akadémia budapesti székházában. A méltatás szerint az Oriola lantja orosz független íróegyesülés alkotóközössége – az Ómagyar Mária-siralomtól *Petrőczi Kata Szidóniáig* – a régi magyar költészet fordítására vállalkozott. *Tagjai: Leonyid Volodarszkij, Olga Volodarszkaja, Irina Kovaljova* és *Ivan Belokrilov*.

A kuratórium életművéért tüntette ki a nagydíjjal Jean-Luc Moreaut, aki több mint három évtizede szólaltat meg francia nyelven XX. századi magyar költőket, írókat: *Ady Endrét, Kosztolányi Dezsőt, Radnóti Miklóst, Illyés Gyulát, Bánffy Miklóst*.

A Füst Milán nevét viselő alapítványt – az író özvegyének végrendelete alapján – a Magyar Tudományos Akadémia 1989-ben hozta létre, miután Füst Milánné Helfer Erzsébet teljes vagyonát az alapítványra hagyta. A szervezet célja a magyar költészet, prózairodalom megismertetésének elősegítése; Füst Milán írói életművének ápolása, az életművel kapcsolatos bibliográfia vagy tudományos munka elismerése. Az elmúlt évtizedben a fordítói ösztöndíjra 29 országból érkezett pályázat, s össze-

Ősz a Millenárison

PROGRAMOK

NOVEMBER 10., SZOMBAT

10.00 Fogadó a Millenárishoz: Menjünk bábszínházba! Szegedi Kövér Béla Színház: Kerék és Szárny **10.00** Fogadó a Millenárishoz: Mesterségbemutató – kézműves foglalkozások **11.00** Fogadó a Millenárishoz: Évkerék legendárium **15.00** Zöld Péter játszótér: Mesélő játszótér **16.00** Fogadó a Millenárishoz: Menjünk bábszínházba! Szegedi Kövér Béla Színház: Kerék és Szárny **19.30** Millenáris Teátrum: Színházi esték – A falunk rossza Tóth Ede népszínművének 1965-ös Thália színházi változatát továbbgördítette Vörös Róbert és az Új Színház társulata. **20.00** Fogadó a Millenárishoz: Éjszakai kabaré – Gábriel angyalai

NOVEMBER 11., VASÁRNAP

10.00 Fogadó a Millenárishoz: Menjünk bábszínházba! Pályi János: Tamási Áron: A szegény ördög **11.00** Fogadó a Millenárishoz: Dolgozó–képzőművészeti műhely **15.00** Fogadó a Millenárishoz: Menjünk bábszínházba! Pályi János: Tamási Áron: A szegény ördög **16.30** és **19.30** Millenáris Teátrum:

Molnár: Egy, kettő, három

Varga Klári filmes álmokról, készenléti állapotról és a színészi alázatról

GALÁNTAI CSABA

Két egyfelvonásos vígjátékát mutatja be ma este Budapesten a Madách Színház *Molnár Ferencnek*. Az Egy, kettő, három, illetve az Ibolya rendezője *Szirtes Tamás*, a főbb szerepekben *Gálvölgyi János* és *Szerednyey Béla* látható. Lydiát *Varga Klári* alakítja. Vele beszélgettünk.

– Az új évad bemutatóinak szereposztását böngészve, meglepetten tapasztaltam, hogy az Egy, kettő, három lesz az egyetlen bemutatója a Madách Színházban…

– Ezenkívül volt egy beugrásom a Páratlan párosba, aztán, ha minden igaz, Miskolcon fogom próbálni az Antigonét… És van egy dédelgetett álmom… Többször forgattam már, mint színésznő, sőt az egyetlen díjam is filmes díj. Szóval, mostanában forgatókönyvírással is próbálkozom. Szeretném megtanulni a filmszakmát, s talán majd egyszer filmet is készíthetek. Emberi sorsokról szeretnék mesélni. Mert hiába vannak multiplex mozik, megaprodukciók, én úgy gondolom, hogy a világban lassan áttevődik majd a hangsúly a külsőségekről a belső lelki folyamatokra. Az emberek meg fogják unni a közhelyes történeteket, a csinnadrattákat, a fegyvereket, mert kíváncsiak a saját és a mások életére is.

– 1993-ban, a főiskola elvégzése után a Madách Színházhoz szerződött, s azóta nem váltott. Mások talán türelmetlenebbek, ha nem találják meg őket a szerepek, hamar to-

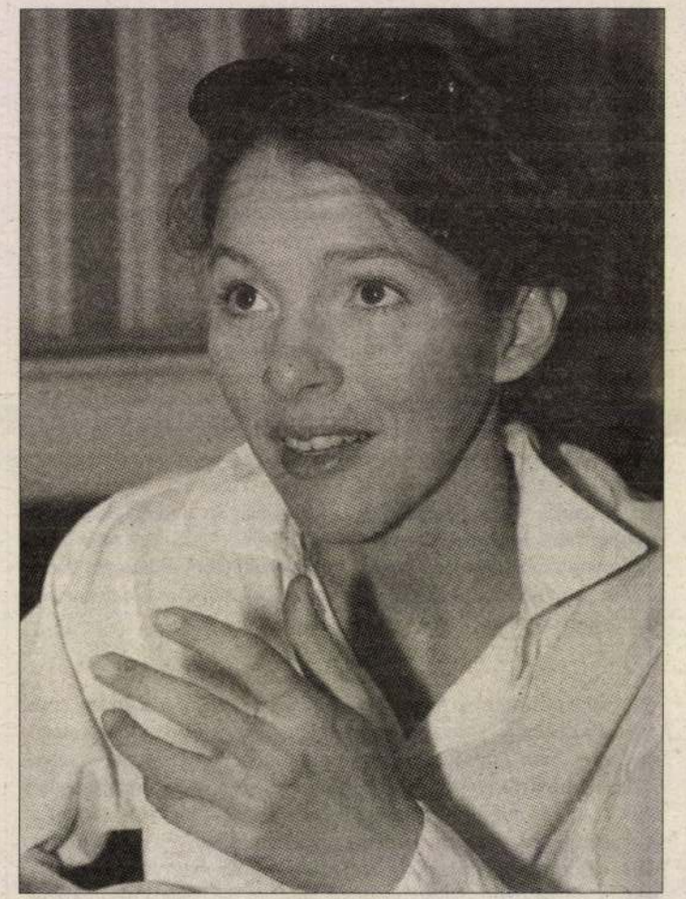

„Az emberek meg fogják unni a közhelyes történeteket" FOTÓ: TÓTH TIBOR

…hogy ott kell lennem a túloldalon, hogy egyszer majd ebben a színházban kell színpadra lépnem. Egyébként először a Budapesti Kamaraszínházhoz kerültem, aztán körülbelül három hónap múlva azt éreztem, hogy nekem nem ott van dol-

…érzem, hogy nekem itt kell lennem. Persze kellenek az új emberek, ezért játszom vidéken is.

– A vidéki színházak társulatai viszonylag zárt közösséget alkotnak. Hogyan fogadták a fiatal, pesti színészt?

…forgatom a világot, hanem úgy, hogy tanulni akarok, mert akkor kinyílnak az ajtók és kinyílnak az emberek.

– Nem tartozik a média által felkapott színésznők közé. Ez kihathat a mindennapi színházi létezésére?

– A színész nem attól jó színész, hogy a média által felkapott, vagy éppen nem. Persze, tudjuk, hogy a média az egyetlen, ami által a színész ismertté válhat. Ha valakiről nem tudnak, azt nem hívják. Ez korántsem jelenti azt, hogy akiről nem tudnak, az nem lehet jó színész. Nagyon fontos, hogy az ember karbantartsa a tehetségét, és ne azt gondolja: hogy ha rólam nem írnak az újságok és nem mutat a tévé, akkor nem is érdemes teljes energiával csinálni az egészet. Nagy a csábítás, hogy az ember feladja az álmait. De bízom a saját belső erőimben, nem gondolom azt, hogy a világ számára valamilyennek ki kellene találnom magam. Ha valaki kitartóan és kizárólag önmagát képviseli, előbb-utóbb odafigyelnek rá. Az embernek egyfolytában készülnie kell, s akkor eléri a rég várt pillanat.

– Mint most Varga Klárit… Sok színésznek vágya, hogy legalább egyszer játszhasson Molnár Ferenc-darabban. Miért szeretik a színészek oly nagyon Molnár Ferencet?

– A legkisebb szerepet is tökéletesen megírja, végigvezeti. Szórakoztatva mond kemény kritikát a világról. Szerepem szerint egy amerikai milliomos lány vagyok, aki okos, bátor, magabiztos és szerelmes. Eddig többnyire tiszta lelkű leányokat

A csillagkutya és a masiniszta

LÁZÁR FRUZSINA

Az én könyvtáram című ifjúsági sorozat neve az idősebb generáció számára talán nem ismeretlen, hiszen a hatvanas években a Móra Könyvkiadó jóvoltából néhány éven át a háború utáni klasszikusok nagy részét e sorozat keretein belül juttatták el a fiatal olvasókhoz. Az idén újraindított sorozat azonban nem hagyományt kíván folytatni, célja nem a már számtalanszor kiadott örökzöldek újbóli megjelentetése, sokkal inkább az értékes, de kevésbé ismert irodalmi gyöngyszemeket kívánja szép kiadásban, nagyszerű grafikákkal olvasói elé tárni. Méltánytalanul feledésbe merült műveket, nemzetközileg elismert regényeket, díjnyertes alkotásokat.

Idén a sorozat három kötete látott napvilágot. *Békés Pál* A Fé-

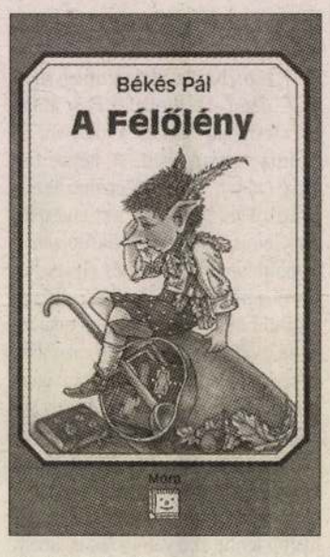

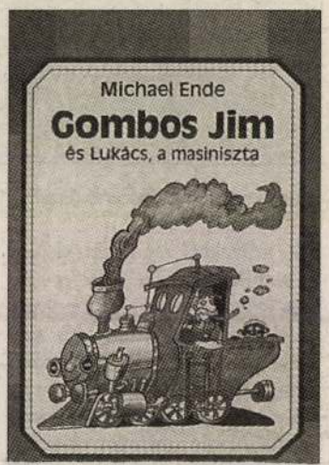

…Királyának, Háromnegyedtizenkettedik Alfonznak nagy gondot okoz az esetleges túlnépesedés, ugyanis az ország olyan kicsi, hogy négyen is alig férnek el rajta. Amikor egy ötödik lakó kerül a szigetre, bonyodalmak sora veszi kezdetét, Lukács, a masiniszta mozdonyával, Emmával, és Gombos Jimmel elhagyja a szigetet…

Henning Mankell svéd szerző színdarabokat és tévéjátékokat írt, sőt krimiszerzőként a világ legjobbjai között tartják számon. Első gyermekregénye A csillagkutya, több svéd irodalmi díjban részesült, a német gyerekzsűri pedig a tavalyi év legjobb könyvének kijáró olvasói különdíjjal tüntette ki. A négykötetes regény főhőse Joel, aki a magányos csillag felé loholó kutya nyomát kö-

Scheiber Márton
betűfestő
Csatsopronkörnyék 57 l.

Tanító volt Balfon a XVII. században?? Minden nem igen derül ki a hűlye szövegből. Írta és festette a balfi mai kath. templom utolsó ev. lelkészének ~~a~~ agendáját; Cs. szerint gyönyörű munka, mely jelenleg a balfi protestáns templom kincstárában van. A német szövegből látom, hogy a fordít

Kéziratot 1670-
ben, kötése
1679 ben
készült.

Scheiber Márton

Betűfestő

l.

Gatkai Soprkorány

57. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszteremében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Scheiber Miklós

Építész Brooklinban

cvod

Vállalkozók Lapja

1937. ápr. 29. (K. M.:

A „Megfagyott Muzsikus".)

Gulyás Pál dr. VII. 275.

MDK

Scheiber Miklós

Villa-tanulmány. Vizfm.Mgt.
Egyleti ház. Rajz. "

KMTárs. 1937. tav. kiáll. 35.lap

~~Földes Ede~~

és Scheiber Miklós

A szatmárnémeti
ipari szakiskola
tervpályázatán

II. dij.

Magyar Építőművészet

1907. 9. sz. 22. l.

kép és
alapr.

M D K

Scheiber Miklós 800 koronás első dij

Gyöngyös ujjáépitése. ÉI.-ÉM. /23.sz./ 1918.jun.21. 181. 1.

Scheiber Miklós

épitész

két terv, I. díj

MÉ Gyöngyös

4. l. 10–12. l.

Műszaki rajzokkal

vegges

d. 56

1 Köt. 8°

Lindenschmit,

Heinrich

Schliemanns Ausgrabungen in Troja und Mykenae.

Vortrag gehalten im Vereine zur Erforschung rheinischer Geschichte und Alterthümer.

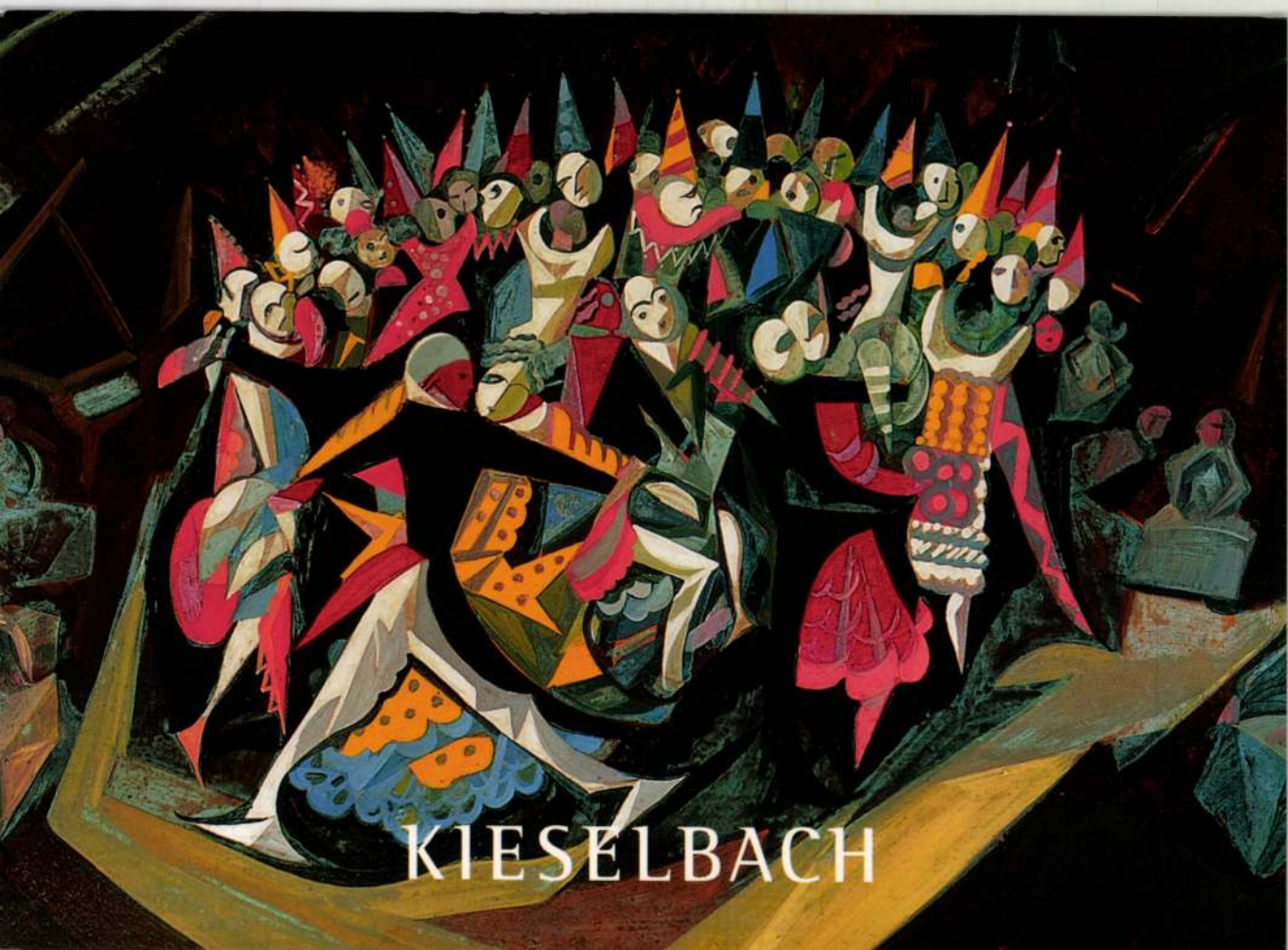
KIESELBACH

SCHEIBER HUGO

A KIESELBACH GALÉRIA ÉS AUKCIÓSHÁZ

tisztelettel meghívja Önt és barátait decemberi festményárverésének kiállítására, mely 2001. november 27-én 17 órakor nyílik a Budapest V., Szent István krt. 5. szám alatt. A kiállítás megtekinthető 2001. november 28-tól december 6-ig, minden nap 10–18 óráig. Az aukció december 7-én délután 6 órai kezdettel kerül megrendezésre a Vígszínház színháztermében.

ÚJ IDŐPONT!

THE KIESELBACH GALLERY

cordially invites you and your friends to the view of the December painting auction. The opening ceremony commences at 5 p.m. 27th November, 2001. The paintings are on view in the Kieselbach Gallery, at 5. Szent István krt., Budapest V., from 28th November to 6th December, every day, from 10 a.m. to 6 p.m. The auction will be held at the theatre hall of Vígszínház, at 6 p.m. 7th, December, 2001.

A képfelvétel a következő aukcióra megkezdődött!

INFORMÁCIÓ ÉS KATALÓGUS / INFORMATION AND CATALOGUE:

Kieselbach Galéria, H-1055 Budapest, Szent István krt. 5.

Tel. / Phone: (36-1) 269-3148, (36-1) 269-3149 • Fax: (36-1) 269-2219

www.kieselbach.hu

E-mail: gallery@kieselbach.hu

Inter-Európa Bank Rt.

A SANPAOLO IMI csoport társult tagja

Scheiber Hugó (1873–1950): *Karneval* (70x102 cm, olaj, karton, j.j.l.: Scheiber H)

Scheiber Miklós

Műcsarnok
1914. tav. Kiáll. 634. 635

suba Scheiber Miklós

Műcsarnok
1922. jub. Kiáll. 532

~~Bethlen Gábor III. 185.~~

M.D.K.

Scheiber Miklós, építész

Gyöngyös ujjáépítésével kapcsolatban családi házakra kiírt tervpályázaton első díjat nyert.

Építőipar - Építőművészet, Bp.1918.évf. 23. sz.
181. old. + 29. n. 228. old. 7-10. á [u.o. a tervező neve „Schreiber"-ner irva]

MDK.

Scheiber Miklós müépitész. A Szatmárnémeti tervpályázaton II. dijat nyert.

Magyar Iparmüvészet, 19o7. 264. l.

Scheiber Miklós, építész

M.D.K.

két tervével első díjat nyert a Görcsös újjáépítésére kiírt pályázaton, melyre 432 pályamű érkezett be.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1918. 52. köt. 220. old.

Scheiter Miklós, épitész

Két terminal első díjat nyert a gyönyös ujjáépítésére kiírt pályázaton, melyre 432 pályamű érkezett be.

1318. 52. tét. 220. old.

Scheiber Miklós, epitész M.D.K.

Földes Edével közös terve második díjat nyert a szatmárnémetii ipari szariskola pályázatán.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1907. XXVIII. évf.

aug. 14. sz. 13. old.

MDK

Scheiber Miklós

Szatmári faipari s akiskola.Közös terv Földes Edével.II.dij. Repr. a főhomlokzat, földsz., I.e em. rajzokról, 22.old.

Magyar Éptőművészet 1907. 11.sz.

MDK

Scheiber Miklós és Podhredszky Olivér

A szatmári városi közkórház tervpályázatán dijat nyertek

Tervpályázatok eredménye. Épitő Ipar. 1908. aug. 2. 307.l.

MDK.

Scheiber Miklós. épitész.

A szatmárnémeti áll. ipariskola tervpályázatán a II. dijat nyerte.

Müvészet, 19o7. 268. l.

MDK

Scheiber Miklós

A szatmárnémetii ipari szakiskola tervpályázatán a második dijat Földes Ede és Scheiber Miklós nyerték el.

Magyar Épitőmüvészet 1907. 9.sz.23.l.

Scheiber Miklós

építész

a Magyar Építőmüvesek Szövetségének képviseletében részt vett az alábbi kongresszuson.

Lechner Jenő:

A IX. nemzetközi építész-kongresszus Rómában.

Építő Ipar

1911. nov. 19.

Scheiber Miklós

régi budai házakat
átrázoló rajzai

A Ház 1909. II. 1–2. sz.

YAM

DÁSA

SZÉKELY DEZSŐ

Scheiber

épitész

lásd

Művészet 1908,

64 l.

SCHEIBER Sándor

TURÁN Tamás: Jiddeoni : Scheiber Sándor emlékezete.
= Uj Élet 1993. aug. 1. 1. ill.

M.D.K.

Schaiber Miklós, építész

és Földes Ede tervei alapján épülendő szatmárnémeti r. k. főgimnázium internátusára kiírt a versenytárgyalást.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf. szept. 2. sz. 11. old.

Schreiber Miklós. M.D.K.

építési

és Földes Ede nyerter megbízást az Ipolyságon építendő községi bérpalotára, melyben a posta- és távirda, valamint az adóhivatal is elhelyezést fog nyerni

Vállalkozók Lapja, Bp. 1911. XXXII. évf.

márc. 8. sz. 12 old.

MDK

Scheiber Miklós, Földes Ede

Ipolysági posta- és adóhivatal, temp.

Szatmári főgym. konviktusa, temp.

KMT 1913. tav. kiáll. 87.l.

MDK

Scheiber Miklós és Földes Ede

Lévai áll. tanitóképző, temp.

Szatmári leszámiteló bank, temp.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat.
87.l.

~~Földes Ede~~

és Scheiber Miklós

építészek

nincs
cíd

a nagybecskereki szinh
terv pályázatán I. dy
és megbízás.

Építő Ipar

1913. 136. l.

(Terv pályázatok
eredménye.)

minősége is arra mutat, hogy nem l
ményt, mint maga az apszis volt. Ame
dusból származnak, inkább az ókeresz
thesis" és „diakonikon" céljaira szolgál
jellegű tornyok alapjaként.[1]

Hasonló a helyzet az északkeleti n
kozó és kelet felé húzódó falmaradván
bazilika tengelyébe eső részét Henszl
tartotta. A sírkápolna kérdésével késő
gyalásakor még foglalkozunk, itt csupá
a falmaradványt mindenütt megfoszto
ránkmaradt alaktalan alapfalakból inká
szögalakú szentély végződését, valamint

Az apszistól nyugatra eső falmara
hajóhoz tartozhattak, részben ismeretl
lékhajó egyenes záródása mellett kerü
nyebb lelete, egy kisméretű, félköríves

Scheiber Miklós

épitész

Földes Edével együtt a nagybecskereki szinház terpályázatán 1913-ban első díjat (megbízás) nyert

Magyar Építőművészet

1913. 3. sz. 32. l

~~Földes Ede~~

és Scheiber Miklós
ced

A nagybecskereki szin-
ház tervpályázatán
első díjat (megbi-
zás) nyertek

Magyar Építőművészet

1913. 3. sz. 32. l.

EUROPA
FILM-KÖNYV-LAPTERJESZTŐ ÉS KÖNYVKIADÓ RT.

Budapest, V., Visegrádi-u. 36.
Telefon: 493-947.

5 f
MAGYAR KIR. POSTA
Nº 62

T. Érsek Lajos úr
hirlapbizományos úrnő

~~Borsonádasd.~~

vissza
hadona

Scheiber Miklós, építész M.D.K.

és Földes Ede közös terve
első díjat és kivitelt megbi-
zást nyert a nagybecskereki
szinkás pályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

marc. 19. sz. 13. évf.

H.D.K.

Screiber Mihlós, építész

és Földes Ede nyertek megbízást az Ipolyságon épitendő állami fögimnázium épületének megterverésére

Vállalkozók Lapja, Bp. 1914. XXXV. évf.

jul. 8. sz. 13. old.

Scheiber Miklós MDK

Lévai áll.tanitóképző, temp.

Szatmári leszámitoló bank, temp.

Ipolysági posta és adóhivatal, temp.

Szamári főgym.konviktusa, temp.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Scheiber Miklós MDK

Szatmár városi bérház, rajz

Műcsarnok 1913-14. téli kiállitás

Scheifer Miklós

Műcsarnok epitesz Bpest

1907. tav. kiáll. 239, 240

1912-13. téli kiáll. 685, 689, 692

1913. tav. kiáll. 739-742

1913-14. téli kiáll. 672

Nürnbergi

1820. Jézus a ~~pokol~~

Egy bolthajtásos helyisé
hogy a szőrös testű jámbor emb
Középütt elválasztott haja, l
palástja piros, jobb kezén s
tott lobogót tart fehér kere
egy másik várja a szabadul
rögnek összetett kezekkel a
a középsőt lángnyelvek veszi
döntött ajtó mögött, a gonos
szemekkel, hegyes fogakkal
mögött ősz férfi tart szőlőle

szőke fiatal nővel. Fölül a bej
tűnik szemünkbe, a mely
megszabadultakat akarja ha
aranyozott.

Fa, méretei 89·2 : 39·5 c
Ébner Lajos ajándéka 1900 jú
ajándékozást jóváhagyta az 190
Kifüggesztésére vonatkozó
a) Az Orsz. Képtárban 1
bergi mester a XVI. sz. elejér
b) A Szépművészeti Múz
Nürnbergi festő: Jézus a poklok
Cab. M. 703. *Maître inconnu a*
limbes.

III

Ajánd 1900
Deák-Ébner L

Scheiber Mikós, építész M.D.K.

a Mag. Mérnök- és Építészegylet hadiemlékpályázatán egyike volt azon 10 építésznek, akik tervvázlataikat az „Isten Kardja" motívum köré csoportosították és a legkülönbözőbb anyagokból különböző helyeken megvalósítandó terveket hoztak javaslatba.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1916. XXXVII. évf.

jan. 19. sz. 3. old.

Scheiber Miklós
épitész

erőd

Istenkardja
tervvázlatokkal

A DÉRYNÉ JÁTÉKSZIN
FELÉPITÉSI MOZGALMÁNAK
INTÉZŐBIZOTTSÁGA
I., KRISZTINA-KÖRÚT 165.

A Déryné Játékszi

Tekintetes E

A Déryné Játékszi

re irányuló mozgalom elnöki tanács

gyar kulturális megmozdulást örömm

Scheiber Miklós MDK

Állami főgimnázium Ipolyságon, rajz

Szász lakóháza a Rózsadombon, rajz

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

MDK

Scheiber Miklós

Villa-tanulmány. Vf.

Egyleti ház, rajz

KMT. 1907. tav. kiáll. kat. 35.l.

Scheiber Miklós

építész

1906. Budapest, VIII. Erzsébet
körút 15.

Schreiber Miklós

építész

l.

Január 1929

45. l.

Leitschuh entwirft mit den Augen des Künstlers und dem Wissen des Gelehrten zugleich ein gedankenreiches und farbenfrohes Bild von der Rolle der Schweizer Natur in der deutschen Malerei. (Kölnische Volkszeitung)

Der wohlausgestattete Band erhält durch die methodische Anordnung und Gegenüberstellung der Bildtafeln einen besonderen Reiz für den aufmerksamen Betrachter und gewinnt dadurch an instruktiven Werten. (Basler Nachrichten)

Urgeschichte der Schweiz. Von Prof. Dr. Otto Tschumi. Mit 6 Abbildungen im Text und 20 Tafeln. In Leinen Fr. 8.50

Tschumi versteht es meisterlich, die zahllosen prähistorischen Einzelheiten zu einer gefälligen Gesamtdarstellung der einzelnen Zeiträume zu gestalten und die charakteristischen Züge jeder Kulturperiode scharf zu umreißen. Die Gemeinverständlichkeit der Darstellung gewinnt noch durch die Berücksichtigung volks- und völkerkundlicher, religionsgeschichtlicher und allgemein kultureller Momente. (National-Zeitung, Basel)

Ferdinand Hodler. Von Dr. Thomas Roffler. Mit 24 Abbildungen nach teilweise unbekannten Gemälden und Zeichnungen Hodlers. In Leinen Fr. 7.—

In dieser Schrift wird Hodlers große Kunst in klaren festen Linien umrissen. Der Verfasser rechnet dabei auch ergrimmt (und zu Recht) mit den seltsam verkennenden kritischen Einwendungen ab, denen Hodler gerade in Deutschland begegnete. (Vossische Zeitung, Berlin)

Die historische Topographie der Schweiz in der künstlerischen Darstellung. Von Dr. Paul Hilber. Mit 51 Abbildungen. In Leinen Fr. 7.50

Dr. Hilber ist ein ausgezeichneter Kenner der hier behandelten Kunstgattung und versteht es auch als Historiker, die graphischen Landschaftsbilder aus dem Bewußtsein ihrer Zeit heraus geschichtlich und künstlerisch zu deuten, so daß das Buch zu einer wertvollen kunstgeschichtlichen Monographie wird, die einen originären Wert als Geschichte schweizerischen Kunstsehens besitzt. Die künstlerische Darstellung des Schweizerlandes im Laufe der Jahrhunderte ist hier in großen Zügen wesenhaft zusammengefaßt und klug gewertet. (Vaterland, Luzern)

Scheiber Miklós

épitéz

erod

Lech Mast 40

3. l.

JÓZSEF KIRÁLYI HERCEG ÓFENSÉGE
ALCSÚTI UDVARTARTÁSA

Kedves D

Szíves sorait köszönette
500 Pengő átvételét ezen
utolsó küldemény ről –
A további eladásra k
nem referálhattam
ezidőszerint nincs Al
hó közepén jön haza,
teszek. Kiváló tiszte

Scheiber Miklós

épitész

vörd

Jánformtörcker 45. 1.

BIBLIOGRAPHIA

Hosszu szünetelés ut
Magyar Könyvészet folytatása M
cimen, Barcza Imre szerkesztés
Magyarországon megjelent nyomt
területeken lakó szerzők munká
nyelven megjelent müveket s vé
Magyarországra vonatkozó munká

A kiadvány 35 iv ter
meg s a teljes munka ára kb. P

Miután a munka kis p
latos előjegyzéseket cégünk ci

GRILL-FÉLE KÖNYVKERE

Scheiber Miklós

építész

Szül: Szatmár 1880

Oklevelet nyert 1902

Működését megkezdte 17.l

Daničić György.

Mellig; balra fordul, de
csokorra kötött keskeny nyakke
bátot visel. Jelzése
alól balra: VB.

Tollrajz, mér. 21: 18 cm
Osztr. Magy Monarchia XX

Sz.n. 261-
379-902-143

MDK

Scheiber Miklós, Földes Ede

Ipolysági posta- és adóhiv. temp.

Szatmári főgimn.konviktusa, temp.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. kat. 87.l.

MDK

Scheiber Miklós, Földes Ede

Lévai áll. tanitóképző, temp.

Szatmári leszámitoló bank, temp.

KMT 1913. tav. kiáll. 87.l.

Scheiber Miklós, építész

A magyar vizsgálgyakorlatok építészet emlékei. IV. rész. (Szovjetunió és Csehszlovákia.

4. Lóva (Levice) Tanítóképző (Földes Ede és Scheiber Miklós) (repr.)

Magyar Építőművészet, 1986. 5., 61-old.

SCHEIBER Miklós építész [Szatmár 1880 →]

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990 52-53.p. és ill.

MDK

Scheiber Miklós

Építészet és Iparmüvészet 1912. 11. sz. 4.1.

MDK

Scheiber Miklós.

A IX. nemzetközi épitész-kongresszus Rómában.
Épitő Ipar 1911. nov. 19. 484.l.

LÉVAI TANÍTÓKÉPZŐ

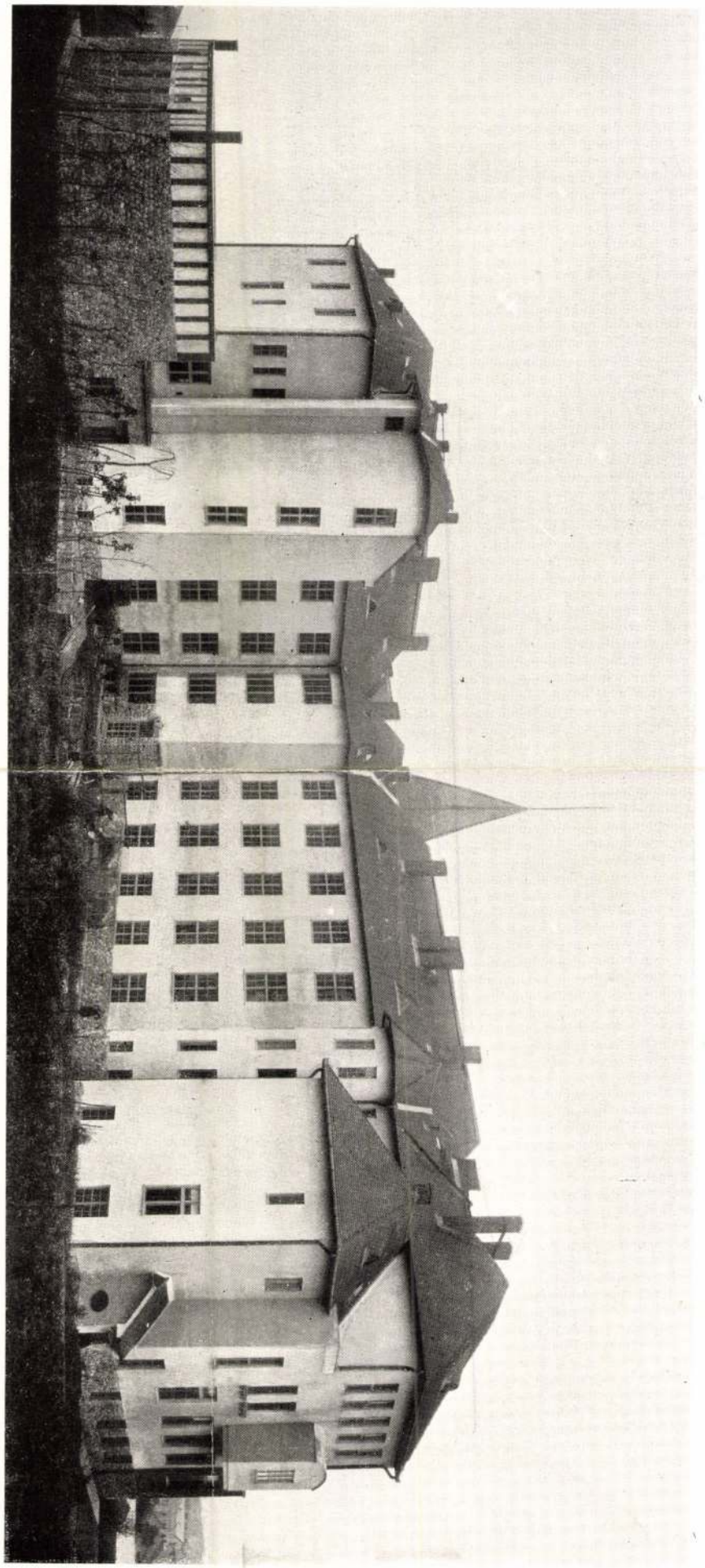

FÖLDES ÉS SCHEIBER

A Ház 1911. IV. 9-10 sz

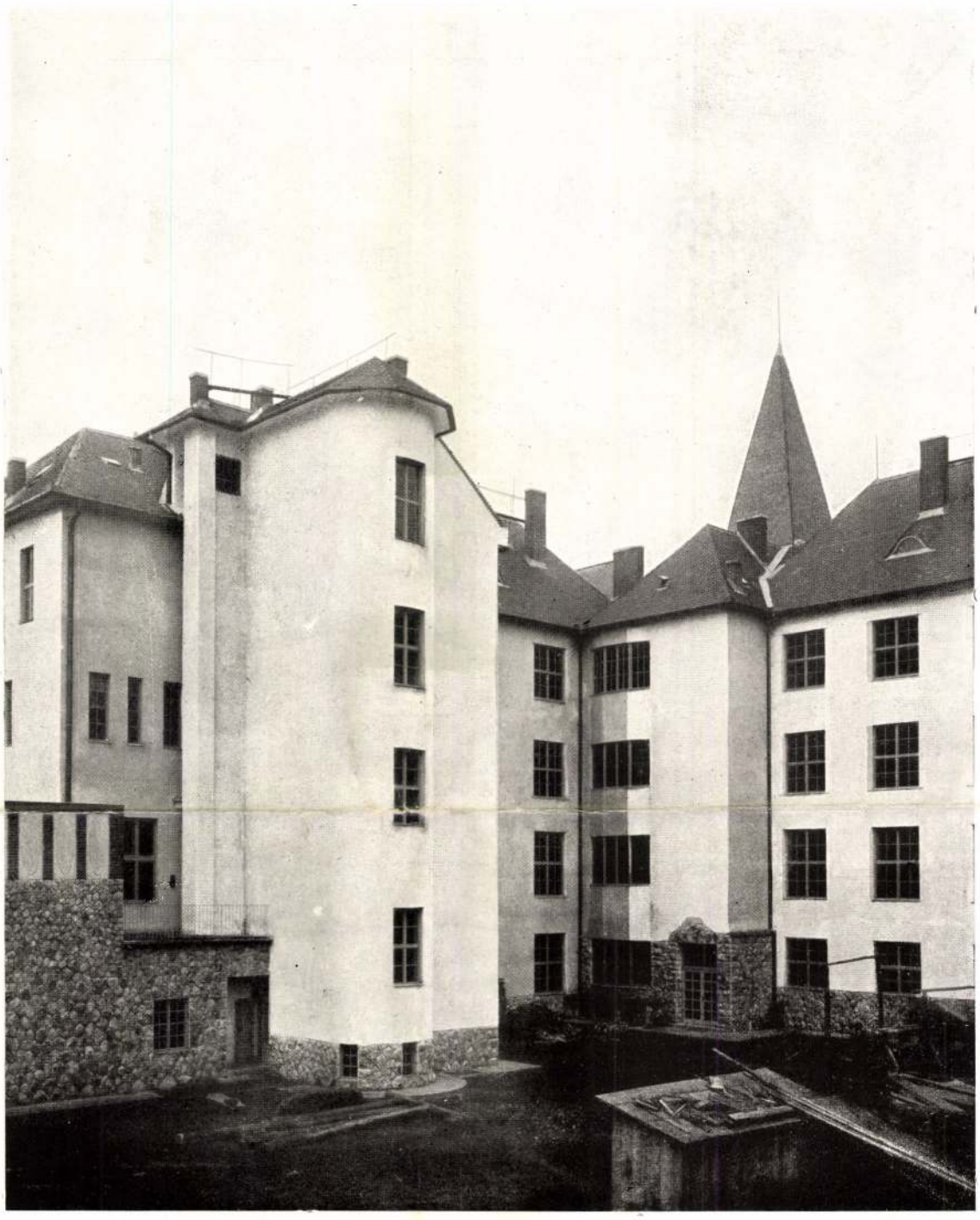

LÉVAI TANÍTÓKÉPZŐ

FÖLDES ÉS SCHEIBER

PÁZMÁNY-KONVIKTUS SZATMÁRNÉMETIBEN

FÖLDES ÉS SCHEIBER

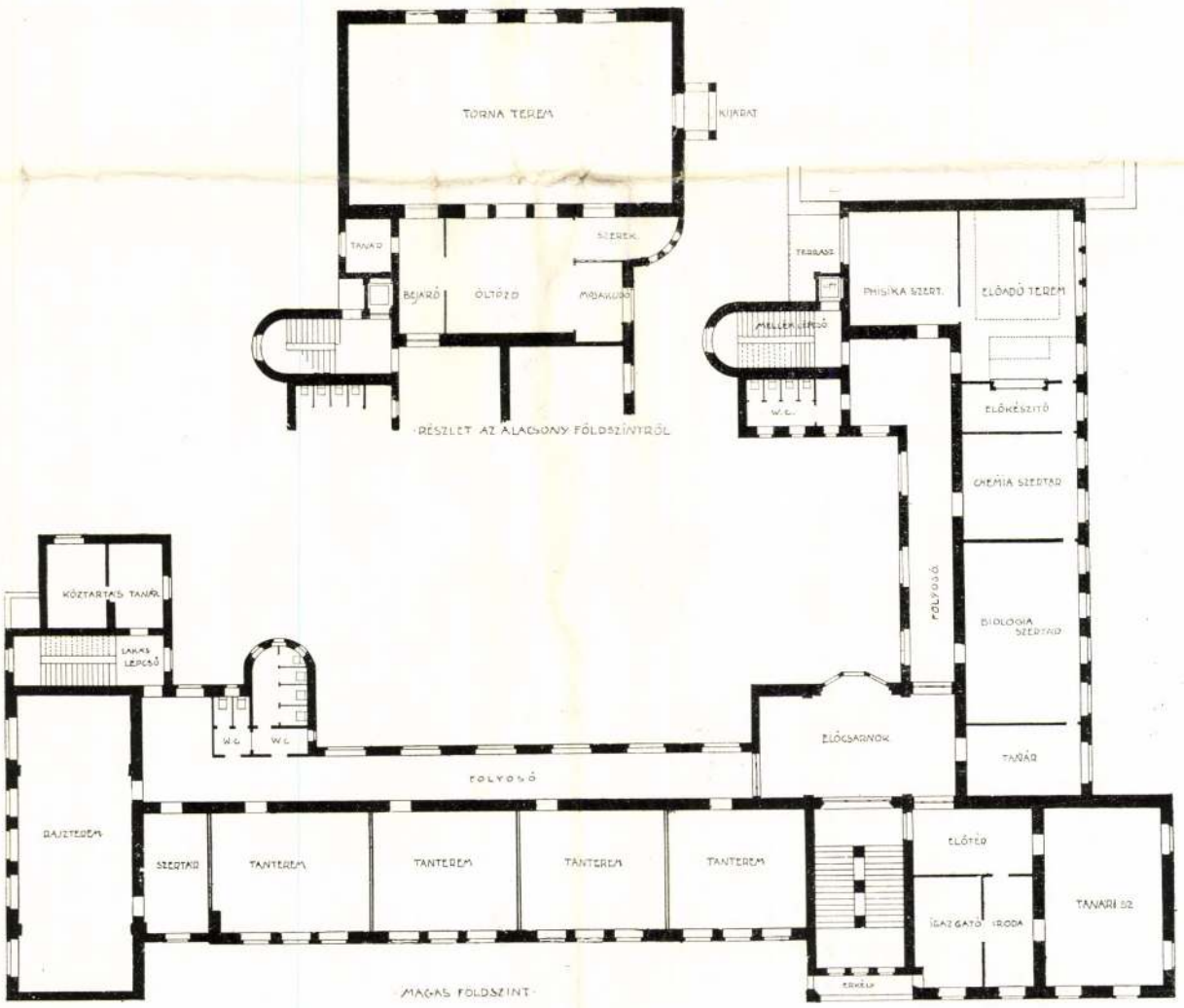

LÉVAI TANÍTÓKÉPZŐ

FÖLDES ÉS SCHEIBER

~~Földes~~ Scheiber (Miklós)

epitész

A Ház

1911. 9-10. sz

Scheiber Miklós iparmüvész.

Művészet.1907.268.1.

MDK

Scheiber Miklós és Földes Ede, épitész

II. díj.

Magyarmx.pitőmüvészet, 19o7. 11. sz. képek 3o, 31 l.

Scheiber Miklós MDK

Villatanulmány, vizf.

Egyleti ház, rajz

Műcsarnok 1907. tavaszi[illegible]. kiáll.

MDK

Scheiber Miklós, müép.

480. Nyaraló távlati képe. Épitész.t. Temp. Mgt.

481. Nyaraló terve. Epitészeti rajz. Mgt.

483. Tanyai ház. Epitészeti tanulmány.

Képzőm. Társ. 1905/6 téli kiáll. Kat. 51.1.

Scheiber Miklós

Műcsarnok építész Bpest

1905–6. téli kiáll. 480, 481, 483

38728-900

1789. Barabás Miklós.
Sz. Markosfalván 1810 február 22-én. F
„A zöld fa."

Az előtérben egy kétágú
bozattal és törzsén, törrel át
vében jobbra fordult kőmives
Hátrafésült haja hosszú, arcza
kék lajbli, rövid ing bő ujakka
piros bélésü ujjas, bot és
a melynek mentén erős kőütközők
szállitó kocsi közeledik és a l
A lovakat csücskös kalapot vise
lü ostort tart. A háttér Vácz k
folyó közepén lefelé ereszkedő
~~[illegible], kiknek egyike a földö~~
alól jobbra a sziklatömb felett

Fa, méretei 193.5:93 cm
Vétetett Réti Zsigmondt
Elszámol
gedélyezett hitel terhére (301/
Az elszámolást elfogadt
900).

⊓ föld
⊔ egyéb
⊥ szél

904:IV.25

38728-900

Scheiber Miklós MDK

Nyaraló távl. képe, tempera

Nyaraló terve, épitészeti rajz

Tanyai ház. épitészeti tanulm.

Mücsarnok 1905/6. téli kiáll.

Scheiber Miklós

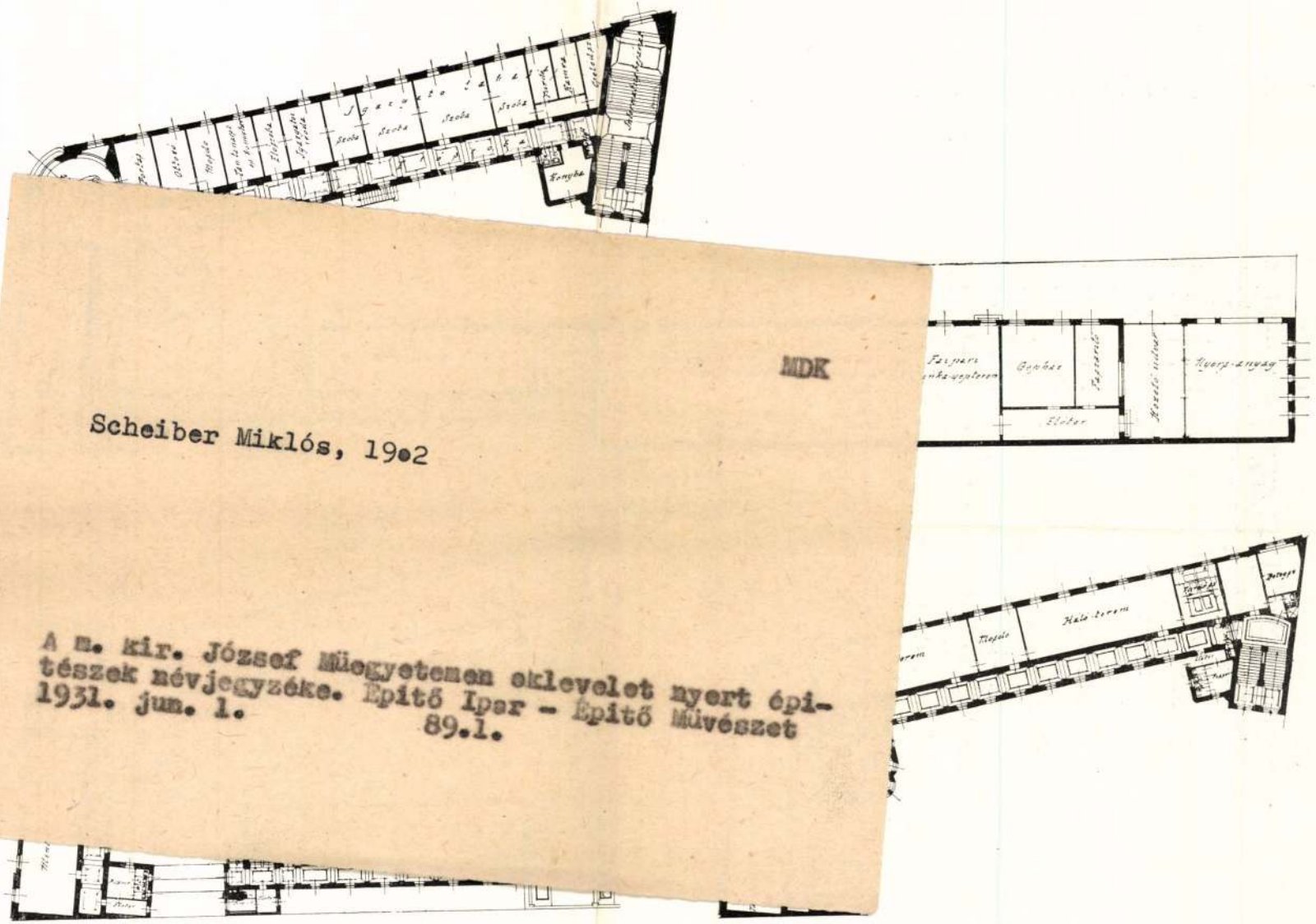

MDK

Scheiber Miklós, 1902

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert építészek névjegyzéke. Építő Ipar - Építő Művészet 1931. jun. 1.
89.1.

I. EM. ALAPRAJZ.

II. EM. ALAPRAJZ.

I. DIJ. — JELIGE: DOLGOZZUNK.

ORTH ÉS SOMLÓ, BUDAPEST.

A szatmári Jaipari szakiskola pályatervei. MÉM. Magyar Épitőművészet 1907. 11. sz. 22. l. L7 kép és alapr.

Scheiber Miklós

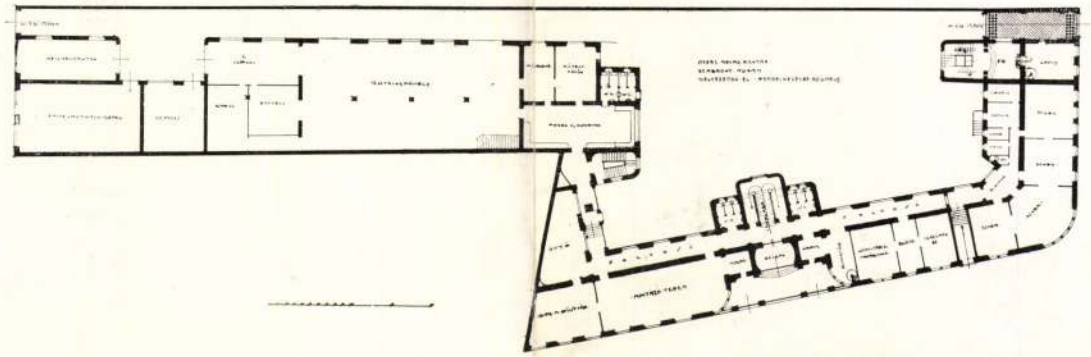

FÖLDSZINTI ALAPRAJZ.

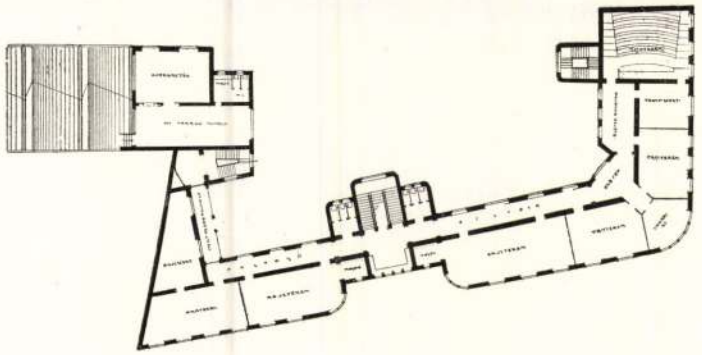

I. EM. ALAPRAJZ.

·ATTILA·VTCAI·HOMLOKZAT··

FŐHOMLOKZAT.

II. DIJ. — JELIGE: VILÁGOSSÁG.

FÖLDES EDE ÉS SCHEIBER MIKLÓS, BUDAPEST.

Scheiba Sándor

SEMITÁ ÉS JOVÉL

Két fontos alaptörvényről

Sokan és gyakran vádolják szent Tóránkat időszerűtlenséggel és parancsolatainak elavulásával. Nem vitás, hogy a modern idők technikai vívmányai mérföldekkel vitték előbbre az emberiséget anélkül, hogy életének alapfeltételeit megváltoztatták volna. Hiába sokasodtak meg a rádió- és televízióantennák a házak tetején, hiába jelentkeznek az autógyárak minden évben új modellekkel, a rohamléptekkel haladó fejlődés mellett az emberi tulajdonságok nem változtak. A születés és a halál, a szeretet és a gyűlölet, a kapzsiság és a fukarság, az erőszak mind megtalálhatók az ember világában, miközben körülötte olyan felfedezéseknek vagyunk tanúi, amelyek még száz évvel ezelőtt elképzelhetetlenek voltak.

A Tóra nem a napi élet változandóságának íródott. A Tóra isteni parancsokkal szegélyezi az ember életútját és a Föld fiának véges életében próbál rendet teremteni, erkölcsi világot formálni, hogy az egyik ember „élve ne falja fel a másikat". A Tóra nem a világ technikai haladását akarja szabályozni, hanem az emberi életet kívánja teljessé és tökéletessé tenni.

Behár hetiszakaszában két fontos alaptörvényt tár elénk, hogy azokból megtanulja az ember az Istenbe vetett hitet és példát találjon a zsidó társadalmi élet legféltettebb kincsének, a szabadságnak megőrzésére: a *Semitá* és a *Jovél* évet.

„Szólj Izrael fiaihoz és mondd nekik: mikor bementek az Országba, amelyet nektek adok, akkor tartson az ország „szombatot" az Örökkévalónak. Hat éven át vesd be meződet és hat éven át metszed meg szőlődet és gyűjtsed be termésedet, de a hetedik évben szombaton nyugalma legyen az Országnak (M.3.25,3.)

És számolj magadnak hat szombatévet... Akkor szólaltasd meg a harsonát (sófárt) az engesztelés napján: Szenteljétek meg az 50. évet, hírdessetek szabadságot az ország minden lakójának. Jovél legyen ez számotokra, hogy visszatérjen mindenki birtokára és mindenki közületek térjen vissza családjához (M.3.25. 9–10).

A hetedik évben tilos vetni is, aratni is. Csak azt szabad fogyasztani, ami a mezőn vagy a fán termett, azok megművelése nélkül. A zsidó ember lelkében fel sem merült a kétség, hogy a hetedik esztendőben nem lesz mit ennie. Istenbe vetett hite és bizodalma megerősítette benne a zsoltárköltő szavainak teljes bizonyosságát.

„Az Örökkévaló a Föld és annak egész teljessége. Az Örökkévalónak van hatalma ellátni minden földi jóval az Ő kiválasztott népét és annak nem kell félnie az éhségtől Isten parancsának teljesítése miatt, mint írva van: Ha pedig azt mondjátok: mit eszünk majd a hetedik évben, hiszen nem vetettünk és nem is arattunk és nem gyűjtünk be terméseket. Akkor Én áldásomat rendelem el a hatodik évben, hogy meghozza a termést három évre" (M.3.25. 20–21.)

Emberfia még nem talált fel olyan eszközt vagy módszert, amely elhozta volna a teljes társadalmi kiegyenlítődést. A Jovél törvénye megszünteti az örökös birtokjogot és az ötvenedik évben az egész ország társadalma újra teljes egyenlőségben kezdi építeni életét.

A Tóra a Jovél és Semitá években a szombat parancsát is kiterjeszti. Nemcsak az embernek jár a szombati pihenőnap, de kell, hogy a földnek is legyen Sábbátja. Annak is kell pihennie. Évezredekkel ezelőtt figyelmeztette a Tóra a földművest az ugarok hagyására, amire csak a modern földműves gondolt. A földet sem lehet a végsőkig kihasználni, nemcsak az embert.

Dr. Jólesz Károly

Kardos Péter főrabbi ukrajnai útjáról

– Milyen alkalomból járt főrabbi úr Ukrajnában?

– Az ottani „MAZSIHISZ" (UZSIHISZ?) választási közgyűlésére, valamint tanácskozására hívtak meg.

– Hol tartották a találkozót?

– Kijev mellett egy üdülőt béreltek ki erre a célra a 300 küldött számára.

– Hány zsidó él Ukrajnában?

– Kb. 500 ezer.

– Hogy zajlott le a program?

– Ha összehasonlítást kellene tennem az itthoni viszonyokkal, akkor úgy, mintha az itteni Hitközség próbálkozásai egy csúcsszerv létrehozására sikerült volna, azaz, ott valamennyi zsidó szervezet közös platform alatt tanácskozott. Persze ezért is tartott 3 napig... Furcsa volt hallgatni a FÁK más országaiból, városaiból meghívottak beszámolóit. Csak úgy röpködtek a számok: 50 ezer, 80 ezer, 100 ezer zsidó lakos...

– Főrabbi úr is „szerepelt"?

– Igen. A megnyitónapon felkértek egy beszéd megtartására, aminek eleget is tettem. Szóltam jövetelem céljáról, a „helyről", amely csak néhány kilométerre van Babij Jártól, a fentieket azzal a textussal vezettem be: „Kol Jiszráél árévim ze láze – lév echád, ám echád". (Minden zsidó felelős a másikért – egy szív egy nép.) Az amerikai zsidók felelősek az izraeliekért, izraeliek az amerikaiakért, s mindkettő az ukrajnaiakért – és a magyar zsidókért...

– Egyéb említésre méltó esemény?

– Az ukrán televízióban részletes interjút adtam a magyarországi zsidóság, ha anyagiakban nem is, de objektumokban gazdag életéről.

B. T.

A közgyűjtemény emlékezete

Scheiber Sándor és az Akadémia

Az Új Élet március 15-i Scheiber Sándor-emlékszámhoz néhány adalék kívánkozik a Professzornak az Akadémia Könyvtárával tartott kapcsolatáról.

A visszaemlékezés-füzérből nem derül ki, hogy Scheiber Sándor kutatásainak egyik fő műhelye volt. Az sem derül ki azonban, hogy a visszaemlékezésekben előfordult Akadémia-utalásokkal szemben nemcsak szenvedő alanya volt a tudományos minősítés őt ért diszkriminációjának (egyebekben a Tudományos Minősítő Bizottság kormányszerv volt és nem akadémiai), hanem az Akadémia, ideértve a Könyvtárt, szerényen közreműködött a Professzor világhírnevének alakulásában és elterjedésében. Ezekkel a tudomány- és kapcsolattörténeti adalékokkal még adós a kutatás. Az akadémiai kutatásai (ld. Kaufmann-gyűtemény) és az Acta Orientalia világszerte történt terjesztése hozzájárultak a Professzor hírnevének öregbítéséhez. Nem szabadna említés nélkül hagyni ezzel összefüggésben Ligeti Lajos, világhírű magyar orientalista nevét, aki tágra nyitotta a nemzetközileg egyik legismertebb szakmai folyóirat, az Acta Orientalia hasábjait Scheiber Sándor számára.

Talán az is megérdemelne egy rövid említést, hogy sok évvel ezelőtt Scheiber Sándort az Akadémiai Könyvtár, felesége társaságában (aki orosz tolmácsként kísérte őt) küldte ki több hétre a leningrádi Hebraica Firkowitz-gyűjtemény tanulmányozására. Itt is a Professzor egy nagy jelentőségű felfedezést tett, amit nemzetközileg publikált. A megemlékezésekhez hozzátartozik az is, hogy a Scheiber-könyvtár különgyűjteményként hozzáférhető az Akadémiai Könyvtárban.

Ezek a száraz szakmai dolgok is minden bizonnyal hozzátartoznak a Professzor emlékezetéhez. Végül hadd lépjek ki e vázlatos „közgyűjteményi" megemlékezésből és megengedjek magamnak egy szubjektív észrevételt is: soha kedvesebb, a mély hit mellett világiasabb szemléletű főpapot nem ismertem Scheiber Sándornál.

Dr. Rózsa György
főigazgató, c. egyetemi tanár

ÓMER

Számláljuk a napokat...

„Midőn bementek az országba... és learatjátok aratását, hozzátok az ómert, aratásotok elsejét a paphoz, ... és számláljatok napokat az ünnep másnapjától... hét teljes hét legyen, számoljatok ötven napot, és akkor mutassátok be az új liszt áldozatát" (M III. 23. 10–17). Mózes harmadik könyve beszéli el a zsidó nép ünnepeit, s felsorolásnál az ómerszámlálás parancsát a Peszach és a Sávuot ünnepének ismertetése között találhatjuk meg.

Tudjuk, mindhárom zarándokünnepnek megvan a vallási jelentősége mellett a mezőgazdasági vonatkozása is, bár ez a szétszóratás időszakában kissé háttérbe szorult, mivel elnyomatásban élő őseink inkább a szabadságeszményt keresték a bibliai eredetű ünnepekben, így a Peszachban sem a kalászérés feletti örömöt emelték ki, bár a Tóra még így határozza meg: „a kalászérés hónapjában". (Éppen emiatt kellett 19 évenként 7 szökőhónapot beiktatni a naptárba, hogy Peszach mindig a kalászérés idejében legyen; ellentétben az arab népekkel – akiknél szintén holdnaptár van – a ramadán böjthónap egyszer télre, másszor nyárra esik.)

A Peszach mellett a tavasz másik nagy ünnepre: Sávuot, a hetek ünnepe, a zsengék ünnepe. A szolgaságból való kiszabadulástól – Peszachtól kellett hét hetet számlálni és az ötvenedik napon (a pünkösd szó is, ami a görög pentekoszta szó magyarosított változata, ötvenedik napot jelent) Sávout ünnepén bemutatták az új liszt áldozatát, hálából az Örökkévalónak a jó termésért. Innen ered az ómerszámlálás kötelezettsége.

A Sávout ünnepét a Tóra a Peszach kiegészítésének, beteljesedésének, befejezésének (aceret) tekinti, mind mezőgazdasági oldalról – a learatott búzából elkészítik az új lisztet; mind történeti szempontból – az egyiptomi kivonulástól, amely a fizikai megváltás volt, a tóraadásig, amely a szellemi megváltás volt. Ezzel kiszabadultak Izrael fiai a szolgaság jármából. Majmuni így írja: az Örökkévaló azért hozta ki Izrael fiait Egyiptom országából, hogy a Tórát átadja nekik.

A kivonuló zsidó törzsek számolták a napokat, hogy megkapják a Törvényt és azáltal nemzetté váljanak. Izrael fiai a bibliai időkben számolták a napokat, hogy mikor lesz az új aratásból új kenyér. Ennek emlékére, mi, az utódok is számoljuk a napokat és a heteket a két ünnep között. Ezek a parancsolatok bennfoglaltatnak a 248 tórai tevőleges parancsolatban. A két zarándokünnep között lévő héthetes időszakot szefirának, számlálási időszaknak is szokás nevezni.

Az ómerszámlálás napjaiban többször érte a zsidóságot szerencsétlenség, csapás. Ekkor hunytak el rabbi Akiva tanítványai közül huszonnégyezren, akik, ahogy a Talmud mondja, nagy űrt hagytak maguk után a világban, mivel elveszejtésükkel az ekkor éppen elnyomatásban élő zsidó nép több ezer rendkívül tehetséges tudósát és későbbi tanítóját sirathatta el. Az ómerszámlálás napjaiban bukott el a Bar-Kochba-felkelés, a középkorban gyászos pogromok zajlottak ezen napokban. Emlékezésül a mártírokra, az elhunytakra és az elpusztítottakra, ezekben a napokban szokás gyászt tartani. Nem nyírják a hajat és a szakállat, nem kötnek házasságot, nem hallgatnak zenét és nem vigadoznak. A gyásznapokat megszakítja a roschodes, az újhold ünnepe; a lag baomer, az ómerszámlálás harmincharmadik napja (a midrás szerint ekkor szűnt meg a járvány rabbi Akiva tanítványai között). Ezekben a napokban némi öröm vegyül a gyász komor egyenhangúságába. Felcsendülnek a gyermekdalok, és örömtüzek gyulladnak ki, ünnepelve, hogy elmúlt a baj, vége a gyászidőszaknak (az askenáz közösségek többségében szokás egészen Sávoutig „kihúzni" a gyászheteket). Az utóbbi évtizedekben még egy örömünnep került az ómerszámlálás napjaiba: a függetlenség napja, Izrael államának kikiáltása.

Ahogy őseink a sivatagban számolták a napokat, s az ómerszámlálás minden egyes napján örültek az szívükben, hogy egy nappal közelebb kerültek a tóraadáshoz, úgy mi is leljük meg napjainkban azt az örömöt, hogy megtaláltuk a célt, amiért küzdhetünk – hisz munka van elég, ami elvégzésre vár.

Radnóti Zoltán, rabbijelölt

A ZSIDÓ IRODALOM TÖRTÉNETE

A *Bethlen Gábor Könyvkiadó* vezetője, *Albert Tibor*, aki – egyebek közt – a Párizsban megjelent emigráns Irodalmi Újság minden évfolyamával, alapításától megszűnéséig, valamint *Herzl Tivadar*, a cionizmus megalapítójának *Ősújország* című regényével lepte meg, s örvendeztette meg olvasóit, most ismét olyan könyvet nyújt át nekünk, amely, mint a Herzl-mű, sok-sok évtized után jelenik meg újra. *A zsidó irodalmi történet* című műről van szó, amelyet *Kecskeméti Ármin* írt.

Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat hiredetett pályázatot erre a témára, és a pályazatok közül Kecskeméti művét találták a legjobbnak, s azt 1908–1909-ben meg is jelentették.

A zsidóságot – ez sokak számára bizonyára meglepetés – Mohamed nevezte el „a könyv népének", majd másfél ezer évvel ezelőtt. A könyv a zsidó nép számára mindig sokat jelentett, a független államiság elvesztése után több mint ezer esztendőn át egyfajta „hordozható szülőföld", a gyökereket megőrző és átplántálható talaj szerepét töltötte be, állapítja meg a kétkötetes Kecskeméti-mű bevezetésében *Borsányi Ferenc*. S hozzáteszi: „A könyv, az írás szerint a nemzetté válás pillanatától kezdve olyan kiemelkedő, mondhatjuk legfontosabb tartozéka a zsidóság életének, hogy túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a zsidó nép története szinte teljességében nyomon követhető a zsidó irodalom története lapjain."

Az előszó meghatározza a zsidó irodalom fogalmát is: „A zsidó irodalom fogalmát... meg kell határoznunk, hiszen a nemzeti irodalmak jellemző sajátosságai tekintetében egyedi jelenségként kell vizsgálnunk. Ennek okai között említhetjük a nyelvi sokféleséget, a nemzeti otthon, az állami lét majd két évezredes hiányát, és magának a zsidóság fogalmának a XVIII. század vége óta oly sokáig nem egyértelmű, koronként, országonként, politikai-ideológiai nézetenként olyannyira változó megítélését."

Kecskeméti műve az apokrifáktól, a héber Szentírásba fel nem vett könyvektől kiindulva, a hellenisztikus zsidó irodalmat is részletesen tárgyalva megismerteti olvasóját a Talmuddal és a Midrással (a tulajdonképpeni hagyományos irodalommal), majd a zsidóság kizárólagosan keleti korszagát lezárva eljut a zsidó szellemi élet egyetemessé válásához, a vallási és tudományos irodalom, valamint a költészet centrumaihoz a középkori Nyugat-Európában. A XVI–XVIII. században tanúi lehetünk annak a kölcsönös kapcsolatnak, amelyben a zsidó irodalom és a héber nyelv megtermékenyítően hatott az európai nemzeti irodalmakra, és különösképpen a keresztény nemzeti teológiai megújulásra, másrészről pedig a zsidó tudósok és írók szépirodalmi és tudományos műveket írtak annak az országnak a nyelvén, amelyben éltek. A felvilágosodás nyomában hol előbb, hol később bekövetkező szellemi, majd politikai emancipáció új távlatokat nyit a zsidó szellem és fő terméke, a könyv előtt. Tanúi lehetünk a Lengyel- és Oroszországban virágzó héber és jiddis irodalom átkelésének az óceánon és meghonosodásának az Újvilágban.

Népszerű formában és tudományos felkészültséggel tárja mindezt olvasói elé Kecskeméti Ármin, az 1874-ben Kecskeméten született későbbi főrabbi. Hetedik gyermeke volt szüleinek, akiket szintén Kecskemétinek hívtak, ez volt a család neve már az 1790-es években is. Ármin középiskoláit a kecskeméti Kegyes-tanítóreálban kezdte, majd a budapesti Rabbiképző Intézetben folytatta. 1898-ban avatták rabbivá, de már 1894-től kezdve folyóiratokban, lapokban rendszeresen publikál. Az itt ismertetett könyve után évtizedekkel megírta *A zsidók egyetemes története. A babyloniai fogságból való visszatéréstől napjainkig* című munkáját. Utolsó nagy műve 1942-ben jelent meg: *Izrael története a bibliai korban* címmel. A vészkorszakban *makói* főrabbi volt, amíg lehetett: *Szeged* egyetemének magántanára, mint ilyent, meg akarták menteni, *Budapestre* rendelve őt, de ezt visszautasította, hívei mellett maradt és a deportálásból nem tért vissza. Makó városa 1988-ban megemlékezett hajdani polgáráról, utcát nevezett el róla és emléktáblán örökítette meg a nevét.

B. T.

Megemlékezések a koncentrációs táborok felszabadulásáról

A náci koncentrációs táborok felszabadulásának 50. évfordulójáról két helyen is megemlékeztek a fővárosban, Budán, a Gyorskocsi utcában, a volt Gestapo-fogház épületének falán lévő emléktáblánál a Magyar Ellenállók és Antifasiszták Szövetségének Elnöksége s a Nácizmus Üldözötteinek Bizottsága nevében *dr. Csendes Károly* – egykori buchenwaldi fogoly – helyezte el a kegyelet koszorúját.

Ugyanezen a napon délután a Magyar Honvédség Művelődési Házának színháztermében rendezett emlékünnepséget a MEASZ és a NÜB. Az egybegyűlteket – köztük a koncentrációs táborok, a munkaszolgálat, a gettók túlélőit, a második világháború alatt kibontakozott ellenállási mozgalom tagjait, valamint a korabeli embermentőket *dr. Sárközi Sándor*, a MEASZ elnöke köszöntötte. Ezt követően *dr. Szenes Iván*, a MEASZ alelnöke, a NÜB elnöke mondott beszédet.

Bevezetőben utalt arra, hogy a második világháború idején ártatlan milliók – köztük csaknem 600 ezer Magyarországról elhurcolt zsidó – estek áldozatul a fasizmus rémtetteinek. 1945 tavaszán a szövetséges hatalmak hadseregeinek katonái mentették meg a náci koncentrációs táborokba kényszerített, még élő deportáltakat a csaknem biztos haláltól.

– Ma, 50 évvel a felszabadulás után, a mi kötelességünk kifejezni a felszabadítók iránt érzett, soha el nem múló hálánkat, függetlenül attól, hogy melyik nép fiai hozták meg számunkra a szabadságot – mondotta.

A NÜB elnöke ezután egyebek közt hangoztatta: – Tisztában vagyunk az emberiség, az európai államok – köztük Magyarország és Németország – történelmi felelősségével azért, ami történt. Üdvözöljük a Magyar Köztársaság Alkotmánybíróságának a kárpótlási törvény módosítására, illetve egy újabb megalkotására vonatkozó határozatát. Ez ugyanis megszünteti a korábbi törvény joggal kifogásolt, alkotmányellenes, diszkriminációs rendelkezéseit. Ugyanakkor – folytatta a szónok – súlyos kérdés számunkra a német kárpótlás elmaradása. Érthetetlen, hogy hosszú ideig a Kelet-Európában élő volt üldözöttek, napjainkig pedig gyakorlatilag csak a jelenleg is Magyarországon élők érdemi kárpótlása nem történt meg német részről. Bízunk benne – tette hozzá –, hogy a német állam, a német kormány pótolja ezt a mulasztást.

A következőkben dr. Szenes Iván méltatta azoknak a példamutató tevékenységét, akik a vészkorszak idején – nemegyszer életük kockáztatásával – vállalták az üldözöttek segítését, megmentését. Tudatában vagyunk annak – mutatott rá a szónok –, hogy szélsőjobboldali csoportok tagadják a holocaustot, vagy kisebbítik a fasizmus bűneit. Nekünk, túlélőknek határozottan, saját tapasztalataink alapján kell felvenni a küzdelmet ezekkel az ordas eszmékkel szemben. A fasizmus hazánkat egyszer már a szakadékba vitte. A második világháború közel 1 millió honfitársunk életébe került. Nem engedhetjük meg a fasizmus újjáéledését! Ez mindannyiunk közös érdeke! – fejezte be nagy tetszéssel fogadott beszédét a NÜB elnöke.

Az ünnepi megemlékezés második részének nagy sikerű művészi sorában közreműködött Bálint András, Havas Judit, Kertész Lilla, valamint a Budapester Klezmer Band kisegyüttese. A műsorvezető szerepét Baranyi Ferenc, József Attila-díjas költő látta el.

V. T.

EMLÉKFUTÁS

Rajt előtt az emlékfutás, amelyet – mint hírt adtunk róla – a koncentrációs táborok felszabadulásának 50. évfordulója alkalmából rendezett a Honvédség és a Magyar–Izraeli Baráti Társaság. Balról a harmadik Demszky Gábor, Budapest főpolgármestere.

Végkifejlet

A Nyugat-Magyarországról indított 1945. áprilisi halálmenetek idején a mauthauseni koncentrációs tábor parancsnoksága ötvenezer volt sáncásó magyar zsidó érkezésével számolt. Valójában feltehetőleg egyharmaduk ért be a táborba. A láger kapujáig még mindig voltak illúziók, emberileg érthető vágyaik. Előzőleg úgy képzelték, hogy a politikai foglyoknak épült lágerban „jobb" ellátásra, emberibb körülményekre számíthatnak. Reményeiket a „fogadó" vérebek, a lágerbeli SS-ek brutalitása, a „hétköznapi" terror hamar szétoszlatta. Emiatt sokan elvesztették addigi tartásukat, lelkileg is letörtek.

Április végére Mauthausen lágerkomplexumának központi tábora az elviselhetetlenségig megtelt. Külső részén sátortábort állítottak fel. A hegytetőn épített táborban hosszú évek óta raboskodó Balogh István a következő képet örökítette meg: „A sátrakban nem volt fekhely, fűtés, víz, WC, csak vitorlavászon fal és tető. 30-35 cm hely jutott egy emberre; oldalukon feküdtek, olyan szorosan egymás mellett, hogy a keményre fagyott föld megolvadt alattuk, és bokáig érő, ragadós, fekete sár keletkezett. Ebbe már csak az feküdt le, aki nem akart többé felkelni. Számuk napról napra szaporodott. A többi a sátorlapnak támaszkodva állt, míg össze nem rogyott."

A beérkezett magyar zsidókat már alig vagy nem regisztrálták. Veszteségeik megállapítása emiatt is nehéz. Az egykorú dokumentumok azt bizonyítják, hogy a testi gyötrelmeken túl ezekben a napokban a kitartást tápláló akaraterő elvesztése meghatározó jelenség volt. Közrejátszott abban, hogy a végkimerüléshez közel jutott foglyok, a tífuszból, a lábon elviselt betegségekből fel nem gyógyultak tömegével hullottak az enyészetbe. Naponta 150-200 emberroncs került az elhaltak gyűjtőhelyére. A náciknak még ez sem volt elég. Április 28-ig működött a mauthauseni fogdaépület alatti gázkamra, a Zyklon-B gázzal utoljára harminchárom életet oltottak ki. A táborban az utolsó kivégzésre május 3-án került sor, ekkor volt az utolsó táborszemle (Appell) is.

Április közepén a láger parancsnoksága látta, hogy a más táborokból is Mauthausenba zúdított, folytonosan érkező fogolycsoportok elhelyezése megoldhatatlan feladat lesz. Ziereis parancsnok arról döntött, hogy az újonnan érkezetteket 55 km-rel távolabb, Gunskirchenbe vezényelteti. A még épülőben lévő, ivóvizet nélkülöző – 13, egyenként 800 négyzetméteres barakkból álló – erdei altáborba az első csoportot, mintegy ötezer főt április 16-án indították. A másodikat 26-án, a harmadikat pedig 28-án. A félszáz kilométeres távolságot az életerő maradékait felélő magyar zsidók három, három és fél nap alatt tették meg. Aki útközben megtántorodott, a sorból kilépett, netán leülni, leroskadni készült, azonnal a halált hozó golyót kapta.

A gunskircheni halálmenet a birodalom végnapjaiban becslések szerint hatezer emberéletet követelt. Kisebb-nagyobb helyi építkezéseknél, földmunkáknál máig találnak a menet idején legyilkolt, elföldelt áldozatokat. A Mauthausen–Gunskirchen útvonalon Windpassing és Ennsdorf kisközség között az őrök kilométernyi távolságon harminchárom foglyot öltek meg. Kremsdorfnál, Samersdorfnál, Weisskirchennél ugyancsak gyilkosságok sorát követték el. A Pucking és Schleissheim közötti szakaszon 120 volt kényszermunkás zsidó teteme feküdt az egyházi krónika szerint.

A SS Gunskirchen fenyvesei között lassú éhhalálra szánta foglyait. A pokoli helyzetben a hónapok óta gyötört és megalázott foglyok egy része teljesen demoralizálódott. A vizes földön, vaksötétben töltött éjszakák alatt sokan apátiába estek vagy kínzó fájdalmaktól gyötörten dühöngeni, őrjöngeni kezdtek. Voltak, akik hallucinációikkal vívódtak, mások egy falat kenyérért ölni képes emberroncsokká lettek.

Az annektált Ausztria területén harcoló 71. amerikai hadoszály előőrsei, motorizált felderítői május 4-én este értek a gunskircheni lágerhoz. Megtisztították rövidesen a környéket a még védekező német csapatoktól, és a George S. Patton tábornok által vezényelt 3. amerikai hadsereg 11. páncélos hadosztályának harckocsijai elérték Mauthausen körzetét is.

A május 5-i verőfényes tavaszi napon az amerikai katonák Mauthausen távolabbi környékén nyolc láger foglyait szabadították ki a halál malmából. 6-án Ebensee-ben tízezernél többen nyerték vissza szabadságukat. Legtöbbjüket irtózatos állapotban találták, de ez amerikai segítség a következőkben sokoldalúan megmutatkozott, és a továbbiakban is életmentő volt. Nem rajtuk múlt, hogy a fogságtól még foglyok százai haltak meg a következő hetekben.

Szita Szabolcs

„A zsidó Budapest"

A zsidó Budapest. A nemrég megjelent gyönyörű kállítású és gazdag tartalmú könyv címének első jelentésrétege Budapest zsidó vonatkozású építményeire, műemlékeire utal. Arra a számtalan kisebb-nagyobb jobban, illetve kevésbé jobban sikerült alkotásra, amely – akárcsak a magyar zsidóság – kettős kötődéssel rendelkezik. Kötődik egyfelől a zsidósághoz, amelyből származik, amelynek szolgálatára épült, készült, s kötődik másfelől a város egészéhez, ehhez a hatalmas valamihez, amit Budapestnek hívnak, és amelynek mi valamennyien, zsidók és nem zsidók egyaránt alkotói vagyunk. Ezt a kettős kötődést mi sem illusztrálja jobban, mint az, hogy ez a mű egyszerre két sorozat: A város arcai, illetve a Hugaria Judaica részeként jelent meg, a Városháza és az MTA Judaisztikai Kutatócsoportjának a kiadásában.

A zsidó Budapest. A cím hallatán, olvastán sokkal többet várunk, mint zsidó, illetve zsidó jellegű építészeti alkotások bemutatását. S ha elkezdjük olvasni a könyvet, nem is csalódunk, magkapjuk a címnek ezt az általunk remélt második jelentésrétegét is. A számtalan ritka és kevésbé ritka dokumentummal és képpel illusztrált könyvben olvashatunk a budapesti zsidóság hétköznapjairól, ünnepeiről, örömeiről, megpróbáltatásairól (II. fejezet – Pest, 1944, gettó), alkotásairól és alkotóiról, viseleteiről, szokásairól, ételeiről, tárgyairól, a magyar nyelvben meghonosított szavairól, kifejezéseiről, vicceiről. Mindarról a hatalmas egészről, amellyel a zsidó közösség részévé vált ennek a városnak.

A zsidó Budapest. Tudjuk, érezzük, hordoz ez a cím egy harmadik jelentésréteget is. Csak azt már mindannyian máshol, a könyv más-más részeinél találhatjuk meg.

S ez: a MI zsidó Budapestünk. Amelyről tudjuk, hogy létezik, mert valamennyiünknek, akik itt élünk, megvan a Saját Zsidó Budapestünk.

Amihez kötődünk. Ami jelent nekünk valamit. Életünk egy-egy fontos darabkáját: egy hosszú korszakát, vagy egy rövidke pillanatát. Vagy egy helyet, egy tárgyat, egy pár szót, vagy egy pár dallamot, amelyeket szerettünk, amelyek oly sokat adtak nekünk egykor, s amelyekhez, tudjuk, bármikor visszatérhetünk.

A mi zsidó Budapestünk.

Amely mostantól sokunknál egy könyvet is jelent, amely felidézi emlékeinket, múltunkat, érzéseinket.

Kepets András

Mártír-istentiszteletek

Baja	május 28-án	11.30,	volt nagytemplomban (Ady E. könyv)
Nagykanizsa	május 28-án	11.00,	imaterem, majd temető
Kecskemét	június 11-én	14.00,	temető
Kiskunhalas	június 11-én	11.00,	templom
Szentes	június 11-én	11.00,	temető
Tata	június 11-én	11.00,	temető
Balassagyarmat	június 18-án	11.00,	temető
Esztergom	június 18-án	11.00,	temető
Miskolc	június 18-án	11.00,	temető
Nyíregyháza	június 18-án	11.00,	temető
Szeged	június 18-án	11.00,	templom, temető
Székesfehérvár	június 18-án	11.00,	temető
Zalaegerszeg	június 18-án	11.00,	templom, temető
Békéscsaba	június 25-én	10.00,	Liget u., temető
Eger	június 25-én	14.00,	temető
Gyöngyös	június 25-én	11.00,	temető
Győr	június 25-én	11.00,	temető
Gyula	június 25-én	12.00,	temető
Hódmezővásárhely	június 25-én	17.00,	Imaház
Kaposvár	június 25-én	10.00,	Emlékmű (Berzsenyi u. 14.)
		11.00,	temető
Orosháza	június 25-én	15.00,	temető
Pápa	június 25-én	14.00,	temető
Salgótarján	június 25-én	11.00,	Imaterem (Füleki út 57.)
Sátoraljaújhely	június 25-én	11.30,	temető
Szolnok	június 25-én	11.00,	Hősök temploma
Veszprém	június 25-én	11.00,	temető
Jászberény	július 2-án	11.00,	temető (Alkotmány u. 41.)
Dombóvár	július 2-án	13.30,	Emlékmű
Keszthely	július 2-án	11.00,	Zsinagóga
Kisvárda	július 2-án	11.00,	templom
Kispest	július 2-án	11.00,	temető
Tapolca	július 2-án	13.30,	temető
Pécs	július 2-án	17.00,	templom, 18.00, temető
Szombathely	július 2-án	14.00,	Imaterem, majd temető
Nagykőrös	július 9-én	11.00,	templom
Karcag	július 9-én	10.30,	templom, majd temető
Kiskőrös, Kecel, Soltvadkert	július 9-én	15.00,	Zsinagóga (Frankel L. u.)
Nagykáta	július 9-én	10.00,	temető
Pásztó	július 9-én	10.30,	temető
Pesterzsébet	július 9-én	10.00,	temető
Soroksár, Csepel	július 9-én	11.00,	temető
Debrecen	július 9-én	10.30,	temető
Cegléd	július 9-én	9.00,	templom
Szekszárd	július 16-án	10.00,	temető
R.palota, Újpest	július 16-án	18.00,	templom
Sopron	július 16-án	14.00,	temető

Zsinagógagazdák (5.)

Fröhlich Róbert, rabbi

Profil: Az Országos Rabbiképző Intézetet 1990-ben fejezte be. Pályáját a Dózsa György úti zsinagógában kezdte, ahonnan Újpestre került. Két évet a Páva utcában töltött, ahonnan a Dohány utcai zsinagóga rabbijává nevezték ki.

– Kezdjük a pályakezdésedről szóló rövid áttekintéssel. Elkísértek-e híveid, vagy maradtak saját körzetükben?

– Minden zsinagógának voltak jellegzetességei. Amikor a Dózsa György úton bevezettem a Hasomér Hacairt, az ötfős kezdő csoport létszáma harmincra emelkedett, akik elkísértek Újpestre is. A Páva utcába jártak az Anna Frank gimnázium hallgatói közül 15-20-an, de őket arra kértem, hogy maradjanak abban a körzetben a hitélet folyamatosságának biztosítása érdekében.

– Hol imádkoznak a Rumbach Sebestyén utcai körzet hívei?

– A hétköznap reggeli és esti imákat a Talmud Tóra helyiségben, a nagy ünnepek istentiszteleteit a Hősök templomában tartjuk.

– Hogyan alakult a hitéletben rendszeresen részt vevők száma azóta, hogy a Dohány utcába kerültél?

– 1994. Peszachkor kerültem ide, azóta stabilizálódott a templomot rendszeresen látogatók száma (170 fő körül). A vasárnapi Talmud Tórára annyian jelentkeztek, hogy két csoportban tartjuk: 14 év alattiak és azon felettiek számára; felső korhatár nincs! Kol nidré estéjén a becslések tizenkétezer (!) látogatóról szólnak, az utcán állókat is beleértve.

– Milyen események, vallási ünnepségek vannak?

– Havonta egy vasárnap kultúrprogramot tartunk a Zsinagóga Klubja keretében. Ennek létrehozásában nagy feladatot vállalt körzetünk elnöke, Heisler László. Sávuotkor tartjuk a leányavatást. Eddig három bár micvára és két esküvő megtartására kértek fel. A temetéseket is hivatásom részének tekintem, nem a pénzért végzem. Ezért vidékre is szívesen megyek (pl. megfordultam ilyen célból Szombathelyen, Salgótarjánban, Orosházán, Miskolcon). Remélhetőleg a zsinagóga ifjúsági kórusa sikereket fog elérni.

– Hogy áll a zsinagóga rekonstrukciója?

– A műszaki felújítás elkészült, a végső határidő: 1996. A mennyezeti rész cca. háromötöde készen van, hála a restaurátorok munkájának. Lehotka Gábor tervei alapján Jehmlich (orgona) készül, amely építésének céljára alapítványt is létrehoztak.

Gellért Andor Tamás

Scheiber Sándor

Voigt Vilmos: Scheiber Sándor (1913–1985) =
Egyetemi Lapok, 27, 1985. 4. máj. 11. 2.

SCHEIBER Sándor

Raj Tamás: In memoriam dr. Scheiber Sándor 1913-1985.
= Nagyvilág, 30, 1985, 7. 1084-1085.

Scheiba Sarolta

Kőbányai János: Az utolsó előadás. =

Nők Lapja, május 11. 23. old

SCHEIBER Sándor

RAJ Tamás: Scheiber Sándor öröksége.
= M. Nemzet, 1985. márc. 22. 9.

SCHEIBER Sándor

TENKE Sándor: Búcsú Scheiber Sándortól. =
Confessio, 9, 1985, 2. 90 - 95., ill.

Újabb vörös bársony miseruhára (MNM ltsz. 5
összeállított, érdekes, szép hímzést. A kereszt hosszanti s
alapon a *Deészisz* ábrázolása látható. Csonka mando
keresztnimbuszos Krisztus, szájában karddal és liliomm
alatta egymással szemben térdel Mária és Keresztelő Sze
belevág a mandorla alsó részébe. Máriát teljesen beburk
a térdelő testtartást. A talaj átlos hálóval rögzített, s
hasonlító, övvel összefogott, oldalt hasított köntösből k
négyzetes mezőt stilizált felhőfodorból előbukkanó,
Hangszerük alsó vége hiányzik. Az együttes az *Utolsó ít*
eleme hiányzik. Elgondolásunk szerint az angyalok az e
így alattuk elképzelhetők az elpusztult részletek. A v
szentekkel. A felsőben pártázatos, kettős ívű, oszlopok
mozgékony, szemben álló figurája beszédes kapcsolatb
szakállával ikonográfiai típusának felel meg, de Péter r
nagyon szokatlan, csak oldalra nyújtott jobbjában a h
háromszöges kitöltő mintája. Táblaképeken, miniatúrá
megfigyelhető ennek a mértani díszítésnek sokrétű alk

Az alsó képen két oszlopon nyugvó, záróköves ke
kezében kövekkel, valamint *Szent Lőrinc* diakónus n
vértanút többnyire együtt ábrázolták. A Szent Lőrinc t
fuori le mura) helyezték el István ereklyéit is. Hímzésü
fölötte a diakónusok dalmatikáját viseli. A háttér és a t
Az angyalok emlékeztetnek a gdański paramentun
angyalaira, amelynek meghatározása: cseh, a 15. század
a Szent Szaniszlót és Vencelt ábrázoló házioltárkán a p

SCHEIBER Sándor
Budapest 1982.01.02.

KERTÉSZ PÉTER

Mi lett Haynau kétmilliós hadisarcából?

Beszélgetés dr. Scheiber Sándorral

— Oktalanság lenne azt a látszatot kelteni, mintha most ismerkedtünk volna meg, mielőtt létrejött ez a beszélgetés. De miután nagyobb nyilvánosság előtt történik, hát jó lenne tisztázni: hogyan szólítsam? Főtisztelendőnek, igazgatónak, professzornak?

— Szólíts professzornak, elvégre igazgatója egy vállalatnak is lehetnék.

— Mit takarnak ezek a titulusok?

— Tanítót. Mindig tanítani akartam, abból a kevésből, amit én tudtam.

— De hát mitől főtisztelendő, professzor és igazgató egy személyben?

— Rabbidiplomát szereztem, attól vagyok főtisztelendő. Professzor onnan, hogy 1945-ben a rabbiképző tanára lettem. S igazgató onnan, hogy 1950-től vezetem az intézetet. Méghozzá a leghosszabb ideje tevékenykedő vezető vagyok a rabbiképző 105 éves történetében, mert immár 32 éve állok az élén.

— Meglepetéssel vettem észre az 1942-es tablón, hogy az Országos Rabbiképző Intézet akkoriban Ferenc József nevét viselte.

— Haynau 2 millió 300 ezer forintnyi hadisarcot vetett ki büntetésül a magyar zsidóságra a szabadságharcban való részvétel miatt. Amit ebből összegyűjtöttek, azt I. Ferenc József visszaadta azzal, hogy létesítsenek korszerű tanító- és rabbiképzőt belőle. Így készült el ez az épület a mai Bérkocsis utca 2. és Somogyi Béla — azelőtt Rökk Szilárd — utca 26. alatt. Ez a mór stílusú épület akkoriban a szélső házak egyike volt Pesten, ki lehetett látni innen a régi temetőre. Később benépesült a környék, most pedig már a város belseje. Szóval Ferenc József szorgalmazta, hogy képzett, doktorátust tett rabbik legyenek a magyar zsidóság szellemi vezetői. Meg is látogatta az intézetet, röviddel 1877. október 4-i megnyitása után, november 15-én. Egy órát töltött itt. Ez az egyetlen királylátogatás a világ összes rabbiképzőinek történetében. Mikor aztán meghalt, 1916-ban, a rabbiképző, hogy mutassa lojalitását, folyamodott, hadd vehesse föl a nevét. A felszabadulás után elhagytuk. De az emléktábla ma is ott van az aulában. Simon Józsefnek, az Országos Rabbiképző Intézet Vezérlő Bizottsága előadójának a lánya csaknem százéves korában mesélte nekem, mikor Maroson nyaraltak, kaptak egy sürgönyt: „A király meglátogatandó a Szemináriumot, azonnal jöjjön Pestre."

1917-ben a gyermektelen Freund házaspár megvásárolta a szemináriumnak a mai József körút 27. számú házat, hogy ebben menza és internátus létesüljön. Sok híres ember étkezett és szállt meg itt, köztük Kertész Péter újságíró is...

— Aki nem volt mindig megelégedve...

— ... aki a harmadik emeletről egyszer ki akarta dobni a bátyját, vagy az őt. Éppen kellő időben érkeztem, hogy ezt megakadályozzam.

— És arról tudott, igazgató úr, amikor illegálisan laktam az internátusban, egyéb szálláshelyem nem lévén?

— Nem. De gondolom, hogy úgy illegálisan beleegyeztem. Én téged sose tettelek ki. A Kertészekhez, bármit tettek is, mindig enyhe voltam, mert a Kertész nagypapa nyomtatta ki karcagi nyomdájában a munkáimat: A Heller Emlékkönyvet, a Löw Emlékkönyvet s számos apróbb kiadványt.

— Úgy tudom, a zsidótörvény alatt sem szünetelt az együttműködés.

— A Heller Emlékkönyv 1941-ben jelent meg. A Löw Emlékkönyv nyomását 1944. március 19-én állították le. A kinyomott íveket érintetlenül megtaláltuk nagyapádnak a deportálásból történt hazajötte után, s így folytatni lehetett a szedést és a nyomást. A könyvben meg van jelölve, hogy a 105. lap kinyomásakor jöttek be a németek, így ez a kötet szomorú történelmi dokumentum.

— Hogyan vészelte át a nyilas időket?

— Rabbi voltam akkor Dunaföldváron, s engem kértek fel tanítómesterem, Heller Bernát sírkövének felavatására a Farkasréti temetőben. Előző nap, március 18-án éjjel, hajón jöttünk a feleségemmel. Hajnalban érkeztünk Pestre. A kabinosnő ébresztett bennünket, hogy azonnal hagyjuk el a hajót. Akik ott maradtak, mert később akartak kiszállni, azokat elfogták. Délután elmondtam a beszédemet, de alig volt közönség. Akkor már nem engedtek visszza Dunaföldvárra, illetve mehettem volna a deportálást megelőző héten. Kaptam ugyanis egy ajánlott-expressz levelet, melyben engedélyezték, hogy dr. Scheiber Sándor és felesége visszatérhessen a dunaföldvári gettóba. A főszolgabíró alighanem érdemeket akart szerezni magának, hogy két zsidóval többet deportál. A szüleim lakásában húztuk meg magunkat, ahonnan a nyilasok elhurcoltak sáncásásra. Egy Kabdebó nevű katonatiszt Rákoskeresztúrról bevitt a Vadász utcai üvegházba, amely a svájci követség védelme alatt állt. Itt szabadultunk fel. Ez az épület mégis nagyon tragikus számomra, mert itt lőtték agyon a nyilasok édesanyámat, 1944. december 31-én, három nappal azután, hogy apám meghalt.

— Kezembe került egy kis füzetecske, amely professzor úrnak a mártírok emlékére rendezett istentiszteleten, a Rádióban 1946. december 31-én elhangzott emlékbeszédét őrzi.

— Az volt az első mártírmegemlékezés, amelyet a Magyar Rádió sugárzott.

— Miért éppen önre esett a választás?

— Talán tudták, hogy ez a nap nekem milyen rettenetesen szomorú évforduló.

— Egyenes adás volt?

— Igen.

— Be kellett mutatni a szöveget előtte?

— Nem. Egyébként nemrégi-

ben jelent meg angolul az Egyesült Államokban egy gyűjteményes kötetben. A könyv első része olyan írásokat tartalmaz, amelyek azt hangsúlyozzák, hogy „ez itt nálunk nem történhetik meg". A másik része pedig azt summázza, hogy „ez itt nálunk megtörténhetett". A második rész első darabja az én beszédem.

— Hogyan indult meg a rabbiképzés a háború után?

— Hadd előzzem meg a kérdést valamivel. Tudnivaló, hogy a rabbiképző épülete volt az első koncentrációs tábor Budapesten. Ide szállították már a németek bejövetelének napján a leggazdagabb, prominens zsidókat, továbbá írókat, újságírókat, ügyvédeket, és a tantermekben helyezték el őket. Valamennyien a földön háltak. Hamarosan megjelent Eichmann is, kíváncsi volt a könyvtárra. Ő ugyanis minden kelet-európai országból el akarta szállítani a zsidó könyvtárakat. Hatalmas zsidó-kutató intézetet akart alapítani Németországban a kiirtott zsidóság történetének, etnikumának feldolgozására. A mi könyvtárunkra is ez a sors várt, de akkor már nem volt se vagon, se ember. A legértékesebb kéziratokat és régi nyomtatványokat korábban egy sziklapincében rejtettük el Budán. A könyvtárat Eichmann bezárta. A kulcsokat a felszabadulás után az ő rezidenciáján találtuk meg. Csak a históriai szaknak a magyar zsidóság történetét tartalmazó része került ki az országból. Tudták, miből találnak többet nálunk, mint másutt. Ezek eljutottak Prágába, s hosszas tárgyalások után csak most kerültek vissza hozzánk.

— Hogy a kérdésedre válaszoljak. A rabbiképzés hamarosan megindult a felszabadulás után. Ez elsősorban Löwinger Sámuel érdeme, aki megtalálta a kapcsolatot a Joint-tal, rendbe hozatta azt a néhány termet, amire szükség volt, megnyitotta a menzát, ahová a hallgatókon és a tanári karon kívül számos későbbi egytemi tanár is hivatalos volt ebédre. Ily módon jött itt létre az első szellemi centrum, mert a tudósok is fontosnak tartották a bablevest. Elpusztult 39 rabbijelölt, akik a teológiára jártak, 24 mártírunk volt a gimnáziumból, mert volt egy alsótanfolyamú gimnáziumunk, függetlenül a ma is létező zsidó gimnáziumtól. A gimnáziális részben két tanuló maradt összesen. A felső tanfolyamosok közül elég szép számmal jöttek vissza. 1977-ben ünnepeltük az intézet centenáriumát. Nemzetközi rangját az is emeli, hogy a testvérintézetek mind elpusztultak. Korábban volt egy rabbiképző Bécsben, kettő Berlinben, egy Boroszlóban. Ezek nem támadtak föl, egyedül a miénk. Érdeme ez a magyar államnak, amely nemcsak felélesztette, hanem fenn is tartja. Ma nemcsak magyar, hanem kelet-európai rabbiképző is a miénk, mert vannak hallgatóink a Szovjetunióból, Csehszlovákiából, az NDK-ból és Bulgáriából is. Emellett egy kántorképző is működik, s tervezzük, hogy hamarosan indítunk egy felnőtt továbbképzőt, az érdeklődő közönség részére.

— Mondana ez utóbbiról valamit?

— Előadássorozatokat tartunk a bibliáról, a zsidó történetről és irodalomtörténetről is az intézetben.

— Két dolgot kérdeznék. Az egyik: változatlan-e az igény a rabbiképzésre? Hiszen lényegesen csökkent a vallásosság az újabb zsidó nemzedékben. A másik: ugyanaz-e a képzés napjainkban, mint korábban?

— A rabbiképzés ugyanaz, de pluszként társadalmi ismereteket is tanítunk, hogy növendékeink megismerjék azt a társadalmi formát és világnézeti rendszert, amelyben élnek. Természetesen kevesebb az igény, mint korábban, hiszen Kelet-Európa zsidósága tizedére csökkent. Egész vidékek kipusztultak, nálunk hatszázezer embert deportáltak. A régi nagy vidéki hitközségek kis hitközségekké lettek, a kicsik pedig megszűntek. Így jóval kevesebb az igény rabbira, mint azelőtt. De ami mutatkozik, ki tudjuk elégíteni. Az idén három fiatal rabbit avattunk. A filmhiradó is bemutatta.

— Arra gondolok, hogy megváltozott-e a zsidó lét tartalma? Hogy mást ne mondjak: a századfordulón ezer zsidó közül kilencszáz-valahány egész biztosan tudott héber szöveget olvasni. Ma ez nem így van. Ez a kétségbevonhatatlan tény a vallás háttérbe szorulását jelenti, vagy valami mást?

— A zsidó kultúrához való kötődés nem azonos a zsidó vallás gyakorlásával. Megfigyelésem szerint az előbbi iránti érdeklődés jelentősen megnövekedett. Ezt egy példával tudnám szemléltetni. Azelőtt az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat, az IMIT minden évben kiadott évkönyvet. Az utolsó szerkesztőtől tudom, hogy nyolcszáz példányban nyomták, amikor a történeti Magyarországon kerek egymilliónál voltak zsidóknak tekinthetők. Az évkönyv fele a rabbiképző pincéjébe került, ahonnan a mindenkori rabbijelöltek vihettek magukkal egyet-egyet könyvtáruk megalapításához. Most, amikor egytizede maradt meg a zsidóságnak, az évkönyv utódja, a Magyar Izraeliták Országos Képviseletének kiadványa, a MIOK Évkönyv, amelyet én szerkesztek, ezerháromszáz példányban jelenik meg, és három hónapon belül elfogy. Éhség van rá, ahogy minden zsidó tárgyú könyvet azonnal felvásárolnak. Bebizonyosodott ez a Maimonides Kódexnél is, amelyet tízezer példányban adott ki a Corvina 1980 karácsonyán, s 950 forintjával mind elkelt.

— A sikerben a professzor úrnak is része van.

— Én írtam az egyik bevezető tanulmányt. Az igazi érdem azonban a XIII. századi másolóé és illusztrátoré, akik ilyen gyönyörű kéziratos kódexet hagytak ránk.

— És a felkutatásában nincs része?

— Nem kellett felkutatni, hiszen a Magyar Tudományos Akadémia Kaufmann-gyűjteményében volt. Én csak ráirányítottam a kiadó figyelmét. Nem ez az első, amit kiadtak: 1957-ben ugyanebből a gyűjteményből megjelentette a Magyar Tudományos Akadémia a XIV. századi spanyol Haggada hasonmás kiadását. Ehhez is én írtam a bevezető tanulmányt — angolul. Régóta nincs már belőle egyetlen példány sem, és keresik.

— Azt mondta az imént, hogy más a zsidó szellemiség, és más a vallás. Ugyanakkor az ön igazgatósága alatt működő intézetben csak rabbiképzés folyik.

— Nem csak. A múltban és a jelenben is ugyanazokon a padokon ülnek a tudós- és rabbijelöltek. Olyanok, akikből világhírű zsidó tudósok lettek, s olyanok, akik nagyon jó gyakorlati rabbik. Különösen akkor volt ez így, amikor az egyetemeken még nem voltak zsidó tanszékek. Ez a mi számunkra vívmány. Én magam is neveltem néhány olyan tudóst az utolsó évtizedekben, akik világhírű személyiségei a zsidó tudománynak. Megemlítem közülük a Bar-Ilan egyetem professzorát, Pinhász Artzi asszirológust vagy a Zóhár arameus nyelvével foglalkozó Kaddarit, aki ugyanannak az egyetemnek a professzora, sőt, rektora is volt. Tanítványom volt dr. Menahem Schmelzer, aki a középkori héber irodalom professzora és könyvtárosa a New York-i Jewish Theological Seminary of America-ban, továbbá Handler András.

— Professzor úr kétségtelenül a kortárs magyar zsidóság kiemelkedő személyisége, ha fogalmazhatok így: zsidóbb minden általam ismert zsidónál. Ugyanakkor magyarabb megannyi magyarnál. Az átlagos olvasó azonban csupán az irodalmi folyóiratokban, az Ésben, Új Tükörben közzétett publikációi, okos kiegészítései révén ismeri, s nem is sejti, hogy személyében világszerte ismert Geniza-kutatót is tisztelhetne. Hogyan lakozik egy lélekben ez a kettősség?

— Bennem ez a kettő sohasem ütközött. Sosem tagadtam meg a zsidóságomat, mert az természetes volt neveltetésemnél, családi leszármazásomnál fogva. Az érdeklődésem azonban egyenértékűen volt hebraisztikus és magyar. A magyar irodalmat, a magyar nyelvet tanulmányoztam, de emellett ismertem jól a héber nyelvet és a zsidó irodalmat is. Szerintem, aki két területnek adekvát ismerője,

A rabbiképző régi épülete

A tudós munkahelye

tud újat találni és produkálni. Ebből a kettős érdeklődésből és ismeretből származik az én tudományos munkásságom eredménye.

— *Mondana valamit a Genizáról?*

— A szó maga annyit jelent, hogy elrejtés és kincs. Ha egy héber könyv — vagy korábban kézirat — elrongyolódott, használhatatatlanná vált, megőrizték, részint könyvszeretetből, részint azért, mert Isten neve előfordulhatott benne, és nem akarták profanizálni azzal, hogy elpusztítják. Általában a zsinagógákban gyűjtötték ezeket, és egy idő után eltemették. Ó-Kairóban volt egy zsinagóga, amelyet a kopt keresztényektől vásároltak a zsidók, s itt — nem tudni, miért —, nem temették el az összegyűlt iratokat. Talán azért, mert Kairó kereskedelmi átmenő állomás volt Kelet és Nyugat között, s egy archívumot alakítottak ki ebben a templomban, ahol az eredeti okiratokat vagy azok másolatát helyezték el. Több századon át gyűlt az anyag a padlástérben elzárva. Később valahogy megfeledkeztek róla. A XVIII. század végétől van híradásunk arról hogy rengeteg poros, piszkos irat halmozódik itt, aminek senki se tudja az értékét. Később szemfüles utazók vásárolgattak belőlük, így kerültek egyes kéziratok a világ nagy könyvtáraiba. A teljes felfedezés 1896-ra esett, amikor S. Schechter, a cambridge-i egyetemen a posztbiblikus irodalom professzora Angliába hozta nagy hajóládákban az egész anyagot. Hozzávetőlegesen negyedmillió kéziratot és kézirattöredéket. Ebből úgy kétszázezer Cambridge-ben van, a többi szétszóródott nagy könyvtárakba. Párizsban, Londonban, Oxfordban, New Yorkban, Cincinnatiben és Budapesten található ilyen kézirat. Kaufmann Dávid meg akarta szerezni nagy könyv- és kéziratgyűjteményéhez a kairói Genizát is, de a végelárusításhoz érkezett, és körülbelül csak ezer darabot sikerült szereznie. A robbanásszerű felfedezés akkor következett be, amikor Schechter megtalálta a Genizában a Ben Szira könyvnek az eredetijét, illetve annak töredékét. Ezt a könyvet valamikor még a szentírás egyik könyvének tekintették. A Talmud még így idézi. Valamilyen okból később ez a héber gnóma-gyűjtemény kimaradt a Bibliából. Ben Szira — az üst fia — az időszámításunk előtti 2. században írta munkáját. Bölcs mondásokat tartalmaz, mint a Példabeszédek könyve, amely megmaradt a Biblia könyvei között. I. e. százharminc körül unokája lefordította nagyapja művét görögre, a hellenisztikus világ számára. A fordító nem tudott elég jól görögül (vagy héberül). Később a héber szöveg feledésbe merült, mint minden indexre került könyvé. A XI. században élt Nissim ben Jakob látta Kairuánban az eredeti héber szöveget utoljára. Azután csak fordításokban élvezték a Ben Szirát. Schechter felismerte a töredékben a görög fordítás eredetijét. El lehet képzelni, milyen jól meg kellett tanulnia görögül és héberül egyaránt, hogy egy töredékes lapról csalhatatlanul felismerje: ez az eredeti héber szöveg. Olyan szenzáció volt, mint 1947-ben a Holt-tenger parti tekercsek felfedezése. Nosza, mindenki nekilátott a keze alatt lévő Geniza-daraboknak, s újabb, eredeti héber lapokra bukkantak. Az ötvenes években újra átvizsgálták a cambridge-i egyetem régi épületében azokat a ládákat, amelyekben Schechter a szerinte értéktelen töredéket hagyta. A Héber Egyetem tudósainak egy csoportja ebből az ötvenes években hatalmas új gyűjteményt alakított ki „N. S.", „New Series", a Geniza új sorozata jelzettel. A gyűjtemény több tízezer darabból állt. Ezek között Schirmann professzor újabb lapokat talált a Ben Szirából, további részeket a már ismert kéziratokhoz. Néhány évvel ezelőtt fiatal tudósok, főleg izraeliek, átvizsgálták azokat az kéziratokat, amelyeket az előttük járók visszadobtak, mint teljesen értékteleneket, és kialakították az „A. S."-, „Additional Series"-sorozatot, az úgynevezett kiegészítő darabokat. Ezeket én Cambridge-ban immár másodszor néztem át, utoljára ez év februárjában. Kiderült, hogy az A. S.-sorozatban volt még egy lap a Ben Szirából. Én találtam rá. A Magyar Könyvszemle idei második számában jelent meg képekkel, eredeti héber szöveggel, angol nyelvű bevezető tanulmánnyal. Schechter volt az első, én voltam az utolsó, Schechtertől Scheiberig. Nem hiszem, hogy utánam még találna valaki. És most figyelj. Egy tudományos igazság elismertetése nem is olyan egyszerű, mint bárki gondolná. Amikor felfedezték a Ben Szirát, Bacher Vilmos, intézetünk halhatatlan tanára, az IMIT 1898-as Évkönyvében dolgozatot írt *Egy feltámadt régi héber író* címmel. Később voltak tudósok, akik azt állították, hogy ez nem az eredeti héber szöveg, csak a középkorban fordították vissza a görög fordítást héberre. Éppen ezért Bacher szükségét érezte, hogy az IMIT 1900-as Évkönyvében újabb dolgozatot írjon, *A héber Szirach veszélyben* címmel. Ez a vita azonban csak napjainkban dőlt el megnyugtatóan azzal, hogy feltárták Masszada végvárát. Jeruzsálem eleste után a harcosok egy része ide menekült. Három évig tartották magukat, 73-ig. Mikor a rómaiak betörtek, nem találtak élőt, csak holtat. Megkeseredett ajkukon az örömujjongás. Ez a masszadai ezer öngyilkos híres históriája, amint azt Josephus Flavius megírta. Yigael Yadin, a Héber Egyetem nagy hírű, kivételes érdemű régész-professzora Masszadában talált egy bőrtekercset, rajta néhány kolumnával, amely azonos volt a Genizában felfedezett Ben Szira szövegével. Ez pedig már 73 előtt ott volt Masszadában, tehát nem lehet hamisítvány. S ez nagyon fontos, mert a Biblia lezárása s a Misna héber törvénykönyv íratása közötti fél évezredből nincs héber irodalmi alkotásunk, legalábbis nem volt a Holt-tenger parti tekercsek felfedezéséig. Ez tehát egy tátongó űr fontos kitöltője, a héber nyelv folytonosságának roppant értékes irodalmi bizonyítéka.

— *Soha nem gondolt arra, hogy máshol éljen, dolgozzék, ahol — meglehet — kedvezőbb feltételek lettek volna kutatásaihoz?*

— Soha. Rengeteg meghívásom volt a világ számos országába, megtisztelő katedrákra, de annyira össze vagyok kötve érzelmileg Magyarországgal, hogy nem tudom elképzelni magamat másutt. Másrészt, úgy éreztem, hogy misszió fenntartanom a magyar rabbiképzőt, amely a magyar kultúrtörténetnek és a zsidó tudománynak egy darabja.

— *Mindig is a Kun utcában élt, a Teleki tér sarkán, újabban a Fővárosi Közterület-fenntartó Vállalat közvetlen szomszédságában... Ön mindenki számára, aki jobban ismeri, tökéletesen világi jelenség. Nem olyan emberi eszményt, ideált személyesít meg, mint amilyent a kiemelkedő egyházi személyiségekről elképzelünk.*

— Azt hiszem, hogy érdeklődési körömnél, irodalmi munkásságomnál fogva engem nem egyházi embernek tekintenek elsősorban. Tudják, hogy milyen posztot töltök be, de inkább tartanak kutatónak.

A házi múzeum kincseiből

Szeminárium

Révész Tamás felvételei

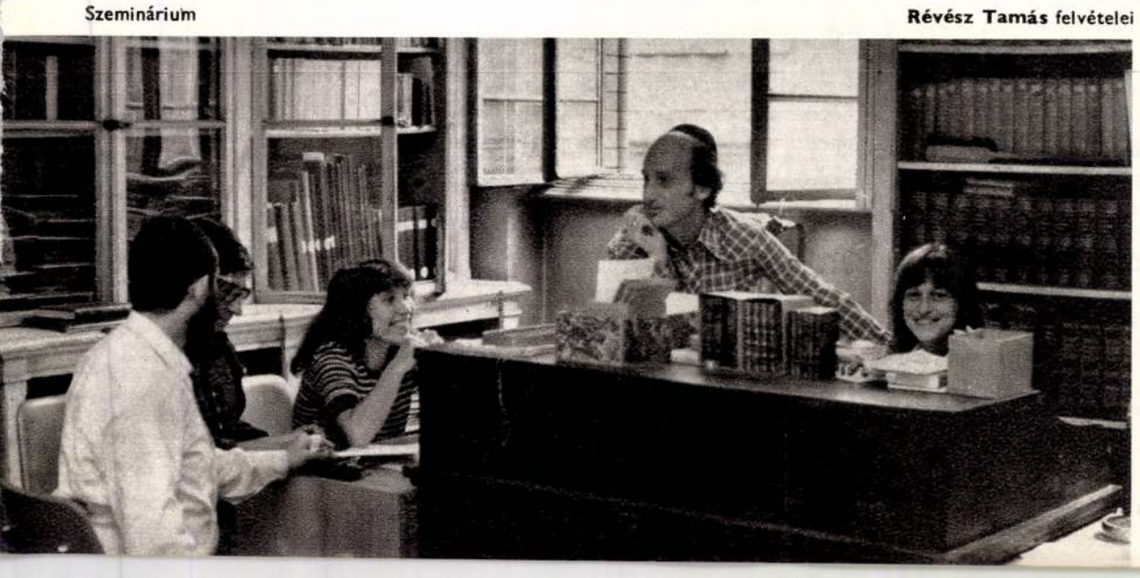

Jékely Zoltán szobája

Meddig él a kabát és a reá dobott pulóver? Lesz-e bátor kéz az elhagyott ruhadarabot — mintha csupán sétálni indult volna gazdája — fölemelni, megtisztítani, szekrénybe zárni — ereklyeként. Angyal járt itt még a napokban. A redők, a gombok, a gyűrődések, a zsebek titkokat őriznek, emlékeket. Élő, lélegző részei voltak egy szervezetnek, melyet úgy hívunk: ember. Fogta, kisimította, hajtogatta őket valaki, szolgálatban voltak, örökös mozgásban.

Most minden nyugodt. A könyvek dideregnek, a tárgyak fáznak. Nyár van és mégis tél Jékely Zoltán szobájában. Véglegessé merevedett itt minden. Őrzik a hangulatot: a szoba homályát (zavarta a fény a költőt, csak így tudott dolgozni); az íróasztalon, papírok garmadáján heverő, a legfölsőt éppen átszúró *szöget*, mely egy itáliai kolostor kapuja előtt találtatott; Kölcsey, Széchenyi, a fiatal Dsida Jenő, Szabédi László, Reményik Sándor, Áprily Lajos fotóját; egy-egy képen a kézjegyet, az aláíró szent betűit is: Kossuth Lajosét, Krúdy Gyuláét, Móricz Zsigmondét.

Tudjuk-e, hogy e nagy emberek között egy *nagy* ember élt? Szerényen, könyvei, tárgyai körében, gyakran zenét hallgatva; csak a titokra figyelve: a Tudás mindenekelőtt! Kitűnő költő volt, látomásos prózaíró, pontos-szigorú esszéista, művésze és tudósa a műfordításnak, történelemnek. Becsültük-e eléggé, elhalmoztuk-e díjakkal, olyanokkal, melyeket a percemberkék, fontosságukat hangsúlyozván, mindenükre kitűztek?

Jékely nyugodt volt. Ha forrt, pezsgett, csak belülről. A talmira nem figyelt, az olcsót megvetette. Gondolhatta: ez nem az igazi, s nyugodt szívvel azt is: egyszer majd el fog jönni az ő ideje. A várakozónak más jött el — és magával hozta az árvaságot. Ezért didereg szobájának hóhullásában minden. Egy lezárt palack, nemrég még tokajit ittak belőle, egy féltve őrzött katonasapka, mely 1918-ban elesett tüzérhadnagy nagybátyjáé volt, a valódi műalkotások mellé fölkéredzkedő gyermekrajz, közelbe hozván egy-egy pillanatra a szeretett unokákat, a bicska, a zsebfésű, a fekete keretes szemüveg, a valamely vízparton talált kavics, horhosban lelt gyökér. S e nagy *fehér menetelésben* rengeteg könyv, német, francia és magyar nyelvű. Voltaire és Hölderlin, Tamási Áron és Rimbaud, Határ Győző és Nemes Nagy Ágnes, Arany János és Cs. Szabó László. Egy-egy dedikáció az idegent is szíven üti: „Zsolinak, aki eltűnt bár, szívemben örökkön él."

Magunkhoz kell ölelnünk ezt a szobát, bárhogy is fúj, kavarog, örvénylik benne a szél. Ha a költőt életében nem tudtuk értéke szerint tisztelni, most fagyot törni: mindnyájunk feladata. Angyal járt itt még a napokban. Lesz-e bátor kéz az elhagyott ruhadarabot, — mintha csupán sétálni indult volna gazdája — fölemelni, megtisztítani, szekrénybe zárni — ereklyeként.

Meddig él a kabát és a reá dobott pulóver?

Szakolczay Lajos

Tőkés László sajtótájékoztatója

Tőkés László temesvári református lelkész —, aki a Magyarországi Református Egyház meghívására érkezett hazánkba — nemzetközi sajtótájékoztatót tartott a budapesti Ráday Kollégiumban. A nagy számban jelenlevő újságírók előtt egyebek közt elmondta: látogatásának legfőbb célja, hogy a népek, nemzetiségek közötti megbékélést, megértést szolgálja. Kettős minőségben jött Magyarországra, mint lelkipásztor és mint politikus. Megemlítette: tárgyaló partnereit igyekezett tájékoztatni a romániai helyzetről, a forradalomról. Tárgyilagos képet próbált adni a jelenlegi állapotokról, a romániai nemzetiségek helyzetéről.

Itt tartózkodása során bárhol is járt — prédikált, vagy vezető személyiségekkel, gyülekezetek tagjaival tárgyalt —, mindenütt megkérdezték: miként segíthetnének a románokon, illetve a magyarságon. Erre az volt a válasza: Az országnak a továbbiakban elsősorban erkölcsi, morális, és politikai támogatásra van szüksége, nem anyagi segítségre. Tőkés László egyben hálás köszönetét nyilvánította a forradalom első napjaiban nyújtott magyar segélyszállítmányokért. Hozzátette: Románia jövőjét, s ezen belül a nemzetiségek — így az ottani magyarság — jövőjét csakis az európai integráció és demokratikus mozgalom keretén belül tudja elképzelni.

NYILATKOZAT

A magyarországi antiszemitizmus jelenségei a hazai közvéleményt, de számos külföldi politikai tényezőt is foglalkoztatnak. Törvényhozásunk és kormányzatunk képviselői, s tekintélyes ellenzéki pártvezetők nyilatkoztak ez ügyben a közelmúltban az Egyesült Államokban, Izraelben és más országokban is. A témáról, mint a demokratikus közállapotok megteremtésének nemkívánatos melléktermékéről szóltak. A sajtószabadság kibontakozásával együtt járó szennyes tajték kicsapódásának felszíni, a lényeges folyamatokhoz képest marginális jelenségként értékelték. Arról is szóltak, hogy a „zsidó kérdés" szőnyeg alá söprése, a kényszerű szemérmes hallgatás is hozzájárult az elfojtott tévhitek konzerválásához, sőt az előítéletek bizonyos, nem csupán a lumpen rétegekbeni továbbéléséhez. Mi sem kételkedünk abban, hogy az antiszemita megnyilvánulásokban mindezek szerepet játszanak.

A budapesti és debreceni zsinagógákba történt betörések és azok megszentségtelenítése, a tabi zsidó temető sírjainak feldúlása, a zsidó, vagy annak vélt állampolgárok inzultálása, a közterületeken, házfalakon egyre gyakrabban feltűnő fasiszta ábrák azt bizonyítják, hogy e probléma nem kezelhető és nem tekinthető csupán a demokrácia nemkívánatos, esetleg ki sem kerülhető melléktermékeinek. Jóval többről van itt szó! Amikor az egyik — nem is akármilyen — politikai párt előljárója a nálunk már jól ismert virágnyelven politikai agitációjának szerves részévé teszi az antiszemitizmust, akkor az nem csupán a múlt maradványaként, hanem a politikai küzdelem eszközeként jelenik meg a közéletben. De nem minősíthető az *Úton* című sajtóorgánum január 11-i számában megjelent uszítás sem másnak, mint a társadalom jelenlegi helyzetében különösen veszélyes és alattomos, antiszemita pogromhangulat-keltési kísérletnek. Hamisítatlan náci- nyilas eszmei vértezetben jelent meg — valamennyi tisztességes magyar ember szégyenére, — a *Magyar Holnap* c. lap Magyar doktrina című cikke, amely „kevésbé, vagy egyáltalán nem asszimilálható fajokként" és a „magyar élet eluralkodóiként" minősítette a zsidóságot, a cigányokat, a tömbökben élő germánokat, a szlávokat és oláhokat!'

Mindezek a megnyilvánulások állampolgári önérzetükben sértik, biztonságérzetükben fenyegetik a magyarországi holocaust túlélőit, s minden nemzeti és etnikai kisebbséget, és különösen alkalmasak arra, hogy bemocskolják a civilizált világ előtt hazánk, népünk becsületét és méltóságát.

Felelősségünk teljes tudatában szólítjuk fel a törvényhozás, a bűnüldözés és az igazságszolgáltatás illetékes fórumait: tegyenek eleget törvényes kötelezettségeiknek és lépjenek fel az elfajuló antiszemita és más diszkriminatív, embergyűlölő megnyilvánulásokkal, azok elkövetőivel és inspirátoraikkal szemben, hogy belső békénk, a demokratikus átalakulás folyamata ne váljék felelőtlen, szélsőséges elemek játékszerévé, és senki sem kockáztathassa büntetlenül nemzetünk becsületét.

Nácizmus Üldözötteinek Bizottsága

Olvasóink írják...

A közelmúltban megjelent lapszámunkban *Müller Pinchász* leírását olvashattuk *Benczel Béla* fordításában: „A marosludasi prédikátor". Ebben a leírásban bizonyos tévedést észleltem. A marosludasi rabbi, *Gerson Stern*, a nagybátyám volt és így személyesen nagyon jól ismertem. Én most már 79. évemet taposom. Zemplén megyében, Tokaj községben születtem és ott éltem. A '20-as években Gerson Stern rabbi többször megfordult boldogult szüleim házában és jól emlékszem mindig mosolygós arcára és kedves, finom beszédére.

Müller írásában az áll, hogy a berettyóújfalusi gáon, *Amrám Blum* veje volt. Tudomásom szerint boldogult apámnak egyik nővérét vette feleségül, megboldogult nagyapámnak, *Fusch Miksának* a lányát. Állításomat iratokkal is bizonyítani tudom.

Egyben kérem szíves értesítésüket, hogy a nazareti főrabbi sajtó alatt lévő művére hogyan lehetne előjegyzést eszközölni, mert szívesen elküldeném az árát.

Kitűnő tisztelettel:
Márton Fuchs
Pasadena California

*

Kedves Olvasónk levelét és a helyesbítést köszönjük. A kért könyv előfizetéséről közelebbi részletet nem tudunk. De reméljük, hogy Benczel Béla izraeli olvasónk, — olvasva lapunkat, — értesít majd bennünket.

VENDÉGELŐADÓ

A Dohány utcai körzet Talmud Tórájában (VII., Wesselényi u. 7. fszt.) RÁV BÁRUCH OBERLÄNDER, a Lubavicsi mozgalom magyarországi képviselője hetenként egyszer, *szerdán 19 órakor* a Talmud Megilla traktátusát tanítja héber eredetiből, magyar és angol nyelven. Minden érdeklődőt szeretettel vár a közösség vezetése. Az első előadás időpontja: *1990. március 14.*

Hagyjatok élni!

Ha valahol a világon történt valami, annak én voltam az oka, én, a bűnbak *„zsidó"*.

Ha sokat esik az eső, vagy süt a nap, valahol a világon nyugtalanság van, vagy háború tör ki, annak is én vagyok az oka, én a bűnbak *„zsidó"*.

Ami 2000 évvel ezelőtt történt, minden meggyőződés nélkül, minden lelkiismeretfurdalás nélkül, azt az én kontómra írták, annak én voltam az okozója, az örök bűnbak, a *„zsidó"*.

Az igaz, hogy zsidó vagyok, ember vagyok, Isten teremtménye, pont úgy, mint egy másik ember, aki nem zsidó. Miért vagyok én egy örök bűnbak, én a *„zsidó?"*

Az emberiség az egész földkerekségen már elfeledte a sötét, gyászos és szomorú fejezetet, az igazságtalan, embertelen írtást és mészárlást . . .

Warsava, Auschwitz, Majdanek, Babij Jar, Treblinka, Mauthausen, 6 millió ember pusztult el! ! !

Gyermek, nő, férfi, öreg és fiatal. Ezek mind-mind bűnösök voltak?

De ez még kevés volt, kellett még oda a ludi repülőtér, a gyermekek Maalotban, a müncheni olimpia hősei. MIÉRT??

HAGYJATOK VÉGRE MÁR ÉLNI!

Hiszen mi zsidók már annyit szenvedtünk és áldoztunk, mi zsidók már annyit adtunk az emberiségnek . . .
Mi adtuk az emberiségnek professzor Einsteint,
az emberiség tőlünk kapta Menuhint és Wassermant,
az emberiség tőlünk kapta Freudot és Heinét.

TALÁN EZ KEVÉS?

A nehéz, gyötrelmes és küzdelmes évszázadok üldöztetése során mi egy gyermek-maroknyi ember a világban, odakiáltjuk az emberiségnek . . .

Mi zsidók adtuk nektek az Istent . . .

HÁT HAGYJATOK MÁR VÉGRE ÉLNI EZEN A VILÁGON!

Bán Andor
(Svédország)

FELHÍVÁS!

Értelmi fogyatékosokért

Felhívjuk azokat, akiknek értelmi fogyatékos hozzátartozójuk van, hogy jelentkezzenek egy, — a későbbiekben esetleg létesítendő, — zsidó értelmi fogyatékosok otthonának első igényfelmérése céljából. Kérjük, közölje az alábbi adatokat:

1. **Az értelmi fogyatékosokra vonatkozó adatok**
   - — Név
   - — Életkor
   - — A fogyatékosság súlyosságának foka
   - — Iskolázottság, (ha nem járt iskolába azt is kérjük)
   - — Hol él jelenleg (családban, szociális intézményben, ha igen, milyen típusúban, a fővárosban, vagy vidéken)
   - — Önkiszolgáló-e (szobatisztaság, önálló étkezés, mosakodás, öltözködés, stb.)
   - — Értelmi fogyatékosságán kívül van-e egyéb testi fogyatékossága, vagy betegsége

2. **A gondviselőre vonatkozó adatok**
   - — Név
   - — Életkor
   - — Lakcím (telefon)
   - — Rokonsági fok.

Kérjük közölje, hogy helyesnek tartaná-e, hogy hozzátartozója zsidó értelmi fogyatékosok otthonában nyerjen elhelyezést.

Jelentkezésére feltétlenül számítunk, mivel csak az igénylők számának ismeretében tudunk továbblépni a kitűzött cél érdekében.

Az értesítéseket kérjük küldje „OTTHON" jeligére, 1990 május 1-ig az Új Élet szerkesztőségébe.

ÖT ÉVE...

Emlékezés Scheiber Sándorra

Öt éve már, hogy eltemettük. Purim volt. Gyásszá vált örömünk.

A megillából s a szívekből Mordechaj jajkiáltása sikoltott az égre. Mordechaj tudta mi történt. Megszaggatta ruháit hamut és gyászt öltött, keserű kiáltással járta a város utcáit. (Eszter Könyve 4-es 1-es).

Ezrek állták körül a ravatalát. Mindenki tudta, hogy fejedelmi nagyság szállott sírjába Izraelben (Samuel 2,3,38).

Öt éve már, hogy reggelenként a József körúton nem tűnik fel, amint kissé imbolygó léptekkel, kezében az elmaradhatatlan tömött aktatáskával, de legalább 1-2 könyvvel sétál a szeminárium felé.

Megérkezve, elsőnek a postáját kereste, néha még estefelé is beszaladt érte, mert az emberi kapcsolatok nagyon fontosak voltak számára. Levelezett tudós-társakkal, régi és új barátokkal számtalan emberrel, akik a legkülönbözőbb dolgokban fordultak hozzá, s ő szinte minden levelezőjének a gondját, baját vállalta. Hogy azután mennyien keresték fel, barátok és álbarátok, az teljességgel elképesztő. Energiái kiapadhatatlannak látszottak. Úgyszólván nem tudott pihenni. Nyári útjai kutatóutak voltak a világ nagy könyvtáraiban és kézirat-gyűjteményeiben. Előadó körútjait is ezekkel kötötte össze. A pihenés annyi volt, hogy egy-egy órára kiült egy forgalmas utca presszójának a teraszára és nézte az embereket.

Mert a mindennapi élet érdekelte, izgatta őt nagyon. Ódon kövek, elsárgult évszázados kézirattöredékek tudósa volt, de nem elefántcsont-toronyban, hanem a mában élt.

Szerette a jóízű beszélgetéseket, iskolatársa a nemsokkal őt megelőzve az öröklétbe tért. Eisenberg Béla bécsi főrabbi nemegyszer csak azért jött Pestre, hogy vele jót beszélgessen. Szemináriumi dolgozószobája szomszédságában az azóta fájdalom már szintén az öröklétbe tért papné Ilonka remek ebéd utáni feketéje mellett, Hochberger főrabbiék vendégszerető otthonában, egymást licitálták túl a megunhatatlan szemináriumi adomákban. De azután 35-45 perc múlva felpattant — Gyerünk tovább dolgozni! —

A nevető, a vidám ember tulajdonképpen nagyon szigorú volt, elsősorban önmagához, de az etikum és a tudomány kérdésében másokhoz is.

A hagyomány bölcseinek nagyon szép és fontos elvét, mipné dárké solaum a békés együttélés gyakorlatáról, Ő nagyon komolyan vette, de patika mérlegre helyezte.

Ismeretes, hogy a misna bölcsei a békességes élet miatt rendelkeztek úgy, hogy előbb az akkori zsidó társadalom előkelői, a kohén és a lévi járuljanak a tórához, s őket kövessék a többiek. Majmuni ellentmond ennek. Nem a születés, hanem a szellemi arisztokráciája a döntő (Maszdhesz Gittin Pörakim Nivcharim Jeruzsalem Z A C K AND CO. kiad. Szerk. Abrahim Arzi).

Efemer hatalmasságok, nemegyszer ártó hatású machinációival szemben megőrizte integritását. Számára az etikum és a tudomány volt az értékmérő. Sokszor mondotta, mindenki azzal szolgálja a legjobban a közösséget, ha a feladatát a legjobb tudása szerint látja el. A rabbi tanuljon és tanítson. Méltán idézte Hevesi Simont, aki gyakran hangoztatta, hogy a mi legnagyobb dicsőségünk, hogy talmidé chachomim lehetünk, a bölcsek tanítványai.

Ő maga mestereinek hódoló tanítványa maradt mindhalálig, holott talán egyiküket másikukat nem csak utolérte... A Példabeszédek Könyvéhez, a második fejezet 7-ik mondatához fűződő midrás arról tanít, hogy a fogantatásunktól velünk élő tóra oltalmunk és védelmünk mindhalálig, ha komolyan vesszük.

Scheiber Sándor pap-leány-édesanyjától a rabbi szülői házban eszmélése első pillanataitól fogva a tóra légkörében élt és nevelkedett.

Nagyatyja, édesapja, apósa, nagybátyjai valamennyien rabbik. Ha valamit, akkor ezt érezte kiváltságnak migezá rabbonim, hogy rabbik törzsökének hajtása.

Izrael könnyét és fájdalmát kevesen élték át oly mélyen mint ő.

Csak a szemét kellett figyelni, amikor egy-egy kedves kántorának a lemezét hallgatta. Izrael fönsége és dicsősége kevéseket ragadott meg úgy, mint Scheiber Sándort. Már nagy betegen, a klinikai ágyon beszélt nekem, élményeinek koronájáról, az izraeli útról, a tisábeávi éjszakáról a Falnál. Most éreztük, mondotta, mi az a chorév ubonuj az összeomlás és az újjáépülés történeti valósága.

A tórának és a tudománynak szentelte az életét. A Vigilia egy körkérdés során Hozzá is levelet intézett, mit jelent számára a Szentírás? Mit válaszolnál — kérdezte? Gondolkodás nélkül feleltem a 119-ik zsoltárnak ezzel a mondatával (mert eléggé ismertem az életét), ha nem lenne a Te Tórád az én gyönyörűségem, elvesztem volna kínjaimban.

Összeráncolta a szemét azután jellegzetes kézmozdulat kíséretében, azzal a bizonyos családias, otthonról hozott ortodox lejtésű idiomával válaszolt, eképpen: Corach ijjen, felette megfontolandó. A válasz így jelent meg, ahogy javasoltam.

Öt éve már nincsen közöttünk...

A poetikus talmudi hagyomány szerint, ha az öröklétbe tért mestert idézzük, megnyílnak ajkai a sírjában nyugvónak. (Szanh. 98. b.).

Scheiber Sándor művei, szavai egyénisége erejével ma is és a jövőben is hat és tanít.

Schweitzer József

Vihar Béla emlékére

„S elvetélt verssorait a tanítási órák tartalmában ajándékként osztja szét."

Ez a kis dolgozat egy hajdani tanítvány emlékezése Vihar Bélára. Most azonban nem a költőre, hanem a tanítóra, akinek óráin megvalósult a költészet az osztályteremben.

1928-ban a miskolci „Erzsébet" izraelita elemi iskola tanítói állására a sok pályázó közül Vihar Bélára esett a bizottság választása. Ez a húszéves fiatalember frissen kapott tanítói oklevéllel a kezében, belobogott az I. B osztálytermébe, belépett az életembe és sokunk életébe. Tanítóm lett, szellemi apám, mélyreható befolyást gyakorolt egy útkereső kis nebuló személyiségének formálásában, világszemléletének kialakításában és egy értékrendszer magjának elültetésében, amelyet négy éven keresztül a kertész gondosságával óvott, táplált, öntözgetett.

Költészet a tanteremben...?

Vihar Béla számára a tantárgy csupán kínálkozó alkalom volt arra, hogy megoszthassa önmagát, világnézetét, életfilozófiáját tanítványaival és mindenekfelett átplántáljon egy érzésvilágot, amelyben a Szép és Igaz, az értük való lobogás fáradhatatlan ismétléssel mindig jelen volt.

Első elemi iskolás kisfiúk számára egy anyák napi levél megírása bizony komoly feladatot jelentett. A költő — tanító a táblához lépett és mi a következő vezérgondolatot olvashattuk:

„Édesanyám! A te kenyerednél jobbat soh'se ettem." Vezérgondolat? Több is ennél, egysoros költemény.

Nyolc-kilencéves kisfiúk új, eddig ismeretlen nevekkel ismerkedtek meg: Baal Sém Tov, Einstein... Beszélt nekünk tudósokról, akik előreviszik a világ sorát. Valaki a hátsó padokból megkérdezte: „Miskolcon is vannak tudósok?" Bizony ám, válaszolta és az irkába lemásoltuk a táblára írott két nevet: Dr. Leszik Andor, a Múzeum igazgatója és Dr. Spira Salamon a tudós rabbi.

Költészet az osztályteremben?

Amikor megismerkedtünk a hangjegyekkel és egymás után szerencsét próbáltunk a harmónium billentyűivel, azt ajánlotta, hogy zenésítsünk meg egy rövid szöveget: „Vöohavto löréacho, kömajcho ‚Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat' "

Persze ez a gondolat egyenes út volt egy új téma feldolgozásához, amely erősen foglalkoztatta a III. B tanulóinak fantáziáját: zászlót kellett tervezni a Népszövetség (az ENSZ elődje) számára. Két, három szín sokféle kombinációját ajánlotta az osztály. Nagy elszomorodásunkra azonban Vihar Béla nem volt megelégedve egyikkel sem. Számára ez a zászló csak két színből állhatott: kékből és zöldből. Mert a világ minden részén kék az ég és zöld a mező. Vagy mint később írta:

„Valahány nép az én nemzetem."

Az Egy katona megy a hóban későbbi szerzője 1932-ben azt ajánlotta a IV. B tanulóinak, hogy okulván a világháború tapasztalataiból, írjunk egy levelet a Népszövetségnek és saját szavainkkal intsük e nemes testületet, hogy jól vigyázzanak, nehogy még egyszer háború legyen, mert mi soha el nem tűrjük, hogy nép nép ellen forduljon.

„... de szavait elnyelte a trombitaharsogás ropogó hullámverése,
trará, trará, trará..."

Persze a szülők, akik hallottak és tudtak ezekről a fogalmazásokról, beszélgetésekről, amelyek az osztályteremben lezajlottak, hamar rájöttek, hogy itt többről van szó, mint elemi iskolai oktatásról. Vihar Béla elemi iskolája túlnőtt a falakon: egyetem volt. Egyetem elemi iskolások számára.

Ennek a fiatal tanító — forradalmárnak, aki „eljegyezte magát a világgal és az igazsággal", ennek a „prófétának rendjéből vétetett" költő-tanítónak, aki „az idő csillagaihoz méri lépteit", a költészet több volt, mint a szépen írott szép szó.

„Hiszek a költészetben, mert hiszek az emberi lélekben."

„Él bennünk az igény az igazság és szépség kenyerére."

Számára a költészet lélekformálás, mély emberi élmény egy buberi „én és te" kapcsolat szépséges, magasba emelő, érdemes kísérlete.

A tanítvány tiszteletével, a fiú szeretetével, a barát meleg ölelésével és az utódok elkötelezettségével kapaszkodom drága emlékébe.

Leslie Zukor
Montreal

SCHEIBER SÁNDOR művtört.

SCHEIBER Sándor

Malt i Jerr 1988

8. H. Krystal és W. Nederland: *Psychic Traumatization. After Effects in Individuals and in Communities.* Little, Brown, Boston, 1971.
9. L. Eitinger: *Concentration Camp Survivors in Norway and Israel.* Allen and Unwin, London, 1964.
10. H. Francesconi: *Extremtraumatisierung und ihre Folgen für die nächste Generation.* Sensen-Verlag, Wien, 1983.
11. H. Epstein: *Children of Holocaust. Conversations with Sons and Daughters of the Holocaust.* G.P. Putnam's, New York, 1979.
12. M. van Tijn: *De tweede Generatie. Vrij Nederland,* 1978. nov. 25.
13. Alain Finkielkraut: *Le Juif imaginaire.* Editions du Seuil, Paris, 1980.
14. Kulcsár István: *A maradék zsidóság lelki keresztmetszete 1946-ban.* In: Beneschofsky Imre (szerk.): *A maradék zsidóság. A magyarországi zsidóság 1945–46-ban.* Budapest, 1947.
15. Bibó István: *Zsidókérdés Magyarországon 1944 után.* In: *Válogatott tanulmányok,* II. kötet. Magvető, Budapest, 1986.
16. Lásd elsősorban a *Zsidóság az 1945 utáni Magyarországon* című kötetet. (A *Magyar Füzetek* kiadása, Párizs, 1984.)
17. Virág Teréz: *Lappangó aknák.* Peredi Ágnes interjúja, *Magyar Hírlap,* 1985. május 16. Vikár György–Virág Teréz: *Pszichotrauma elaborációja a gyermekpszichoterápiában. Magyar Pszichológiai Szemle,* 1985. 2, 129–139.
18. A kutatásról eddig napvilágot látott beszámolók: Erős Ferenc: *Társadalomlélektani szempontok a zsidó identitás kutatásához Magyarországon.* In: *A társadalmi struktúra, az életmód és a tudat alakulása Magyarországon.* Bulletin XIII. Budapest, 1985. 40–63. Erős Ferenc, Kovács András, Lévai Katalin: *„Hogyan jöttem rá, hogy zsidó vagyok?"* Interjúk. *Medvetánc,* 1985/2–3. sz. 129–144.

RAJ TAMÁS

Zsidó tudományos tennivalók Magyarországon *

Kerek negyven esztendővel ezelőtt a fenti címmel egy szerény írás látott napvilágot az Országos Rabbiképző Intézet hallgatóinak alkalmi kiadványában. A tanulmány szerzője az Intézet professzora, majd igazgatója, a közelmúltban elhunyt dr. Scheiber Sándor volt.[1] A mindössze harminchat oldalas kötet a *Szolgaságból – szabadságba* fennkölt címet viseli, híven tükrözve azt a mélységes döbbenetet, amelyet a holocaust, és egyúttal azt az eltökélt reménységet is, amelyet a felszabadulás ténye annak idején kiváltott. A kiadvány címlapjának emblémáján (Eisler László rabbijelölt műve) látható fiatal lány ugyanazzal a mozdulattal emeli magasba a Tóra-tekercset, mint az alig egy esztendővel később, 1948 nyarán megrendezett budapesti Világifjúsági Találkozó jelvényének fő alakja az ötágú csillagot.

„A maradék magyar zsidóság tudósaira és tudósjelöltjeire fontos feladat hárul, amit még *itt* kell elvégezniök, mert csak *itt* lehet elvégezni"[2] – állapítja meg tanulmányának első mondatában Scheiber professzor. Amikor a kiváló tudós – nagyszerű érzékkel – ezt a grandiózus tervet maga elé tűzte, akár egy jól szervezett tudományos intézet feladatául is szolgálhatott volna, később mégis jóformán neki egyedül kellett azt megvalósítania. Társai kidőltek, kivándoroltak, vagy más úton-módon próbáltak szerencsét. Holott annak idején még olyan nagyszerű tudósok és szakértők álltak mellette, mint Löwinger Sámuel, később a jeruzsálemi Hékhal haszéfer könyvmúzeum és kéziratgyűjtemény igazgatója, Hahn István akadémikus, egyetemi tanár, Komlós Ottó és Landler Péter (Pinhasz Artzi), később a Bar-Ilan Egyetem világhírű professzorai, Richtmann Mózes és Róth Ernő Talmud-tudósok, a történész Grünvald Fülöp, az irodalomtörténész Zsoldos Jenő, a művészettörténész Munkácsi Ernő, a filozófiatörténész Szemere Samu, a klasszika-filológus Dercsényi Móric, vagy az utóbbi fél évszázad legkiválóbb magyar rabbija, Schindler József.[3] Scheiber professzor a tudományos teendők megvalósításában joggal számíthatott az intézet növendékeinek közreműködésére is, „hiszen – mint írja – ez részben hallgatóink feladatát fogja képezni".[4] A felvázolt teendőkre évtizedeken át tanítványokat nevelt, akik ma világszerte – nemegyszer más szakterületen – előszeretettel idézik őt, alkalmazzák stílusát, munkamódszerét. Nem feltétlenül rajta múlott, hogy végül is egyet sem tarthatott meg maga mellett. Erre a titokzatos ellentmondásra előadásunk második részében megkísérlünk választ adni, most azonban elégedjünk meg annak a fantasztikus ténynek a leszögezésével, hogy amit szerencsésebb körülmények között egész tudományos apparátusnak kellett volna elvégeznie, azt Scheiber professzor egymaga képviselte és teljesítette.[5]

Említett cikkében hat témakört érintve tárja föl Scheiber Sándor professzor a hazai zsidó tudományos tennivalókat. Ezek közül az első kettő – vérbeli filológus önkéntelen döntése nyomán – éppen a könyvészetet érinti.

* Elhangzott a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutató Intézetében *A magyarországi zsidó folklór* című nemzetközi szimpózium keretében, 1987. szeptember 8-án.

I. BIBLIOGRÁFIA

Hiányoznak a bibliográfiák – állapítja meg mindenekelőtt, s ezen a téren a kutatás sajnos azóta sem lépett sokat előbbre. A magyarországi magyar nyelvű zsidó folyóiratok jegyzékét Scheiber professzor ugyan összeállította,[6] ám ez a kitűnő munka újabb feladatokat ró elébünk: mielőbb össze kell állítani a *német, héber* és *jiddis nyelvű folyóiratok bibliográfiáját* is, valamint a tudományos jelentőséggel bíró *folyóiratok* (elsősorban a *Magyar Zsidó Szemle*), *évkönyvek és emlékkönyvek repertóriumát*. Ezekben rendkívül sok értékes tanulmány olvasható, ám azok – szerzői és témamutató híján – szinte hozzáférhetetlenek a szakemberek számára.

A magyarországi héber nyomtatványok (Hebraica) jegyzékének összeállítását – olvassuk a tanulmányban – századunk elején Spiegel Ármin rabbijelölt oldotta meg, de nyomtatásban soha nem jelent meg. Céduláit a Rabbiképző könyvtárában őrizték, és ott pusztultak el.[7] Félő, hogy ugyanez a sors érte Schindler József hasonló tárgyú gyűjtését is, akinek anyaga 1962-ben bekövetkezett halálakor Scheiber igazgató úr előszobájába került. A gyűjtemény sorsáról ma ott senki nem tud. A *magyar-zsidó homiletikai irodalom* – ugyancsak Scheiber Sándor szorgalmazására, ugyancsak Schindler rabbi úr által összeállított – *bibliográfiája* viszont kéziratosan megtalálható a Rabbiképző újonnan megnyílt olvasótermében. Mindkét gyűjtés elsőrendű és pótolhatatlan forrásként szolgálhatna a magyar zsidó szellemiség történetéhez.

Továbbra is hiányzik a Scheiber Sándor által felvetett *magyarországi nem héber zsidó irodalom (Judaica) jegyzéke*. Ez is pályatételként szerepelt a Rabbiképző 1909/10. évfolyamában, nyertese Kandel Sámuel volt, a kézirat sorsáról azonban már maga Scheiber professzor sem tudott.[8] Mesterünk arra hivatkozik, hogy „az anyag jó része fellelhető a M.N. Múzeum Országos Széchényi Könyvtárában". Sajnos, a tapasztalat ennek részben ellentmond. A Magyar Nemzeti Bibliográfia retrospektív anyagában, még az 1921–1944 közötti időszakra vonatkozólag is – holott akkor már a köteles példány rendszere működésben volt – számos hiánnyal és hiányossággal találkozhatunk. Ha magángyűjtemények anyagát nem vettük volna igénye, a bibliográfia mintegy 1200 tételének 10–20 százaléka minden bizonnyal örökre kimaradt volna a nemzeti bibliográfiából.[9] További hiányosság, hogy például az egyes tételek a könyvtári katalógusban nemegyszer a terjesztő nevével lettek feltűntetve! (Héber könyvekről lévén szó, magyarul gyakorta csupán a könyvkereskedő neve és címe szerepel a kiadványon.)[10]

Nem sokkal jobb a helyzet a *hazai könyvtárak régi hebraicáinak katalógusaiban* sem. Az Országos Széchényi Könyvtár antikváinak rendezésekor sikerült rábukkannom a Talmud Bombergi két jó állapotban levő kötetére. (A világon összesen két teljes sorozatot ismerünk belőle.) Korábban – téves bejegyzés folytán – fel sem figyelhettek rá.[11]

Scheiber professzor negyven évvel ezelőtti tanulmányában nem említi ugyan, de legsürgősebben el kellene készítenünk (a további kutatás elősegítésére, annak szinte előfeltételeként) *a magyar zsidóság folklorisztikai irodalmának bibliográfiáját*. Erre vonatkozólag a közelmúltban – tudtommal – az Akadémia Néprajzi Kutatócsoportja ajánlotta fel segítségét.

A Magyar zsidóság történeti bibliográfiája gépelt állapotban, *(két* testes kötetben) fellelhető a Rabbiképző könyvtárában. Ezt a munkát, amely 1712-től 1954-ig tart, kiegészítve és folytatva közzé kell tenni, hiszen időközben számos fontos résztanulmány látott napvilágot folyóiratokban, részint külföldön is.

II. KÉZIRATOK

Scheiber Sándor sokoldalú és szerteágazó tudományos munkásságának talán legértékesebb és legmaradandóbb része a régi kéziratok kritikai kiadása. Ezen a területen egymaga jóval többet valósított meg, mint amennyit negyven évvel ezelőtt tervezetében célul tűzött az egész hazai zsidó kutatás elé. A Magyar Tudományos Akadémia Kaufmann-gyűjteményének genizáira gondolunk elsősorban. Munkásságát előbb Löwinger Sámuellel, Hahn Istvánnal, Róth Ernővel közösen kezdte meg,[12] majd harmincöt éven át szinte egyedül folytatta. Számos idevágó publikációja közül kiemelkedik a norman prozelita, Obadja kéziratának és a legrégibb hiteles zsidó dallamlejegyzésnek a felfedezése.[13] Tanulmányaiból gyűjteményes kötet látott napvilágot a hildesheimi Olms Verlagnál.[14] (Ennek újabb írásaiból készülő második kötete is rövidesen várható.)

Mindennek ellenére mindmáig nem készült el két – Scheiber professzor által tervezett – összegző munka: az *Országos Rabbiképző Intézet kéziratkatalógusa* és a *Magyar Tudományos Akadémia Kaufmann-könyvtárának geniza- és kéziratkatalógusa.*[15] Remélhetőleg ez utóbbi lesz az ELTE és az Akadémiai Könyvtár keretén belül nemrég megalakult judaisztikai kutatócsoport egyik legfőbb és legégetőbb feladata. Ezen a területen esetleg külföldi tudósok bevonására is számíthatunk. Elvégre ez nemzetközi tudományos érdek is: a világszerte szétszórt genizák összesített katalógusa ugyanis a Kaufmann-gyűjtemény feldolgozása nélkül nem tehető közzé.

Tudományos és irodalmi levelezések nagy számmal való értékes közrebocsátásán túl Scheiber professzor úr kiadta – a körülötte keletkezett nagy vita ellenére – Goldziher Ignác naplóját,[16] a híres *Májmúni-kódexet*[17] (ez utóbbi angol nyelvű változata éppen most látott napvilágot), valamint az úgynevezett *Kaufmann-Haggádát*[18]. Tervbe vette az Országos Széchényi Könyvtár tulajdonában levő Mordeháj ben Hillál-féle kézirat tudományos kiadását is.[19]

Itt jegyzem meg, hogy amikor két és fél évvel ezelőtt az Akadémiai Kiadó fontolóra vette a *Kaufmann-Haggáda* újrakiadását, megtekintettem az eredeti kéziratot. Rossz tárolás következtében a felbecsülhetetlen értékű kézirat átnedvesedett, a színek elmosódtak, és átütnek a szemközti oldalakra. Ez a folyamat már akkor megindulhatott és minden bizonnyal előrehaladott állapotban lehetett, amikor 1958-ban a hasonmás kiadás végett lefényképezték. Az Akadémiai Könyvtár Keleti Gyűjteményének vezetői ezért most elhatározták, hogy szakszerű felújítást végeztetnek a kéziraton az Országos Széchényi Könyvtár szakemberei segítségével. Reméljük, hogy az illusztrált kézirat megmentése még lehetséges, s hogy a gondos felújítás sikeresnek bizonyul.

III. IRODALOM

Jellemző, hogy a filológus Scheiber Sándor e témakörön belül az összehasonlító irodalom- és tárgytörténetnek tulajdonított elsődleges szerepet. A „zsidó tárgyak" és a „Biblia a magyar irodalomban" mondhatni kedvenc témái maradtak mindvégig. Idehaza ezekkel az olykor rövid lélegzetű, ám mindig lényegre törő kis írásokkal szerzett magának hírnevet és megbecsülést. Elvégre a kultúrák (elsősorban a magyar és a zsidó kultúra) egymásba fonódó szálainak kibogozása révén egyúttal szorosabbra is fűzte őket. Szűkebb szakterületét, a judaisztikát ezeknek a közleményeknek a segítségével sikerült beépítenie az egyetemes magyar tudományosságba. S ez önmagában véve is elismerésre méltó eredmény.[20]

Mindamellett – a források és az adatok feltárása és közzététele mellett – komoly feladatok hárulnak a ma kutatójára is. Modern tartalomelemzés és más módszerek segítségé-

vel fel kellene tárni (különösen a felszabadulást követő évtizedekben) *a magyar irodalom zsidóságképét* és annak változásait. Egy-egy kor hangulatát, ezen belül a zsidó kisebbség valós helyzetét talán éppen az irodalom tükrözi legjobban. Nem feltétlenül az úgynevezett magas-irodalomra gondolok, hanem a régi folyóiratok lapjain rejtőző írásokra, vagy például Sass Irén, Szenes Tilda, Háber Samu, Kiss Arnold és Seltmann Lajos életképszerű novelláira és regényeire. Egyszóval, motívumtörténet helyett valamiféle *motivációtörténet* feltárására. S ezen a ponton – úgy vélem – irodalom és néprajz erősen kapcsolódik egymáshoz.

Az irodalomhoz sorolja Scheiber professzor azt a kétségtelenül izgalmas feladatot, amely szintén, még mindig megoldásra vár: *a magyar bibliafordítások exegézisét.* Ez – írja – „fényt derítene arra, hogy mennyire volt ismeretes Magyarországon a Biblia eredeti szövege, s milyen fordításaiból dolgoztak a magyar fordítók".[21]

Scheiber Sándor egyik kiváló, sajnos korán elhunyt tanítványának, Dán Róbert professzornak a munkássága, ha nem erre épült is, de ezen az úton indult el. Rávilágított azokra a végső soron héber – nemegyszer rabbinikus – forrásokra, amelyek a humanizmus és a reformáció korszakában a hazai eszmetörténetet jelentős mértékben befolyásolták.[22] Ezen a téren a kutatásnak tovább lehet és kell haladnia, s bizony számos feldolgozatlan forrás vár még kiadásra. Így például hadd említsem meg azt a tényt, hogy a hazai reformáció idején a külföldön tanuló magyar diákok disszertációik elé héber verseket írtak, amelyeket soha nem gyűjtöttek össze, nem elemeztek, és nem tettek közzé.

A magyar származású Moshe Carmilly-Weinberger nálunk szinte ismeretlen – héber nyelvű – könyvét leszámítva,[23] eleddig egyáltalán nem dolgozták fel, nem ismertették a magyarországi héber és jiddis nyelvű – nem csekély jelentőségű – irodalmat. A héber vagy a jiddis nyelvet bíró irodalmárok itt teljesen új területre bukkanhatnának.[24] Birnfeld Sámuel rabbi (1906–1944) héberre fordította Petőfi *János vitéz*-ét és remek rajzaival illusztrálta. A kézirat mindmáig nem jelent meg. Az ugyancsak mártírhalált halt Holder József költő (1893–1945) által jiddisre ültetett *Az ember tragédiája*-nak kéziratát Bihari József egri professzor megtalálta, és tudományos apparátussal nyomtatásra előkészítette. Mégis hosszú évek óta sikertelenül kísérletezik a mű kiadásával. Számos olyan alkotás is akad e téren, amely a folklór és az irodalom határterületére tehető. Nincsenek például felgyűjtve a magyarországi jiddis népdal, a zsidó népi zene és tánc emlékei, így a klezmerek és a marsalikok tevékenysége, a purim-játék és a purimi dal története stb.[25]

IV. SZÉPMŰVÉSZET

Ezzel a ma már talán kissé régiesnek tetsző meghatározással jelöli meg Scheiber professzor az általa kitűzött két művészettörténeti témát: a Biblia szerepének feltérképezését a magyarországi szépművészetben és a Kaufmann-könyvtár illuminált kéziratai miniatúráinak tanulmányozását.[26] Mindkét területen ő maga jelentőset alkotott.[27]

A magam részéről mindezeknél is fontosabbnak tartom a *magyar zsidóság építő- és díszítőművészetének,* valamint *szélesen értelmezett népművészetének feltérképezését,* emlékeinek összeállítását és módszeres feldolgozását. Élete végén Scheiber professzor úr is megérezte ennek szükségességét, s ezért vállalkozott Wirth Péter a hegyaljai zsidó temetőkről készült képeskönyve utószavának megírására.[28] Ezt a sajnálatos hiányt pótolja – bizonyos mértékig – Schőner Alfréd kiadásában a nagykanizsai Chevra-könyv rövidesen várható megjelentetése, valamint a magyarországi zsinagógák ugyancsak nemsokára nyomtatásban megjelenő feldolgozása Gazda Anikó művészettörténész tollából.[29]

A vidéki zsidóság deportálása és egyéb okok miatt országszerte nagy számmal lehet

látni pusztulófélben lévő vagy legalábbis elhanyagolt zsinagógát, zsidó temetőt és más zsidó emlékekkel bíró épületet. Ezek módszeres feltérképezése, lefényképezése égetően fontos és sürgős. Több lelkes fiatalember, egymástól függetlenül dolgozik a témán, sajnos megfelelő irányítás és szaktanácsadás nélkül. Olykor az MTA Soros Alapítványa is támogatja őket. Munkájuk összehangolása és megszervezése volna szükséges.

Teljesen elhanyagolt terület a különféle *kegytárgyak és zsidó használati tárgyak* (textíliák, ötvösművészet, templomi ornamentikák, lakásdíszek stb.) *rendszerezése,* az egyetemes magyar művészettörténetbe ágyazása és az összefüggések (például a szecesszió hatása ezen a területen) feltárása.

V. TÖRTÉNELEM

„A magyar zsidóság története még nincs megírva" – olvassuk Scheiber Sándor negyven évvel ezelőtti tanulmányában.[30] Ezt a mondatot akár ma is, változatlanul megismételhetjük, noha az 1960-as évek elején volt egy sikertelen próbálkozás a munka elvégzésére. Mesterünk joggal állapította meg, hogy Kohn Sámuel történeti munkája (amely, mint tudjuk, a mohácsi vészig jutott el) bizony átdolgozásra, folytatása pedig emberére vár.[31] Kohn később 1711-ig megírta a magyar zsidóság történetét, amelyet Büchler Sándor készült kiegészíteni és közreadni.[32] Kohn kézirata – Scheiber egy későbbi közlése szerint – a Magyar Zsidó Múzeum tulajdonában van.[33]

Amikor a „Tudománytár" című rangos hasonmás-sorozatban a magyar zsidóság történetére vonatkozó átfogó mű újrakiadását tervbe vették, Kohn Sámuel könyvének és kéziratának megjelentetését javasoltuk. Csakhogy a Múzeum igazgatónője mit sem tud a kézirat hollétéről. Úgy tetszik, valahol útközben veszett el. Remélhetőleg, a Scheiber-hagyatékból vagy a Múzeum egyébként sok kincset rejtő – meglehetősen elhanyagolt és rendezetlen – raktárából egyszer majd előkerül. Ezért kellett annak idején Venetianer Lajos kissé apologetikus könyvének utánnyomása mellett döntenünk.[34]

A magyar zsidóság történetének átfogó feldolgozása tehát mindmáig várat magára. A helyzet azonban ma összehasonlíthatatlanul kedvezőbb, mint negyven évvel ezelőtt volt. Ebben Scheiber Sándor professzornak tagadhatatlanul óriási érdemei vannak. Összegzésre – s ezt hangsúlyozni kívánjuk – soha nem vállalkozott, ám a források gondos és rendkívül értékes feltárása kétségtelenül neki köszönhető. Összegyűjtötte és kötetbe foglalta a magyarországi zsidó feliratokat[35] és a héber kódexmaradványokat, a középkori magyar zsidó kultúra talán legékesebb bizonyítékait.[36]

Scheiber Sándor értékes forrásfeltáró tevékenységében a példátlan hozzáértéshez és az éleslátáshoz szerencsés kéz is társult. Korábban egyetlen középkori zsinagóga maradványaira sem sikerült senkinek rábukkannia, neki viszont (Zolnay László és Dávid Ferenc segítségével) négyet sikerült feltárnia: kettőt Budán, kettőt pedig Sopronban.[37] Pollák Miksa, fél évszázadig soproni főrabbi (mellesleg Pap Károly író édesapja) egy életen át kutatta a helyi zsidóság történetét, ám egyetlen középkori zsidó sírkővel sem sikerült találkoznia. Amikor híveivel együtt már a soproni gettóban várta a szörnyű vég beteljesülését, egy külvárosi pince felásásakor került elő – maga már nem láthatta – az első soproni zsidó sírkő, történetesen a középkori mártír, Jichák ben Hájim nevével.[38] Összehasonlításul elmondom, hogy Scheiber professzornak összesen *kilenc* középkori zsidó sírkövet sikerült Sopronban – töredékesen – megtalálnia és tudományosan közreadnia.[39]

Negyven esztendő történeti forrásfeltárásának ismertetésekor nem feledkezhetünk meg Scheiber Sándor tudományszervezői és szerkesztői munkásságáról. Létrehozta többek között a Központi Zsidó Leváltárat,[40] amelynek vezetője Landeszman György fő-

Dávid és Góliát. XIII. sz.-i héber minatúra.
London, British Múzeum.

rabbi lett. A Magyar Zsidó Oklevéltár újraindítása és megjelent 18 kötete önmagáért beszél. (Ebben elsősorban Grünvald Fülöp és Házi Jenő voltak Scheiber professzor segítségére.) A 19. kötet (a magyar történelem héber kútfői) nyomdakészen állt, a 20. kötet előkészületei is szépen haladtak, amikor mindez a tudós halálával – sajnálatos módon – félbeszakadt. Nem tudni, mi lesz a sorsa az általa szerkesztett MIOK-Évkönyveknek sem, amelyekben pedig sok fontos tanulmány látott napvilágot. Ugyancsak megszakadt az általa megindított, „A magyarországi zsidó hitközségek monográfiái" elnevezésű sorozat.[41] (Zolnay László özvegye időközben – tudtommal – visszakérte a középkori budai zsidóság történetére vonatkozó, rendkívül értékes könyv kéziratát, s másutt kívánja azt megjelentetni. Két évig feküdt ott a publikálás minden reménye nélkül.[42]) Holott – s ezt külön hangsúlyozom – *a magyar zsidóság történetének megírása az itthoni zsidó tudományos élet egyik legfőbb feladata.* Nem szabad kiengednünk a kezünk közül, mert érdeklődés és minden bizonnyal pénz külföldön is akad, szakemberek és főként a források viszont csak idehaza állnak rendelkezésre. Jó volna ezeket a „szempontokat" más területen is egyeztetni.

Scheiber professzor adott megbízást Geyer Arthúr rabbinak a holocaust hazai irodalmának összeállítására.[43] A munka elkészült, megjelent, de a MIOK akkori elnöke bezúzatta. Indoklás: az egyik bibliográfiai adat[44] Darvas József „lejáratását" szolgálja (?). A gyűjtést – ugyancsak Scheiber professzor ösztönzésére – Landeszman György folytatta: összeállítása kéziratban maradt.

Mi mással, mint a hazai érdeklődés és az anyagi erőforrások hiányával magyarázhatjuk meg azt az egyébként örvendetes, számunkra azonban igen lesújtó tényt, hogy a magyar holocaust történetét – a könyvtárnyi irodalom ellenére – most végül is angol nyelvből kell magyarra átültetni? Randolph Braham kétkötetes műve lát rövidesen napvilágot

a Gondolat Kiadónál, holott a hazai szakirodalom olyan kiváló nagyságokkal rendelkezett ezen a téren, mint Karsai Elek és Ránki György. A közelmúltban elhunyt tudósok munkájának folytatói Schmidt Mária és Karsai László, Vörös Károly vezetésével.[45]

VI. FOLKLÓR

Talán nem véletlen, hogy tudományos tervei között utolsóként éppen kedvencét, a folklorisztikát említi Scheiber Sándor. „A magyar zsidó néprajzi gyűjtés sovány eredményt mutathat fel" – írja. – „A magyar zsidóság szellemi és tárgyi néprajzának megírásával, sajnos, elkéstünk. Akik ismerték még a mondák, mesék, legendák, néphitek és babonák tömegét – az öregebb generáció tagjai –, Auschwitzban mártírhalált szenvedtek."[46]

Elkeseredése ellenére felhívja növendékeinek figyelmét e „sokszázados zsidó település különleges etnikumának maradványaira", annál is inkább, mert – mint írja – Patai Raphael professzor felajánlott számára egy kötetet a The Palestine Institute of Folklore and Ethnology kiadványsorozatában.

Ez a terv, a Rabbiképző hallgatóinak összefogása egy ilyen gyűjtés megszervezésére, nem valósult meg. Tanítványai közt szép számmal találunk judaistát és folkloristát is, olyat azonban egyet sem, aki a magyar zsidó folklór területén számottevő művet mutatott volna fel. Ez annál különösebb, mert az Országos Rabbiképző Intézet száztíz éves történetében egyetlen igazgató sem vezette olyan hosszú időn át, harmincöt évig a főiskolát, mint éppen a magyar zsidó néprajz hivatott kutatója, Scheiber Sándor. Egymaga azonban kétségtelenül hatalmas folklorisztikai tevékenységet folytatott. (Voigt Vilmos szerint ő volt a világszerte legjobban ismert, legtöbbet publikáló magyar folklorista.[47]) Írásai azonban mindvégig irodalmi jellegűek maradtak. Munkássága elsősorban a magyar irodalom folklorisztikus és zsidó (keleti) elemeit vizsgálta, s nem gyűjtésre támaszkodott, inkább a filológus szemével nézte a világot, művelte a tudományt.

Amikor az idén tavasszal kezdeményezésemre dr. Fiala János és munkatársai (Fixlerné dr. Kepecs Ágnes, Hochberg Ágnes, Vázsonyi Ágnes és a pécsi egyetemről egyik hallgatóm, Szakács Márta) egy résztéma, az úgynevezett csodarabbi-történetek gyűjtésére létrehozták a maguk kis kutatócsoportját, ezzel kettős célt tűztünk magunk elé. Egyrészt bizonyítani kívántuk, hogy az Auschwitzban elpusztított idősebb generáció, sőt az ötvenes-hatvanas években felemésztett újabb nemzedék kihullása *után is*, még mindig lehet és kell is módszeresen gyűjteni. (Persze különbséget kell tenni a magyar zsidóság mai vallásgyakorlata és a néphit között.) Másrészt – felelősséget érezve a magyarországi zsidó tudomány jelenéért és jövőjéért – érzékeltetni kívántam, hogy lehet és meg is kell találni azokat az értelmes, időt és fáradságot nem kímélő fiatalokat, akikre egy ilyen *hazai* tudományos munka bízvást támaszkodhat. „Feladat és téma volna hát elég – zárja idézett tanulmányát a néhai Scheiber professzor –, csak munkásban van hiány. Ezért várunk örömmel minden jószándékú és hivatástudatot érző fiatal kutatót – a hagyomány láncolatának újabb láncszeméül."[48]

A jelen előadás célkitűzése részletesen számba venni, mit valósított meg Scheiber professzor eredeti terveiből, melyek azok a pontok, ahol jelentős mértékben továbblépett annál, s mennyiben készítette elő, szabta meg a további kutatás útját. Scheiber Sándor sokirányú tudományos tevékenységét ma már csak közös erőfeszítéssel, *összehangolt*, együttes kutatómunkával lehet folytatni. Ám akkor is tisztán kell látnunk a legégetőbb feladatokat, az új tervet és célkitűzéseket, amelyek a ma szakemberei előtt állnak.

Nem hallgathatjuk el, hogy negyven esztendő múltán a tudományos célok és főként a tudományos módszerek jelentős mértékben szélesedtek, gazdagodtak. Ezeket mielőbb

be kell vezetni és alkalmazni kell a hazai judaisztika területén is. Nem lehet ma már – pozitivista felfogás szerint – kizárólag a szellemi tradíció analízisére támaszkodni. *A magyar zsidóság társadalomtörténeti, statisztikai, szociológiai és lélektani kutatása* sok korábban nem vizsgált, nyitott kérdést hagy napjaink kutatói számára.[49] *A kommunikáció és a népi hagyomány csatornái is mind feltáratlanok.* (Nem térképezték fel mindmáig például a pesti zsidók sajátos rétegnyelvét, az érintkezés különféle normáit, vagy a nyelvváltás történetileg izgalmas folyamatát stb.)

S ami a legégetőbb: e tudományos feltáró tevékenységnek nem szabad elidegenednie a valóságos hazai zsidó élet problémáitól és szükségleteitől. Márpedig tagadhatatlan, az utóbbi negyven év tudományos érdeklődése – s ez nem kizárólag a judaisztikára vonatkozik – messze eltávolodott a mindennapi gondoktól, a *jelenkutatás* izgalmas feladatától. Miközben a film, a szociográfia és más művészetek, olykor egyes tudományágak is a való élethez közelítenek, a társadalomtudományok számos területe viszont beltenyészetté, külföldi (nálunk jobbára hozzáférhetetlen) szakfolyóiratok lapjain tetszelgő, zárt világgá süllyedt. S itt elérkeztünk annak a „titoknak" a megfejtéséhez, amelyről előadásunk kezdetén szóltunk: a Scheiber Sándor halála után keletkezett űrt mondhatni hosszú évtizedek gondos munkája készítette elő. Az auschwitzi tragédia miatti panasz, a lemondás és a kilátástalanság sugallata vagy az elitkultúra káprázata nem az építést, hanem a leépülést szolgálja. A tudósok tudatlanul, a hívők hitetlenül, a szakemberek felkészületlenül állnak, holott időközben felnövekedett egy új generáció, amely a gyökerek felkutatásának jogos igényével jelentkezik, s amelynek útmutatásra, szakszerű irányításra, tanításra volna szüksége.

A *Szolgaságból – szabadságba* című füzetnek Scheiber professzor tanulmányát követő írásából szeretnék végül idézni, amelynek szavai ma szinte döbbenetesen aktuálisak:

„Ma már közhellyé lett a panasz a magyarországi zsidó szellemi élet elsorvadása miatt. Ha pedig valamely probléma közhellyé lesz, az már jó jel: mert legalább annyit jelent, hogy a közhangulat felfigyel a kérdés időszerűségére: ebből a »felfigyelésből« pedig előbb-utóbb még tettek is születhetnek."[50]

Ennek az írásnak a szerzője pedig nem más, mint a magyar tudományos élet egyik ugyancsak a közelmúltban elhunyt szellemi óriása, dr. Hahn István professzor. Amit tanulmányában végezetül leszögez, számunkra – negyven évvel később – is komoly tanulsággal szolgál, s mintegy összefoglalja legfőbb mondanivalónkat, törekvéseinket, s amit minden kollégánknak meg kell szívlelnie:

„A zsidó kulturális munkának – írja –, ha nem akar egészségtelenül időszerűtlenné és oktalanul exkluzívvá lenni, elsősorban a *konkrét zsidóság* és annak problémái felé kell érdeklődésével fordulnia. Ma minden szellemi munkának végső célja a *nevelés*, és minden szellemi alkotásunk csak annyit ér, amennyi nevelő erő van benne. Ha tehát azt akarjuk, hogy szellemi életünk ne egy, a valóságtól visszariadó elitréteg magánügye legyen, a zsidóságfogalom átalakulását, a ma tisztázásra váró zsidó közösségi, társadalmi, történelmi kérdésekre, a megfogható zsidó közösség problémáira kell elsősorban feleletet találnunk. . .

Egymással küzdő szellemi áramlatok kavargásában, egy lelkében, hitében, életerejében megroskadt, múltján kesergő, jövőjét kereső közösség számára hitet, zsidó kultúrát hirdetni – ez a feladatunk. Nehéz feladat, nagy elmélyedést, komoly tárgyi tudást legalább annyira kíván, mint erős hitet és ifjúi lelkesedést."[51]

Jegyzetek

1. Scheiber Sándor: *Zsidó tudományos tennivalók Magyarországon (Méavdut lehérut, Szolgaságból – szabadságba,* Budapest, 1947. pp. 3–7.)
2. Kiemelés az eredetiben, Scheiber id. m. p. 3.
3. Vö. *Seventy Years – Hetven év. Emléklapok az Országos Rabbiképző Intézet jubileumára* (szerk. Löwinger Sámuel, Bp. 1948.) és *The Rabbinical Seminary of Budapest 1877–1977.* (ed. Moshe Carmilly-Weinberger, New York, 1986.) adatai.
4. Scheiber id. m. p. 3.
5. A néhai Dán Róbert professzor által összeállított bibliográfia több mint másfél ezer publikációja szinte önmagáért beszél. Vö. Dán R.: *Scheiber Sándor irodalmi munkásságának bibliográfiája (Folklór és tárgytörténet* II. Bp., 1974. pp. 467–532; III. Bp., 1984. pp. 587–612.)
6. *Kitvé-ét jehudim belson hungarit be-Hungarijá (Kirjat Széfer,* XXXII. 1957. pp. 481–494.)
7. Scheiber id. m. p. 3.
8. Uo.
9. Raj T.: *Zsidó vallás (Bibliographia Hungarica – Magyar Könyvészet* 1921–1944. I. kötet, Bp., 1983. pp. 792–832.)
10. Raj T.: *Nemzeti bibliográfiánk* (in: Soltész Zoltánné: Az OSZK antikvái, megjelenőben).
11. Előzetes ismertetést l. Raj T.: *Héber antikvák* A Széchenyi Könyvtárban (uo.).
12. Ginzé Kaufmann I. (ed. S. Löwinger) Bp., 1949. XV + 107 p. – vö. Scheiber id. m. (1947) p. 4.
13. A. Scheiber: *Fragment from the Chronicle of Obadya, the Norman Proselyte (Acta Orientalia Hung.* IV. 1954. pp. 271–296) etc.
14. A. Scheiber: *Geniza Studies* (Hildesheim–New York, 1981.) 570 + 116 p. Vö. még Scheiber S.: *A kaufmann-geniza kutatása és jelentősége (MIOK-Évkönyv,* 1977/78. pp. 310–328.)
15. A Kaufmann-könyvtár köziratkatalógusát Weisz Miksa ugyan elkészítette (M. Weisz: *Katalog der hebräischen Handschriften und Bücher. . .* Frankfurt, 1906), ezt azonban Scheiber professzor túlhaladottnak ítélte (Scheiber S.: *A Kaufmann-geniza kutatása és jelentősége, MIOK-Évkönyv* 1977/78. p. 311.). Különös, hogy noha mesterünk a javított kiadás elkészültéről tudósít, e mű sorsáról azóta sem tudunk (uo.).
16. Ignaz Goldziher: *Tagebuch* (ed. A. Scheiber), Leiden, 1978. 342 p. – Magyar nyelvű rövidített fordítása: Goldziher Ignác, *Napló* (Bp., 1984. *Tények és tanúk*) 407. p.
17. *A Májmúni-kódex. A budapesti „Misné Tóra" legszebb lapjai* (Scheiber Sándor–Séd-Rajna Gabriella, Bp., 1980.)
18. *The Kaufmann-Haggadah* (Bp., 1958.)
19. Vö. *Világirodalmi Lexikon* VIII. kötet (Bp. 1982.) p. 592.
20. Vö. Raj T.: *Scheiber Sándor öröksége (Magyar Nemzet,* 1985. március 22.); Uő.: *In memoriam dr. Scheiber Sándor (Nagyvilág,* 1985/7. pp. 1084–1085.) – Scheiber Sándor ide vonatkozó írásait lásd: *Folklór és tárgytörténet* I–III. (Bp., 1974–1984.); Uő.: *A Biblia a magyar irodalomban 1945–1973. (MIOK-Évkönyv,* 1973/74. pp. 359–380.); Uő.: *A zsidó folklór Újvári Péter írásaiban* (uo. 1979/80. pp. 301–330); Uő.: *Kaczér Illés és a zsidó folklór* (uo. 1981/82. pp. 366–427); Uő.: *Ágai Adolf zsidó folklorisztikus adatai* (uo. 1983/84. pp. 334–347).
21. Scheiber Sándor: *Zsidó tudományos tennivalók. . . p. 5.*
22. Dán R.: *Humanizmus, reformáció, antitrinitarizmus és a héber nyelv Magyarországon* (Bp., 1973.) 272 p.; Uő.: *Péchi Simon és az erdélyi szombatosok* (megjelenőben, Akadémiai Kiadó).
23. M. Carmilly-Weinberger: *Jalkut ha-mesorerim ha-ivrijim mé-Hungarijá* (New York, 1977.). Izelítőül lásd még Patai J.: *Magyarországi héber költészet* (in: *Héber költők, antológia,* I. köt. pp. 101–147.)
24. Vö. Raj T.: *Jiddis irodalom* (klny., Bp. 1977); Uő.: *Magyarországi héber irodalom (Világirodalmi Lexikon* VII. kötet, Bp., 1982. p. 583.).
25. A purimjátékról és a purimi dalról lásd *a Világirodalmi Lexikon* XI. kötetének címszavait (megjelenőben).
26. Scheiber, id. m. p. 5.
27. Vö. Scheiber S.: *Folklór és tárgytörténet* I–III. (Bp., 1974–1984); Uő.: *Essays on Jewish Folklore and Comparative Literature* (Bp., 1985).
28. Wirth Péter: *Itt van elrejtve. Tokaj-hegyeljai zsidó temetők* (Utószó: Scheiber Sándor, Bp., 1985. pp. 149–157); Vö. még Erdélyi Lajos: *Régi zsidó temetők művészete* (Budakerst, 1980); Raj T.: *Tanú ez a kőhalom* (1988).
29. Előzetes publikációt l. Gazda Anikó: *Magyarország zsinagógái (Településfejlesztés,* 1986/2. pp. 109–130.)

30. Scheiber, id. m. p. 5.
31. Kohn Sámuel: *A zsidók története Magyarországon* (Bp., 1984.)
32. Scheiber S.: *Büchler Sándor történetírói munkásságához (Magyar Zsidó Oklevéltár,* X. kötet, p. 7.)
33. Scheiber S.: *A magyar zsidóság történetének kutatása (MIOK-Évkönyv,* 1971/72. p. 257.)
34. Venetianer Lajos: *A magyar zsidóság története* (Bp., 1922.; Raj T. előszavával, Bp., 1986.)
35. Scheiber S.: *Magyarországi zsidó feliratok* (Bp. 1960); A források újabb, alaposabb feldolgozását l. A. Scheiber: *Jewish Inscriptions in Hungary* (Bp.–Leiden, 1983).
36. Scheiber S.: *Héber kódexmaradványok magyarországi kötéstáblákban* (Bp. 1969).
37. Vö. A. Scheiber: *Jewish Inscriptions in Hungary* (Bp.–Leiden, 1983.) pp. 81–85; 87–91.
38. Scheiber S.: *Magyarországi zsidó feliratok* (Bp. 1960), p. 125.
39. A. Scheiber: *Jewish Inscriptions in Hungary* (Bp.–Leiden, 1983.) pp. 153–178.
40. Scheiber S.: *A magyar zsidóság történetének kutatása (MIOK-Évkönyv,* 1971/72) p. 248.
41. Az adatokban bővelkedő sorozat 11 kötetét helyszűke miatt sajnos nem sorolhatjuk fel.
42. Azóta minikönyvként napvilágot látott.
43. Geyer A.: *A magyarországi fasizmus zsidóüldözésének bibliográfiája 1945–1958* (Bp. 1958).
44. Uo. p. 111. lent.
45. Az idevágó főbb munkák: *Vádirat a nácizmus ellen* (ed. Benoschofsky I.–Karsai E., I–III. Bp. 1958–1967); Karsai E.: *Dokumentumok a munkaszolgálat történetéhez Magyarországon* I–II. (Bp. 1962).
46. Scheiber S.: *Zsidó tudományos tennivalók...* p. 6.
47. Voigt Vilmos: *Scheiber Sándor hetvenéves (MIOK-Évkönyv,* 1983/84. p. 528.).
48. Scheiber, id. m. p. 7.
49. Elsősorban Erős Ferenc–Kovács András–Lévai Katalin tanulmányára (*Medvetánc,* 1985/2–3. pp. 129–144), valamint a párizsi Karády Viktor alapvető kutatásaira gondolok.
50. Hahn István: *Zsidó szellemi életünk néhány kérdéséről (Szolgaságból – szolgaságba,* Bp. 1947.) p. 7.
51. Kiemelés az eredetiben – uo. pp. 9–10. Itt mondok köszönetet dr. Schweitzer Józsefnek, az Országos Rabbiképző Intézet igazgatójának, aki értékes hozzászólásaival segítette munkámat.

HIDVÉGI MÁTÉ

Scheiber Sándor 1939-es angliai napló-levelei

Scheiber Sándor

. . . három öreg jött egyszer Abba Sisoeshez,
mivel azt hallották róla, hogy bölcs ember.
Az elsőt a következő kérdés nyugtalanítja:
„Atyám! hogyan tudok menekülni majd a tűzfolyam elől?"

1938. február 21-én avatták rabbivá Scheiber Sándort, Budapesten, az Országos Rabbiképző Intézet templomában. Az akkor 25 éves rabbijelölt már a sémi filológia doktora volt. Édesapja, Scheiber Lajos – a Nagyfuvaros utcai körzet rabbija – és mestere, Heller Bernát professzor tudták róla, hogy kész tudós, és elhatározták, Angliába küldik, hogy ott egy éven át Geniza-kutatásokat végezhessen. (Genizának nevezzük azt a körülbelül negyedmillió töredékből álló, középkori héber, arám és arab kézirattömeget, mely a múlt században került elő egy kairói zsinagógából, s amely ma a világ különböző gyűjteményeiben van szétszórva. A Magyar Tudományos Akadémián őrzött anyag Kaufmann Dávid hagyatékából való.)

Az angliai tervek megvalósításához pénz és kapcsolatok kellettek. A Scheiber család vállalta, hogy fizetik Sándor útját és kinntartózkodásának költségeit. Heller megkereste a kapcsolatokat. A zsidó tudományokkal foglalkozó angliai egyetem, a londoni Jews' College igazgató-professzora magyar volt: Büchler Adolf. (Büchler budapesti rabbiként kezdte pályafutását, majd a bécsi Szeminárium tanára lett. Onnét hívták meg Angliába.) Ismerte a fiatal Scheiber cikkeit, olvasta doktori értekezését és üzente, örömmel támogat egy ilyen tehetséget.

A másik angliai tudós, aki az utat kintről egyengette, Moses Gaster, a szlavisztika oxfordi professzora volt. (Gaster Bukarestben született. A breslaui Szemináriumban tanult, majd a bukaresti egyetemen a román nyelv és irodalom tanáraként működött. Innét ment Oxfordba, ahol professzor és a cionista mozgalom egyik vezetője lett.)

1939 elején indult el Anglia felé Scheiber Sándor. Olaszországon keresztül utazott. Február másodikán – Milánóból – egy képeslap hátán pár ceruzasornyi hírt ad magáról.

Londonba érkezve hónapos szobát bérel, és megkezdi a British Museum héber kéziratainak tanulmányozását. Az otthoniakkal rendszeresen levelez. Naplót nem ír. Levelei dokumentálják napjait.

*

» London.8.II.39.

Drága, jó Apám!

Ma egész nap a British Museumban dolgoztam. Hihetetlen lehetőségek tudományos munkára. Csupa terv és akarat vagyok. Ebben a légkörben és ezzel az érzéssel akarom ünnepelni a Te születésnapod. Sok boldogságot kívánok Neked és életet, hogy megérhesd unokáid társaságát!

Ahogy itt ülök az olvasóteremben, lelkem csupa hála a Te nagyvonalúságodért, hogy módot adtál nekem a tudományos munkára és a magam továbbképzésére. Ebben a percben csak azt tudom, hogy rengeteget akarok dolgozni. És azt igérem, hogy világhírt szerzek a nevednek. Isten engem úgy segéljen! Amen. Sanyi «

A British Muzeum könyvtára.
(Édesapjának küldött képeslap)

A pénz, amiből meg kell élnie, havi tíz font. Ennyit tudnak küldeni a szülők, mert a másik Scheiber fiút, Lipótot is támogatják. (Padovában végzi orvosi tanulmányait.)

London drága, tíz font nem sok. A házinéni minden reggel megkérdezi Scheiber Sándortól, hány óra van. S amikor – általában a hónapok második harmadától kezdve – ő már úgy válaszol: „körülbelül hét", a házinéni felkiált: „Jaj, a rabbi úr órája már megint a zálogházban van!"

»Tavaszi napsütés Londonban. A télikabátom már első nap a szekrénybe zártam. Szürke ruhát viselek és felöltőt, mint mindenki itt. A ház, amelyben lakom, ragyogó tiszta (Londonban minden utca tiszta), és széles utcára néz (az Andrássy út van eszemben mindig). Van külön kapukulcsom – ez itt szokás –, tehát kapupénzt sohasem *kellene* fizetnem. Az előbbeni szót azért húztam alá, mert feltételes módban áll: ha elmennék valahová. De én nem megyek sehova.

Napom pontos terv szerint töltöm el. Reggel 7-kor kelek (Londonban ez istenkáromlás, mert itt 10-kor kezdődik az élet). Tanulok angolt. 1/2 10-re bent ülök a British Museum kéziratgyűjteményei közt. (Az út földalattin kbelül 20 perc.) Itt már ismerik a nevem. A keleti (héber) kéziratok katalogizálója, Leveen, óriási reverenciával kezel; ha bejön a terembe, először hozzám jön. Néhány hibára hívtam fel a figyelmét az ő általa kiadott Catalogue IV. kötetében. A társaság, amelyben dolgozom, igen érdekes. Velem szemben egy japán tudós (minden reggel törpe-tömzsi kis felesége kíséri), egy néger, egy hindu kutató, világhírű angolok és keleti zsidók. Mind kéziratok fölé görnyed. Itt vagyok 2-ig. 1/2 óra ebédidő egy közeli, tejes dolgokat áruló cukrászda–kávémérés-félében; nagyon szeretem a tejes kosztot s ez olcsó. Ha ebédelnék, nem tudnék kijönni. (Az árak számotokra elképzelhetetlenek.) D.u. a Jews' College könyvtárában, ahol önmagamnak is jogom van bármily munkát kivenni, minden kérés nélkül. Ez rendkívül jó nekem, mert egyszerre 10–12 munkával kell néha foglalkoznom, s így sokat kellene várnom. A könyvtárat már jobban ismerem, benne otthonosabban mozgok, mint bennfenteseik.

Mindenütt nagy tisztelettel és készséggel fogadtak. Büchler igen kedves, ő adott levelet a British Museumba, amelynek alapján megkaptam az olvasójegyet. Olvasta írásaim, s azt írta az említett levélben rólam, hogy „írásaiból látszik, hogy kitűnő tudós". [Az eredetiben: ragyogó tudós – H.M.] Már néhányszor voltam nála. Tudományos terveim *nagyon* tetszenek neki, s ösztönöz meleg szavakkal. Hogy komolyan foglalkozik velem, onnan gondolom, hogy ma a könyvtárban odajött hozzám Prof. J. Epstein, a College tanára, elmondta, hogy Büchler beszélt előtte rólam, s kérdezte a témáimat. Néhány adatot akart adni Epstein, de – sajnos – nem használhatom. Büchler invitált szombat délutánjaira, de nem fogadhatom el, lévén lakásom tőle kb. 3 óra gyalog.

Jól benne vagyok az Eskol Hakófer problémakörében. Szövegtani probléma az én tanulmányom után már nem marad. Minden szövegrészletet – amely eddig kiadatlan – közzéteszek. Szerzője, Jehuda Hadassival kapcsolatban is mindent szeretnék tisztázni. Találtam egy kiadatlan szép bűnbánóimát is tőle, amelyről sikerült bebizonyítanom, hogy Hadassi a szerzője. Még sok a tennivalóm. [. . .] Ezután fogok csak a középkori kiadatlan bibliakommentárok átkutatásába, amely fő célom.

A pénzemre vigyázok, minden fillért megnézek. Vettem a Woolvours-áruházban (itt csak olcsó dolgok: 3–6 penny-ig kaphatók) egy teáskannát és egy szűrőt. Mindennap főzök teát [. . .]« (február 12.)

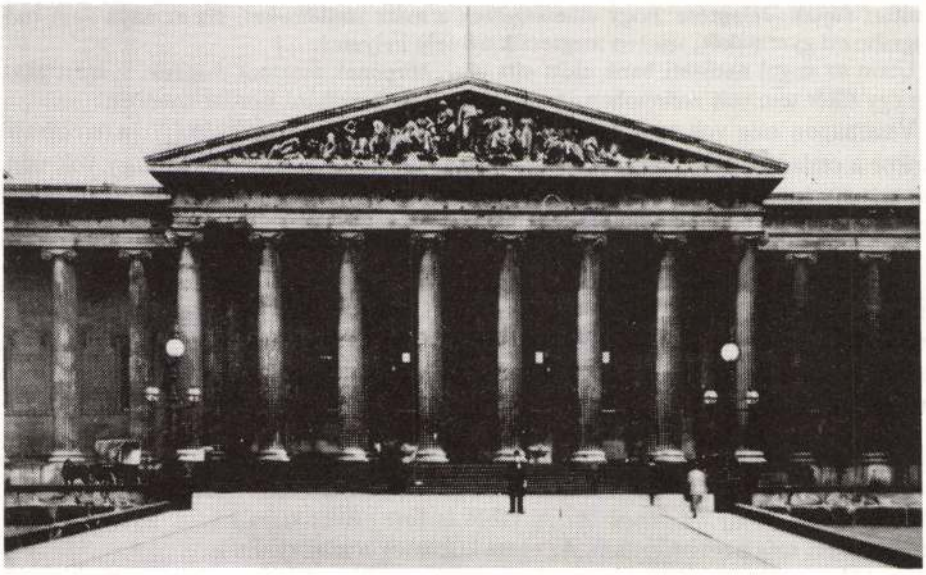

A British Muzeum.
(Édesapjának küldött képeslap)

» London, 26-th, Febr. 1939.

Drága szüleim!

Elnézést, hogy lapot írok. A héten még eggyel kipótolom. Egyéni fájdalmamra is hétfőn meghalt Büchler Adolf. Végtelen jó volt hozzám. Az Isten különös útját látom benne. Temetésén találkozót adtak a világ vándor nagy tudósai és papjai. Ott volt Dr. Herzog palesztinai főrabbi (a Palesztina-conferenciára érkezett), Jahuda prof. a madridi egyetem volt tanára, Prof. Cecil Roth az oxfordi egyetem ny. r. tanára [. . .] «

» London, 9. March 39.

Drága szüleim!

Szüntelenül gondolok Rátok. Jártomban, szobámban és a kéziratok között. Az asztalomon már rámából néz rám Apám, és mosolyog az Édesanyám. Ha Rátok gondolok, boldog vagyok [. . .] «

» Olyan leverő másik hírről kell számot adnom. Gaster halt meg, akinek kijuthatásom köszönöm. Oxford mellett lakott, s így csak májusban akartam meglátogatni. Oxfordból Reading felé menet (egy ülésre igyekezett) az autón, felesége karjai között hirtelen halt meg.« (március 6.)

»Apát érdekelni fogja, hogy Gaster temetése, minthogy - Anglia spanyol rítusú hitközségeinek volt országos főrabbija, spanyol szertartású volt. Óriási részvét mellett folyt le. A templomban kezdődött s a Golders Green temetőben folytatódott. A beszédek héber nyelvűek voltak. . . . Érdekességként megírom, hogy a szertartásteremben, meg sírjánál

is sófárt fújtak. Jelentése: hogy elhessegessék a rossz szellemeket. Ha az anya nem tudja világrahozni gyermekét, szintén megteszik némely helyen.[. . .]

Utam az angol nemzeti bank előtt vitt el. . . törpének éreztem magam . . . mert akkor már egy fillér sem volt zsebemben az ott található sok milliárd fonttal szemben.

Vasárnapon este voltam a Jews' College Büchler-emlékünnepélyén.[. . .] a terembe léptemkor a családdal beszélgetve Krauss Sámuelt pillantottam meg. Olyan nagy volt mindkettőnk meglepetése és öröme, hogy összecsókolóztunk. 50 éves munkásság után másnap ment magánemberként Cambridge felé, vándorbottal a kezében. . .« (március 14.)

»[. . .] Rós Hasónóra otthon leszek, ha lehet. . . Ne legyen igaz próféta senki itt Londonban. . . Apa befejező sorai könnyet csaltak a szembembe. „Még fel fog hangzani Jeruzsálem utcáján az öröm hangja és az ujjongásé. . ." Még együtt leszünk valamikor mindannyian. [. . .] Dolgozom és boldog vagyok (ha nem jut eszembe az otthoni eshetőségek sora).« (március 21.)

»[. . .] Szombaton ismét a környékre költöztem, mert meg akartam hallgatni a német menekültek számára rendezett külön istentiszteletet pénteken este. Rengetegen zsúfolodtak a templomban. [. . .] Dr. Jospe berlini rabbi tartott német szónoklatot. Ilyen fenségesen szép beszédet még nem hallottam. Az egész közönség zokogott. Én is.

[. . .] Heller cikket küldött a Büchler-Emlékkönyvbe, a befejezésben személyes néhány sort ír: Büchlerhez a legmelegebb szálként Bacher emléke fűzte őt. Most remélt egy második kapcsolatot: az ő neveltje, Scheiber Sándor, külföldre, London könyvtáraiba ment, hogy Bacher életművét folytassa. Azt hitte, hogy Büchler továbbvezeti azt, akit ő elengedett. Ez a remény most a sírba szállt. Ki tenné meg ezt Helleren kívül?« (április 13.)

»[...] Fiúk panaszkodnak itt, hogy egyedül vannak, nem lehet ismerkedniök. Leányok sírnak, hogy nem tudnak szert tenni egy rendes leányismerősre. A sors különös játéka. Tudod, ezek a német menekült leányok – százával látom őket [. . .] kivetve otthonukból, szeretteik közül úgy vágyják a meleg szót és a szeretetet. Azok a fiúk, akik otthonról elkerülve, ismerőseiktől elszakadva, magukra maradtak, a bennük meggyűlt sok érzést olyan szívesen rápazarolnák valakire, az elsőre, aki útjukba akad. Olyan ez, mint a kristályosodás folyamata: a meleg vízben feloldott cukor rárakódik a legvékonyabb cérnaszálra is, s a legszebb alakokat alakítja ki rajt! Miért, hogy nem tudja megtalálni egymást ez az egymásra vágyó sok ember? A nagy egyedüllét, amelyben vagyok, sok ilyen elmélkedésre ad nekem alkalmat.« (április 17.)

»Tegnap a könyvtáros kérésére én kalauzoltam be München menekült főrabbiját, E. Ehrentreut a könyvtárba. Aránylag fiatal, igen kedves ember, a massóra jeles kutatója. Ma érte jött felesége és két kis gyereke. Naponként látható tragédia.« (április 21.)

»[...] érkezett Hellertől egy négyoldalas gyönyörű levél. „Láttam az anyai örömkönnyeket, amelyek nem égetnek, csupán ragyognak." [. . .]

Kedden, 9-én, nyitják meg a Szentföldön a Héber Egyetem orvostani intézeteit. Ünnepi érzés tart fogva. Ebből fog kinőni egy új renaissance.« (május 8.)

»Arra gondoltam, milyen jó lenne itt problémátlanul élni, mint azok, akik a boldog békeévekben tanulmányútra jöttek ki és utána hazamentek 40–50 éves rabbi-álmot aludni valami nagy vidéki városban. E héten különben is sokat törtem a fejem, hogy adott esetben, hogy lehetne itt megélni. Meglehetne. Hagynám a British Museumot, és szereznék

tanítványokat. Nem végcél. Ha nem lehetne hazamenni, akkor kimennék Palesztinába az Egyetemre kutató-hallgatónak. Ott valami csak akadna.« (május 16.)

»[...]a nagy ünnepekre hazautazom. A kaposvári legáció költségeimet úgyis fedezi, s legalább látlak benneteket. Ha nem lehet otthon élni, visszajövök. Hiszem, hogy lassan épített kapcsolataim révén akkor már önmagam is fenntarthatom magam. Persze nem az ilyen élet került elő fiatalkori álmaimban. Mindenesetre szebb lenne úgy tenni, mint ahogyan az előttem jártak tették, élvezni a külföldet, s hazamenni egy boldog élet felé, de hát más jutott részünkül.

Szombaton Rev. Lewnél voltam, akiről már említést tettem. Jó barátom. A környék rabbija. 5–11-ig voltam náluk (6 óra nyelvgyakorlat!) A tűzhely köré gyülekeztünk, s én a társaság nagy derültségére kijelentettem, hogy fényképet kellene e jelenetről készíteni, amelyet elküldenénk enyéimnek ilyen felirattal: Tavasz angol földön.

Ajánlatomra különben a társaság elmegy a jövő héten a Garrick Theatre-be, megnézzük Maurice Schwartz jiddis színtársulatát. Darabjuk címe: The Water Carrier (A vízhordó). A News Chronicle nem zsidó színkritikusa a csodálat hangján ír a darabról. Bernhardt vagy Duse mondta valamikor, hogy ő az 1 X 1 elrecitálásával is meg tudná siratni közönségét. Számára – írja a kritikus – a jiddis még nagyobb rejtély, mint az egyszeregy, de ő zokogott.

Egyebekben a zsidó sors elég sírási okot szolgáltat minden színmű nélkül is [...] Európából százezreket fognak kiűzni, és a Szentföld nem fogadhatja be őket.

Ugyancsak a News Chronicle-ből értesültem (19. May) arról a megkapó jelenetről, hogy 15 000 ember élén Herzog palesztinai főrabbi néma tiltakozó felvonulást vezetett Jeruzsálem utcáin. A város közepén a White Paper (az új angol Palesztina-javaslat) egy példányát ünnepélyesen széttépte a 137. zsoltár éneklése közben: „Ha elfeledlek téged, Jeruzsálem, száradjon el a jobbom." (5. vers)

Eugen Mittwoch egyetemi tanár jár itt, nem tud két pennyt keresni. [...] Nem egyedüli itt.

Apa imádkozhat a templomban Palesztina megváltásáért.« (május 22.)

»Tegnap hallottam Stefan Zweig emlékbeszédét Joseph Rothról... csodálatos volt.« (június 23.)

»Múlt pénteken kalauzoltam Eugen Mittwochot, a héten Stein Aurél és Isaac Markon (Leningrád volt zsidó főkönyvtárnoka) volt a Museumban.

Paul Kahle, egyetemi tanár, elvesztette katedráját Bonnban, mert zsidó barátai voltak. Ő egyebekben keresztény. Most Oxfordban van, ahol díszdoktorrá avatták.

Israel Levy Grand Rabbin meghalt, úgyszintén Israel Davidson New York világhírű szemináriumi tanára. Magyarországon talán még nem tudják.« (június 30.)

»Az út lefelé vezet feltartóztathatatlanul. – Az én tervem a következő... Most szeptemberben hazamenni, s elfoglalni Kaposvárt. Az egyedüli zsidó ma Magyarországon a rabbi, aki utolsó pillanatig kitarthat helyén, s meg tud élni. 2–3 évig mindenesetre maradhatok. Németországban még mai napig vannak rabbik. Utána visszajövök Londonba, miután otthon pár fillért gyűjthettem.

Prato volt római főrabbit, Dante Lattes egyetemi tanárt az olasz kormány – más 12-vel egyetemben – megfosztotta olasz állampolgárságától. – 150 bécsi hontalan Constanzanál a tengerbe akarta vetni magát, 20-nak sikerült. Kik boldogabbak? – A.Z. Schwarcz, bécsi könyvtáros (Adolf Schwarcz fia), akinek írtunk Apával Magyarországról, Jeruzsálemben meghalt. Élőkért és holtakért vigasztalja Isten Izraelt.« (július 2.)

Egyáltalában nem tudom, nyár van-e, itt nincs napfény soha.« (július 16.)

»A Szemináriumnak van egy lány hallgatója is. [. . .] Büchler annak idején nagyon ellene volt, a lány akkor 18 éves volt. Büchler így fogalmazta meg véleményét: Az intézet 80 éves, ön 18; 80 van 18 ellen, mit gondol, ki fog győzni? [. . .] A 18 mégis győzött, ami önmagában is jellemző Büchler hatalmára.« (július 17.)

»Tegnap megnéztem az angol panoptikumot: Madame Tussaud Museumát. Az egyik oldalon a pápa, püspökök viaszfigurái között a chief-rabbié is látható. A pincében van a borzalmak terme. Egyik oldalon egy középkori kis tábla: „J. Calcfaft. Boot and Shoe Maker. Executioner to her Majesty." :„Calcraft úr. Cipész. Őfensége kínzómestere". Ez is foglalkozás volt. Ma is, úgy látszik.« (július 20.)

»Este egy német menekültcionista csoport szombatbúcsúztató énekein vettem részt.

Hónapokkal ezelőtt kértem Apát, küldje el könyvtáramból Jerachim Melchamot *Hasém*-jét. . . Nincs meg Londonban, s dolgozatom befejezéséhez nélkülözhetetlen. Ajtó felé a nagy szekrény felső sorában, fekete kötés, lent kis bőrborda, rajta: 1934. Jegyzeteim vannak a margón.« (július 23.)

»Apa fáradozását a korrektúrák körül nagyon köszönöm. Azonban meg kell mondanotok Neuwaldnak, hogy *kötelessége* az utolsó korrektúrát kézirattal egyetemben saját költségén nekem elküldeni, mert semmiképp sem egyezem bele, hogy korrektúra látta nélkül menjen nyomdába. Az írás megmarad, s a tévedésekért egy életen át én vagyok felelős. [. . .]

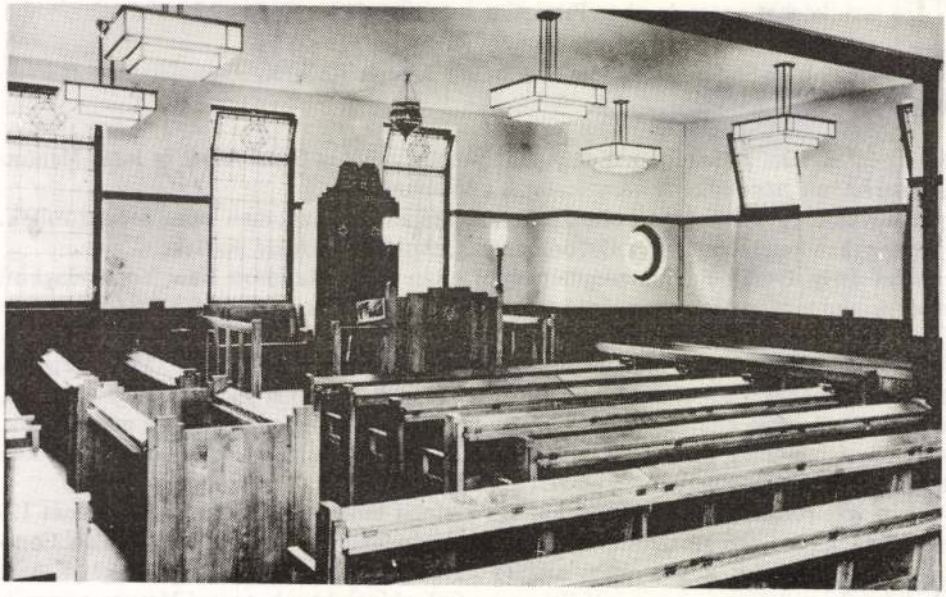

Gyermekek zsinagógája Hampsteadben.
(Édesapjának küldött képeslap)

Az IMIT Évkönyve számára küldött cikkemről még semmi hír, nem értem. [. . .] Címe: Bábel tornya. – Egy fejezet a zsidó tűzözönképzetből.

Vasárnap, 6-án – Hampstead Heatbe sétáltam, nagy erdőség, távolbalátóval néztem Londont. Hozzá akarok szokni: milyen London távolból.

[. . .] A tengerparton. A víz nagyon hideg volt, de a sirályok röpte gyönyörű. A kagylók majszolása undorító, de a zene andalító. És este csodás fényárban úszott ez a tomboló, mulató, gazdag és gondtalan, az én drága szegény zsidó testvéreimről, pusztulásukról megfeledkező tengerparti város. Milyen jó lenne nem tudni semmiről. . .

A hónap végén néhány napra Oxfordba megyek, kéziratmásolataim összehasonlítani. A hónap első napjait Párizsban szeretném tölteni a Bibl. National.-ban. Grünwald Árpinál laknám [. . .]« (augusztus 14.)

»Oxford, 24-th, Aug. 39.

»Bodleianáról először Te beszéltél, drága Apám nekem. – Kimondhatatlanul boldog vagyok és hálás, hogy módot nyújtottál nekem, hogy ide juthassak és itt dolgozhassam – ha csak néhány napig is. A középkori kolostor stílusú könyvtár pompás hangulatú a munkára. Hogy meddig maradhatok e csodás régi városban, a történeti napok eseményeitől függ. – Wilensky nevű palesztinai barátommal érkeztem ide s lakom itt. Londoni címemre írjatok. Ölel benneteket: Sanyi.«

*

A Bodleian-könyvtár Oxfordban.
(Édesapjának küldött képeslap)

Oxfordból visszatér Londonba. Összecsomagol és hazaindul. Párizsba érve – még az állomásról – képeslapot ír szüleinek:

»Paris, Lyon-állomás, 311. VIII. 39. Ölel, csókol benneteket: Sanyitok.«

Este lesz. Párizst elsötétítik. Kitört a háború. Egy kórházban meghúzódva tölti az éjszakát, egykori osztálytársánál, Grünwald Armandnál. Másnap vonatra száll, és elindul Magyarország felé. Nem érkezik meg. Napokkal később egy francia és egy angol nyelven írt levél érkezik tőle:

Postabélyegző dátuma: 1939. szept. 2.

»*Chers parents!*

J'ai taché d'arriver à temps mais on m'a refusé à la frontière italienne parce que je suis juif. En ce moment je suis à Paris – Tout va bien. Ne vous tourmentez pas. Écrivez – moi le plus tôt possible Bons baisers: Sanyi.

(Kedves szüleim!

Igyekeztem megérkezni időben, de visszatartottak az olasz határon, mert zsidó vagyok. Ebben a pillanatban Párizsban vagyok – minden rendben. Ne nyugtalankodjatok. Írjatok – a lehető leggyorsabban. Csókol titeket: Sanyi.)

Feladó: Eugène Duckstein, 4., rue Le Dantec, Paris, XIII.«

»London, 3-d, Spet. 39.

My dear parents and my dear brother!

With God's help I have arrived back from Paris to London.

I am living in the House of Rev. Lew and by them I am not alone. They are for me instead of parents and brother.

I am always with You in my mind praying God to give me opportunity to see You again in the very near future.

My dear old father, my little mother dear, my clever brother and sister – we are together.

Please *write* to the following address *as soon as possible:*

Dr. A. Scheiber
c/o Rev. M. Lew,
2 E Queen Elisabeth's Walk,
London. N. 16.

At this time it is necessary for me to write in English. Sanyi.«

(Kedves szüleim és testvérem!

Isten segítségével visszaértem Párizsból Londonba. Lew tisztelendő úr házában lakom, és általuk nem vagyok egyedül. Ők helyettesítik a szülőket és a testvért. Gondolatban állandóan veletek vagyok és imádkozom Istenhez, adja meg nekem a lehetőséget, hogy hama-

Oxford
(Lőwinger Sámuelnek küldött képeslap)

rosan ismét láthassalak titeket. Kedves öreg apám, drága kicsi anyám, okos öcsém és nővérem – mi együtt vagyunk. Kérlek, *amint csak lehet, írjatok* az alábbi címre: . . .
Szükséges jelenleg, hogy angolul írjak. Sanyi.

*

Nagyünnepi kántorként egy vidéki zsinagógában helyezkedik el. Pénzre van szüksége, hogy hazatérhessen.

»Drága szüleim és öcsém!

Jóm-kippuri lapotok és angol leveletek (szept. 18-ról) megkaptam. Nagyon-nagyon boldog voltam és vagyok, hogy egy teljes hónap óta az első életjelt felőletek megkaphattam. Írjatok bővebben, írhattok magyarul is.

Jóm-Kippur után visszaérkeztem Lewékhez. Építettünk szukkót és eljárogatok a Múzeumba ismét. A héber rész (kéziratok és könyvek) zárva. A régi arcok körülöttem, de mégsem a régiek. Olvasok sokat, s keveset írok is. Azt hiszem, a többiek is csinálnak valamit.

Burgess Hill szépen honorált. Az ottani emlékeim, az otthon életét (50 német menekült kisleánynak nyújtanak menedéket) alkalomadtán megörökítem.

Várom a francia átutazó és az angol exit-vízámat. Nagyon lassan megy. Egyedüli út haza az írások birtokában a Simplon-Express: 17 font. Honnan veszek ennyi pénzt? Szeretnék hazakerülni.« (Október 3.)

A Simplon-Express lezárt vagonjában – Olaszországon át – érkezik haza Budapestre, a Kún utca 12-be.

*

Oxford
(Szüleinek küldött képeslap)

„[. . .] három öreg jött egyszer Abba Sisoeshez, mivel azt hallották róla, hogy bölcs ember. Az elsőt a következő kérdés nyugtalanítja: »Atyám! hogyan tudok menekülni majd a tűzfolyam elől?« – olvasom Scheiber Sándor 1939-ben Londonban írt tanulmányában (*Bábel Tornya*). A British Museum héber kéziratai között megtalálja a választ. Lefordítja, s beírja a cikkbe:

„[. . .] talán újból lesz vízözön, hogy elborítson, vagy tűz hull, hogy elégesse az összes helyeket, vagy szélvihar, hogy leromboljon, és elpusztítson minden házat és épületet. Nosza, vessünk téglákat s a többi hozzávalót: oly anyagot, amely ne ázzék el a vízben, ne pusztuljon-égjen el tűzben, s ne dűljön össze szélviharban. És szerezzünk magunknak nevet azzal, hogy megmenekülünk az elemek egyikének pusztító erejétől [. . .]"

*

(Scheiber Sándor 1939-es angliai leveleinek nagy része 1944-ben – könyvtárával és kézirataival együtt – megsemmisült Dunaföldváron. A kevés megmaradtból állítottam össze ezt a cikket. Köszönet érte dr. Bernáth Líviának, Scheiber főrabbi özvegyének.)

* * *

Az utolsó előadás, Scheiber Sándor

Kőbányai János

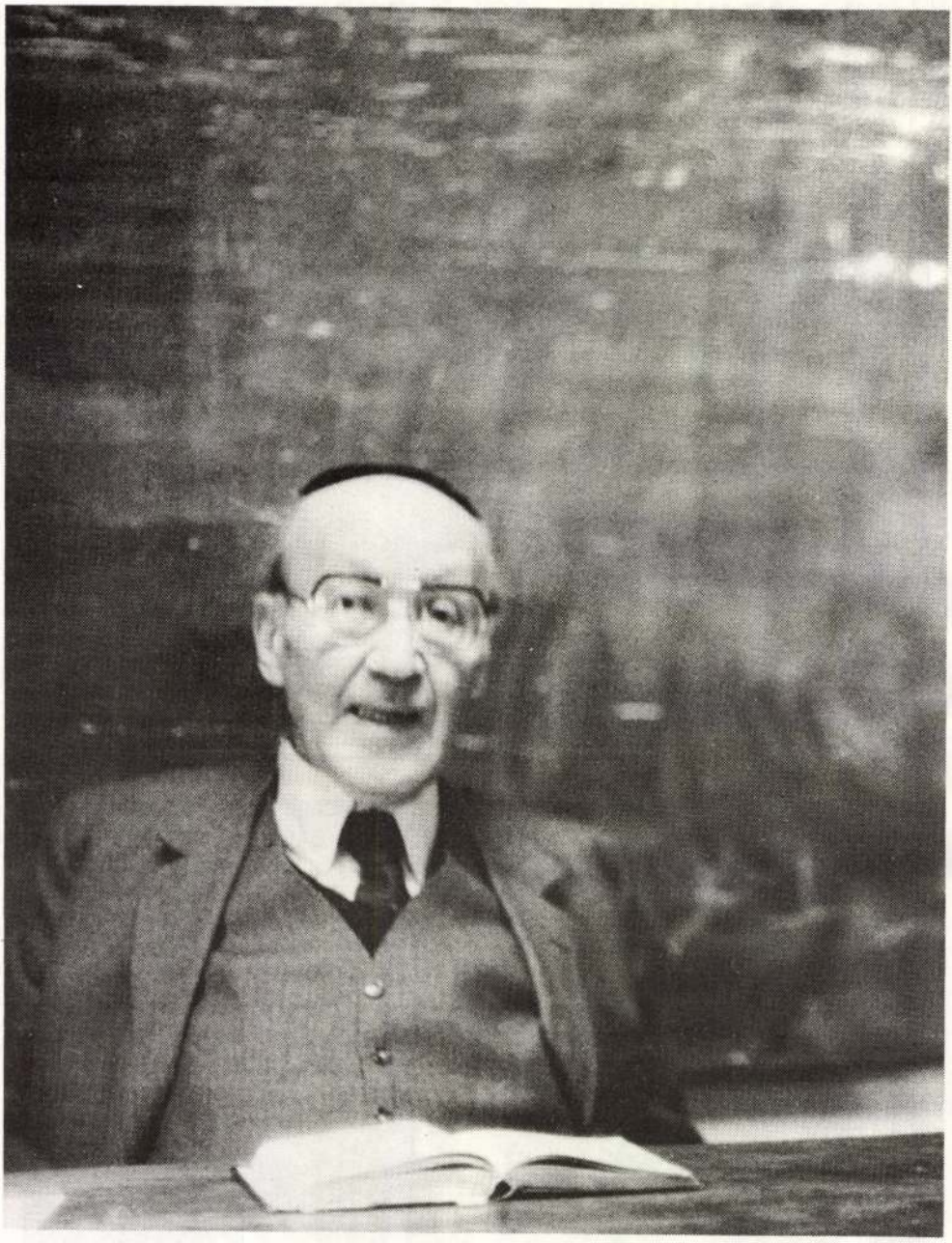

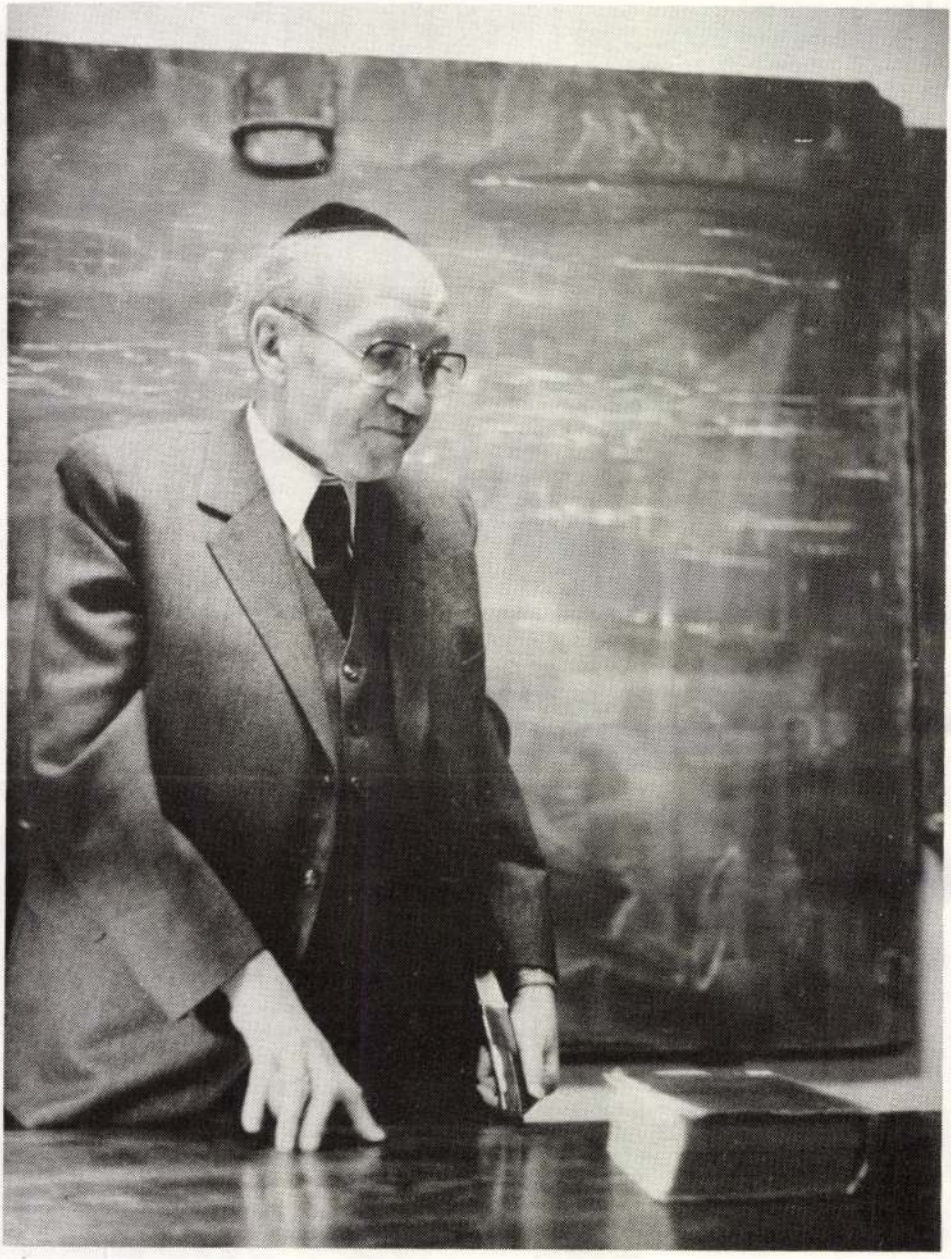

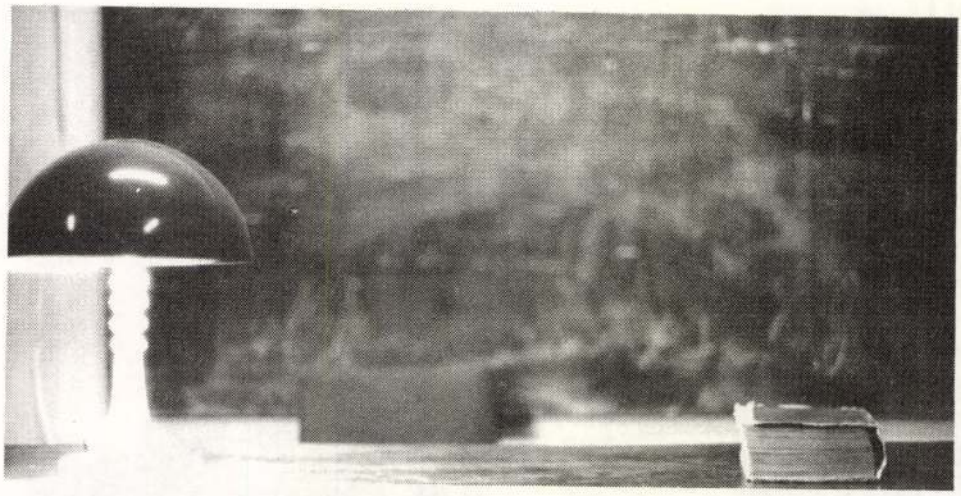

MDK

Scheiber Tamás

Kiállitások. Kis Ujság, 1949. ápr. lo.

dr. Scheibenné Lax Lilly

özletes, nines plakáttervei keltenek fi-
gyelmet. (Kiáll. az Iparm. Műv.-ban.)

A magy. iparművészet két kiállítása.
E. Sz. 931. X. 14. napja.

Scheibert Antónia

1872/73 – 1873/74

Ferkápzomfoiskvk

129. l.

Scheibert Károly

1877/8. I esti tanfolyam
Kőműves - Egyéb adat nincs.

Mithras-fej aggyagból, római VI. 130

Scheiber Sándor*

Scheiber Sándor, a nyelvtudományok doktora, főrabbi, az Országos Rabbiképző Intézet volt igazgató professzora, a debreceni Református Teológiai Akadémia díszdoktora, a szegedi József Attila Tudományegyetem címzetes egyetemi tanára, az Eötvös Lóránd Tudományegyetem címzetes egyetemi tanára, Kaplun-díjas, a Hebrew Union College, Cincinnatti díszdoktora, a Baltimore Hebrew College díszdoktora, a Jewish Theological Seminary, New York díszdoktora, az American Academy for Jewish Research, Boston rendes tagja, a Hebrew University, Jerusalem címzetes egyetemi tanára, a hebraisztika, judaisztika, orientalisztika, nyelvészet, klasszika-filológia, textológia, irodalomtörténet, irodalomtudomány, bibliográfia, néprajz, tárgytörténet, könyvtörténet, illuminált kézirattörténet, művészettörténet, ikonográfia, történelem, művelődéstörténet, epigráfia és régészet tudományának világhírű művelője, a magyar—zsidó kultúra mindenese — mára szinte emblémája, jelképe —, a magyar kultúra és a zsidó tradíció elválaszthatatlanságának bebizonyítója, a magyar esszéirodalom nagysága, a magyar—zsidó prédikáció-irodalom nagysága, a szépirodalmi értékű magyar tudományos prózairodalom nagysága, Budapest és Magyarország hírnevének öregbítője, egy egész nemzedék vigasztalója és útmutatója, ezerhétszáz publikáció — köztük negyvennégy könyv — írója, tudomány-, kultúra- és társadalomszervező nagyság, Budapesten, a Kun utca 12. számú ház III. emeletének 27. számú lakásában született 1913. július 9-én, és ugyanitt halt meg 1985. március 3-án.

Születésének és halálának, s tegyük hozzá, napjai múlásának földrajzi azonossága, az, amit úgy hívunk, a szülőföldhöz való ragaszkodás, egyszerűen megható, megindító. Az 1930-as években rendkívüli tudományos felkészültséget szerez, magyar nyelv- és irodalomból országos tanulmányi versenyen első díjat nyer, párhuzamosan tanul a Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészkarán és a Rabbiképző Intézetben. Rabbivá avatják, és sémi nyelvészetből doktorál. Ezután egy évet Angliában tölt, Oxford és Cambridge könyvtáraiban kéziratokat tanulmányoz. Külföldön éri a világháború kitörése, alig tud hazajönni. Ekkor már nemzetközi hírű tudós. Többször és csodaszerűen megmenekül a megöletéstől. 1944-ben elveszíti édesapját, és Budapesten, a Vadász utcai üvegház pincéjében, a karjai közt lövik agyon édesanyját. Talán ezért nem hagyta el Magyarországot.

A szellemi és fizikai romokból újjáépült a Rabbiképző Intézet. Szinte

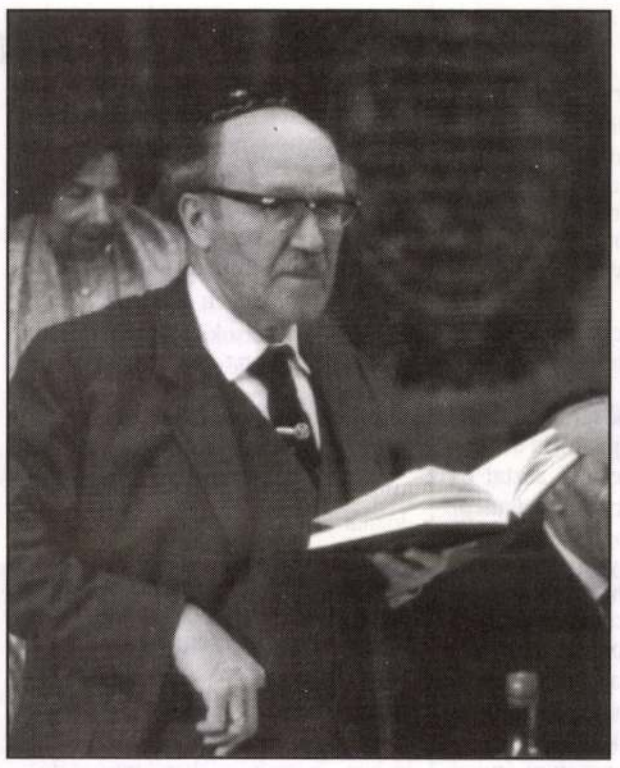

Púrimkor halt meg...

egymaga képviseli a holocaust utáni zsidó szellemi folytonosságot régiónkban, és biztosítja a magyar—zsidó művelődés túlélését. Megszemélyesíti a reményt. Annak a ténynek, hogy ő lett a magyar—zsidó tudományosság és szellemiség örököse, komolyságát, súlyát, felelősségét mélységesen megélte. Minden írásától megrendülünk. Minden munkájában, minden rezdülésében van valami katarktikus. Emlékek, transzcendentális viszonyok és valami mélységesen mélyről jövő, egyszerű fájdalom járja át tisztán tudományos rendeltetésű írásait is. Talán a holt tudósok írták általa, talán a megöltek munkálkodtak tovább az ő révén. Talán ezért nem hagyta el Magyarországot.

A szó igazi értelmében vett mesterei, azaz szellemi vezetői nem voltak. A legnagyobb hatást szakmailag Horváth János, emberileg pedig Heller Bernát gyakorolta rá. Egy tudományos tradícióhoz való hűséget és a Heller iránti szeretetet kell látnunk abban a tényben, hogy Scheiber folkloristaként is kiemelkedő volt. Hiszen a Scheiber zsenialitását egyik legkorábban felismerő Löw Immánuel folklorista is volt, Heller pedig — szíve szerint — erre a tudományterületre szánta őt. Bármi legyen is az eredete Scheiber Sándor néprajzi elkötelezettségének úgy, annyit — és olyan minőségben alkotott e téren, hogy meg kellett volna kapnia valamelyik egyetem néprajzi tanszékét. Ha tanszéket nem is, de baráti szívet kapott, jelesen Bálint Sándortól Szegeden. Az éhező Bálintnak pénzt küld, az üldözött Bálintot meglátogatja. Magántanári székfoglalóját 1949-ben az akkor még nem kiüldözött Bálint tanszékén tartja Mikszáth Kálmán és a keleti folklór címmel. Egyik legszebb, néprajzi ihletésű írását — Asztalból koporsó — barátja emlékének szenteli ezekkel a szavakkal: „Amikor az Alsóvárosi Plébániatemplomból kihozták a felejthetetlen barátom, Bálint Sándor koporsóját, szüntelenül arra gondoltam, hogy ezt is munkaasztalából kellett volna elkészíteni. Ezen értek és készültek örökbecsű munkái." A mélyen katolikus Bálinttal való barátsága a barátságtörténelem — ha van ilyen — egyik legmeghatóbb példája. Talán ezért nem hagyta el Magyarországot.

A róla szóló nekrológokban — amelyek a The New York Timestól kezdve a Frankfurter Allgemeine Zeitungig mindenfelé olvashatók voltak — megírták: Scheiber Sándor eredményei nélkül nem tárgyalható egy egyetemes középkori zsidó művelődéstörténet. Nekünk ő mégis a magyar kultúra és művelődés polihisztora. Amikor az MTA Irodalomtudományi Intézetében az Arany János kritikai kiadást szerkesztették, többször fordultak Scheiber Sándorhoz — egy-egy vitás kérdésben döntsön az ő szava. Mostanában készült el a Petőfi Irodalmi Múzeumban József Attila kéziratkatalógusa. Összeállítójától tudom, a Scheiber publikációk legfontosabb forrásaik közé tartoztak. Nemrégiben jelent meg Kosztolányi Dezső levelezése. A kötet szerkesztője mondta nekem: Scheiber cikkei nélkül nem lehetett volna összeállítani az anyagot. Haldoklása idejére eső munkája éppen Mikszáth-levelekkel volt kapcsolatos. Címzetes egyetemi tanári székfoglaló előadása lett volna ez Szegeden. Megpróbált írni, de nem bírta tartani a tollat. Feleségének diktálta a szöveget. Lemondóan jegyezte meg: „Már írtam annyit, ami elég lehet egy életnek."

„Sokszori és csillogó csábítással szemben itthon maradtam. Maraszt-talt a magyar nyelv és irodalom szeretete" — mondta hetvenedik születésnapján. Talán ezért maradt itthon, pedig hívták világszerte, egyetemi tanszékek, rabbiképző intézetek élére, sőt, az 1970-es évek elején felajánlották neki a jeruzsálemi Héber Egyetem központi könyvtárának főigazgató professzori állását is.

Amikor hagyatékának rendezésekor ráakadtam erre a felkérő levélre, azon tűnődtem, miből merített erőt ez a valóban könyvek közt és könyvekkel élő ember ahhoz, hogy elhárítson magától egy ilyen meghívást.

Scheiber naplójában találtam egy feljegyzést arról, hogy az egyik kelet-magyarországi hitközség rabbija 1944 nyarán, mielőtt fellépett volna hívei után a deportáló vagonba, letérdelt, megcsókolta a földet, és ezt mondta: nem ez a föld űz el engem.

Amikor 1985. március 7-én eltemették Scheiber Sándort — tízezres, dermedten néma tömeg jelenlétében —, akik ott voltunk, arra gondoltunk, hogy a magyar kultúra egy egész fejezetét adjuk át a rákoskeresztúri földnek.

Hidvégi Máté

***Scheiber Sándort Magyar Örökség-díjjal tüntették ki.**

Hatvan év után hazatért a mezüze

A Bécsi Zsidó Múzeumban a „Mégis fehér a papír?" című kiállítás arra emlékeztet, hogy eredetileg 1895-ben nyitotta meg kapuit a múzeum az osztrák fővárosban, de 1938-ban a nácik, az Anschluss után bezárták, kifosztották és értékes anyaga szerteszóródott. A fellelhető dokumentumok egy része azóta visszakerült a múzeum archívumába, s a kiállítás megnyitóján *dr. Peter Marboe,* Bécs kulturális tanácsnoka éppen azt hangoztatta, hogy a rendkívül gazdag anyag arról tanúskodik, a város és a városban élő zsidóság története ezer szállal szövődött össze. A *Compress* jelentése szerint a megjelentek tanúi lehettek a különleges pillanatnak, amikor a múzeum új igazgatója, *dr. Karl Albrecht Weinberger* átvehetett egy hatvan év után visszatért mezüzét, amelyet a nácik elvittek, majd később a Néprajzi Múzeum leltárába került. Weinberger a köszönet mellett utalt rá, hogy más gyűjteményekben is ott lehetnek a Zsidó Múzeum eredeti anyagai.

A kiállítás március 22-éig tekinthető meg, az idei további program kiemelkedő eseményei lesznek az 1848-as forradalomról, Izrael ötven esztendejéről, valamint az *Egon Erwin Kisch* életéről szóló kiállítások. A Budapesti Zsidó Múzeummal való termékeny együttműködés keretében március 24-én nyílik meg a magyar fővárosban az osztrák zsidóság ezeréves történetét bemutató hologramos kiállítás.

A jubiláló Somerről dióhéjban

A Somer első magyarországi csoportja 1927—28-ban az ideológiai alapokat kereste. Kezdeti értékeiből először a cserkészet, majd a vallásosság maradt el, viszont megjelent a baloldali világszemlélet. A someres madrichok — ifjúsági vezetők —, a modern nevelési módszerek felé fordultak, így 1933-ban már ezer gyerek járt a tizenöt somerfészek valamelyikébe országszerte. Bizonyos zsidó szervezeteknek nem tetszett, hogy a Somer ilyen népszerű, és a sorozatos feljelentgetések után illegalitásba kellett vonulnunk. 1937-ben újrakezdtünk mindent, s 1939-re megint ezer körül volt a létszámunk. 1942-ben megkezdődik a szlovákiai zsidók deportálása, amikor a Somer minden erejével próbálja megmenteni őket. „Hálából" a magyar rendőrség tizennyolc Somer vezetőt internált. 1944-ben, a legnagyobb vészkorszakban a Somer megállta a helyét. Okmányhamisító laborában 100 000 svájci védlevél, 70 000 rendőrségi bejelentőlap, 10 000 keresztlevél és anyakönyvi kivonat készült.

Gyermekotthonaiban ötezernél több gyermeket mentett meg a Somer, de a legnagyobb dolog a budapesti gettó élelmezése volt. Különböző feltevések szerint a gettó egyharmadának közvetlenül, további egyharmadának közvetetten ez mentette meg az életét. Amiben minden forrás egyetért: a Somer volt az egyetlen aktív ellenálló zsidó csoport a világégés Magyarországában. A háború után hihetetlen tisztelet övezte a Hasomer Hacairt. Négy autó és irodák álltak a rendelkezésünkre a mentési munkához, a tagok és az otthonok ellátásához. Újrakezdődött a nevelőmunka. Gyors egymásutánban több száz fiatalt alijáztattunk. 1946 nyarán hét táborban 2500 gyereket táboroztattunk, ünnepeltük a szocializmust, nem sejtve, mit is hoz majd. 1949 a menekülés éve volt. A 14-15 évesek és idősebbek számára kirándulást hirdettek a csehszlovák határhoz. Legtöbben akkor tudták meg: Izrael az úti cél. A Hasomer Hacair a háború végétől ötezer zsidót menekített Izraelbe.

Több évtizedes szünet után, nyolc évvel ezelőtt született újra a Somer. Hatalmas lendülettel táborokat szervezünk, és alija csoportokat akartunk előkészíteni. Ráeszméltünk azonban, hogy az évek során megváltozott a magyarországi zsidóság, ezért nekünk sem ugyanazt kell nyújtanunk. Rengeteget tanultunk, felvettük a kapcsolatot az izraeli anyaszervezetünkkel és a többi somerrel Európa-szerte. Kis idő múlva Izraelből tapasztalt vezető érkezett, aki megteremtette a feltételeket, és újra útjára indult a Somer szekere. Ma már több, mint 450-en érdeklődnek programjaink iránt. Évente három tábort szervezünk a 6—20 éves korosztály számára. Hetente három peulánk — foglalkozásunk — van, ahol játszunk, táncolunk, énekelünk, festünk, rajzolunk, beszélgetünk az ünnepekről, Izraelről, a tegnapi és mai zsidókról. Elsősorban az a célunk, hogy olyan zsidó légkört teremtsünk, ahova szívesen engedi el a szülő gyermekét, és a gyermek is örömmel tartozik oda. Szituációs játékainkkal és vetélkedőinkkel elősegítjük, hogy mindenki megmutassa az igazi „én"-jét, önállóan tudjon dönteni, és könnyen beilleszkedjék bárhova. A heti foglalkozásokon kívül járunk sportolni, színházba, és néhány idős néninek segítünk bevásárolni, kitakarítani. Azt hiszem, büszkén mondhatjuk: a Somer ismét virágzásnak indult.

(László P.)

70 éves a Magyar
Hasomer Hacair
Március 8-án, vasárnap délután négykor jubileumi ünnepséget rendezünk
a *Goldmark Teremben.*
Fellépnek neves előadóművészek, és a someres gyerekek.
Mindenkit sok szeretettel várunk!

Vértes Miklós versei

A napokban került kezembe *Vértes Miklósnak* az Ex Libris Kiadó gondozásában megjelent, *„Visszapillantás"* című verskötete.

Ki is ez a teljes ismeretlenség homályából előbukkant, tehetséges költő, aki 70. születésnapján ajándékozta meg önmagát és a verskedvelő olvasókat e karcsú kötettel?

Sátoraljaújhelyen, 1927-ben látta meg a napvilágot. Érdekes, regénybe illő az egész élete. Órás és aranyműves mesterséget tanult, de életébe korán beleszólt a háború. Családjával együtt Auschwitzba deportálták, elválasztották szüleitől, és ő Sachsenhausenbe került. Egy órásműhelyben dolgozott harmincadmagával. Sikerült túlélnie a borzalmakat. Ő visszatért szülővárosába, de családtagjait a krematórium lángjai nyelték el. Egyetlen testvére a munkaszolgálatban vesztette életét.

Befejezte iskolai tanulmányait, majd kivándorolt Izraelbe. Részt vett az 1956-os sinai hadjáratban, ahol megsebesült. Tizenkét évi izraeli tartózkodás után Berlinben majd Frankfurtban gyémántszakértői képesítést szerzett, és jelenleg Düsseldorfban él feleségével.

Vértes Miklós e verseskötetének megjelenése előtt is foglalkozott írással, versei és novellái különböző folyóiratokban jelentek meg. Nemcsak a prózaírás, de a képzőművészet terén is alkotott; rajzaival, festményeivel, linóleummetszeteivel több kiállításon vett részt, nem kis sikerrel.

A „Visszapillantás" című verseskötetében lírai versekbe sűríti a közel fél évszázad alatt felgyülemlett élményeit és szenvedéseit. A kötet első versében nosztalgikusan pillant vissza a múltra, felelevenítve gyermekkorát, szülővárosát. *„Apokalipszis"* című versében, melynek megírására Radnóti Miklós „Töredék"-e inspirálta, mintha szép álomból ébredve a rideg valóság köszöntene rá: *„Bűnös korban éltem én..., / ahol Gigantok lettek a Gnómok- / mosolyuk gúnyoros röhejbe fúlt, / elszaporodtak Gógok és Magógok / ... hol Gonoszok ítéltek az Igazak felett..."*

„Este a barakkban" című versében szinte felzokog, míg a *„Sachsenhausen felé"* című költemény mintha apró remény fényét villantaná fel. Megrázó *„Appel"* című verse, amelynek utolsó sorai a kötet fedőlapján mottóként is megjelennek. *„Törpék voltunk / az Óriások országában, / Gulliverek között / szánalmas Liliputiak..."*

A kötetben található minden versében megelevenedik a vészkorszak szomorú története. Az „Évtizedek/Epilógus" visszapillantás a már szabadságban töltött korszakra, a mára. *„Már nem években gondolkodom- / A hónapoktól is lassan félek. / Napok eredménye, mi most lényeges- / Terveim, ha vannak, jól megfontolom, /s ha döntök; ma már minden végleges."*

A kötet legfontosabb üzenete: a múlt folyton kísért. Talán a címadó versben, a „Visszapillantás"-ban fejezi ezt ki a legplasztikusabban: *„Hiába maradt meg töretlen hitem, / jóvá senki sem teheti / a borzalmat, mi történt, / tanúm rá az ember, / tanúm rá az Isten."*

A verseskötet illusztrációit is Vértes Miklós készítette, avantgarde festményei és grafikái jól visszatükrözik mondanivalóját. A költő életművét, s a kötet verseit előszavában *Benedek István Gábor* méltatja.

Lazarovits Ernő

ZSIDÓSÁGISMERET ÚJ MEGKÖZELÍTÉSBEN

Száz jiddis szó

70. A sólem

A most megtanulandó jiddis szó talán a legismertebb és nem véletlenül a legkedveltebb hagyományos zsidó szavaink-fogalmaink között, hiszen ennek jelentése: *béke*. Márpedig a zsidó történelemben szinte alig találunk olyan korszakot, hogy akár csak egyetlen nemzedék is teljesen nyugalomban, békében élhetett volna. Már az ókori zsidóság történetében is csupán egyetlen olyan időszak akadt, az időszámításunk előtti 445 és 330 közötti kor, amelyben semmi jelentős esemény (háború, forradalom, szabadságharc, belviszály stb.) sem zajlott le, és amelyet éppen ezért a zsidó történelem „csendes évszázadának" nevezünk. (Mellesleg ez volt történelmünk egyik legtermékenyebb időszaka, amely a zsidó vallás és kultúra fejlődését mindmáig meghatározta.)

Címszavunk — mint bizonyára mindenki tudja — a héber *salom* származéka, amely eredetileg teljességet, tökéletességet is jelent. Hiszen a béke nem a háború hiánya (mint sajnos sokan gondolják), hanem a tökéletes nyugalom, az emberi harmónia szinonimája. Őseink olyan fontosnak tartották a békét, hogy ez isten 21 nevének egyike lett a héber Szentírásban. A főpapi áldás is ezzel a szóval zárul, akárcsak számos zsidó imádság, így a gyakran idézett 29. zsoltár: „az Örökkévaló erőt ad népének, az Örökkévaló megáldja népét békével". Az időszámításunk szerinti VII. századból fennmaradt jerikói zsinagóga mozaikpadlóján látható hétágú lámpás (menóra) alatt is egy jól ismert zsoltárvers szerepel: *salom al Jiszraél* (= békét Izraelnek).

A Talmud szerint a Mindenható nem talált Izrael fiai számára tökéletesebb áldást, mint éppen a békét. Hilél, az ókori zsidóság nagy reprezentánsa (i. e. 10—i. sz. 30) szerint „légy Áron főpap tanítványai közül való: szeresd a békét és keresd a békét, szeresd az embereket és hozd őket közel a Tórához".

Ám miért éppen Áront, Mózes testvérbátyját állítja példaként a tudós mester? A magyarázatot ne a Bibliában, hanem a zsidó legendakincsben, a midrás-irodalomban keressük. Egy régi zsidó mese szól arról, hogy az első főpap mindig ki akarta békíteni az egyiptomi szolgaságból szabadult, egymással civakodó zsidókat. Ha megtudta, hogy két zsidó összeveszett, tüstént felkereste az egyiket.

— Tudod, a te barátod mennyire megbánta már, hogy megsértett téged? Csak éppen nem mer eljönni hozzád, mert attól fél, hogy elutasítanád — szólt hozzá csendesen.

Azután felkereste a másik haragost.

— Beszéltem a barátoddal, aki szívesen bocsánatot kérne tőled, de nagyon tart tőle, hogy rossz szívvel fogadnád.

És amikor a két zsidó összetalálkozott, szinte egymás karjaiba omlottak...

A hagyomány szerint, aki a béke szavával köszönti embertársát, vagy így fogadja köszöntését, annak a Mindenható biztosítja a boldogságot ezen a földön és a jövendő világban (tanultuk: az *ojlemhabe*ban) egyaránt. Éppen ezért az ókortól kezdve napjainkig így hangzik Izraelben és világszerte a zsidó köszöntés: *salom* (jiddisül persze sólem). A hagyományos köszöntés eredetileg így hangzott: *salom aléchem* (= béke legyen veletek), amelyre a szavakat megfordítva illet válaszolni: *aléchem hasalom* (= veletek is béke legyen), ami természetesen a bibliai istennévre is emlékeztet. Az ősi köszöntésből jiddisül *sólem aléchem* lett, ami egyébként a jiddis irodalom egyik legismertebb klasszikusának írói álneve is (eredeti neve *Sólem Rabinowitz*, 1859—1916).

Ez a régi köszöntés őrződött meg a kedves szombati dalban, amelyet a vallásos zsidó családjával együtt a szombatköszöntő kiddus (boráldás előtt) szokott énekelni: Salom aléchem, mal'aché hasalom...

Béke legyen veletek, ti, béke angyalai...

Egy ősi zsidó legenda szerint ugyanis, amikor péntek este a zsinagógából hazatérünk otthonainkba, két szombati angyal kísér el bennünket: a jó és a rossz angyal. Ha azt látják, hogy odahaza terített asztal és szerető család vár bennünket, ünnepi gyertyák fénye ragyogja be a lakást, a jó angyal mosolyog, és áldást mond, hogy a jövő héten is úgy legyen, a rossz pedig kénytelen ámént mondani rá. Ha viszont nem készültek a szombatra, ha a lakásban nem honol békesség, a rossz angyal örül, azt kívánja, hogy legközelebb is úgy legyen, s a jó szégyenszemre ámént mondani kényszerül.

A béke ősi héber szavával függ össze — többek között — Jeruzsálem neve, amely voltaképpen ennyit jelent: „a béke városa". Mielőtt, 3000 évvel ezelőtt, Dávid király elfoglalta azt, hogy Izrael fővárosává tegye, eredeti neve *Sálem* volt. Mózes I. könyvének 14. fejezetében azt olvassuk, hogy közel 4000 éve is állt a város: Malkicedek, Sálem királya kenyérrel és borral köszönti Ábrahámot, hogy hálát adjon neki, amiért megmentette a Jeruzsálemmel szövetséges városok királyait. Ősapánk semmit sem fogad el a bőséges zsákmányból, nehogy Malkicedek azt mondja később: „én tettem gazdaggá Ábrahámot". Jellemző, hogy a sálemi király ezután elismeri az Örökkévaló Istent, akinek olyan hívei vannak, mint amilyen az első héber volt.

Izrael fővárosát sokan ma is a béke városának tartják, holott a három világvallás együttélése bármikor konfliktusok forrása lehet. A zsidó hagyomány szerint azonban a valódi Jeruzsálem mellett létezik egy égi Jeruzsálem is, az igazi békeváros, amelynek előbb-utóbb meg kell valósulnia a földön. Ha olykor azt érezzük ugyan, a valóság távol áll még a prófétai álmoktól, az égi Jeruzsálem képe mindig új erőt kölcsönözhet nekünk...

Raj Tamás

DAN GREENBURG

Mindenkiből lehet jiddise máme (15.)

A szüntelen nyaggatás, ellenőrzés, lekezelés és lelkifurdalás-gerjesztés kiegyensúlyozására persze a legteljesebb mértékben ki kell szolgálnunk fiúgyermekünket — soha ne engedjük, hogy önállóan gondoskodjék magáról, különösen az étkezés terén ne. Egyes fogásokat kizárólag neki készítsünk el. Főznie, asztalt terítenie és leszednie, mosogatnia vagy ehhez hasonló tevékenységet végeznie tilos. Hadd érezze magát úgy, mint egy herceg, akinek minden gondolatát lesi az udvartartása — vagyis az anyja. Mire megnő és megnősül, a felesége boldog lesz, hogy beleülhet a készbe, és csak folytatnia kell a jól megalapozott hagyományt.

Megjegyzés: A lánygyereknek ugyanakkor kutya kötelessége segíteni a főzésben, takarításban, portörlésben, porszívózásban, mosogatásban, mosásban, vasalásban és egyáltalán mindenben, amit a jiddise máme végez a háztartásban. Előfordulhat, hogy a leányzó morog a szemmel láthatóan egyenlőtlen bánásmód miatt és egyszer majd szexistának nevezi ezt a gyakorlatot. De végül is erre találták ki a nők önérzetterápiás csoportjait, nem igaz?

Vacsora a barátnővel

Hívjuk meg vacsorára a fiúnk barátnőjét, hogy megállapíthassuk: megfelelő anyag-e menynek. Az objektív értékelés nagyon fontos, e célból sohase szóljunk közvetlenül a vendéghez, hanem mindig a gyermekünk közvetítésével beszéljünk hozzá:

— Szereti a barátnőd a krumplipürét?

Ezt a nyelvtani formát hívjuk egyes szám nulladik személynek. Ha a fiú végül is elveszi a lányt, az egyes szám nulladik személyű alak harmonikusan illeszkedik a menyünkkel való bánásmód alapvető esetéhez, a „Jaj, hogy is hívják?" fogáshoz.

— És a... a... jaj, hogy is hívják, szóval a feleséged is átjön?

Fontos figyelmeztetés. Ha valamilyen oknál fogva nem örülnénk tiszta szívből ennek a leánynak, ügyeljünk rá, nehogy a fiúnk tudomására jusson a dolog. Manapság ugyanis sok felelőtlen fiatal úgy vélekedik, hogy a szülő helytelenítése már önmagában elegendő érv a házasságkötés mellett.

Diploma után

Ha a friss diplomás fiú még mindig nőtlen, de nem homoszexuális (óvjon ég!), a jiddise máme kénytelen határozott lépéseket tenni.

Beszéljünk lányos szülőkkel, akiknek hasonló korú a gyerekük — egy-két év eltérés nem akadály —, és próbáljuk meg összehozni a fiatalokat. Terjesszük el, hogy a fiúnk hiába, hogy tehetséges, intelligens, jó képességű fiatalember, képtelen megfelelő lányt találni, akivel együtt járhatna.

Kérjük meg a barátainkat, hogy sűrűn kérdezgessék tőle: hogyhogy nem nősült még meg egy ilyen helyes fiú?

Beszéljünk a dologról az érintettel is. Lehet, hogy a házasság gondolata eleddig egyszerűen eszébe se jutott szegénynek. Hát emlékeztessük rá. Gyakran.

Társaságban élcelődjünk a témáról, hadd lássák, azért annyira nem vesszük a szívünkre:

— Elnézést, uram.

— Hozzám szólt, asszonyom?

— Nézze, ez itt a fiam, a Marvin.

— Valóban?

— Huszonöt éves. Megvan a doktorija ófrancia nyelvészetből és szerelmi költészetből. (Választható megjegyzés: Bárcsak maga is használná valamire azt a szerelmi költészetet!) És rendkívül óvatosan vezet. Bocsásson meg, de megenged egy kérdést? Bizalmas.

— Csak tessék.

— Maga szerint létezik olyan lány, aki igent mondana egy ilyen nagyszerű kérőnek?

— Honnan tudjam, drága asszonyom?

— Feleljen. Igen vagy nem?

— Gondolom, igen.

— Hallod Marvin? Hallod? Figyelj csak oda, mit mond az úr.

(Folytatjuk)

Fordította:
Barabás András

Programajánlat

Generációk Klubja (Hunyadi tér 3.)

Márc. 5., csütörtök, 15 óra: Zájin Ádár. Előadó: Domán István főrabbi

Márc. 9., hétfő, 16 óra: Premier! Premier! Premier! A Wesselényi u.-i Amerikai Alapítványi Iskola színjátszó köre bemutatkozik. Műsoron: A Púrim története

Márc. 12., csütörtök, 15 óra: Púrimi műsor. Előadók: Cser Erzsébet és művészbarátai.

Márc. 16., hétfő, 14 óra: Amit a házi patikáról tudni kell. Előadó: Kovács Zsuzsa gyógyszerész. Ezt követően Székely Ágnes — annak, aki igényt tart rá — megméri a vérnyomását.

Márc. 19., csütörtök, 15 óra: Történelmi visszaemlékezés 1944. március 19-ére. Előadó: Szita Szabolcs. Amennyiben az előadó nem tudna megjelenni, az előadás elmarad, helyette: videovetítés: Az utolsó zsidó Berlinben c. film.

Márc. 23., hétfő, 15 óra: Előadás a szem különböző betegségeiről. Előadó: dr. Kerek Andrea, a Honvéd Kórház főorvosa.

Márc. 26., csütörtök, 15 óra: Bemutatkozik a JOINT főtitkára: Talyigás Katalin. Domán Katalin beszámol az otthoni szakápolás nyújtotta segítségről és az igénybevehető szolgáltatásokról.

Márc. 30., hétfő, 15 óra: Izraelben jártunk. Faludi Márta, Radányi Lili és Gündert Anikó beszámolója.

***

Idősek Klubja (Alma u. 2.)

Márc. 5., csütörtök, 14 óra: Bob Cohen és klezmerzenekara muzsikál. Videofelvétel.

Márc. 12., csütörtök, 14 óra: Jacobi Viktor Sybill c. operett (színes videofilm).

Márc. 15., vasárnap, 10 óra: Púrimi ünnepség. Ivrit dalok, operett- és musicalrészletek, örökzöld dalok. Előadók: Ötvös Csilla, a Magyar Állami Operaház művésze, Gránát Zsuzsa, Farkas Bálint előadóművészek. Kísér: Antal István.

Márc. 19., csütörtök, 14 óra: Születésnapi ünnepség, majd szíves vendéglátás.

Márc. 26., csütörtök, 14 óra: A Mózes című, színes, szinkronizált angol—olasz történelmi videofilm.

***

Idősek Klubja (Bp. IV., Liszt F. u. 7.)

Márc. 5., csütörtök, 14 óra: Irodalmi délután. Varsó jiddis nyelvű poétái: Áron Reisen és mások. Előadó: Szabó Vera, a jiddis nyelvű irodalomkutatója és fordítója. Utána ivrit énekek és jiddis dalok.

Márc. 12., csütörtök, 14 óra: Púrimi ünnepség. Ünnepköszöntő, ivrit dalok, operett- és musicalrészletek, örökzöld dalok.

***

Oneg Sabbat Klub

Márc. 1., 17 óra: Izraeli Kapcsolatok Klubja.

Márc. 7.: Közkívánatra. A rabbi a vadnyugaton c. film vetítése.

Márc. 14.: Zsidó áldozatvállalás: (1848—49) Róbert Péter előadása.

Jó tanácsok a sábbesz-liba beosztására (15)

Péntek este, amikor édesapámmal hazaértünk a templomból, körbejárta a szobát, és tapsolva énekelte a *Solajm aléchem, máláché hasorét* rigmusokat. És mi, a hét gyerek libasorban utána vonultunk, ugyancsak énekelve és tapsolva. E sorok írója a legfiatalabb, a Benjámin, a vakarcs, vagy — ahogy édesapám viccesen nevezett — az „Unkraut", a „gyom" a sor végén. Akinek éppen a születésnapja volt, az a testvér mehetett elsőnek. Ezután megáldott bennünket, kezet csókoltunk neki és édesanyánknak. Ezt követően elénekelte a mamának szóló dicséretet: *Ésesz chájil mi jimco*. A gyönyörű himnuszt a hős asszonyról. Ezt édesanyánk fáradtan, de csillogó szemmel hallgatta, majd jött a kiddus.

Hogy hogyan osztotta be drága anyánk a sábbesz-libát? Nos. Péntek délben hagymás libazsíros zafttal a kását, péntek este ősszel-télen zeller- vagy paradicsommártásban az aprólékot, ugyanezt tavasszal-nyáron zöldborsóval, Sábbesz délben a töltött libanyakát a sóletben, és télen-nyáron hidegen a liba mellét vagy hátulját, ezt nem tudom pontosan, de mindenesetre még hétköznapra is maradt valami a libából. Ahogyan Alika, az orvos bátyám mondta gyerekkorában: „Nálunk péntek délben azért nincs rendes ebéd, mert este lesz rendes vacsora. Szombat este meg azért nincs rendes vacsora, mert délben volt rendes ebéd."

Édesapám a Tóra törvényeit megtartva soha nem kért vagy parancsolt Sabbeszkor. Őszi, téli szombat délutánokon sokat imádkozott; ahogy említette, még sok tartozása van. (Mármint ezeket elmondani.) Erősen alkonyodott. Ekkor azt mondta a kis cselédlánynak, hogy milyen sötét van. Mire ő azt válaszolta, hogy bizony korán sötétedik. Ahelyett, hogy felgyújtotta volna a villanyt...

Egy ízben apám szombat reggel kikészítette a szoba asztalára a táliszát, imakönyvét, chümesét, szemüvegét, és odaszólt a lánynak: „most a templomba megyek, amit itt az asztalon lát, arra szükségem lesz". Rövid útján a templomig a szegény kislány követte, majd amikor az udvaron át akarta venni a tárgyakat, mert „Érüv hácérajsz" volt, azaz a templom udvarán szabadott vinni, akkor vette észre, hogy a lány a felsorolt tárgyakon kívül a két gyertyatartót és a negyed barcheszt is elhozta a templomudvarba...

Most menjünk tovább a körzet nagy templomai irányába.

Nem akarok kegyeletsértő lenni, de el kell mondanom, hogy azon a helyen, ahol most a Hősök Temploma áll, és kis gettótemető, ott az én időmben egy nagy grundon fuvarosok szekerei és lovai álltak. Ez volt a standjuk.

A Dohány utcai gyönyörű, mór stílusú templomról, mint épületről nem szándékozom most írni. Hála a Mindenhatónak, hogy így megmaradt, átvészelve a háborút, a gettót és annak szörnyűségeit. Csodával határos.

1945. január 18-án hajnalban felszabadult a gettó, és megjelent az első szovjet katona a Wesselényi u. 4. sz. ház udvarában. Éppen cigarettát csavart magának — én mosolyogva-sírva üdvözöltem, és felszaladtam az első emeleten lakó Ábrahámsohn főkántorhoz. Mindezt izgatottan közöltem vele, és kértem, mondjunk a Sáchrisz imánkban Hálélt. A főkántor sírva fakadt, elfogadta a javaslatomat, majd leányával, a szépséges Verával szerteszét vittük a hírt a már felszabadult gettóban.

(Folytatjuk)

Bálint Marcell

Scheibert, Károly

Anl. Budapesten 1859

aug. 15.

Kőnyves legény

1869-ben vegezte a 4. elemit

Ernst a terezvárosi elokeszi-

tő rajziskolába jart vasárnis

ünnepnapokon 3 évig.

1876/7 I. esti tanfolyam a bpesti

mintarajztanodában –

Libera VI. 206.

Scheibler Károly Keresztély mOK

nyomdász

1694ben vezette állítolag a jezs. kollegium nyomdáját Kassán

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói.
Grafikai Szemle 1892. 12 j. 199 l.

Scheibner Mihaly

U. 1706.

Scheibner Gyula

festő

1906.

Élt Miskolc 1930. 88 éves.

T. 5204.

juk az égő Bécset, melyet
sapatok ostromolnak; az elő-
ok keveredtek kézitusába.

—

. 3 cm.

MDK

Scheibner Mihály dr.

Gyll.

A pozsonyi egyetem elhelyezése. M. Mérnök és Épitész Egylet Közl. 1916. nov. 26. 48.sz. 2o4-2o5 l.

Scheibner Rezsö

festö

1898 – 1902

Einnisk 1930. 88. l.

Bécs.

A középtérben jobbra lát
a balra és a háttérben látható c
térben pedig lovasok és gyalogos
Felirata fölül középütt:

WIENN.

jobbra: f. 76.
alól középütt: JNyport fecit.

Rm., mér. a vk. 15.7: 24

140-95

Scheibner Rezső

festő

1900/1. isk. pályaraton
elismerő oklevél

Értesítők 1901/2. 26 l.

1901/2. isk. pályaraton
dicséret

u. o. 27. l.

Dr. Mézmüvesi földmüv.
egylettől 120 K.

u. o. 28. l.

Elégséges eredménnyel
vetélkedett

u. o. ~~78~~ 1902/3. 78. l.

Wesszely Antal VIII. 161

Scheibner Rezső

120 k a magy. izr.
kézmű és földmiv.
egylettől.

Értimisk 1902/3. 59. l.

Érkezett 1904 december 19.

1014/904 (Kassa 1904 december 18 – 310 sz. a.)

A kassai múzeum múzeumi bizottsága a kassa-oderbergi vasut magyarországi vonalaira szabadjegy kieszközlését kéri (A kassa-oderbergi vasut igazgatóságának 1905 I./13 II. A szabadjegy ajánlott levélben Mihalikának elküldetett 1905 II./1)

Scheibl Károly, asztalosmester.

Közreműködött a Stefánia ut mögötti Jávor U.-
családiház épitésénél.

Hegedüs Armin,: Családi ház. -Magy. Épitümüvészet.
1907. 9.sz. 18.l.

Scheiblauer János

nevét említik mint festőt a XVIII. század elejei írott források.

Bj. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

251 l.